٤
٩٩٣٥٧٩١٥
ش - ت

١٧

۳۹۷

بسم الله الرحمن الرحيم

نحمده ونصلي على رسوله الكريم

بعون سبحان هوالقاهر القادر يصون رحمان هوالاول والآخر صحيفه نظيفه

مقبول الخواطر نزهة الناظر درة المفاخر اكليل الجواهر خلاصة النوادر مسمى به

سفينة النجاة

از افادات قاموس محيط فضل صحاح فضائل

باهتمام اقل انام كليل الخاطر جويائے آثار اكابر احقر عباد الله الغفار ابوالخيرات

قطب الدين احمد حشره الله تعالى تحت لواء نبيه المحاشر بمحمد وآله في سنة ۱۲۹۳ ه

در مطبع انوار واقع

لكهنؤ مطبوع لكردند

۱۲۹۳

اشتہارات

مصطلحات اردو

یہ کتاب لکھنؤ اور دہلی کے محاورات ہیں مع اشعار مثالیہ ایسی تالیف ہوئی ہے کہ یہ شعرا ہی کے واسطے مفید ضروری اور کارآمد نہیں ہے بلکہ ہر شائق کے لیے بھی یہ کتاب نہایت غیر مترقبہ ہے قیمت فی جلد عہ محصول ڈاک ۲ ر

دستور الشعرا

یہ کتاب بڑی کوشش سے شعرائے متقدمین کے کلام مثالیہ اشعار سے مرتب کی گئی ہے اسکے دیکھنے سے معلوم ہوتا ہے کہ فلاں لفظ کے یہ معنے اور یہ لفظ فلاں زبان کی ہے اور شعرائے دہلی و لکھنؤ نے اسکو تانیث باندھا ہے یا تذکیر قیمت فی جلد ۱ر محصول ڈاک ۱ر

منتخب النفائس

نفائس اللغات جو اردو زبان کی پہلی مستند لغت ہے اوسیکا یہ خلاصہ ہے قیمت فی جلد ۴ر محصول ڈاک ۱ر

الفاظ عزیزیہ

یہ مختصر لغت کی کتاب ہے لڑکوں اور کم استعداد معلموں کا بہت اس کتاب سے مطلب نکل آتا ہے قیمت فی جلد ۲ر محصول ڈاک ۰ر

کریم اللغات

اردو زبان کے لغت کی کتابوں میں یہ لغت بھی اول درجہ کی مقبول اور کارآمد ہے قیمت فی جلد ۴ر محصول ڈاک ۰ر

مصطلحات وارتہ الیوں ہے مصطلحات الشعرا

اس کتاب سے ہر علم دوست واقف ہے بہت کم کتب لغات ایسے ہیں جو اس مستند لغت کی سند نہ لائے ہوں قیمت فی جلد عہ محصول ڈاک ۲ ر

فرہنگ انوار سہیلی

یہ کتاب لائق قدر اور کارآمد طلبا کے ہے ضروری لغات اور عبارت عربی انوار سہیلی کے معنے طلبا کو بے مدد استاد معلوم ہو جاتے ہیں قیمت فی جلد ۱ر محصول ڈاک ۰ر

فرہنگ دیوان حافظ

اسکے مولف نے لغات اور اصطلاحات کو ترتیب مع انکے معانی لغوی اور اصطلاح کر تشریح کے ساتھ کیا ہے قیمت فی جلد ۱ر محصول ڈاک ۰ر

فرہنگ دیوان غنی

یہ فرہنگ معلمون اور طالب علمون کے کارآمد ہے اصطلاحات اور لغات مشکلہ کو خوب حل کیا قیمت فی جلد ۰ر محصول ڈاک ۰ر

دیوان حافظ جلی قلم

اگرچہ یہ متبرک دیوان صدہا بار طبع ہو چکا ہے مگر اکثر بار مطبع نامی نے سوائے جدید خوشی کے فرہنگ بھی بڑھا دی ہے قیمت فی جلد ۱۳ر محصول ڈاک ۲ر

دیوان غنی

یہ بات دعوے کے ساتھ کہی جا سکتی ہے کہ اس سے قبل اسقدر واضح یہ دیوان کسی اور مطبع میں طبع نہیں ہوا ہے خصوصاً فرہنگ نے اور بھی اسے ہر ہفت کر دیا قیمت فی جلد ۴ر محصول ڈاک ۱ر

جنتری صد سالہ

یہ جنتری ابتدائے سنہ ۱۸۱۰ع لغایت سنہ ۱۹۰۰ع مطابق سنہ ۱۲۲۵ھ لغایت سنہ ۱۳۱۸ھ موافق سنہ ۱۸۱۷ف لغایت سنہ ۱۳۰۸ فصلی موافق سنہ ۱۸۵۰ لغایت سنہ ۱۹۵۰ بکرمی مطبع نامی کی کوشش سے مرتب ہو کے طبع ہوئی ہے قیمت فی جلد عہ محصول ڈاک ۱ر

۳۹

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ رب العالمین حمداً یفوق حمد الشاکرین بحمدہ علی السراء والضراء ونشکرہ علی الشدۃ والرخاء وندفع بہ بوائل الزمان وطوارق الحدثان ونعوذ بہ من الآراء المختلفۃ والاھواء المتعادیۃ ونسالہ ان یجعل الحق دثارنا والصدق شعارنا والتقوی زادنا والجنۃ معادنا ولوان یجعلنا راضین بقسمتہ موحدین بتوفیقہ وعصمتہ والصلوٰۃ علیھما نبیہ المرتضی وسیفہ المنتضی المبعوث بالرأفۃ الاخلاق المنعوت باشرف الاعراق وعلی آلہ واسرتہ واصحابہ وزمرتہ قال ابو جعفر احمد بن علی المقری البیھقی رضی اللہ عنہ اما بعد فان ھذہ مصادر ھذبت فارسیتھا وعرضت علی کتب لائمۃ متعرتیھا وجردتھا علی امثال الاشیاع لیصغر حجمھا ویسھل حفظھا واضحت اتکالھا وسمتا غفالھا وصرفت معظم عنایتی الی مصادر القرآن انھا فصاحۃ لا وھو مفتاحھا وبلاغۃ لا ومنہ یستقی مصباحھا وقفتھا بمصادر احادیث الرسول التی لا مشرع لا وردھا السبیل لیس لا خیر لا وردھا الدلیل علیہ وتبعتھا الافعال تکثر فی دواوین العرب ذوی الفیصل عند حل المشکل والمثال المعطل لتکون عدۃ لی فی حیواتی وتذکرۃ عنی بعد وفاتی وطال ما اقتحمت لتصحیحھا موارد السھم ورکبت لتنقیحھا مطایا الخلوۃ والفکر حتی ھدیت لمطلوبی وفتح لی الطریق الی من التراجم التی تشتفی غلیل الشارب وتقضی لبانۃ الی المستنن الشحب وتصفحتھا مرۃ بعد اخری وثانیۃ بعد اولی لتصفح من ذا اول شیئا لم یقنعہ الا ان یکون منہ علی الزبدۃ ویفوز بالقدح المعلی من القسمۃ حتی خرجت من جملۃ التصحیف خروج المغرقمن الصقال وبرزت من الحلی فی معرض الاستقلال وسمیتھا تاج المصادر اسال اللہ تعالی ان یعصمنی من فحش الغلط بفتح التوفیق وان یخلص عملی لوجھہ ویوشحنی من عاطفتہ وعفوہ انہ علی ما یشاء قدیر وبالاجابۃ ادیب البلوجدیر

باب فعل یفعل من السالم بفتح العین فی الماضی وضمها فی الغابر

النَّقْبُ - سوراخ کردن النُّقُوبُ والثَّقَابَةُ
افروختہ شدن آتش والنُّقُوبُ بسیار شدن
شب شتر
النَّهْبُ - گوسپند داشتن و بردہ از جائے
بجائے بردن و فرق میان النهب بالنون والنهب بالمیم
النَّهْبُ بالکسر گوشت پارہ پارہ شدن گفتن و بالک
برستور زدن تا از پیش برود والجُلُوبُ
پوست برآوردن جراحت -
الجَنَابَةُ - در میان بیگانگان فرود آمدن -
الجَنْبُ - دور کردن وایماء الی مفعولین
وبلا تکستن الجَنْبُ - کشیدن اسپ واشتر
الجَنُوبُ - بادیا باد جنوب گردیدن
وجُنِبَ الرجل اذا اصابه ریح الجنوب وکذلک
اذا فقدته ذات الجنب ومنه الحدیث المجنوب
فی سبیل الله شهید -
الجَنْبُ والجِنَابُ والجَنَابَةُ - باز داشتن -
الحَرْبُ - بستدن مال -
الحَزْبُ والحَزَابَةُ - کارے رسیدن -
الحُسْبَانُ والحَسْبُ والحِسَابُ والحِسَابَةُ
والحُسْبَةُ شمردن -
الحُظُوبُ - فربہ شدن -

الحَلْبُ - دوشیدن -
الحَزَابَةُ - وزدی کردن یعدی بالباء قال الاصمعی
الخَارِبُ سارق البعران خاصة -
الخَطْبُ والخُطْبَةُ خطبہ کردن الخِطْبَةُ
والخِطْبِيبَى زن خواستن -
الخَلَابَةُ والخَلْبُ فریفتن الخَلْبُ
گیاہ بریدن -
الرُّتُوبُ - ایستادن -
الرَّجْبُ - بزرگ داشتن -
الرُّسُوبُ - باب فرو شدن بضم بکوفہ وشذ
الرَّطْبُ والرُّطُوبُ سست بودن
الرَّقُوبُ والرِّقْبَةُ والرُّقْبَانُ بضم اشتن
الرَّكْبُ - بزانو زدن دبزانو زدن -
الزَّرْبُ - شبگاہ ساختن یقال زربت الغنم
ای جعلت لها حظیرة زربت الجرز فی مجرزها
ای ادخلته -
الزُّرُوبُ - بیرون شدن -
السَّكْبُ - ریزانیدن آب السُّكُوبُ
والتِّسْكَابُ ریختہ شدن آب فی الحدیث
فاذا سکب المؤذن ای اذن واصله من سکب الماء
کما تقول العرب افرغ فی اذانی حدیثا -
السَّلْبُ - ربودن یقال سلبت زیدا مالا و
سلبت من زید مالا -

اَلتَّعْبُ - ہلاک کردن و اندوہگین کردن
و مشغول کردن اَلتَّعْبُ ہلاک شدن -
اَلشُّعُوْبُ - کونہ روی بگشتن و الماضی
شَعَبَ وَشَعَّبَ و مصدر شَعَّبَ اَلشَّعْبُ بِدُوْنِ
وَالْفَتْحِ اجود -
اَلشَّغْبُ - برفتن خون از جراحت و شیر
از پستان و الغابر من الثانی یفعل و یفعل بالضم والفتح
اَلشَّرْبُ - دریافتن حق اَلشُّرُوْبُ باریک
میان شدن اسپ -
اَلشُّبُوْبُ - باریک شدن و کم از نزاری
اَلصَّقْبُ - الضرب علی شیٔ محکمۃ یابس
اَلطَّلَبُ - جستن -
اَلْعَتْبُ وَالْمَعْتَبُ وَالْمَعْتِبَةُ رفتن و بعد
بعلی اَلْعَتَبَانُ برسہ قوائم رفتن شتر و بکماے
جستن مردم والغابر من العتب یعتب ہہنا فعل و یفعل
اَلْعَزْبُ - باز داشتن از کارے -
اَلْعُزُوْبُ - باز ایستادن اَلْعَزُوْبُ
دور شدن و غائب شدن الغابر یفعل و یفعل
اَلْعَقْبُ وَالْعُقُوْبُ وَالْعَاقِبَةُ - از پی رامد
وَالْعَقْبُ برداشتن زدن پے بپے
برجائے و قرئی فعقبتم فاتو الذین بفتح القاف
وکسرہا ایضا و معناہما غنمتم -
اَلْعُكُوْبُ - انبوہے کردن شتر آب خوردن

اَلْعَلْبُ - نشان کردن رسن بر پہلوی ستور
و جز آن و دستہ شمشیرے محکم -
اَلْغُرُوْبُ - دور شدن و فرو شدن آفتاب و ستارہ
اَلْقَحَابُ - غنودن شتر -
اَلْقَرَابَةُ - یکشبہ راہ ماندن میان کسے و میان آب
اَلْقَرْبُ - شمشیر در نیام کردن -
اَلْكَتَابُ وَالْكِتَابَةُ وَالْكُتُبُ - بستن
اَلْكَعْبُ - مشک دوختن و حلقہ افگندن آں
وہذا التراکیب یدل علی جمع الشیٔ و ضمہ والملک
کتب فی قلوبہم الایمان ای جمع و ربما یجیٔ
الکتابۃ بمعنی الفرض والایجاب -
اَلْكَرْبُ - غمگین کردن و تنگ کردن بند
و بندی اَلْكُرُوْبُ - نزدیک شدن کسے
بکارے کردن و یقال کرب ان یفعل
کذا اے کاد یفعل و آفتاب بفرو شدن
و آتش کسے بفرو بردن اَلْكِرْبَاسُ - نیشور
اَلْكُعُوْبُ - نار پستان شدن -
اَلْكَلْبُ - مغز در میان ادیم گرفتن -
و بکلاب زدن ستور را -
اَلْلَّتْبُ وَاللُّتُوْبُ - ایستادن بر پنجہ
اَللُّزُوْبُ وَاللَّزْبُ - دوشیدہ شدن
و یقال عن الکسائی -
اَللُّغُوْبُ - ماندہ شدن و فعل یفعل فعلا و فعالا

لغة فيه ضعيفة والنعت منهما الاغب -
النتوب - از جای بر خاستن -
النجب - بوست از درخت بر کندن والغابر
يفعل ويفعل النجب - نذر کردن -
النخب - گزیدن مور وجمع کردن -
الندب - باکاری خواندن ویعدی الی
المفعول الثانی باللام وبر مرده گریستن -
النشب والنشبة - برکسے باز خواندن -
النضوب - آب بزمین نشستن وشد اندک ورشدن قوم
النقب - سوراخ کردن ونقبه کردن جامه
وهی العلقة من الثوب تشد کالازار النقابة
نقیبی کردن ویعدی بعلی وقال سیبویه اذا
کسرت النون فهی اسم فاذا فتحها فهی مصدر کالوکالة
النکابة - عربی کردن النکب - افگار کردن
بسنگ سم ستور ونگوسار کردن تیر دان ای
الجعبة ونکب فلان فهو منکوب اذا اصابته
منکبة النکوب - از راه بگشتن والماضی نکب
وینکب والغابر ینکب وینکب -
الهرب - بگریختن -
الهلب - موے دنبال اسپ بکندن
وفی الحدیث والسمار تلهبنی ای تبلنی وتمطرنی
الثبات والثبوت - ایستادن -
الحرث - نیک مالیدن

الخرت - سوراخ کردن ودلیلی کردن
السبت - خفتن ومنه البیات -
السکت والسکوت والسکات - خاموش
شدن وسکت الغضب ای سکن -
السلت - کاسه پاک کردن وفی الخبر ان
القصعة تستغفر لسالتها وبنی بریدن ومنه
الحدیث سلت الله اقدامها ای قطعها
وخضاب از دست فرو کردن زن وسر ستردن
وکند شدن شمشیر -
السمت - قصد کردن وبر سیرت نیکو رفتن
ورفتن کمان -
الصمت والصمات والصموت خاموش شدن
القنوت - فرمان برداری کردن ودر نماز
دیر ایستادن ودر نماز دعا خواندن خاموش بودن
المقت والمقاتة - دشمن داشتن والماضی مقیت
ومقوت -
النبت والنبات - رستن -
النقت - مغز از استخوان بیرون کردن
النکت - سر انگشت باسر چوب بر زمین
زدن وکسے را بر سر افگندن -
الثلث - سه یک مال کسے بستدن -
الحدث - نو شدن -
الحرث والحراثة - کشت کردن -

وَالْحَرْثُ - جمع کردن مال وسوزانیدن آتش ولاغر کردن ستور از بسیاری راندن ودرس کردن قرآن ومنه الحدیث احرثوا هذا القرآن ای فتشوه -

اَلْحَفْثُ - واداشتن -

اَلرَّفْثُ - نافرجام گفتن وجماع کردن تقول رفث بها ومعها واما قوله الرفث الی نسائکم فلما کان الرفث فی معنی الافضاء عدی بالی کما یعدی افضیت بالی وهذا من باب اجراء الشیء مجری نظیره فاعرف هذا فان فیه سعة -

رَشَتِ الشَّیْءُ اَصْلَحَتْهُ وَسَحَتْهُ بِیَدِی -

اَلطَّمْثُ - دوشیزگی بردن والغابر یفعل ویفعل وحائض شدن وفَعِلَ یفعل لغة فی هذا واصل هذا التکیب یدل علی السر -

اَلْفَرْثُ - پاره پاره کردن جگر وداکردن جانور والغابر یفعل ویفعل بالضم والکسر -

اَلْکَرْثُ - اندوهگین کردن کرثه الغم کرثا ای اشتد علیه وبلغ منه الشدة تقول الا معی الیقال کرثه انما یقال کرثه -

اَلْمَرْثُ - نان اندر آب افشتن وانگشت خویش فائیدن کودک ومنه الحدیث یمرثون بخاتمهم وفی الحدیث قد مرثوه معناه وضعوه بادخالهم ایدیهم الوضیرة فیه -

اَلْمَکْثُ - درنگ کردن والماضی مکث ویمکث والنعت منه ماکثٌ ومکث ایضا والنعت مکیث وفعل وفعل هما المشهوران -

اَلْمَلْثُ - کسی را بچوب سخنی از کار باز داشتن -

اَلنَّبْثُ - چاه پاک کردن ومنه النبیثة -

اَلنَّجْثُ - فریاد خواستن والنجث استخراج الحدیث والدفین وبهما فی الحدیث -

اَلنَّفْثُ - بشتافتن وفی الحدیث ولا تنفث میراثنا اردت انها افیئة علی ما ائتمنت علیه من حفظ متاعنا -

اَلنَّکْثُ - تاب باز دادن پیمان وعهد شکستن -

اَلْبَلُوحُ - دمیدن سپید دوم -

اَلتَّلُوحُ - آرامیدن تن -

اَلثَّلُوجُ - برف باریدن وتجنا السماء من الثلج المفعول منها -

اَلْخَرُوجُ وَالْخُرُوجُ - بیرون آمدن -

اَلْخَجَانُ وَالْخَلُوجُ - جستن اندامها وانباء یفعل ویفعل -

اَلدَّرُوجُ وَالدَّلَجَانُ - رفتن ودرج القوم ای انقرضوا -

اَلدَّبْجُ وَالدَّلُوجُ - دلو از سر چاه فراگرفتن تا آب در حوض ریزی -

اَلدَّمُوجُ - محکم شدن چیزی در چیزی والدموج درشدن در حرب -

اَلسُّلُوْحُ۔ نرم شدن شکم شتر از خوردن سلج
اَلسَّبْحُ۔ بخیہ دوراندہ رزدن و آمیختن۔
اَلْعُرُوْجُ۔ بآسمان و بالا برشدن العرجان مانند کسے رفتن کہ لنگ باشد۔
اَلْعَنْجُ۔ سر اشتر باز کشیدن بمہار والاسم منہ العنج بالتحریک وعناج کردن دلورا۔
اَلْفَلْجُ۔ ظفر یافتن وبعدی بنفسہ ولعلا۔
اَللَّغْجُ۔ الاکل باطراف الفم۔
اَلْمَرْجُ۔ اندرہم گذاشتن و بچراگذاشتن ستوررا
اَلْمَزْجُ۔ آمیختن۔
اَلْعَلْجُ۔ شیر خوردن کودک۔
اَلنَّفْجُ۔ بالتحریک سپیدے سپید شدن۔
اَلنَّفْجُ۔ برداشتن پستان زن پیراہن را
اَلْهَجْهَجُ۔ سیراب شدن شتر بیک دفعہ ویفعل لغۃ فیہ
اَلنَّفْحَانُ۔ بیرون بستن خرگوش۔
اَلْجُنُوْحُ۔ بکشتن والغابر یَفْعُلُ ویَفْعَلُ والفتح افصح ومنہ الحدیث وقد جنح اللیل ای اقبل بظلمتہ۔
اَلزُّجَانُ۔ افزون آمدن ویفعل لغۃ فیہ
اَلصَّلَاحُ والصُّلُوْحُ۔ نیک شدن للمنثی صَلُحَا وصَلَحُوْا۔
اَلطَّلَاحُ۔ ضد الصلاح بدشدن۔
اَلْمُلُوْحُ۔ شور شدن آب النعت بہ لاغیر
اَلسَّلْحُ۔ پوست باز کردن۔

اَلصَّرْحُ والصُّرَاحُ۔ بانگ کردن ویقال الطاؤس یصرخ۔
اَلطَّلْحُ۔ دیگ پختن والغابر من السلخ الی الہناء یفعل ویفعل
اَلنَّفْحُ۔ درد میدن ایعدے بنفسہ بنفی وبہذہ اکثر ونفح بہا اے بحق۔
اَلْجُمُوْدُ۔ مقیم شدن بجاے۔
اَلْبَرْدُ۔ سائیدن بسوہان بود در چشم کشیدن وسرد گردانیدن وسرد شدن۔
اَلْبُرُوْدُ۔ بمردن وبرد علیہ حقی اے ثبت ووجب وبردت الارض صابہا البرد وفی الحدیث برد ای سہل وفی حدیث آخر شرب النبیذ بعد بارد اے ساکن وفتر۔
اَلْبُلُوْدُ۔ مقیم شدن۔
اَلثُّلُوْدُ۔ کہن شدن مال وجزآن والغابر یفعل ویفعل۔
اَلثَّرْدُ۔ نان در کاسہ شکستن جردت الاخر اذا اکل الجراد منہا ومصدرہ الجَرْدُ وجُرِدَ الانسان اذا اکل الجراد واشتکی بطنہ۔
اَلْجُمُوْدُ والْجَمْدُ۔ بفسردن والجُمُوْدُ بخیلی کردن
اَلْحَسَدُ والْحُسُوْدُ والْحَسَادَةُ بد خواستن ویعدے الی المفعول الثانی بنفسہ ویعلی الغابر یفعل ویفعل
اَلْحَصْدُ والْحَصَادُ۔ درودن۔
اَلْخُلُوْدُ۔ جاویدان شدن وداشتن۔

اَلْخُمُوْدُ - فرو نشستن آتش و تب گرم و آرزش بشدن بیمار و یا بمردن -
اَلْبُوْدُ - مقیم شدن و وداشتن -
اَلْبَثْدُ - برهم نهادن کالا و فی الحدیث رُبَّتْ حاجتہ ای واقعت حوائجہ -
اَلْشَّادُ وَالرَّشْدُ وَالرُّشْدُ - راہ راست گرفتن -
اَلرَّصْدُ وَالرُّصُوْدُ - چشم داشتن و راہ نگاہ داشتن -
اَلرَّعْدُ - بانگ کردن ابر و تہدید کردن و خویشتن را بیار استن زن -
اَلرُّقُوْدُ وَالرُّقَادُ - بخفتن -
اَلرُّكُوْدُ - ایستادن آب و باد و کشتی و ترازو و آفتاب وقت زوال -
اَلرَّمْدُ - ہلاک کردن و الغابر یفعل و یفعل
اَلزَّبْدُ - کسے را مسکہ دادن -
اَلزَّرْدُ - خود کردن و زرہ را پوستن -
اَلسُّجُوْدُ وَالْمَسْجِدُ - سر بر زمین نہادن و الاسم السُّجْدَۃُ بالکسر اَلسُّجُوْدُ - فروتنی کردن
اَلسَّرْدُ - منسک دوختن و زرہ پیوستن و کارے پیوستہ کردن و سخن نیکو راندن -
اَلسُّمُوْدُ - بازی کردن و یفعل لغۃ در گفتن و غافل بودن و نیکو رفتن شتر و سر برداشتن از تکبر و الغابر من ہذا یفعل و یفعِل و فی الحدیث سامدین یعنی قیاما -
اَلسُّنُوْدُ - پشت بکاہ یا بچیزے دادن و آگندن و فی الحدیث حتی رایت النساء یسندن بل ای یصعدن فیہ و السند ما ارتفع من الارض فی قبل و اد
اَلشَّدُّ - عطا دادن -
اَلصَّمْدُ - قصد کردن -
اَلطَّرْدُ وَالطَّرَدُ - براندن و دور کردن و یقال من ہذا طردتہ فذہب و لا یاتی منہ افتعل و لا انفعل الا فی لغۃ ردیۃ -
اَلْعِبَادَۃُ وَالْعُبُوْدَۃُ وَالْعُبُوْدِیَّۃُ پرستیدن
اَلْعُرُوْدُ - برآمدن نبات و دندان و جز آن
اَلْعَضْدُ - یاری کردن و بر بازو زدن -
اَلْعُنُوْدُ - از راہ بگشتن و فی الفاعل عَنُوْدٌ از راہ بگشتن و خون باز نا ایستادن از رگ
اَلْفَرَاغَۃُ - تنہا شدن -
اَلْفَسَادُ وَالْفُسُوْدُ - تباہ شدن و الماضی فعل و فعل و النعت من ہذا فسید و الفتح اجود و النعت منہ فاسد -
اَلْقُعُوْدُ وَالْمَقْعَدُ - نشستن و باز گشتن دال خال و فی الحدیث ثم قعد ینبذ بمعنا ثم قام ینبذ یقال قعد فلان بالامر اذا قام بہ و فی حدیث آخر نہی ان یقعد علی القبر قیل ہو القعود

للفتح والاحداث وقیل اراد الاحداد وقیل
اراد تهوین الامر لان فی القعود عنه تهاونا بالمیت
والموت وهذا التركیب یدل علی الثبات علی
ای حالة کانت ۔ منه قوله جل ذکره مقاعد للقتال
وقول العرب قعدت المرة من المحیض ای ثبتت
علی حالة الطهر۔
اَلْقُعُوْدُ۔ سخت شدن۔
اَلْكَوْدُ۔ راندن۔
اَلْكَسَادُ۔ نارواشدن آذر زبان والمنت
کاسد وکسید۔
اَلْكُنُوْدُ۔ ناسپاسی کردن۔
اَللُّبُوْدُ۔ برسینه خفتن مرغ و بزمین وارسیدن
اَلْجُهْدُ۔ کسی را غلبه کردن بشرف و جهاد بای را
علف تمام دادن۔
اَلْمَرْدُ۔ اَلْمَرْدُ۔ ای کردن بی و جوانان و دارد
اَلْمَرُوْدُ علی لشئ المرون علیه۔
اَلْمَسْدُ۔ نیک تافتن رسن۔
اَلْمَصْدُ۔ کمیدن آب دهن و مجامعی کردن
اَلْمَكُوْدُ۔ بجای مقام کردن۔
اَلنَّجْدُ۔ مقهور کردن والجهد المکروب
والماضی نجد نجد افهو منجود و نجید۔
اَلنَّشْدُ۔ سوگند بر دادن۔ اَلنِّشْدَانُ
وَالنِّشْدَةُ۔ بستن گم شده۔

اَلنَّقْدُ۔ نقد کردن یعدی الی المفعول الثانی
بنفسه و باللام وبهین چیزی برگزیدن و فی
الحدیث ان نقدت الناس نقدوک ای
ان عبتم واغتبتم من نقدت راسه باصبعی ضربته
اَلنُّهُوْدُ۔ بستان بیرون آمدن۔
اَلْهُجُوْدُ۔ بخفتن بشب و بیدار بودن۔
اَلْهُمُوْدُ۔ بمردن آتش و کهنه شدن جامه و
منه الحدیث یهمد من الجوع ای یهلک و سوے
یهمد ولیس بالوجه۔
اَلْجَذَانِیْ فلان لجذا اذا اعطیته ثم سالک فاکثر
واللجذ الاکل بطرف اللسان ولجذ الکلب و
لجذ کسمع اذا ولغ فی الاناء۔
اَلْمَرْذُ اَلْمَرُوْثُ اَلْمَلْذُ۔ دروغ گفتن و نیرنگ زدن
اَلنَّفَاذُ وَالنُّفُوْذُ۔ بیرون گذشتن تیر
از انچه بران آید و روان گشتن قضا و فرمان
و انچه بدان ماند و فی الحدیث انفذ عنک
ای دعه والعرب تقول انفذ عنک ای
جز وامض لا مغنی لعینک۔
اَلْبَثْرُ۔ بریدن۔
اَلْبَثْرُ اَلْبُثُوْرُ۔ برجستن چیزی از تن
والماضی فعل وفعل وفعل۔
اَلْبَدْءُ۔ بنی گرفتن و سوے چیزی شتافتن
وهذا یعدی بالی۔

اَلْبَذْرُ - تخم اندر زمین افگندن -
اَلْبَزْرُ - بصاز دن -
اَلْبَشْرُ - طلب کردن حاجت نه بهنگام وکشتی
کردن شتر نه بهنگام وکاریدن بن یعنی قبل او
نه بهنگام والبسر خلط البسر مع غیره فی النبیذ
وهو فی الحدیث -
اَلْبُسُوْرُ - روے ترش کردن -
اَلْبَشِیْرُ وَالْبَشَرُ وَالْبَشَرِیُّ - نرنگان دان
وَالْبَشْرُ مباشرت کردن وخوردن کلخ
جمع کیا ہوا - درمی پوست تراشیدن -
اَلْبَطَرُ - رنج تکافیدن -
اَلْبَغْیُ - ستم تکافتن -
اَلْبَقُوْلُ - بامداد کردن -
اَلتِّجَارَةُ وَالْاِتِّجَارُ - بازرگانی کردن -
اَلتَّبُوْرُ - باز داشتن اَلْبُوْرُ هلاک شدن
وزیان کردن -
اَلتَّجْرُ - خلط التمر مع غیره فی النبیذ وهو فی الحدیث
اَلْجَبْرُ وَالْجُبُوْرُ - ستم بر کاری داشتن
فی لغة تمیم وکثیر من الحجازیین اَلْجَبْرُ شکستہ
وادر بستن ونیکو کردن حال کسے
اَلْجُبُوْرُ - شکستہ را بستہ شدن -
اَلْجَدْرُ - دیوار کردن -
اَلْجَزْرُ - شتر کشتن وپوست باز کردن وکم شدن
آب رود ودریا والغابر من هذا یفعل ویفعل
وفی الحدیث لاجزرتک جزر الضرب ای
العسل الابیض یقال جزرت العسل
اذا شربته واستخرجته من خلیته ای لاصابنک
اَلْجَسَارَةُ - چیزے کردن اَلْجَسُوْرُ بسیار تن
اَلْجَشْرُ - بچرا گذاشتن ستور شبانروزی
اَلْجُشُوْرُ - بدمیدن صبح -
اَلْجُفُوْرُ - سست شدن فحل از کشنی -
اَلْجَبْرُ وَالْجَبْرَةُ وَالْجُبُوْرُ - شتاب کردن
اَلْجَحْرُ - واداشتن کسے را از تصرف مال خویش
وبندی بعلے وحرام کردن وایدی بنفسه
اَلْحَدْرُ - بشتاب خواندن قرآن بشتاب
بانگ نماز گفتن واز بالا بزیر افگندن وکشتی
به نشیب فرو فرستادن وبرابا هبیط فی حدرم
والستة ای حطمتهم -
اَلْحُدُوْرُ - بلا هیده شدن -
اَلْحَذْرُ - تفذیه کردن والغابر یفعل
ویفعل وترش شدن شیر ونبیذ -
اَلْحَشْرُ - برنه کردن اندامی از اندامهاے
خویش ویعدی الی المفعول الثانی بعن -
یفعل ویفعل وفی الحدیث فکسرته وحشرا فی فیه
اَلْحَشْرُ کردگرد والغابر یفعل ویفعل
وتیز کردن دندان وجز آن ویقال حشر لوحش موتما

اَلْحَصْرُ - اندر حصار کردن وشمردن باز داشتن
اَلْحُصْرُ - شکم بر گرفتن والماضی حصر مجہولا -
اَلْحُضُوْرُ - حاضر آمدن وفعل بالکسر یفعل
بالضم افتہ فیہ وہذا البنار شاذ
اَلْحَضَارَۃُ - مقیم شدن بحضر
اَلْحَظْرُ وَالْحِظَارَۃُ وَالْحَظَارُ الحجر
اَلْحَمْرُ پشت دوال تراشیدن وپوست
فروکشیدن گویند -
اَلْخَبَرُ بالضم والخبرۃ بیازمودن ویقال
من این خبرت ہذا الامر ای من این علمت
اَلْخُثُوْرُ معتبر شدن مایع والماضی فعل
وفعل لغتان قلیلتان والنعت من الجمیع
خاثر ویقال خثرت نفسہ اذا اختلطت -
اَلْخَذْلُ - مصدر خذر الاسد اذا لزم عرینہ
والظبی اذا تخلف عن القطیع -
اَلْخُطُوْرُ - فرا دل آمدن اندیشہ ویعدی
بالباء ویعلی ایضا -
اَلْخَمْرُ مایہ خمیر اندر آوردن والغابر یفعل ویفعل
اَلدَّاثِرُ - ہلاک شدن اَلدُّثُوْرُ - پشت
بدادن شب وروز وروی فراکردن آن بگذشتن
تیر از نشانہ وبسیر شدن وبا باد دبور گردیدن
مدبر باشی ای ذہب بہ دبور الرجل اذا
اصابہ ریح الدبور ودبر غلمان القوم دبرا

ودبورا اذکان آخر ہم منہ الحدیث حتی برنا ای خالفنا -
اَلدَّثُوْرُ - ناپدید شدن -
اَلدَّثْرُ - بسوختن والغابر یفعل ویفعل -
اَلدَّمُوْرُ - بے دستوری رسوائی کہی شدن
وفی الحدیث من اطلع فی بیت اخیہ بغیر اذنہ فقد دمر
اَلدَّمَارُ وَالدُّمُوْرُ - ہلاک شدن -
اَلدَّبْرُ - نبشتن والغابر یفعل ویفعل و
فی الحدیث یذبر ای یتقشر -
اَلذِّکْرُ وَالذِّکْرٰی وَالذِّکْرَۃُ وَالتَّذْکَارُ
یاد کردن والذکر علی ضربین ذکر ہو خلاف
النسیان کقولہ جل علا وما انسانیہ الا الشیطان
ان اذکرہ وذکر ہو قول الانسان فیہ للمذکور وہو
کثیر فی الکلام وقول فیہ تلب للمذکور کقولہ تعا
حکایۃ عن قوم ابراہیم علیہ السلام سمعنا فتی
یذکرہم ای یعیبہم -
اَلذَّمْرُ - قتال انگیختن -
اَلذَّمَارَۃُ - بانگ کردن شیر -
اَلذَّبْرُ - نبشتن والغابر یفعل ویفعل نبشتن
وتہدید کردن وبر زدن چاہ بسنگ -
اَلزَّجْرُ - تہدید کردن وبمرغ فال گرفتن
واز کاری باز زدن وبانگ ستور زدن تا برود
اَلزَّمْرُ - نای زدن والفاعل زمارۃ
ولایکاد یقال زامر ویقال للمرأۃ زامرۃ

ولا یقال زمارۃ والغابر یفعل ویفعل۔
اَلسَّبْرُ۔ اندازہ گرفتن وآزمودن۔
اَلسَّتْرُ۔ پوشیدن۔
اَلشَّجْرُ۔ پرکردن وتہی کردن وہذا شاذ
وآتش بتافتن۔
وَالسَّجْرُ وَالسُّجُوْرُ۔ نالہ دراز کشیدن شتر
وسجرت الکلب بعلت فی عنقہ الساجور۔
اَلسَّدْرُ۔ فروگذاشتن معے وناپاکی کردن
اَلسَّطْرُ۔ نبشتن۔
اَلسَّقْرُ۔ گرما در کسے اثر کردن۔
اَلسَّکْرُ۔ بستن آب اَلسُّکُوْرُ۔ بادبیار امیدن
اَلسَّمْرُ۔ افسانہ گفتن وَالسَّمْرُ منح آہی بے جازن
وفی الحدیث فسمر علیہم بعناد انہ حمر لہا مسامیر
الحدید ثم کلمہم بہا۔
اَلشَّبْرُ۔ عطا دادن ودرکہ العجاج۔
اَلشَّتْرُ۔ اشتر گردانیدن۔
اَلشَّجْرُ وَالشُّجُوْرُ۔ اختلاف افتادن
وَالشَّحْرُ۔ واگردانیدن ولطمہ زدن بہ نیزہ
وچیزی برسہ پایہ افگندن وفی حدیث آخر
شُحِرَ وافاہا ای ادخلوا فیہ عودا فتحود۔
اَلشَّزْرُ۔ چیزے بزور تافتن والغابر
یفعل ویفعل۔
اَلشَّعْرُ المخایلۃ المتبادرۃ۔

اَلشَّطُوْرُ۔ دور شدن اَلشَّطْرُ بدو نیم کردن
اَلشَّطَارَۃُ۔ دربدی درشدن وفعل
لغۃ فیہا وشطر بصر الرجل شطرا وشطورا وہو الذی
کانہ ینظر الیک والی آخر۔
اَلشِّعْرُ بدانستن از طریق حس وقال سیبویہ
اصلہ شعرۃ کالذریۃ والفطنۃ فحذفوا الہاء۔
اَلشُّکُوْرُ وَالشُّکُوْرُ وَالشُّکْرَانُ
سپاسداری کردن ولیعدی بنفسہ وباللام فصیح
اَلشُّمْرُ وکشتی کردن در رفتن۔
اَلصَّبْرُ وَالصَّبَارَۃُ۔ پایندانی کردن۔
اَلصَّدْرُ وَالصُّدُوْرُ۔ بازگشتن۔
اَلصَّقْرُ وَالصَّقْرَۃُ۔ گرمای آفتاب در کسے اثر کردن
وَالصَّقْرُ۔ سنگ بمیتین زدن قیادت کردن
برحرم خویش
اَلضَّمْرُ وَالضُّمُوْرُ۔ باریک میان شدن
وفعل لغۃ فیہ والنعت منہما ضامر۔
اَلطَّوْرُ۔ ماست شدن شیر۔
اَلطُّہُوْرُ۔ برجستن از بالا بزیر برجستن وفعل
لغۃ فیہا۔ اَلطَّمْرُ۔ پنہان کردن۔
اَلطُّہْرُ وَالطَّہَارَۃُ وَالطُّہُوْرُ۔ پاک شدن
والماضی فعل وفعل۔ والفتح اقیس والاجود
لانہ للمشت والنعت منہما طاہر۔
اَلْعَبَارَۃُ۔ خواب گذاردن اَلْعَبْرُ۔ کتاب خواندن

تفکر و بردن العبور والعبر۔ برآب گذشتن
العثر والعثور۔ دیدہ شدن العثار۔
بسر در آمدن والغابر یفعل ویفعل
العشر۔ بالضم یک بستدن۔
العمارۃ۔ آباد ان کردن و آباد ان شدن
العبور۔ باقیماندن و ماضی شدن۔
العمر۔ فرا پوشیدن آب چیز را وفی الحدیث
حتی عمر علیہ اے اغمر علیہ۔
الفتور۔ سست شدن۔
الفجر۔ آب بر اندن الفجور۔ بسیار مائی کردن
و دروغ گفتن وفی الحدیث والا فجرتک ای
عصیتک ومنہ وترک من یفجرک۔
الغلو۔ الجفو۔
الفر۔ بگاہ گفتن ومنہ الحدیث فقر ظہرہ ای فتہ۔
الفطر۔ آفریدن و ابتدا کردن و شگافتن و
فطیر بختن و بدو انگشت بدوشیدن۔
الفکر۔ اندیشہ کردن۔
القبور۔ در گور کردن۔
القتر والقتور۔ تنگ داشتن رزق والغابر یفتر
القدر۔ اندازہ کردن والغابر من لفظ
الی ہہنا یفعل ویفعل ومنہ وما قدروا اللہ
حق قدرہ ای ما عظموہ وما وصفوہ حق عظمتہ
وصفتہ التی ینبغی ان یوصف بہا وفی الحدیث ما قدرہ الـ

والقتر۔ دگمختن و ترکیب
یدل علی مبلغ الشی وکنہہ و نہایتہ۔
القصر۔ باز ماندن از کاری و شبانگاہ گردیدن
القصر والقصارۃ۔ جامہ شستن۔
القطر۔ چکانیدن و بقطران اندودن شتر
القطران۔ چکیدن القطود۔ بشدن
در رفتن زمین۔
القفر۔ از پے کسے فرا شدن۔
القمر۔ بقمار غلبہ کردن یقال قمرتہ فقمرہ قمرا
اذا فاخرتہ فغلبتہ۔
الکبر۔ بہ بزرگی غلبہ کردن۔
الکفر والکفران والکفور۔ ناسپاسی کردن
و ناگرویدن بخدای تعالی۔
الکمر۔ بہ بزرگی کمر غلبہ کردن
المتر۔ کشیدن و بریدن۔
المخر والمخور۔ بشگافتن کشتی آب را
ومخرت الارض رسلت فیہا الماء والغابر منہا
یفعل ویفعل۔
المقر والمذر۔ بگل کردن۔
المصر۔ بسر انگشتان دوشیدن و دوشیدن
جملہ شیر گی در پستان
المصور۔ زبان کژ شدن شیر۔
المطر۔ باریدن و بارانیدن۔

اَلْمَطْرُ اَلْقُطُوْرُ اَلْمَطْرُ وَالْمَطُوْرُ بشتافتن

اَلْمَقْرُ گردن تیکستن وماہی در نمک آغشتن

اَلْمَكْرُ بدسگالیدن وخضاب کردن بسرخی

وتاریکی شب ومنہ اشتق المکر لانہ

السعی بالفساد فی خفیۃ ومداجاۃ۔

اَلنَّثْرُ نثار کردن شکر وجز آن وَالنَّثْرُ

مافی الانف بالنفس ویقال من ہذا نثر

یَنْثُرُ بکسر الثاء من نثر السکر یَنْثُرُ بالضم

الثاء والاخبار تدل علی ہذا وہو قولہ اذا توضأ

فلینثر وفی حدیث آخر ثم لینثر۔

اَلنَّجْرُ تراشیدن چوب نیک راندن

آب گرم کردن بسنگ تافتہ۔

اَلنَّخْرُ صوت الانف والعابر یفعل یفعل

اَلنَّدْرُ بیفتادن وبیرون جستن فی الحدیث

ان رجلا ندر فی مجلس عمر والندرۃ بالضم العجلۃ

اَلنَّدْرُ برخوشتن واجب کردن العابر

یفعل ویفعل۔

اَلنَّزْرُ اندک دادن والالحاح فی السوال

ایضا وہذا فی الحدیث۔

اَلنَّشْرُ گوشت کندن مرغ بہ منقار۔

اَلنَّشْرُ خون کشادن ستور۔

اَلنَّشُوْرُ زندہ شدن۔

اَلنَّشْرُ آشکار کردن خبر ویفعل لغۃ فیہ

وباز کردن نامہ جامہ پیچیدن حجاب بارہ وبہت

اردو ویفعل لغۃ فی ہذا عن المقبلی زندہ کردن

وپراگندہ کردن وتنشر عنہ من النشرۃ وہی کالتعویذ

والرقیۃ ونشرت الارض اذا انبتت النشر

وہی الکلأ اذا ایبس ثم اصابہ مطر فی الصیف

فاخضر وہو ردی للراعیۃ۔

اَلنَّصْرُ وَالنَّصْرَۃُ یاری کردن باران یدین

وہو فی الحدیث ونصرت بلد بنی فلان

اذا آتیتہ ونصرتہ اعطیتہ۔

اَلنَّضْرُ وَالنَّضَارَۃُ وَالنَّضْرَۃُ تازہ روی

کردن وشدن۔

اَلنَّظْرَۃُ بالحظ بالعین ومنہ الناظور

اَلنَّظْرُ چشم داشتن وَالنَّظْرُ وَالنَّظَرُ اَنْ

نگریستن ویعدی بالی ویجوز ان یحذف الجار

ویوصل الفعل ویستعمل علی ضرب من المعانی

کلہا یرجع المرسلون وبمعنی التعطف والرحمۃ

کقولہ تعالی لا ینظر الیہم یوم القیمۃ وبمعنی الامہال

والتاخیر وہو غیر متعد کقولہ تعالی انظرنا نقتبس

وانظرنی الی یوم یبعثون وقد یتعدی ہذا بالجار

کقولہ تعالی اولم ینظروا فی ملکوت السموات

والارض وکقولہ افلا ینظرون الی الابل

بمعنی المقابلۃ کقولہم المنزل ینظر الیک ای

تنظر الی دار فلان وفی الحدیث کانت تنظر

ان تکون فی حدیث آخر من انفق من انبه
وهو ینظر الیه ای یعلم انه انبه وقد حمل بعضهم
النظر علی المعنی کقوله تعالی یوم ینظر المرء ما قدمت
یداه وکقوله تعالی کانما یساقون الی الموت
وهم ینظرون۔

اَلنَّفَارُ وَالنُّفُوْرُ۔ رمیدن والفاعل نَفُوْرٌ
وَنَفِرٌ وفی الحدیث فنفروه وفی الحدیث
الآخر فنفرت علینا ای خلعت النفر علیه کردن
کس را در سب۔

اَلنَّقْرُ۔ دانه برچیدن مرغ وصفیر زدن بهیچ
وسبک کردن ودر چوب کندن کردن والفاعل
نقار ویفعل من القتب ونقر فی الناقة۔
ضرب فی الصوف۔

اَلْهَجْرُ۔ واگفتن دربیماری یا در خواب ویا
ستر بانهیگاه بستن۔

اَلْهَجْرُ وَالْهِجْرَانُ۔ ازکسے ببریدن۔

اَلْهَدْرُ۔ بیهوده گفتن۔

اَلْهَمْرُ۔ ریزشدن اشک وآب۔

اَلْبُرُوْزُ۔ بیرون آمدن وجا بمعنی البراز
فی بعض اللغات۔

اَلْجَزُّ۔ بریدن ونیک خوردن۔

اَلْجَزُّ وَالْجِيْزَى۔ بازداشتن۔ اَلْجَزُّ
شترا به حجاز بستن وهو جبل۔

اَلْجَزْرُ۔ سوزه ودوختن وآنچه بدان مانند
والفاعل یفعل ویفعل۔

اَلزَّجْرُ۔ رجز گفتن۔

اَلزَّكْزُ۔ نیزه بزمین فرو بردن۔

اَلزَّهْرُ۔ اشارت کردن بلب یا به ابرو
ویا بچشم والفاعل یفعل ویفعل۔

اَلضَّمْرُ۔ خاموش بودن ودلتنگ وار بازدن شتر

اَلطَّنْزُ۔ افسوس داشتن۔

اَلْعَجْزُ۔ پیر شدن زن۔

اَلْعَزْزُ۔ اندک شدن شیر شتر۔

اَللَّكْزُ۔ مشت بر سینه زدن۔

اَلْمَزُّ۔ بچنگال گرفتن سخت یقال المزنی
من هذا العجین مزة ای قطع لی منه قطعة۔

اَلْنَجْزُ۔ روا کردن حاجت۔

اَلنَّشْوُ۔ ناساختن زن با شوی یا شوی با زن

اَلنَّشْزُ۔ برتر نشستن وبرتر جستن والمستقبل منشز

اَلنَّقْزُ وَالنَّقْزَانُ۔ برجستن والفاعل من النشوز
الی ههنا یفعل ویفعل۔

اَلنَّكْزُ۔ گزیدن مار وزدن وفاتر کردن
وبرسیدن آب چاه وبرسانیدن۔

اَلنَّجْسُ۔ آب زدن ورفتن آن۔

اَلْجَرْسُ۔ خوردن منج چیز را ویفعل
لغة فیه وبه نغمت گفتن۔

اَلْجُمُوْس - بیفسردن روغن -
اَلْحِرَاسَة - نگاہداشتن -
اَلْحَمْس - بخیک شدن -
اَلْحُنُوْس - پنہان شدن و واپس شدن و خنسل بہائمہ از قبض -
اَلدِّرَاسَة وَالدَّرْس - علم خواندن -
اَلدُّرُوْس - ناپدید شدن اَلدِّرَاس کوفتن خرمن گندم اَلدَّرْس - ناپدید کردن و حائض شدن زن و کہنہ شدن جامہ -
اَلدَّمْس - در گور کردن پنہان کردن و بپوشانیدن خبر اَلدُّمُوْس - تاریک شدن شب والغابر منہما یفعل و یفعل -
اَلزَّجْس - بانگ کردن بر و جنبانیدن دلو در چاہ تا پر شود -
اَلزَّرْس - سنگ انداختن در چیزے -
اَلزَّکْس - واپس گردانیدن -
اَلزَّمْس - در خاک پنہان کردن و پوشانیدن خبر والغابر یفعل و یفعل -
اَلسُّدْس - شش کمال بستدن و ششم شدن
اَلشَّمَاس وَالشُّمُوْس - پشت دادن سپ
اَلشَّمْس - بآفتاب شدن روز والغابر یفعل و یفعل و فعل یفعل - ایضا لغة ذلم یرہ ابن السکیت بالضم -

اَلطَّمْس - ناپدید کردن اَلطُّمُوْس - ناپدید شدن والغابر منہما یفعل و یفعل
عرست البعیر ای شددت عرقوبہ الخ از امثلہ ہمارک
اَلْعَطَاس - عطسہ دادن در ہما قالوا عطس البعیر اذا انفلق والغابر یفعل و یفعل -
اَلْعِنَاس وَالْعُنُوْس - در ماندن دختر در خانہ از بے شوہری -
اَلْغَجْس - تکبر کردن -
اَلْقَعْس - زبن پشت، واز رفتن -
اَلْقَمْس - باب فرو دن و فرو شدن و الغابر یفعل و یفعل و غاکہ خلق کسے را بوقت وجنبیدن کودک در شکم -
اَلْکَنْس - خانہ رفتن -
اَللَّدْس - گیاہ خوردن -
اَللَّفْس - افسوس اشتن و اقتب زدن و عیب کردن -
اَللَّمْس - بسودن بدست و جماع کردن والغابر یفعل و یفعل وَاللَّمْس - یکون بالید ثم اتسع فیہ فاوقع علی غیر اللمس لمجامعۃ میل علی ہذا قولہ تعالی فلمسوہ بایدیہم خصہ بالید لئلا یلتبس بل لوجہ الآخر ومن الاتساع قولہ وانا لمسنا السماء قال ابو علی ای طلبنا السماء ومنہ استرقوا طنا یقبل الکلمۃ لیسہ

من اللمس بالجارحة فی شیٔ وکذلک والمسہ فلا أجدہ۔

اَلْمَرْسُ - اندر آب آغشتن وانگشت لیسیدن کودک ودست در دستار خوان مالیدن

اَلْمَلْسُ - خایہ بکشیدن ونیک براندن

اَلْمَنْسُ - سر انگشت یا سر چوب فراکردن والغابر یفعُل ویفعِل -

اَلْمَنْدَسُ - نیزہ زدن -

اَلْمَنْعَسُ - غنودن -

اَلْمَنْفَسُ - ناقوس زدن والنفس الافقر الفضا

اَلْمَنْكِسُ - سرفرو افگندن وانگوسار کردن

اَلْمَنْكَسُ - باز سرشدن بیمار والماضی نکس والمصدر بضم النون وقد یفتح ومنہ الحدیث یقرأ القرآن منکوسا ای یبدأ بالمعوذتین تم یرتفع الی البقرۃ کما یعلم الصبیان فی الکتاب

اَلْمَنْطَسُ - سخت گرفتن والغابر یفعَل ویفعِل

اَلْمَنْغَسُ - بلغور کردن وسبوسہ از سر بیختن بشانہ -

اَلْمَنْمَسُ - حلق الشعر بالنورۃ -

اَلْمَنْمَشُ - خراشیدن والغابر یفعَل ویفعِل وبن چاہ -

اَلْمَنْقَشُ - خط نیکو نبشتن -

اَلْمَنْهَشُ - جفتہ بستن وبنا کردن از چوب والغابر یفعُل ویفعِل وبن چاہ بسنگ وسروے بچوب برزیدن -

اَلْمَنْهَشُ - بدودر آوردن وسخت راندن

اَلْفَرْشُ واَلْفِرَاشُ - گسترانیدن وفرشہ امرہ اذا اوسعہ ایاہ وفی الحدیث فرشک وفرشنک ای جعلت لہ فراشا لک یقال فرشت ایا الرجل اذا فرشت لہ کما یقول وزنت الرجل وکلتہ اذا وزت لہ وکلت لہ -

اَلْمَرْشُ - خرق الجلد بالمخراز والاظافیر

اَلنَّبْشُ - نباشی کردن ونبات برکندن

اَلنَّجْشُ - صید برانگیختن وبشتافتن وگرگ شتر وان تزاید فی الثمن لیقع غیرک ولیس من حاجتک وہو فی الحدیث -

اَلنَّفْشُ - واخیدن پشم وپنبہ والنفوش والنفوش - چرا کردن گوسپند وشتر شب برنشان والغابر یفعُل ویفعِل فی الحدیث یمینیت نافشا ای راعیا -

اَلنَّقْشُ - خاراندن برکندن ونگار کردن ومنقاش برکندن النقش ان تضرب العذق بالنقاش حتی یرطب ونقش العذق علی المسیم فاعلہ اذا ظہر بہ نکت من الارطاب وفی الحدیث فانقشوا ای نقوا -

اَلْجُمُوْصُ - بشدن آماس -
اَلْخَرْصُ - حزر کردن - وَالْخَرْصُ دروغ گفتن
اَلْخُلُوْصُ وَالْخَالِصَةُ - ویژه شدن وَالْخُلُوْصُ
بسی رسیدن اَلْخَلَاصُ - برستن -
اَلْمَمْضُ - مصدر مَضَّهُ الْبَرْدُ مَضًّا وَمَمْضَةً
باریک میان کرد اورا -
اَلدُّلُوْصُ اَلدَّلْصُ - درخشان شدن زره -
اَلرَّقْصُ - پای کوفتن وجوشیدن شراب
وجنبیدن سراب اَلرَّقْصُ وَالرَّقَصَانُ
کلاهما بالتحریک بپویه رفتن شتر -
اَلرَّمْضُ - واداشتن مصیبت ونیکی کردن
میان گروهے و سرگین فگندن ماکیان -
اَلْقَرْصُ - بدی گفتن و بناخن گرفتن و
گزیدن کیک وزالہ نشاندن -
اَلْقِمَاصُ وَالْقَمْصُ - بریکزیدن والغابر
یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ نَمَصَ الْبَحْرُ السفینۃ اذا حرکہا بالموج
اَلنَّغَصُ - اندوہ وزار شدن از پیری یعنے
شکنج برآمدن -
اَلنُّهُوْضُ الارتفاع والغابر یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ -
وانگیختہ شدن وناسازواری کردن ماکیان
اَلنَّقْصُ - کم کردن اَلنُّقْصَانُ کم شدن -
اَلْبَرْضُ - اندک دادن والغابر یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ
وابلندک از چشمہ بیرون آمدن اَلْبُرُوْضُ

پدید آمدن نبات تازہ -
اَلْمُوْضَةُ وَالْمَضُّ - ترش شدن وفعل
لفتہ ومصدر وَالْمُوْضَةُ - لاغیر بالغت
من ہذا ماضٍ ایضاً وبونادر اَلْمُوْضُ شتاب
خوردن شتر -
اَلرَّفْضُ وَالرَّفْضُ - براندافتن
ودست بداشتن والغابر یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ -
اَلرَّكْضُ - تحریک الرجل ومنہ رُكِضَ فِيْل
رَكِضَ الفَرَسُ اذا عدا ولیس بالاصل والصواب
رَكِضَ الفَرَسُ وقال سیبویہ رَكِضَ الدَّابَّةُ رَكِضَتْهُ
انا ورَكِضَ البَعِيْرُ کما یقال رَمِحَ ذُو الحافِرِ وربما
قالوا رَكِضَ الطَّائِرُ اذا حرک جناحیہ فی الطیران
اَلْعَرْضُ - چوب بپہنا نہادن وشمشیر بہنا
بریان نہادن والغابر منہما یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ -
اَلْغُمُوْضُ - ہامون شدن زمین
اَلْغَضُّ - نازدن مشک وجنبانیدن
والغابر یَفْعِلُ وَیَفْعُلُ -
اَلتَّغَضُّ - جنبانیدن سر اَلتَّغَوُّضُ وَالتَّغَاضُّ
جنبیدن سر وپالان اشتر ومیغ ودندان
ومنہ الحدیث وتغضغضت انسانی وغابر ہذا الفعل
کغابر الغض -
اَلتَّفَضُّ - بیفشاندن وتفضت الابل تجحت
وتفضت المکان اذا نظرت جمیع ما فیہ لتعرفہ

النقض - واکردن بنا و شکستن عهد و قاب
باز دادن رسن -
البسط - بگستر انیدن و فراید یرفتن عذر -
الحروط - برگ از درخت فرو کردن و وجوب
را بست باز کردن والغابر من هذا یفعل و فعل
السقوط والسقط - بیفتادن و قوله تعالی
ولما سقط فی ایدیهم ای ندموا و منه سقط
الندم فی ایدیهم و لم یذکر الندم و قیل سقط
علی ما لم یسم فاعله کما یقال رغب فی فلان
ولا یقال سقطت کما لا یقال رغبت انما یقال
رغب فی و لا سقط فلان فی یده بمعنی ندم و
سقط فی ایدیهم و اسقط ایضا الا ان سقط
اکثر و اجود و بعضهم انکر اسقط و هذا نظم
لم یسمع قبل القرآن و لا عرفته العرب و
التکیب یدل علی نزول الشیء من اعلی
الی اسفل و وقوعه علی الارض ثم اتسع فیه
فقیل للخطاء من الکلام سقط لانهم شبهوا
بما لا یحتاج الیه و ذکر الید لان الندم یحدث
فی القلب و اثره یظهر فی الید کقوله تعالی
فاصبح یقلب کفیه علی ما انفق فیها و قوله یوم
یعض الظالم علی یدیه و لان الید هی الجارحة
العظمی فربما یسند الیها ما لم تباشره کقوله تعالی
ذلک بما قدمت یداک و فی الحدیث مر

بتمرة مسقوطة قیل اراد ساقطة مثل راکد
وعهد ماتیا ای اتیا و قیل مسقوطة بمعنی
النسب ای ذات سقوط کجاریة مفتوحة ای
ذات فتح والایقال فتحتها قلت و یمکن ان یکون
من السقاط مثل زنة الله فهو مزم -
السمط - گوسپند یا پوست بریان کردن
والغابر یفعل و یفعل - السموط ذاب
جلاوة اللبن من غیر تغیر الطعم -
الشرط - پیمان کردن و نیش زدن والغابر
یفعل و یفعل -
العلط - نشان کردن بینی و کسی را بدے یا کردن
وعلط بسهم اصابه به -
الفرط و الفروط و الفرطان - شتابیدن و کسے
والفرط و الفراط و الفروط - زیش شدن
والفرط - تقصیر کردن -
القنط - غلبه کردن در جوهر کسے را -
القفط - کشنی کردن مرغ والغابر یفعل و یفعل
القمط - بند بپای گوسپند بستن و کودک را
بقماطه بستن و گشنی کردن مرغ -
القنوط - نا امید شدن و جمله ابواب از وے
مستعمل ست مگر فعل یفعل بالضم فیهما و مصدر
فعل یفعل قنط و قنوطا ست و فعل یفعل
بالفتح فیهما و فعل یفعل بالکسر فیهما مر کیست

ازدواب وهذا فاعل للغالبة ان تجعل من باب فعل بالفتح ويفعل بالكسر لاجتماع القرار على قوله من بعد ما قنطوا انه بالفتح وعن قوله ومن يقنط بالكسر والفتح وفي الحديث لقط بالنار اے كواه في عنقه وهو مقلوب علط

اَلْقَطُ - برچيدن -

اَلْمَخْطُ - مني پاک كردن -

اَلْمَرْطُ - بركندن موے از تن -

اَلْمَسْطُ - پاک كردن رحم وزدودن كاني -

اَلْمَشْطُ - بشانه كردن موے -

اَلْمَقْطُ - نزديک بالكرة على الارض لم تأخذها اذا نزت المقوط - نزديك شدن

اَلْمَلْطُ - آرند درميان خشت كردن -

اَلنُّبُوْطُ - بيرون آمدن آب از قعر چاه والغائر يفعل ويفعل -

اَلنَّشْطُ - گزيدن مار والغائر كذلك والنشط بستن وله نشوطة - گره زدن گشادن وهو من الاضداد -

اَلنَّقْطُ - نقطه زدن -

اَلنَّلْطُ - زدن يا سيلي سخت -

اَللَّمْظُ - زبان گرد دهان برآوردن لمظ الرجل لمظا اذا تتبع بلسانه بقية الطعام في فمه او اخرج لسانه فمسح به شفتيه -

اَلطُّلُوْعُ وَالْمَطْلَعُ - برآمدن آفتاب وماند آن

وَالْطُّلُوْعُ - نزديک كسے غائب شدن وبعد من بعين وشكوفه آمدن خرما -

اَلْفَقُوْعُ - سخت زرد شدن -

اَلْنَبْعُ وَالنُّبُوْعُ وَالْتُبَعَالُ كالنبوط اَلْهُمُوْحُ دويدن اشتک والغابر من الفقوع الى هنا يفعل ويفعل ومن النبوع يفعل ايضا والماضي من الجميع فعل -

اَلْبُزُوْغُ - برآمدن آفتاب وماند وندان شتر

اَلْبُلُوْغُ - برسيدن يقال بلغتك وبلغت اليك بلغني وبلغ الي ونزديک گشتن بچيزي ومنه قوله تعالى فاذا بلغن اجلهن -

اَلدِّبَاغَةُ وَالدِّبَاغُ وَالدَّبْغُ - پوست پيراستن ونابره كالفقوع -

اَلسُّبُوْغُ - فراخ شدن اَلصَّبْغُ - رنگ كردن جامه والغابر منه كالفقوع -

اَلْفَرَاغُ وَالْفُرُوْغُ - پرداخته شدن تهي شدن فعل يفعل وفعل يفعل ايضا لغة والفراغ على ضربين احدهما الفراغ من الشغل والآخر القصد للشيء ومنه قوله سنفرغ لكم ايه الثقلان وقد فرغت الى نمير -

اَلْمَضْغُ - بجائيدن والماضي الغابر كالفقوع

اَلْجَرْفُ - جمع چيزے بردن وكل زمين فرو كردن

اَلْجَلْفُ - پوست باز کردن از بن کندن دیدن
اَلْحَرْفُ - میوه از درخت باز کردن قد حرفنا
ای اصابنا مطر الخریف وکذلک حرفت
الارض فهی محروفة -
اَلْحَشْوُ - نشستن در زمین -
اَلْخَلَافَةُ وَالْخِلَافَةُ - ایستادن بجای کسے
کہ پیش تو بودہ باشد وَالْخَلْفُ - از پے
کسے در آمدن و تباہ شدن کسے و خلف
بودن از ملاک پدر و عم و برادر و بعدی
بعد یقال خلف اللہ علیک ان کان اللہ
خلیفة والدک او من فقدته علیک وذلک
در جامہ دادن وَالنَّعْتُ خَلِيفُ الْخَلْفِ وَالْخَلُوفُ
بوے دہن بگردیدن و شیر طعام و نبیذ تباہ شدن
اَلرَّجْفُ وَالرَّجِيفُ وَالرَّجَفَانُ - لرزیدن
و رجف الرعد رجفا و رجیفا و ذلک دویہ تہ
فی السحاب
اَلرَّسْفُ وَالرَّسَفَانُ - رفتن با بند و الغابر
یفعل و یفعل -
اَلرَّشْفُ - مکیدن و الغابر کذلک -
اَلرَّصْفُ - پے بر تیر پیچیدن و سخن بیوستن
و بر ہم نہادن سنگ از بہر پنہا -
اَلرَّعْفُ - از بینی جستن و فعل یفعل
لغة اَلرُّعَافُ - خون از بینی بیامدن و ماضیہ
و نابرہ کالفتوح و فعل بالضم لغة فیہ فصیحة
اَلسَّرْفُ - سرفہ خوردن برگ درخت و سوخ
کردن درخت را و الماضی من ہذا سَرِفَ -
اَلسَّقْفُ - بنا را آسمانہ کردن -
اَلصَّلْفُ - زمین را بمالہ راست کردن -
اَلسَّلَفُ - گذشتن اَلسُّلُوفُ از پیش شدن
والنعت سالف و فعل بالضم لغة والنعت منہ
سالِفٌ وجمعہ سُلَّفٌ ومن ہذا قری فجعلناہم
سُلَفًا بضمتین علی احد القولین -
اَلسَّنَفُ - شتر را سناف بر بستن وَالسِّنَافُ
للبعیر بمنزلة اللبب للدابة والغابر یفعل و یفعل
وفی الاصمعی الاالاسناف -
اَلشَّرَفُ - غلبہ کردن کسے را بشرف -
اَلشَّرُوفُ - پیر شدن ماہ شتر -
اَلشُّبُوفُ اَلشَّبُوفُ اَلْعِرَاقَةُ - عریق کردن
اَلْعَكَفُ - باز داشتن اَلْعُكُوفُ باز داشتہ
شدن روی فراچیزی کردن و گرد چیزی در آمدن
و در جا مقیم شدن و الغابر من الترکیب یفعل و یفعل
اَلْكَنَفُ - نگاہداشتن و چسپیدن چیزے
و بعدی بعن و شبگاہ ساختن ستور را و
شاخ درخت و الغابر من ہذا یفعل و یفعل
وفی الحدیث وکنفہا ای مع کفہ ولیصیر
کنفا لہا یقال لصف لونہ ای برق اللصف

الرَّفْقُ وَیعدی باللام ومنه اللَّطِیفُ من اسماء اللہ تعالیٰ
اَلنَّصْفُ - بنیمہ چیزے رسیدن نیمہ آنرا در گذاشتن
اَلنِّصَافُ وَالنَّصَافَةُ - خدمت کردن
اَلنَّطْفُ وَالنُّطْفَانُ - چکیدن آب والغابر
یفعل ویفعل -
اَلنَّفْفُ - تنگ فتن خریزہ لمنک وتنگ فتن دماغ
اَلنَّکْفُ - اشک از رخ فاتر کردن بانگشت
وتنگ داشتن وپوشیدن از چیزے واز باران
بگذشتن ومنه الحدیث ولا نکیف آخرہ ای
لا یقطع آخرہ وکمفت اثرہ نکفاً وذلک
اذا عدا خلفاً من الارض لا یوجد فی اثرہ
فاعترضته فی مکان سهل -
اَلنَّمْقُ - ویران کردن سیل بند را
اَلنَّمْرُقُ وَالنَّمْرَقَانُ - درخشیدن والنَّمْرَقُ
تهدید کردن وخویشتن بیاراستن زن
وروغن مشک بر طعام کردن وآبستن شدن
شتر بر آبستنی -
اَلنَّهْقُ وَالنَّهِیقُ - خوانیدن خر
اَلنَّهْمُقُ - دراز شدن وافزودن آمدن از کس
بفضل وجز آن -
اَلنَّهْقُ - واکشادن در ودر بستن -
اَلْهَنْقُ - بسنگ منجنیق زدن -
اَلْهَرْقُ - بسوہان بسائیدن ودندان بسیار سائیدن

از ختم والغابر منهما یفعل ویفعل -
اَلْهَفْقُ وَالْهَفَقَانُ - خبیدن علم سراب
وَالْهَفْقُ - زخم سگ زدن بشمشیر وغابر هما
یفعل ویفعل وَالْهَفْقُ تغیب القضیب فی
الفرج وهو فی الآثار اَلْهُفُوقُ فرو شدن
ستارہ اَلْهَفَقَانُ بانگ کردن باد در جستن
وَالْهَفْقُ - درخشیدن برق وپریدن مرغ
وخبانیدن سر در حال غنودن وچیزے
پیش زدن -
اَلْهَلْقُ - آفریدن وتقدیر کردن ورفع نهادن
اَلْهَنْقُ - خفه کردن -
اَلْهَذْقُ - ریزانیدن آب یقال وقعت نفسه
روحه اذا دعی علیه بالموت -
اَلْهَلْقُ - شمشیر از نیام برآوردن -
اَلْهَمُوقُ - از جا شدن بے دستوری
اَلْهَمُوقُ - دندان شکستن -
اَلْهَنْقُ - گرفتن فگندن مرغ -
اَلْهَوْقُ - گردن بزغاله در رسن محکم کردن
بالهوقة والغابر منهما یفعل ویفعل -
اَلْهَوْقُ - بستن -
اَلْهَزْقُ - روزی دادن در جل مرزوق
اے مجدود -
اَلْهَشْقُ - تیر باران کردن -

اَلرِّفْقُ وَالْمَرْفَقُ - چربی کردن ویدے
بالبار و بہ علے اَلرِّفْقُ - ذانو شتر بستن
چون ترسند کہ باوطن بالرِّفَاقِ وہو بجبل
اَلرَّمْقُ وَالرُّمُوقُ - نگریستن بہ کسے -
اَلزَّلَقُ - ریدن مرغ والغابر یَزْلُقُ و
یَزْرِقُ و نیزہ کوتاہ انداختن و بالان
پس انداختن شتر -
اَلسُّمُوقُ - بلند شدن -
اَلشُّرُوقُ وَالشَّرْقُ - برآمدن آفتاب
وَالشَّرَقُ - گوشت گوسپند سگافتن -
اَلشَّنَقُ - سر شتر بہ مہار باز کشیدن -
اَلصِّدْقُ - راست گفتن و راست گردانیدن
وعدہ و یُقَالُ صَدَقُوہُمُ الْقِتَالَ -
اَلطُّرُوقُ - بشب آمدن اَلطَّرْقُ
وَالطُّرُوقُ - گشنی کردن اشتر وَالطَّرْقُ
سنگ زدن کاہنان و پشم را چوب زدن تا بیجدہ
گردد و طَرَقَتِ الْاِبِلُ الْمَاءَ اِذَا بَالَتْ فِیہِ
وَبَعُرَتْ فَہُوَ مَاءٌ طَرِقٌ وَمَطْرُوقٌ -
اَلطَّلْقُ وَالطَّلَاقُ - رہا شدن از عقد
نکاح والمراۃ طَالِقَۃٌ وَطَالِقٌ ایضاً قال
الاخفش لایقال طَلُقَتْ بالضم وحکی اللیث
الضم وقال ابن الاعرابی طَلُقَتْ مِنَ
الطَّلَاقِ اَجْوَدُ و بفتح اللام جائز اَلطَّلْقُ

وَالطُّلُوقُ - دوشیدہ را مذن میان شتر و آب -
وَطَلُقَتُ الْمَرْاَۃُ تَطْلُقُ طَلْقًا ای صَارَتْ بِحَیْثُ
الْوِلَادَۃُ وَیُقَالُ اَطْلَقَ یَدَیْکَ بِخَیْرٍ ای بَسَطَہُمَا
عَتُقَتْ بِالضَّمِّ ای قَدُمَتْ وَوَجُبَتْ کَاَنَّہُ
حَفِظَہُمَا وَلَمْ یَخُنْ -
اَلْعَلَقُ - نشان کردن گوسپند را -
اَلْعَرَقُ وَالْمَعْرَقُ - گوشت از استخوان
باز کردن و بنان بخوردن -
اَلْعُنُقُ - دست بگردن کسے فراکردن
و در بر گرفتن ویرا -
اَلْعَلَقُ - برگ از درخت خوردن -
اَلْغَبَقُ - شراب شبانگاہی دادن -
اَلْفَتْقُ - کشادن و دوختہ باز کردن و
فَتْقُ الْمِسْکِ بِغَیْرِہٖ اِسْتِخْرَاجُ رَائِحَتِہٖ شَیْءٌ
مُدْخَلٌ عَلَیْہِ -
اَلْفَرْقُ وَالْفُرْقَانُ - جدا کردن والغابر یَفْعُلُ
ویَفْعِلُ وَفَرَقَتِ النَّاقَۃُ فُرُوقًا اِذَا اَخَذَہَا
الْمَخَاضُ فَنَدَتْ فِی الْاَرْضِ وَذٰلِکَ الْاَوَانُ
وَفَرَقَ لَہُ الطَّرِیقَ ای اَفْجَرَ لَہُ طَرِیقَانِ
اَوْ اَمْرٌ فَعَرَفَ جِہَتَہُ -
اَلْفَسْقُ وَالْفُسُوقُ - بیرون آمدن آنغبان مذلے
والغابر یَفْعُلُ و یَفْعِلُ و فَسَقَتِ الرُّطَبَۃُ اِذَا خَرَجَتْ عَنْ قِشْرِہَا
اَللَّمْقُ نَحْوُ الرَّمْقِ وَالْکِتَابَۃُ وَضَرْبُ الْعَیْنِ لِلْخَامَۃِ

اَلْمَذْقُ - شیر یاسے باآب آمیختن و دوستی ویژہ نا داشتن -

اَلْمَرْقُ - پشم از پوست کہ در پیرایش بردہ باشند بر کندن و خوردی بسیار در دیگ کردن

اَلْمُرُوْقُ - بیرون گذشتن تیر از ان چیزی بران آید و از دین و سنت بیرون شدن

اَلْمَشْقُ - اَلسُّرْعَۃُ فِی الطَّعْنِ وَالضَّرْبِ وَالْاَکْلِ وَالْکِتَابَۃِ وَالْمَشْطُ وَمَزْقُ الثَّوْبِ وَجَذْبُ الشَّیْءِ لِیَمْتَدَّ وَیَطُوْلَ اَلْمَلْقُ محو دن یعنی محو کردن و بعصا زدن و شتن جامہ شیر خوردن اشتر بچہ -

اَلْبَلْقُ - بشتن -

اَلنَّتْقُ - پوست باز کردن و کشیدن دلو بزرگ از چاہ

وَالزَّعْزَعَۃُ وَالنَّغْضُ اَلنُّتُوْقُ بسیار کودک شدن زن

اَلنَّزْقُ وَالنُّزُوْقُ - برجستن ستور و جز آن در سبقت گرفتن بر دیگر ستوران -

اَلنَّسْقُ - بترتیب کردن -

اَلنِّفَاقُ - رواشدن آخریان اَلنُّفُوْقُ - بمردن ستور -

اَلنَّمْقُ - بشتن -

اَلْبَتْکُ - ان تَقْبِضَ عَلَی الشَّیْءِ فَتَجْذِبَہٗ فَیَنْبَتِکُ وبریدن والغابر من ہذا یَفْعُلُ ویَفْعِلُ -

اَلْبُرُوْکُ - فرو خفتن شتر وکل شیء ثبت واَقام فقد بَرَکَ -

اَلْبَشْکُ - بجیدن فراخ زدن در رفتن و گفتن تباختن شتر

اَلتَّرْکُ - دست بداشتن تَمَسَّکَ السِّنَامُ تمکا ای طال وارتفع اَلْحَرَاکُ بر زیر کف زدن

اَلْحُلُوْکُ وَالْحُلُوْکَۃُ - سخت سیاہ شدن -

اَلْحَنَکُ - لو یشہ بر ستور کردن والغابر یَفْعُلُ ویَفْعِلُ وکام کودک مالیدن بخرمہ مجوہ آن مدار نشتن

اَلدَّلُوْکُ - گمنشتن آفتاب وقت زوال فرو شدن آن

اَلدَّلْکُ - نیک بمالیدن -

اَلدَّمُوْکُ - فسوشتن - اَلدَّمَکُ نیک دیدن خرگوش -

اَلرَّیْکُ - آمیختن و نیکو کردن ترید و طعامے ساختن از روغن و خرما و بنیو -

اَلرَّتْکُ وَالرَّتَکَانُ - مقاربۃ خطو البعیر فی رملانہ ولا یقال اِلَّا لِلْبَعِیْرِ -

اَلرُّمُوْکُ - ایستادن بجاے -

اَلسَّلْکُ - در آوردن و سپردن اَلسُّلُوْکُ راہ سپردن

اَلسَّمْکُ - بلند گردانیدن اَلسُّمُوْکُ بلند شدن

اَلْعَرْکُ - مالیدن گوش و ادیم و انچہ بدان ماند وکسی را در حرب مقہور کردن و کوبان تا مرگ بدین فریہ ہست یانہ -

اَلْعُرُوْکُ وَالْعِرَاکُ - زن را حیض افتادن

اَلْعَلْکُ - فائیدن -

اَلْفَتْکُ - ناگہان کشتن المستقبل یَفْعُلُ ویَفْعِلُ

اَلْفَرْكُ - کالیدن خوشہ وجامہ ونحو ہما۔
اَلْفَنُوْكُ - ستیہیدن در کار واز طعام
ہیچ باز نادادن اسی ہمہ بخوردن ویعدی
بفی والماضی من الثانی فعل وفعل بجائے ایستادن
ویعدی بالباء۔
اَلْفَنْكُ - بیامیختن۔
اَلْفَسْكُ وَالْفَسْكُ - قربان کردن بہ خدائے تعالے
وعبادت کردن وکفتہ اند شستن باب۔
اَلْفُحُوْلُ - بزرگ شدن۔
اَلْفَذْلُ - دادن۔
اَلْفَزْلُ - سخن گفتن وصافی کردن شراب
اَلْفَزْلُ - برآمدن دندان نیشتر اشتر۔
اَلْفَطْلُ وَالْفَطُوْلُ وَالْفُطُوْلُ وَالْفَاطِلُ
وہو شاذ باطل شدن اَلْفَطَالَةُ بیکار شدن
اَلْفَقُوْلُ - ریش ودندان شتر برآمدن
وباگیاہ شدن زمین۔
اَلْفَكْلُ - آمیختن وکبیلہ ساختن۔
اَلْفَتْلُ - تباہ کردن دل بدوستی ویفعل لغۃ
اَلْفَتْلُ - خیو بیفگندن الغابہ یفعل ویفعل
ودمیدن بسبز زبان۔
اَلْفَقْلُ - افزودن ہمدن وزن وبرنگیزانیدن گویند
اَلْفَجْلُ - آفریدن۔
اَلْفَجْلُ - محکم تافتن وبدل الجیم فی بعض لغۃ

اَلْفَجْلُ - مصدر الجاذل وہو المنتصب
بمکانہ لا یبرح شبہ بالجذل۔
اَلْفَجْلُ - جریش بگداختن۔
اَلْفَجْلَانُ - برجستن مرغ وبندی وشتر بکرہ
در رفتن بکیاے والغابر یفعل ویفعل۔
اَلْفَحُوْلُ - حاصل شدن۔
اَلْفَطْلُ - واز داشتن از تصرف ویعدی بعلے
اَلْفَظْلَانُ - مشی الغضبان ہوان یکیف
بعض مشیہ۔
اَلْفَذْلُ وَالْفَذْلَانُ - خوار فروگذاشتن
وَفَذَلَ الْقَلْبِیُّ عَنِ الْقَطِیْعِ اِذَا تَخَلَّفَ وَفَذَلَتِ
الْوَحْشِیَّةُ اِذَا قَامَتْ عَلٰی وَلَدِہَا۔
اَلْفُمُوْلُ - بے نام شدن۔
اَلْفَذْلُ - الجمع والاصلاح اَلْفَذْلُ سرگین
در زمین زدن۔
اَلْفَجْلُ - تموّہ الشیٔ وکل شیٔ عظیتہ تعدد جلۃ
اَلْفَخُوْلُ وَالْمَفْخَلُ - در شدن اتمال دخلت
الْبَیْتَ وَالصَّحِیْحُ فِی الْبَیْتِ اوالی البیت
وَدُخِلَ فَالَانٌ فہو مدخول ای فی عقلہ دخل وہو تعیب
اَلْفَدْلُ - نیک کردن میان قوم وسرگین در زمین زدن
اَلْفَبْلُ - باریک میان شدن اَلْفَبْلُ
پژمردہ شدن والماضی فعل وفعل للنعت
من فعل ذابل ایضا وہو غریب۔

اَلذَّمِيلُ وَالدَّمَلَانُ - نوعی از رفتن شتر
والغابر یفعِل ویفعَل ربل القوم ای کثروا -
اَلزَّجَلُ - شیر خوردن وگوسپند بیاوبختن
اَلزَّذَلُ - فرومایه کردن -
اَلزَّمَلُ - وار کردن جامه وخرامیدن زنان
ویبدی بعن -
اَلزَّکَلُ - بکیای زدن -
اَلزَّمَلُ - حصیر بافتن اَلزَّمَلَانُ وَالزَّمَلُ
بالتحریک بوئیدن -
اَلزَّبَلُ - سرگین در زمین زدن -
اَلزَّجَلُ - انداختن ویبدی بالبارد وارسال
الحمام الهادی -
اَلتَّجَلُ - آب یختن ومنه الحدیث فسجلها
زاد فقرا معا ومن روی بالحاء اراد فقرا الماء
کلها یقال اَلتَّجَلَ فی خطبته اذا مضی فیها
اَلتَّذَلُ - جامه فروگذاشتن -
اَلتَّعَالُ - خمیدن -
اَلتَّفُوقُ - ضد العلو -
اَلتَّقَلُ - بزرائیدن -
اَلتَّمُولُ - کهنه شدن جامه اَلتَّمَلُ -
چشم بر کندن وصلح افگندن میان قوم وخوض
وچاه پاک کردن -
اَلتَّبُولُ - بیمار الیدن کودک -

اَلتَّشَکُّلُ - اشکال اسب وبسرغ نهادن ولقطه
وعجمه زدن -
اَلتَّمُولُ - باد باد شمال گردیدن وهمه را
فرا رسیدن والماضی من الثانی فعل وفعل
وبالکسر افصح -
اَلتَّمَلُ - بستان گوسپند وخوشه خرما در غلاف
نهادن وتمل الرجل صابه ریح الشمال -
اَلتَّصَقُّلُ وَالصِّقَالُ اَلصَّقْلُ اَلصَّمُولُ -
خشک شدن وسخت شدن -
اَلتَّطَلُ - گرد وبزرگ بازکردن ونیک راندن شتر
اَلتَّعَتُّلُ - کشیدن بعنف -
اَلتَّعَذُّلُ - ملامت کردن -
اَلتَّعَضُّلُ - از شوی کردن بازداشتن
وبدزیستن بازن تا خویشتن باز خرد
والغابر من العتل الی ههنا یفعُل ویفعِل
اَلتَّعَقُّلُ - غلبه کردن کسی را بعقل -
اَلتَّکَلُّلُ - کالا ربرهم نهادن وبرای
خویش گفتن وبکیای شتر بستن والکعب
یدل علی الجمع والضم -
اَلتَّغَفُّلُ وَالتَّغَافُلُ - غافل شدن -
اَلتَّعَمُّلُ - میوه در پنیری کردن تا بپزد وادیم
بپوشیدن تا سست گردد تا موی زود برتوان کند
وجامه بر مردم دستورا فگندن تا خوی گیرند

ونبات بیک دیگر افتادن۔

اَلْفَضْلُ۔ افزون آمدن وفعل یفعل لغۃ فیہ وفیہ لغۃ ثالثۃ مرکبۃ منہما فضل بالکسر ویفضل بالضم وہو شاذ وغلبہ کردن یفضل

اَلْقَبُوْلُ۔ باد باباد قبول کردن میں رو ے فراکردن وسنہ نام قابل۔

اَلْقَبَالَۃُ۔ پائیدانی کردن ویدہ بالبار والغابر یقبل ویفعل وقبلت النعل شددت قبالہا

اَلْقَتْلُ۔ والقِتَالُ والقِتَّالُ۔ کشتن بخت رام کردن وقتلت الشیٔ خبرا ای احطت بہ والشراب مزجتہ بالماء وقتلت ای اصاب نفسہ وبقیۃ جسمہ فالترکیب یدل علی الازلال والامانۃ واما قول فرزدق قد قتل اللہ زیادا عنی فمستعمل عن ہہنا لما دخلہ من معنی قد صرفہ اللہ عنی لانہ اذا قتلہ فقد صرفہ عنہ والاصل فیہ ان الفعل اذا کان بمعنی فعل آخر وامدہما یتعدی بحرف والآخر بآخر فان العرب تتسع فتوقع احد الحرفین موقع صاحبہ ایذانا بان ہذا الفعل بمعنی ذلک الفعل

اَلْقَذْلُ۔ قذال زدن وسیلی بر سر کردن

اَلْقَفْلُ بالتحریک والقُفُوْلُ۔ از سفر باز گشتن

اَلْکَحْلُ۔ سرمہ در چشم کردن وخشک سال شدن

اَلْکَفْلُ۔ پیوستہ روزہ داشتن اَلْکِفَالَۃُ وَالْکُفُوْلُ۔ پائیدانی کردن ویعدی الی المفعول الثانی بالباء ومنہ الحدیث وانت خیر المکفولین ای احق من کفل فی صغرہ وارضع حتی نشا والمکفول فی الفقہ اذا اوصل بعن فہو الذی علیہ الدین واذا اوصل باللام فہو الذی لہ الدین واذا اوصل بالباء فہو الدین والکفیل ہو الذی ثبت علیہ الدین۔

اَلْکَمْلُ وَالْکَمَالُ۔ تمام شدن الماضی فعل وفعل والنعت من ہذا کیمل وفعل ہذہ ازدادوہا۔

اَلْمَثُوْلُ۔ بر پا ایستادن وبزمین فتادو سیلان وہو من الاضداد اَلْمَثْلُ وَالْمُثْلَۃُ مثلہ کردن ومنہ الحدیث من مثل بالشعر من الخدود وقیل ہو حلقہ من الخدود وقیل ہو خضابہ بالسواد۔

اَلْمَجْلُ۔ شقہ بستن دست۔

اَلْمَذْلُ۔ تنگ شدن از پوشش وازنہانی

اَلْمَصْلُ۔ ترف کردن وتراویدن پیپ وچکیدن آن۔

اَلْمَطْلُ۔ مدافعت کردن ودام ودراز کردن آن بر خصم

اَلْمَعْلُ۔ باب فرو بردن وکبسی نگریستن۔

اَلْمَحْلُ۔ بسیار شدن آب در جاہ۔

النَّبْلُ - تیر انداختن و قیام کردن بمصلحت و ذبیلی
آن و تیر انداختن بسوی کسے و غلبہ کردن بسی در ان
النَّبَالَةُ - تیر گری کردن النَّبَالَةُ - ماہر شدن
بکارے و فی الحدیث کنت انبل لعمی اخرج
و فی حدیث آخر فتمثل لی نوبکر اے تقدم
النَّثْلُ - خاک از چاہ بیرون کردن
و زرہ از خویشتن بگشادن و الثریت مثل
ملی استخرا ج شیئے من شیئے -
النَّجْلُ - تنگا فتن و انداختن و زادن و
باز ہاب شدن زمین و طعنہ زدن چنانکہ
جراحت آن فراخ باشد و یقال من نجل
الناس نجلوہ ای من نثار هم نثارۃ و
نجلت اللقمۃ ای استخرجتہ -
النَّحْلُ - بیختن و ویژہ کردن
النَّدْلُ - فراوا بردن و بر بودن و دلو
از چاہ برآوردن و جز آن -
النَّسْلُ - پر و پشم و موے بیفگندن حیوان
و النابز من الاولاد یفعل و یفعل -
النَّشْلُ - بیفتادن آن و جامہ از کسے -
النَّشْلُ - زہ کردن -
النَّشْلُ - گوشت از دیگ برکشیدن -
النَّشُولُ - اندک شدن گوشت بران
النَّصُولُ - زائل شدن خضاب بپکان

از تیر و ہم از جاے بیرون آمدن محکم شدن
پیکان در جاے خویش تا بیرون نیاید و بدل الاول ضد
النَّقْلُ - غلبہ کردن بتیر انداختن کسے را -
النَّقْلُ - فراوا بردن و دونگ و جامہ دادن
و نہیل و طل دادن ستور را -
النَّكُولُ - از دشمن یا از سوگند باز ایستادن
و یعدے بعن فعل لغتہ فیہ و انکرها الاصمعی -
طعام مَنْؤُولٌ اصابہ النقل و فی الی نبت فجل
بہا ای رمی بالقفیہ قال الازہری و الاعرف
هجل بمعنے رمی و لعلہ نجل عزتہ ابن فارس
الهمل و الهملان و الهمول و التهمل
اتباع یدل الغابر یفعل و یفعل -
و الهمل - چرا کردن شتر بشب رو نہ بانسان
الهجوم - بر سینہ خفتن مرغ و آدمی و الغابر
یفعل و یفعل -
الهجم و الهجامۃ - جامت کردن و بن
بستن شتر و باز داشتن از چیزے و مکیدن
کودک پستان مادر را -
الحکم - حکمہ لکام بردہن اسپ کردن و
باز داشتن از کارے -
الحلم - حکم کردن یقال حکم له علیہ بکذا
الحلم - خواب بدن یعدے بالباء و نفسہ
الحذمۃ - خامت کردن -

اَلدَّسْمُ - گوش و جراحت و جز آن پاک کردن بانگشت
اَلدَّفْقُ وَالدَّمْقُ - عَلَی الْقَلْبِ -
اَلدَّجْمُ - شکستہ کردن بنیاد است سخن گفتن
و نظر بن کردن فی الحدیث لاترجموا قبری
ای لا تجعلوا علیہ الحجارۃ ولکن سنوہ
بالارض -
اَلدَّوَارُ - الْمَبَقُ اَلدُّوْدُ وقتل مالم
اَلدَّسْرُ وَالدَّسْرَۃُ - بنا جنبیدن
اشتر از نزاری والغابر یفعل ویفعل
ودرزمت الشی جمعتہ - اَلدَّسْلُ
بانگ کردن اشتر -
اَلدَّسْمُ - نہادی نہادن ومہر کردن
خرسن دسم علی بکذا وکذا ای کتب -
اَلدَّشْمُ - مہر کردن خرسن -
اَلدَّظْمُ - درگل افگندن کسے -
اَلدَّغْمُ - مخاط گوسپند دیدن -
اَلدَّقْمُ - نبشتن ومہر کردن -
اَلدَّکْمُ - برہم نشاندن -
اَلدَّغْمُ وَالدَّغْمُ وَالْمَدْغَمُ - گفتن برناتا
وَالدَّغْمُ وَالدَّغَامَۃُ - پائیدانی کردن و
مدے بالبار -
اَلدَّقْمُ - اکل التمر والزبد -
اَلتَّجْمُ - وراندن اشک النجم والنجام

رفتن اشک -
اَلدَّهْوَمُ - گونہ روے کمبستن والماضی منہ
وَهِمَ وَوَهِمَ الرجل اذا اصابہ -
اَلدَّهْکُ - یاد انس دادن وتبوت دادن -
والماضی منہ دَهَکَہٗ دَهْکًا وَدَهْکَمَہٗ عفتہ -
اَلدَّهْکُ - زدن بنیرو -
اَلدَّهَامَۃُ - شوخی کردن کودک - اَلدَّهْمُ
گوشت از استخوان باز کردن والغابر منہما
یفعل ویفعل -
اَلدَّجْمُ - آزمودن وہ دندان بر چیزی نہادن
تا خوب است یا سست ورایت فلانا فجعلت عینی
تجمہ کانہا تعرفہ وفی الحدیث اَنَّ النَّجْمَ النَّوی
طبخا ای تبالغ فی نضجہ حتی تفتت -
اَلدَّعْلَمُ - غلبہ کردن بعلم -
اَلدَّقْدَمُ - فرا پیش شدن -
اَلدَّکْتَمُ وَالدَّکْتَانُ - پوشیدن راز اَللّٰہُمَّ
غلبہ کردن بکرم -
اَلدَّلْحَمُ - اَلْعَرَقُ وَفِعْلُ یَفْعَلُ لُغَۃٌ -
اَلدَّلْقَمُ - سد قوم الطریق وغیرہ -
اَلدَّلْکَمُ - مشت زدن -
اَلدَّهْوَمُ - برآمدن سر گیاہ ونبات وپدید
آمدن خارجی فتنہ وستارہ والتکبیر بدل
علی الظہور والطلوع -

اَلْجُهُوْدُ - ناگاہ فراچیزی رسیدن وچشم
بکبود شدن اَلْجَحْدُ - ناگاہ فراچیزے رسانیدن خانہ
اَلْبُدْنُ وَالْبَدَانَةُ تن آور شدن -
اَلْبَطْنُ - بشکم دن فلاں رون کار بدانستن و در
بطن وی شدن اَلْبُطُوْنُ وَالْبَطَانَةُ
انواع کسے شدن بعدی بالباء وللطن
اَلرَّجُلُ اِذَا اشتکی بطنہ -
اَلثَّمَنُ - بہشت یک مال بستدن -
اَلْجَبْنُ - بدول شدن والنعت جبان
والرجل والمراۃ فیہ سواء وفعل بالضم لغۃ
فیہ والنعت منہ اَلْجُبُنُ -
اَلْجَرْفُ - نرم شدن جائے زرہ فرسودن دکے
اَلْجَنُّ - فراخ نیستن کشیدن -
اَلْحَزْنُ - درشتی کردن ستور والماضی
فعل وفعل والنعت منہما حَزْنٌ ویقال حزن
فی المنع اذا لم یزد ولم ینقص -
اَلْحُزْنُ - اندوہگین کردن اختلفوا فی حزن
فقال قوم حزن وأحزن بمعنی واحد وقال
قوم لا یقولون حزنہ الامر یقولون احزنہ فاذا
صاروا الی الماضی قالوا احزنہ وذہبوا الی ان
افعل احزن وافعل حزن قال الازہری
اللغۃ الجیدۃ حزنہ یحزنہ -
اَلْحَضْنُ - در زیر گرفتن مرغ خانہ را وَالْحِضَانَةُ

وایگی کردن - وَالْحَضَانَةُ - واداشتن
کسے را از حاجت وے -
اَلْحَقْنُ - واداشتن بول وخون از رحمین
وشیر در وما -
اَلْخَتْنُ - ختنہ کردن والغابر کفعل ویفعل
اَلْخَزْنُ - نگاہداشتن سر ومال گندہ شدن گوشت -
اَلدَّجْنُ وَالدُّجُوْنُ تاریک شدن روز وابر
وبجاے ۔ مقام کردن -
اَلدُّخُوْنُ - بدآمدن دود والغابر کیفعل ویفعل
اَلدَّكْنُ - برہم نہادن منہ اشتقاق الدکان
فی قول وقیل ہو من قولہم اکمۃ دکاء اذا کانت
منبسطۃ فالنون علی ہذا زائدۃ وقال
ابن درید الدکان عربی صحیح -
اَلدَّهْنُ - بروغن چرب کردن چرب کردن
باران زمین وبعصا زدن کالغابر کیفعل ویفعل -
اَلدَّفْنُ - برزنخدان زدن بعصا زدن
ویقال دفن علی یدہ اذا وضعہا تحت ذقنہ
اَلرَّجْنُ - الرَّجْنُ واداشتن ستور وتہمت
ناکردن دیرا بہ علف اَلرُّجُوْنُ - واداشتہ
شدن وکوشیدن بجاے
اَلرَّدْنُ - برہم نہادن کالاء -
اَلرَّزْنُ - برانگیزانیدن -
اَلرَّسْنُ - بستن ستور برسن -

اَلرَّشْنُ - طفیلی کردن -
اَلرَّضْنُ - تمام کردن و دستنام دادن
اَلرَّطَانَةُ - بجز از تازی سخن گفتن -
اَلرُّكُونُ - خفتن و فعل یفعل لغة ایضاوی شاذة وَالْحُلْوُ مِنْ حُرُوفِ الْحَلْقِ وَاللُّغَةُ الْفَصِيحَةُ فعل لفعل نُعُولًا -
اَلسَّجْنُ - در زندان کردن -
اَلسُّخُونَةُ - گرم شدن والماضی فعل وفعل والفتح اجود -
اَلسَّدْنُ وَالسَّدَانَةُ - خدمت کعبه کردن
وسَدَنَ الثَّوْبَ وَالسِّرَاجَ اَرْسَلَهُ -
اَلسُّكُونُ - آرامیدن -
اَلسَّكْنُ - در سرای نشستن -
اَلسَّمْنُ - روغن گاو یا گوسپند در طعام کردن
یا کسے را روغن گاو یا گوسپند دادن -
اَلسَّجْنُ - اندوگین کردن -
اَلسُّدُونُ - بی نیاز شدن آهو بر دزمادر
اَلشُّطُونُ - دور شدن یعدی بعن اَلشَّطْنُ
بستن جهار پا یه یشطن شَطْنًا اِذَا اَلْاَعْيَنُ تَبْعُدُ جَمِيعُهُ
اَلشَّقْنُ - اندک کردن عطا -
اَلطَّعْنُ - نیزه زدن وپای رزاد نهادن
والفرس یطعن فی العنان اذا مدّه ویشطن فی السیر والطعن والطعنان عیب کردن والطعو

رفتن والغابر من هذا الفعل والفعل والفعال
یجیز الفتح فی جمیع ذلک -
اَلْعَتْنُ - بفتح کشیدن والغابر یفعل یفعل
اَلْعَثْنُ - دو دو کردن -
اَلْعَرْنُ - بسر دیبی استر کردن وفعل یفعل
لغة عن القطربی -
اَلْعَلْنُ وَالْعَلَنُ وَالْعَلَانِيَةُ - آشکارا کردن
اَلْعَمْنُ - دو دو کردن اجاے -
اَلْعَهْنُ - خشک شدن خلق فرما -
اَلْغَمْنُ اَلْغَمْلُ - فی الثمر والجلد -
اَلْفَطْنُ - دریافتن -
اَلْقَرَانُ - حج وعمره بهم کردن -
اَلْقَرْنُ - دو اشتر را بیک سنا هم با بستن
وهر دو پای موضع دست نهادن اسپ پیوستن
چیزے بچیزے والغابر من هذا یفعل وفعل
اَلْقَطْنُ - مقیم شدن -
اَلْكَمْنُ - پنهان شدن -
اَلْكَهَانَةُ - بالکسر اختر گوئی کردن -
اَللَّبْنُ - شیر دادن والغابر یفعل وفعل
اَلْلَجْنُ - گران رو شدن استر -
اَللَّسْنُ - کسے را در زبان گرفتن -
اَلْمَتْنُ - برپشت زدن وهمه روز رفتن
وپوست خایه کشتن شگافتن خایه وبار کهایه دن کشیدن

اَلْمَنُّ - بر مثانہ زدن -
اَلْجُمُوْنُ وَالْجَمَانَةُ - ناپاکی کردن -
اَلْحَنُّ - گریستن و کشیدن دلواز چاہ -
اَلْمَدُّ وْنُ - بجای مقام کردن -
اَلْمُرُوْنُ وَالْمَرَانَةُ - عادت کردن و
یدی بطلے وَالْمُرُوْنُ - نرم شدن لمرت
روغن برپائے اشتر زدن از سردی -
اَلْمَزُّ نُ - پر کردن مشک -
اَلْمَشُّ - بتازیانہ زدن پوست باز کردن
اَلْهُدُوْنُ وَالْهُدَانَةُ - بیارمیدن -

ومن المضاعف

اَلْجَبُّ - خادم کردن و غلبہ کردن کوہان بریدن
وجز آن وکشن دادن خرما -
اَلْخَبُّ وَالْخَبَبُ وَالْخَبِيْبُ - بوسیدن
اے دویدن وَالْخَبُّ بلند شدن گیاہ
وباآشوب شدن دریا -
اَلذَّبُّ - وارندن و نیز مردن نبات
وہوا سیدن لب از تشنگی و بگیر بودن
از اصابہ -
اَلذَّبَابُ الزب افزون کردن و تمام کردن
وجمع کردن و مہتری کردن بر قوم و پیروردن
وفعل لغة فی ہذا -
اَلسَّبُّ - دشنام دادن و بریدن و بلعزدن سرشت
اَلشَّبُّ وَالشُّبُوْبُ وَالشَّبِيْبُ - برسکیدن
اسپ الغابر لفعل ویفعل -
اَلصَّبُّ - ریختن -
اَلضَّبُّ - دوتسیدن اشتر -
اَلطَّبُّ - مغز در مشک گرفتن -
اَلْعَبُّ - آب خوردن بسیب و راندن نبات
اَلْعُبَابُ - موج زدن دریا -
اَلْكَبُّ - برو افگندن و در سیمان کردہ کردن
اَللَّبُّ - بر سینہ زدن -
اَلْهَبَابُ - نشاط کردن و شتاب در رفتن
اَلْهَبُّ - از خواب بیدار شدن و کردن
ومنہ قراءة أبي من جذامن مر زیادة
لغة قليلة ويجوز أن يحمل على أنه أراد هبت
بنا بعنى التقطنا فحذف الكون وعمل
الفعل بنفسه -
اَلْهَبُوْبُ وَالْهَبِيْبُ - شتن باد و
یفعل کذا کما تقول کاد یفعل کذا وذلك
يهبون إليها أي يسرعون -
اَلْبَتُّ - بریدن والزام بفعل -
اَلْحَتُّ - بشتافتن و تک آوردن
الفعل والمر من الشر

وهو قشره وحكه۔

اَلصَّتُّ۔ بهم فاکوفتن عته عتاً ازاردہ علیه القول مرة بعد مرة وعته بالمسالة اذا الح علیه۔

اَلفَتُّ۔ کسے را سر باب فرو بردن پنهان کردن خنده وغته بالامر اذا کده وفی الحدیث فغتنی معناه فضغطنی وکانه مضارع غطنی فی حدیث آخر فتیت فیه میزابان ای یدفقان الماء فیه وقامتا بعاً بعا المخوذ من غث الشارب الماء جرعاً بعد جرع

اَلفَتُّ۔ خرد مرد کردن المفعول فتیت ومفتوت

اَلفُتُّ۔ روغن بریا هین خوشبوی کردن وسیست درودن وسخن چینی کردن۔

اَللَّتُّ۔ ترکردن پست وجزآن ومستن چیزے محکم

اَلمَتُّ۔ نزدیکی جستن بکسے برای سببی بکشیدن

اَلهَتُّ۔ سخن نیکو راندن وفی الحدیث ما کانوا بالهتانین یقال رجل هتات وهتت ای مهذار وکلوا الهت شکستن ومنه الحدیث فیدعکم الله بفتا بتا وفی حدیث آخر فتها یعنی ثمرة فی البطحاء ای ضبها حتی سمع لها هتیت وهو الصوت

اَلبَثُّ۔ پراگنده کردن وآشکارا کردن راز۔

اَلبَحُّ۔ ازبن برکندن وبحث ای قرع

اَلبَتُّ والبَتِيتَى۔ برادر ولیدن برکار۔

اَلعَتُّ۔ دیوک خوردن بشم راوفی الحدیث فجار ابو بکر بالرکلة یقتها ای یجمعه۔

اَلقَتُّ۔ جمع الشیء کله۔

اَلمَثُّ۔ دست در چیزے بمالیدن۔

اَلنَثُّ۔ آشکارا حدیث۔

اَلهَثُّ۔ شکافتن ریش وجزآن وتیزه زدن۔

اَلهَجُّ۔ ریختن آب وخون۔

اَلهَجُّ والهَجِيجُ۔ عن ابی بکر محمد بن السری الاستاذ ابی الفسوی عن السلج حج کردن والهجیج بحجت بر کسے غلبه کردن وحجت هجاً فهو هجیج اذا سرت الشجة بالمیل للعلاج وفی الحدیث فهجتها ای صرفتها عن حرتها۔

اَلهَحُّ۔ جنبانیدن۔

اَلهَخُّ۔ آهن بن نیزه بر کسے زدن۔

اَلهَشُّ۔ روان شدن نماط وگل کردن دیوار۔

اَلهَشُّ۔ سیر شکستن ویفعل لغة فیه وقطع کردن مسافت وقوت شراب شکستن وبشکافتن کشتی دریارا۔

اَلهَفُّ۔ پای از هم باز نهادن وفج قوسه افا رفع وتر ها عن کبد ها۔

اَلهَمُّ۔ آب از دهن بیندافتن جزآن وچینه دادن مرغ بچه را به منقار۔

اَلهَمُّ۔ چیزے در زیر خاک کردن وفی الحدیث وهمت الارض من تحت الکعبة

ای وسعت وبسطت۔

الرَّدُّ۔ دور کردن۔

الشَّحُّ والشُّحُوْحُ۔ ریختہ شدن آب و اشک از ان والشَّحُّ ریزانیدن آب و بتازیانہ زدن

الشَّحُّ۔ بخیلی کردن والماضی فعل وفعال الغالب یفعل ویفعل۔

الشَّطُّ۔ بیاشنہ فراشیدن۔

الشَّغُّ۔ پیوختن کسے را بدست یا در کردن فلانی۔ وختم کردن۔

الشَّقُّ۔ کرکردن۔

الصَّدُّ۔ بریدن کوشغر کردن الغالب بفعل لغۃ وصدّ۔ ما فلان فی المال جدًّا اذا کان ذا حظ فیہ فھو جدید ومجدود وذو جدّ وجدی۔

الصَّدُّ۔ کنارہ چیزے بدید کردن حد برانیدن بر کسے وبازداشتن از کاری منہ جل مجازہ اذا کان ممنوعا من البخت وغیرہ والصدّ سوگ داشتن زن بر مردہ والغالب بفعل ویفعل

الصَّدُّ۔ زمین کندن۔

الرَّدُّ والمَرَدُّ والرِّدُّ والمَرْدُوْد والمِرْدَاد والمِرْدِیُّ والرَّادَۃ بازگردانیدن یتعدی الی المفعول الثانی بعن والرَّدُّ مصدر رَدَّ اعلیہ الشیٔ اذا لم یقبلہ وکذلک اذا خاطہ ورَدَّ الیہ جوابا ای رجع ورَدَّہ الی منہ لہ ای صرفہ ومنہ الحدیث ان شئت مردودۃ علیک المردودۃ المطلقۃ ورَدَّ الامانۃ والباب یدلّ علی رجع الشیٔ۔

السَّدُّ والمَسَدُّ۔ رخنہ استوار کردن ودریافتن خلل وفی حدیث الشعبی ما سات علی خصم قط ای ما قامت علی خصم

الشَّدُّ۔ استوار بستن الغالب بفعل ویفعل وحملہ بردن ویعدّی بعلی ودویدن روز دو برآمدن وبنومند گردانیدن۔

الضَّدُّ۔ بگردانیدن ہذا متعدّ القدّ والصدود۔ بگشتن وہذا لازم الضدّ بانگ کردن ویفعل لغۃ۔

القَدُّ۔ پرکردن۔

العَدُّ۔ شمردن یقال عددتہ وعددت بہ ویقال عدد تک مائۃ وعددت لک مائۃ۔

القَدُّ۔ بریدن نباتا ودرو فی بابا ہیدن ورجل معدود ای حسن القد۔

الکَدُّ۔ رنجیدن ورنجانیدن اشارت کردن بانگشت۔

اللَّدُّ۔ دارو یکسو دہن فرو رفتن والماضی لدّ وخصم غلبہ کردن در جدال۔

المَدُّ۔ کشیدن یقال مددتہ ومددت بہ ومداد ورد وات کردن مدد قوم گشتن

و افزون کردن آب و افزون شدن آن در ضلالت فرو گذاشتن و شتر را دیر دادن
وَالْمَدِيْدُ - نَشْرُ الدَّقِيْقِ عَلَى ظَهْرِ الْاِبِلِ
اَلْهَدُّ - شکستن بنا و شکسته کردن اندوه و معصیت خداوند را
اَلْبَدُّ - غلبه کردن -
اَلْجَدُّ وَالْجِدُّ - بریدن -
اَلشَّدُّ وَدُّ - تنها ماندن والغابر من هذا یفعل و یفعل
اَلْقَدُّ - پر بزیر نهادن و کناره بریدن
اَلْهَدُّ - زود بریدن و بشتاب خواندن
اَلْمَدُّ - جستن جسته از زیر جوازه والغابر یفعل و یفعل و در رسیدن از شهر -
اَلْمَرُّ - بسیار شدن والغابر یفعل و یفعل
اَلْجَرُّ - کشیدن و بحفظ کردن سخن و جنایت کردن و شرب الناقة - اذا اتت علی مضربها ثم جاءت بابلها و لم تمنع والباب یمل علی هذا الشیء و یحبه -
اَلْحَرُّ وَالْحَرَارَةُ وَالْحُرُوْرُ - گرم شدن و در والماضی فعل و فعل والغابر یفعل و یفعل والحرور بادیا دور گردیدن -
اَلذَّرُّ - شیر باران فرو گذاشتن اَلذَّرُّ وَالذُّرُوْرُ فرود آمدن آن - اَلذَّرُّ

نمک سوده یا انچه بدان ماند زرمی بر چیزے پراگندن -
اَلذُّرُوْرُ - برآمدن آفتاب و ماه و ستاره -
اَلزَّرُّ - بند به فالبستن بدست جامی را بر کسی ستوار گرفتن بند ان
اَلسَّرُّ - ناف کودک بریدن و بناف خرمزدن و ان تجعل فی طرف الزند عودا ثم ادخله فی قابلة التفخ یقال سر زندک عودا فانه اسرا ای اجوف
اَلسُّرُوْرُ وَالْمَسَرَّةُ وَالْمَسَرَّةُ - شادمانه کردن
اَلشَّرُّ - چیزے در آفتاب افگندن تا خشک شود
وَالشَّرُّ وَالشُّرُوْرُ وَالشَّرَرُ وَالشَّرَارَةُ وَالشَّرَارَةُ - بدشدن و الماضی فعل و فعل و فعل و هذا شاذ
اَلصَّرُّ - راست بداشتن اسپ گوش را و هذا متعد بمبتنی سر صرہ و سر بستان و حافر مصرور ای منقبض -
اَلْقَرُّ وَالْمَقَرَّةُ وَالْقَرَارَةُ - گزند کردن و یفعل لغة فیه و منه قرا الاعمش فلن یضیروا الله شیئا بالکسر و هذه لغة شاذة لتلبیها -
اَلطَّرُّ - تیز کردن سنان و بریدن و تنگ افتن کیسه -
اَلطَّرُوْرُ - رستن نبات و دمیدن سبلت یقال طر شاربه و طر بالفتح اجود و راندن آشتی و فی الحدیث وقد طرت النجوم ای انتشرت من طررت الشیء ای جلوته و من رویے

بفتح الطاء اراد طلعت من مطر النبات وفی
حدیث عطاء اذا طرزت مسجدک ای اذا
زینته وطیبته من قولهم کالعریس المزوج ای جمیل۔
العرز۔ سرگین زمین دن منه الحدیث من
نخلة غیر عرزة وکسی را غمگین کردن کسی بگناه او ت
العرزة۔ ریدن مرغ وعرزة ای آماه وطاف
به ومنه الحدیث ماعنا بک ای جاء ناپک۔
العزار۔ پینه دادن مرغ بچه را منقار۔
العزز۔ بفتحتین یقال ما عزک ای ما وقعت
بی وعنی ای لم غفلت عنی ولم اجتزت علی۔
العز والعزاز۔ دندان ستور نگریستن والعز
وابتر وهیدن از چیزے ویعدی بعن۔
العزة۔ آب سرد بر کسی یا در جاے ریختن
وقرار دادن حدیث در گوش مستمع۔
العزز۔ بالضم سرد گشتن روز۔
العزل۔ واگردانیدن هذا متعد والعزل
والعزور۔ واگردیدن هذا لازم۔
العزم۔ گمشتن بکسے ویعدی بالباء وبعلے۔
العزو والعزور والعزم۔ بشدن بتر تو
الابل بترا اذا اخذها وارتسلخ منه۔
العزی۔ ربودن۔
العزن۔ درودن کشت وبریدن خرما وپشم
از گوسپند۔

العزن۔ بریدن سر یا اندامی دیگر وزخمه در
چوب افگندن۔
العزن۔ پرچین در دیوار نهادن وبهم زیاده تر
العزز۔ چیزے در زمین یا در دیوار استوار کردن
وزر فین رجای نیکو کردن دنبال زین بردن
ملخ ونیزه زدن۔
العزیز۔ غلبه کردن قرار ابو حیوة وعزی فی الخطاب
مخففة هو من هذا الا انه خفف الکلمة بحذف
الزاء الثانیة او الاولی کما حکاه ابن عرابی
من قولهم ظننت ذاک فی ظننت استثقالا
لتتالی سکنتین سوراخ پستان شتر۔
العزز۔ از جاے بجستن۔
العزازة۔ الانقباض والیبس وعزز الشیء ای ضیقه وعزز الرجل ای تقبض من البرد
العزو والعزز۔ استوار بستن۔
العزم۔ کمیدن۔
العزن۔ بجنبانیدن العزیز از انشاد اوردن
حادی شتر را۔
العزن۔ نرم راندن وخوه مرد کردن بسیت
وانچه بدان ماند وبخن چینی کردن یقال العزن
عقاربه ای ارسل نمائمه واذاه وبراکنده
کردن اشتر وزجر کردن شتر در حال راندن
وهذا فی الحدیث۔

اَلْجَشُّ - بسودن و دوا پختہ و میدن خبز
اَلْحَشُّ - کشتن و سرہ انک البطلت حسنۃ بالقتل
و شانہ کردن ستور و سوختن سرما گیاہ را
و گوشت در آتش افگندن خس نصیبہ خشاش
جعلہ حشیشا -
اَلدَّشُّ - پنہان کردن و پنہان فرستادن
وَدَشَ البعیر اذا لمی النار فی مسارحہ وارفاغہ
اَلرَّشُّ - میان دو تن صلح انگندن و تباہ کردن
میان ایشان و چاہ کندن و باندازیشہ
کردن و رَشَّ المیت ای قبر و فی الحدیث
امین اہل الرشّ ہم الذین یتبدّون الکذب
و یتمنّون فی افواہ الناس و قد رشّ یرشّ -
اَلعَشُّ و العَسُّ - بشب گشتن برای
احتراز از دزدان و العَشُّ تنہا چرا کردن
شتر و طعام سبک دادن کسے را -
اَلفَشُّ - عیب کردن یقال فشّ خطبۃ الخطیب
اَلفَشُّ - از پے فراشدن و سخن چینی کردن
و تنہا چرا کردن شتر -
اَلمَسُّ - خوردن -
اَلمَسُّ - بسودن و الماضی مَسَّتْ و مَسِسْتُ
و الاوّل بفتح و یفعل و بالفتح افصح و قد یطلق و المراد
المباشرۃ تلذذا بالجارحۃ المطلوب -
اَلنَّشُّ - خشک شدن و التابع یفعل و یفعل و راندن شتر
اَلهَشُّ - راندن -
اَلجَشُّ - ... کمستن و ہو الاصل
و منہ جششت -
اَلبَرُّ - از طحنتہ طحنا جلیلا و چاہ پاک کردن -
اَلحَشُّ - افروختن آتش و گیاہ در دودن
و ستور را گیاہ دادن و پر پر تیر نہادن -
اَلخَشُّ - در چیزے آمدن و بر دیں و مینی انگشت کردن
اَلرَّشُّ - آب بزدن و اندک باریک باریدن
اَلطَّشُّ - باران نرم باریدن -
اَلعَشُّ - من قولک عشّ معروفۃ ای اقلہ
اَلغَشُّ - خیانت کردن -
اَلفَشُّ باد از مشک بیرون کردن و منہ الحدیث
ان الشیطان یفشّ اے ینفخ نفخا ضعیفا و زود زود
اَلفَشُّ اَلفَشْرُ - و فشّ القوم ای احیوا المطر بزال
اَلمَشُّ - دست بر چیزے در تست مالیدن آں و پرش از و بشنود
اَلنَّشُّ - نرم دادن نسے و آں سختن و کلاہا فی الحدیث
اَلهَشُّ - برگ از درخت فرو کردن برائے گوسپند
و یفعل لغۃ فیہ و منہ قری و اہشش بہا علی غنمی
اَلحَصُّ - مواز سر بیرون خوذ و بہرہ دادن
کسے را و نیک دیدن و فی شعر ابی طالب ابن
قسط لا یحصّ شعیرۃ ای لا ینقص -
اَلخُصُوصُ و الخُصُوصِیَّۃُ - و الفتح افصح و الخصی
و الخاصّۃ خاص کردن و الخصوصیۃ یکسر ایضا

ای یکون صفة مصدر محذوف تقدیره دشمنی
فاش بین العداوة والخصوصیة۔
الوَمْض۔ تنگ برکیدگی آوردن واستوار
برآوردن بناء ومنه قوله تعالی بنیان مرصوص
الفَصْل۔ جدا کردن۔
القَصْل والقَصَص۔ ازپے فراشدن
وبگفتن یقال قَصَّ علیه الخبر ویقص وقصه برداشتن
وچیدن موی وبرقصصت الشعر قطعته
ناخذ من قصاله الموت لغة فی اقصائه۔
النَّصّ۔ نیک براندن وبرداشتن و
آشکارا کردن ونیک برسیدن از چیزی
اَلنَّغْض۔ افشردن۔
اَلْحَضّ۔ افزوالیدن۔
اَلْخَضّ۔ خرد مرد کردن۔
اَلْغَضّ۔ فرونوا نیدن دیده وفروداشتن
آواز وکم کردن قدر وغض الطرف اغماض المکروه
والترکیب یدل علی القطع۔
اَلْفَضّ۔ شکستن بابراگندگی پراگنده کردن
اَلْقَضّ۔ سفتن واشکار بردن۔
اَلْمَضّ۔ بهم درآوردن جراحت الماض شکستن
اَلْبَطّ۔ شگافتن ریش۔
اَلْحَطّ۔ ازبالا بزیر آوردن وفرو آمدن
وبالا ازنشیب وازبها چیزے کم کردن وجایه مَحْطُوطَة

المبین ای ممدودة مستویة وحط البعیر فی
السیر خطا اعتدل فی زمامه۔
الخَطّ۔ بشتن وخط کشیدن وفی الی بیت
خَطَّ الله لؤمها وهو من الخطیطة وهی ارض
لم تمطر بین ارضین ممطورتین۔
اَلشَّطّ والشُّطُوط۔ دور شدن۔ الفاجر
یفعل ویفعل اَلشَّطَط۔ ستم کردن۔
اَلْعَطّ۔ شق الثوب من غیر بینونة اَلْعَطّ
بریدن بدار نا۔
اَلْغَطّ۔ کسے را آب فرو بردن۔
اَلْقَطّ۔ سر قلم زدن وبریدن بها۔
اَلْلَطّ۔ ملازم شدن وبادر سانیدن وپرده
فروهشتن حق کسے انکار کردن وپوشیدن
چیزے وفی الحدیث ولطت بالذنب قیل
اخفت شخصها دونه وقیل منعته ابصاها من
لطت الناقة بذنبها اذا جعلته بین فخذیها
والباب یدل علی الملازمة والمقاربة
اَلْمَطّ۔ کشیدن۔
اَلشَّطّ۔ چوب درجوال محکم کردن۔
اَلْكَطّ۔ بد برآوردن بلعام شکم را وکظنی بها
الامر ای جهدنی من الکرب۔
اَلدَّغّ۔ پیوفتن بعنف
اَلشَّغّ۔ کمیز انداختن شتر۔

اَلْكَعُّ وَالْكُعُوْعُ - بدول شدن والغابر یفعل ویفعل ویفعل وقال سیبویه الکسر اجود
اَلْهَعَةُ - قی کردن -
اَلْحَفُّ وَالْحِفَافُ - موی برکندن از بیخ
وَالْحَفُّ - گرد برگرد در گرفتن یتعدی الی المفعول الثانی
بالباء وگرد چیزی در آمدن وقد تهم الحاجة اذا
کانوا محاویج وفی الحدیث مَنْ حَفَّنَا ای من مدنا
والحفنة الکرمة الثامة وقیل من خدمنا -
اَلزَّفُّ وَالزِّفَافُ - الاجهاز علی الجریح
اَلزَّفُّ - مزیدن وبسیار خوردن وفلان
یرفنا ای یحوطنا وفی الحدیث او رفنا
ومعناه اطعمنا ایضا فاتبع حفنا لحنانی لطعام
ومرانی فاذا افرد وهما قالوا امرانی -
اَلذَّفُّ وَالذِّفَافُ - عروسی بخانه خاوند فرستادن
اَلشَّفُّ - بافتن برگ خرما -
اَلشَّفُّ - نزار کردن واندوهگین کردن
اَلصَّفُّ - رسته کردن وزین را صفه ساختن
وگوشت تنگ باز کردن تا بریان شود -
اَلضَّفُّ اَلْجَنْبُ بِالْكَفِّ كَلَّا تعال فَذَا لَكَ
لک ای خذا ارتفع لک وامکن -
اَلْقَفُّ - سیم بیان انگشتان بدزدیدن
در وقت سره کردن -
اَلْكَفُّ - باز ایستادن ونورد کردن جامه
ونا بینا کردن -
اَلْكُفُوْفُ - نابینا شدن عن ابن الاعرابی
ودندان شتر باز گونه افتادن -
اَللَّفُّ - دریچیدن حق کسی را ازو باز نهفتن
وتولهم جاء او من لف لفهم ای ومن عدد فهم
اَلْحَقُّ - درست کردن وسزاوار گردانیدن
ودرست بدانستن چیزی را برحق بدانستن وواجب
کردن ونزدیک کسی شدن وغلبه کردن کسی را
بحق وحققت عذره اذا فعلت ما کان یجد
وفی الحدیث ما حَقَّ امرأ ای ما الزم الامر
وفی حدیث آخر ولا حق ای ولا خط فی الاسلام
لمن ترک الصلوة وفی حدیث آخر لیس للنساء
ان یحققن الطریق ای یزکمنه -
اَلذَّقُّ - کوفتن -
اَلزَّقُّ - چینه کردن مرغ بچه را بمنقار -
اَلشَّقُّ - سرگین انداختن گنجشک -
اَلشَّقُّ - تنگ افتن ودریدن وتفریق کردن
جماعت وفی الحدیث مَنْ شَقَّ عصا المسلمین
وبهن باز ماندن چشم -
وَالشَّقُّ وَالشُّقُوْقُ - دندان شتر برآمدن
وَالشِّقُّ وَالْمَشَقَّةُ - دشوار آمدن و
دشوار نهادن بر کسی -
اَلْعَقُّ - تنگ افتن وتیر سوی آسمان انداختن

وگوسپند کشتن از سر فرزند روز هفتم و موے
وے باز کردن
اَلْعُقُوْقُ وَالْعُقَّةُ - نافرمان برداری کردن
کسی کہ حق او بر تو واجب باشد و فی الحدیث
عَقَّتْ لہ فرسہ ای حملت والاجود اَعَقَّتْ
اَلْبَكُّ - گردن شکستن و انبوہی کردن -
اَلْحَكُّ - خاریدن و خلیدن چیزے در دل -
اَلدَّكُّ - کوفتن چیزی تا بزمین برابر گردد
و برانباشتن چاہ و دَكَّتِ الرَّجُلُ اَذَدْكَشَهُ
اَلْحَمِيْرُ دَكًّا اے کسرہ کسر اَلدَّكُّ ہست
فعل باگردن بستن گناہ برگردن کسی کردن
و چیزے بر چیزے افگندن -
وَرَكَّ الشَّيْءُ - ای رق و ضعف -
اَلسَّكُّ - پیشانی بر زدن و گوش از بن
بر کندن و تنگ شدن غالط -
اَلشَّكُّ - بگمان افتادن و لنگیدن شتر
لنگیدنی سہل و نیز بہم بازدوختن -
اَلصَّكُّ - زدن و چک کردن صَكَكْتُ
اَلْبَابَ اے اَطْبَقْتُهُ -
اَلْعَكُّ - باز داشتن و حدیث را دیگر بارہ
درخواستن و گرم شدن روز و بتازیانہ زدن
و بکتہ الحمی اے لزمتہ واحتبستہ -
اَلْفَكُّ وَالْفِكَاكُ - بالفتح آزاد کردن
بندہ وَالْفَكُّ بند از جای بیاوردن
و پای و رنجن شکستن و کر و باز ستدن و
دارو در دہن کودک کردن وَفَكُّ الشَّيْخِ
اَلْكَبِيْرُ مَكًّا اے فتح الحمیۃ من الہرم والعرکیب
یُدَلُّ علی الفرج وتفتیح -
اَللَّكُّ - زدن -
اَلْمَكُّ - کمیدن -
اَلْهَكُّ - رسیدہ شدن چاہ و شمشیر زدن
اَلْبَلُّ - تر کردن و پیوستن رحم و قولہم ملک
اللہ بابل اے رزقہا اللہ یدعولہ -
اَلتَّلُّ - ریختن و بر وے افگندن وفی
الحدیث فَتَلَّہ فی یدہ ای دفعہ الیہ -
اَلتَّلُّ - خاک در چاہ ریختن و ریختن سیم و
تباہ کردن نظام کار و فرو افگندن خانہ
وَالثَّلُّ وَالتَّلَلُ - ہلاک کردن -
اَلْجَلُّ - پشک چیدن - اَلْجُلُوْلُ -
فروگذاشتن جان مان و باجای دیگر شدن
اَلْجَلُّ - واکشادن و اَلْجَلُّ وَالْجُلُوْلُ -
وَالْجَلَلُ - فرود آمدن یقال حَلَلْتُ اِلَی قَوْمٍ
وَحَلَلْتُ بِهِمْ بمعنے -
اَلْحَلُّ - استوار کردن بحلال خاص کردن
درخواندن درویش شدن زبان شتر بچہ
تنگ فتن تا شیر نتواند خوردن وَالْحَلُّ

وَالْخُلُوْلُ - فرو رفتن شدن -
اَلدَّلَالَةُ وَالدِّلَالَةُ - وبدوستی
وَالدُّلُوْلَةُ - راه نمودن -
اَلسَّلُّ - برکشیدن تمشیر وجز آن -
اَلسَّلُّ وَالسُّلَلُ - برآمدن وتحلل الثوب اذا تمزق
خیاطتہ یقال مادۃ خفیفۃ تلتئم القماش اے
رماتلتئم الخیاطۃ -
اَلظَّلُّ - باطل شدن خون من ابی طالب
والکسائی وباطل کردن آن وظلت الارض
فی مقابلۃ اے اصابہا الظل والظلت
ایضا وکلا فی طلۃ وفی الحدیث انشانت
ان تلد الامۃ ربتہا اذا اعطلہ وقیل لسعی فی بطلان
شیٔ ما تقدم من الدم المطلول -
اَلْعَلُّ - دیگر بارہ شراب دادن وخوردن طالغابر
یفعل ویفعل وبیاپے زدن -
اَلْعِلَّةُ - بیمار شدن علی المریض فہو علیل
اے معلول -
اَلْغَلُّ - دست واکردن بستن ودرآوردن
شمشیر ودرآمدن در رفتن آب میان درختان
اَلْغَلُّ - تشنہ شدن والماضی مثل الغلول
وَالْغُلُّ - چیزے از غنیمت بدزدیدن -
اَلْفَلُّ - بہزیمت درخت کردن -
اَلْفَلُّ - خمیر در زیر آتش کردن وجامہ

یکبار زکردن وشتافتن -
اَلْتَّمُّ - گرد کردن چیزے واصلاح آوردن
اَلْجَمُّ - بسیار شدن مال وجز آن کردن آب
آب پسر ان کثیر ان الجم والجم کما سود
ستور والماضی منہ فعل وفعل وفعاع الغابر من
الجم والجم فعل ویفعل الجم - گرد کردن
چیزہا وجم قوم طائفہ جمع وانی نادر ان
الجم - گرد آمدن وقصد کردن گرد کردن
آب تقتضا کل ما مضی من ہذا فعل تم الرجل
من الجم -
اَلْحَمُّ - باک کردن چاہ ومنہ قلیب تمر
ای بئر لا ماء فیہا وفی الحدیث وما وجدنا فی بئر
اَلذَّمُّ - جلا کردن مرلوئے کہ بود والذموم
الاحمر والمذموم لغتان ایضا -
اَلذَّمُّ - نکوہیدن -
اَلزَّمُّ وَالْمَرَمَّةُ - بصلاح آوردن خلل
والغابر یفعل ویفعل اَلزَّمُّ - خوردن ہو
فی الحدیث -
اَلزَّمُّ - مہار کردن شتر ونعلین تکمیر کردن
وفراپیش شدن یقال اخذ الذیب سخلۃ
فذہب بہا زامرا سہا رافعا -
اَلسَّمُّ - زہر دادن وزہر در طعام کردن و
نیک کردن میان تم ومسر شیشہ وجز آن

استوار کردن وقصد کردن وغور کاری
معلوم کردن وسُمِعَتِ النعمةُ ای خصت وهم
یونانی السموم والسموم بادیا باد سموم گردیدن
اَلشَّمُّ وَالشَّمِیْمُ وَالتَّشَمُّمُ - انبوئیدن
والغابر یفعِلُ ویفعِل -
اَلصَّمُّ - بر شیشه استوار کردن وبسنگ
وعصا زدن وصَمَّ صَدَاهُ ای اهلک -
اَلضَّمُّ - فاهم آوردن -
اَلطَّمُّ - موی بریدن وانباشتن ویفعل لغة
من هذا وکل شئ کثر حتی ملأ وغلب قیل طَمَّ
اَلطُّمُوْحُ - موی سرغول کردن -
اَلعُمُوْدُ - همه را فرا رسیدن اَلعُمُوْمَةُ
عم گشتن -
اَلغَمُّ - فرا پوشیدن وغمگین گردانیدن وغامه بر بستر
بیمار پائی فنا هویدا شدن ماده والمصدر من
الغمی والغمی ایضا والماضی غَمَّ الهلال و
پوشیده شدن خبر والماضی فعل وفعل
وغَمُّ یومنا اذا کان یاخذ بالنفس من شدة
الحر فهو یوم غَمٌّ ولیلة غَمَّةٌ ایضا مصدر وصف
بالمصدر -
اَلقَمُّ - خار وخس خانه وخوردن مردم گویند
اَلکَمُّ - زنبور بر سر چیزی نهادن کمت
النحلة اذا خرجت اکماما -

اَللَّمُّ - گرد کردن واصلاح آوردن ورجل
مرموم به لَمٌّ ای مجنون -
اَلتَّمُّ وَالتَّمِیْمُ وَالتَّمِیْمَةُ - سخن چینی کردن
والغابر یفعِلُ ویفعِل -
اَلهَمُّ - خواستن وقصد کردن ویعدیان بالباء
وگذرانیدن وخوابانیدن کودک بنوازیدن
واندوهگین کردن -
اَلجُنُوْنُ وَالجُنَانُ - درآمدن شب یعدی
بعلی وهو الاختیار ونفسه ایضا -
اَلجَنُّ - دفن کردن وماضیها جَنَّ بالفتح -
اَلجَنَّةُ وَالجُنُوْنُ - دیوانه شدن والجُنُوْنُ
نیک بالیدن گیاه وبسیار بانگ کردن گس
والماضی من هذا الثانیة جَنَّ بالضم اَلجَنُّ
برگشتن ویعدی بعن -
اَلشَّنُّ - دندان بشکستن وزره بخوشتن
وگذاشتن تیز کردن ورَحِیْقٌ آب برنق ویک
پراندیدن ویک اندن شتر واز جای
بگردانیدن ونهادن نهادن ومنه الحدیث
سُنَّ لکم ماؤ وصورت کردن وسَنَّ الماء
فهو مسنون ای تغیر ومنه اخطار المسنون والمسنون
المنتن وقول الشاعر فی مرمر مسنون و
رجل مسنون الوجه اذا کان فی وجهه انفة طول
اَلشَّنُّ - رنجیدن بعنف وغارت کردن -

نیک روشدن اسپ۔
اَلْجَوْدَةُ وَالْجُوْدَةُ۔ ایضاً نیک شدن الجواد
تشنہ شدن والماضی منہ جید الجُوْدُ
جان بدادن۔
اَلْدُّوْدُ وَالزِّیَادَةُ۔ راندن۔
اَلرَّوْدُ وَالرِّیَادُ۔ جستن آب گیاہ و آمد و شد
کردن اَلرَّوْدَانُ۔ زن رسای ہمسالگان
بسیار شدن۔
اَلسِّیَادَةُ وَالسُّوْدُدُ وَالسُّؤْدُدُ
مہتر شدن و ہو سعد و غلبہ کردن بسیاری و بہتری
اَلْعَوْدُ وَالْعَوْدَةُ وَالْمَعَادُ۔ باز گشتن۔
اَلْعِیَادَةُ۔ بیمار پرسیدن و محکی رجل معود
من مرضہ وعاد الرجل کذا ای اعتادہ
وفی الحدیث عاد لہا ای صار وفی حدیث
آخر ویعود قطرانا واعدث فتانا۔
اَلْعُوْدُ۔ بمردن ویفعل لغۃ۔
اَلْقُوْدُ وَالْقِیَادَةُ وَالْمَقَادَةُ وَالْقَیْدُوْدَةُ
کشیدن و حکی فرس مقود واجاز ابو عباس
اتمام المفعول من الواوی ہذا الباب کلہ
والقیاس والسماع بابانہ۔
اَلْھَوْدُ وَالْھِیَادَةُ۔ توبہ کردن جہودشدن
اَلْھَوْذُ اَلسَّوْقُ السَّرِیْعُ اَلْعَوْذُ وَالْعِیَاذُ
اَلْمَعَاذَةُ وَاللَّوْذُ وَاللِّیَاذُ۔

پناہ بردن بکسے۔
اَلْبُوْرُ۔ آزمودن و مصدر بُرْتُ النَّاقَةَ
عَلَی الْفَحْلِ وَیُقَالُ اَیْضًا وہوان تعرضہا
عَلَی الْفَحْلِ لِتَنْظُرَ اَلْاَلِقُحٌ ہِیَ اَمْ لَا اِذَا کَانَتْ
لَا تَحْمِلُ بَالَتْ فِیْ مَبْعَرِ الْفَحْلِ وَیُقَالُ اَیْضًا بَالَ الْفَحْلُ
النَّاقَةَ اِذَا تَشَمَّمَا لِیَعْرِفَ لِقَاحَہَا مِنْ حِیَالِہَا
اَلْبَوَارُ۔ ہلاک شدن و کاسد شدن۔
اَلثَّوْرُ وَالثُّوْرَانُ۔ انگیختہ شدن گرد و فتنہ
و خشم و جوشیدن و دمیدن سُرفک و خاستن
سوے کسے از بہر زخم۔
اَلْجَوْرُ۔ از راہ بگشتن و بیدی یعنی ستم کردن
و بیدے بعلے۔
اَلْحَوْرُ وَالْحُوْرُ وَالْحُوْرُ۔ باز گشتن و اَلْحُوْرُ
بانگ کردن عمامہ عن الزجاج و کاستہ شدن
اَلْحُوْرَةُ وَالْحُوْرُ سُستشدن اَلْخُوَارُ۔
بانگ کردن وخوار و اَلْحُوْرُ اصابۃ الحوران بالطعنۃ
اَلدَّوْرُ وَالدَّوَرَانُ۔ بگشتن و دیر الرجل
من دوار الراس۔
اَلزَّوْرُ وَالْمَزَارُ وَالزِّیَارَةُ وَالزُّوَارَةُ۔
بالضم زیارت کردن۔
اَلشُّؤْزُوْرُ مصدر سار اِلَیْہِ الْاَسَدُ وَغَیْرُہٗ
ای وثب وغیرہ اَلشُّؤْزُوْرُ۔ بدیوار برشدن
والباب یدل علی العلو والارتفاع

اَلشُّكُوْرُ - انگبین فتن و عرضہ کردن ستور
بر خریدار و نیکو فربہ شدن اسپ -
اَلصَّوْرُ - مصدر قولک لاٰلطورنہ ای لا اقربہ -
اَلْعَوْرُ - یک چشم شدن عَارَ یَعُوْرُ
وَیَعِیْرُ ای فقد و ذھب بہ -
اَلْغَوْرُ - نفع رسانیدن و دیت دادن و
خوار باز آوردن و الغابر من الجمیع یفعل و
یفعل و سوز مینی کو بکوفرو باشد فرو رفتن
اَلْغَوْرُ وَالْغُوْرُ - آب را زمین فرو خوردن
و چشم بکوفرو شدن و فعل یفعل لغۃ فی ھذا -
اَلْغَیَارُ - فرو شدن آفتاب و انچہ بدان ماند
اَلْفَوْرُ وَالْفَوَرَانُ - جوشیدن دیگ
و چشم و آب چشمہ و نحوہ -
اَلْكَوْرُ - عمامہ در سر بستن -
اَلْمَوْرُ - گردیدن و رفتن خون -
اَلنَّوْرُ - روشن شدن اَلنَّوْرُ وَالنُّوَارُ
رمانیدن اَلنَّوَارُ - خرج علی الصحۃ و قیاسہ
اَلنِّیَارُ - لانہ مصدر فعل اَلنَّوْرُ وَالنُّوَارُ رمانیدن
اَلْھَوْرُ وَالْھُوُوْرُ - بیدہ شدن النبت
حار و حارہ و ھُرَّۃٌ بالشیء متعد ای اتھمتہ -
اَلْھَوْرُ وَالْھَجَارُ وَالْھُوْرُ - بگذشتن و اُلْھُوْرَانُ
رہا بودن اَلْھَوْزُ - نرم راندن ستور -
اَلْھَوْرُ وَالْھِیَانَۃُ - گرد کردن -

اَلْاَدُّ وَالْاَزُّ - آزمودن -
اَلْاَضُّ - خائیدن -
اَلْاَوْرُ اَلْعَدُّ وَالْاَفُوْرُ - پیر و زمی شدن
و بیندے بالبار و ہلاک شدن -
اَلْبَوْسُ - بوسیدن -
اَلْجَوْسُ - در سرای گشتن برای غارت
اَلْجَوَسَانُ - بشب گشتن -
اَلْحَوْسُ وَالذِّیْبُ یَحُوْسُ الْغَنَمَ ای یَتَخَلَّلُھَا
وَیُفَرِّقُھَا وَفِی الْحَدِیْثِ فَیَحُوْسُوْا عَدُوَّھُمْ بِالْجُیُوْشِ
ای بالغوم الکنایۃ فیھم والترکیب یدل
علی مخالطۃ الشیء و وطئہ
اَلْحَوْسُ - غلبہ کردن بیندے بالبار و الغابر یفعل و یفعل
اَلدَّوْسُ وَالدِّیَاسُ وَالدِّیَاسَۃُ - خرمن کوفتن
وَالدَّوْسُ - روشن کردن تخم شیر جزآن بپائے
بخستن و منہ المداس -
اَلسِّیَاسَۃُ - نگاہداشتن -
اَلطَّوْسُ - بپوشانیدن -
اَلْعَوْسُ وَالْعَوَسَانُ وَالْعَوْسُ وَالْعِیَاسَۃُ
سیاسۃ المال -
اَلْقَوْسُ - القیاس وَالْقِیْسُ -
اَلْكَوْسُ - بیکندن کسی را فرا شتر و علاج کردن
بر سیہ پای و سوز سیہ پای کردن -
اَلْلَّوْسُ - چشیدن و راندن اشتر -

اَلْهَوْسُ - کوفتن و بشب گشتن و نیک خوردن و نیرومند شدن
اَلْهَوْشُ - گرد کردن صید بر صیاد تا بگیرد
و گرد کردن چیزے و راندن آن -
اَلْهَوْشُ - برتہیگاہ زدن -
اَلنَّوْشُ - فراگرفتن و فی الحدیث ناشت بہ ای تعلقت
اَلْهَوْشُ - سخت جنبانیدن -
اَلْبَوْصُ - درگذشتن و از پیش بشدن و فی الحدیث
فباص منہ ای استتر و ہرب -
اَلْحَوْصُ وَالْحِیَاصَۃُ - دوختن -
اَلشَّوْصُ - شستن و پاک کردن -
اَلْغَوْصُ وَالْغِیَاصَۃُ - باب فرو شدن و بعدے
بفی غاص علی الامر ای علمہ والہاجم علی الشی نماالنصر
اَلْمَوْصُ - شستن -
اَلنَّوْصُ وَالْمَنَاصُ - بگریختن -
اَلْحَوْضُ - حوض کردن -
اَلْخَوْضُ وَالْخِیَاضُ - در آب شدن والْخَوْضُ
شراب شوریدن و در کارے شروع کردن و
خاصۃ بالسیف ای حرک بسیفہ فی المضروب
اَلرِّیَاضَۃُ وَالرِّیَاضُ - رام کردن ستور -
اَلْعَوْضُ - بدل دادن و بدل شدن -
اَلنَّوْضُ - اَلذَّہَابُ فی البلاد -
اَلْحَوْطُ وَالْحِیطَۃُ وَالْحِیَاطَۃُ - نگاہداشتن
ویقال حاطہم قصاہم وقصاہم ای کان منہم

فی قاصیتہم -
اَلتَّوْطُ - بناز یانہ زدن و آمیختن -
اَلْتِیَاطُ وَالْعُوطُ وَالْعُوطَاطُ نازائیدن شتر
شتر گوسپند و غلام فی الشی یَعُوطُ عَوْطًا وَیَعِیطُ عَیْطًا
وخل فیہ قلبت الواو اصح لقولہم تعوط -
اَللَّوْطُ - بادوسیدن دوستی بدل حوض را
کل کردن اَللَّوَاطَۃُ - معروفہ -
اَلنَّوْطُ وَالنِّیَاطُ - چیزے از جاے در آویختن
وَنِیطَ الرَّجُلُ ای اصابتہ نَوْطَۃٌ وَسُئِمَ فی صدرہ
فی الحدیث اہل النار کل جواظ قیل الکثیر
اللحم المختال فی مشیتہ وقد جاظ یجوظ جوظا
وجوظانا وقیل المجموع المنوع وقیل القصیر
البطین کل قد قیل اَلْفَوْظُ وَالْفَوْظَاءُ بمردن
اَلْبُوعُ - بازپیمودن کام فراخ نہادن اشتر و اسب
اَلتَّوْعُ - مصدر تعت السمن اوللباء اذا
کسرتہ بقطعۃ خبز ترفعہ بہ -
اَلْجُوعُ وَالْمَجَاعَۃُ - گرسنہ شدن -
اَلزَّوْعُ - ترسانیدن و بشگفتی آوردن
نیکوی چیزے مردم را -
اَلنَّزْوُ - مہار اشتر جنبانیدن تا نیک برود
اَلشَّوْعُ - گذاشتہ شدن اشتر -
اَلضَّوْعُ - پراگندہ کردن -
اَلضَّوْعُ - بوی خوش دمیدن و جنبیدن ہوا سیدن

اَلطَّوْعُ - فرمان برداری کردن وفعل لغة عن ابن السکیت یقال طاع له المرتع ای اتسع

اَلقَوْعُ وَالقِیَاعُ - گشتی کردن کاع الکلب فی الرمال مشی علی کوعه وذلک اذا اشتد الحر

اَللَّوْعُ - اندوه ومصیبت وعشق دل ابستون

اَلنَّوْعُ - قیل هو اتباع الجوع یقال هو جائع نائع وقیل العطش اَلنَّوْعُ جنبیدن شاخ درخت

اَلهَوَاعُ وَالهَیْعُوْعَةُ - قی کردن -

اَلبَوْعُ - هیجان الدم -

اَلزَّوْغُ وَالزَّوَغَانُ - روباه بازی کردن وفی المثل کلکم آزوغ من ثعلب وَالزَّوْغُ پنهان سوی چیزے شدن -

اَلسَّوْغُ - روا بودن وبگلو فرو گذاشتن طعام وشراب بآسانی بگلو فرو شدن آن -

اَلصَّوْغُ - زرگری کردن وآفریدن ربما قالوا فلان یَصُوْغُ الکذب وهو استعارة ومنه الحدیث کذبة کذبها الصواغون -

اَلجَوْفُ - جراحتی کردن کہ اندرون شود -

اَلجَوْفُ غلبه کردن کسی را بتر سانیدن -

اَلدَّوْفُ - سودن وبوئیدن مسافت الطریق من هذا وهلاک شدن -

اَلشَّوْفُ - یزدائیدن وبیاراستن والماضی من هذا شیف علی مالم یسم فاعله -

اَلصَّوْفُ - کژ شدن تیر از نشانه وصاف عنی شتر فلان ای عدل وَالصُّوْفُ وَالصُّؤُوْفُ - بسیار پشم شدن گوسپند پس از اندک والنعت صاف وصاف کلاهش ولاث واصوف وفعل لفعل لغة فیه -

اَلطَّوْفُ وَالطَّوَافُ وَالطَّوَفَانُ وَالتَّطَوُّفُ گرد برآمدن وَالطُّوْنُ - بتقاضای حاجت من اَلقَوْفُ - از پے کسے فراشدن -

اَلنَّوْفُ - دراز وبلند شدن -

اَلبَوْقُ وَالبُوْقُ - مصدر باقتهم البائقة ای داهیة -

اَلتَّوْقُ وَالتَّوَقَانُ - آرزو خواستن -

اَلحَوْقُ - خانه روفتن -

اَلدَّوْقُ وَالدُّؤُوْقُ وَالدَّوَقَانُ وَاقَ احمق شد

اَلذَّوْقُ وَالذَّوَاقُ وَالمَذَاقُ وَالمَذَاقَةُ چشیدن وَالدُّوْقُ - آزمودن -

اَلرُّوْقُ - نیک آمدن وصافی شدن شراب

اَلسَّوْقُ وَالسِّیَاقُ وَالمَسَاقُ - راندن -

اَلسِّیَاقُ - جان کندن اَلسَّوْقُ - برسانیدن وسقت الی امراتی صداقها -

اَلشَّوْقُ - آرزومند گردانیدن -

اَلطَّوْقُ - الطاقة -

اَلعَوْقُ - باز داشتن -

اَلْفَوْقُ - درگذشتن از کسے در فضل و فوق
تیر شکستن اَلْفُوَاقُ - حلک بر کسی افتادن -
اَلْفُوْقُ - جان کندن -
اَلْمَوْقُ - ارزان شدن اخریان اَلْمَوْقُ
وَالْمُوَاقُ وَالْمُوْقُ - احمق شدن -
اَلْبُوْكُ - گشنی کردن خر و فربہ شدن
شتر وَتَبْوِيْرُ الْمَارِ يُقَالُ بَاكَ الْقِنِّيُّ يَبُوْكُهَا
بَوْكًا وَهِيَ جَمْعُ قَنَاةِ الْمَارِ وَمِنْهُ الْحَدِيْثُ
اَنَّهُمَا تَوَرَّبُوْا كَوْنٌ مِنْ يَبُوْكُ بِقَدْحٍ
فَكَذَلِكَ سُمِّيَتْ تَبُوْكُ اَيْ يَخْرُجُ مِنْهَا فَضْلٌ
السَّهْمِ لِيَخْرُجَ مِنْهُ الْمَارُ وَفِي الْحَدِيْثِ ثُمَّ يَبُوْكُهَا
بَيْنَ رَاحَتَيْهِ اَيْ يُدَوِّرُ الْبُنْدُقَةَ -
اَلْهَوْكُ وَالْحِيَاكَةُ - بافتن -
اَلدَّوْكُ وَالْمَدَاكُ - سودن بات القوم
يَدُوْكُوْنَ دَوْكًا اے باتوانی اختلاط و دوران
اَلشَّوْكُ - خار در تن شدن و خار در تن
کسے کردن -
اَلْلَوْكُ - خائیدن -
اَلْبَوْلُ - بول کردن -
اَلْحَوْلُ وَالْحَوَلَانُ وَالتَّحْوَالُ - گشتن
وَبُلْتُ مِنْ هٰذَا اَيْ اَخْتَرْتُهُ مِنْهُ -
اَلْحَوْلُ وَالْحَوْكَانُ - سال برگشتن وَالْحَوْلُ
وَالْحِوَالُ - از جای بجای شدن وَالْحَوْلُ

جدائی افگندن و یکسالہ شدن و گمشتن
کونہ آدمی از حال خویش و گمان جنبیدن
وکذلک کل متحرک فی دورٍ اَلْحَوْلُ -
از عہد گذشتن و بر نشیب ستور بجستن و عادت
الناقۃ حِيَالًا اذا ضربہا الفحل فلم تحمل وکذلک النخل
اَلْحَوْلُ - نیکو تعہد کردن یعدی بعلی وفی الحدیث
لا یحول علیک ای لا تتکبر اَلْحَوْلُ التکبر -
اَلدَّوْلَةُ - دولت دادن و دالت الایام
ای دارت وَدَالَ الثَّوْبُ ای بلی -
اَلزَّوَالُ وَالزَّوِيْلُ وَالتَّزْوَالُ - گمشتن -
اَلشَّوْلُ - برداشتن بہ بوے و شتر دنبال را و بعدے
بالبار و برداشتہ شدن دنبال و اجای برآمدن
یک کفہ ترازو -
اَلصَّوْلُ وَالصَّوْلَةُ وَالْمُصَالَةُ - حملہ کردن
وصیل لہ کذا ای اُتِيْحَ لَہ -
اَلطَّوْلُ - دراز شدن اَلطَّوْلُ بدراز
و بفضل غلبہ کردن بکسے فضل کردن وبذا یعدی بعلی
اَلْعَوْلُ - میل کردن جور کردن غلبہ کردن
والماضی من ہذا عِلْتُ ومنہ قولہم عِلْ صَبْرِی
و بزرگ شدن کار و بسیار عیال شدن و ہذا عن
الکسائی والجید اَعَالَ وَالْعَوْلُ عَوْلُ الفریضۃ
وقد عالت ای ارتفعت وہو ان تزید
سہامًا فتدخل النقصان علی اہل الفرائض

وقیل ہو ما خوذ من القول الذی ہو المیل
العیالۃ والعون والعقول۔ کسے را
در عیال خویش داشتن۔
القول۔ ہلاک کردن ناگاہ فراگرفتن۔
القول والقولۃ والقیل والقال و
المقال والتقوال۔ گفتن والقول قد
یراد بہ النطق والکلام کقول الراجز ابتلاء
الحوض وقال قطنی مہلا رویدا قد ملأت
بطنی وفی القرآن انما یقول لہ کن فیکون
ای یکون فیکون وہذا مذہب جماعۃ من النحویین
وفی حدیث تنطف بالعزو قال ای تشتمل
بالعز وغلب بہ وفی حدیث آخر وان قال
لغیرہ اے حکم واصلہا من القیل وہو
الملک ینفذ قولہ وحکمہ وفی الحدیث اتقوا
مرائیا یرید انظنۃ وفی حدیث آخر البر
تقولون بہن ای تظنون وترون۔
المول والموال۔ بسیار مال شدن
والغابر یفعل ویفعل۔
النول۔ عطا دادن یقال نلت لہ العطیۃ
ونلتہ العطیۃ ومنہ ما نولک ان یفعل کذا
ای ما ینبغی لک وتخصیصہ ای للینبغی لک من
ما تعطیناہ من نوالک وفی الحدیث قد نال
الرجیل یرید ما ان الرجیل ومنہ الحدیث

الحسن ما نال لہم ان یفقہوا ای ما کان لہم
الہول۔ ترسانیدن۔
الہوم والہومان۔ گرد چیزی گردیدن
الدوم والدوام والدیمومۃ ثبوت بودن
والغابر یفعل ویفعل فعل یفعل لغۃ ہی
شاذۃ ودام الشیء اے سکن ومنہ الحدیث
فی المار الدائم اے الساکن۔
الزوم والمزام۔ چسبیدن وما الزوم فی الحرف
فصوت ضعیف لانک تروم الحرکۃ ولا تتمہا
الشوم۔ زود بگذشتن وجراکردن وخواری
ورنج چشانیدن وبہا کردن۔
الصوم والصیام۔ روزہ داشتن۔
والصوم۔ روز بہ نیمہ سیدن وعدت کردن
شتر مرغ وآرامیدن باد والیستادن ستور
بی علف ومرد بیکار۔
العوم۔ آشنا کردن در آب۔
القیام۔ برخاستن وافزون آب ورواندن
بازار وکساد شدن آن والیستادن ستور
از ماندگی وبسر بردن کار وبعدی بالباء
ہذا وفی الحدیث ان لا آخرۃ الا قائما ای
متمسکا بدینی وقیل الا ثابتا علی الاسلام
الکوم۔ کشتی کردن است۔
الکوم والکومۃ والاکمۃ والکدم والکدمۃ

نکوہیدن والنعت ملوم وجاء لئیم ایضا
تیم الرجل فہو موم وہو البرسام
النوم - غلبہ کردن کسے را بخواب -
البون - افزون آمدن از کسے در فضل
والبون - البعد -
الخون والخیانۃ والمخانۃ والخائنۃ -
خیانت کردن ویعدی الی المفعولین بنفسہ
الذون خسیس شدن عن بعضہم -
الذون - آہستن -
الصون والصیان والصیانۃ - نگاہداشتن
والمفعول مصون ومصوون ولا یقال مصان
وصان الفرس اذا قام علی طرف جاہہ من حر او حفی
البون والبؤون - کد بانو شدن -
الکون - پایندای کردن ویعدی بعلی الکون
والکینونۃ - بودن واصل کینونۃ کیونونۃ
فیعلولۃ فقلبت الواو الثانیۃ بعد الیاء یاء واوتمت
الساکنۃ فی المتحرکۃ فصارت کینونۃ ثم خففت
والزنت التخفیف خلاف باب سید ومیت
لان ہذہ اثقل من ذلک فصارت کینونۃ
علی فعلولۃ والی ہذا القول ذہب ابن جنی
میث قال حذفت عینہا وصارت یا فعلولۃ
عوضا منہا وکذلک القول فیما کان علی ہذا الوزن
من ہذا الباب -

المون - بنوت کسی بکشیدن -
الہون والہوان - خوار شدن الہون
آسان شدن ویعدی بعلی -
ابتلاہ ای ما فطنت لاجابتہ بالکرہ وجاء ای جیء
الشوہ - زشت شدن عینہ الرجل آفت رسید
مردم او عین الزرع آفت رسید کشت را حکی
احمد بن یحیی ثعلب رفض مبینۃ من العامۃ
وتاسہ معوبۃ تقولہم اعوہ -
الفوہ - سخن گفتن ویعدی بالباء -
الموہ والموہ - پدید آمدن آب چاہ بسیار
شدن آن والغلبہ بفعل وفعل وآب آمدن
در کشتی والموہ - کسی را آب دادن ومیہ لغۃ
النوہ - بزرگوار شدن وشدن بزرگ

ومن الناقص

الجباوۃ - گرد کردن خراج وآب -
الجبو - خزیدن کودک پیش از بر نشانہ آید
وبلند شدن سیگ وجبوت لہم سین ای
دنوت لہا وفلان یجبو ما حولہ ای یجمیہ ویمنعہ
الجبوۃ والجباء - عطا دادن ویعدی الی
المفعول الثانی بالباء وبنفسہ -
الجبو - فرو نشستن زبانہ آتش -
الربو - افزون شدن وبالا گرفتن وبر بالا شدن
ودمہ بر افتادن وبر بالیدن در سین تونی

وفعل لغۃ فی ہذا۔
اَلصَّبُوُ۔ باد بامداد صبا گردیدن اَلصَّبْوَۃُ
وَالصِّبَا وَالصَّبُوُّ المیل الی الجہل والفتوۃ
اَلضَّبُوُ۔ گرد انیدن آتش چیز برا۔
اَلطَّبُوُ۔ خواندن ولیطبی لغۃ۔
اَلقَبُوُ۔ گرد کردن و برفع کردن حرکت
وہذا عن اہل المدینۃ وفی الحدیث قبوا مقبوا
من قبوت البناء ای رفعتہ۔
اَلکَبُوُ وَالکُبُوُّ۔ برروی افتادن وَالکَبُوُ
آتش از آتش زنہ وخوی از اسپ بیرون
ناآمدن و آب از کوزہ و مانند آن ریختن و
کبت النار اذا غطاہا الرماد والجمر تحتہ۔
اَلنَّبُوُّ۔ واپس جستن شمشیر و چشم از چیزی
وبجای دگر ناگرفتن و نبا الشیء عنی بجائی و نبا علیہ
اَلہَبُوُ۔ گرد برخاستن و فرو مردن آتش۔
اَلحَتُوُّ۔ سیک دیدن و باز نوردیدن تشکیم
اَلدَّتُوُ۔ قوی کردن و سست کردن
وہذا من الاضداد و دلو برفق کشیدن لزجاء
واشارت کردن بسر والثالث والرابع
یعدیان بالباء۔
اَلشَّتُوُّ۔ زمستان بجای ایستادن و در روزگار قحط شدن
اَلعَتُوُّ وَالعُتِیُّ۔ بیرمانی کردن اَلعِتِیُّ
بغایت پیری رسیدن ومنہ قراءۃ ابن مسعود
عِتِیًّا بفتح العین۔
اَلفَتُوُّ وَالمَقْتُ۔ خدمت کردن۔
اَلکَتُوُّ۔ کام خود نہادن۔
اَلمَتُوُّ۔ کشیدن۔
اَلجَثُوُّ وَالجُثِیُّ۔ بزانو در نشستن یعدی بعلی
اَلجَثُوُّ۔ خاک پاشیدن واندک دادن عطا
اَلعَثُوُّ۔ فساد کردن عثا السیل المرتع عثوا
وعثوا وعثارا اذا رجع بعضہ الی بعض واذہب جلالۃ
اَلنَّثُوُّ۔ آشکارا کردن خبر۔
اَلجَوُّ۔ ایستادن بجای وبخیل کردن وبخیر
ومن ہذا سمی الرجل جحوۃ ویعدیان بالباء
وغلبہ کردن کسی را ببرد واجوبہ خیرا ای لغلبنہ
اَللَّجُوُّ۔ تاریک شدن شب الا صمعی جا
اللیل نما ہوالبس کل شیء ولیس بموسن الظلمۃ
قال ومنہ قولہم جا الاسلام انی وی البس کلشیء۔
اَلرَّجُوُّ وَالرَّجَاءُ وَالرَّجَاوَۃُ۔ امید داشتن
اَلرَّجُوُّ وَالرَّجَاءُ۔ تر سیدن۔
اَلرَّجَاءُ۔ مصدر رَجَا اخراج الخ فاتیست جیاۃ
اَلشَّجُوُّ۔ آرامیدن شب و دریا و پلک چشم۔
اَلشَّجُوُّ۔ اندوہگین کردن۔
اَلشَّجُوُّ۔ شیر دادن مادر بچہ را۔
اَلفَجُوُّ۔ دو کمان از دستہ دور کردن۔
اَلنَّجَاءُ وَالنَّجَاءُ۔ رستن اَلنَّجَاءُ وَالنَّجَاءُ

وانتباش انشدن اَلنَّجْوُ بیرون آمدن حدث و پوست از گوشت باز کردن و مه کردن خواستن وَالنَّجْوُ وَالنَّجْوَی راز گفتن اَلنَّجْوَاءُ وَالنَّجْهَاءُ نکوهیدن وَالنَّجْوُ وَالنَّجْهَاءُ ہجا کردن حرف۔

اَلنَّجْوُ الزمی ومنہ نجی اسم رجل غیر منصرف لانہ معدول عن جاح یقال یا اللہ نجوتک ای وجہک۔

اَلنَّدْحُ واگستر انیدن وکوز در کوانداختن ومنہ الحدیث سُئِلَ عن النَّدْحِ بالجارۃ یعنی بالسبق بالجارۃ ودحوا الفرس ان یرمی بیدیہ رمیا لا یرفع سنبکہ عن الارض کثیرا۔

اَلنَّحْوُ گردانیدن آسیا و گردشدن آں۔

اَلنَّحْوُ سحابر نامہ بستن وبیل گل از زمین فرا رندیدن ورندیدن کاغذ۔

اَلنَّحْوُ بہن باز کردن و باز شدن بے ولا یعلے

اَلنَّحْوُ از مستی باہوش آمدن و بشدن مبنی

اَلنَّحْوُ پدید آمدن و ہویدا شدن وفی الحدیث وضحا ظلہ ای مات ومعنی ضحا اذا صار شمسا واذا صار ظل انسان شمسا فقد بطل صاحبہ

اَلنَّحْوُ الذہاب فی الارض وطحابہ قلبہ اذا ذہب بہ فی کل شئی۔

اَلنَّحْوُ پوست از چوب باز کردن۔

اَلنَّحْوُ بستردن۔

اَلنَّحْوُ آہنگ کردن وچشم سوے کسی وردن

۸ اَلنَّحَاءُ وَالنَّحَاوَۃُ راہ شدن اَلنَّحْوُ خاکستر وآتش از دیگدان بیرون کردن تا بے آتش فراخ شود ویفعل لغۃ فیہ۔

۷ اَلنَّحْوُ داو بہ بینی کسے واکردن تقول منہ نَحَوْتُ الرجل ولخیتہ اسعطتہ۔

۹ اَلنَّدْوُ پدید آمدن اَلنَّدْوُ بہ بیابان شدن اَلنِّدَاوَۃُ مقیم شدن اَلنَّدَاءُ رای نو پدید آمدن وفی الحدیث ما عدا مما بدا قبل فیہ ما الذی ظہر منک من التخلف بعد ما ظہر منک فی الطاعۃ وقیل ما صرفک عما کان بدا لنا من نصرتک وقیل ما بدا لک منی فصرفک عنی

اَلنَّدْوُ از کسے چیزے خواستن۔

اَلنَّدَاءُ وَالنَّدْوُ راندن اشتر بنغمہ۔

اَلنَّزْوُ کوز باز یدن گام فراخ نہادن شتر

اَلنَّدْوُ سرود رفتن نہادن گام فراخ نہاد شتر

اَلنَّدْوُ سرود باشعر گفتن یا کشیدن آواز وچیزے از علم فراگرفتن۔

اَلنَّدْوُ وَالنَّدَاءُ دویدن اَلنَّدْوُ بگردانیدن وفاگذشتن از چیزے اَلنَّدْوُ وَالنَّدُوُّ وَالنَّدْوَانُ وَالنَّدَاءُ بسیار کردن وفی الحدیث تندو الاتنی ای تعدو اَلنَّدْوَۃُ ای اصل العدۃ

وهي الحلة وفي الحديث ما عدا مما بدا وقد ذكرت معناه قبل هذا
اَلْغَدْوُ وَالْغُدُوُّ - بامداد کردن رفتن را نوقت -
اَلْقَدْوُ - خوش بودن طعام کَدَتِ الْاَرْضُ کُدُوًّا اَلْطَعَامُ نباتها
اَلْنَدْوُ - گرد کردن قوی را در انجمن وبانجمن رفتن
وجوانمردی کردن وچرا کردن شتر میان علل ونهل
اَلْبَدَاءُ - نابکار گفتن وبعدی بفعل -
اَلْجَدْوُ - برزانو نشستن جذا جُذُوًّا ای
ثبت قائما -
اَلْحَدْوُ - نعلین برابر کردن باپای جزآن
ودر برابر کسے نشستن ودر برابر چیزے افتادن
وفی الحدیث فحذاهم بها وجوه المشرکین ای
فحثا القبضة من التراب فی حدیث آخر
فیحذون اے یقطعون الحذو سست شدن
اَلْغَذْوُ وَالْغِذَاءُ - پرورانیدن اَلْغَذْوُ
دویدن آب خون نشاندن خذ البول تقطع
اَلْهَذْوُ وَالْهُذَا - بیهوده گفتن -
اَلْبَرْوُ - آفریدن -
اَلْثَرْوُ - بسیار گردانیدن وبسیار شدن
وبر بسیاری غلبه کردن -
اَلْدَّرْوُ - دامیدن ودامیده شدن
وبشتاب افتن وبیفتادن ووعید کردن
اَلْسَّرْوُ - زره وجامه از کسے ویا از خویشتن
باز کردن واندوه از کسے وابر دن ومهتر شدن
اَلْصَّرْوُ - شاریدن خون از جراحت -
اَلْعَرْوُ - بنزدیک کسی آمدن وچیزی سیدن
وعری الرجل من العروا ر اَلْعَرْوُ - شرمسار
بر چیزی زدن وشگفت داشتن -
اَلْقَرْوُ - در شهر ها گردیدن -
اَلْلَّرْوُ - کوی باز یدن پاد وگرد وا لفرس خبطه
بیده فی استقامة لا یقبلهما نحو بطنه -
اَلْهَرْوُ - بعصا زدن -
اَلْبَزْوُ - گردنکشی کردن وبیقدری بفعل -
اَلْحَزْوُ - تقدیر کردن وبرداشتن سراب
چیزی را وبمرغ فال گرفتن -
اَلْخَزْوُ - نگاهداشتن ومقهور کردن -
اَلْعَزْوُ - کسی باز خواندن اَلْعَزْوُ وَالْمَغْزَى
بجنگ کسی شدن واصل العزو طلب الشی
اَلْنَّزْوُ وَالْنَّزَوَانُ - از زمین برجستن اَلْنَّزَاءُ
مصدر نزاء الذکر علی الانثی یقال ذلک
فی ذوات الحافر والظلف والسباع وقلبی
نیز والی کذا ای ینزع الیه -
اَلْحَسْوُ - آشامیدن -
اَلْدَّسْوُ - نهان کردن ونبا لیدن -
اَلْوَسْوُ - بعلم کردن واز کسے حدیث کردن
اَلْوَسْوُ وَالْمَرْسَى - استوار کردن چیزے
اَلْرَّسْوُ وَالْرَّسْوُ - ایستادن کشتی در دریا

اَلْعَسَاءُ وَالْعُسُوُّ۔ سخت و خشک شدن
اَلْعُسِیُّ۔ بغایت پیری رسیدن اَلْمُسُوُّ
درشت شدن از کار و رفت شدن
نبات و فعل لغۃ فی ہذا و عسی من افعال المقاربۃ
و فیہ طمع اشفاق و ہو غیر متصرف و یقال
من ہذا عسی بالکسر الضیاء و الفتح اجود و لغت
من ہذا عس یقال ہو عس بذلک۔
اَلْغُسُوُّ۔ تاریک شدن شب و فعل یفعل
لغۃ فیہ و ہی شاذۃ۔
اَلْفَسُوُّ۔ معروف۔
اَلْقَسْوَۃُ وَالْقَسَاءُ وَالْقَسَاوَۃُ وَالْقُسِیُّ
سخت دل شدن اَلْقَسُوُّ۔ بہر شدن سیم
اَلْکِسْوَۃُ۔ جامہ پوشانیدن۔
اَلْحَشُوُّ۔ آگندن۔
اَلْخَشُوُّ۔ خرما بد بار آوردن۔
اَلرِّشْوَۃُ۔ رشوت دادن۔
اَلْعَشُوُّ۔ شام دادن و شام خوردن از
کسی اعراض کردن و عَنَا یَعْشُوْ اذا ضعف
بصرہ و ہما بعدیان بمعنی و بکلیہما فسر قولہ تعالی
و من یعش عن ذکر الرحمن اَلْعَشُوُّ بنزدیک
آتش شدن برای بردن مع ضعف البصر
و یقال بالی و عشوۃ قصدۃ لیلا بذا ہو الاصل
ثم صار کل قاصد عاشیا۔

اَلْفَشُوُّ۔ آشکارا شدن خبر۔
اَلْفَسْوُ۔ پوست باز کردن۔
اَلْحَصْوُ۔ المنع۔
اَلشَّصْوُ۔ چشم بہم باز ماندن و اذا ارتفعت
السحابۃ و ید المیت و رجلاہ و قوائم القربۃ
و المکوۃ قیل شَصَا شُصِیًّا۔
اَلْعَصْوُ۔ بعصا زدن و بستن جراحت۔
اَلْقَصْوُ۔ کرانہ اشتر و گوسپند بریدن یقال
شاۃ قَصْوَاء و ناقۃ قَصْوَاء و لا یقال جمل
اَقْصَی و انما یقال مَقْصُوٌّ و ہو قَصِیٌّ اَلْقَصْوُ
دور شدن و النعت قاص من قصی۔
اَلْلَصْوُ۔ الانضمام لریبۃ
اَلنَّصْوُ۔ موی پیشانی بگرفتن و فی الحدیث غلام
تَنْصُوْنَ یتکم ای تسرحون شعرہ۔
اَلْحَضْوُ۔ آتش افروختن۔
اَلزَّضْوُ۔ غلبہ کردن بخشنودی۔
اَلْغَضْوُ۔ تاریک شدن شب۔
اَلْفَضَاءُ۔ فراخ شدن زمین مضوت علی الامر
مُضْوًا و مضوًّا بگذشتم بر کارے۔
اَلنَّضْوُ۔ جامہ و شمشیر برکشیدن و قطع کردن
مسافت و زائل شدن خضاب بگذشتن تیر
اَلنَّضْیُ۔ سبقت کردن ستور بر دیگر ستوران
اَلنَّطْوُ۔ تحریک الشی مزعزعا و منہ الحدیث

فطانی حلوۃ۔

اَلْحَظُوْ۔ کام نہادن۔

اَلتَّحَظُّوْ۔ بگرفتن بعنف و یعدی بالباء و علی بر دن بعدی و کام فراخ نہادن اسپ سقا الراعی او علی الناقۃ اذا ادخل یدہ فی رحمہا لیخرج ما فیہا من مار الفحل لتلقح الناقۃ۔

اَلْعَظُوْ۔ فراز گرفتن و غلبہ کردن کسی را بخوض کردن در کارے۔

اَلْقَظُوْ۔ تاریک شدن شب۔

اَلْقَطُوْ۔ کام خود نہادن از تشاط۔

اَلْمَظُوْ۔ نیک ماندن ستور در سفر و الترکیب یدل علی بذ فی الشیٔ و امتداد و فی الحدیث انظا ای اشکت۔

اَلْبَظُوْ۔ آگندہ شدن گوشت اَلْخَظُوْ۔ وَالْکَظُوْ اَلْبَظُوْ وَقِیْلَ اَلْبَظُوْ اِجْمَاعُ الْخَظُوْ وَلَمْ یَبْنِ الْفِعْلُ مِنْہُ۔

اَلْبَعُوْ۔ جنایت کردن۔

اَلضَّعُوْ۔ خرد ک شدن و منہ الضعوت

اَلدُّعَاءُ وَالْمَدْعَاتُ۔ بدعوت خواندن وَالدُّعَاءُ وَالدُّعَایَۃُ۔ کالسکایۃ وَالدَّعْوٰی خواندن یقال دعوت اللہ لہ بالخیر و علیہ بالشر دعاء و قیل فی قولہ تعالیٰ تدعوا من ادبر و تولی ای تعذب قولہم دعاہ اللہ ای عذبہ و ہذا قول المبرد و قد جاء دعوتہ زیدا بمعنی سمیتہ و ہو فی التعدی کالاختیار۔

اَلدَّغُوْ۔ باز ایستادن۔

اَلْقَعْوُ وَالْقُعُوْ۔ گشنی کردن اشتر۔

اَلثُّغَاءُ وَالثَّاغِیَۃُ۔ بانگ کردن گوسپند

اَلرُّغَاءُ وَالرَّاغِیَۃُ۔ بانگ کردن شتر

اَلضَّغْوُ وَالضُّغُوْ۔ بچسپیدن و الغا بر بفعل یفعل

اَلضَّغْوُ وَالضُّغَاءُ۔ بانگ کردن و باہ و گریہ

اَلطَّاغُوْتُ وَالطُّغْیَانُ وَالطُّغْوَانُ وَلُغَامٌ وَالطَّغْوُ وَالطَّغْوٰی۔ از حد در گذشتن و فعل یفعل و فعل یفعل لغتان فیہ و وزن طاغوت فلعوت و اصلہ فعلوت و فی الحدیث اذا فغا ای اذا نور۔

اَللَّغْوُ وَاللَّاغِیَۃُ۔ ناز جام گفتن۔

ثُفَاہُ۔ ای اتبعہ۔

اَلْجَفَاءُ۔ جفا کردن و قرار ناگرفتن چیزے بر جای خویش و ہذا یعدی بعن۔

اَلْحَفْوُ۔ باز داشتن۔

اَلْخَفْوُ۔ بدر فشیدن برق ضعیف۔

اَلدَّفْوُ۔ تمام کردن خستہ۔

اَلزَّفْوُ۔ رفو گفتن و آرام دادن۔

اَلشَّفْوُ۔ شتافتن در رفتن و در بریدن۔

اَلصَّفَا۔ صافی شدن و صفوت القدر

اَخَذْتُ صِفْوَتَهَا وَصَفْوَ النَّاقَةِ بِسِيَاشِيرَتَيْنِ
اَلصَّفْوُ وَالصُّفُوُّ۔ تمام شدن و دراز شدن
وَالضَّفْوُ۔ بسیار شدن مال وغیرہ۔
اَلطَّفْوُ وَالطُّفُوُّ۔ بر سر آب آمدن چیزے
وَمَرَّ الظَّبْيُ يَطْفُو وَيَطْفُوا اِذَا اَخَفَّ عَلَى الْاَرْضِ
وَاشْتَدَّ عَدْوُهُ۔
اَلْعَفْوُ۔ جرم از کسے فراگذاشتن و بعد از بین
و بنزدیک کسی شدن بامید احسان نامیدہ
کردن اثر و بسیار گردانیدن اَلْعَفْوُ۔
بسیار شدن و منہ الحدیث وَعَفَا الْوَبَرُ
اَلْعَفَاءُ۔ نابود شدن اثر و عَفَتْ لَهُ مِنَ
الْمَرْعَى اِذَا عَرَفَتْ لَهُ اَوْلَادًا تَرَكَتْهُ وَعَفَتْ
اَلْقِدْرُ اِذَا تَرَكَتْ فِي اَسْفَلِهَا شَيْئًا وَفِي الْحَدِيثِ
فَعَفَتْ عَفْوَةً اَيْ نِمْتُ نَوْمَةً خَفِيفَةً وَالْمَعْرُوفُ
اَغْفَيْتُ وَقَلَّمَا يُقَالُ عَفَا۔
اَلْقَفْوُ وَالْقَفْوُ۔ از پے فراشتن وَالْقَفْوُ
صریح قذف گفتن و طعام بہین فرا مہمان دادن
اَلْهَفْوُ۔ بال جنبانیدن مرغ و گرسنہ شدن
اَلْهَفْوَةُ الذِّلَّةُ وَالْهُفُوُّ وَالْهَفْوُ۔ صوف
و جزآن ہموار بر شدن۔
حُقِّيَ الرَّجُلُ فَهُوَ مَحْقُوٌّ اَصَابَهُ وَجَعٌ فِي الْبَطْنِ
اَلْحَقْوُ وَالْوِقَاءُ وَالزِّقُّ وَالْتِرْقَاءُ۔
بانگ کردن خروس۔

اَلشَّقْوُ۔ غلبہ کردن کسے را بشقاوت۔
اَلْعَقْوُ۔ قلب العوق لقی الرجل فہو ملقوع اذا اعیا
اَللَّقْوَةُ۔ وہی داء فی الوجہ۔
اَلْمَقْوُ۔ رو بنہ مالیدن و روشن کردن آئینہ
و دندان و تمشیر وغیرہ۔
اَلنَّقْوُ۔ مغز از استخوان بیرون کردن۔
اَلذَّكَا۔ مقصورا فروختہ شدن آتش۔
اَلزَّكْوُ۔ گناہ بر کسی نہادن و مصدر رَكُوتُ
الشَّيْءَ اَصْلَبْتُهُ وَشَدَدْتُهُ وَرَكُوتُ الْحِمْلَ عَلَى الْبَعِيرِ
ضَاعَفْتُهُ وَفِي الْحَدِيثِ اُرْكُوهُ بِذَيْنِ يَعْنِي اَخِّرُوهُمَا
يُقَالُ رَكَاهُ يَرْكُوهُ اِذَا اَخَّرَهُ۔
اَلزَّكَاءُ۔ بالیدن کشت و زیادت شدن
و بصلاح آمدن و بنا زیستن در خصب۔
وَالزَّكْوُ وَالزَّكَاءُ۔ بالیدن کودک
وَهَذَا الْاَمْرُ لَا يَزْكُو بِفُلَانٍ اَيْ لَا يَلِيقُ بِهِ۔
اَلشَّكْوُ وَالشِّكَايَةُ وَالشَّكَاءُ وَالشَّكَاةُ۔
وَالشَّكِيَّةُ۔ گلہ کردن۔
اَلْعَكْوُ۔ دنبال ستور بستن و فربہ شدن شتر
والترکیب یدل علی تجمع و غلظ۔
اَلْمَكَاءُ وَالْمَكْوُ بشنولیدن وَالْمَكَاءُ مصدر
مَكَتِ اسْتُهُ اِذَا كَانَتْ مَفْتُوحَةً۔
اَلْبَلْوُ وَالْبَلَاءُ۔ الاختبار و یکون بالخیر
والشر و قولہ تعالی وَنَبْلُوَا اَخْبَارَكُمْ اَيْ نَكْشِفُ

وانظهر وجاز ان یوضع البلو موضع الکشف
لان القصد بالبلو الکشف فجاز ان یفسر
بما یؤول الیہ۔

التلاوۃ۔ خواندن التلو والتلو۔
از پے فراشدن والتلو۔ فراگذاشتن کسے
الجلاء۔ بالفتح از خانمان بیرون کردن
وبیرون شدن وروشن شدن الجلاء
والجلوۃ۔ عروس جلوہ کردن وجلاہا
زوجہا وصیغا ای اعطاہا والجلاء۔ زدودن
واندودہ وابردن والجلاء والجلو۔ بضم
روشن کردن بسرمہ۔

الحلاوۃ۔ شیرین شدن ویقال حلا یحلی
فی عینی یحلو حلاوۃ وقال الاصمعی حلی فی
عینی بالکسر حلا فی فمی بالفتح الحلو والحلوان
کسی چیزی دادن بدعی کہ کردہ باشد بدرم
ہبہ وحلوت المرأۃ وحلیت حلوۃ وحلیا اذا
جعلت لہا حلیا۔

الحلو۔ خالی شدن وگذاشتن الخلوۃ۔
والخلاء۔ خلوت کردن باکسے یقال خلا
وبہ والیہ بمعنی واحد وخلوت بہ ای سخرت بہ
الدلو۔ دلو از چاہ برکشیدن وجا الدلو
بمعنی الاداء فی الشعر وآہستہ راندن شتر۔
ودلوت بفلان الیک اذا استشفعت بہ الیہ۔

التلو۔ زائل شدن اندوہ وعشق ویقال
بعین فعل یفعل کلہا بالفتح لغۃ فیہ شاذۃ
الطلو۔ بستن پای بچہ چہار ماہ کہ سنگل دارد
الغلو۔ گردنکشی کردن وبلند شدن وقوی
گشتن بر کاری وبر زبردستی شدن و
غلبہ کردن بر کسی را وعلاہ بالسیف ای ضربہ
والترکیب یدل علی التسمو والارتفاع مع کثرۃ
الغلو۔ از حد اندر گذشتن الغلاء گران
شدن نرخ الغلو۔ تیر بسوہان در انداختن
تا کدام دور تر شود۔

الفلو۔ از شیر باز کردن وپرورون وشمشیر
بر سر زدن۔

القلو۔ بمعدہ باختن وگندم وغیرہ بتابہ
بریان کردن وقل الحمار الاتن ای طرحہا
وقلت الناقۃ براکبہا قلوا اذا القدمت
التمو۔ بلند شدن السماۃ۔ حمل بردن
فحل بر مادہ وقد سموا اذا خرجوا للصید۔
الطمو۔ بر آمدن دریا ورودہ وفی الحدیث
تعمو الی ہذہ مرۃ ای تخضع وتذل
الغمو۔ سقف پوشیدن وفی الحدیث الکبر
ای السمو والعلو وروی انہ مو علای ارفعہ عالیا
من الکوۃ وہی الرملۃ المشرفۃ۔
النمو والنماء والنمی۔

اَلْحُنُوُّ وَالْحُنُوُّ - مہربانی کردن و یعدی بعلی
اَلْحُنُوُّ وَالْحِنَایَۃُ - خم دادن الماضی حَنُوْتُ
وحَنِیْتُ ومصدرہ الحَنِیُّ وحنت النَّعْجَۃُ
تَحْنُوْ اذا اشتہت الفحل فہی حانٍ بہا حنار
اَلدُّنُوُّ - نزدیک آمدن - اَلدَّنَاءَۃُ - ناکس
وفرومایہ شدن -
اَلرُّنُوُّ بالراء مہموزۃ نگریستن ویعدی بالی -
اَلرُّنَاءُ - بانگ کردن -
اَلسُّنُوُّ - آب کشیدن و آب دادن گاو ومیغ زمین را
اَلْعُنُوُّ - فروتنی نمودن ومقیم بودن بجاے
وراسیری ویدید آمدن نبات ویفعل لغتہ فی
ہذا اعلی لکسائی وعَنَوْتُ الشیٔ اخرجتہ وظہرتہ
وعنت بہ امور نزلت -
اَلْقُنُوُّ وَالْقُنُوَّۃُ - وانہادن مال وجز آن -
اَلْمُنُوُّ - آزمودن ومنیت لغۃ -
اَلذَّہُوُّ وَالذَّہَاءُ وَالذَّہَاءَۃُ وَالذَّاہِیَۃُ
واہی شدن ودہی یدعی دہیا لغۃ فیہ -
اَلزَّہُوُّ رفتن بہ نرمی وآرامیدن دریا
ومیان پاے ازہم باز نہادن -
اَلزَّہُوُّ - کبر نمودن والماضی منہ فعل والامر
من ہذا القبیل اعنی زہی الرجل وعنی بالامر
ونجحت الناقۃ وما اشبہہا یفعل وعلی بنی یدیہا
یزہو بہذا المعنی ومنہ زہاد وسرخ وزرد شدن

غورہ خرما ونزدیک آمدن زہ گوسپند وبز
الابل زہوا اذا سارت بعد الورد لیلۃ او اکثر
وزہوتہا اناۃ تعدی ولا تعدی -
اَلسَّہْوُ وَالسُّہُوُّ - غافل شدن -
اَلشَّہْوَۃُ وَالشُّہُوُّ - آرزو بردن -
اَلطَّہْوُ - پختن گوشت وبشدن در زمین -
اَللَّہْوُ وَاللَّہْیُ - بازی کردن مہت البقرۃ
مہانی بیاضہا صافی شدن -
اَلنَّہْیُ وَالنُّہُوُّ - عن التیتی -

ومن المہموز العین

اَلْاَلْبُ - گرد کردن شتر وراندن آن ویفعل
لغۃ ولشکر گرد کردن -
اَلْاَبُوْدُ - رمیدن والغاب یفعل ویفعل
اَلْاَخْذُ وَالتَّاخَاذُ - فراگرفتن یعدی بالباء
وبنفسہ ویستعمل فی معان کثیرۃ منہا ان یدل
علی العقاب کقولہ تعالی فَاَخَذْنٰہُمْ بِالْبَاْسَاءِ
وکذلک اَخَذْتُ بِکَ وغیرہا ومنہا ان یستعمل
للمقارنۃ کقولہم اَخَذَ یَقُوْلُ کذا ومنہا ان
یتلقی بما یتلقی بہ القسم کقولہ تعالی وَاِذْ اَخَذَ اللّٰہُ
مِیْثَاقَ الَّذِیْنَ اُوْتُوا الْکِتٰبَ لَتُبَیِّنُنَّہٗ لِلنَّاسِ
اَلْاَثْرُ وَالْاَثَارَۃُ - روایت کردن -
اَلْاَجْرُ - مزد دادن ویفعل لغۃ ومزدور کسی بودن
وَلَاجَرَ وَلَاجُوْرَ استخوان بر کمر وی ودر کسی بودن

والغابر یفعل و یفعل۔
اَلْاَمْرُ۔ فرمان دادن ویعدی الی المفعول الثانی
بنفسہ وبالباء وکلمۃ لکم الاختیار وبسیار کردن
اَلْاِمَارَۃُ وَالْاِمْرَۃُ۔ امیر شدن والماضی
فعل وفعل ومصدرہما الْاِمَارَۃُ۔
اَلْاِبَاقُ۔ بگریختن۔
اَلْاِئْتِلَافُ۔ مقیم شدن وچریدن شتر درخت
اراک را وپیوستہ در شورہ بودن وبہ شدن
جراحت والغابر من ہذا بالضم لاغیر۔
اَلْاِلْتُ۔ لگام خایدن۔
اَلْاِبُوْلُ۔ بسندہ کردن جمل پای بگیاہ از بد
اَلْاِجْلُ۔ شور انگیختن اَلْاِجُوْلُ التاخر
اَلْاُفُوْلُ۔ فرو شدن آفتاب ماہتاب ستارہ
والغابر من الاباق الی ہہنا یفعل ویفعل
سوی الاِلَاکُ الْاِجُوْلِ۔
اَلْاِکْلُ وَالْمَاکَلُ۔ بخوردن۔
اَلْاِمْلُ وَالْاِمْلَۃُ۔ امید داشتن۔
اَلْاِہْلُ۔ کدخدائی شدن۔
اَلْاِبْنُ۔ متہم کردن وفی الحدیث لَا تُؤْبَنُ فِیْہِ
الحرم ای لایذکرن بقبیح کان یکون مجلسہ
عن رفث القول
اَلْاِجْنُ وَالْاِجُوْنُ وَالْاِسُوْنُ۔ گمشتن
آب زمال خویش والغابر من الاہل الی الاسون

یفعل ویفعل والامر من الاخذ والامر والاکل
خذ ومر وکل ویجوز افعل من الامر ایضا یدل
علیہ قولہ تعالی وَاْمُرْ اَہْلَکَ بالصلوۃ وباقی الباب
علی القیاس وہو افعل۔

ومن المہموز الفا والمضاعف

اَلْاِبُّ وَالْاِبَابُ وَالْاِبَابَۃُ۔ ساختن وفتن
راہ وعزم کردن بران وَالْاِبُّ۔ دست بشمشیر
زدن از بہر کشیدن۔
اَلْاِبَّۃُ۔ غلبہ کردن بجہت۔
اَلْاِجَّۃُ۔ رویدن شتر مرغ اَلْاِجِجُ زبانہ زدن
آتش اَلْاِجُوْجُ۔ شور شدن آب اَلْاِجُّ۔
نہیدن شتر مرغ۔
اَلْاِدُّ۔ بنالیدن اشتر الی وطنہ وکسی با او سیدن
اَلْاِزُّ۔ جماع کردن وآتش افروختن۔
اَلْاِزُّ۔ برجوشیدن دیگ اَلْاِزَّۃُ الاغراء
وَالتَّہْیِیْجُ۔ بیم در شدن وواہم آوردن۔
اَلْاِسُّ۔ مصدر اَسَّ النَّاسُ اذی زجرہا
وقال اِسُّوْا اَسَّ الْبِنَاءَ اذا بنوہ علی اساس
اَلْاِشُّ۔ قیام البعض علی البعض للشر والخیر
اَلْاِضُّ۔ سخت شدن۔
اَلْاِضُّ۔ الالجاء الاضطرار والغابر یفعل ویفعل
اَلْاِفُّ۔ اُف کردن والغابر یفعل یفعل۔
اَلْاِلُّ۔ بجوشیدن وصافی شدن کونہ بنشاندن

الْاَمَامَةُ وَالْاِمَامَةُ - امامی کردن الْاَمَّ - آهنگ کردن یقال اممته وایممته بالتخفیف سرکشتن چنانکه بجالگاه مغز رسد الْاَمُومَةُ مادر کشتن -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الْاَوْبُ وَالْاَوْبَةُ وَالْاِيَابَةُ وَالْاِيَابُ وَالْمَآبُ بازگشتن وَالْاُفُولُ - فروشدن آفتاب بدور آوردن وبیچ آوردن وبائل گشتن آفتاب بآخر روز -

الْاَوْسُ وَالْاِيَاسُ - عطا دادن وَالْاَوْسُ عوض دادن -

الْاَوْفُ - آفت رسیدن والماضی فعل منه یقال زرع مَوْفٌ وماوفٌ -

الْاَوْلُ - بازگشتن وستبر شدن انگبین ونحوه وآل الامیر رعیته اولا وایالا ای ساسها واحسن سیاستها الْاَوْنُ - آهستگی بجربی کردن نرم رفتن - الْاَوْهُ - آوه کردن -

ومن الناقص المهموز الفاء

الْاَبُوَّةُ - پدر شدن الْاَبُوَّةُ وَالْاِبَاوَةُ پدری الْاَتُوُّ وَالْاِتُوُّ - آمدن والغابر یَئِتُو والمعروف یَاتِی وهو متعد بنفسه وانما قال اَتَوْتُ علی وادی الثمل لانه حمله علی الاشراف اَلْاَتُّ وَالْاِتَاتُ خراج دادن الْاَتَاوَةُ - بار دادن خرما وکشت الْاَتَاوَةُ وَالْاِتَايَةُ وَالْاِتَائِيُّ - سخن چینی کردن وتعدی بالباء والغابر یفعُل ویفعِل -

الْاَخُوَّةُ - برادر شدن

الْاَدُوُّ وَالْاِدِّيُّ - فریفتن والغابر یفعُل ویفعِل

الْاَسُوُّ وَالْاِسِّيُّ - دارو کردن جراحت وپینک کردن میان قوم -

الْاَلُوُّ - تقصیر کردن وتوانستن واُلُوٌّ ای ابطاء

الْاَمُوَّةُ - پرستار شدن الْاَمُوَّةُ گریه بانگ کردن

ومن الناقص المهموز العين

اَلدَّاءُ - مثل الدّار -

اَلسَّاءُ - غمگین کردن -

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْبُوْءُ وَالْبُوْءُ - بازگشتن اَلْبَوَاءُ وَالْبَوَاءُ وَالْبَاءُ وَالْبَاءَةُ وَالْبَاءَةُ وَالْبَاءَة

اَلْمُوَاءُ۔ بانگ کردن گربہ۔
اَلنُّوْءُ وَالنُّوَاءُ۔ بگرانی برخواستن النوء گران کردن وبفتادن۔
اَلْهُوْءُ۔ قصد بزرگی کردن وتوجہ خیر ای زنتہ

باب فعل یفعل بالکسر من السالم بفتح العین فی الماضی وکسرھا فی المستقبل

اَلتُّرْبُ۔ خاک برچیزے کردن۔
اَلثَّلْبُ۔ نقص کردن۔
اَلْجَذْبُ۔ عیب کردن۔
اَلْجَذْبُ۔ کشیدن واسپ کرہ از شیر باز کردن وپیشترے از راہ بگذشتن۔
اَلْجُلُوْبُ وَالْجَلْبُ۔ پوست فراآوردن جراحت والغابر بفعل ویفعل۔
اَلْحَضْبُ۔ سنگ انداختن۔
اَلْحُضْبُ۔ افروختن آتش۔
اَلْحَطْبُ۔ ہیزم جمع کردن ونیمہ آوردن دیگ کسے
اَلْخَرْبُ۔ شگافتن پوست باگوشت گزیدن مار
اَلْخَشْبُ۔ آمیختن وتیز تراشیدن اول بار وشعر گفتن چنانکہ آمد نہ میتوق۔
اَلْخَضْبُ۔ سبز شدن درخت اَلْخِضَابُ وَالْخَضْبُ۔ خضاب کردن۔
اَلشَّذْبُ۔ پوست از درخت باز کردن۔
اَلشُّطُوْبُ۔ دور شدن وفی الحدیث فشطب

اَلرَّشْحُ۔ ای عدل۔
اَلضَّرْبُ۔ شیر بر ہم دوشیدن وعمل بازداشتن وضَرَبَ الصبیُّ یُضَیِّمن اذا کان یمکث یوما ما الا یحدث۔
اَلصَّلْبُ۔ بردار کردن وتب گرم شدن وبعدی یُصْلَبُ
اَلضَّرْبُ وَالْمَضْرَبُ وَالتَّضْرَابُ زدن
اَلضَّرْبُ وَالْمِضْرَبُ۔ رفتن وَالضَّرْبُ پدید کردن ودست کسی رامل وے ذوبستن ویعدی بالی وضربت عنہ ای ترکتہ وامسکت عنہ ومنہ افنضرب عنکم الذکر صفحا وضربت الارض وضربت ایضا مترادمۃ وی قولہ تعم فضربنا علی اذانہم ای منعناہم ای یسمعوا الان النائم اذا سمع انتبہ والمعنی امنناہم ومنعناہم السمع اَلضِّرَابُ کنفی کردن شتر اَلضَّرْبَانُ حبستن جراحت وریش از درد۔
اَلْعَضْبُ۔ کشتی کردن وبمزد دادن گشن
اَلْعُضْبُ۔ گرد آمدن شتر بر آب فعل لغۃ فیہ وخیو بردہن خشک شدن ویعدی بالبا وبنفسہ وسر والبستن وشاخہای درخت بہم باز بستن وبستن ران شتر تا شیر وہد وخایہ کشتن تا بیفتد۔
اَلْعَضْبُ۔ بریدن وبعصا بزدن ودشنام دادن ویقال عضبہ اضعفہ۔

اَلْغَصْبُ - بستم بستدن و یعدے الی المفعول الثانی بعلے و بمن -
اَلْغَلَبُ وَالْغَلَبُ وَالْغَلَبَةُ وَالْغَلَبَى غلبہ کردن
اَلْقَسِيْبُ - بانگ کردن آب -
اَلْقَشْبُ - زہر دادن و فی الحدیث قشبنی ریحہا اے صار ریحہا کالسم فی النفی و زہر در طعام کردن و کسے را بہ بدی یاد کردن و فی حدیث عمر من قشبنا اراد ان ریح الطیب فی حال الاحرام قشب ان ریح النتن قشب و فی حدیث ایضا قشبک المال ای ذہب بعقلک و الباب یدل علی شیئین احدہما جدۃ فی الشیٔ و الثانی خلط شیٔ بشیٔ -
اَلْقَصْبُ - پارہ پارہ کردن گوشت و عیب کردن و نای زدن و قصب الہوا ای قنع من شرب الماء قبل ان یروی و قصبتہ انا فہو بعیر قاصب و ناقۃ قاصب ایضا -
اَلْقَضْبُ - بریدن و بہ قضیب زدن -
اَلْقَطْبُ وَالْقُطُوْبُ - پیشانی فراہم کشیدن
اَلْقَطْبُ - آمیختن شراب بہ بریدن و گوشہ جوال و پارہ درہم افگندن -
اَلْقَلْبُ - باز گردانیدن و باز گون کردن و بر دل زدن و دل خرما بکشیدن و سرخ شدن غورۂ خرما -

اَلْكَتْبُ - فراہم آوردن و فی الحدیث اذا کتبوکم ای قربوا منکم -
اَلْكَذْبُ وَاللِّذْبُ وَالْكَاذِبَةُ وَالْكِذَّابُ وَالْمِكْذُوْبُ وَالْمِكْذُوْبَةُ وَالْاِكْذُوْبَةُ دروغ گفتن و فی ہذا الاصل اشکال و انا اوضحہ اعلم ان الکذب ضرب من القول فاذا جاز ان یتسع فی القول فیجعل غیر نطق نحو قد قالت الانساع للبطن الحق و الامتلاء الحوض و قال قطنی حسبی و فکر ثم قال فی التفکیر و غیرہا فکذلک یجوز فی الکذب ان یجعل غیر نطق نحو کذب القراطف و کذب الصبوح و کذب العتیق و کذب علیکم الحج و ما اشبہہا و کما اذا اخبر عن الشیٔ علی خلاف ما ہو بہ کان انتفاء الصدق فیہ فکذلک کذب فی ہذہ المواضع یدل علی انتفاء ہذہ الاشیاء فمعنی کذب القراطف ای ہی منتفیۃ فاوجدوہا بالفارۃ و کذلک کذب العتیق ای للا وجود للعتیق الذی ہو التمر فاطلبہ واذا لم تجد التمر فکیف تجد العتوق و معنی الجمیع ان ہذہ الاشیاء منتفیۃ ای معدومۃ لیس لہا وجود فاوجدوہا و قیل معنی الجمیع الاغرار و قیل الوجوب و مما یقوی القول الاول قولہ تعالی لیس لوقعتہا کاذبۃ وضع الکاذبۃ موضع الانتفاء و تحریر

انّ الباری تعالی نفی الانتفار بقولہ لیس فاذا نفی الانتفار کان اثباتاً فیصیر التقدیر وقعتہا ثابتۃ وللکلام فی ہذا الموضع مجال وفی ما ذکرت کفایۃ۔

اَلْکَسْبُ۔ کار کردن و حاصل کردن کسبے چیزرا

اَلْلَّثْبُ۔ جامہ پوشیدن و کار در سینہ شتر زدن

اَلْلَّسْبُ۔ گزیدن کژدم و بتازیانہ زدن

اَلْلَّحْبُ۔ گزیدن گرسنگی در سینہ۔

اَلنَّحَّابُ اَلْقُحَابُ اَلنَّزِیْبُ۔ بانگ کردن آہ مقال ابن درید ہو للذکر خاصۃ۔

اَلنَّسِیْبُ وَالتَّشْبِیْبُ۔ بیاد کردن و نصب کردن حرف و یستعمل فی الاعراب و دشمنی کردن باکسی و بعدی باللام و سرود گفتن بر طریق عرب و ہذا فی الحدیث و نصب القوم سارُوا یومہم و ہو سیر لین۔

اَلنَّعْبُ وَالنَّعِیْبُ وَالنُّعْبَانُ وَالتَّعْبَانُ وَالنَّعَابُ۔ بانگ کردن کلاغ و فعل یفعل لغۃ فیہ و نعب الدیک علی الاستعارۃ۔

اَلْھَدْبُ۔ دوشیدن شتر و خرما رفتن۔

اَلْھَضْبُ۔ باران بارانیدن و ہضب القوم اے افاضوا فیہ و ارتفعت اصواتہم

اَلْبَلْتُ۔ بریدن۔

اَلْحَلْتُ۔ سر بستردن و دام گزاردن۔

اَلْخُفُوْتُ۔ بیارامیدن آواز اَلْخُفَاتُ ناگاہ بمردن اَلْخُفْتُ۔ پنہان راز گفتن۔

اَلْزَّفْتُ۔ خرمہ مردکردن۔

اَلسَّبْتُ۔ موی تراشیدن و شنبہ کردن و بشتاب بدفتن و گردن زدن و قیام کردن جہودان بروز شنبہ و ارسال الشعر عن العقص

اَلصَّلْتُ۔ اسپ تاختن و جاناً بلین یصلت و سرق یصلت اذا کان قلیلا لدسم کثیر الماء

اَلْعَرْتُ۔ جنبیدن نیزہ و درفشیدن برق

اَلْعَفْتُ۔ بر پیچانیدن دست تا بشکند و شکستن سخن از لکنت۔

اَلْعَمْتُ۔ کروہہ کردن بشیم از بہر رشتن غمتہ الطعام عمتاً اذا ثقل علی قلبہ۔

اَلْقَرْتُ۔ خشک شدن خون در جراحت

اَلْکَبْتُ۔ بر روی افگندن و ہلاک کردن و خوار کردن و واگردانیدن و پیچانیدن چیزے

اَلْکَفْتُ۔ فراہم آوردن و فی الحدیث اکفتوا صبیانکم و بشتافتن و نیک راندن و بپیچانیدن و صرف الشیٔ عن وجہہ۔

اَلْلَّفْتُ۔ بگردانیدن و پیچانیدن چیزی و ہذا فی الحدیث۔

اَلنَّحْتُ۔ بتراشیدن و فعل لغۃ بالفتح و قرا الحسن و ینحتون من الجبال۔

اَلنَّفِیْثُ - تیر و انداختن دیگ از جوشیدن
واز خشم جوشیدن -
اَلنَّهِیْبُ - کالنهیر الا انه دونه وفی الحدیث
فرایت الشیطان ینهت ای یصوت -
اَلْهَبْتُ - بشمشیر زدن و کم کردن جاه کسی
وکلمه ما فی الحدیث -
اَلْهَرْتُ - دریدن جامه و نیک نخستن گوشت
وطعن کردن در کسے -
اَلْهَفْتُ وَالْهُفَاتُ - تطایر الشیء الخفیفه
وکل شیء انخفض واتضع فقد هفت -
اَلثَّلْثُ - سوم شدن و سه کردن -
اَلضَّبْثُ - سخت بگرفتن و بعدی بالبار -
اَلعَبْثُ وَالعَلْثُ وَالغَبْثُ وَالغَلْثُ
آمیختن وَالعَلْثُ - بیرون نا آمدن آتش
از آتش زنه فرشت کبده و فرثا ای نثرته -
اَلنَّفْثُ - دردمیدن والغابر منهما یفعل ویفعل
اَلجَبْجُ - چوب زدن اَلجَبْجُ - الجبق -
اَلجَدْجُ - بالان شتر وساز آن بر شتر نهادن
وتیز نگریستن بکسے وچیزی بکسی انداختن
وگناه کسے بر دیگرے نهادن -
اَلخَضْخُ - برزمین زدن و آتش برافروختن
اَلخَلْخُ - پنبه فرو خمیدن ویفعل لغة فیه -
اَلخَنْجُ - کژ کردن -

اَلخَنْجُ - بعصا زدن وَالخَنْجَرُ وَالخُنْبُعُ الجبق
اَلخَلَاجُ - بچه افگندن شتر پیش از وقت و
اگرچه تمام خلق شده باشد اَلخَلْخُ - کشیدن
وبابرو وبچشم اشارت کردن -
اَلذَّبْجُ - بهار استن بهار زمین را -
اَلذَّلْجُ وَالذَّلَجُ - نخستین پای از نسوی
اَلذَّمْجُ - پر کردن مشک -
اَلسَّدْجُ - دروغ گفتن -
اَلشَّرْجُ - بهم آوردن گوشه جوال وخشت
واخره کردن -
اَلضَّرْجُ - تسکافتن -
اَلعَسْجُ - گردن بازیدن شتر در وقت رفتن
اَلعَفْجُ - بعصا زدن وجماع کردن -
اَلعَمْجُ - زود رفتن -
اَلغَمْجُ - عناج ساختن دلو را -
اَلفَلْجُ - رلهوار رفتن اسپ -
اَلفَمْجُ - امدک اندک خوردن شراب فعل فعلا
لغة فیه فلان بحر لا یُفْمَجُ ای لا یُنْزَحُ -
اَلفَرْجُ - اوندوه وابردن والاسم الفَرَجُ
بالتحریک والترکیب یدل علی تفتح فی الشیء
اَلفَشْجُ - پای از هم باز نهادن برای بول -
اَلفَلْجُ - وانجشیدن وزمین مساحت کردن و
کژیت بر کسی نهادن وفی الحدیث لیج بای

ای خرع وکذلک اذا سقط من قیام وَجَبَتْ به الارض اذا جلدت به الارض۔

اَلْمَشْخُ۔ بیا میختن۔

اَلْبَنْجُ۔ اَلضُّرَاطُ۔

اَلْبَنْجُ۔ بچہ گرفتن از شتر و گوسپند۔ دانچہ بدان ماند ومنہ الحدیث حل بَنْجِ ابل قومک ای تولدها فتلی نتاجها اَلنِّتَاجُ۔ زادن شتر والفعل من ہذا نتجت الناقۃ۔

اَلنَّسْجُ۔ بافتن الغابر یفعل ویفعل نسجت الریح الربع اذا اثارته ریحان طولاً وعرضاً تشبیہا بنسج الحائک اَلتَّنْشِیجُ۔ گریستن باواز و آواز دادن مشک وخم دیگ از جوشیدن

اَلنَّفْخُ۔ بیرون آمدن چوزہ از خایہ۔

اَلنَّقْحَانُ۔ برجستن خرگوش وفی الحدیث فنفجت بهم الطریق ای رمت بهم فجاءۃ۔

اَلْهَدَجَانُ۔ نرم رفتن پیران۔

اَلْهَرْجُ۔ بسیار گشتن وگفتن ورفتن اسپ ودر مجامعت افراط کردن۔

اَلْهَلْهَلَۃُ۔ بانگ کردن فحل۔

اَلْهَنْجُ دادن یَهْنِجُ لغت۔

اَلْهَتْرُ وَالْهَتُوْرُ۔ تراویدن آب از مشک و عرق از تن۔

اَلْهَفْهَفَۃُ۔ آب زدن وتشنگی نشاندن ونفضوهم بالنبل ای رموهم ونفض عن نفسه اذا دفع عنها بحجۃ ونفض بالعرق ای عرق۔

اَلنَّطْحُ۔ سرون زدن والغابر یفعل ویفعل

اَلنَّكْحُ وَالنِّكَاحُ۔ زن کردن وشوی کردن ومجامعت کردن۔

اَلْقَلْقُ وَالْقَلْقَلَۃُ۔ بانگ کردن فحل وفعل یفعل لغۃ فیہ۔

اَلنَّتْجُ۔ بافتن وبیرون کشیدن چیزی از جای

نَمَدَ الرجل کذہ بالمسلۃ ونمد النساء الرجل افاد هن مارد۔

اَلْجَلْدُ۔ بر پوست زدن وبتازیانہ زدن وجلدۃ الارض اذا اصابها اَلْجَلِیْدُ وفی الحدیث فجلد بالرجل نوما ای سقط وکان مجالد یجالد اے یکذب۔

اَلْحُتُوْدُ۔ مقیم شدن۔

اَلْحَرْدُ۔ آہنگ کردن ومنہ قولہ تعالی وغدوا علی حرد قادرین قالوا علی قصد وقالوا علی منع من حاردت الابل اذا قلت البانها اَلْحُرُوْدُ از میان قوم بایستادن

اَلْحَشْدُ۔ فراہم آمدن۔

اَلْحَفْدُ وَالْحُفُوْدُ وَالْحَفَدَانُ بشتافتن شتر مرغ وشتر ومردم در خدمت وسعی ہذا الباب الیک نسعی ونحفد۔

اَلْحَقْدُ - کینہ گرفتن والماضی حَقِدَ حِقْدًا لغۃ

اَلْخَضْدُ - نیک خوردن بدودر آوردن چوب وپیراستن خار ومنہ فی سدر مخضود وکل رطب قضبتہ فقد خضدتہ ومثل اکل النقاء والعنب غیر یابس وفی الحدیث ثمارھم لم تخضد ای تاتیھم بطراوتھا لم یصبھا ذبول ولا انتقاص قیل صوابہ لم تخضد یقال خضدت الثمرۃ خضدا اذا اغبثت ایاما فضمرت الثمرۃ واترطبت

اَلرَّفْدُ - یاری کردن وعطا دادن ومانند نمدرین ساختن شتر را -

اَلرَّمْدُ - ہلاک شدن -

اَلزَّبْدُ - عطا دادن وشیر جنبانیدن تا مسکہ برآرد -

اَلشَّرَادُ وَالشُّرُوْدُ - رمیدن -

اَلصَّفْدُ - بند کردن -

اَلصَّلُوْدُ - کند شدن آتش زنہ وفی الحدیث ابیض یصلد ای یبرق ویصر بصیصا -

اَلضَّمْدُ - دار ومرجراحت بستن وفعل لغۃ ودود وشکان بہم داشتن ودور ولی کردن وربما قالوا ضمدہ بالعصا ضربہا علی الراس

اَلْعَضْدُ - پیچانیدن ومنہ اَلْعَضِیْدَۃُ - وَالْعُضُوْدُ - بمردن -

اَلْعَضْدُ - درخت دریدن اَلْعَضَدَانُ صَفُّ رجلیہ فوصب من غیر عدد -

اَلْعَقْدُ وَالْعُقُوْدُ - گرہ وبیع بستن وسوگند بقصد خوردن وپیمان کردن وَالْعَقْلُ ستبر شدن انگبین وغیرہ وفی الحدیث من عقد لحیتہ ای جعدھا -

اَلْغَمْدُ - اَلْقَصْدُ ویعدی باللام وعمدت الشی اتممتہ بعماد وغمرہ المرض اے قرحہ وَالْاِغْمَادُ اکثر وعمدت الرکیۃ کثر ماؤھا -

اَلْغَنُوْدُ - ستیزہ کردن والفاعل عنید وغاند وغنود ویعند لغۃ -

اَلْغَمْدُ - کشیر وپنہاں کردن وانا بفعل وفعیل والاغماد اکثر -

اَلْفَصْدُ - رگ زدن وہو متعد -

اَلْفَقْدُ وَالْفِقْدَانُ - گم شدہ جستن ویافتن

اَلْقَرْدُ - روغن در مشک گرد کردن -

اَلْقَصْدُ - آہنگ کردن ویعدی بنفسہ وباللام وبالی وتشکستن چوب وداد کردن ومیانہ بستن

اَلْقَلْدُ - نیک تافتن رشتہ -

اَلْكَبْدُ - بر جگر زدن وفی الحدیث کبدہم -

اَلْبَرْدُ - ای شق علیہم وضیق -

اَلْكَنْدُ - بریدن -

اَللَّسْدُ - شیر خوردن ہوبرہ از مادر فعل فعلا لغۃ ولیسیدان انگبین -

اَلنَّضْدُ - برہم نہادن -

اَلْهَرْدُ اَلْهَرْتُ - وزرد کردن جامہ وہذا فی الحدیث -

اَلْجَنْزُ - کشیدن وہو غیر مقلوب -

اَلْحَنْزُ - بریان کردن گوسپند ومانند آن ونجوی آوردن اسپ سوختن آفتاب چیزہ اشمذت الناقۃ شمّاذا ای لقحت فہی شمّاذ

اَلْفَلْذُ - بار دادن از عطا -

اَلنَّبْذُ - افگندن ومنہ اتخاذ النبیذ -

اَلنَّبْذَانُ - جستن رگ -

اَلتَّبْرُ - شکستن ومنہ اَلتَّبْرُ اَلتَّبَارُ - ہلاک شدن وفعل لغۃ فیہ -

اَلتَّمْرُ - خرما دادن -

اَلثَّمْرُ - پختہ شدن میوہ وجد الشی استیصالہ

اَلْجَزْرُ - بریدن خرما -

اَلْحَتْرُ - اندک دادن وبیوند در دامن خیمہ دادن ونگریستن وکندشدن چشم از مسافت ودور

اَلْحَفْرُ - زمین کندن وشوخ گرفتن بن دندان وفعل فعلاً لغۃ رویۃ فی ہذا ولا غر کردن -

اَلْحَقْرُ - خوار داشتن -

اَلْخَتْرُ وَالْخُتُوْرُ - غدر کردن وفعل لغۃ

اَلْخُسْرُ وَالْخَسَارَۃُ - کاستن وفعل لفعل لغۃ وکلاہما قرأ بلال بن ابی بردۃ ولا تخسروا المیزان -

اَلْخَسْرُ - چیزی بد از میان نیک بیرون کردن -

اَلْخَطْرُ وَالْخَطَرَانُ وَالْخَطِيْرُ - ونبال برداشتن شتر الْخَطَرَانُ - خرامیدن وجنبیدن نیز خطران

اَلرَّسْحُ - ارتفاعہ واتخاضہ للطعن - ٧٠

اَلْخَفْرُ وَالْخَفَارَۃُ - زینہار دادن وعہد بجائے آوردن -

اَلْخَمْرُ - خمر دادن ومنہ اَلْخُمُوْرُ وشرم داشتن وپوشیدن گواہی -

اَلدَّفْرُ - الدفع -

اَلزَّبْرُ - تہدید کردن ونبشتن -

اَلدَّخِيْرُ اَلتَّنَفُّسُ - بشدۃ وفعل لفعل لغۃ فیہ

اَلذَّفْرُ - برداشتن بار اَلذَّفِيْرُ اول

بانگ خر ونالیدن والاسم منہ اَلذَّفْرَۃُ

اَلزَّمْرُ - بانگ کردن شتر مرغ -

اَلسَّفْرُ - رفتن ومعنی روی بر سہنہ کردن ونبشتن اَلسَّفَارَۃُ - نیک کردن میان قوم اَلسُّفُوْرُ - بسفر شدن وسفرت البعیر بالسفار وہی حدیدۃ توضع علی انف البعیر مکان الخطام من انف الفرس ربما کان خیطاً یشد علی خطام البعیر ویدار علیہ ویجعل القتیۃ زماماً

اَلتَّخْيِيْرُ - بانگ کردن خر -

اَلصَّبْرُ - شکیبائی کردن وباز داشتن ویقال قبل فلان صبراً وحلف صبراً اذا حُبِسَ علی القتل حتی یقتل او علی الیمین حتی یحلف

اَلصَّفِيْرُ۔ سخن لیدن۔
اَلضَّبْرُ۔ دستہ کردن کتاب ونحوہ وثب الفرس جامعًا قوائمہ۔
اَلضَّفْرُ۔ تافتن رسن بافتن گیسو ونحوہ ودیدن
اَلطَّحْرُ۔ اَلذَّحْرُ وفعل لغۃ فیہ عن القتیبی۔
اَلطَّفُوْرُ۔ اَلْوَثُوْبُ۔
اَلْعَتْرُ وَالْعِتْرَانُ۔ جنبیدن نیزہ وَالْعَتْرُ عتیرۃ گشتن وہی ذبیحۃ کانت تذبح فی رجب فی الجاھلیۃ۔
اَلْعَجْرُ۔ گردن بدو در آوردن ومدّ
اَلْفَرَسُ فِيْہِ نحو عجزہ فی العدو ثم قیل مرّ الفرس یعجز عجزًا اذا مرّ مرًا سریعًا۔
اَلْعَذْرُ وَالْعُذْرِيُّ۔ معذور داشتن ومنہ الحدیث من یعذرنی من رجل ای من یقوم بعذری ان کافأتہ عن سوء صنیعہ ولا یلومنی بل یلومہ۔ اَلْعَذْرُ سر افسار بر اسپ کردن وفعل لغۃ وختنہ کردن ویسیار عیب شد ان عذرہ اللہ من العذرۃ فعذر وہو معذور اذا حاج بوجع الحلق من الدم اَلْعُذْرُ المنع الزود۔
اَلْعَسْرُ وَالْمَعْسُوْرُ۔ وام خواستن در وقت تنگدستی غریم وفعل لغۃ والمفعول مثل المعسور والمعقول وغیرہما لایکون مصدرًا عند سیبویہ البتۃ ویتاول لہ علی انہ صفۃ قال واستغنی بہذا عن غیرہ وعند غیرہ یجوز ان یکون مصدرًا اَلْعُسْرُ وَالْعَسَرَانُ۔ نبال برداشتن شتر ویعدّی بالباء وعسرت المراۃ اذا عسر ولادھا۔
اَلْعَشْرُ۔ دہم شدن میوہ بکردن۔
اَلْعَصْرُ۔ افشردن انگور وزیتون وغیرہ وعصر القوم ای مطروا ومنہ قولہ تعالیٰ وفیہ یعصرون ای ینجون من العصر وہو المنجاۃ۔
اَلْعَفْرُ۔ در خاک مالیدن کشن دادن خربا وعفر الزرع ان یسقی سقیۃ ثم یترک لایا ما لا یسقی فاذا عطش سقوہ فیصلح علی ذلک
اَلْعَقْرُ۔ پے کردن وریش کردن وسرخ خربا ہریدن وفی الحدیث ان لا یعقر مواشیا ای لا یقطع شجرا وفی حدیث آخر لیعقرنک اللہ ای لیھلکنک واصلہ من عقر النخل وہو ان یقطع رؤسہا فتیبس۔
اَلْعَكْرُ۔ حملہ بدن بر کسی اَلْعَكْرُ وَالْعَكْرُ واگردیدن والغایر یفعل ویفعل۔
اَلْغَدْرُ۔ بیوفائی کردن۔
اَلْغَضْرُ۔ بچسپیدن ودواداشتن۔
اَلْمَغْفَرَۃُ وَالْغَفْرُ وَالْغُفْرَانُ۔ آمرزیدن اَلْغَفْرُ۔ وا پوشیدن وبار در بار دادن کردن

وباسر شدن بیماری و جراحت
اَلْفُدُوْرُ۔ اَلْفُتُوْرُ۔ والغابر یفعل ویفعل
اَلْفَسْرُ۔ ہموید اکردن ونظر الطبیب الی الماء
اَلْفَقْرُ۔ پشت کسے شکستن و فقرت انف
البعیر اذا حززتہ بحدیدۃ ثم جعلت علی
موضع الحز الجریر وعلیہ قرملوی لتذللہ
بذلک وترویضہ۔
اَلْقَثْرُ۔ بوی گوشت دمیدن در وقت
پختن ربریان کردن وفعل یفعل لغۃ فیہ۔
اَلْقَدْرُ وَالْقُدْرَۃُ وَالْقُدْرَانُ وَالْقَدُوْرُ
وَالْقَدَارَۃُ۔ توانا شدن ویعدی بعلی
وفعل یفعل یفعُل لغتان فیہ اَلْقَدْرُ۔
تنقہ تنگ داشتن۔
اَلْقَسْرُ بستم بکارے داشتن۔
اَلْقَشْرُ پوست باز کردن والغابر یفعل ویفعل
اَلْقَمْرُ قمار بردن ویفعل لغۃ عن القتیبی
اَلْکَسْرُ شکستن وضم الطائر جناحیہ عند الانقضاض
اَلْکَشْرُ کمار یدن ودندان برہنہ کردن۔
اَلْکَفْرُ پوشیدن۔
اَلْلَبْرُ بہم کردن وبر داشتن۔
اَلْلَعْرُ۔ نعرہ زدن ودر فتنہ برجستن۔
اَلْلَفْرُ وَالْلَفُوْرُ۔ بسفر بیرون شدن۔
اَلْلَفْرُ بیرون شدن حاج از منا۔

اَلْبَهْرُ۔ بریدن گوشت۔
اَلْهَدْرُ وَالْهُدُرُ۔ باطل شدن خون۔
اَلْهَدِیْرُ۔ بانگ کردن کبوتر۔ اَلْهَدْرُ۔
وَالْهَدِیْرُ وَالتَّهْدَارُ۔ جوشیدن شراب
وَالْهُدُرُ وَالْهَدِیْرُ۔ بانگ کردن شتر کشن
وضربہ فہدرت دیتہ ھُدُوْرًا ای سقطت
اَلْهُذْرُ وَالتِّهْذَارُ۔ بسیار گفتن والغابر
یفعُل ویفعِل وفی الحدیث تہذرون الدنیا
ای تتوسعون فیہا۔
اَلْهَزْرُ اَلْبَذْرُ اَلْهَصْرُ شکستن وفی الحدیث
ثم ھصر ظہرہ ای ثنا دتنیا شدیدًا فی استوار
من رقبتہ ومتن ظہرہ ولا یقوسہ ولا یتحادب
فی رکوعہ وہصرت۔
اَلْغَضْنُ وَالْغَضْنُ۔ اذا اخذت براسہ و
املتہ الیک وفی الحدیث فہصروا الی الطنبۃ ای ضغبۃ
اَلْتَّرُوْرُ سخت شدن۔
اَلْجَلْرُ۔ پے کردن بر جای۔
اَلْجَمْرُ۔ دویدن ویفعل لغۃ فیہ ولکلاہما
قرار انس کولوا الیہ وہم یجمزون مکان یحجلون
اَلْجَنْزُ۔ پوشیدن ومنہ الجنازۃ۔
اَلْحَفْرُ۔ فاسپوختن وفاجنبانیدن۔
اَلْحَمْرُ۔ حرافۃ الشیٔ وحمز الہم قلبہ ای حرقہ
اَلْخَبْزُ۔ نان پختن ونان دادن ونیک راندن

والترکیب یدل علی خبط الشئی بالید۔
اَلضَّفْزُ۔ علف در دہن تنگ کردن و برجستن
وسمانی الحدیث وجماع کردن و پویہ رفتن۔
اَلْعَجْزُ وَالْعَجْزَۃُ وَالْمَعْجَزَۃُ۔ ناتوان شدن
وَالْمِعْجَزُ۔ بکسر الجیم شاذ وکذلک کل ما کان
علی ہذا الوزن من باب فعل یفعل فالقیاس
مَفْعَلٌ بفتح۔
اَلْعَشَزَانُ۔ مشیۃ المقطوع الرجل۔
اَلْعَکْرُ۔ باہم آمدن۔
اَلْعَرْسُ۔ بسپوختن ونجوہ و پای در رکاب
کرا زیوست خوب باشد نہادن۔
اَلْغَمْزُ۔ بچشم نمودن وسخت افشردن و
غمز الدابۃ من جلہا وغمزت۔
اَلْکَبْشُ۔ مثل غبطت۔
اَلْغَرْسُ۔ جدا کردن نصیب۔
اَلْقَفْزَانُ وَالْقَفْزُ۔ برجستن۔
اَلْکَنْزُ۔ گنج نہادن وخرما در بار دان نہادن۔
اَللَّمْزُ۔ بشوریدن وضرب الناقۃ تجمع خفہا۔
اَلْمَزُّ۔ عیب کردن والغابر یفعل ویفعل
واصلہ الاشارۃ بالعین ونحوہا ولمزہ لمزا ای
عیبہ ودفعہ۔
اَلنَّبْزُ۔ لقب نہادن۔
اَلنَّفْزَانُ۔ بالفاء برجستن۔

اَلْہَمْزُ۔ حرف را بہمزہ کردن وانشردن و
عیب کردن وبہمزہ بہمز امثل لمزہ لمزا۔
اَلْجُلُوْسُ وَالْمَجْلِسُ۔ نشستن المجلس
بنجد شدن۔
اَلْحَبْسُ۔ باز داشتن۔
اَلْجَدْسُ۔ برگمان گفتن وبشدن در زمین
نہ بصیرت وبیفگندن وفرو خوابانیدن شتر وحدت
بسہم ای رمیت بہ۔
اَلْخَلْسُ۔ ربودن۔
اَلْخَمْسُ۔ پنجم شدن وپنج بکردن۔
اَلدَّفْسُ۔ الضرب بالرجل وقیل العدو شدۃ فی الصدر
بالرجل۔
اَلسَّدْسُ۔ ششم شدن وشش بکردن۔
اَلضَّرْسُ۔ دندان برتیز نہادن وجز آن بزدن یا
چاہ بسنگ خضرہم الزمان ای شدد علیہم بالغوص
اَلْبَرْغُوْثُ مونثۃ۔
اَلطَّمْسُ۔ اَلطَّمْسُ محو کردن۔
اَلْعَبْسُ وَالْعُبُوْسُ۔ روی ترش کردن۔
اَلْحَبْسُ۔ باز داشتن لمذکار سخت وسخت
گرفتن چیزے۔
اَلْعَدْسُ۔ بشدن در زمین نہ بر ہدایت
وبرگمان گفتن وشدۃ الوطی۔
اَلْعَفْسُ اَلْحَبْسُ والابتداء ایضا وسوق الابل

اَلْعَكْسُ - رد کردن آخر الشئی فی اوله و بینی شتر
بادست وی بستن تا رام شود و منه الحدیث
اعکسوا انفسکم ای اندعوها و کفوها و شیر بر خورد کردن

اَلْعَلْسُ - شراب خوردن -

اَلْفَرْسُ - درخت نشاندن -

اَلْغَطْسُ وَالْغَمْسُ - باب فرو بردن -

اَلْفَرْسُ - گردن فرو شکستن و اصل الفرس
دق ثم عیر کل قتل فرسا و قد نهی عن الفرس
فی الذبح و هو کسر عظم الرقبة قبل ان یبرد -

اَلْفُطُوْسُ وَالْفَقُوْسُ - بمردن لقمہ
خایہ تباہ کردن مرغ -

اَلْقَبْسُ - کسے را علم آموختن و آتش دادن
و طلب کردن آن -

اَلْقَرْسُ - سخت شدن سرما و افسردن آب -

اَلْقَلْسُ - قی کردن و کف انداختن شراب -

اَلْكَبْسُ - انباشتن و جائے ناگاہ بغارت
و گرفتن سر در جامہ فرو بردن -

اَلْكَدْسُ اسراع المشقل فی السیر العطاس ایضا
و فی الحدیث و کمدوس فی نار جهنم ای مدفوع
یقال تکدس الانسان علی راسه اذا وقع و منه افسقط

اَلْكَنُوْسُ - در آشیان شدن اہو گوزن و سگ وحشی

اَللَّبْسُ - پوشیدہ کردن قرئی و لیلبسوا
علیهم دینهم بفتح الباء و یجوز ان یکون لغة غیر مشهورة

و یجوز ان یراد به شدة المخالطة فی دینهم فشبه
بلبست الثوب فحمل علیه -

اَلْطَسُ - الوطی الدقیق الشدید -

اَلْمَلْسُ - بکاس کردن در بیع و باز ستدن

اَلنَّبْسُ سخن گفتن و یستعمل فی النفی یقال ما نبس بکلمة

اَلنَّقْسُ بچشیم کردن -

اَلنَّهْسُ - پوشیدن راز گفتن با کسے -

اَلْهَجْسُ - چیزے در دل افتادن -

اَلْهَرْسُ - کوفتن و منه الهریسة -

اَلْهَلْسُ - لاغر کردن و رجل ملهوس العقل
ای مسلوبه و قد هلس -

اَلْهَمْسُ - آواز نرم دادن -

اَلْحَرْشُ - صید کردن سوسمار و منه الحدیث
نیفر من الحرش یعنی الخدیعة و خراشیدن -

اَلْحَفْشُ - آب دیدن از مطهرہ و گرد کردن
و الفرس یحفش ای یاتی بحری بعد جری

و هم یحفشون علیک ای یجمعون و یتالبون -

اَلْحَنْشُ - صید کردن و بدو در آوردن

اَلْخَدْشُ - خراشیدن -

اَلْخَرْشُ - شلہ و الکسب ایضا -

اَلْعَمْشُ - افزون شدن -

اَلْغَبْشُ - تاریک شدن شب -

اَلْقَرْشُ - گرد کردن و کسب کردن

بہ سمیت قریش دہی فی الاصل دابۃ فی البحر۔
اَلْفَشُّ۔ فراہم آوردن از جایہا۔
اَلْکَدْشُ۔ اَلْخَدْشُ والکسب السوق الشدید
اَلْخَدْشُ النَّتْشُ۔ چیزے بمنقار از جائی بیرون کردن ومانتشت منہ شیئا ای ما اصبت
اَلنَّکْشُ۔ آب ہمہ بکشیدن از چاہ۔
اَلْہَبْشُ۔ الجمع والکسب۔
اَلْہَرْشُ۔ درجستن سگ یقال ہمش القوم وہموان تجرکوا ویغلی بعضہم فی بعض۔
اَلْحَرْصُ۔ دریدن جامہ در کوفتن۔
اَلْخَرْصُ۔ آرزوے والنعت حریص وفعل کفعل فیہ لغۃ قلیلۃ۔
اَلْخَبْصُ۔ خلط الشیٔ بالشیٔ ومنہ الخبیص عربت السماء عرضا دام برقہا۔
اَلْعَفْصُ۔ رشتہ بر سر شیشہ بستن۔
اَلْعَقْصُ تافتن موے۔
اَلْغَلْصُ۔ قطع الغلصمۃ غمصا ای استعفرہ ولم یرہ شیئا یقال غمص فلان النعمۃ اذا لم یشکرہ وغمصت علیہ قولا قالہ ای عبتہ علیہ وہو مغموص علیہ ای مطعون فی دینہ وفعل کفعل فعلا وفعلا لغۃ فی ہذا التکیب عن الفارابی وغیرہ والاخبار تدل علی الکسر منہا قولہ وغمص الناس والتغمص [illegible]

اَلْفَرْصُ۔ بریدن وشگافتن وبر فریضہ زدن
اَلْقَبْصُ۔ بسر انگشتان فراگرفتن والقبص الخفۃ والنشاط والنعت قابض عن الفارابی واوردہ الجوہری فی باب فعل بالکسر قال ومصدرہ اَلْقَبَصُ والنعت قابص قلص الظل نقص الماء ای ارتفع فی البیر والشفت ای انزوت والثوب ای انزوی بعد الغسل ومصدر الجمع۔
اَلْقَلْصُ واکثر ما یقال فی انضمام شیٔ بعضہ الی بعض۔
اَلْقَنْصُ۔ صید کردن۔
اَلنَّکْوُصُ وَالنَّکِیصُ وَالنُّکُوصُ۔ بر گشتن عن فعل وکفعل لغۃ۔
اَلنَّمْصُ۔ موی برشتہ از روی بکندن زن ومنہ الحدیث لعن اللہ النامصۃ۔
اَلْجَرْضُ۔ فرو بردن آب بہن برانندہ خشم ویعدی بالباء ویقال ہو یجرض نفسہ ای یکاد یقضی۔
اَلْحَبْضُ۔ تیر در پیش تیر انداز افتادن وحق کسی باطل شدن وکم شدن آب چاہ۔
اَلْحَفْضُ۔ بچوب خم دادن چیزی از زدن شکافیدن
اَلْخَفْضُ۔ فرو داشتن آواز وخوش عیش گردانیدن وگشتن ونرم رفتن شتر وخفض کردن حرف وہو فی الاعراب بمنزلۃ الکسر فی البناء فی مواضعہا الخوین الخفاض

ع

ل ان یرض للسالم اذا اعطاہ قلیلا

اَلرَّبُوْض - فرو خفتن گاو و گوسپند و امثال
وسنگ و منه الحدیث فاربضوا فی دارهم طیبا قبیل
اقم فی دارهم آمنا لا تبرح کانک ظبی فی کناسه
قد امن حیث لا یدری انسیا و قیل امره الهم
کالمتوجس لانه بین ظهرانی الکفرة فمتی رابه منهم
نفر عنهم شارد اَلْعَرْبُوْض فی الکبش کالجثوم فی النحل
اَلرَّفْض - پراگندہ کردن شتر در چراگاہ
اَلرَّفُوْض - پراگندہ شدن ایشان -
اَلرَّمْض - گوسپند بابوست در زیر خاکستر
وسنگ کردن تا پختہ گردد و بکان در میان ریگ و سنگ
نہادن و بران کوفتن تا تنگ گردد و یفعل کیفعل لغة
اَلْعَرْض پیش آوردن یقال عرض الامر کذا و عرضت له الدنیا
وعرضت له الکلمة تعریضا عرضا لکن ابی یزید و مر فی فلان فما
عرضت له و ما عرضت له و عرضت له الخان جیدتان و
آشکارا کردن و عرضه کردن و بدل دادن و عرض الرجل
اذا اتی العروض و هی مکة والمدینة و ما حولها و عرضت
الناقة اذا اصابها کسر او آفة -
اَلْغَرْض - پر کردن و گم شدن و تیر انداختن
اَلْفَرْض - وظیفہ کردن و عطا دادن و اصل
الفرض الحز فی الشیء یقال فرضت الزند و السوک
اَلْفُرُوْض - بیرون شدن گاو و یفعل کفرح فیهما
اَلْقَبْض - بشتافتن و منه صافات و یقبضن
فی احد القولین و بشتاب راندن و فراگرفتن پنجہ -

وتنگ کردن و تقتیر فلان ای مات فهو مقبور
اَلْقَرْض - بگشتن از چیزی و منه تقرضهم ذات
الشمال الی ناحیة الشمال و شعر گفتن و بریدن
بناخن بیراهی و بریدن و نشان علامه و باداش دادن
والترکیب یدل علی القطع کرضت الناقة اذا
لفظت من ریح ما رأت الفحل کراضا
اَلنَّبْضَان وَالنَّبْض - جستن رگ -
اَلنَّلْط - مصدر نَلَطَ الشیء اذا القی بعضه رقیقا
وهو فی الحدیث -
اَلْجَلْط - دروغ گفتن و سرستون و منه
خبط عشواء و خلط و خبطت الرجل اذا نلت منه
علیه من غیر معرفة بینکما -
اَلْخَرْط - راندن دارد شکم را و منه الحدیث
خرط علینا الاحتلام ای ارسل و در چرخ
بردن چوب و منه رجل مخروط اللحیة ای
فیها طول من غیر عرض -
اَلْخَلْط - آمیختن -
اَلْخَمْط - گوسپند بپوست بریان کردن
اَلرَّبْط - بستن والفاء کفعل و یفعل -
اَلشَّمْط - آمیختن -
اَلضَّبْط - نگاہداشتن -
اَلضَّرْط - الجبق -
اَلْعَبْط - کشتن بهیمه بی علت و شکافتن -

و دروغ گفتن بے عذر و فی الحدیث ان یغبطوا ضروع الغنم ارادلا یغبطوا ای لا یعقروها فیدموها من العبیط۔

اَلْغَبْطُ۔ اَلْغَمْطُ و یستعمل فی الغمز۔

اَلْغَبْطُ۔ بر مجیدن گوسفند تا فربہ شود یا نہ

اَلْغِبْطَۃُ وَالْغَبْطُ۔ نعمت کسی را آرزو بردن بے آنکہ زوے چیزے برود بخلاف الحسد۔

اَلْقَسْوُطُ۔ بے دادی کردن۔

اَلْقَشْطُ وَالْقِسْطُ۔ چیزے از روی چیزے دابردن و کشطت البعیر کشطا نزعت جلدہ و الایقال سلختہ۔

اَلْلَّبْطُ۔ اللزج فی جمیع احکامہ و فی الحدیث النبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فتشظها اللہ بالجبال ای فرج من الارض الجبال فصیرها اوتادا لها قال الدرید

اَلْلَّشْطُ۔ غمز ک الشی تیطہ۔

اَلْمَخِیْطُ۔ باد از سینہ برآوردن۔

اَلْنَّشْطُ۔ از زمینی بزمینی شدن و منہ قولہ تعالیٰ والناشطات نشطا یعنی النجوم تنشط من برج الی برج و بستن رسن بکرہ کہ آسان باز نشود و کشیدن دلو از چاہ بے بگرد و بہذا فسر والناشطات نشطا و معنا الملائکۃ تنشط ارواح المومنین کما تنشط الدلو من البئر فالنشط اَلْجَذْبُ بالْلَّبَنِ وَالنَّزْعُ بخلافہ۔

اَلْنَّفِیْطُ۔ بدمیدن بینی بزد و لغۃ فی النفیت

اَلْهَبْطُ۔ فرود آوردن و کاستہ کردن بہاء آخر بان اَلْهُبُوْطُ۔ فرود آمدن و یفعل بالضم لغۃ ایضا و منہ قراۃ الاعمش لما یهبط من خشیۃ اللہ و کاستہ شدن بہار آن۔

اَلْهَرْطُ۔ درعرض کسے افتادن۔

اَلْهَمْطُ۔ الظلم و الخبط و الاخذ بغیر ایضا

اَلْغَلْظُ وَالْكَنْظُ۔ سختی رسیدن و سختی رسانیدن

اَلْقَرْظُ۔ برگ سلم۔

اَلْلَّفْظُ۔ گفتن و از دہن بیندا ختن۔

اَلْرُّجُوْعُ وَالرَّجْعُ وَالْمَرْجِعُ۔ باز گردیدن

اَلْرَّجْعُ۔ باز گردانیدن اَلْرَّجَاعُ۔ وانمودن شتر کہ بچہ دارد و ندارد و الرَّجْعُ وَالرُّجْعَانُ جواب نامہ باز فرستادن۔

اَلْرَّضْعُ وَالرَّضَاعُ وَالرِّضَاعَۃُ شیر خوردن

اَلْنَّزْعُ۔ کشیدہ شدن و یعدی بالی القلیل نزع الی البیہ فی الشبہ ای ذهب بانا لیستادن و یعدی بعن۔ اَلْنَّزْعُ۔ برکندن چیزے و منہ قولهم فلان فی النزع ای فی قلع الحیاۃ و کمان کشیدن وَالنِّزَاعُ آرزومند گشتن و یعدی بالی و نزعت الحبل اذا جرت طلقا ای شوطا

اَلْجَفْتُ۔ تکبر کردن وَالْجَفِیْفُ۔ الصوت من الجوف و ہو اشد من الغطیط و ہو فی

الحدیث وجدف الطائر جدوفا اذا کان مقصوصا فراتیہ اذا طار کانہ یردد جناحیہ الی خلفہ وجدف السفینۃ ضربہا بالمجداف۔

اَلْجُدَافُ - بریدن مرغ وشتافتن در رفتن وجدف الطائر مثل جذف۔

اَلْجُزَفُ - بگزاف کردن فارسی معرب۔

اَلْحَذَفُ - بیفگندن چیزی سوی کسی انداختن۔

اَلْحَرَفُ - کسب کردن از بہر عیال و حرفت الشئ عن وجہہ حرفا۔

اَلْحَصَفُ - خرمای بد از میان نیک بیرون کردن

اَلْحَلَفُ وَالْحِلْفُ وَالْمَحْلُوْفُ - سوگند خوردن

اَلْحَذَفُ - سنگ انداختن بانگشت۔

اَلْخَسَفُ - بزمین فرو بردن - اَلْخُسُوْفُ بزمین فرو شدن وچشم بسر فرو شدن وبگرفتن ماہ وفی الحدیث خسف اللہ عین الشعری استنبط لہم عین الشعری ای دلّ الطریق الیہ وہو ماخوذ من الخسیف وخشف الانسان خشفا من الخشفۃ وہو الحس والحرکۃ وخشف الثلج ونحوہ فی شدۃ البرد وتسمع لہ خشفۃ عند المشی۔

اَلْخَصَفُ - برہم نہادن ونعلین وانچہ بدان مانند دوختن اَلْخِصَافُ - نہ ماہہ بچہ بیفگندن شتر فہی ناقۃ خصوف۔

اَلْخَضَفُ - النَّطِرُ۔

اَلْخَطَفُ - ربودن وخَطِفَ اصح وافصح

اَلْخَطَفَانُ - زود در رفتن شتر۔

اَلْخَلَفُ - آب کشیدن۔

اَلْخَنَافُ - ان یلوی البعیر انفہ من لزام قلبہ خُفَّ یدہ الی وحشیہ ایضا الخانف الذی یشمخ بانفہ من الکبر ومنہ ابو مخنف لوط ابن یحیی من نقلۃ السیر۔

اَلدَّلِیْفُ - گام خورد نہادن ودلفت الکتیبۃ فی الحرب ای تقدمت اَلدَّلَفُ نرم رفتن پیر۔

اَلذَّرَفَانُ - سست رفتن اَلذَّرِیْفُ وَالذُّرُوْفُ وَالذَّرَفَانُ وَالتَّذْرَافُ رفتن اشک۔

اَلرَّضَفُ - داغ کردن بسنگ وشیر و دیگ گرم کردن بران۔

اَلزَّرَفُ - بشتافتن۔

اَلتَّشَوُّفُ وَالشُّفُوْفُ اَلصَّدَفُ وَالصُّدُوْفُ بکشتن۔

اَلصَّرَفُ - بگردانیدن وتزئین الحدیث بالزیادۃ فیہ وصرف الدراہم بالدنانیر معروف

اَلصَّرِیْفُ - جرست کردن دندان شتر وور سرای وگردنای وبکرہ چاہ۔

اَلصِّرَافُ وَالصُّرُوْفُ - بکشتن آمدن سنگ

اَلذَّبْقُ - موے بر کندن -

اَلزَّلَقُ - موے سترون وبخیز انیدن ومنہ قرار الیزلقونک بفتح الیاء زلقت الفرس شکلت فی قوائمہ الاربع -

اَلسَّبْقُ وَالسِّبَاقُ - پیشی گرفتن -

اَلسَّرْقُ وَالسَّرِقَةُ - الاول بفتح الراء والثانی بکسرھا دزدی کردن تقول سرق منہ مالا ورباقالوا سرقہ مالا -

اَلشَّفْقُ - در فاکردن وبمعنی الصفق فی البیع والبیعۃ رایتہ فی الحدیث وجہان السین قد تبدل مکان الصاد مع القاف وما حرف بعدہ دہ

اَلسَّلْقُ - بزبان آزردن ومنہ سلوقلم بالسنۃ حداد ای جہروا فیکم بالسوء من القول وخایہ کواژہ کردن ویکبارہ گوشتہ بجوال درہم افگندن وسنان بازافگندن وبانگ کردن ومنہ الحدیث لیس منا من حلق وقیل معناہ ان تمزق المراۃ وجھہا وتصکہ وجرب کردن چیزی وفی الحدیث وقد سلقت لہ اوھنا ای خرج بہا السلاق -

اَلشَّهِيْقُ وَالتَّنَهُّقُ وَالشُّهُوْقُ - عند بعضہم آخر بانگ خر وفعل الفعل لغۃ فیہ ویقال تنھق فلان شھقۃ فمات ای صاح صیحۃ والاصل تنھق ارتفع ومنہ التناھق -

اَلصَّفْقُ وَالتِّصْفَاقُ - واگردانیدن -

وَالصَّفْقُ - چشم فرو خوابانیدن وبہم برآزدن وبدست برہم زدن بیع یا بہ بیعت ویعدی باللام

اَلصَّفْقُ - الضرب الذی یسمع لہ صوت یقال صفقتہ الریح وصفقت العود اذا حرکت اوتارہ

اَلصَّلْقُ - آواز بلند برداشتن وبعصا زدن -

اَلطُّفُوْقُ وَالطَّفْقُ - در ایستادن در کاری

اَلعَتْقُ وَالعِتَاقُ وَالعَتَاقَةُ - آزاد شدن والنعت عتیق وعاتق وَالعَتَقُ - از بیش شدن

اَلعَذْقُ - کسی را بعیبی معروف کردن وبریدن شاخ خرما وبار بیاوردن اذخر -

اَلعُرُوْقُ - بشدن در زمین -

اَلعَزْقُ - تنگا فتن زمین بکاند -

اَلعَفْقُ - بتازیانہ وعصا زدن وبسیار گشنی کردن وسرعۃ الایراد وکثرتہ والحبق ایضا

اَلغَسَقَانُ وَالغَسَقُ - دویدن آب از چشم وزرداب از جراحت الغسوق تاریک شدن چشم

اَلغَنْقُ - بتازیانہ زدن ومنہ الحدیث وغنقنی بالدرۃ ای ضربنی ضربا خفیفا وان ترادلابل کل ساعۃ

اَلغَلْقُ - در بستن وہذہ لغۃ متروکۃ

اَلفَلْقُ - تنگا فتن -

اَللَّفْقُ - بہم باز دختن -

ھ خلق یسلق الی آخر الحدیث ۱۲

اَلْمَزْقُ - سرگین افگندن مرغ والغابر یفعل ویفعل ودریدن -
اَلنَّطْقُ وَالْمَنْطِقُ - سخن گفتن -
اَلنَّعِیْقُ وَالنَّعَاقُ وَالنَّعْقَانُ وَالنَّعْقُ بانگ بر گوسپندان دن اَلنَّعِیْقُ بانگ کردن کلاغ
اَلنَّهِیْقُ وَالنَّهَاقُ - بانگ کردن خر وفعل یفعل عن الفارابی لغة فیه -
اَلْحَبْكُ - نیک بافتن واستوار کردن -
اَلْحَتْكُ وَالْحَتَكَانُ - گام خود نهادن یا شتافتن
اَلْحَزْكُ اَلْحَرْقُ اَلْحَشْكُ وَالْحُشُوْكُ گرد آمدن شیر در پستان وحرکة ظهیر للضرورة
اَلْحُشُوْكُ - گرد آمدن مردمان وبسیار بار شدن خرما بن وضعیف شدن باد والْحَشْكُ اندک بار شدن آسمان -
اَلسَّبْكُ - گداختن سیم وزر آن وازان چیزی ساختن
اَلسَّفْكُ - اشک وخون ریختن والغابر یفعل ویفعل -
اَلشَّبْكُ - اَلْخَلْطُ - والتداخل -
اَلْعَتَاءُ - باد وسیدن بکودیعدی بالباء -
اَلْمُلْكُ - بالضم بادشاه شدن ومنه قریء بِمِلْكِنَا اَلْمِلْكُ وَالْمُلْكُ وَالْمُلْكُ - بالحرکات الثلث خداوند شدن ومنه قُرِیء بِمَلِكِنَا وحکی بالضم فی هذا المصدر عن الاخفش اَلْمُلْكُ

بالفتح زن کردن ونیک سرشتن آرد -
اَلْتَزْكُ - طعنه زدن باکنیزک وطعنه کردن کسے
اَلْهَتْكُ - پرده دریدن -
اَلْهَلَاكُ وَالْهُلُوْكُ وَالْمَهْلَكُ وَالْمُهْلِكُ وَالتَّهْلُكَةُ وبنده من نوادر المصادر - وَالْهُلُوْكُ نیست شدن من یفعل ویفعل لغة فیه وعلی هذا قرأ الحسن وابن اسحق ویهلک الحرث والنسل وله وجهان احدهما ان یکون شاذا کابی یابی والثانی ان یکون من باب فعل یفعل غیر انه استغنی عن ماضیه بهلک اَلْهُلْكُ هلاک کردن فی لغة تمیم
اَلْبَتْلُ - جدا کردن -
اَلتَّبْلُ - تباه وبیماری کردن عشق کسی را وتبل الدهر اے افناه -
اَلثَّمْلُ - بر ریق شراب خوردن -
اَلْخَزْلُ - بریدن -
اَلْجَغْوَلُ - شتافتن اَلْجَغْلُ - شتابانیدن وفی الحدیث جغل سمکا ای القی ورمی به -
اَلْحَیْلُ - دام فرو کردن -
اَلْحَدْلُ - ستم کردن -
اَلْحَسْلُ - الرذل -
اَلْحَفْلُ - گرد آمدن وپر شدن آب وشیر پستان وباک داشتن هکذا ویعدی بنفسه وبالباء ومن

نیک باریدن باران وزدودن۔
اَلْحَمْلُ۔ برداشتن بسر و پشت و منہ وسائلہم یوم القیمۃ حملاً اَلْحِمْلُ۔ بار داشتن زن ومنہ حملت حملاً خفیفاً وحملہ بردن ویعدی بعلی و بار کشیدن وکسی را بر ستور خود نشاندن وحمل علی نفسہ فی السبیل جہد بھا فی ذلک الحالۃ پایندانی کردن۔
اَلْخَبْلُ۔ ناقص عقل و اعضا گردانیدن۔
اَلْخَتْلُ۔ فریفتن۔
اَلْخَزْلُ۔ بریدن وفی الحدیث مشی فخزل ای تفلک فیہ۔
اَلْخَسْلُ اَلْحَسْلُ اَلْحَصْلُ وَالْحِصَالُ اَلنَّصْلُ اَلسَّحِیْلُ وَالسُّحَالُ۔ الصوت الذی یدور فی صدر الحمار۔
اَلتَّھْلِیْلُ وَالتَّھَالُ وَالتَّھْلَالُ وَالتَّھْلَلَۃُ بانگ کردن اسپ۔
اَلْحَبْلُ۔ برگ از درخت فاگرفتن و رسن تافتن وبیکان در تیر نشاندن۔
اَلْعَدْلُ۔ داد کردن ویعدی بعلی و برابر کردن چیزے ویعدی الی المفعول الثانی بالباء اَلْعُدُوْلُ۔ بگشتن ویعدی بعن۔
اَلْعَزْلُ۔ عزل کردن از زن ویعدی بعن و باز کردن و معدول کردن۔

اَلْعَسْلُ۔ بالتحریک وَالْعَسَلَانُ بوئیدن اَلْعَسَلَانُ۔ جنبیدن نیزہ۔ اَلْعَسْلُ گمبین در طعام کردن والغابر یفعُل ویفعِل۔
اَلْغَطْلُ۔ مصدر غطلت الکلاب والجراد اذا رکب بعضہا بعضاً فی الصفاد۔
اَلْعَقْلُ وَالْمَعْقُوْلُ۔ خردمند گشتن و دریافتن وَالْعَقْلُ۔ دیت دادن وہو متعد و دیت از کسی دادن ویعدی الی المفعول الثانی بعن و قصاص را دست بداشتن از بہر دیت یقال عقلت لزید دم عمرو فہذا وہو الفرق بین عقلتہ وعقلت عنہ وعقلت لہ ولنگ شتر با دست بستن و قبض آوردن دار و شکم را و موے را بشانہ کردن۔ اَلْعُقُوْلُ۔ برگوہ شدن از بزرگی
اَلْغَزْلُ۔ رشتن۔
اَلْفَسْلُ۔ بشستن۔
اَلْفَتْلُ۔ تافتن و باز گردانیدن۔
اَلْفَصْلُ۔ جدا کردن و منقطع کردن خصومت اَلْفُصُوْلُ۔ از جای بر فتن۔ اَلْفَصْلُ وَالْفِصَالُ۔ از شیر شتر باز کردن۔
اَلْقَرْمَلَۃُ۔ العربان۔
اَلْقَصْلُ۔ بریدن و خوید دادن ستور۔
اَلْقَطْلُ۔ بریدن۔
اَلْقَفْوَلُ۔ خشک شدن۔

اَلْبَکْلُ - بند کردن و تاخیر کردن در دام -
اَلنُّزُوْلُ وَالْمَنْزِلُ - فرود آمدن یقال
نزلتهم ونزلت بهم ونزل الرجل اذا زکم و
اَلنُّزُوْلُ - بمنا آمدن -
اَلنَّسْلَانُ وَالنَّسْلُ - شتافتن -
اَلنَّطْلُ - نطول برخوشتین رنجیدن و فی الحدیث
وانفلنا هم خمسین جلا من بنی هاشم اے
خلصنا الهم خمسین علی البراءة والنفل صلة تنفی
سمیت الیمین فی القسامة نفلا لان المقصاص ینفی بها
اَلْهَتْلُ وَالْهَتَلَانُ وَالْتِهْتَالُ - باران بارید
اَلْهَدْلُ - جامه و جز آن فروگذاشتن اَلْهَدِیْلُ
بانگ کردن قمری و آنچه بدان ماند از مرغان
اَلْهَزْلُ - لاغر کردن و هزل گفتن اَلْهُزَالُ
لاغر شدن والماضی فَعِلَ -
اَلْهَطْلُ وَالْهَطْلَانُ - ریختن باران و اشک
یقال سحاب هاطل و هطل -
اَلْهَزْمُ - دندان پیشین بر جای نهادن و دوشیدن
شتر والغبر منها یفعل ویفعل -
اَلْوَسْمُ - کاریدن -
اَلْوُغَامُ - بانگ کردن آهو و گاو و شتر
ویقال ثغا الرجل اذا لم یفصح له عن معنی ما تحدثه
اَلْوَثْمُ - دندان پیشین کسے شکستن -
اَلْوَثْرُ - رخنه کردن -

اَلْجَدْمُ وَالْجُدَامُ - عن الازهری بریدن
اَلْجَرْمُ - گناه کردن - اَلْجَرَمُ - کسب کردن
والنعت فاعل وفعیل - وبریدن بار خرما
وموی گویند -
اَلْجَزْمُ - ساکن کردن حرف وبریدن
وپر کردن مشک بریدن خرما وغیر کردن آن
اَلْجَلْمُ - بوسیدن وگوشت فراگرفتن که بر
استخوان باشد -
اَلْحَتْمُ - واجب کردن وحکم کردن کار -
اَلْحَثْمُ - دادن -
اَلْحَذْمُ - گرم کردن -
اَلْحَذْمُ - بشتاب خواندن ومنه الحدیث
اذا اقمت فاحذم وبریدن وکل شئ اسرعت
فیه فقد خذمته -
اَلْحَرْمُ وَالْحِرْمَةُ وَالْحِرْمِيَّةُ وَالْحِرْمَانُ
پیر وذی کردن -
اَلْحَزْمُ - استوار کردن وتنگ بر بستور بستن
اَلْحَسْمُ وَالْحُسُوْمُ - بریدن وپیوستن داغ کردن
اَلْحَشْمُ - بخشم آوردن وتشویر دادن -
اَلْحَطْمُ - الحبق -
اَلْحَطْمُ - شکستن یقال حطمته السن -
اذا هشمه -
اَلْخَتْمُ - سر کردن قرآن تمام کردن وختم الله لک بخیر

اَلْخَذْمُ - بریدن -

اَلْخَرْمُ - تباہ کردن بخیہ و بریدن و کم کردن و از راہ بگشتن خَرَمْتُ الْبَعِیْرَ خَرْمًا بالخزامۃ وہی حلقۃ من شعر تجعل فی وترۃ انفہ وتشد فیہا الزمام وخرمت الجراد فی الوعد نظمتہ

اَلْخَشْمُ - اندرون بینی شکستن -

اَلْخَصْمُ - غلبہ کردن کسی را بخصومت وہذا شاذ لان القیاس ان یکون ہذا من باب فعل یفعل ومنہ قرا حمزۃ وہم یخصمون -

اَلْخَطْمُ - مہار کردن وفی الحدیث آخر وتاتی الکافر لتخطمہ ویقال اَلْخَطْمُ ہہنا الاثر علی الانف کما یخطم البعیر بالکی -

اَلدَّرُّ وَالدِّرْمَانُ - گام خوردن نہادن ونرم رفتن ستور -

اَلدَّسْمُ - ناپیدا شدن نشان -

اَلرَّتْمُ - شکستن -

اَلرَّتْمُ - مصدر رتمت انفہ اذا کسرتہ حتی ادمیتہ ورتمت المراۃ انفہا بالطیب طلتہ ولطخۃ

اَلرَّدْمُ - رخنہ برآوردن وپارہ در جامہ دادن

اَلرَّسِیْمُ - فوق الذمیل -

اَلرَّضْمُ - سنگ برہم نہادن وشوریدن زمین از بہر کشت وخوشیتن بر زمین افگندن شتر ورَضَمَہ بالارض ای جلدہ بہا -

اَلزَّلْمَانُ - بریدن یقال زلم اللہ انفہ عن الازہری یقال زلمت الحوض فہو مزلوم ملازمۃ جانبیۃ کالتغلب المزلوم

اَلسَّلْمُ - پوست پیراستن بسلم -

اَلشَّتْمُ - دشنام دادن -

اَلشَّرْمُ - شکافتن واندک دادن -

اَلصَّدْمُ - بہم واکوفتن وکاری صعب رسیدن

اَلصَّرْمُ - بریدن سخن کہنی یدن وبریدن یا زخما

اَلصَّلْمُ - گوش وبینی ازبن بریدن وانچہ بدان ماند

اَلطَّسُوْمُ - الطموس علی القلب -

اَلظَّلْمُ وَالْمَظْلِمَۃُ - بیداد کردن والظلم مصدر ظلم الوادی اذا کمغ الماء منہ موضعا لم یکن بلغہ قبل ذلک وظلمت البعیر اذا نحرتہ من غیر داء ردا القوم اذا سقیتہم اللبن قبل ان یرد وتخرج زبدۃ الارض اذا لم تکن محفورۃ قط فحفرتہا وفی الحدیث فلم نظلما ای لم نعد الاعنہ والکیب عند اہل اللغۃ یدل علی وضع الشئی غیر موضعہ -

اَلْعَتْمُ - درنگ کردن وتاریک شدن شب

اَلْعَثْمُ - کژ وادربستن شکستہ وکژ وادربستہ شدن ویغثم بضم الثاء فیہ لغۃ عن الازہری وعن الفراء

اَلْعَذْمُ - دندان گرفتن وملامت کردن

اَلْعَزْمُ وَالْعَزِیْمَۃُ وَالْعَزِیْمُ وَالْعُزْمَانُ دل بر کاری نہادن یقال عزمت علیک بعنی اقسمت علیک

اَلْعَسْمُ - طمع کردن وکسب کردن -
اَلْعِصْمَةُ - المنع -
اَلْعَصْمُ - الکسب وفی الحدیث عصم بثیابه الیسار قیل الصواب عصب ای یلبس وقیل عصم الشریق بفیه عصب واعدای الصق -
اَلْعَکْمُ - رهن بند بربستن شتر وچشم دشتن وعکمت المتاع شددته والبعیر شددت علیه العدل وعکمت الرجل العدل اذا عکمته له مثل جانبته الناقة ای علبتها له -
اَلْعَلْمُ - بشگافتن آب -
اَلْغَشْمُ وَالْغَذْمُ - بسیار دادن -
اَلْغُسُوْمُ - تاریک شدن شب -
اَلْغَشْمُ - بیداد کردن وشکستن -
اَلْفَدْمُ - خرام بربستن -
اَلْفَصْمُ - شکستن بے جدائی کردن -
اَلْفَطَامُ - ازشیر باز کردن والترکیب یدل علی قطع شئی عن شئی -
اَلْقُتُوْمُ وَالْقَتَامُ - سیاه شدن -
اَلْقَشْمُ وَالْقَذْمُ - الغدم -
اَلْقَرْمُ وَالْقُرُوْمُ - ان یاکل الصبی والبهم اول ما یاکلان وَالْقَرْمُ ان یقطع جلیدة من انف البعیر لاتبین ثم تجمع فتترک علی انفه للسمة کانها زیتونة -

اَلْقَسْمُ - واجنبیدن واندیشه کردن کاری تاچون کنی -
اَلْقَشْمُ - چیزی از طعام بدندان میان بریدن کردن
اَلْقَصْمُ - شکستن یا جدا کردن -
اَلْقَطْمُ - چشیدن واندکی -
اَلْقَلْمُ - سم دادن بیدن -
اَلْکَدْمُ وَالْاِکْدَامُ - گزیدن
اَلْلَّزْمُ - مصدر لزم شیئا بقدم فیه ای کسره واستخرج مافیه لیاکله -
اَللَّسْمُ - تنقیتک الشئی الیابس بیدک -
اَلْکَشْمُ - ازبن بریدن بنی -
اَلْکَظْمُ - خشم فروخوردن - اَلْکُظُوْمُ نشخوار نازدن شتر -
اَلْکَلْمُ - جراحت کردن ومنه قری تکلمهم
اَللَّثْمُ - دهن بند بربستن وشکستن شتر سنگ را بپای خود آلوده کردن سنگی بپای
اَللَّدْمُ - بررو زدن ویارد در عارضه والباب یدل علی الصاق شئی بشئی بمرة او کثیر
اَللَّطْمُ - الضرب علی الوجه بباطن الراحة -
اَللَّفْمُ - بنی بند بربستن -
اَلنَّخْمُ وَالنَّخِيْمُ - النزح والتنحنح -
اَلنَّسِيْلُ وَالنَّشِيْمُ - وزیدن باد -
اَلنَّظْمُ - پیوستن -

اَلنَّغْمُ - سخن پنهان گفتن و الغابر یفعل ایضا
اَلنَّقْمُ - خشم گرفتن بعدی بعلی و کراهیت
داشتن چیزی و الماضی منهما نقم بالکسر ایضا
اَلْهَيْثَمُ - اَلْهَثْمُ - دندان پیش شکستن -
اَلْهَثْمُ - القثم -
اَلْهَدْمُ - ویران کردن -
اَلْهَذُّ - اَلْقَطْعُ والاکل بسرعة -
اَلْهَزْمُ وَالْهَزِيمَةُ وَالْهَزِيمُ - شکستن لشکر
اَلْهَشْمُ وَالْهَضْمُ وَالْهَضِيمُ - شکستن ومنه
الباهوم انه یهضم الطعام ای ترکته -
اَلتَّبْنُ - کاه دادن کسے را -
اَلثَّنْيُ وَالثَّنَانُ - دامن بر دوختن -
اَلثَّفْنُ - مصدر ثفنته الناقة ضربته بالثفنات
وفی الحدیث فجعل یثفنها بیدیه ویطردها -
اَلثَّمْنُ - بهشت کردن و مشتم شدن -
اَلْحَفْنُ - کسی را چیزے اندک دادن -
واصل الحفن جمع الشی فی کفٍ وغیر ذلک
ولایکون الا من الشی الیابس کالدقیق ونحوه
اَلْحَبْنُ وَالْحِبَانُ - بکناره چیزی بر داشتن
وحبنت الطعام اذا غربلته واستعدته للنشق
اَلدَّفْنُ - هور زیر خاک کردن -
اَلذَّبْرُ - بهم دوختن وبزانو زدن شتر کسی
اَلزَّفْنُ - پای کوفتن -

اَلسَّفْنُ - پوست باز کردن ومنه السفینة
وهی فعلة بمعنی فاعلة
اَلشَّتْنُ - جامه وجز آن بافتن -
اَلشَّفْنُ - بدندان چیزی گرستن وبعدی
بنفسه وبالے -
اَلصَّبْنُ - قدح شراب هدیه وجز آن از کسی
بگردانیدن که نوبت او باشد وگرفته زدن کعبتین
اَلصَّفْنُ - قدم بهم باز نهادن ومنه الحدیث
فمنا صفونا ومنه پای ایستادن بر کناره
سُم چارم وفی الحدیث وصفن خیلها بمعنی
سرجهائے جمعها -
اَلضَّبْنُ - باز داشتن -
اَلضَّفْنُ - پای بر تشستگاه کسی پاژ زدن
وبدست وپای زدن شتر وضفنت الارض
الارض لے ضربتها -
اَلطِّبْنُ - آتش در زیر خاکستر کردن تا نمیرد
اَلطَّبَانَةُ وَالطَّبَانِيَةُ وَالطَّبُونُ الطبن
اَلْعَجْنُ - آرد سرشتن وعجن الرجل اذا
نهض معتمداً علی الارض من الکبر
اَلْعَدْنُ - مقیم بودن بجای ولیدے بالبا
ومنه جنات عدنٍ وعدنت البلد توطنته -
اَلْعَطْنُ - پوست در خور کردن تا نرم شود
اَلْعَطُونُ - سیراب خوردن شتر وخیستن

والغابر یفعل ویفعل۔

اَلْغَبْنُ۔ زیان آوردن بر کسے در بیع و شرا وغبنت الثوب والطعام مثل خبنت۔

اَلْغُصْنُ۔ شاخ بریدن۔

اَلْغَضْنُ۔ باز داشتن۔

اَلْفَتْنُ وَالْفُتُوْنُ۔ در فتنہ افگندن و فتنہ شدن

اَلْفِتْنَةُ وَالْمَفْتُوْنُ۔ آزمودن لفتن سوختن۔

اَلْقَبْوُنُ۔ بشدن در زمین۔

اَلْقَفْنُ۔ گوسپند کشتن از سوی قفا۔

اَلْكَبْنُ۔ باز نوردیدن آب دلو دسنہ الحدیث کبن غدیر سیئہ ای تناہما وکبنت الشئ طیتہ وہو مثل الخبن۔

اَلْكَفْنُ۔ پشم در افتن۔

اَلْلَبْنُ۔ بعصا یا بسنگ زدن۔

اَلْمَتْنُ۔ بر شانہ زدن۔

اَلْهَتْنُ وَالْهَتُوْنُ وَالتُّهْتَانُ۔ باران واشک باریدن۔

ومن المضاعف

اَلثَّابُ وَالثَّيْبُ۔ ہلاک شدن و زیانکار شدن

اَلْحُبُّ وَالْمَحَبَّةُ۔ دوست داشتن وہذا شاذ لانہ لایاتی فی المضاعف یفعل بالکسر الا اذا کان متعدیا ما فلا بد الا الفتح

اَلذَّبُّ وَالذَّبِيْبُ۔ نرم رفتن۔

اَلذَّبِيْبُ۔ ہوا سیدن لب از تشنگی

اَلزَّبِيْبُ۔ نزدیک گشتن آفتاب بفروشدن

اَلشَّبَابُ وَالشَّبِيْبَةُ۔ بالیدن کودک۔

اَلصَّبِيْبُ۔ رفتن آب وخون اندک اندک ومنہ جاء فلان تصبب تتابہ اذا اشتد حرکتہ علی الشی

اَلْعَبُوْنُ۔ آنکہ یک روز تب آید دیگر روز نہ وگندہ شدن گوشت۔

اَلْغَبُّ۔ روز در آمدن و روز نہ و شب گذاشتن بعشت لامور ای صارت الی داخر ہا

اَلْقَبُوْبُ۔ خشک شدن گوشت و پوست خرما و جراحت۔

اَلْقَبِيْبُ۔ دندان بہم زدن شیر والعدو تہ الفضا

اَلْلَبُّ وَالْلَبِيْبُ وَالْهَبُّ وَالْهَبِيْبُ۔ بانگ کردن بزر از بہر گشنی۔

اَلشَّتُّ وَالشَّتَانُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلْكَبِيْتُ۔ بانگ نرم کردن شتر و جوشیدن دیگ کوزہ نوکہ در و آب کنی۔

اَلْهَبِيْتُ۔ بانگ کردن شتر بچہ۔

اَلْلَثُّ۔ باران آمدن باندک۔

اَلْلَثَّانَةُ وَاللَّثُوْثَةُ۔ کہنہ شدن مو و سرین و غیرہا۔

اَلْغَثَاثَةُ وَالْغُثُوْثَةُ۔ لاغر شدن گوشت بفعل لغۃ فیہ وبد شد از غث واللغۃ الثانیۃ ہی من باب ضرب یضرب

اَلْمَثِيْثُ وَالنَّثِيْثُ - تراویدن خیک -

اَلنَّجُّ وَالنَّجِيْجُ وَالنُّجُوْجُ - بجوشیدن آب از آوندان و بنیز -

اَلنَّجِيْجُ - کثرت جستن باد -

اَلدَّجِيْجُ اَلدَّجَجَانُ - نرم رفتن ابر وغیرہ

اَلضَّجُّ وَالضَّجَاجُ وَالضَّجِيْجُ وَالنَّجِيْجُ - بانگ کردن -

اَلْحَاجَةُ وَالْحَاجَةُ - بیفتادن سنگ از کوہ وفعل افعل لغۃ والمصدر من ہذا اللیح ایضا

اَلنَّجُّ - خون دریدن دویدن از بینی -

اَلنُّحُوْحُ وَالنُّحُوْحَةُ - فربہ شدن گوسپند

اَلصَّحَّةُ - تندرست شدن والنعت صحیح وصحاح

اَلْفَحُّ - بانگ کردن مار وفعل لغۃ -

اَلْحُوْحُ - کہنہ شدن جامہ -

ومنہ الحدیث کان اذا سجد حَجَّ وفی الحدیث آخر کان اذا صلی حَجَّ قیل معناہ تحول من مکان الی مکان وقیل رفع بطنہ عن الفخذ وخوی -

اَلْوَحِيْحُ - درخشیدن اخگر -

اَلْفَحِيْحُ - بخست کردن خفتہ -

اَلْجَدُّ - سخن گفتن بحقیقت - اَلْجَدُّ - بزرگ شدن در چشم کسے اَلْجِدَّةُ - نوشدن شمشیر اَلْحَدُّ وَالْحِدَّةُ - تیز شدن شمشیر اَلْحَدُّ وَالْحِدَّةُ - تیزی کردن بر کسے -

اَلسَّدَادُ وَالسُّدُوْدُ - راست شدن قول

اَلْفَدِيْدُ - بانگ کردن وخراسیدن -

اَلنَّدُّ وَالنِّدَادُ وَالنُّدُوْدُ - رمیدن شتر

اَلْهَدِيْدُ - بانگ کردن بافتادن دیوار وغیرہ

اَلْفَدُّ - تنہا شدن -

اَللَّذَاذَةُ وَاللَّذَاذُ - خوش شدن -

اَلتُّرُوْرُ - بیفتادن والغابر کالفعل والفعل وفی الحدیث فانا احرک لک ای تحذلک حریرۃ -

اَلْخُرُوْرُ اَلتُّرُوْدُ اَلْخَرِيْرُ - بانگ کردن آب

اَلزَّرِيْرُ - درخشیدن چشم درسر -

اَلصَّرِيْرُ - بمرست کردن قلم وپالان شتر ومحل نحوہ فاما قراءۃ ابن عباس فصرهن ایک مکسورۃ الصاد مشددۃ الراء مفتوحۃ ومعناہ قطعهن فہی شاذۃ لتعدیہا وقرا عکرمۃ فصرهن بضم الصاد والراء مشددۃ جارت علی القیاس -

اَلطَّرُوْرُ اَلتُّرُوْدُ - وغابرہ مثلہ -

اَلْعِرَارُ - بانگ کردن شتر مرغ وبعضهم یابی ذلک ولا یجیز الا عار اَلْعَرُّ کرہ شدن

اَلْغَرَارَةُ - غافل شدن -

اَلْفِرَارُ - گریختن -

اَلْقَرُّ وَالْقَرِيْرُ - بانگ کردن ماکیان

اَلْقَرَارُ وَالْقُرُوْرُ - آرام گرفتن والغابر یفعل ویفعل والکسر افصح -

اَلْمَرِيْرُ - صوت کصوت المخنوق -

اَلْهَرِيْرُ - زنوئیدن سگ اَلْهَرُ وَالْهَرِيْرُ دشوار داشتن چیزے ویفعل فیہ لغۃ عن المبرد اندوہ در دل ۱۰

اَلْعِزُّ وَالْعَزَازَةُ - عزیز شدن اَلْعِزُّ وَالْعِزَّةُ - قوی شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ وضعیف شدن عن الفارابی وقال عَزَّ عَلَيَّ مَا اَصَابَ فُلَانًا ای اشتد -

اَلْغَزِيْنُ - دویدن ریم از جراحت -

اَلْنَّنِيْنُ - بانگ کردن آہو و دویدن بر

اَلْحَسُّ - بخشودن وفعل یفعل لغۃ فیہ

اَلْحُشُوْشُ - خشک شدن بچہ در شکم والماضی فعل وقیل فعِل -

اَلْفَشِيْشُ - بانگ کردن مار بوست

اَلْكَشِيْشُ - مثلہ بانگ جوشیدن غرو خوردن زمین آب را -

اَلْهَشُّ وَالْهُشُوْشُ - سست شدن -

اَلْبَصِيْصُ - درخشیدن -

اَلشُّصُوْصُ - اندک شدن شیر شتر و سخت شدن عیش

اَلْفَصِيْصُ لِغَزِيْزِ اَلْكَصِيْصُ الحرکۃ - والالتواء من الجہد -

اَلْبَضَاضَةُ وَالْبُضُوْضَةُ - نازک پوست شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ -

اَلْبَضِيْضُ - تراویدن آب

اَلْغَضَاضَةُ وَالْغُضُوْضَةُ - تازہ شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ -

اَلْنَّضِيْضُ وَالْبَضِيْضُ - ویقال خذ مالک من دین ای تیسر وفی الحدیث ۱۰ مالک من دین ای تیسر وفی الحدیث مالک من دین ای تیسر وفی الحدیث آخر مالک من اموالہم ای ماظہر وحصل من اثمانہا

اَلْغَطِيْطُ - بخست کردن خفتہ وغیرہ وغط البعیر غطیطاً ہدر فی الشقیقۃ وفی الحدیث فغطنی ای خنقنی واصل الغط الضغط الشدید ومنہ الحدیث الاضر فغط حتی رکض برجلہ

اَلْقَطُّ - گران شدن نرخ وفی الحدیث - فبَحَّ اظہر ای صبہا صبًّا واسعًا یقال بَحَّ المطر یَبِحُّ اذا اشتد وروی بالثاء یقال ثَحَّ یَثِحُّ بالفتح اذا قاء اراد قدومہا بالبطاء

اَلْجُفُوْفُ وَالْجَفَافُ - خشک شدن الغار یَجِفُّ ویَجُفُّ اَلْجُفُوْفُ - انکار بشتاب موی از بے روغنی -

اَلْحَفُّ - سادہ کردن بروت وشرف الفرس وغیرہ حفیفًا اذا سمعت دوی جریہ

اَلْحَفَّةُ - سبک شدن و در خدمت شتافتن

اَلْجُفُوْفُ - اندک شدن عن الجوہری وبزودی رفتن عن الفارابی -

اَلْذَّفِيْفُ - نرم رفتن و پریدن مرغ

بر روی زمین و فی الحدیث یوکل ما دف
ربہا حرک بنا یحیہ فی الطیران کالحمام ونحوہ۔
اَلدَّفِیْفُ۔ زود رفتن عن الفارابی۔
اَلرَّفُّ وَالرَّفِیْفُ۔ درخشیدن لون
ونبات از سیراب۔
اَلزَّفِیْفُ۔ شتافتن مردم وشتر مرغ وشتر
اَلشَّفُّ۔ افزون آمدن۔
اَلشُّفُوْفُ وَالشَّفَفُ۔ تنک شدن جامہ۔
اَلشُّوْفُ۔ گداختہ شدن۔
اَلْعَفُّ وَالْعِفَّۃُ وَالْعَفَافَۃُ وَالْعَفَافُ۔
باز ایستادن از زشتی۔
اَلْقَفُوْفُ۔ سوی باتیغ خاستن خشک
شدن جامہ ونباتہ وجز آن
اَلْقَفِیْفُ۔ زود رفتن۔
اَلْبَقُّ وَالْاِبْقَاقُ۔ الحق واجب شدن
وسم اوارشدن۔
اَلْخَفِیْقُ۔ صوت الفرج۔
اَلْفَرَجُ۔ الدقۃ باریک شدن۔
اَلرَّقَّۃُ۔ تنگ شدن۔
اَلْکَفِیْقُ۔ آواز دادن جوشیدن دیگ
وفی الحدیث بطونہم تغیق۔
اَلْتَغِیْقُ۔ بانگ کردن غوک وکثرت دم کیان وگربہ
اَلْتُکُوْلُ۔ احمق شدن۔

اَلرَّکَّۃُ وَالرَّکَاکَۃُ۔ سست شدن۔
اَلْبَلُّ۔ بہ شدن از بیماری۔
اَلْجَلَالُ وَالْجَلَالَۃُ۔ بزرگ قدر شدن
اَلْحِلُّ وَالْحَلَالُ۔ حلال شدن وبے یاء باللام
اَلْحَلَالُ۔ واجب شدن وام وعقوبت و
بیعیان بعلے وبیرون آمدن از حرمت واحرام
وزن از عدۃ اَلْحِلَّۃُ وَالْحُلُوْلُ۔ بجا یگاہ
رسیدن کہ شتن وے انجا رو ابود اَلْحُلُوْلُ
حالہ بیودن وام۔
اَلذَّلُّ وَالذُّلُوْلُ۔ نازکردن۔
اَلذُّلُّ وَالذَّلَالَۃُ وَالْمَذَلَّۃُ۔ خوار شدن
اَلذَّلُّ۔ رام شدن۔
اَلزَّلُّ وَالزَّلِیْلُ وَالْمَزَلُّ۔ بلغزیدن قدم
اَلزَّلَلُ۔ ذلت افتادن در سخن اَلْاُوَل
کم آمدن سیم در سختن
اَلصَّلُوْلُ۔ دم گرفتن گوشت پختہ یا خام
وفَعِیْلٌ لغۃ ایضا والکسر اقوی اَلصَّلِیْلُ
آواز دادن آہن ونحوہ۔
اَلضَّلَالُ۔ ضائع شدن وہلاک شدن
اَلضَّلَالَۃُ وَالضَّلَالُ۔ گمراہ شدن
والغابر یَضِلُّ فیہما لغۃ نجد وہی الفصیحۃ و
یَضَلُّ وہی لغۃ اہل العالیۃ وفی الحدیث
لعلی اضل ناقتی فاغیب عن عذاب اللہ

اَلْغَلُّ - کینہ ورشدن و غل البعیر اذا لم یقض
اَلْقَلَّةُ وَالْقِلُّ - اندک شدن -
اَلْکَلُّ وَالْکِلَّةُ وَالْکَلَالَةُ وَالْکُلُوْلُ
کند شدن زبان وشمشیر و باد چشم اَلْکَلَالُ
وَالْکَلَالَةُ - ماندہ شدن مردم وشتر
اَلْکَلَالَةُ - بے پدر شدن و بے فرزند شدن
اَلتَّمَامُ - تمام شدن -
اَلْجُمُوْمُ - دم گرفتن گوشت بریان و پختہ
اَلدَّمَامَةُ - زشت روئی شدن و الغابر یفعل
و یفعل والماضی فعل و فعل بالضم و ہذا شاذ -
اَلذَّمِیْمُ - آب بینی و دیدن -
اَلرَّمَّةُ - بوسیدہ شدن استخوان -
اَلطَّمِیْمُ - نرم دویدن -
اَلْھَمِیْمُ - نرم رفتن -
اَلْحَنِیْنُ - آرزومند شدن و بعد بالی
و بانگ کردن ناقہ بزاری -
اَلْحَنَانُ - بخشودن و بعدی بعلے -
اَلْحَنِیْنُ - کابکار فی الانف والضحک فی الانف
اَلذَّنِیْنُ - الذمیم -
اَلذَّنِیْنُ - خرد شیدن -
اَلضَّنُّ وَالضَّنَانَةُ - بخیلی کردن والغابر
یَضِنُّ و یَضِنُّ والفتح افصح -
اَلطَّنِیْنُ - آواز دادن رو بنہ و مگس و بط

وطن ات مات وہو فی الغریب المصنف -
اَلْھَنِیْنُ - نالیدن و گریستن -

من المعتل لفا

اَلْوَثْبُ وَالْوُثُوْبُ وَالْوَثِیْبُ وَالْوِثْبَانُ
برجستن وثب فی لغۃ حمیر اقعد -
اَلْوُجُوْبُ - واجب شدن و بیفتادن دیوار
اَلْوَجِیْبُ - طپیدن دل -
اَلْجَبَّةُ - فرو شدن آفتاب و بستن بیع
اَلْوَجْبَةُ - بیفتادن دیوار و فی الحدیث فاذا
وجب ای مات -
اَلْوُرُوْبُ - رفتن آب -
اَلْوَسْبُ - بسیار گیاہ شدن زمین -
اَلْوُصُوْبُ - دائم شدن -
اَلْوُضُوْبُ - بر کاری ایستادن و فی الحدیث
فدوا وجب للغسل واجب ای ان یخرج کل نقبۃ
فی ذکرہ من المار -
اَلْوُقُوْبُ - درآمدن چشم بگود فرو شدن
اَلْوَقِیْبُ - صوت قنب الفرس -
اَلْوَکْبُ - بر کاری ایستادن اَلْوَکْبَانُ
آہستہ رفتن ومنہ اشتق -
اَلْوُکُوْبُ اَلْوُلُوْبُ - رسیدن یقال وکب
الیک کاننا ما کان وولب اذا ذہب علی وجہہ
یقال اَبَنْتُہٗ فوہبتہ اَہِبَۃً واَہْبَہٗ -

اَلْوَقْتُ - پدید کردن وقت تقول وقتہ فھو موقوت اذا بین للفعل وقتا یفعل فیہ منہ قولہ تعالیٰ کتابا موقوتا ای مفروضا فی الاوقات

اَلْوَلْتُ - بکاشتن -

اَلْوَلْثُ - العھد بین القوم یقع من غیر قصد او یکون غیر موکد وھو فی الحدیث ویعصارذ

اَلْوَدْہُ - خون کشادن ستور وینک کردن میان گروہے -

اَلْوَسِیْحُ - دویدن شتر -

اَلْوَشِیْحُ - بہم درشدن -

اَلْوُلُوْجُ وَاللِّجَۃُ - درآمدن -

اَلْوَھْیُ وَالْوَھْیَانُ - درخشیدن -

اَلْوُضُوْءُ - پدید اشدن وروشن شدن

اَلْوَقْدُ وَالْتِدَۃُ - میخ زدن -

اَلْوُجُوْدُ اَلْوِجْدَانُ - یافتن وفعل یفعل لغۃ فیہ وھذہ لغۃ تمیمۃ اخت لھا وھی لک لغۃ عامریۃ وجدھا ووجد الشیٔ عن عدم فھو موجود ولا یقال وجدہ -

اَلْمُوْجِدَۃُ وَالْوِجْدَانُ - خشم گرفتن -

اَلْوَجْدُ - اندوہگین شدن - اَلْوَجْدُ - وَالْوِجْدُ وَالْوُجْدُ وَالْجِدَۃُ - تونگر شدن

اَلْوَحْدُ وَالْاِحْدَۃُ وَالْوَحْدَۃُ - یگانہ شدن

اَلْوَخْدُ وَالْوَخِیْدُ وَالْوَخْدَانُ - پویدن شتر

اَلْوِرْدُ وَالْوُرُوْدُ - آمدن باب اَلْوُرُوْدُ حاضر آمدن وَوَرَدَتْہُ الْحُمّٰی وِرْدًا فھو مَوْرُوْدٌ من الورد -

اَلْوَطْءُ وَالطِّدَۃُ - استوار کردن طعنہ الی الارض مثل وھدہ یھدہ الی الارض وفی الحدیث طدنی الیک ای ضمنی الیک من وطد یطد قال ابو علی فی مصدر وطد ووتد طدۃ وتدۃ وکرھوا وطدا ووتدا لانہ ان بین تثقل وان ادغم التبس -

اَلْوَعْدُ وَالْعِدَّۃُ وَالْمَوْعُوْدَۃُ وَالْوَعْدُ وَالْمِیْعَادُ - وعدہ کردن ویقال وعدتہ خیرا ووعدتہ شرا فاذا اسقطوا الخیر والشر قالوا فی الخیر اَلْوَعْدُ وَالْعِدَۃُ - وفی الشر الایعاد - اَلْوَعِیْدُ ویتعدی الی مفعولین ویجوز ان یقتصر علی احدھما -

اَلْوَعْدُ وَالْعُدَّۃُ - خدمت کردن -

اَلْوَفْدُ وَالْوُفُوْدُ وَالْوِفَادَۃُ - نزد سلطان شدن برسولی -

اَلْوُقُوْدُ - بالفتح عن ابن جنی وھو شاذ - وَالْوُقُوْدُ وَالْوَقَدَانُ وَالْوَقْدُ وَالْقِدَۃُ افروختہ شدن وَقَدَ وَقَدَہُ ای قصد قصدہ

اَلْوَھْدَۃُ - زادن -

اَلْوَقْذُ وَالْقِذَۃُ - الضرب بالخشبۃ حتی تسیر

ویشرف علی الموت وشاۃ موقوذۃ قلت بالخشبۃ ویقال وقذہ النعاس اذا غلبہ وفی الحدیث فوقذ النفاق ای دمغہ وکسرہ وفی حدیث آخر فیقذہ الورع ای یسکنہ۔

اَلْوَقْرُ وَالْوِقْرَۃُ۔ کم کردن وکینہ کردن وطاق کردن۔

اَلْوَقْرُ۔ بسیار گشنی کردن شتر۔

اَلْوَکْرُ۔ دار وبگلو فروکردن منہ الحدیث فوکزتہ بالسیف ای طعنتہ۔

اَلْوِکْرُ وَالْوِکْرَۃُ۔ گناہ برداشتن فیقول منہ وزر یزر وزرا ویوزر وزرا ویزر یوزر فہو موزور وزر انما جاء فی الحدیث ما زورات لکان اجورات ولو افرد لقال موزورات وزرت فلانا ای غلبتہ۔

اَلْوَشْرُ۔ روشن کردن دندان وتنگ کردن آن وہو فی الحدیث وبریدن چوب مسواک۔

اَلْوَعْوَرَۃُ۔ درشت شدن زمین وگرم شدن

اَلْوَفْرُ وَالْفِرَۃُ۔ تمام کردن۔

اَلْوُفُوْرُ۔ تمام شدن وبسیار شدن۔

اَلْوُقُوْرُ۔ خانہ نشستن۔

اَلْوَقَارُ وَالْقِرَۃُ۔ بآرام شدن وفعل الفعل فیہ لغۃ والنعت منہما وقور اَلْوَقْرُ۔ گران کردن گوش وشکافتن استخوان۔

اَلْوَکْرُ۔ درآشیانہ شدن مرغ ویرکردن مشک ووکرت الناقۃ واکرأت الوکری وہی عدو فیہ نزو وکذلک الفرس۔

اَلْوَجِیْزُ ۱ درسپوختن سوزن وسنان ونحوہما وتاثیر کردن سپیدی در موئے۔

اَلْوَغْرُ۔ درایستادن برنہادن ویعدی بالی

اَلْوَکْنُ۔ مشت برزنخ زدن وفا تولیدن ای از خویشتن دور کردن۔

اَلْوَھْزُ۔ الضرب بثقل الید وفی الحدیث اذا الناس یہزون الاباعر یقال ہزتہ اذا دفعتہ وفی الحدیث نہی عن الوجس وہو ان یکون الرجل مع جاریتہ والاخری تسمع حسہ۔

اَلْوَدْسُ۔ پنہان کردن پوشیدہ شدن چیزے بر کسے۔

اَلْوَطْسُ شکستن وضرب الشدید بالکف وغیرہ

اَلْوَقْسُ۔ کرگرفتن شتر۔

اَلْوَکْسُ۔ النقص والنقصان ایضا یقال وکس فی تجارتہ اذا خسر فیہا اَلْوَکْسَانُ۔ فراخ رفتن شتر۔

اَلْوَھْسُ۔ شدۃ السیر والاکل والوطی۔ والدق والسر والنیمۃ۔

اَلْوَرْدُ۔ برطعام خوردن طفیلی کردن

اَلْوَبِیْصُ۔ درخشیدن۔

اَلْوَقْصُ - گردن شکستن -
اَلْوَهْصُ - چیزی سست را شکستن و چیزی را نیک سپردن بای فی الحدیث وهصه الله کافة رمی به و غمزه الی الارض -
اَلْوَخْضُ - طعنه زدن چنانکه در رجوت نفتید
اَلْوَمْضُ وَالْوَمِيْضُ وَالْوَمْضَانُ درخشیدن
اَلْوَبْطُ وَالْوُبُوْطُ - ضعیف رای شدن وفعل یفعل فعلاً لغة ایضاً -
اَلْوَخْطُ - آمیختن سپیدی با موی و نیز رفتن چنانکه بگردد و زود رفتن -
اَلْوَسْطُ وَالسِّطَةُ - درمیان شدن و منه قوله تعالی فوسطن به جمعاً -
اَلْوَقْطُ - بیفگندن و فی الحدیث وقط فی راسه وضع راسه و من زاه بالظاء اراد ثقل راسه -
اَلْوَهْطُ - شکستن -
اَلْوَشْظُ - پاره و استخوان شکستن و سوراخ تبر محکم کردن بکار آ -
اَلْوَعْظُ وَالْعِظَةُ وَالْمَوْعِظَةُ - پند دادن
اَلْوَكْظُ - الدفع والدبن -
اَلْوَجْفُ وَالْوَجِيْفُ وَالْوَجْفَانُ - پویدن ستور اَلْوَجِيْفُ - تپیدن دل

وجف الرجل اذا ضرب بنفسه الارض وکذلک البعیر -
اَلْوَخْفُ - خطمی بهم زدن تا درهم دوشد -
اَلْوَدْقُ - چکیدن مینه و آب از ابر -
اَلْوَرْفُ وَالْوَرِيْفُ - فراخ شدن و بسته عمل فی الظل اَلْوَرِيْفُ وَالْوُرُوْفُ وَالْوَرْفُ - درخشیدن نبات از تازگی -
اَلْوَزِيْفُ - بشتافتن در رفتن ومنه قوله تعالی فاقبلوا الیه یزفون مخففة -
اَلْوَصْفُ وَالصِّفَةُ - پدید کردن نشان
اَلْوُصُوْفُ - نیک رفتن شتر -
اَلْوَظْفُ - قید شتر تنگ کردن از بی نرساندن
اَلْوَقْفُ - واداشتن و وقف کردن و وقفته علی ذنبه ای طاعته علیه اَلْوُقُوْفُ - والایستادن
اَلْوَكْفُ وَالْوَكِيْفُ وَالْتَّوْكَافُ چکیدن آب از سقف و دلو و نحوها و فی الحدیث ثم وکفوا عن عمالهم ای قصروا عنه ونقصوا ما نموذ من الوکف وهو النقص -
اَلْوَهْفُ وَالْوَهِيْفُ - برگ بیاوردن درخت وَالْوَهْفُ - قیمتی کلیسیا کردن وفی کلام قتادة کلما وهف لشیء ای عرض
اَلْوَدْقُ - باریدن نزدیک شدن و بعد
بالی و انس گرفتن و بعد بالباء وبکسر الدال خداوند سم -

اَلْوَرَقُ - برگ از درخت فراگرفتن و برگ بیاوردن وے -

اَلْوَسْقُ - گرد کردن و راندن و برداشتن

اَلْوَشْقُ - قدید کردن -

اَلْوَعِيْقُ وَالْوَعَاقُ - آواز دادن شکم اسپ چون بدود -

اَلْوَلْقُ - روان گشتن زبان در دروغ و منه اذا تلقنه بالسنتکم وشتاقتن و سبک زدن

اَلْوَرَلُ - بن پیلہ خفتن و درکتہ و رکا جلتہ خیال و رکی -

اَلْوَنَاءُ - ضعیف کردن تیر مردم را -

اَلْوَبْلُ - باران مہیب بزرگ قطرہ بایدن و منہ اخذہ وبال اذا اخذہ بلا

اَلْوَجْلُ - غلبہ کردن کسی را برفتن در کل وسل فلان اذا غلب ومنہ اخذت اسیلتہ

اَلْوَشَرَانُ - چکیدن -

اَلْوَصْلُ - عطا دادن وَالْوَصْلُ - وَالصِّلَةُ - پیوستن و پیوستہ شدن —

اَلْوُصُوْلُ - رسیدن یعدی بالی و وصل ای دعا دعوی الجاهلية وهو ان يقول بالی فلان ومنہ قولہ تعالی الا الذين يصلون الی قوم قيل معناه يتصلون بهم يدخلون فيما بينهم بالحلف والجوار والاتجار -

اَلْوَغْلُ - ناخواندہ نزدیک شراب خوار آن رفتن

اَلْوُغُوْلُ - درمیان درختان نہانشدن

اَلْوُقُوْلُ - برکوہ شدن -

اَلْوَكْلُ وَالْوُكُوْلُ - کسی را بازو گذاشتن وکاری باکسی گذاشتن وکلینی لہم ای دعنی

اَلْوَهْلُ - ذہاب بہمک الی شیء وانت تریدغیرہ

اَلْوَشْمُ - خلکستن و زدن و دویدن و الکعب یدل علی جمع وتخمع یقال ثم لہا من اوشیمۃ -

اَلْوُجُوْمُ - خاموش گشتن از اندوہ یا از خشم وحمت وَحُمَّةٌ ای قصدت قصدہ -

اَلْوَخْمُ - بگرانی کسے را غلبہ کردن -

اَلْوَسْمُ وَالتَّمَةُ - داغ کردن وَالْوَسْمُ غلبہ کردن بنیکوئی -

اَلْوَشْمُ - دست بسوزن کندہ کردن -

اَلْوَضْمُ - شکستن و معیوب کردن و بمعنت الشی اذا شدختہ بسرعۃ -

اَلْوَضْمُ - گوشت برخوان یا برجائی کہ گوشت بروی نہند نہادن و بکسی فرود آمدن -

اَلْوَغْمُ - خبر کردن بچیزے بی یقین -

اَلْوَقْمُ - وازدن و قہر کردن - وَالْمُوْقُوْمُ الشدید الحزن -

اَلْمُوْكُوْمُ وَالْمُوْقُوْمُ - دوکمت الارض اذا وطئت واکل نباتہا -

اَلْوَفِیْمُ - ریدن بگس -
اَلْوَهْمُ - الوہل -
اَلْوَتْنُ - بر دو تین زدن - اَلْوَتُوْنُ وَالْتَتَنُ دائم شدن آب وغیرہ -
اَلْوَجْنُ - کوفتن -
اَلْوَدْنُ وَالْوَدَانُ - ترکردن ودنت المراۃ اذا ولدت ولداً نحیفاً قلیل الجسم والولد مَوْدُوْنٌ ومُوْدُنٌ -
اَلْوَسْنُ وَالْوِسْنَةُ - سخنتن یقال وزنت فلانا درہما وزنت لفلان بمعنے الاصل اللام ثم حذفت فوصل الفعل ومنہ واذا کالوہم اووزنوہم وفی الحدیث قبل ان توزن اے تحرز وتحرص -
اَلْوَضْنُ - نوار وزرہ بافتن وچیزے بجواہر مرصع کردن ومنہ علی سرر موضونۃ
اَلْوَکْنُ - خایہ در زیر گرفتن وانشستن مرغ دم
اَلْوَهْنُ - سست شدن وسست گردانیدن
اَلْوَبْهُ - باک داشتن یقال ما وبہت الی فلان

من المعتل الیائی

اَلْیُسْرُ - قمار باریدن والیسر والمیسر واجب شدن ویسرت لہ القول میسور ای لینتہ ویسر القوم -
اَلْجُزُوْرُ - ای اجتزروہا واقتسموا اعضاءہا
اَلْیُعَارُ - بانگ کردن بز -
اَلْیَنْعُ وَالْیَنَعُ وَالْیَنُوْعُ وَالْیُنْعُ بجای رسیدن میوہ وفعل یفعل لغۃ فیہ -
اَلْیُمْنُ وَالْیُمُنُ - مبارک گرفتن یقال یمنہم فہو یامن ویمن ویمن علی قومہ فہو میمون ومنہ حدیث لبعضہم فی تفسیر کھیعص قال الیاء من یمین فالیمین الیاء من بمعنی احد کالتقدیر والقادر

من اللفیف المقرون

اَلْوَحْیُ - وحی فرستادن ونبشتن وسخن پنہان گفتن واشارت کردن -
اَلْوَخْیُ - قصد کردن وفرستادن ورفتن -
اَلْوَدْیُ وَالدِّیَةُ - خون بہا دادن اَلْوَدْیُ بیرون آمدن ودی وروان گشتن سیل ودای وودی الفرس دیا اذا اولی لیبول اولیضرب -
اَلْوَرْیُ وَالرِّیَةُ - بیرون آمدن آتش از آتش زنہ وفعل یفعل وفعل یفعل لغتان فیہ واگندہ شدن مغز استخوان وبخوردن ریم وقد مر
اَلْوَشْیُ وَالشِّیَةُ - نگار کردن در جامہ وَالْوَشْیُ - بسیار شدن اَلْوِشَایَةُ - غمز کردن ویقال وشی کلامہ ای کذب -
اَلْوَصْیُ وَالْوَصِیُّ - پیوستن چیزی بچیزی ووصت الارض والاصل نبتہا -

۴ اَلْوَعْیُ وَالْعِیَۃُ - نگاہداشتن و اَلْوَنْیُ گرد آمدن ہمو در جراحت و واو در بستن استعمال

۵ اَلْوَفَاءُ - پیمان نگاہداشتن - اَلْوَفْیُ - تمام و بسیار شدن -

۶ اَلْوَقْیُ وَالْوِقَایَۃُ - نگاہداشتن یعدی الی المفعولین و قد الغرس اذا کان یہاب الشیٔ من وجہ یجدہ فی عامۃ و یقال علی ظلعک ای الزمہ و اربع علیہ -

۷ اَلْوَلْیُ - باران دوم آمدن و الماضی فعل -

۸ اَلْوَلْیُ وَالْوَنْیُ وَالْوَنِیُّ - سست شدن و فلان لا یزال یفعل کذا ای لا یزال -

۹ اَلْوَہْیُ وَالْوَہِیُّ - سست و درید شدن و ہما الحائط اذا ضعف و ہم بالسقوط و وہت غزالی السمار بانہا و کذلک کل شیٔ استرخا رباطہ -

ومن الیائی

۱ یدیت الرجل اصبت یدہ و یدیت عندہ و الیہ یدا اذا اتخذت عندہ نعمۃ و ایدیت الیہ و عندہ یدا قال لا عتشن ایدیت عندہ و الیہ شہرا من یدیت الیہ و عندہ و اما قول الشاعر

۲ مدیت علی بن حسحاس بن وہب ؎ باسفل ذی الجدۃ یدا الکریم یحلون علی النظیر کما یحلون النقیض علی النقیض -

ومن معتوزہ

اَلْوَائِیُ - وعدہ کردن و واجب کردن -

ومن لاجوف

اَلْبَیْبُ - بریدن و قطع کردن مسافت

اَلْخَیْبَۃُ - بے بہرہ مند شدن -

اَلرَّیْبُ وَالرِّیْبَۃُ - گمان افگندن -

اَلسَّیْبُ - رفتن آب -

اَلشَّیْبُ وَالشَّیْبَۃُ - سپید شدن سر و النعت منہ اشیب علی غیر القیاس و شائب علی القیاس ایضا -

اَلصَّیْبُ - رسیدن بچیزے و منہ یقال صاب السہم القرطاس تیر بر نشانہ آمد -

اَلطَّیْبُ وَالطِّیْبَۃُ وَالتَّطْیَابُ - خوش شدن و خوش بوی شدن و الطیب پاکیزہ شدن -

اَلْعَیْبُ وَالْمَعَابُ وَالْمَعَابَۃُ - عیب کردن و الشیٔ معیب و معیوب ایضا علی الاصل و بنو تمیم یقولون المفعول من ہذا مہیوب -

اَلْغَیْبُ وَالْغَیْبَۃُ وَالْغَیَابُ وَالْغُیُوْبُ وَالْمَغِیْبُ وَالْغَیْبُوْبَۃُ - غائب شدن و الکلام فی الغیبوبۃ و ما کان من ہذا الباب علی ہذا الوزن کالکلام فی الکینونۃ الا ان غیبوبۃ و بابہا من غاب یغیب فالیکون فیہا

تقلب الواو الی الیاء بل یکون الیاء الاولی یاء فیعلولة والثانیة عین الفعل کما ان باب بیع لایکون فیه القلب الذی کان فی باب سید فلا یکون اصله بیوع کما کان اصل سید سیود نبه ای اصابه۔

اَلْبَیْتُ وَالْبَیْتُوْتَةُ۔ شب کاری کردن وَالْبَیْتُوْتَةُ۔ شب گذاشتن وفعل لفعل لغة فیهما یقال بتّ القوم وبتّ بهم۔

اَلزَّیْتُ۔ روغن زیت در طعام کردن و المفعول مزیت ومزیوت وکسی را روغن زیت دادن۔

اَللَّیْتُ۔ باز داشتن ویفعل لغة فیه وکم کردن

اَلزَّیْتُ۔ درنگ شدن ودرنگ کردن اَلْعَیْتُ وَالْعُیُوْتُ وَالْمَعَاتُ وَالْعَیْتَانُ تباهی کردن۔

اَلْغَیْثُ۔ باران فرستادن وبارید ن و بارانیدن وغاث الغیث الارض اصابها فهی ارض مغیثة ومغیوثة۔

اَلْمَیْتُ اَلْمَوْتُ اَلْهَیْتُ وَالْهَیْتَانُ۔ اندک دادن۔

اَلْغَیْضُ وَالْغَیْضَانُ۔ خطا شدن تیر ما اَعْیَجَ من کلامه شیئًا ای ما اغبار به وشربت مارملمًا فما عجت به ای لم ارو منه۔

اَلْبَیْعُ۔ منفعت کردن۔

اَلْهَیْجُ۔ انگیخته شدن جنگ وَالْهَیْجُ گنگختن

اَلْتَیْمُ۔ تقدیر کردن وتعدی باللام جنسید در رفتن

اَلرَّیْعُ۔ بوی یافتن ومنه الحدیث لم یرح رائحة الجنة

اَلزَّیْغُ۔ بالزار دور شدن خضاب۔

اَلسَّیْحُ وَالسُّیُوْحُ وَالسِّیَاحَةُ وَالسَّیَحَانُ در زمین رفتن وَالسَّیْحُ۔ رفتن آب۔

اَلصَّیْحُ وَالصَّیْحَةُ وَالصِّیَاحَةُ وَالصَّیَحَانُ بانگ کردن۔

اَلطَّیْحُ۔ بیفتادن وهلاک شدن۔ گشته شدن در زمین ویفعل لغة فی الجمیع وزعم الخلیل ان طاح یطیح من فعل یفعل بالکسر فیهما وانه من ذوات الواو لقولهم طوحته۔

اَلْفَیْحُ وَالْفَیَحَانُ وَالْفُوْحُ۔ جوشیدن دیگ ودمیدن خون از جراحت وفاحت الغارة ای اتسعت۔

اَلْقَیْحُ۔ ریم گرفتن دندان۔

اَلْمَیْحُ۔ عطا دادن ومسواک کردن وتفاعت کردن وآب بدست از چاه در دلو کردن وگشنی کردن در رفتن۔

اَلشَّیْخُ وَالشَّیْخُوْخَةُ اَلشَّیْخُ۔ بتحریک الیاء والشَّیْخُوْخَةُ۔ پیر شدن۔

اَلطَّیْخُ۔ آلوده شدن وگران وتکبر کردن۔

اَلْبَيْدُ وَالْبَيْدُوْدَةُ وَالْبُيُوْدُ - ہلاک شدن
اَلْحَيْدُ وَالْحَيْدُوْدَةُ وَالْحَيْدَةُ وَالْحِيَادُ
وَالْحُيُوْدُ وَالْمَيْدُ وَالْمَيَدَانُ - بگشتن -
اَلزَّيْدُ وَالزِّيَادَةُ وَالزَّوَادَةُ وَالْمَزِيْدُ
افزون کردن و بعدی الی المفعولین و افزون شدن
اَلشَّيْدُ - کج کردن بنا و افراشتن آن -
اَلصَّيْدُ - شکار کردن فعل لفعل لغة فیه
اَلْفَيْدُ اَلدَّوْفُ - خرامیدن و زیادت
کردن و شدن و منه الفائدة و فاد المال
لفلان ای ثبت -
اَلْكَيْدُ وَالْمَكِيْدَةُ - مکر کردن وَالْكَيْدُ
الحبض و هو کید بنفسه ای یجود بها و کلاهما
فی الحدیث و الباب یدل علی معالجة الشیء بشدة
اَلْمَيْدُ - جنبیدن و خرامیدن مد الرجل
اصنت الیه -
اَلْهَيْدُ - جنبانیدن و منه الحدیث یا نار لا تهدئ
ای لا تسرعی و منه الحدیث الآخر هده یعنون
المسجد ای هده ثم اصلحه و فی الحدیث فلا تهیدنه
الآخرة یعنی الناقة الحسنة یقول لا یکترث له یقال
ما یهیدنی کلامک ای ما اکثرت له و التهکیب یدل
علی التحریک و الازعاج اَلْهَيْدُ - شکستن عن الفارابی
اَلْخَبْدُ - نیک شدن تقول منه خبرت یا رجل
و غلبه کردن کسی را بهتر و بهترین برگزیدن

و منه استخار الله بخیره لک -
اَلسَّيْرُ وَالسَّيْرُوْرَةُ وَالسَّيَارُ وَالْمَسِيْرُ
رفتن و علی مسور به من السیر و هو شاذ و
راندن و سار بهم سیرة حسنة ای
طریقة حسنة -
اَلصَّيْرُ وَصَيْرُوْرَةُ وَالْمَصِيْرُ - گشتن
اَلصَّبْرُ - بچشانیدن و پاره کردن -
اَلضَّيْرُ - زیان کردن -
اَلطَّيَرَانُ وَالطَّيْرُ وَصَيْرُوْرَةُ - پریدن
و الباب یدل علی خفة الشیء فی الهواء ثم یستعار
ذلک فی غیره و فی کل -
اَلْغَيْرُ - رمیدن اسب و بشدن در زمین
و فی الحدیث بالنخرة و الغایرة ای الساقطة
اَلْغَيَارُ - خوار بار آوردن و سودن کردن
و غارهم الله بمطر یغیرهم و یغورهم ای سقاهم
اَلْمَيْرُ - خوار بار آوردن -
اَلنَّيْرُ - علم کردن جامه -
اَلْحَيْزُ - نرم راندن -
اَلضَّيْزُ - جور کردن و نقصان کردن -
اَلْمَيْزُ - جدا کردن -
اَلْحَيْسُ - آمیختن و منه حاس لحیسیس -
ای تخذه و هو تمر یخلط بسمن و اقط -
اَلْخَيْسُ - دم گرفتن مردار و منه خاس البیع

والطعام كانه كسد حتى فسد۔
اَلرَّئِيسُ وَالرِّيسَانُ ۔خراميدن۔
اَلعِيسُ ۔گشتی کردن شتر۔
اَلقَيسُ وَالقِيَاسُ ۔اندازہ کردن چیزے باچیزی ویعدی الی المفعول الثانی بالباء ویعلی
اَلكَيسُ وَالكِيَاسَةُ ۔زیرک شدن۔
وَالكَيسُ ۔بزیرکی غلبہ کردن ومنہ الحدیث انما کستک۔
اَلمَيسُ وَالمَيَسَانُ ۔خرامیدن۔
اَلهَيسُ ۔رفتن۔
اَلجَيشُ وَالجَيَشَانُ ۔برجوش آمدن دیگ وموج زدن دریا وبرتر آمدن دل از اندازہ ویا از بیم وجاشت نفسہ ای دارت النفسان
اَلرَّيشُ ۔پر بر تیر نہادن وحال کسی نیکو کردن وہذا علی التشبیہ۔
اَلطَّيشُ ۔بگشتن تیر از نشانہ وسبکسار شدن
اَلعَيشُ وَالعَيشَةُ وَالمَعَاشُ وَالمَعِيشَةُ وَالعَيشُوشَةُ ۔زیستن۔
اَلمَيشُ ۔آمیختن سخن وبزعوی یا الشیم وشیر میش یابز وحلب نصف ما فی الضرع فاذا جاوز النصف فلیس بمیش ہاش القوم عیشا تحرکوا وہاجوا۔
اَلحَيضُ وَالحَيضَةُ وَالحَيُوضُ وَالمَحِيضُ وَالمَحَاضُ وَالحَيَضَانُ ۔بگردیدن وبعدی بمعنی
اَلحَيضُ ۔اندک شدن۔
اَلدَّيَضَانُ ۔روباہ بازی کردن۔
اَلفَيضُ ۔رفتن آب ما فضت ای برجت
اَلقَيضُ ۔بیفتادن دندان۔
اَلكَيضُ ۔تنہا خوردن۔
اَلبَيضُ ۔خایہ کردن مرغ وسخت شدن گرما وبسپیدی غلبہ کردن ورم کردن دست اسپ وباضت البہمی سقط نصالہا۔
اَلجَيضُ ۔اَلحَيدُودَةُ اَلحَيضُ وَالمَحِيضُ بی نماز شدن زن والنعت حائض وحائضۃ عن الفراء وَالحَيضُ ۔دویدن مانند خون از درخت سَمُرَہ۔
اَلغَيضُ وَالمَغَاضُ ۔کم کردن آب وکم شدن آن
اَلفَيضُ ۔کم شدن بہار آخر یان۔
اَلفَيضُ ۔آشکارا شدن خبر وبسیار شدن چیزے وفاض الماء فیضا وفیوضۃ ای کثر حتی سال علی ضفۃ الوادی اَلفَيضُ وَالفَيُوضُ ۔بمردن ومنہ فاض الرجل وکذلک فاضت نفسہ ای خرجت روحہ عن عبیدۃ والفراء وابی زید وہی لغۃ تمیم وقال الاصمعی لایقال فاض الرجل الا فاضت نفسہ وانما یقال فاض الماء والدمع۔

اَلْقَیْضُ - خود و پوست خایهٔ مرغ و جز آن تنگافتن
اَلْهَیْضُ تیکستن استخوان از پس چیزے
وکل وجع علی وجع فهو هیض وسنه الحدیث
ماضنی فهضه ای کسر فلکسر وجاز بما فعل -
اَلْخِیَاطَةُ - دوختن والنعت مخیط ومخیوط
اَلشَّیْطُ - هلاک شدن وباطل شدن
وسوختہ شدن وآمیختن ودشنافتن وقولهم شاط
اَلْجُزُوْرُ - ای لم یبق منها نصیب الا قسم
ومنه الحدیث ویشاط لحمه کما یشاء الجزور
اَلْعِیَاطُ - بمردن شتر -
اَللَّیْطُ - وادوسیدن بدل -
اَلْمَیْطُ - دور شدن ودور کردن وجور کردن
در حکم ومنه الحدیث لو کان عمر میزانا ما کان فیه
میط شعرة ای میل شعرة -
اَلْغَیْظُ - بخشم آوردن -
اَلْفَیْظُ وَالْفُیُوْظُ وَالْفَیَظَانُ - بمردن وفاظت
نفسه ای خرجت روحه الا عند ابی عمرو بن العلاء
فانه قال لا یقال فاظت نفسه ولکن یقال فاظ اذا
مات قال بالضاد لا یجوز البتة -
اَلْقَیْظُ - تابستان جای مقام کردن وفاظ
یومنا ای اشتد حره -
اَلْبَیْعُ وَالْمَبِیْعُ - فروختن خریدن والنعت
مبیع ومبیوع -

اَلتَّیْحُ - قی از دهن بیرون آمدن وقاع
الشئی سال علی وجه الارض -
اَلذَّیْعُ وَالذُّیُوْعُ وَالذَّیَعَانُ وَالذَّیُوْعَةُ
آشکارا شدن -
اَلزَّیْعُ - بازگشتن وزیاده شدن وراع
ریعا الخرق فی قول -
اَلْلُّمْیَتُ - وهو اذا حیض منه جانب جانب
اَلسَّیْعُ وَالسُّیُوْعُ - فراوان شدن کوآب
ورفتن آب -
اَلشَّیْعُ وَالشُّیُوْعُ وَالشَّیَعَانُ وَالشَّیُوْعَةُ
آشکارا شدن اَلشِّیَاعُ - از پی فراشدن
وشاعکم السلام کما تقول علیکم السلام وهذا
قول الرجل لاصحابه اذا اراد ان یفارقهم -
اَلضَّیْعُ وَالضَّیَاعَةُ وَالضَّیَاعُ بالفتح بادشدن
اَلْکَیْعُ وَاللَّیْعُ - بدل شدن وفعل لفعل
لغة فیهما والنعت لاعٌ ولائعٌ -
اَلْمَیْعُ - گداخته شدن آب وغیره -
اَلْهَیْعُ - رفتن آب وغیره اَلْهُیُوْعُ - بدلی
کردن والنعت هاعٌ وهائعٌ -
اَلْبَیْغُ - شوریدن خون -
اَلزَّیْغُ وَالزُّیُوْغُ وَالزَّیَغَانُ وَالزَّیُوْغَةُ
بچسپیدن وَالزَّیْغُ - درگشتن آفتاب وسایه
وکند شدن چشم -

اَلسَّیْغُ - بگلو فرو گذاشتن طعام و شراب
اَلْحَیْفُ - بیداد کردن -
اَلزَّیْفُ - مرغزار چریدن -
اَلزَّیْفُ - بہرہ شدن سیم و خرامیدن -
اَلسَّیْفُ - شمشیر زدن -
اَلصَّیْفُ - تابستان جای مقام کردن
اَلصَّیْفُ وَالصَّیْفُوْفَۃُ - چسپیدن تیر از نشانہ وصفنا اہل صابنا مطر الصیف وہو فعلنا کخ قنا و ربعنا -
اَلضِّیَافَۃُ - مہمان شدن -
اَلضَّیْفُ - بچسپیدن تیر از نشانہ و ضافہ الہم اے نزل بہ -
اَلطَّیْفُ وَالْمُطَافُ وَالطَّائِفُ - آمدن خیال در خواب و وسوسہ -
اَلْعِیَافَۃُ - بمرغ فال گرفتن اَلْعَیْفُ - پرواز کردن مرغ بر آب یا بر مردار غافت الشجرۃ عیفانًا اے مالت یمینًا و شمالًا -
اَلْحَیْقُ وَالْحُیُوْقُ وَالْحُیْقَانُ - فرود آمدن بلا و مکروہ و بعدی بالیار -
اَلزَّیُّوْقُ اَلْجُیُوْدُ - اَلزَّیْقُ - در فشیدن سراب
اَلضَّیْقُ وَالضَّیْقَۃُ - تنگ شدن و ضاق الرجل اے بخل ما عاقت المراۃ عندزوجہا ولا لاقت ای لم تلصق بقلبہ -

اَللَّیْقُ - درخون آمدن چیزی با چیزے و بعدی بالبار و سیاہ کردن و وات شدن آن
اَلْحَیْكُ - اخذ القول بالقلب و تاثیر کردن
وَالْحِیْكُ وَالْحَیْكَانُ - تحریک المنکبین مع التفیخ فی المشی -
اَلضَّیْكُ - باد وسیدن -
اَلثَّیْكُ - معروف
اَلذَّیْلُ - خرامیدن و دامن در زمین کشیدن
اَلذَّیْلُ - فاتر کردن چیزے از جای و جدا کردن
اَلسَّیْلُ وَالسَّیَلَانُ - رفتن و سالت الفرۃ استطالت و عرضت -
اَلْعَیْلَۃُ وَالْعُیُوْلُ وَالْعَائِلَۃُ - درویش شدن
اَلْعَیْلُ - کیشی کردن در رفتن و علۃ الضالۃ عَیْلًا و عیلانًا اذا لم ای وجہہ تیفہا و عالنی الشئ عیلًا و معیلًا اذا اعجزک -
اَلْقَیْلُوْلَۃُ وَالْقَیَالَۃُ - ضعیف رای شدن و نفتہ قیل و قال و قائل -
اَلْقَیْلُوْلَۃُ وَالْمَقِیْلُ وَالْقَیْلُ وَالْقَائِلَۃُ نیم روز خفتن یقال ما اکلا رقائلۃ اے ما اطول نومہ ولا یقال ما اقیلہ القیاس ان یقال قال الازہری القیلولۃ عند العرب الاستراحۃ نصف النہار اذا اشتد الحر وان لم یکن مع ذلک نوم فاحتج بقولہ تعالی واحسن

مقیلا او وجبہ الاحتجاج منہ ان الجنۃ لانوم فیہا
اَلْقَیْلُ - اقالہ کردن بیع و ہی لغۃ قلیلۃ والاکثر
الاقالۃ و شراب نیمروز خوردن -
اَلْکَیْلُ - یعدی کما یعدی الوزن وَالْکَیْلُ
بیرون نا آمدن آتش از آتش زنہ -
اَلْمَیْلُ وَالْمَیَلَانُ وَالْمَالُ وَالْمَیْلُ وَ
الْمَیْلُوْلَۃُ - چسپیدن یقال منہ مال الشئی و
مال عن الحق ومال علیہ فی الظلم -
اَلْهَیْلُ - فرو ریختن -
اَلتَّیْمُ - بہ بندگی گرفتن دوستی -
اَلْخَیْمُوْمَۃُ - بد دل شدن و یعدی بعن -
اَلْخَیْمُ - پای برداشتن داست السماؤ
تدیم دیما من الدیمۃ عن ابی زید -
اَلذَّیْمُ وَالذَّامُّ - عیب کردن والنعت
مذیم ومذیوم -
اَلزَّیْحُ - انجای فراتر شدن ویعدی بنفسہ وبمن
اَلشَّیْمُ - شمشیر در نیام کردن و شمشیر کشیدن
و نکریستن بابر تا کجا بارد -
اَلضَّیْمُ - بیداد کردن وہو متعد -
اَلطَّیْمُ - مصدر طامہ شد علی الخیر ای جبلہ -
اَلْغَیْمُ - آرزومند شمشیر گشتن والغالب بالفعل فی الفعل
اَلْغَیْمُوْمَۃُ - ابر ناک شدن آسمان -
اَلْغَیْمُ - العطش و حر الجوف -

اَلْهَیْمُ وَالْهُیُوْمُ وَالْهَیَمَانُ وَالتَّهَاؤُ -
روی بجانبی نہادن از تشنگی وغیرہ اَلْهَیَامُ
سخت تشنہ شدن و دار یا خذ الابل مع الہیم
فتہیم وفی الارض لا ترعی -
اَلْبَیَانُ وَالتِّبْیَانُ - وہوشاذ ہویدا شدن
اَلْبَیْنُ وَالْبَیْنُوْنَۃُ - جدا شدن والبین
اَلْبُوْنُ اَلْحِیْنُ - بالکسر گام بردن و حان
حینہ ای قرب وقتہ -
اَلْحَیْنُ - بالفتح ہلاک شدن -
اَلدَّیْنُ - وام دادن وام ستدن اَلدَّیْنُ
مقہور کردن و خوار شدن و کردن و یاد آمر
کردن و فرمان بردار گشتن کسی را اَلدِّیَانَۃُ
و نیز اگر گشتن و یعدی بالباء والنعت -
اَلرَّیْنُ وَالرَّیْوْنُ - غلبہ کردن گناہ بر دل
و خواب بر چشم و مستی بر تن -
اَلرَّیْنُ - شوریدہ شدن تن و کل ما علیک
فقد رَانَ بک و رانک و ران علیک ومنہ الحدیث
اصبح قد رَیَنَ بہ یقول حاط بمالہ الدین و رَیَنَ
بالرجل اذا وقع فیما لا یستطیع الخروج منہ وما قبلہ یا
اَلزَّیْنُ - آراستن -
اَلشَّیْنُ - معیوب کردن -
اَلطَّیْنُ - گل کردن و مہر کردن نامہ بگل
وطانہ اللہ علی الخیر ای جبلہ علیہ -

اَلْعَيْنُ - بچشم کردن و بچشمہ رسیدن در کندن
اَلْعَيَانُ - دیدن آب و اشک العیانۃ
دیدبانی کردن و یعدی بعلی -
اَلْغَيْنُ - فرا پوشیدن چیزی دہن را
ومنہ الحدیث انہ لیغان علی قلبی الماضی
فعل امر بر گرفتن آسمان و تشنہ شدن و شوریدہ
منش شدن -
اَلْقَيْنُ - آہنگری کردن و گرد کردن
اَللَّيْنُ وَاللِّيْنَةُ وَاللَّيَانُ - نرم شدن
اَلْمَيْنُ - دروغ گفتن -
اَلتَّيْهُ وَالتِّيْهَانُ - حیران شدن زعم
الخلیل ان تاویتیہ من باب فعل یفعل
وہو من ذوات الواو لقولہ تَوَهَّتَهُ التِّيْہ
تکبر کردن -
اَللَّيْلُ - در پردہ شدن -

ومن الناقص

اَلْجِبَايَةُ - گرد کردن آب و خراج و فعل
یفعل لغۃ وہی شاذۃ -
اَلرِّبْيُ - در میان قوم بر بالیدن -
اَلزِّبْيُ - برداشتن و زبیت اذا سقت
الیہ ما یکرہہ
اَلسَّبْيُ وَالسِّبَاءُ - اسیر گرفتن اَلسِّبَاءُ
خمر خریدن تا از جاے بجاے بری -
اَلسَّبْيُ - دور کردن -
اَلطَّيُّ - خواندن و طباہ من کذا اصرعہ عنہ
اَلْجُثُوُّ وَالْجِثِيُّ - بزانو در نشستن -
اَلْحَثْيُ وَالْحَثَاءُ - خاک پاشیدن -
اَلْحَفْيُ - سرگین افگندن گاو -
اَلرَّثْيُ وَالرَّثِيَّةُ - مزہ را ستودن -
وَرَثَايَ يَرْثُوْ رَثْوًا - لغۃ فیہ وربما ہمزت
العرب ماضیہ فقالوا رثات المیت ورحمت
نمودن و یعدی باللام اَلرِّثَايَةُ - سخن
کسی یا دگر گفتن -
اَلْغَثْيُ وَالْغَثَيَانُ - نمش بزدن از چیزے
کہ طبع ازان نافر باشد -
اَلْمَثْيُ اَلْمَثْوُ -
اَلْمَحْيُ - المحو -
اَلْخَذْيَانُ - بشتاب رفتن ستور -
اَلرَّدْيَانُ وَالرَّدْيُ - دویدن ستور
اَلرَّدْيُ - سنگ انداختن و افزودن سہم
واز جاے در جاے افتادن و ردیتہ بالمرۃ
ای کسرتہ بالصخرۃ -
اَلْفِدَاءُ وَالْفِدْيَةُ - باز خریدن و فداء
کسی را گفتن کہ من فداے تو باد و یعدیان
الی المفعول الثانی بحرف الجر -

اَلْقَدَیَانُ۔ شتافتن اَلْقَدِیُ اَلْقَدُوُ
اَلْهَدِیُ۔ راہ نمودن در دین و یعدی الی
المفعولین بحرفی جر اللام و بالی و قد یحذف
حرف الجر فیتعدی الی المفعولین بنفسہ راہ
راست گرفتن اَلْهِدَایَةُ راہ راست نمودن
در ہر چیزے اَلْهِدَاءُ۔ زن بخانہ شوہر
فرستادن اَلْهَدِیُ۔ بر طریق کسی رفتن و
منہ الحدیث و اہدوا ہدی غارا و ازینجا
بشمردن و فی الحدیث فلا ہدی ما رجع ای
لم یجئ بہ بیان و حجت ما رجع یقول ما اجاب
انما قال اللہ و اللہ و سکت و قبل ما ہذا بین
من قولہ تعالے فاماتہ مودہ فہدیناہم و قولہ
اولم یہد لہم۔
اَلْهَذِیُ۔ بریدن و گزیدن شراب بانرا
اَلْقَذِیُ۔ بینداختن چشم خاشہ را از خود
وقذت الشاۃ ای القت بیاضا من رحمہا
اَلْمَذِیُ اَلْاَمْذَاءُ۔ بالمعنیین۔
اَلْهَذِیُ وَالْهَذَیَانُ۔ بیہودہ گفتن و
وفعل الفعل لغۃ فیہ۔
اَلْبَرِیُ وَالْبَرَایَةُ۔ تراشیدن بریت
القلم بریا و البَرِیُ۔ نزار کردن ستور در
راندن بسیار و پیش آمدن۔
اَلْجَرِیُ وَالْجَرْیَةُ وَالْجَرَیَانُ وَالْمَجْرِیُ

رفتن آب و غیرہ۔
اَلْحَرِیُ۔ کاستہ شدن۔
اَلدِّرَایَةُ وَالدِّرْیَةُ وَالدِّرَایُ۔ دانستن
ویعدی بالباء و بنفسہ قال سیبویہ بالباء اکثر
وبین ما قالہ قولہ ولا ادریکم بہ ولو کان علی
اللغۃ الاخری لقال ولا ادریکموہ اَلدَّرِیُ فریغین
اَلدَّرِیُ۔ دامیدن اَلدِّرَایَةُ عیب کردن
ویعدی بعلی سریت عنہ الثوب لغۃ فیہ سروت
عنہ الدرع بالواو ولا غیر
وَالشَّرِیُ وَالْمُشَرِیُ وَالشِّرَایَةُ۔ بشتاب رفتن
اَلشَّرِیُ وَالشِّرَاءُ۔ خریدن و فروختن۔
اَلصَّرِیُ۔ بریدن و واداشتن و ضربت
الماء اذا استقیتہ ثم قطعت و صریت ما بینہم
صَرْیًا ای فصلت۔
اَلْفَرِیُ۔ بریدن بروجہ اصلاح و کارے
کردن کہ بشگفتگی آرد و شکافتن و
دروغ تراشیدن و فریت الارض سریتا قطعتہا۔
اَلْقِرِیُ وَالْقِرَاءُ۔ مہمانی کردن اَلْقَرِیُ۔
گرد کردن آب وغیرہ در شہرہا گشتن۔
اَلْكَرِیُ۔ جوی کندن۔
اَلْمَرِیُ۔ پستان شتر مالیدن تا شیر فرود آید
وبیرون آوردن تنگ از ستور و بادہ
باران از میغ و انکار کردن و منہ افتمرونہ علی ما یری

اَلْجَزَاءُ۔ پاداش دادن وغلبہ کردن کسی را بدان وبگزاردن وجزی عنی ہذا الامر اے قضی وناب منہ لاتجزی نفس الآیۃ وفی الحدیث ایضلہ یجزی عنک۔

اَلْجَزِیُّ اَلْجَزُوْءُ وَالْجِزْیُ غلبہ کردن کسی را بچیزے

اَلْغَزْیُ اَلْغَزْوُ۔ وفی الحدیث فتری منہا حتی ات ای تنزف دمہ ولم یرقا رویۃ ونزولہ حد

اَلْمَسْیُ اخراج النطفۃ من الرحم والولد من البطن۔

اَلنَّسْیُ۔ برعرق نساز دن۔

اَلْحَشْیُ۔ غلبہ کردن بترسیدن۔

اَلْمَشْیُ وَالْمِشَاءُ۔ رفتن المشاء۔ بسیار فرزند وچہا باشدن۔

اَلْحَصَاءُ۔ خایہ بکشیدن۔

اَلْعَصْیُ وَالْمَعْصِیَۃُ وَالْعِصْیَانُ۔ نافرمانی کردن والنعت عاص وعصی فصے اللحم عن العظم گوشت از استخوان باز شدن

اَلْقَضَاءُ۔ حکم کردن ومنہ قضی سبکہ بگزاردن وام وغیرہ ومنہ وقضینا الی بنی اسرائیل وقضینا الیہ ذلک الامر وبمردن ومنہ فمنہم من قضی نحبہ ومحکم کردن چیزے وباندازہ کردن ومنہ فقضیہن سبع سموات فی یومین القضاء القدر وپرداختن ومنہ فوکزہ موسی فقضی علیہ اے قتلہ مکانہ کانہ فرغ منہ والترکیب یدل علی احکام الشی واتقانہ ونفاذہ وقال الازہری مرجع الجمیع الی انقطاع الشی وتمامہ۔

اَلْمَضِیُّ۔ بگذشتن چیزی اَلْمَضَاءُ۔ درکارے بگذشتن ومضیت علی الامر مضیا مثل منعوت

اَلْغَطْیُ۔ فرا پوشیدن وہو متعد وتاریک شدن شب وغطی غطیا وغطیانا اذا استلار شیبا۔

اَلسَّعْیُ۔ غلبہ کردن کسی را بر فتن۔

اَلْبَغْیُ ستم وکشی کردن ویعدی بعلے ونیک باریدن باران وبرشدن آب رود خانہ وبیا ماسیدن جراحت وریم برشدن آن وکل مجاوزۃ للی فہی بغی۔

اَلْبَغَایَۃُ وَالْبُغَاءُ۔ بضم الباء فیہما وَالْبِغْیَۃُ جستن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ وباللام وہما بمعنی واحد وَالْبِغَاءُ۔ زنا کردن وفی الحدیث مابغی لاے ماخیرلہ۔

حَفِیَتْ۔ الیہ الوصیت بالغت۔

اَلْحَفْیُ۔ آشکارا کردن ہذا ہو الفصیح و پنہان کردن وضعیف وپنہاد رفشیدن حق

اَلزَّفْیُ۔ بال باز کردن شتر مرغ وبرداشتن سراب چیزے را وزفتہ الریح زفیانا اذا طردتہ

اَلسَّفْیُ۔ دامیدن۔

اَلشَّفْیُ وَالشِّفَاءُ۔ آسانی دادن۔

اَلتَّقِیُّ - پرہیزگار ون -
اَلْکِفَایَۃُ - بسندہ کردن و بسندہ الی الغیر و کفاک الشئی ای حسبک -
اَلتَّقِیُّ - رندن و رندہ شدن و فی الحدیث ما نقی من شعرک ای تار و نیست کردن -
اَلْبَقِیُّ - مصدر بقیت الشئی ای نظرت الیہ وترقبتہ تقاہ بترسید از و حذر کرد از او و پیش او باز شد -
تَتَقِیَہٖ - بفتح التاء و اتق اللہ و ہذا علی التوہم و الاصل اتقاہ یتقیہ واتقی فاتقی افتعل من وقیت الا ان الواو التی ہی فاء من وقیت ابدلت تاء کما فی التعد ثم حذفت التاء الاولی الکائنۃ بدلا من الفاء و سقطت ہمزۃ الوصل فبقی تقی و وزنہ تعل و لو کان المحذوف تاء افتعل لکان یقال تقی یتقی واتق علی مثال سقی یسقی و اسق و ہذا حکم تجہ یتجہ و وسع یسع فحذفت التاء التی ہی بدل من الفاء فی الوجہ و وسع وحکی یتقی بسکون التاء و مصدر التقی علی وزن السقی و علی ہذا التاء بدل من الواو -
اَلرَّقِیُّ - افسون کردن -
اَلتَّرَقِّیُ وَالتُّرْقَاءُ - بانگ کردن کوف -

اَلسَّقْیُ وَالسِّقَایَۃُ - آب دادن خوردن را
اَلسَّقْیُ - آب خواستن کسے را و باران فرستادن و استسقا کردن و آب در مشک کردن و ربا یجی سَقَی بمعنے استقی فی الارض والماشیۃ علی الصبی عقبا اذا احدث اول ما یحدث و بعد ذلک ما دام صغیرا -
اَلْمَقِیْمُ اَلْمَقْوُ اَلنَّقِیُّ - النقو -
اَلْبُکَاءُ وَالْبِکَاءُ - گریستن و قیل بینہما فرق وہو انک اذا نددت ارذت الصوت الذی یکون مع البکاء و اذا قصرت اردت الدموع وجزوجہا و بکیتہ و بکیت علیہ بمعنی و غلبہ کردن کسی را بدان -
اَلْحِکَایَۃُ - قول و فعل کسے را حکایت کردن وحکوت الکلام لغۃ و اچیزے مانیدن نکیت فی العدو نکایۃ اذا قتلت فیہم و خرجت
اَلْخَلُّ - گیاہ در و دن سیلے الشاۃ ای نزع سلا ہا و ہو الذی یکون فیہ الولد -
اَلصَّلُّ - در ہلاکت افگندن و یعدی باللام و در آتش آوردن و بریان کردن گوشت و منہ الحدیث اتی بشاۃ مصلیۃ و بدگالیدن و منہ المصالی و ہی الاشراک -
اَلطَّلُّ - اندودن و دواانتن و پاے بچہ بچہار پای لسبتن -

اَلْغَلْ - اَلْغَلَیَانُ - جوشیدن اَلْفَکُّ بہتر
ومعانی وغرائب آن بیرون آوردن وشمشیر
برسر زدن فی الحدیث من لَیْطَةِ فَالِیَةِ ای قاطعة
اَلْقَلْیُ وَالْمَقْلِیَةُ وَالْقَلَاءُ - دشمن داشتن
وفعل یفعل لغة فیه وهی لغة طَیِّئٍ اَلْقَلْیُ
بدو دله بازی کردن وبریان کردن گوشت
وپیست وغیرہا -
اَلْکَلُّ - برگردہ زدن -
اَلْحُمَیَّةُ وَالْحُمُوَّةُ - بازداشتن طعام وشراب ۵
ازبیمار ویعدی الی المفعولین - اَلْحِمَایَةُ
نگاہداشتن اَلْحَمِیَّةُ وَالْحَمِیَّةُ - ننگ داشتن
ازکردن کارے -
اَلدِّمَاءُ - خنبیدن -
اَلدِّمْیَانُ - شتافتن وزدن تمنی ریح کذا ای افتنی
اَلرِّمَایَةُ وَالرَّمْیُ وَالرِّمْیَا - تیر انداختن
یقال رمیت عن القوس وعلیها والاولی
بها الان تلقیها من یدک - اَلرَّمْیُ
افزون شدن ودشنام دادن ورمی الله
لک ای نصرک وصنع لک والترکیب یدل علی
نبذ الشیٔ یقال رمیت الشیٔ من یدی رمیًا
ای القیته ومنه رمی الصید اذا مات وانت تراه
اَلطَّیُّ وَالطُّمُوُّ - شتافتن -
اَلْعُمِّیُّ - کف وخاشاک انداختن موج -
اَلْغُمِّیُّ - بیہوش شدن یقال غمی علیه
وسقف خانه پوشیدن -
اَلْکُمِّیُّ - گواہی پوشیدن -
اَلنَّمَاءُ - بالیدن وافزون شدن اَلنَّمِیُّ
وَالنَّمَاءُ - خبر باسناد برداشتن ونمی الخضاب
والشعر ارتفع وعداو یفعل بالضم لغة فی الجمیع
ونمیت الشیٔ علی الشیٔ رفعته علیه ونمیت الرجل
الی ابیه نمیًا ای نسبته الیه ونمت الریح
ای ثابت حیث لایراها الرامی فماتت -
اَلْهَمْیُ وَالْهُمْیَانُ - دویدن آب بہمت
المائیة نارت للمرعی -
اَلْبَنْیُ وَالْبِنَاءُ وَالْبُنْیُ وَالْبُنْیَةُ وَالْبُنْیَانُ ۵
بناکردن قال القتیبی اصل البنیان الکسر
لیکون کالعصیان والغشیان - اَلْبِنَاءُ - زن
بخانہ آوردن یعدی بعلی بالبار خطار وفریہ کردن
اَلثَّنْیُ - دوتاکردن وواداشتن یقال جار
ثانیا من عنانه وواگردانیدن ودوم شدم -
اَلْجَنْیُ وَالْجِنَایَةُ - بارازدرخت بازکردن
اَلْجِنَایَةُ - جنایت کردن وشور انگیختن -
اَلزَّنَاءُ وَالزِّنَا - زناکردن -
اَلضَّنَاءُ - بسیار شدن کودک -
اَلْعِنَایَةُ وَالْمَعْنَی - خواستن وفی الحدیث
من کان ذا رغیفین ای یقصدک عنیت فلانًا

عینًا ای قصدته وقیل یعنیک یشغلک یقال
هذا الامر لا یعنینی ای لا یشغلنی ومنه قولہ ترکہ
ما لا یعنیہ ای لا یہمہ۔
اَلْقَنْیُ وَالْقِنْیَۃُ اَلْقَنْوُ وقنیت الجاریۃ
تقنی قنیۃ مثل التقنیۃ۔
اَلْکِنَایَۃُ۔ ان تتکلم بشیٔ وتریدہ بغیرہ
ویعدی بالباء ویعدی ویفعُل ویفعِل لغۃ فیہ
اَلْمَنْیُ۔ تقدیر کردن وآزمودن وبیرون آمدن منی

ومن اللفیف المقرون

اَلثَّوَاءُ وَالثَّوِیُّ۔ مقیم شدن یقال ثوت
البصرۃ وبالبصرۃ۔
اَلْحَیُّ۔ گرد کردن۔
اَلْحَوَاءُ وَالْحَوَایَۃُ وَالْحَوِیُّ۔ خالی شدن
سرائے وبیفتادن آن وخوت النجوم خیًا
اَمْحَلَتْ وذلک اذا سقطت ولم تمطر فی
نوءہا وخوت المراۃ وخویت ایضًا خلا جوفہا
عند الولادت۔
اَلذَّوِیُّ۔ پژمردن وفعل یفعَل لغۃ عند یونس
اَلرَّوَایَۃُ۔ روایت کردن۔
اَلرَّوِیُّ۔ آب کشیدن از بہر کسی وہو متعد
وکسی را بر شتر بستن تا از خواب نیفتد وروت
علی اہلی ولاہلی اذا اتیتہم بالماء۔
اَلزَّوِیُّ۔ گرد انیدن ویعدی بعن وباہم آوردن

اَلشَّیُّ۔ بریان کردن گوشت۔
اَلصَّوِیُّ۔ خشک شدن۔
ضَوَیْتُ اِلَیْہِ ضَوًیا وَضَیًا عن ابی زید
اذا اویت الیہ وانضممت۔
اَلطَّیُّ۔ التعمد للجوع ودر نوردیدن برزید چادر
اَلْعَیُّ۔ بیمانیدن وواگردانیدن۔
اَلْعَوَاءُ۔ بانگ کردن سگ گرگ وشغال
اَلْغَیُّ وَالْغَوَایَۃُ۔ بے راہ شدن وفعلت
لغۃ عن القینی قال والفتح اجود ونوید شدن
وَالْغَیُّ الفساد عن ابن الاعرابی وبہ فسر
وعصی ادم ربہ فغوی ای فسد علیہ عیشہ۔
اَلْکَیُّ۔ داغ کردن وتیز نگریستن بکبر وکژدم گزیدن
اَللَّیُّ۔ تافتن رسن ودنبال خایانیدن شتر
وپیچانیدن سر وگردانیدن زبان در دہن
ومنہ یلوون السنتہم ولویتہ علیہ ای ثنیتہ علیہ
والجمع متعد۔
اَللَّیُّ۔ وہو شاذ عن ابی زید وَاللَّیَّانُ۔
مدافعت کردن دائم وقد حکی اللِّیَّانُ بکسر اللام
اَلنَّیُّ وَالنِّوَایَۃُ۔ فربہ شدن شتر والنی
خستہ بیفگندن اَلنِّیَّۃُ وَالنَّوَاۃُ نیت کردن
ونواک اللہ ای صحبک فی سفرک وحفظک وفی
الحدیث ومن نوی الدنیا تعجزہ یقول من
یسع لہا یخب من نوبت الشیٔ اذا جدوت فی طلبہ

اَلْهَوِیُّ - بفتح الهاء فرود افتادن از بالا
وبگذشتن رود ومنه الحدیث ثم انطلق یهوی
وفرود آمدن عقاب برصید وهوت الطعنة
فتحت فاها وهوت امه تثکتم بمعنی سقطت و
هلکت وقوله تعالی تهوی الیهم ای تسرع وتخطاهم

ومن مهموز الهاء

اَلْاُوِیُّ وَالْاَوِیُّ - بکسر الهمزة عن ابی زید
وهو شاذ والاوار باما وی شدن یقال
اویت الیه واویته وباای بردن -
اَلْاٰیَةُ وَالْاٰوِیَةُ وَالْاٰوَانُ وَالْاٰوِیَةُ بخشودن
ویعدی باللام -

ومن مهموز الفاء

اَلْاَدْبُ - مهمان خواندن -
اَلْاَشْبُ - ملامت کردن میان قومی
بهم آوردن -
اَلْاَلْتُ - کم کردن وفعل یفعل لغة فی هذا
ومنه وما التناهم بکسر اللام ومنه الحدیث اتالت
علی میر المؤمنین معناه اتحطه بذلک انقص منه
انتقصه وبازداشتن وسوگند دادن -
اَلْاَمْتُ - اندازه کردن -
اَلْاَنْتُ - نالیدن وحسد کردن -
اَلْاَنْدُ - باهم آمدن والتخلف الیها
اَلْاَنْزُ وَالْاَنْوُ وَالْاَنِیْنُ - نالیدن -

اَلْاَفْنُ - برافراز پیش سر زدن -
اَلْاَقْعُدُ - مقیم شدن بجای -
اَلْاَبْرُ وَالْاِبَارُ - نیش زدن کژدم وسوزن
دادن درنان سگ را وهو فی الحدیث فکشر
دادن خرما بن وبایه لغة -
اَلْاَزْرُ - نیرومند کردن ومنه قرار فازدبا لقصر
اَلْاَسْرُ وَالْاِسَارُ - اسیر کردن والاسو
آفریدن وبالان بر دوال بستن اَلْاَسْوُ
بسته شدن بول والماضی فعل
اَلْاَشْرُ الْوَشْرُ الْاَصْرُ - بازداشتن وشکستن
اَلْاَطْرُ - بر ودر آوردن ولی بر سر فار تیر عیدان
اَلْاَفْوُ - نیک دیدن وفوالرجل ای خف الحدة
اَلْاَبُوْسُ - برجستن ورودیدن -
اَلْاَمْرُ وَالْاَوْمُ - باهم آمدن واستوار شدن
اَلْاَنْبُسُ - قهر کردن وباکسی درشتی کردن
اَلْاَنْسُ - برذکر شدن -
اَلْاَنْسُ - خیانت کردن وشوریده خرد
گشتن والماضی فعل من هذا -
اَلْاُنْسُ - بضم الهمزة انس گرفتن ویعدی
بالباء ویفعل لغة فیه -
اَلْاَبْضُ - شتر را باباض بستن وهو حبل شدید
به یسفع یده الی عضده وباهم آمدن رگ نسا و
الماضی من هذا فعل وفعال الارض دویچه خورده شدن

چوب والماضی فعل۔

الاَنَضُّ۔ بگردیدن گوشت۔

الاَنَطُّ۔ بنیوساختن۔

الاَنَفُّ۔ از پے فراشتن۔

الاَنَفُّ۔ ہزار دادن۔

الاَنَفُّ۔ بر بینی دون بینی رسیدن آب وغیرہ

الاَنَفُّ۔ مصدر انف الادیم ای لبغہ حتی یصیر انیقا وہو الذی لم تتم دباغتہ و قیل ہو الادیم الذی بلغ قبل ان یحرز و تفضیل نہادن در عطا۔

الاَنُوْثُ۔ بشدن در جہان و بگردانیدن

الاَنُّ۔ زبان آور شدن در دروغ والنُّ فہو یالوقای اصابہ جنون۔

الاَفْكُ۔ دروغ گفتن و بگردانیدن۔

الاَبْلُ۔ غلبہ کردن وابل الرجل عن امراتہ اے امتنع عن غشیانہا۔

الاَنْلُ۔ در تنگی و خشکی سال شدن و واداشتن و برگردانیدن۔

الاَنْلَوْنُ۔ کام خوردنہادن۔

الاَنْمُ۔ درنگ کردن بجاے۔

الاَنْمُ والاَنَامُ۔ پژہ غمردن و نانخورش دادن والفت افگندن و بوسہ باز کردن۔

الاَنْمُ۔ بخوردن و دندان بر چیزی نہادن و نیک تا فتن رسن۔

الاَنْزُمُ۔ دندان گرفتن و دندان ہم نہادن و باقتن چیزے و باز ایستادن از چیزی و لیعدے بعد و ملازم گرفتن و لیعدے بالبار و تنگی روزگار بر کسے و از سہم السنۃ ازما استاصلتہم۔

الاَنَانُ الاَنْلَوْنُ الاَذْنُ۔ برگشتن کون

الاَفْنُ۔ کم خرد گردانیدن و شیر ہم دوشیدن وقیل الاَفْنُ خلاف التعیین۔

الاَنَةُ والاَنُوْةُ والاَنِيَّةُ۔ الانوح۔

ومن المضاعف المہموز الفاء

الاَثَاثَةُ۔ انبوہ شدن مو و نبات و شاخ درخت

الاَطِيْطُ۔ جرست کردن پالان وغیرہ و بانگ کردن شتر بزاری والطَّلْحُ الشجرۃ جنت

الاَلُّ والاَلَالُ والاَلِيْلُ۔ نالیدن بیمار

الاَنِيْنُ۔ مثلہ۔

ومن المہموز الفاء الاجوف

الاَيْدُ والاَدُّ۔ قوی شدن۔

الاَرُّ۔ جماع کردن۔

الاَيْضُ۔ کشتن و بازگشتن۔

الاَيَامُ۔ دور کردن الاَيْمُ والاَيِّمُ والاَيُوْمُ۔ بے شوی شدن زن و بے زن شدن مرد۔

الاَيْنُ۔ ماندہ شدن قال ابو زید لا یقال

ومن الناقص المهموز الفاء

الاتی والاتیۃ والاتیان - آمدن قولہ تعالیٰ لا تونھا بالقصر ای لتعاطوھا وکذلک ما اتیم بالمعروف بالقصر ای ما فعلتم من قولہم اتیت جمیلا ای فعلتہ۔

الاذی - ستبر شدن شیر۔

الاسی - انگبین کردن منج و دوا بن یک کردن۔

والرایۃ - تاری الی الدابۃ اذا انضمت الیہا والفت معہا سعافا واحدا۔

الازی والاذی التقبض۔

الانی - بغایت گرمی رسیدن ومنہ ہین حمیم آن وفا رسیدن ومنہ غیر ناظرین اناہ

الانی کرانی - علی وزن المعی والانی کاہ آمدن

ومن المهموز العين

الانت - نالیدن۔

الثار والثؤر - بانگ کردن شیر وفعل الفعل فیہ

الثنح - بانگ کردن بزاری۔

ومن المهموز المعتل الفاء

الواب والاباۃ - شرم داشتن۔

الواد - زندہ در گور کردن دختر۔

الوائر - ترسانیدن۔

الوال والوؤل - پناہ گرفتن بکسی یا بجائے

ویعدی بالی وفی الحدیث فلا والت ای لا نجوت

ومن الناقص المهموز العين

الصبئی - بانگ کردن نرخ وموش وپیلو خوک

ومن المهموز اللام

الهناء - عطا دادن - الهناء - بگوریدن طعام کسی تقول هنارد الطعام والغابر منہا یفعل بالفعل والماضی فعل ایضا۔

ومن الاجوف المهموز اللام

الجئی والمجیئۃ - آمدن۔

الفئ والفئۃ والفیوء - الرجوع بازگشتن

الفئ - قی کردن۔

الکی والکیئۃ - ترسیدن وبدل شدن

النئ - خام ماندن گوشت۔

الهیئۃ والهیئ - ساختہ شدن کاری را ومنہ قری قولہ تعالیٰ هیئت لک ای لبعضهم هیئت بمعنی تہیات۔

باب فعل يفعل بفتح العين في الماضي والغابر

التعب - آب راندن۔

الجعب - بیفگندن وبر کندن۔

الدعابۃ - مزاح گفتن۔

الذهب والذهوب - بشدن۔

الرعب - ترسانیدن وبر کردن۔

الزعب - دفع کردن وپارہ از چیزے

بکسی فرادادن وبذا یعدی باللام۔
اَلسَّحْبُ۔ کشیدن بیکو خوردن طعام وشراب
اَلشَّعْبُ۔ فراہم آوردن وپراگندہ کردن
وعد قوم ھذا وما اشبھہ من الاضداد وعند
المحققین لغاۃ مختلفۃ۔
اَلشَّغْبُ۔ بالتسکین شوریدن وآمیختن ویعدی
بنفسہ وبالباء وبعلی۔
اَلضَّغَابُ وَالضَّغِیْبُ۔ بانگ کردن روباہ
اَلْلَّحْبُ۔ گوشت از استخوان وپوست
از درخت باز کردن ودر شاہراہ رفتن
ویقال لحب ایضا اذا مر مرا سریعا مستقیما
اَللَّعْبُ۔ لعاب رفتن کودک۔
اَلنَّحْبُ۔ بیرون کشیدن وبدل گردانیدن
اَلنَّعْبُ۔ ضرب من السیر۔
اَلنَّھْبُ۔ غارت کردن وبدگفتن کسے را
وبے پاسے گرفتن سگ۔
اَلْبَغْتَۃُ وَالْبَغْتُ۔ ناگاہ گرفتن۔
اَلْبَھْتُ وَالْبُھْتَانُ۔ زور گفتن والبھت
ناگاہ فراگرفتن ومنہ قولہ بل تاتیھم بغتۃ فتبھتھم حیران
شدن وبہت بالکسر وبہت بالضم لغتان
فی الاخیر والافصح بہت ومنہ قولہ الذی
کفر لانہ یقال رجل مبھوت ولا یقال باھت
ولا مبھیت فحصل اربع لغات اعلاھا فبھت

وہی قراۃ العامۃ وبہت بالضم اقوی معنی
من بہت بالکسر لان فعلیا تی للمبالغۃ کقولہ
الرجل وشعر اذا قوی فقد جاد شعرہ وبہت
بالفتح یجوز ان یکون لازما کبقیۃ اللغات
الثلث ویجوز ان یکون متعدیا وحینئذ
یکون فاعلہ محذوفا علی تقدیر فبھتا الذی
کفر ابراھیم یعنی رام ان یبھت ابراھیم الا انہ
لم یحصل لہ ذلک جاز ان تقول فبھت
الکافر ابراھیم وانما کانت ومنہ الارادۃ کقولہ
اذا قمتم الی الصلوۃ فاذا قرات القران فالتفی
بالمسبب الذی ھو القیام وقراۃ من السبب
الذی ھو الارادۃ فاعرفہ۔
اَلسَّحْتُ۔ ہلاک کردن واز بیخ بر کندن
وپیہ از گوشت باز کردن۔
اَلصَّفْتُ۔ جوہ کردن وھو فی الحدیث
ما وجدت الصفت۔
اَلْحَتُّ۔ القشر وفی الحدیث
فلحتوکم یقال لحت عصاہ اذا قشرھا۔
اَلنَّعْتُ۔ نشان دادن۔
اَلْبَحْثُ۔ بالباء واثر وھیدن۔
اَلْبَعْثُ۔ مردہ زندہ کردن واز خواب
بیدار کردن وفرستادن وھو متعد الی المفعولین
یقال بعثتہ رسولا وحکی بعثت بہ وبعثت الناقۃ اثرتہا

اَلدَّغْثُ - پیدا آمدن بیماری و الماضی فعل

اَلرَّغْثُ - شیر خوردن ورغث الرجل اذا کثر علیہ السوال حتی ینفد ما عندہ -

اَلضَّغْثُ - حدیث بہم در آمیختن و دستہ کردن گیاہ و بر مچیدن کو یان -

اَلقَبْثُ - اندک دادن -

اَلکَہْثُ وَالکَہَاثُ وَالکَہَّانُ - زبان از دہن بیرون کردن سگ از تشنگی یا از ماندگی -

اَلمَغْثُ - معیوب کردن و دار و زہم بانشدن و دار و اندر آب آغشتن و در ہم آمیختن لبن را و مرد را

اَلبَعْمُ - تشکم تشکافتن -

اَلبَہْجُ - شاد کردن -

اَلبَہْنَجُ - پیاپے در فشیدن برق -

اَلبَہْجُ - خرا فشیدن -

اَلبَہْمُ - سودن بوے و ہمہ شب رفتن و وسہ شبستن با دو ہجت الریح الارض قشرتہا -

اَلبَہْمُ وَالبَہَاجُ - بانگ کردن کلاغ و اشتر و لفعل لغتہ -

اَلبَہْمُ - مشتبہ الامر -

اَلبَہْجُ - سوزانیدن -

اَلبَہْرُ وَالبَہْجُ - غلبانیدن دلو در چاہ -

اَلبَہْجُ - جماع کردن -

اَلبَہْجُ - بشتاب رفتن -

اَلبَہْجُ وَالبَہْجُ وَالبَہْجُ وَالبَہْجُ - ہویدا کردن راہ و رفتن دران -

اَلبَدْہُ - بینداختن و بچوب زدن و عجز الرجل عن حالتہ کلہا و البعیر عن جملہ -

اَلبَدْہُ - خرامیدن زن -

اَلبَدْہُ - تنگا فتن -

اَلبَرْہُ - پدید آمدن صید چنانکہ جانب چپ و اسوی تو دارد و عرب آنرا شوم دارند

اَلبَطْہُ - بر روی افگندن -

اَلبَلْہُ - ماندہ شدن و خشک شدن خاک نمکن

اَلجَدْہُ - پست شوریدن -

اَلجَرْہُ - خستہ کردن و کسب کردن و طعن کردن در کسے -

اَلجَزْہُ - عطا دادن -

اَلجَلْہُ - خوردن شتر سرو رخت را -

اَلجَمْہُ وَالجَاحُ - سرکشی کردن اسپ و کشتی چنانکہ دیا فروتوان داشت سر بازدن از چیزے و عجم اے اسرع و منہ ہم یحمون

اَلجَہْمُ - بر بال زدن -

اَلدَّلْہُ - زیر بار گران رفتن -

اَلزَّبْرُ - گلو بریدن و تنگا فتن بنا و خس پوشیدن سقف -

اَلرَّدْحُ - شقہ در پس خیمہ دادن و زمد بر سقف زدن -
اَلرُّزُوحُ وَالرُّزَاحُ - ماندہ شدن شتر از نزاری
اَلرَّزَاحُ - لاغر شدن -
اَلرَّشْحُ - بیامدن خوے -
اَلرَّضْحُ - شکستن خستہ خرما و سنگ -
اَلرُّقَاحَةُ - کسب کردن و بازرگانی کردن -
اَلرُّكُوحُ - الی الشے -
اَلرُّكُونُ الیہ -
اَلرَّمْحُ - کندن و نیزہ زدن -
اَلسَّبْحُ - تصرف کردن در معیشت و بر داختہ شدن
اَلسِّبَاحَةُ - آشنا کردن -
اَلسَّدْحُ - بر روی افگندن یا بر پشت -
اَلسَّرْحُ - کسی را بجای فرستادن و بچرا کردن با مداد و رفتن بول پس از بستگی -
اَلسَّرُوحُ - بچراشتن -
اَلسَّطْحُ - گسترانیدن -
اَلسَّفْحُ - ریزانیدن آب و جز آن اَلسَّفُوحُ وَالسَّفْحَانُ - ریختہ شدن -
اَلسَّلْحُ - حدث کردن -
اَلسَّمَاحُ وَالسَّمَاحَةُ - سخاوت کردن و یعدی بالباء و سمح لی اے اعطانی -
اَلسُّنُوحُ - سخن سربستہ گفتن وَالسُّنُوحُ پیدا آمدن مرغ یا آہو از دست راست و یعدی بالباء و ضد البروح و العرب تتیمن بہ و سنح لی رای اے عرض -
اَلْجِرْبَاءُ - یشیح علی العوذای یمتد -
اَلشَّرْحُ - پدید کردن و کشادہ کردن دل و شرحہ کردن گوشت و فی الحدیث یشرحون النساء شرحًا یقال شرح فلان جاریتہ اذا وطیہا علی قفاہا و فی حدیث آخر یشرحون الی الدنیا یرید ینیبسطون الیہا و یرغبون فیہا
اَلشَّفْحُ - الکسر البعد و الشیح و الجمیع فی الحدیث
اَلصَّبْحُ - صبوحی دادن و بامداد بجای یا نزدیک کسے شدن -
اَلصَّدْحُ - بانگ کردن خرد و کلاغ -
اَلصَّفْحُ - اعراض کردن از کسی یا از چیزی و فراگذاشتن جرم و ہما یعدیان بعن و سائل را رد کردن و شمشیر بر پہنا بر کسی زدن و صفحت الرجل اذا سقیتہ ای خراب کان -
اَلصُّلُوحُ - من الفارابی -
اَلضَّبْحُ - از حال بگردانیدن آتش و خراشیدن چیزی را و صوت انفاس الخیل اذا عدون و بدالخیل العضد فی السیر ایضًا -
اَلضُّبَاحُ وَالضَّبْحُ - بانگ کردن روباہ -
اَلضَّرْحُ - دور کردن و زمین کندن -

اَلضَّرَاحُ - لگد زدن ستور -
اَلطَّرْحُ - بیفگندن ویعدی بنفسه وبالبار -
اَلطُّفُوْحُ - پر شدن ویقال اُطْفِحَ عنی اے اذهب عنی وطفحت الریح القطفت اذا سطعت بها -
اَلطَّلْحُ - ماندہ کردن ستور وماندہ شدن وے طَمَحَ بصره الی الشیء ای ارتفع طمحا وطماحا وطمح الرجل بعد فی الطلب -
اَلْفَتْحُ - کشادن وحکم کردن وفراخ شدن سر سوراخ پستان شتر -
اَلْفَدْحُ - گران کردن کار وام کسی را -
اَلْفَسْحُ - فراخ کردن ویعدی باللام -
اَلْفَضْحُ - رسوا کردن وسنة الحدیث حتی فضحه
اَلْقُبْحُ - ای دهمه بیاض الصبح ویروی بالصاد اے بینه وفضح الصبح ای بدا
اَلْقَطْحُ - پهن کردن -
اَلْقَلْحُ - شگافتن -
اَلْقَمْحُ - نفرین کردن اَلْقَمْحُ وَالْقُمُوْحُ ازنیکی دور کردن -
اَلْقَدْحُ - آتش زدن ودر نسب طعن کردن وآب کشادن از چشم وخره در دندان ودرخت افتادن وچشم یکو فرو شدن وخوردی بگفلیز برداشتن ودر کار کسی خلل آوردن
اَلْقَرْحُ - خسته کردن اَلْقُرُوْحُ هم روشدن ستور وآبستنی شتر پدید آمدن وقرحه بحقه اے استقباله -
اَلْقَذْحُ - بول انداختن سگ ویعدی بالباء وفعل لفعل -
اَلْقَمْحُ وَالْقُمُوْحُ - سر باز زدن شتر از آب خوردن -
اَلْقَنْحُ - بدو در آوردن -
اَلْكَبْحُ - لگام باز کشیدن -
اَلْكَدْحُ - خراشیدن وکار کردن -
اَلْلَّسْحُ - برف وخانه رفتن -
اَلْكَشْحُ - نهان داشتن دشمنی واعراض کردن از چیزی وبراندن وكشح القوم عن الماء انكشحوا تفرقوا عنه -
اَلْكَفْحُ - رو یا رے بوسه دادن ویا شمشیر زدن
اَلْكَبْحُ اَلْكَبْحُ - اَلْكُلُوْحُ وَالْكُلُوْمُ ترش کردن روے -
اَللَّطْحُ - دست نرم بر چیزی زدن برزمین زدن ویعدی بالباء -
اَللَّفْحُ - سوختن وضربتی سبک زدن -
اَللَّمْحُ وَاللَّمْحَانُ وَالتَّلْمَانُ - نگریستن والاسم اَللَّمْحَةُ وَاللَّمْحَةُ - درخشیدن ستاره وبرق -

اَلْمَتْحُ - آب کشیدن از چاہ روز دو بر آمدن
اَلْمَدْحُ - ستودن -
اَلْمَزْحُ وَالْمِزَاحُ بِالضَّمِّ عَنِ السِّرَاجِ مزاح کردن
اَلْمَسْحُ - بسودن بروی دست و بریدن شمشیر و بکلیہما فسر فطفق مسحا و شستن و منہ یقال للرجل اذا توضا فغسل اعضاءہ قد تمسح
اَلْمَسَاحَةُ - بکسر المیم زمین پیمودن -
اَلْمَصُوحُ - ناپیدا شدن و مسح الظل اقصر والنبات اذا ولی لونہ زہرہ ولبن الناقة اذا ولی ذہب ومصحت بالشئ ذہبت بہ -
اَلْمَضْحُ - عیب کردن -
اَلْمَلْحُ - نمک باندازہ در طعام کردن و شورہ دادن چہارپای و شیر دادن کسی را وہذا فی الحدیث وفی الحدیث کالشاة الملوحة ای المسوطة -
اَلْمَنْحُ وَالْمَنِيحُ وَالْمَنَاحُ - بانگ کردن سگ فعل فعیل لغة ربما قالوا نبح الظبی -
اَلْمَنْحُ وَالْمَنَاحُ - رواشدن حاجت -
اَلْمَنْدُحُ - فراخ کردن ومنہ الحدیث فلانا جیہ ای لا تفرقہ ولا توسعہ ومن روی بالباء اراد لا تفضحہ من البدح وہو العلانیة -
اَلْمَنْزُوحُ - دور شدن اَلْمَنْزُحُ - آب کشیدن از چاہ -

اَلْمَنْشُ وَالْمَنْشُوشُ - آب خوردن بسیری
اَلْمَنْصُ وَالنَّصَاحَةُ - بالفتح وَالنَّصَاحِيَةُ وَالنُّصُوحُ - نصیحت کردن ویعدی بالام وبنفسہ وبالام اجود ونصحت العسل صفیتہا من الشمع لِلنَّصْحِ - جامہ دوختن اَلنُّصُوحُ سیراب خوردن -
اَلنَّضْحُ وَالتَّنْضَاحُ - آب دادن وتراویدن مشک وغون -
اَلنَّفْحُ وَالنُّفُوحُ - بوے خوش دمیدن - وَالنَّفْحُ - دمیدن خون از رگ و باد سرد جستن و لگد زدن ستور و عطا دادن ونفحہ بالسیف ونافحہ بنا بعید
اَلتَّنُوخُ - مقام کردن ومنہ الحدیث فتنوخ اورے فتنوخوا اے رعوا -
اَلْجَفْخُ وَالْجَخَفُ - فخر وتکبر کردن -
اَلْجَلْخُ - پر کردن سیل رود خانہ را -
اَلرَّسُوخُ - استوار گشتن وبیخ آور شدن
اَلرَّضْخُ - کوفتن واندک دادن -
اَلزَّنْخُ اَلْجَفْخُ اَلسَّنْخُ - النوم والفراغ ومنہ قری سنخا طویلا ای فراغا -
اَلسَّلْخُ - در آخر ماہ شدن وسلخت المراة درعہا نزعتہ -
اَلسُّنُوخُ - ثابت شدن در علم -
اَلشَّدْخُ - سر شکستن وفراخ بردن سپیدی روی اسب

اَلشَّرْخُ۔ فراموش رسیدن کودک
وشرخ ناب البعیر شرخًا اذا شق البضعۃ۔
اَلشَّمْخُ وَالشُّمُوْخُ۔ بلند شدن ویقال
شمخ بانفہ ای تکبر۔
اَلصَّمْخُ۔ برسوراخ گوش زدن وفی الحدیث
الاطلخا قیل ہو مقلوب لطخا وقیل سدوھا
اَلْفَتْحُ۔ سر انگشتان سوی کف واشکستن
اَلْفَسْخُ۔ نقض کردن بیع ودیگر عہدھا
وازجای بیاوردن بندفسخت عنی ثوبی ای طرحتہ
اَلْفَضْخُ۔ کوفتن غورہ خرما وشکستن
اَلْقَرْضُ۔ رام ومقہور کردن۔
اَلْقَفْخُ وَالْقَفَاخُ۔ برچیزی میان تہی زدن
اَلْلَّمْخُ اَلسَّلْخُ۔ وکمخ بانفہ تکبر۔
اَللَّطْخُ۔ برآلودن۔
اَلْمَرْخُ۔ روغن مانند آن برتن مالیدن وآرد
سرشتہ وآنچہ بدان ماند بدست مالیدن
وفی الحدیث یمرخ معاے یمزح معہ۔
اَلْمَسْخُ۔ تحویل صورۃ الی ما ہو اقبح منہا
وبے طعم گردانیدن۔
اَلْمَضْخُ۔ بیرون کشیدن چیزی از چیزی
اَلْمَلْخُ۔ بانخار السیر الشدید وقیل السہل
وفلان یملخ فی الباطل ملخًا ای یتردد فیہ ویکثر منہ
اَلنَّسْخُ۔ منسوخ کردن ونسخہ گرفتن از جاے

وزائل کردن حکم وہو اصل واحد الا انہ
مختلف فی قیاسہ فعند قوم ہو للازالۃ ومنہ
نسخت الشمس الظل اے ازالتہ وکذلک نسخت
الریح اثارہم ونسخ اللہ الایۃ وعند آخرین للنقل
ومنہ نسخ الکتاب ای نقل ما فیہ الی کتاب آخر
اَلنَّضْخُ۔ آب از چشمہ برجوشیدن ومنہ فیہما
عینان نضاختان وبزدن آب۔
اَلنَّفْخُ۔ برسر زدن چنانکہ دماغ بیرون آید۔
اَلْجَحْدُ وَالْجُحُوْدُ۔ انکار کردن ویعدے الی
المفعول الثانی بنفسہ بالباء۔
اَلْجَهْدُ۔ کوشیدن ونجائیدن ورنجیدن وجہدت الطعام
اشتہیتہ وکذلک اذا اکثرت من اکلہ وجہد
الرجل جدًا فہو مجہود ای الغ شدن وہو فی الحدیث
اَلزَّغَدُ۔ الہدیر الشدید۔
اَلزَّهْدُ۔ حزر کردن خرما۔
اَلسَّعْدُ وَالسُّعُوْدُ۔ ہمایون شدن یقال
سعد یومنا وَالسَّعْدُ نیکبخت کردن واختلفوا
فی ہذا فاجازہ الزجاج والازہری والفارابی
واستدلوا بقولہ تعالی واما الذین سعدوا بضم
السین وابادہ سیبویہ والمحققون من اہل اللغۃ
وقالوا ان کلام العرب سعدہ اللہ ولا یکون
ان یکون سعدوا من السعادۃ لانہ لازم
کالشقاوۃ وقال فی ہذہ القراۃ انہا لغۃ خارجۃ

عن القیاس او یکون من باب فعل و فعلته
نحو غاض و غضته و کذلک سعد و سعدته قالو
و لا دلالة لهم فی مسعود لانه لا یجوز ان یکون
مثل اجنه الله فهو مجنون۔
اَلضَّغْدُ وَالضُّغْدُ۔ گرمار آفتاب در کسی اثر کردن
اَلضَّغْدُ۔ مقهور گردانیدن۔
اَلْلَهْلَانُ۔ دویدن خر۔
اَللَّحْدُ۔ چسپیدن از حق و گور را لحد کردن۔
اَللَّهْدُ۔ گران کردن بار کسی را و لهده
لهدا دفعه لذلة۔
اَلْمَعْدُ۔ شتافتن و معدت الشی اجتذبته بسرعة
اَلْمَغْدُ۔ در عیش خوش برآمدن و پرورانیدن
عیش خوش کسے را۔
اَلْمَهْدُ۔ گسترانیدن۔
اَلنُّهُوْدُ۔ خاستن سوے دشمن۔
اَلنَّجْدُ۔ تیز کردن۔
اَلْفَخْذُ۔ بر ران زدن۔
اَلْبَجْرُ۔ گوش اشتر شگافتن۔
اَلْبَعْرُ۔ پشک افگندن بعر الثریا بغورا
اے سقط و هاج بالمطر
اَلْبَهْرُ۔ دمه بر افگندن و غلبه کردن زنان
شدن نور ماه و بهر الرجل بزع۔
اَلتَّعْرُ۔ جوشیدن دیگ۔
اَلثَّغْرُ۔ دندان پیشین شکستن و ثغر الصبی
اذا سقطت رواضعه و فی الحدیث وقد
ثغروا ای هدموجر فلان تاخر۔
اَلْجَهْرُ۔ سرگین افگندن خداوند محلب ارسباع
اَلْجَهْرُ وَالْجَهَارَةُ۔ آواز بلند برداشتن
اَلْجَهَارَةُ۔ بزرگ داشتن چیز را در چشم دیدار
اَلْجَهْرُ۔ چاه پاک کردن تا آب پدید آید
وصافی شود و منه حتی نری الله جهرة اے
عیانا یکشف مابیننا و بینه و جهر نابنی فلان
صبحناهم علی غرة۔
اَلدَّحْرُ وَالدُّحُوْرُ۔ دور کردن و منه
قراءة السلمی من کل جانب دحورا بفتح الدال
اَلدُّخُوْرُ۔ خوار شدن۔
اَلدَّغْرُ۔ بسپوختن و منه الحدیث لا تغدبن
اولادکن بالدغر و هو ان ترفع لهاة المعذور
ترکتاز کردن در جنگ و فی الحدیث دهر
الخرع یقال دهر فلان امر اذا اصابه مکروه۔
اَلدُّخْرُ۔ بالضم بخنی نهادن۔
اَلذَّغْرُ۔ ترسانیدن۔
اَلزُّخُوْرُ۔ خوشیدن دیگ و پر شدن
آب جوی و دریا و دراز شدن نبات۔
اَلزُّهُوْرُ۔ روشن شدن چراغ و آتش و برآمدن
اَلسِّحْرُ۔ جادوی کردن و فریفتن و کل ما لطف

ماخذہ ودق فہو سحر السحر التعلیل بالطعام والشراب
اَلسَّعْرُ۔ آتش افروختن وجنگ انگیختن
وسعرت الیوم فی حاجتی سعرۃ ای طفت
وسعرہم شرا ای اوسعہم وسعرناہم بالنبل
اہرقناہم واسمضغنا وشعر الرجل فہو مسعور
اذا ضربتہ السموم۔
اَلشَّعْرُ غلبہ کردن کسی را بشجاعتی وفعل لفعل لغۃ عن ابن جنی
اَلشَّغْرُ۔ پای برداشتن سگ از زبہر بول
وخالی شدن شہر از مردم وقوی را از جای بیرون کردن
اَلشَّہْرُ۔ شمشیر برکشیدن والشہر والشہرۃ
آشکار اکردن۔
اَلصَّہْرُ۔ گرم کردن شیر تا سوختہ شود۔
والصَّہْرُ۔ جریش گداز انیدن۔
اَلطَّہْرُ۔ الدَّحْرُ۔ ویفعل لغۃ عن القتیبی
اَلظُّہُورُ۔ دست یافتن وآشکار اشدن۔
اَلظَّہْرُ والظُّہُورُ۔ برجای بلند شدن
فی الحدیث فاظہر بمن معک من المسلمین یقول
اخرج بہم الی ظاہرہا واکبر زبہم وفی حدیث
آخر قبل ان تظہر الشمس ای تعلو السطح۔
اَلْعُہْرُ والعُہْرُ والعُہُورُ والعُہَارَۃُ زنا کردن
وفعل یفعل لغۃ۔
اَلْفَخْرُ والفَخَرُ۔ نازیدن وافزون آمدن
از کسے بفخر تقول فاخرتہ ففخرتہ افخرہ وحکی ابو زید
انخرہ بالضم علی القیاس۔
اَلْفَغْرُ۔ دہن باز کردن وباز شدن وفی
الحدیث فغرت۔
اَلْفَقْرُ۔ برکندن درخت وبقعر چیزی رسیدن
اَلْفَہْرُ والفُہْرُ۔ ان یجامع الرجل المرأۃ ثم
یحول عنہا قبل ان یفرغ الی الاخری فینزل
وہو فی الحدیث۔
اَلْقَہْرُ۔ غلبہ کردن کسی را وقہر اللحم اذا اخذتہ النار وسال ادہ
اَلْکَہْرُ۔ باز زدن ودور برآمدن روز۔
اَلْمَغْرُ۔ بشتافتن۔
اَلْمَہْرُ۔ کابین کردن المُہَادَۃ۔ زیرک شدن
ومہر فی المارا ے سبح۔
اَلنَّحْرُ۔ شتر کشتن وبرسینہ زدن دست بردست
نہادن در نماز ونحرت الرجل حسرت فی نحرہ
اَلنَّغْرُ۔ دمیدن خون از رگ وفعل لغۃ
اَلنَّغَرُ۔ جوشیدن دیگ وفی الحدیث ۔ے
اَلنَّہْرُ۔ بانگ زدن جوی کندن وآب رفتن وجمع
اَلنَّہَرُ والنَّہَرُ۔ نشاط کردن شتر۔
اَلنَّہْرُ۔ دور کردن کسے را از خویشتن۔
اَلنَّہْرُ والنَّہَزَانُ۔ جنبیدن در مجامعت
اَلنَّہْزُ۔ برجستن۔
اَلنَّہْزُ۔ الدفع والضرب ولہزۃ الشیب خالطہ
اَلنَّہْرُ۔ کوفتن بہاون وفا تولیدن۔

اَلنَّهْزُ - جنبانیدن ونهزه ای دفعه وضربه ومنه الحدیث لاینهزه ای لایدفعه وفی حدیث آخر نهز فیحا ای یقذفه یقال نهز الرجل اذا مدسن عنقه وناربصدره لیت هوقع ای لیقی

اَلنَّحْسُ - بکاشتن وبیداد کردن -

اَلنَّعْسُ - الهلاک واصله الکب - وهو ضد الانتعاش والاهلاک عند قوم ونعس بکسر العین بمعنے ہلک لغة عند بعضهم ورد اکثرهم هذا وقالوا لو کان کذلک تجاز فی مصدره النعس بفتح العین یدل علیه قول الاعشی فالنعس ادنی لها من ان تقول لعا -

اَلنَّحْشُ - تباه کردن میان قومی وادخال الیمین بین جلدة الشاة وصفاتها لتسلخها وهو مثله وفی حدیث آخر حق علی الناس ان یدخلوا الوضوء بالحار والخار ای الاعلاه وها -

اَلنَّعْسُ - لرزیدن ونرم رفتن از ماندگی وجز آن اَلْعَسَانُ - جنبیدن سر از بیهوشی وفی الحدیث رحمه الله مالا ای اکثره بارکه فیه وکانوا قلیلا فرغسهم الله ای کثرهم وانمائهم وکذلک هو فی الحسب وغیره -

اَلْمَرْسُ - تافتن رسن -

اَلْمَعْسُ - مالیدن ادیم وجز آن -

اَلنَّخْسُ - تنگ کردن سوراخ بکره بچوب

اَلنَّهْسُ - گزیدن مار وبدندان بیشین گزیدن

اَلْبَغْشُ - اندک باریدن -

اَلْبَهْشُ - آرزومند گشتن ویعدی بالی وفی الحدیث هل بهشت الیک ای هل اقبلت الیک

اَلْجَحْشُ - خراشیدن -

اَلْجَهْشُ - آغاز کردن گریستن -

اَلْفَحْشُ وَالْفَاحِشَةُ - الافحاش -

اَلْمَحْشُ - سوزانیدن وخراشیدن وفی الحدیث من شعیر نخشه -

اَلنَّخْشُ - الفشر -

اَلنَّعْشُ - برداشتن -

اَلنَّهْشُ - النهش ویفعل لغة -

اَلْبَحْصُ - بالبا رخنه بر کندن -

اَلدَّغْصُ - پای انداختن گوسپند وجز آن در وقت کشتن -

اَلرَّعْصُ - الاضطراب وهو فی الحدیث -

اَلرَّهْصُ - نیک افشردن ورهصه الحجر ای مکنه

اَلتَّخَوُّصُ - ازجای بجای شدن وچشم بهم بازماندن وتخص ای ارتفع -

اَلْفَحْصُ - نیک واپژوهیدن ویعدی بعن - وفحص راسه اذا حلق وسطه وترک مثل افاحیص

القطا وهو فی الحدیث
اَلْقَعْصُ - بر جائے بگشتن -
اَلْقَمْصُ - پاک کردن زرد جزآن و نیک دویدن
ومثلہ الدعص ایضًا -
اَلدَّحْوَضُ - باطل شدن حجت -
اَلدَّحْضُ - بلغزیدن پای و بگشتن آفتاب
میان آسمان -
اَلرَّحْضُ حامہ شستن و بعض المحموم اذا خذتہ اوضاع
اَلْقَضْضُ - خم دادن جون -
اَلْمَضُّ دوستی پختہ کردن و شراب پزدہ دادن
اَلنَّحْضُ - گوشت از استخوان باز کردن و
تیز و تنک کردن سنان -
اَلنَّهْضُ وَالنُّهُوْضُ - برخاستن و النهوض
بال باز کردن مرغ از بہر پریدن و برابر شدن نبات
اَلدَّغْطُ - وَالشَّحْطُ - گشتن زود و منہ الحدیث
فسطوحا ای ذبحوها ذبحًا سریعًا -
اَلشَّحْطُ - وَالشُّحُوْطُ - دور شدن و فی الحدیث
یشحط الثمن ای یبلغ بہ اقصی القیمۃ وقیل
یجمع ثمنہ وروی یشحط الثمن ومعناہا واحد
اَلضَّغْطُ - فراہم ای افشردن -
اَلْقُحُوْطُ - باز ایستادن باران و فعل الفعیہ
وقحط القوم قحطًا اذا اصابہم الجدب -
اَلْلَّحْطُ - آب زدن بر در سرای وہو فی الحدیث
لعطہ بسہم ویعین اصابہ -
اَلْلَّغْطُ وَاللَّغِيْطُ وَاللِّغَاطُ - شغب کردن
اَلْمَخْطُ - کشیدن رودہ از شکم و برون
گذشتن تیر و مخاط از بینی بیفگندن -
اَلْمَعْطُ - موے بر کندن -
اَلْمَغْطُ - کشیدن کمان و انچہ بدان ماند -
اَلْنَّخْطُ - بینی پاک کردن -
اَلْهَبْطُ - گران کردن بار مردم را -
اَلْجُحُوْظُ - چشم بیرون غزیدن -
اَلْلَّحْظُ - بگوشہ چشم نگریستن و بعد بنفسہ وبالید
اَلْنَّغْطُ وَالتَّعُوْظُ - قیام الذکر -
اَلْبَخْعُ - ہلاک کردن ومنہ بعلک باخع نفسک
اَلْبُخُوْعُ - باخار الاقرار بالحق والخضوع لہ
وفی الحدیث بخع الارض فقارت اکلہا
تقول استخرج مافیہا من الکنوز واموال الملوک
اَلْبَضْعُ - الجمع فیما قیل -
اَلْبَضْعُ - بریدن گوشت و شگافتن جراحت
اَلْبُضُوْعُ وَالْبَضْعُ - سیراب شدن وربما قالو
بضعت من فلان اذا سمعت منہ وہو علی
التشبیہ بقی الرجل اذا رمی بکلام قبیح وبہتان
وبقعتہم باقعۃ ای اصابتہم داہیۃ -
اَلْبَلْعُ - سر زنش کردن و پیاپی زدن شمشیر
اَلْتَّسْمُ - نہ کردن و نہ یک بستدن -

اَلتَّلْعُ وَالتُّلُوْعُ - روز و در برآمدن قطع الرجل اے نکم -
اَلتَّلْعُ - سر کوفتن -
اَلْجَدْعُ - در زندان کردن و بریدن گوش و لب و بینی و دست -
اَلْجَذْعُ - واداشتن ستور بے علف و در زندان کردن -
اَلْجَزْعُ - قطع الوادی عرضاً و جزع له من المال جزعة ای قطع له منه قطعة -
اَلْجُلُوْعُ - روے برہنہ کردن -
اَلْجَلْعُ - جامہ بیرون کشیدن -
اَلْجَمْعُ - گرد کردن -
اَلْجَنْعُ - پنہان کردن اَلْجُنُوْعُ النجام
اَلْجُنُوْحُ - در تاریکی شب راہ بری کردن
اَلْخَدْعُ وَالْخَدِيْعَةُ - عن ابی یدنو بفتین یقال خدعت نفسه و معناه عن نفسه وقیل لما دخله معنی تخونته نفسه او انتقصته نفسه ندی الی مفعولین و هذا القول اذهب فی الصنعة و علی کلا الوجهین یحمل قوله تعالی وما یخدعون الا انفسهم بضم الیاء و فتح الدال
اَلْخَذْعُ - بازار کاسد شدن و در سوراخ شدن سوسمار و خشک شدن دہان خوار و در چشم آویختن -

اَلْخَذْعُ - چیدن گوشت و جز آن -
اَلْخَرْعُ - شگافتن -
اَلْخَزْعُ - واپس ایستادن من هذا سمیت خزاعة
اَلْخُشُوْعُ - فروتنی نمودن و خشع البصر غضه و خشعت الارض یبست و لم تمطر و منه انک تری الارض خاشعة -
اَلْخُضُوْعُ وَالْخَضَعَانُ - و هو فی الاصل الخشوع و خضع البعیر مال للانیخ و منه الحدیث خضعا بینهما حدیثا ای لینا خفع الرجل خفوعا ای دبر به فسقط من جوع و غیره -
اَلْخَلْعُ - نعل و جامہ بیرون کشیدن و خلعت دادن و هذا یعدی بعلی اَلْخُلْعُ - بالضم وافر و ختن زن بکابین -
اَلْخَلَاعَةُ - داس بیاوردن خوشہ و خلع الوالی عزل -
اَلْخُمَاعُ وَالْخُمُوْعُ وَالْخُمْعُ - لنگ رفتن
اَلْخُنُوْعُ - الخضوع - و الذل -
اَلدَّسْعُ وَالدُّسُوْعُ - بسیہ و ختن و الدسع نشخوار برآوردن و فی الحدیث تدسع ای تعطی الجزیل -
اَلدَّفْعُ - فرا دادہ و بسیہ و ختن و بازگشتن با نبوے
اَلدَّفْعُ وَالدِّفَاعُ - دفع کردن و دفعت الشاة اذا اضرعت علی راس الولد -

اَلدَّكُّ ع۔ دار یا خذ الخیل والابل فی صدورها
اَلدَّلْعُ ع۔ زبان از دہن بیرون کردن
و بیرون آمدن آن۔
اَلدَّمْعُ ع۔ رفتن اشک و فعل فعالاً لغۃ۔
اَلدَّرْعُ ع۔ برشتر پیمودن و غلبہ کردن
فی الدرع چہار کردن و چہار یک مال بستدن
ومنہ الحدیث الم اجعلک تربع و چہار یہ تو
کردن و بجائے باز ایستادن و سنگ افشاندن
ومنہ الحدیث یربعون حجرا و چہارم روز
باب آمدن شتر و بار کسی بر ستور نہادن
و وا ایستادن و منہ اربع علی نفسک اے
ارفق بنفسک و کف و تب چہارم آمدن
و قد ربع الرجل یقال ربعت علیہ الحمی و
ربعت الارض اذا اصابہا مطر الربیع۔
اَلرَّتْعُ ع۔ چرا کردن اَلرَّتْمُ وَالرَّتَاعُ
الاکل بشرہ۔
اَلرَّضْعُ ع۔ بیالودن بہ عطر و زعفران
و جز آن و باز زدن از کاری و ردع
الرجل تبش باز سر شد۔
اَلرَّضْمُ ع۔ تغیب السنان کلمۃ المطعون
اَلرَّقْمُ ع۔ برداشتن و نیک رفتن شتر نیک
راندن وی و تقریب الشی و منہ فرس مرقوم
ای مقرب لہم و منہ الیفار رفعتہ الی السلطان
رفعا نابسلطان برداشتم و یرا و الرفع فی
الاعراب کالضم فی البناء عند النحویین۔
اَلرَّقْعُ ع۔ پارہ در جامہ دادن و ہمچو آن
اَلرَّكُوعُ ع۔ الانحناء و منہ رکوع الصلوٰۃ
اَلرَّمَعَانُ۔ جنبیدن از خشم۔
اَلزَّرْعُ ع۔ کشت کردن و رویانیدن
و من ہذا انتم تزرعون۔
اَلزَّقْعُ ع۔ شدۃ ضرط الحمار۔
اَلزَّمْعُ وَالزَّمَعَانُ۔ دیر رفتن۔
اَلسَّبْعُ ع۔ ہفت بکردن و ہفت یک بستدن
و بدگفتن کسی را و ہفت تو کردن و سبع الذئب
الغنم اے فرسہا و سبعت البقرۃ اذا اکل
السبع ولدہا۔
اَلسَّجْعُ ع۔ بانگ کردن قمری و جز آن
و سخن گفتن بسجع و فی الحدیث اذا سجع ذلک
اَلْمُسْجِعُ۔ ارادۃ سلک ذلک المسلک۔
اَلسُّطُوعُ ع۔ دمیدن بوے و صبح و برخاستن گرد
اَلسَّفْعُ۔ گرفتن و منہ لنسفعن بالناصیۃ
و سوزانیدن آتش و سموم دبال زدن مرغ
اَلسَّقْعُ۔ بانگ کردن خروس و یقال ما در
این و سلع این ذہب۔
اَلسَّلْعُ۔ سر شکستن۔
اَلشَّرْعُ۔ نہادن و ہویدا شدن

وشگافتن ونیزه سوی کسی راست کردن
وشرعت الاہاب اذا سلخته وشرع المنزل
اذا کان علی الطریق نافذ۔
اَلشُّرُوْعُ۔ درکارے تمدن۔
اَلشَّرْعُ وَالشُّرُوْعُ۔ درآب شدن
اَلشَّسْعُ۔ دوال کردن نعلین را اَلشُّسُوْعُ
دور شدن۔
اَلشَّفْعُ۔ جفت کردن وشفعت الناقة
شفعا اذا کانت تتبعها ولد وفی بطنها آخر
وہو فی الحدیث اَلشَّفَاعَةُ۔ خواہش کردن
اَلشَّلْعُ۔ نالیدن بیمار۔
اَلشَّمْعُ وَالشُّمُوْعُ وَالشَّمْعَةُ۔ بازی کردن
شنعت فلانا ای استقبحته وسمته۔
اَلصَّبْعُ۔ آب بمیان انگشت فروکشادن
ازانا وراہ نمودن کسی بانگشت واشارت کردن
سوی کسی درحال غیبت وہذا یعدی بالباء بعلی
اَلصَّدْعُ۔ آشکاری کردن ومنہ فاصدع
بما تومر وشگافتن بیابان بریدن وباز گردانیدن
وبدو فرقت کردن گویند۔
اَلصُّدُوْعُ۔ چسپیدن سوے کسے ویعدے
بالی والباب یدل علی انفراج الشیٔ۔
اَلصَّرْعُ۔ لتمیم وَالصُّرْعُ۔ لقیس۔
وَالْمَصْرَعُ۔ بیفگندن۔

اَلصَّفْعُ۔ سیلی زدن کلمة مولدة۔
اَلصَّقْعُ۔ برمیان سر زدن وبانگ کردن
خرده وصقت الارض مژ آمدن بروے زمین
اے الصقیع وصقعته الصاقعة لغة فیه۔
اَلصُّنْعُ۔ بالضم نیکوئی کردن وتقول صنع
الیه معروفا اَلصَّنْعُ وَالصُّنْعَةُ۔ نیک تعمد
کردن وصنع به صنیعا قبیحا ای فعل۔
اَلضَّبْعُ۔ مدالعضد للضرب او الدعار
ومدالخیل والابل ضباعا فی السیر عندالاعیی
ان یحوی بجافره الی عضده وضبعوا الناقة
ضبعا ای جعلوا الناسمنه قسما۔
اَلضَّجْعُ۔ وَالضُّجُوْعُ۔ پہلو بر زمین نہادن
اَلضَّلْعُ۔ چسپیدن ویعدی بعلی۔
اَلطَّبْعُ۔ شمشیر ودرم زدن ومہر کردن
وسیری کردن والترکیب یدل علی نہایة
ینتہی الیها الشیٔ حتی یختم عندها ویقاس
علی ہذا طبع الانسان وطبیعته وطباعه ای
سجیته التی جبل علیها۔
اَلطَّلْعُ۔ لنکیدن وطلعت الارض باہلها
ای ضاقت بہم من کثرتہم۔
اَلْفَجْعُ۔ بدرد آوردن ومصیبت رسانیدن
وانده گین گردانیدن۔
اَلْفَرْعُ۔ برز بر چیزی شدن وغلبه کردن

بجمال وجزآن دفرعت بنیما ای حجرت و
کفت وفرعت راسه بالعصا ای علوته
اَلْفَرْعُ - بکوه برشدن -
اَلْفَصْعُ - افشردن رطب تا پوست بازشود
وفی الحدیث نهی عن فصیع الرطبة -
اَلْفَغْرُ - شکافتن -
اَلْقَبْعُ وَالْقَبَاعُ - بانگ کردن خوک -
اَلْقُبُوْعُ - سر در پوست کشیدن خار شیت
وسر در جامه کشیدن آدمی ودمه بر افتادن
ولبشدن در زمین -
اَلْقَدْعُ - لگام باز کشیدن اسپ ومنه
الحدیث لایقدع الفضای لایضرب الفحه
ورد وی بالراء ایضا ومعناه انه کفو کریم
لامرد له وباز داشتن کسے را از کسے -
اَلْقَذْعُ - نافرجام گفتن -
اَلْقَرْعُ - کوفتن ومنه الحدیث قرع راحلته
ای ضربها بسوطه وقرعه بردن وجمله شتاب
کردنا باشد آشامیدن وقرعت راسه مثل
فرعت راسه وقرعتهم قوارع الدهر اے
اصابتهم شدائده وَالْقَرْعُ وَالْقِرَاعُ
کشنی کردن شتر اَلْقَرْمُوْعُ - شتافتن -
اَلْقَشْعُ - وابردن باد ابر را وابردن غم
وابر اگندن کردن قوم -

اَلْقَصْعُ - تشنگی بنشاندن وآب بگلو فرو بردن
وکسی را خورد وخوار داشتن ونرم خاییدن
شتر نشخوار را وقیل القلة وفی الحدیث
انه خطبهم علی راحلته وانها لتقصع بجرتها
قیل رد تها الی جوفها وقیل اخرجتها فملات
فاها وقیل شدت مضغها وضمت بعض
اسنانها الی بعض ماخوذ من قصع القملة
اَلْقَصْعُ - قهر کردن وبذلک سمیت قصاعة
اَلْقَطْعُ - بریدن - اَلْقَطِيْعَةُ - رحم بریدن
اَلْقُطُوْعُ - عبور کردن آب اَلْقِطَاعُ
وَالْقُطُوْعُ - بریده شدن آبها واز سر سیر
بگرم سیر شدن مرغان وقطع بفلان فهو
مقطوع به اے واز مانده شد از سفر بفتح
وفی الحدیث اقطعوا السانه ای رضوه حتی
یسکت وقوله تعالی ثم لیقطع فلینظر قالوا
لیختنق لان الاختناق یعد السبب الی السقف
ثم یقطع نفسه من الارض حتی یختنق یقول
منه قطع الرجل بحبل ای اختنق به -
اَلْقَلْعُ - برکندن -
اَلْقَمْعُ - خوار کردن وبمقمعه زدن وقمع
در سر جاے نهادن -
اَلْقُنُوْعُ - سوال کردن والنعت قانع وقنیع
وقد یکون بمعنی القناعة عند بعضهم وقعة الماسة

مالت بما واها واقبلت نحوالمها وهذا التركيب
يدل على الاقبال على الشي كنعت الغنم
والابل كثوعا استرخت بطونها
اَلْكَنْوُعُ - دهن برآب نهادن درآب خوردن
وفعل فعلا لغة فيه -
اَلْكَسْعُ - پشت پای بادست نشستگاه کسی
باز زدن وآب سرد درپستان چارپای
زدن ودست بسروی زدن تاشیر باز رنشود
وراندن وفی الحدیث ان رجلا من الانصار ای
ضرب دبره -
اَلْكُنُوْعُ - نزدیک آمدن وباهم آمدن
وفروتنی نمودن وکنع النجم مال للغروب و
کنعوا عنها ای عدلوا عنها -
اَللَّذْعُ - سوزانیدن -
اَللَّسْعُ - گزیدن مار وکژدم -
اَللَّطْعُ - بانگشت لیسیدن -
اَللَّقْعُ - انداختن شتر بلوک وجز آن هر
فی الحدیث وبشیم کردن -
اَللَّكْعُ اَللَّسْعُ اَللَّمْعُ اَللَّمْعَانُ - درخشیدن
اَلْمَتْعُ وَالْمَتُوْعُ - روز دور برآمدن والمتع
منفعت وبرخورداری گرفتن وبعدی بالبار -
اَلْمَذْعُ - برخی از سخن بگفتن وبرخ نهادن کردن
اَلْمَزُوْعُ - نیک نشتافتن -

اَلْمَشْعُ - الکسب -
اَلْمَصْعُ - جنبانیدن ستور دنبال را وبعدی
بالبار ونیک نشتافتن وانداختن بچه از
تشکم وزدن بشمشیر ومنه الحدیث البرق
مصع ملک ای ملک یضرب السحاب ضربة
فترى النيران فی حدیث آخر والفتنة تمصعهم
ای تزعجهم والاصل فیه الضرب اَلْمُصُوْعُ
درفشیدن بخنوه وجزآن وبشدن شیر شتر
وکل شی ولی وذهب فقد مصع -
اَلْمَقْعُ - نیک آشامیدن ومقع فلان لبنها ذهب بها
اَلْمَلْعُ - زود رفتن -
اَلْمَنْعُ - بازداشتن از کاری وناداون چیزی
اَلنَّبْعُ وَالنُّبُوْعُ - آب زچشمه بیرون آمدن
اَلنُّجُوْعُ - جای گیر آمدن بند ودر گرفتن
خضاب وتاثیر کردن دارو وموافق آمدن
طعام وشراب - اَلنَّجْعُ - مدید دادن
شتر وبجمعوا من النجعة وهی طلب الکلاء فی موضعه
اَلنَّخْعُ - نخاع بریدن درکشتن ونخع فی بحثه
اذا عن مثل نخع ونخعة الود والنصیحة اخلصتها
اَلنُّشُوْعُ - واشدن وسست گرفتن بند
اَلنُّشُوْعُ - بالضم وجور بگلو کودک فرو کردن
اَلنُّصُوْعُ - خالص شدن وهویدا شدن
اَلنَّفْعُ - سود کردن -

اَلنَّقْعُ - برآمدن بانگ شتر کشتن از بهر مهمانی ونقیعه کردن وَالنَّقْعُ - وَالنُّقُوْعُ سیراب کردن وَالنُّقُوْعُ - سیراب شدن وگرد آمدن آب در کَ یقال نقعت بالماء ومن الماء ای رویت ونقعت بمعنی قلت الی ای سکنت نفسی الیه نکعه حقه اذا حبسه ونکعه عن الامر اعجله -

اَلنُّهُوْعُ - قی کردن -

اَلْهُبُوْعُ - وَالْهُبْعَانُ - گردن بازدیدن چهارپائے در رفتن -

اَلْهُجُوْعُ وَالتَّهَجُّعُ - خفتن بشب -

اَلْهُرُوْعُ وَالْهُرُوْعُ - شتافتن -

اَلْهُطُوْعُ - اقبال الرجل ببصره علی الشیٔ لایقلع عنه -

اَلْهُكُوْعُ - بسیار امیدن -

اَلْهَمْعُ وَالْهُمُوْعُ وَالْهَمَعَانُ - فرو دویدن اشک فعل یفعل لغة فیه -

اَلْهَيْعُ - میسر زدن فعل یفعل لغة فیه -

اَلْيَلْغُ - سر شکستن -

اَلْيَمْغُ - سر کوفتن وجامه سیر رنگ کردن

اَلْيَهْمُ - خوار کردن وشکستن چنانکه بمعنی سد وباطل کردن -

اَلْيَسْلَغُ اَلْيَلْهُ - اَلْيَشُوْغُ - تمام دندان شدن چهارپائے که زنگله دارد صدغت الرجل اذا حاذیت بصدغک صدغه فی المشی وصدغته عن الشیٔ کففته عنه وما یصدغ نملة من ضعفه ای ما یقتل -

اَلصُّلُوْغُ - اَلْفَدْغُ - چیزی میان تهی شکستن

اَلْفَشْغُ - زدن بتاز یانه وکل شیٔ علاشیئا وغطاه فقد فشغه -

اَلْلَدْغُ وَالتَّلْدَاغُ - گزیدن کژدم -

اَلْمَبْغُ وَالْمُبُوْغُ - آشکار شدن والغابر یفعل ویفعل ویفعل والماضی فعل فی الجمیع ونبغ الرجل ذا المکین فی ارث الشعر ثم قال واجاد ومنه سمی النوابغ من الشعراء -

اَلنَّدْغُ - سر انگشت فراکسی زدن والطعن بالرمح وبالکلام ایضا -

اَلنَّزْغُ - اندرم افگندن قومی ونزغه بکلمة طعن فیه

اَلنَّسْغُ - بر بنان زدن وفراکسی تولیدن ودست بسوزن بکندن -

اَلنَّشْغُ - الشهیق عند الشوق حتی یکاد یبلغ به الغشی - اَلنُّشُوْغُ - بالضم السعوط والوجور ایضا والماضی نشغ وقال اللیث نشغت الصبی منه الحدیث فاذا هو ینشغ ای یمتص لغة فیه من النشوغ -

اَلْمَرْغُ - گیاه خوردن چهارپائے -

اَلْهَبُوْعُ - خفتن -

اَلْجَعْفُ - بر کندن و بفگندن -

اَلرَّحْفُ - خزیدن و فراخیگ شدن بابنوهے و زحف فی المشی اعیا -

اَلزَّعْفُ - بر جای بگشتن اَلزَّعْفُ از زودن در سخن -

اَلسَّحْفُ - سترون و فربهی از پشت گوسپند دور و باز کردن سُعف الغلام اذا خرج براسه قروح شعفة الحب شعفا احرق قلبه و یقال امرضه و شعف فلان بکذا شیفته گردانیدن ویرا و شعفت البعیر بالقطران استعملته به -

اَلشَّغْفُ - رسیدن دوستی بغلاف دل

اَلْقَهْفُ - براهیانه زدن و شرب جمیع ما فی الاناء

اَلْعَقْفُ - بر کندن از اصل و استقاف ما فی الاناء اجمع -

اَلْلَّحْفُ - لحاف بر کسی افگندن یا جامه پوشیدن

اَلْلَّخْفُ - سخت زدن -

اَلْبَحْقُ - یکچشم کردن -

اَلْبَعْقُ - شگافتن و اشتر کشتن -

اَلدَّحْقُ - دور کردن و دحقت الرحم رمت بالماء فلم تقبله -

اَلدَّعْقُ - البیع والتنفیر و خبط الابل الحوض حتی ثلمته من جوانبه و دعق الطریق ای کثر علیه الوطی و دعقة الدواب اثرت فیه -

اَلدَّهْقُ - شکستن و پاره کردن -

اَلزَّعْقُ - ترسانیدن و شور کردن طعام و بانگ کردن و هذا بعیدی بالکبار -

اَلزُّهُوْقُ - برآمدن جان و فعل لغة عند بعضهم و آگنده شدن استخوان و از پیش بشدن و نیست شدن باطل و زهق السهم ای جاوز الهدف -

اَلسَّحْقُ - سودن صعقتهم السماء اقلعت علیهم الصاعقة

اَلْفَهْقُ - برانجا کی سر بگردن پوندزدن

اَلْلَّهْقُ - سخت سپید شدن -

اَلْحَقُ - بکاهیدن و نیست کردن و محقه الحر اقه

اَلدَّعْكُ - مالیدن -

اَلدَّهْكُ - بسودن -

اَلدَّحْكُ - دور شدن و باز دشدن فی الحدیث

اَلسَّهْكُ - سودن و سبک فتن ستور و خاک از زمین بردن باد -

اَلْحَكُّ - ستیزه کردن -

اَلْمَعْكُ - المطال واللی و ربما قالوا معکت الادیم اے دلکته -

اَلنَّهْكُ - پوشیدن جامه تا کهنه شود و مبالغه کردن در خوردن و در دشنام -

اَلنَّهْكُ وَالنَّهْمَةُ وَالنُّهُوْكُ - نزار کردن بیمارے وفعل لغۃ ومبالغہ کردن در عقوبت ومنہ الحدیث انہکوا الاعقاب ای بالغوا فی غسلہا وتنظیفہا فی الوضوء والباب دال علی بلاغ فی عقوبۃ واذی -

اَلْبَعْلُ وَالْبُعُوْلَةُ - شوہری کردن فی الحدیث فمن یعل علیکم امرکم ای ابی -

اَلْبَهْلُ - نفرین کردن ومہلتہ خلیتہ وارادۃ

اَلْجَعْلُ - بغلندن -

اَلْجَعْلُ وَالْمَجْعَلُ - کردن وہو مثل الاتخاذ فی التعدیۃ ولاحوال بمعنی التصییر کقولہ تعالیٰ جعلنا قرآنا عربیا وبمعنی الایجاب کقولہ تعالیٰ وما جعلنا القبلۃ وبمعنی الحکم والقول والتسمیۃ کقولہ تعالیٰ وجعلوا الملائکۃ وبمعنی الخلق کقولہ وجعل الظلمات والنور وایضا صلۃ لما بعدہ نحو جعل یفعل کذا مثل طفق وانشا کل منہما صلۃ لما بعدہ من الفعل

اَلدَّخْلُ - در یا یاب کہ سرش تنگ بود وبن فراخ شدن ومنہ الحدیث لا تدخل آے لا تہرب وجوانب چاہ کندن ومنہ الحدیث وادخل فی الکلسری صرفی جانب الخبار کذا یصیر فی الدخل

اَلدَّهْلُ مشغول شدن ویعدی بعن -

اَلرَّحْلُ وَالرِّحْلَةُ - پالان شتر بر بستن -

وَالرَّحْلُ وَالرِّحْلَةُ وَالرَّحَالُ - بازار

نزل داشتن ورحلت لہ نفسی اذا صربت علی اذاہ وفی الحدیث لارحلنک بسیفی ای لاعلونک

اَلرَّغْلُ - شیر خوردن بزغالہ -

اَلرُّحُوْلُ وَالْمَرْحَلُ - دور شدن -

اَلزَّغْلُ - الرغل عن الفارابی وچینہ دادن مرغ بچہ را بمقار -

اَلسَّهْلُ - بتازیانہ زدن وسودن وزود نقد کردن سیم وپوست باز کردن از چیزے وریختن باران ویک تو تافتن -

اَلشَّغْلُ مشغول کردن -

اَلضَّهْلُ - گردیدن اندک اندک وادن وتنگ واندک شدن شراب -

اَلطَّحْلُ - برسیر زدن -

اَلْفَحْلُ وَالْفَحْلَةُ - گشن فراگذاشتن در میان اشتران وَالْفَحْلُ - پی کردن شتر بشمشیر

اَلْفَعْلُ وَالْفَعَالُ - کلاہما بالفتح کردن

اَلْقُحُوْلُ - خشک شدن وفعل فعولا وفعالا ایضا لغۃ والفتح اجود -

اَلْقَحْلُ - بد گفتن کسے را وناسپاسی کردن

اَلْمَحْلُ - مکر وسعایت کردن ویعدی بالباء -

اَلْمَعْلُ - ربودن وزود رفتن ومعل الجمار اے خصاہ -

اَلْمَغْلُ - کسی را بد گفتن نزد یک کسے ویعدی بالباء

اَلنَّحْلُ - بالضم دادن اَلنِّحْلَةُ - کابین فرا دادن بخوش منشی - اَلنَّحْلُ - سخن کسی با کسے اضافت کردن و یعدی الی المفعولین

اَلنُّحُوْلُ - گداختہ شدن تن و فعل فعولا لغۃ والفتح افصح -

اَلنَّحْلُ - نعلین ریای کردن -

اَلنَّعْمُ - النزع -

اَلنَّجْمُ وَالنُّجُوْمُ - بزرگ شدن آتش و منہ النجیم

اَلنَّحْشُ - رو بہ ترش کردن -

اَلنَّحْسُ - الدفع الشدید -

اَلنَّعْمُ - ستون فرانہادن و غموم الرای غشیہم و فعل لغۃ والرغم کسر الانف الی باطنہ تہتما -

اَلنَّعْمُ - نگاہداشتن فرو شدن آفتاب را رغم فلان رَغْمًا و رُغْمًا و مرغمۃ اذا لم یقدر علی الانتصاف ومنہ الحدیث وان رغم انف ابی الدرداء اے اذل و فعل لغۃ عند بعضہم

اَلنَّحْمُ - باران اندک آمدن اَلنَّحْمَلَةُ انبوہی کردن و بدوش بر زدن -

اَلنَّحْمُ - ضرب من سیر الابل -

اَلنَّحْمُ - تیز رفتن -

اَلنَّحْمُ - الطعام الکثیر -

اَلنَّحْوُ - تباہ شدن طعام و فعل فعلا لغۃ

اَلنَّحْمُ - ہراسانیدن -

اَلنَّغْمُ - بدندان گرفتن و اشتقاق الفغم من ہذا

اَلنَّحْوُ وَالنُّغَامُ - گریستن کودک تا آوازش سیری شود -

اَلنَّحْوُ - سیاہ و نیکو شدن موے -

اَلنَّغْمُ - بوسہ دادن و سند رائحۃ الطیب

اَلنَّحْلُ وَالنُّحُوْمُ - الغنوم شگفتن گل -

اَلنَّحْوُ - خویشتن در کار انگندن بے اندیشہ

اَلنَّحْمُ - در شتر و سر باردان بستن و کمت المرأۃ اذا التقمت فاہا عند التقبیل

اَلنَّحْمُ - گوشت دادن و فی الحدیث یتناحرون جلا ای قتلا و یقال قرب منہ حتی لزق بہ لغۃ لغۃ اذا اخبرت صاحبک بشیء لا تستیقنہ -

اَلنَّحْمُ وَالنُّغَامُ - بانگ بر شتر زدن تا نیک برد و بانگ کردن پیل و شیر و نحوہ بکذا الی اولہ

وَالنُّغَامُ - سنگ انداختن بسر انگشت قال القتیبی الفیل نہیم بالکسر -

وفی الحدیث رغن الیہ ای مال -

اَلنَّحْنُ - گرو کردن یقال رہنت الشیء عند فلان و رہنتہ الشیء و دائم شدن -

اَلنَّحْنُ - در تنگی شدن -

اَلنَّحْنُ - شکستن سنگ و بر کردن بر اندن

اَلنَّحْنُ - نیکو کردن میان قوم و زدن و چیزی دادن در قدح چوبین -

اَلطَّحْنُ - آرد کردن و گرد شدن مار -
اَلظَّعْنُ - رفتن و لایجوز ان یکون الساکن مخففا من المتحرک لان الفتحة لاتستثقل الکسرة والضمة وکذلک القول فیما اشبهه -
اَللَّحْنُ - چیسیدن بکسے و یعدی بالے وسخن سربستہ گفتن کہ جز مخاطب کسے نفہم نکند و یعدی باللام وخطا کردن و سرائیدن و خواندن
اَللَّعْنُ - نفرین کردن و اصلہ الطرد -
اَلمَحْنُ - آزمودن و خاک و کل از جاہا برآوردن وبتازیانہ زدن وکشیدن ادیم تا فراخ تر شود و مناخذا استحن اللہ قلوبہم علی احد القولین ومعناہ وسع اللہ قلوبہم وشرحہا للتقوی مخنت البیری اخرجت ترابہا وطینہا عن الفارابی والجوہری وہو بالجار
اَلهَنَةُ - الخدمت بالفتح عن الاصمعی و بالکسر عن ابی زید والکسائی وَالهُنَةُ بالفتح جلب الابل عند الصدر -
اَلبَدْءُ - ناگاہ آمدن و بدجستن اذا استقبلہ بہ
اَلبَهْتُ - روی فراکارے کردن والماضی تجد وزنہ تعلل لان تارہ بدل من الواو -
اَلجَبْهُ - برپیشانی زدن وکمروہ پیش کسے وابردن وکسی را بدرشتی از کار باز زدن وجہنا المار جہاورد ناہ ولیس علیہ اداۃ الاستفہام

اَلجَلْهُ - سنگریزہ از جای فراتر کردن -
اَلدَّرْءُ - دفع کردن از کسے قیل لہا رمبدلۃ من الہمزۃ -
اَلرَّقْءُ وَالرُّقُوْءُ - باآب مدن شتر ہر کہ خواہد
اَلسَّنْهُ - براست زدن -
اَلشَّحْوُ - رفتن اسپ چنانکہ ماندگی نداند -
اَلشَّدْهُ - سرگشتہ شدن و مشغول کردن والماضی منہا شدہ -
اَلشَّغْهُ - مشغول کردن و شغہنی فلان اذا لح علیک فی المسالۃ حتی انفذ ما عندک ومنہ رجل مشغوہ ومار مشغوہ عضہ عضہ ارماہ بالہتان
اَلقُمُوْءُ - القموح -
اَلكَدْهُ - خراشیدن وکوفتن بسنگ -
اَلمَدْهُ - المدح -
اَلنَّهْرُ - الزجر -
اَلدَّرْءُ - الندہ -
اَلزَّجْرُ - اَلنَّزْهُ - دور کردن -
اَلنَّقْهُ - دریافتن اَلنُّقُوْهُ - بہ شدن از بیمار
اَلنَّكْهُ - بہ کردن ویفعل لغۃ ونکہ الرجل تغیرت نکہتہ من النخمۃ -

ومن المعتل

اَلوَهْبُ وَالهِبَةُ - دادن وتقول ہبتہ ثوبا سخیا بمعنی حسب یتعدی الی المفعولین

ولا یستعمل منه ماض ولا مستقبل فی هذا المعنی
دَعْ ذا ای اترکه واصله ودع یدع ودعا ومصدر
ماضیه للایقال ودعه ولا وادع وانما قالوا ترکه
وهو تارک ربما جاء فی الشعر ودعه فهو مودوع
اَلْوَزْعُ - باز داشتن والوَزْعُ بالفتح الاسم
اَلْوَشْمُ - سپیدی اندر آمدن -
اَلْوَضْمُ والمِوْضِمُ والمَوْضُوعَةُ -
پنهان والوَضْمُ - بزادن وبشتافتن
ستور ووضع منه فلان ای حطّ من درجته
اَلْوُضْعُ - بالضم والتضعُ - در آخر پاکی
آبستن شدن اَلْوَضِیعَةُ - زیان کردن
یقال وضع الرجل فی تجارته وشوره چریدن
شتر نزدیک آب چنانکه فراتر نشود ونزدیک
شوره وآب چرانیدن ویراد الماضی منهما
فعل وفی الحدیث من وضع السلاح ثم وضع
قدمه بدر قیل معنے ثم وضعه قاتل به وضرب
یعنی فی الفتنة یقال وضع القوم ایدیهم فی الطعام
اذا اکلوا منه ومنه قول سدیف تضع السیف
البیت ای ضع السیف علی المضروب به -
اَلْوُقُوعُ - فرو نشستن مرغ وافتادن یقال
وقع ربیع بالارض ولا یقال سقط - اَلْوَقْعُ
بجانبک بزدن کارد وجز آن وتیز کردن
آن وشخون کردن ویعدی بالباء -

اَلْوَقْعَةُ - بکسی افتادن وقعت من کذا
وعن کذا وقعا ای سقطت اَلْوَقِیعَةُ - بد گفتن
وقوله تعالی اذا وقعت الواقعة علیهم معناه وجب
السخط علیهم واهل قولهم اهلب وکع ای اهلب کل فیه
اَلْوَلْعُ والوَلَعانُ - دروغ گفتن اَلْوَلُوعُ
بالفتح وهو شاذ والوَلْعُ - حریص کردن ویعدی
بالباء وجار ولعه بمعنے حبسه -
اَلْوُلُوغُ - آب خون خوردن سباع بزبان
ویعدی بفی وحکی ابو زید ولغ الکلب بشربنا
وفی شرابنا ومن شرابنا -

ومن الناقص

اَلدَّحْیُ - واگسترانیدن -
اَلرَّحْیُ - گردانیدن آسیا -
اَلسَّحْیُ - السحو -
اَلشَّحْیُ - دهن باز کردن -
اَلطَّحْیُ - ملامت کردن وپوست از چوب
باز کردن وقولهم لحاه الله ای قبحه ولعنه
اَلمَحْیُ - المحو -
اَلنَّحْیُ - چشم سوی کسے آوردن -
اَلبَغْیُ - البغو -
اَلرَّعْیُ والمَرْعَی - چرانیدن وچریدن
اَلرِّعَایَةُ - نگاهداشتن یقال رعیت علیه
حرمته ورعیت النجوم رقبتها -

اَلسَّعْیُ۔ کار کردن و دویدن اَلسَّعَایَۃُ۔ غمز کردن و یعدے بالبار و سعایت کردن مکاتب بعاملی زکوۃ کردن و یعدی۔ یعلے اَلسِّعَایَۃُ۔ زنا کردن بریر ستار و فی حدیث عمر اتی بالماء سامعین فی الجاھلیۃ و معنی المساعاۃ الزنا و خص الاماء بھا لانھن کن یسعین علی مواليھن فیکسبن لھم۔

اَلنَّعْیُ وَالنَّعْیَانُ۔ خبر مرگ کسی دادن یقال نعاہ لہ و فی الحدیث نھی علی النعی ای علی عیب علی یقال نعیت علیہ فعلہ اے عبتہ علیہ۔

اَلصَّغْیُ۔ الصغو سکت فلان فمالنی بحرف اے مانبس علیہ۔

اَلذَّھْیُ۔ کسی را بلائی صعب رسیدن و واہی شدن۔

اَلرَّھْیُ۔ برداشتن کور آب چیزے را وجنبانیدن باد درخت را و زہاہ اَلخفۃ وتہادن بہ صھی الجرح صھیانا دی و سال وفعل لغۃ۔

اَلطَّھْیُ۔ اَلطَّھْوُ۔ واز نودن۔

ومن المھموز الفاء

ما ابہت للامر ابھا و ھو الامر نسماہ ثم تنتبہ لہ وفعل یفعل فعلا لغۃ۔

اَلْاَھْۃُ۔ پیر ستیدن۔

ومن المھموز العین

اَلْجَاْبُ۔ کسب کردن۔

اَلدَّاْبُ وَالدُّؤُوْبُ۔ پیوستہ کاری کردن بجد و رنجیدن۔

اَلذَّاْبُ۔ راندن شتر و ذابہ طردہ و حضرہ۔

اَلرَّاْبُ۔ کار را اصلاح آوردن و قدح شکستہ را دربستن۔

اَلسَّاْبُ۔ خفہ کردن و فراخ کردن مشک۔

اَلْقَاْبُ۔ طعام و شراب خوردن بعنف۔

اَلذَّاْتُ۔ خفہ کردن۔

اَلسَّاْتُ۔ مثلہ۔

اَلْجَاْثُ۔ ترسانیدن والماضی جئت الذات

اَلنَّوْاَجُ۔ بانگ کردن میش۔

اَلنَّاْجُ۔ نیک فروبردن آب و دریدن مشک و دمیدن دروے۔

اَلنَّوْءُ۔ بشدن اندر زمین اَلنَّبْءُ۔ جنبیدن باد۔

اَلنَّاْجُ۔ زاری کردن در دعا۔

اَلنَّاْدُ وَالنُّؤُوْدُ۔ بترسانیدن۔

اَلسَّاْدُ وَالسُّؤُوْدُ۔ خفہ کردن۔

اَلْغُوَادُ۔ زکام گرفتن و الماضی فعل۔

اَلضَّاْدُ۔ غلبہ کردن کسی را بخصومت۔

اَلْفَاْدُ۔ بردل زدن و دردی رسیدن

دل را و گوشت بریان کردن و انگشوا یختن۔
اَلْمَادُ۔ خرامیدن و سیراب شدن و یقال للفصو
اذا کان ناعما یتبختر ھو یمادا مادا حسنا۔
اَلْمَارُ۔ جاہ کندن و بخنی نہادن۔
اَلْمَارُ وَالْمُوْرُ۔ کشندہ کسی را بکشتن و یعدے
بنفسہ و بالباء۔
اَلْمُوَارُ۔ زاری کردن و بانگ کردن گاو
اَلْمَارُ۔ مہربانی کردن شتر بر بچہ دیگر و مہربان
شدن وے۔
اَلْمَارُ۔ تباہ کردن میان قوے۔
اَلْمَانُ۔ نقصان کردن حق کسے۔
اَلْمَایَسَۃُ۔ مہتری کردن۔
اَلْمَاسُ۔ برسر زدن۔
اَلْمَاسُ۔ تبر زدن و براھیانہ سر زدن
اَلْمَاسُ۔ المار۔
اَلْمَاشُ۔ باپس افگندن و از جائگاہی
دور فراگرفتن۔
اَلْمَاظُ۔ مشک پر کردن و خفہ کردن۔
اَلْمَافُ۔ بیفگندن و بترسانیدن و رجل
مجوف اے جائع۔
اَلْمَافَۃُ وَالْمَأْفَۃُ۔ مہربانی کردن
و یعدی بالباء و فعُل یفعُل لغۃ و فعِل
یفعَل فعلا لغۃ ایضا شُئف ای فزع۔

اَلْمَالُ۔ لنگیدن و منہ جمل اَمْیَلُ۔
اَلْمَالُ وَالْمَالَانُ۔ فریفتن و بنشاط
رفتن قال ابو زید ھی مشیۃ شبیہۃ بالتمثل
و مشی المتثقل۔
اَلْمَلُّ وَالْمُلُولُ۔ سبک رفتن
اَلْمَسْوَالُ وَالْمَسْئَلَۃُ۔ پرسیدن و فی
سالت لغتان تحقیق الھمزۃ و ھی اللغۃ الفاشیۃ
والامر من ھذا اِسْأَلْ و تخفیفھا و ھی علی
وجھین احدھما ان لا تنقل من ھذا الباب و
الثانی ان تجعلہ من باب فِعل یفعَل فتقول سلت
اسال کخفت اخاف و یکون عین الکلمۃ علی ھذا
القول من الواو لقولھم ھما تیسا و لان الامر
منھما سَلْ و سِلْ فعل تتعدی الی مفعولین
و یکون المفعول الثانی علی ثلثۃ اضرب احدھما
ان یتعدی الیہ من غیر حرف ظاھر و لا مضمر کقول
الراجز۔ سالت عمرا بعد بکر حقا و الثانی ان
یتعدی الفعل الیہ باضمار حرف کقولہ تعالی
و لا یسال حمیم حمیما ای عن حمیم و یجوز الاظہار
کقولہ تعالی و سئلھم عن القریۃ و الثالث ان یقع
موقع المفعول الثانی استفہام کقولہ تعالی
سل بنی اسرائیل کم اتیناھم و سل من ارسلنا
قبلک من رسلنا اجلنا یجوز الاقتصار علی مفعول
و یکون علی ضربین احدھما ان تتعدی بنفسہ

کقوله تعالی واسالهما انفقتم والثانی بحرفی
البحر البار کقوله سال سائل بعذاب واقع
وعن کقولک سال عن زید النار لان
معنی الذی کانه ینهض براسه اذا مشی۔
حَامَتِ الْحَائِطَ۔ ای رفعته مثل دعمته۔
اَلْلَّاءُ۔ عیب کردن وحقیر داشتن۔
نَزَیْحَ۔ ای ذهب وزال مات شام فلان
علی قومه شتاما اذا جر علیهم۔
اَلشُّئُوْءُ وَشِیْمٌ عَلَیْهِمْ اذا صار شئوما علیهم
قام البعیر اذا لم یرفاه من العثب۔
اَلْلُّاءُ۔ ایضا واهم آوردن جراحت
وجز آن ونیکو کردن ولا مت السهم لاما
جعلت له لواتا۔
اَلنَّئِیْمُ۔ بانگ کردن بوم وگس۔
شانت شأنه قصد قصده وماشانت شانه
لم اکترث له ولا شانن شانهم ای لا افسد امرهم۔
اَلْمَأْنُ۔ مؤنت کشیدن ومانت الرجل
مارنا اصبت مابین سرته وعانته وشرسوفه
ومامانت مارنه قیل ما اکترث له وقیل ما تهیات له
وقیل ما علمت به وهو یمانه ای یعلمه۔

من الناقص المهموز الفاء

اَلْاِبَائُ۔ سرباز زدن از چیزی وهو
شاذ لخلوه من حرف الحلق۔

ومن الناقص المهموز العین

اَلْبَای۔ فخر کردن۔
اَلثَّائُ۔ تباه شدن درد۔
اَلْجَائُ۔ گزیدن ویعدی بعلی فی لگاهداشتن
اَلدَّائُ وَالدَّاءُ۔ رنجیدن۔
اَلدَّاوُ۔ راندن والغالب بفعل وفعل وثیر مرده شدن
اَلرَّائُ۔ باجتهاد چیزی گفتن وبرشتن دن
اَلرَّوِیَّةُ وَالرُّؤْیَا۔ دیدن ودانستن تقول
رَاهُ وَرَآهُ مثل راعه وبندداشتن اَلرُّوَیَّا
خواب دیدن وتحذف الهمزة من مستقبل رای
وتنقل حرکتها ای الرار ورب عالم تحذف۔
اَلسَّاءُ وَالسُّوْءُ۔ اَلشَّاءُ وَالشَّائُ
ازپیش بشدن وَالشَّاوُ۔ خاک از چاه
برکشیدن وشاه اعجبه۔
اَلْفَاءُ وَالْفَائُ۔ تنگافتن۔
اَلْلَّائُ۔ درنگی شدن رنجور شدن۔
اَلْمَاءُ وَالْمَائُ۔ کشیدن بعسرت تا فرانج شود
وَالْمَائُ۔ تباه کردن قومی لسنجر جینی کردن
اَلنَّائُ۔ دور شدن ویعدی بنفی وعن
وجوی کندن گرد خیمه از بهر باران تقول
نَائَ نوءک ای اصلحه۔

ومن المهموز اللام

اَلْجَبَاءُ وَالْجُبُوْءُ۔ بد دلی کردن وجبار

علیہ الاسود فقتلہ ای خرج وجبات عینی عن الشر
نبت عنہ۔
اَلْخَبَاءُ پنہان کردن۔
اَلدَّبَاءُ۔ بر بالا شدن و دیدبانی کردن
گرد ہی راوانا اَرْبَارُبِکَ عن ہذا الامر ای
ارفعک عنہ و مَا بَارَبْتُ رَبَارَ فلان ای ما علمت بہ
ولم اکترث لہ۔
اَلسَّبَاءُ وَالْمِسْبَاءُ۔ خمر خریدن از بہر خوردن
وَالسِّبَاءُ۔ بتازیانہ زدن و بآتش سوختن۔
اَلصَّبْوُ۔ از دینے بدینے شدن و صابر
شدن و دندان برآمدن و صبات علی القوم
صبواً و صبوراً اذا طلعت علیہم۔
اَلضَّبَاءُ وَالضُّبُوءُ۔ پنہان شدن و
بزمین باد و سیدن۔
اَلْعَبَاءُ وَالْعُبُوءُ۔ پاک داشتن وَالْعِبَاءُ
عطر آمیختن و ساختن کار۔
اَللَّبَاءُ۔ کسے را فلہ دوشیدن وفی الحدیث
من ان تلبأھا یقال لَبَأَتِ الوَدِیَّۃَ ای
غرستہا و سقیتہا اول شیہا ماخوذ من اللباء
اَلنَّبَاءُ وَالنُّبُوءُ۔ کالصبار والصُّبُور۔
از جای بجائے شدن وَالنَّبَاءُ بیا گاہانیدن
اَلْحَتَاءُ وَالْحُتُوءُ۔ فی الاکیسۃ جماع کردن بزن
اَلْمَتَاءُ۔ بصاز دن۔

اَلنَّتَاءُ وَالنُّتُوءُ۔ بالا گرفتن بر لیس و براحت
وجز آن۔
اَلرَّثَاءُ۔ شیر تازہ بر ترش ریختن۔
اَلْفَثَاءُ۔ فرو نشاندن جوش دیگ و چشیم۔
اَلْکَثَاءُ۔ شیر با سر آب مدن و کف برآوردن
و برآمدن نبات و پشیم۔
اَلْجَاءُ۔ شاد شدن و یعدے بالبار۔
اَلْخَجَاءُ۔ الجماع۔
اَلْفَجَاءَۃُ۔ بالمد ناگاہ رسیدن و فعل لغۃ
اَلْفَجَاءُ۔ بالتسکین عن الزجاج و بالتحریک عن جمہرۃ
وَالْمَلْجَاءُ پناہ گرفتن و یعدی بالی۔
اَلنَّجَاءُ۔ بجشیم کردن و مثلہ الحدیث ردوا
نجاۃ السائل بالقتۃ ای ردوا شدۃ نظرہ
الی طعامکم لقمۃ تشفونہا الیہ۔
اَلْھَجَاءُ۔ خوردن طعام۔
اَلْبَدْأُ۔ ابتدا کردن و اہل الحدیث یقولون
بَدَیْنَا بمعنی بَدَانَا و آبلہ و سرخہ بیرون مدن
والماضی من ہذا فعل۔
اَلْحَدْأُ۔ باز گردانیدن۔
اَلرَّدْأُ۔ یاری کردن۔
اَلْکَدْأُ۔ نابالیدن گیاہ و نبات
از سرما یا از کراہیت داشتن چیزی۔
اَلْھَدْءُ وَالْھُدُوءُ۔ بیارامیدن۔

اَلْبَذَاءُ۔ ناپسند آمدن جال کسے وگیاہ خور۔ ما
اَلْخَرَاءُ۔ فروتنی کردن و فعل فعولا لغۃ۔
اَلْهَدَاءُ۔ بریدن۔
اَلْبَرَاءُ۔ بالفتح از بیماری بہ شدن ہذا
قول اہل الحجاز و یفعُل فعلا لغۃ فیہ عن سیبویہ
والمبرد وغیرہما وہو شاذ و آفریدن۔
اَلدَّرَاءُ۔ الدفع ومنہ الحدیث ادرؤا الحدود
ما استطعتم اَلدُّرَاءُ۔ رفتن ستارہ
از جای خویش و با دژبہ شدن شتر وَدَرَأَ
علینا فلانٌ درءًا ای طلع علینا مفاجاۃً
وفی الحدیث درار جمعۃ ای بسطہا۔
اَلذَّرَاءُ۔ آفریدن۔
اَلسَّرَاءُ۔ خایہ نہادن ملخ طرأت علی القوم
طرءًا و طُرُوءًا اطلعت علیہم من بلد آخر۔
اَلْقَرَاءُ۔ جمع کردن وَالْقَرْءُ وَالْقِرَاءَۃ۔
وَالْقُرْآنُ۔ خواندن ومنہ الحدیث فلیقرأ
قراۃ ابن ام عبد قال ابوبکر معناہ فلیترتل
ترتیلا او یحزن تحزینہ او یحدر حدرہ ولا یجوز
ان یحمل معناہ علی نظم الحروف لان الاجماع
علی مخالفتہ وفی حدیث آخر اقرأکم ابیّ
قیل معنے فی وقت من الاوقات لا زید لم احد
یتقدمہ فی اتقان وقیل اقرأ بمعنے قاری والتقدیر
قاری من امتہ ابی کما قیل اللہ اکبر بمعنی کبیر

وفلان قراء علیک السلام واقرأکم السلام بمعنی واحد
اَلْمِرَاءُ۔ بگوارنیدن طعام کسے را الا تقول مرانی
ولکن امرانی۔
اَلْهِرَاءُ۔ فحش گفتن و بزدن سرما چنانکہ
بیم ہلاک بود و نیک پختن گوشت۔
اَلْجُزْءُ۔ باز پارہ کردن و فا بخشیدن و پسند
کردن و یعدی بار۔
اَلْجُزُرُ۔ بالضم پسندیدہ کردن ستور بگیاہ تر
از آب والماضی فعل و فعل اَلْجُزْءُ برداشتن
کوراب چیز برا و گرد کردن شتر و راندن وے
اَلذُّرْءُ۔ مصیبت و زیان رسانیدن۔
زرأت الرجل زرءًا و مَزْرِیَۃً اذا اصبت منہ
خیرًا ما کان وفعل لغۃ فیہما۔
اَلنَّزْءُ وَالنُّزُوءُ۔ میان قوم تباہ کردن
ونزأت علیہ نزاءً حملت ورجل منزوء یکذا
ای مولع بہ۔
اَلْهُزُوءُ وَالْهُزْءَۃُ۔ افسوس داشتن و
فعل یفعل فعلا و فعلا لغۃ ویعدی بالباء۔
اَلْبَسَاءُ وَالْبُسُوءُ۔ انس گرفتن باچیزے
وفعل فعلا و فعولا و یعدی بالباء۔
اَلْجَسَاءُ وَالْجُسُوءُ۔ سخت و درشت شدن
اَلْخَسَاءُ۔ دور کردن اَلْخُسُوءُ دور شدن
اَلْحَسَاءُ وَالْخُسُوءُ خیرہ شدن چشم۔

اَلْمَسَاءُ۔ نایاکی کردن۔
اَلنَّسَاءُ وَالنَّسَاءُ وَالنَّسِیءُ۔ تاخیر کردن
وَالنَّسَاءُ۔ راندن بصاد وشین بامعجمتین
وبا برگرفتن زن تقول من ہذا نسئت
المرأۃ فہی مرأۃ نسیء۔
اَلْجَشْوُ وَالْجُشُوءُ۔ از جای برآمدن دل
اَلْحَشْوُ۔ مجامعت کردن وزخم برشکم زدن
اَلنَّشَاءُ۔ نیک بریان کردن گوشت۔
اَلنَّشَاءُ وَالنَّشَاۃُ وَالنُّشُوءُ۔ برالیدن
وَالنَّشَاءُ وَالنُّشُوءُ۔ پدید آمدن میغ۔
اَلْحَصَاءُ۔ سیراب شدن۔
اَلنَّضَاءُ۔ برداشتن وزجر الناقۃ۔
اَلْحَضَاءُ۔ فاشوریدن آتش۔
اَلْحَطَاءُ۔ مجامعت کردن وبفگندن چیزے
وپنجہ برپشت کسی زدن ہو فی الحدیث و
کف انداختن دیگ۔
خطاء السہم۔ لغۃ فی خَطِیَ الشَّطَارُ پالان
برشتر بستن وگران کردن چیزے۔
اَلْغَطَاءُ۔ اَلْحَطَاءُ الا فی المعنی الاخیر۔
اَللَّطَاءُ۔ بزمین باد وسیدن وفعل فعولا لغۃ
اَلْحَفَاءُ۔ کف انداختن دیگ وسیل
وبرزمین افگندن ونگوسار بکردن دیگ
واما الذی فی الحدیث فاجفاہ واقدرہم

بانیہا فہی لغۃ مجہولۃ۔
اَلرَّفَاءُ۔ رفو کردن۔
اَلْکَفَاءُ۔ نکو کردن اوانے وبازگردانیدن کسرا
اَللَّغَاءُ۔ گوشت از استخوان پوست از
چوب باز کردن۔
اَلرَّقَاءُ وَالرُّقُوءُ۔ باز ایستادن اشک
وخون وارقاء علی الملک ای ارفق بنفسک
ولا تحمل علیہا اکثر مما تطیق۔
اَلنَّقَاءُ وَالشَّقُوءُ۔ دندان شتر برآمدن
وَالشَّقَاءُ وَفَرْقُ شَعْرِ الْمَفْرِقِ بِالْمِشْطِ وَضَرْبُ الْعَصَا عَلَی الْمَفْرِقِ
اَلْفَقَاءُ۔ چشم برکندن۔
اَلْبَکَاءُ۔ اندک دادن شیر
اَلزَّکَاءُ۔ نقد کردن۔
لَکَاءٌ الارض اے ضرب۔
اَلنَّکَاءُ وَالنِّکَایَۃُ۔ پوست باز کردن ریش
اَلْحَلَاءُ۔ بتازیانہ زدن وپوست باز کردن
وحلاہ مائۃ درہم ای اعطاہ وحلاتہ بالحلوٰ
اے کحلتہ وہو حجر یدلک علیہ واتم تکحل العین
اَلْخَلَاءُ وَالْحِلَاءُ۔ حرونی کردن۔
اَلسَّلَاءُ۔ گداختہ مسکہ وبتازیانہ زدن۔
اَلْکَلَاءَۃُ وَالْکُلُوءُ۔ نگاہداشتن وکلبت
بالیاء لغۃ قریش اَلْکُلُوُّ۔ گیاہ خوردن ستور
وکلاء الذین تناضر۔

اَلْمَلَاءُ - پر کردن اَلْمَلَاءَةُ زکام افتادن والماضی فعل -
اَلثَّمَاءُ - جریش دادن و ترید در تنکستن و شکستن
اَلْحَمَاءُ - لوش از جاہ برآوردن -
اَلدَّمَاءُ وَالدُّمُوُّ - ایستادن بجای -
اَلْقُمُوْءُ وَالْقُمُوْءَةُ - فربہ شدن گوسپند
اَلْكَمَاءُ - سماروغ دادن وفی الحدیث فَكَمَاءُ تُهَا نُورٌ اَلْبَصَرِ تنہا بمنزلۃ المحتہا -
اَلنُّثُوْءُ - بجائے مقیم شدن جناء علی الشیٔ جنوء کبّ علیہ -
اَلدَّنَاءَةُ وَالدُّنُوْءَةُ - ناکس شدن فعل لغۃ -
اَلزَّنُوْءُ وَالزُّنُوْءُ - بالا بر شدن اَلزُّنُوْءُ پناہ باکسی دادن ویعدی بالی باز داشتن بول وزنات الخمسین زنار دنوت وزنار اظل صہر
اَلضَّنُوْءُ - بسیار شدن مال اَلضَّنَاءُ وَالضُّنُوْءُ وَالضَّنَاءُ - بسیار فرزند شدن -
اَلْقُنُوْءُ - سیخ شدن یقال احمر قانیٔ -
اَلْمُنَاءُ - پیراستن پوست -
اَلْهُنَاءُ - بیندودن بقطران وکسی را در عیال خویش داشتن -
اَلْبَهَاءُ وَالْبُهُوْءُ - اَلْيَسَارُ فی معناہ وحکمہ

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْوَبَاءُ - اشارت کردن ویعدی بالی -

اَلْوَثَاءُ - بند دست از جای بیا مدن والماضی منہ فعل یقال وثئت یدہ وبیاوردن آن -
اَلْوَجَاءُ - فاتولیدن وبکار دزدن فی گردن زدن اَلْوِجَاءُ - رگہای خایہ گشن کوفتن ومنہ الحدیث فعلیہ بالصوم فان الصوم لہ وجاء وفی حدیث آخر فلیجأ ذہنہ اے فلید قہس -
اَلْوَذْءُ - عیب کردن وحقیر داشتن واز ہار یدن
اَلْوَزْءُ - خشک بکردن گوشت -
اَلْوَضَاءُ - بسپیدروئی کسی را غلبہ کردن
اَلْوَمَاءُ وَالْوَبَاءُ - اشارت کردن ویعدی بالی

باب فعل الفعل بكسر العين في الماضي وفتحها في الغابر السالم منه

اَلتَّرَبُ وَالتَّوْبَةُ - درویش شدن و خاک آلودہ شدن -
اَلتَّعَبُ - رنجور شدن -
اَلتَّغَبُ - ہلاک شدن -
اَلْجَدَبُ - بے برشدن زمین -
اَلْجَرَبُ - گرگن شدن -
اَلْجَشَبُ - درشت شدن -
اَلْجَنَبُ - سلاشتر بہلو فادو سیدن از غایت تشنگی وسخنی شدن پای وجنب البعیر ظلع من جنبہ -
اَلْحَدَبُ - مہربانی کردن -

اَلْحَرَبُ - سخت خشم گرفتن -
اَلْحَصَبُ - سرخچہ برآمدن -
اَلْحَطَبُ - باہیمہ شدن زمین حقب البعیر اذا اصاب حقبۃ فاحتبس بولہ والعام اذا احتبس مطرہ -
اَلْحَنَبُ - منحنی شدن دست -
اَلْخَرَابُ - ویران شدن اَلْخَرَبُ ان ترم ضرع الناقۃ والشاۃ مع ضیق احلیلہا
اَلْخَشَبُ - ابر شدن زمین من الخصب
اَلْخَنَبُ - سست پای شدن -
اَلدَّرَبُ وَالدُّرْبَۃُ - خوی کردن ویعدی بالبار -
اَلدَّرَبُ - تباہ شدن معدہ وجراحت ومنہ الحدیث ذرب النساء علی ازواجہن -
اَلذَّہَبُ - خیرہ شدن چشم از دیدن زر
اَلرَّجَبُ - بالتحریک بزرگ داشتن و منہ سمی رجب رجبًا -
اَلرَّغَبُ وَالرَّغْبَۃُ وَالرَّغْبَی کالسکوی وَالرُّغْبُوْتُ وَالرَّغْبُوْتَی - رغبت کردن در چیزے ویعدی بفی ورغبت از چیزی بگردانیدن ویعدی بعن -
اَلرُّکُوْبُ وَالرَّکَبُ - برنشستن -
اَلرُّہْبُ - بالضم وَالرَّہَبُ - بالتحریک وَالرَّہْبَۃُ وَالرُّہْبُوْتُ وَالرُّہْبُوْتَی ترسیدن -
اَلسَّرَابُ - چکیدن آب از مشک نو -
اَلسَّغَبُ وَالسُّغُوْبُ - گرسنہ شدن -
اَلسَّقَبُ - نزدیک شدن -
اَلشَّجَبُ - ہلاک شدن واندوہگین شدن
اَلشَّرَبُ - بالحرکات الثلث وَالشِّرَابُ آشامیدن قال ابو عبیدۃ المصدر بالفتح لاغیر وقال علی اَلشَّرْبُ - بالفتح جمع شارب کصاحب وصحب وبالکسر المشروب کالطحن بمعنی المطحون وبالضم المصدر -
اَلشُّصُوْبُ - سخت شدن کار وفعل کنصر لغۃ شنب یوشنا شنبا ای برد فہو فاعل وفعل
اَلصَّحَبُ وَالصَّحَابَۃُ - صحبت کردن -
اَلصَّخَبُ - بانگ کردن -
اَلصَّقَبُ - نزدیک شدن ضربت الارض من الضریب -
اَلطَّرَبُ - سبک شدن دل از نہایت شادی یا از نہایت اندوہ -
اَلعَجَبُ - شگفت داشتن -
اَلعَرَبُ - تباہ شدن معدہ بالراء وباسر شدن جراحت -
اَلعَصَبُ - بسیار پے شدن گوشت

اَلْعَضَبُ - شکستہ بیرون شدن -
اَلْعَطَبُ - ہلاک شدن -
اَلْعَلَبُ - سخت شدن اَلْعَلَبُ - سخت شدن گوشت و نبات غربت عینہ اذا کان بہاورم فی المارنی -
اَلْغَضَبُ وَالْمَغْضَبَۃُ - خشم گرفتن و یعدی بعلی یقال غضبت لفلان اذا کان حیا و بفلان اذا کان میتا -
اَلْغَھَبُ - غافل شدن -
اَلْقِرْبَانُ - نزدیک چیزے شدن -
اَلْکَلَبُ - سخت شدن سرما زمستانی و سخت حریص شدن بر حرب قومی و شبیہ جنون یاخذ الانسان اذا عقرہ -
اَلْکَلَبُ اَلْکَلِبُ - یقال رجل کلب کلب و رجال کلبی
اَللَّحَبُ - بانگ کردن بانبوہے اَللَّحَبُ نزار شدن از پیری
اَللَّصَبُ - بالتسکین تپیدن انگبین در وغن لصب بالتحریک
اَللَّصْبُ - شمشیر در نیام و انگشتری در انگشت گرفتن و پوست بر تن گرفتن از زاری -
اَللَّعِبُ وَالتَّلَعُّبُ - بازی کردن -
اَللَّھَبُ وَاللَّھْبَۃُ - تشنہ شدن در جل لہبان و امراۃ لہبی -
اَلنَّشُوْبُ - بستہ شدن در چیزے -

اَلنَّصَبُ - رنجور شدن -
اَلْبَلَتُ - بریدہ شدن -
اَلْثَّنَتُ - گندہ شدن گوشت -
اَلْحَمَتُ - تباہ شدن کوز و جز آن -
اَلشَّمَاتَۃُ - شادی کردن بکرو ہی کہ دشمنی را رسد و یعدی بالبار -
اَلْعَنَتُ - بزو مند شدن در کارے افتادن کہ ازان بیرون نتوان آمد - شکستہ شدن استخوان پس از چیزے قولہ اَلْعَنَتُ منکم یعنی الفجور والزنا والترکیب یدل علی مشقۃ -
اَلْغَلَتُ - غلط کردن در حساب -
اَلْقَلَتُ - ہلاک شدن -
اَلْنَّثَتُ - قلب لثت -
اَلْحَنَثُ - دروغ شدن سوگند و یعدی بفی و بزو مند شدن -
اَلدَّمَثُ - نرم شدن -
اَلرَّمَثُ - گلہ کردن شتر از خوردن نوعی از شورہ
اَلشَّنَثُ - درشت شدن -
اَلْعَبَثُ - بازی کردن -
اَلْعَزَثُ - گرسنہ شدن -
اَلْغَلَثُ - بالعین والغین شدۃ القتال والزوم
اَلْکَبَثُ - دم گرفتن گوشت -
اَلْلَّبَثُ - بالتسکین والبثات درنگ کردن

وجار فی الشعر بالتحریک وبالفتح تشنه شدن
والنعت فعلان والمرأة فعلی۔
اَلْبَهَجُ۔ شاد شدن والنعت فعل وفعیل۔
اَلْثَلَجُ۔ آرامیدن تن۔
اَلْبَجَرُ۔ جنبان شدن انگشتری۔
اَلْحَبَجُ۔ برآماسیدن شکم شتر از خوردن بوعی
اَلْحَرَجُ۔ خیره شدن چشم وتنگ شدن دل۔
اَلْخَلَجُ۔ گله کردن از ماندگی۔
اَلْخَبَجُ۔ سست شدن۔
اَلرَّتَجُ۔ بسته شدن سخن۔
اَلزَّبَجُ۔ چشم گرفتن۔
اَلسَّلَجُ بالتسکین والتحریک بگلو فرو بردن
اَلسَّمَجُ۔ پیوسته جستن باد۔
اَلشَّبَجُ۔ انبوه گرفتن۔
اَلعَرَجُ۔ فرو شدن آفتاب۔
اَلغَنَجُ۔ ناز کردن۔
اَلفَرَجُ۔ ان یکون الرجل لایزال تنکشف فرجه
فَلِجَ الرَّجُلُ۔ مفلوج شدن ومصدره
اَلفَالِجُ۔ عن المبرد۔
اَللَّجَجُ۔ در چیزے بسته شدن۔
اَللَّزَجُ۔ دوسنده شدن۔
اَللَّهَجُ۔ حریص شدن ویعدی بالباء۔
اَلمَرَجُ۔ الحرج۔

اَلنَّضَجُ۔ بالتسکین پخته شدن۔
اَلنَّعَجُ۔ فربه شدن شتر ونعج الرجل اذا کل
لحم الضان فثقل علی قلبه۔
اَلنَّهَجُ۔ دمه افتادن وکهنه شدن جامه۔
اَلهَرَجُ۔ گشتن شتر از گرما واز
دم قطران که بروی مالیده باشند۔
اَلهَزَجُ۔ سرایدن۔
اَلبَهَجُ۔ شاد شدن وفعل الفاعل فیه ضعیف
اَلبَدَرُ۔ فراشیدن از جای ومنه
الحفار ای ضع الامر کانه ذهب لیتزوال
ولا ابرح افعل ذلک ای لا ازال فعله۔
اَلتَّرَحُ۔ اندوهگین شدن۔
اَلتَّبَجُ۔ سود کردن۔
اَلطَّلَحُ۔ ماندہ شدن وطلحت الابل اذا شکت
بطونها من اکل۔
اَلطَّلَحُ۔ الفرح شاد شدن ویعدی بالباء
وقوله علیه السلام للدافرح بتوبة العبد معناه
ارضی بالتوبة واقبل لها ومنه کل حزب بما لدیهم
فرحون ای راضون ودنگرفتن۔
اَلقَرَحُ۔ ریش گرفتن۔
اَلقَمَحُ۔ بالتسکین وابکیدن کشح الرجل کشحا
اذا کوی من القشح وهو داء یصیب الانسان
فی کشحه فیکوی ومنه سمی۔

اَلْمَكْشُوْحُ - المرادی -
اَللَّجُّ - گرسنہ شدن -
اَللَّقْحُ - وَاللِّقَاحُ - بالفتح آبستن شتر -
اَلْمَرَحُ - نشاطی شدن والنعت فَعِلٌ و فعیل والاَلْمِرَاحُ وَالْمِرْحَانُ - دردناک وتباہ شدن چشم -
اَلْبَذْخُ - بالسکون گردنکشی کردن -
اَلْبَشَخُ وَالشَّبَخُ - گندہ شدن طعام -
اَلطَّنَخُ - ناگوار گرفتن -
اَلْبُعْدُ - بالضم والبَعَدُ ہلاک شدن -
اَلْجَحْدُ وَالْجُهُوْدُ - خیر شدن وبنالیدن نبات باندک -
اَلْجَرَدُ - بالتحریک ریشہا شدن از خوردن ملخ
اَلْجَسَدُ - خون بکسی وا دوسیدن والنعت فاعل فَعِلٌ -
اَلْجَهَدُ - عیش تنگ شدن -
اَلْحَرَدُ - خشم گرفتن والنعت حاردو حردان -
اَلْحَصَدُ - سخت تافتہ شدن رسن -
اَلرَّمْدُ - بالسکون وَالرَّمَادَةُ - ہلاک شدن
اَلرَّمَدُ - خشم در دگرفتن والنعت رمِدٌ وارمدُ
اَلْحَمْدُ وَالْحَمَادَةُ - بالکسر عن ابی علی ستودن
اَلرَّشْدُ وَالرَّشَادُ - راہ راست یافتن
اَلرَّغَدُ - بسیار نعمت شدن -

اَلزَّرْدُ - بالسکون فرو بردن -
اَلزُّهْدُ وَالزَّهَادَةُ - زاہد شدن یقال زَهِدَ عنہ اذا رغب عنہ وفیہ اذا رغبت فیہ وفعل یفعل لغتہ وقال اللیث الزُّهْدُ والزَّهَادَةُ فی الدنیا والزَّهَادَةُ عام فی الاشیاء کلہا -
اَلسَّعَادَةُ - نیکبخت شدن والنعت سعید وفی الحدیث وما سعد من الماء ای ما جاء من غیر طلب -
اَلسِّفَادُ - کشتی کردن وفعل یفعِل لغتہ فیہ والکسر اجود -
اَلشَّهَادَةُ وَالشُّهُوْدُ وَالشَّهَدُ - بی خواب شدن
اَلشُّهُوْدُ - حاضر شدن اَلشَّهَادَةُ - گواہی دادن یقال شہد لہ علیہ بکذا وقولہم اشہد بکذا ای احلف -
اَلصَّرَدُ - گذارہ شدن تیر وسرما یافتن وصَرِدَ قلبی عن الشیء انتہی عنہ -
اَلصُّعُوْدُ وَالصَّعَدُ - برالاشدن یعدی بفی
اَلضَّمَدُ - الحقد -
اَلْعَبْدُ - تنگ داشتن وخشم گرفتن والنعت عبد وعابد -
اَلْعَضَدُ - دردمند شدن بازو -
اَلْعَكَدُ - فربہ شدن سوسمار -

اَلْعَمَدُ- کوفتہ شدن اندرون تنز از نشستن
ونیک نمکن شدن خاک-
اَلْعَهْدُ- وصیت کردن ویعدی بالی
وپیمان کردن ودیدن ومنہ الحدیث ولا یسال
عما عہد وعہدت الارض مطرت والباب
یدل علی الاحتفاظ بالشی واحداث العہد بہ
اَلْغَرْدُ- نغمت گردانیدن-
فھد الرجل فھدا اشبہ الفھد فی کثرۃ نومہ وتمددہ
ومنہ الحدیث ان دخل فھد-
اَلْقَرْدُ- برہم نشستن لشیم وکنہ خوردشدن
پوست وقرد الرجل سکت من عی-
اَلْکَمَدُ- الحزن المکتوم والنعت فعل وفعیل
اَللَّدُ- سنوخ گرفتن برجاے-
اَلنَّجَلُ- خوی گرفتن-
اَلنَّفَادُ- برسیدن-
اَلنَّقَدُ- خوردہ شدن دندان وپوست
بازشدن سم-
اَلنَّکَدُ- اندک خیر شدن واندک شدن
آب چاہ وتنگ عیش شدن-
اَلتَّحَنُّذُ- بالسکون فراگرفتن ومنہ لتحنذت
علیہ اجرا التار اصلیۃ ولیست ببدل-
اَلزَّبَدُ- سبک شدن-
اَلتَّقَذُ- بیخواب شدن وشور چشم شدن

وتقذ ذہب وبعد-
اَللَّحَذُ- لیسیدن سگ انارا-
اَلْبَثْرُ- والبُثُورُ اَلْبَحْرُ- سخت تشنہ شدن
اَلْبَحَرُ اَلْبَحِرُ- ودارنی الابل ایضا وتحیر
شدن از بیم-
اَلْبَشَرُ- شاد شدن ویعدی بالباء وبشرنی
بوجہ حسن ای لقینی-
اَلْبَطَرُ- دنگ گرفتن وسرگشتہ شدن-
اَلْبَغَرُ- البحر-
اَلْبَقَرُ- درماندن ومنہ بقر الکلب اذا
رای البقر فتحیر وفی الحدیث فاذا ہی شبرث
ای انفخت-
اَلْجَحَرُ- فراخ شدن اندرون چاہ-
اَلْجَشَرُ- مصدر جشر الساہل اذا خشن طینہ
وصار کالحجر-
اَلْجَلَبُ- زرد شدن دندان وباسر شدن جراحت
اَلْحَتَرُ- دانہ برجستن ازچشم-
اَلْحَذَرُ- پرہیزیدن وہو متعد والنعت
حذر وحذرو الجمع حذرون وحذاری وحاذر
عن ابی عبیدۃ وجمعہ حاذرون قال ابو علی
اما حاذر فانہ یراد بہ انہ یفعل الحذر فیما یستقبل
اَلْحَسَرُ والْحَسْرَۃُ- دریغ خوردن-
اَلْحَصَرُ- بخیل شدن وتنگدل شدن ودرماندن

وکل من امتنع من شیٔ لم یقدر علیہ فقد حصر
عنہ والباب یدل علی الجمع والمنع والحبس
اَلْحَصِرُ بیمیب الدابۃ من الشعیر فینتفن فوہ
اَلْحَبَنُ بالسکون دانستن وبالتحریک ورم صار داء
اَلْحَدَرُ سست شدن اعضاء ودرخواب شدن پا
اَلْخُسْرُ بالضم والخُسْرَانُ والخَسَارَۃُ
زیان کردن۔
اَلْخَصَرُ سرد شدن وسرما زدہ شدن۔
اَلْخَضَرُ شرمگین شدن۔
اَلْخَفَرُ پنہان شدن از کسے۔
اَلْدَبَرُ پشت ریش شدن۔
اَلدَّاثِرُ بسیار ودد شدن اَلدَّعَارَۃُ
وَالدَّعَرُ بلایہ شدن۔
اَلذَّعَرُ وَالذَّعْرُ تنگ معی شدن والنعت
زعر وذعر
اَلسَّخَرُ وَالسُّخْرِیُّ وَالسُّخْرِیَّۃُ۔
افسوس کردن ویعدی بمن بالباء وہی لغۃ ردیۃ
اَلسَّدَرُ وَالسَّدَارَۃُ۔ سرگشتہ شدن
اَلسَّدَرُ گرباد اَلسَّدَرُ خیرہ شدن چشم
اَلسَّقَرُ تیز دوانا شدن خرما۔
اَلسَّکَرُ مست شدن وسکر علیہ سکرا ایضا
اے غضب۔
اَلسَّهَرُ بے خواب شدن۔

اَلشَّکَرُ بسیار شیر شدن شتر وباد اذا قال
شدن درخت یعنی بالشکیر۔
اَلصَّغَرُ وَالصَّغَارُ وَالصَّغْرُ خوار شدن
وفعل یفعل لغۃ والنعت صاغر۔
اَلصَّفَرُ تہی شدن والنعت صفر بسکون
الفاء وفی الحدیث ان رجلا اصابہ الصَّفَرُ
قال القتیبی ہو الجَبَنُ وہو اجتماع الماء فی
البطن یقال صفر فہو مصفور۔
اَلضَّجَرُ تنگدل شدن۔
اَلظَّفَرُ ظفر یافتن ویعدی بنفسہ وبالباء
ویقال ظفرت علیہ فی معنی ظفرت بہ بانا خنہ
شدن چشم۔
اَلظَّهَرُ دردمند شدن پشت۔
اَلعَیَرُ اشک فرو آوردن۔
اَلعَسَرُ دشوار شدن کار۔
اَلعَطَرُ خوش بوئی شدن وناقہ عطرۃ ای کریمۃ۔
اَلعَقَرُ مدہوش شدن۔
اَلعَکَرُ گرد آمدن در دے وستبر شدن
وتیرہ شدن مائع۔
اَلعَمَرُ وَالعُمُرُ بالسکون فیہما دیر زیستن
اَلغَبَرُ باسر شدن جراحت ومنہ سمی العرق
اَلغَبَرُ بالکسر لانہ لا یزال ینقض۔
اَلغَدَرُ بایں ماندن شتر وگوسپند از گلہ۔

وتاریک شدن شب۔
اَلنَّفَرُ۔ باسہ شدن بیماری و جراحت و
باپرزہ شدن جامہ۔
اَلنَّمَرُ۔ سمنند شدن وَالنَّمَرُ کینہ گرفتن
اَلنَّغَرُ۔ تنگ داشتن۔
اَلنَّقَدُ۔ پلید داشتن چیزے۔
اَلنَّقَرُ۔ کاہ گردن از بن گردن۔
اَلنَّقَزُ۔ اندک گوشت شدن۔
اَلنَّمَرُ۔ خیرہ شدن چشم از دیدن برف
وقمرت القربۃ دہوشی یصیبہا من القمر
کالاحتراق فیدخل الماء بین الادمۃ والبشرۃ
اَلنَّکَرُ۔ کالعنب وَالنَّکَرُ الشرق بزاد آمدن
اَلنَّکَدُ۔ تیرہ شدن والنعت فعل و
فعل و فعل فعولۃ لغۃ فیہ۔
اَلنَّجَرُ۔ والنجر۔
اَلنَّزَرُ۔ تباہ شدن معدہ وخایہ۔
اَلنَّعَرُ۔ سقوط الشعر ومنہ رجل معر۔
اَلنَّقَرُ۔ سخت تلخ شدن۔
اَلنَّجَرُ۔ ہوشادہ شدن شتر و مردم۔
اَلنَّخَرُ۔ بوسیدہ شدن والنعت فاعل و فعل
اَلنَّذَرُ۔ بدانستن ویعدے بالباء قال
ابن جنی لم تستعمل العرب لقولہم نذرت بالشی
مصدرًا کانہ من الفروع المہجورۃ الاصول وفعلہ

اَلنَّذَرُ۔ لیس بثبت قالہ شاہ عیسی ولیس
لا مصدر لہا۔
اَلنَّضَرُ۔ تازہ روشدن۔
اَلنَّغَرُ۔ نگس گرفتن خر۔
اَلنَّغَرُ۔ خشم گرفتن اَلنَّغَرُ وَالنَّغَرَۃُ۔
جوشیدن دیگ وفعل فعلا لغۃ۔
اَلنَّقَرُ۔ چشم گرفتن ونقرت النشاۃ نقرادہ
ان یاخذہا دار فی جنوبہا۔
اَلنَّکَرُ وَالنُّکُرُ وَالنَّکَرُ وَالنَّکِیرُ تا شناختن
اَلنَّمَرُ۔ پلنگ رنگ شدن والنعت افعل وفعل
ایضا ومنہ ارینہا نمرۃ اُرکہا مطرۃ۔
اَلنَّہَکُ وَالنَّہَکُ۔ کالعنق والعشق
نیک تشگفت داشتن۔
اَلنَّخَرُ۔ گندہ شدن طعام۔
اَلنَّجَرُ۔ بالضم وَالنَّجَرُ بزرگ گونہ شدن زن
اَلنَّعَزُ۔ بے آرام شدن۔
اَلنَّجَرُ۔ بخیل شدن۔
اَلنَّجَرُ۔ نیست وسپری شدن۔
اَلنَّکَرُ۔ برسیدن آب چاہ۔
اَلنَّفَسُ۔ ناگوار شدن۔
اَلنَّحَسُ۔ سخت شدن در دین و کارزار
والنعت افعل وفعل۔
اَلنَّدَسُ۔ شوخگن شدن۔

اَلسَّجَنُ - بگردیدن آب فحل سرس بین السرس اذا کان لایقع السکن -
اَلسَّلَاسَةُ - نرم خوے شدن
والسَّلَسُ روان شدن بول چنانکہ باز نتوان داشت وقد سلس ای ذہب عقلہ
اَلشَّرَاسَةُ والشَّرَسُ - بدخوی شدن -
اَلشَّکَاسَةُ - صعب خوی شدن والنعت فعل وحکی فعل علی القیاس -
اَلضَّبَسُ - اللقس -
اَلضَّرَسُ - کند شدن دندان از ترشی -
اَلطَّفَسُ والطَّفَاسَةُ - شوخ کن شدن -
اَلعَبَسُ - خشک شدن شوخ برجای -
اَلعَرَسُ - ملازم شدن یعدی بالباء ومدہوش شدن
اَلقَبَسُ - زود آبستن شدن شتر -
اَلقَرَسُ - سخت شدن سرما -
اَللَّبَسُ - بالفتح پوشیدن ویقال لبست فلانا ای استمتعت بہ -
اَللَّعَسُ - بالسکون لیسیدن -
اَللَّقَسُ - شوریدہ شدن منش ومنہ قولہ علیہ السلام لایقولن احدکم خبثت نفسی ولکن لیقل لقست نفسی کانہ کرہ لفظ الخبث وکان من سنتہ علیہ اللہم تبدیل الاسم القبیح بالحسن کقولہ لقوم من انتم قالوا بنو غیان فقال بل انتم بنو رشدان -
اَللَّهَسُ - لغۃ فی اللحس او ہی تہ -
اَلمَرَسُ - از مجری بفتادن رسن بکرہ ورسن گیر شدن بکرہ وسخت کار زار شدن
اَلمَغَسُ - المَغَصُ والماضی مَغِصَ -
اَلمَقَسُ - اللقس -
اَلنَّجَسُ - پلید شدن والنعت فعل وفعل فاذا قالوا مع الرجس اتبعوہ ایاہا فقالوا رجس نجس بالکسر -
اَلنَّحَسُ - بالسکون بداختر شدن والنعت فعل قال ابو علی لم نعلم منہ فعلا الا ان یحمل علی ضدہ الذین ہو سعد فیکون ذلک الفعل تقدیرا لاسماعا -
اَلنَّدَسُ - سخت زیرک شدن والنعت نَدِسٌ وندس -
اَلنَّطَسُ - سخت استاذ شدن والنعت مثلہ
اَلنَّفَاسَةُ - بخیلی کردن ویعدی بالباء ونفست علیہ الشئ نفاسۃ اذا لم ترہ یستاہلہ -
اَلنَّفَاسُ - زچہ شدن والماضی نَفِسَتْ والنعت نُفَسَاء ویجمع علی نفاس ومنفوسۃ والولد منفوس ومنہ الحدیث لایرث المنفوس حتی یستہل صارخا یعنی المولود -
اَلنَّمَسُ - تباہ شدن روغن -

اَلدَّهْشُ - سرگشته شدن والماضی فعل وفعل
اَلرَّحْشُ - لرزیدن -
اَلعَطَشُ - تشنه شدن -
اَلنَّمَشُ - نقط نقط سپید وسیاه شدن والنعت نَمِش -
اَلخَرَصُ - گرسنه وسرمازده شدن بهم وعضت الابل من القیلیان وهو نبت لاغیر وغضا ای امتلات منه حتی منعها ذلک ان تجتر -
اَلهَصُ - لنگیدن ستور از رفتن بر سنگ والماضی فعل حکی فعل ایضا -
اَلعَرَصُ - نشاطی شدن ودم گرفتن خانه از نم
اَلعَفَصُ - بخیل وبدخوے شدن -
اَلغَمَصُ - ژرف گن شدن -
قَبَضَ الرَّجُلُ - قبضا اذا اکل التمر علی الریق ثم شرب فاصابه عنف لذلک وجع الکبد وبزرگ جگاد شدن -
اَلمَحَصُ - تسوده شدن رسن -
مَعِصَ الرَّجُلُ معصا - اصابه ذلک وهو التواء فی عصب الرجل کانه یقصر عصبه فتیعوج قدمه ثم یسویه بیده وهو فی الحدیث -
اَلمَغَصُ - بالسکون پیچیده شدن رودگانے والماضی مُغِص

اَلمَلَصُ - بخیزیدن نغض الرجل نغضا اذا لم تتم مراده والبعیر اذا لم یتم شربه -
اَلهَبَضُ - نشاطی شدن -
اَلحَرَضُ - گداخته شدن از اندوه یا از عشق والنعت فعل احمده وجمعه سوار -
اَلرَّمَضُ - سوختن پای از گرمی زمین وگرم شدن روز ورمضت الغنم اذا رعت فی شدة الحر فقرحت اکبادها وجنبت بها
اَلغَرَضُ - تنگدل شدن وستوه شدن وبعدی بالبار وآرزومند شدن فی بعض الحاجة
اَلمَخَاضُ - دردزه خواستن -
اَلمَرَضُ - یسکون الراء بیمار شدن والنعت مریض ومن مَرِضَ بالسکون مارضه لا یجوز ان یکون مرِضَ مخففا من مرِضَ لان المفتوح لا یخفف بخلاف المکسور والمضموم ویروی بالمفتوح فشاذ لا یقاس علیه یعنی ما کان مساعا وان سلف صفقه والترکیب یدل علی ما یخرج به الانسان عن حد الصحة فی ای شئ کان عضت من ذلک الامر مَعَضًا ومَعَضًا اذا غضبت وشق علیک -
اَلتَّعَطُ - گنده شدن گوشت وآب -
اَلحَبَطُ - بالسکون والجُبُوطُ - باطل شدن کار
اَلحَبَطُ - برآماسیدن شکم وفاشر شدن

جراحت وبماندن نشان ریش پس از درستی
اَلسَّبَطُ - فرخال شدن موی والنعت فعل
ورجل سَبِطُ الجسم وسَبْطٌ ایضًا اذا کان
حسن القد فی الاستواء -
اَلسُّخْطُ وَالسَّخَطُ - ناخوشنود شدن وخشم
گرفتن ویعدی بعلی -
اَلشَّرْطُ - بالسکون بگلو فرو بردن واوریدن
اَلْغَلَطُ - غلط کردن یقال غلط فی المنطق
والامر وغلت فی الحساب وبعضهم یجعلهما لغتین
اَلْغَمْطُ - بالسکون خوار داشتن وفعل
یفعل فعلا لغة -
اَلنَّشَاطُ - نشاطی شدن -
اَلنَّفَطُ وَالنَّفِيطُ - آبله شدن دست -
اَلْحِفْظُ - نگاهداشتن واز بر کردن -
اَلرَّعَظُ - سوراخ که پیکان در وباشد شکسته شدن
اَلْمَشَظُ - خار وچوب بدست درشدن از
برجیدن آن -
اَلنَّاظُ - بستافتن -
اَلتَّبَعُ - دراز گردن شدن باسختی آن -
اَلْخُضُوعُ وَالْخَشَعَةُ - الاقرار بالحق والخضوع له
اَلْبَشَاعَةُ وَالْبَشْعُ - گلوگیر شدن طعام -
اَلْبَلْعُ - بالسکون -
اَلشَّرْطُ - هذا هو الفصیح وفعل یفعل لغة

اَلتَّبَعُ وَالتَّبَاعَةُ - بالفتح از پی فراشدن
ویا باکسی رفتن وقال الانفش تبعته والتبعة بمعنی
اَلذَّرَعُ - پر شدن ورجل ترع سریع الی
الشر والغضب -
اَلْجَدَعُ - پر غذا شدن -
اَلْجَرَعُ - بالسکون شرب الماء وفعل لغة
وانکرہ الاصمعی -
اَلْجَزَعُ - ناشکیبا شدن -
اَلْجَشَعُ - سخت حریص شدن -
اَلْجَلَعُ وَالْجَلَاعَةُ - پلید زبان شدن
وبی شرم شدن -
اَلْجَزَعُ - سست شدن -
اَلدَّقَعُ - ناسپاس بودن در درویشی وهو
فی الحدیث وبخاک بادو سیدن از درویشی
اَلرَّتَعُ - الطمع والحرص الشدید ویقال
رجل رائع للذی یرضی بالقلیل من العطیة
ویخادن اخدان السوء وقد رتع الرجل
ومنها الحدیث ملقیا للمرتع -
اَلرَّضَعُ - بادو سیدن -
اَلرَّضَاعُ - بالفتح شیر خوردن -
اَلضَّلَعُ - شگافته شدن قلم وپشت دست
وتباه شدن جراحت -
اَلذَّمَعُ - الدهش -

اَلسَّلَعُ - شکافتہ شدن قدم -
اَلسَّمْعُ - بالسکون وَالسَّمَاعُ بشنیدن ویعدی الی مفعولین وگوش فرا داشتن ویعدی بالنفس و باللام ومنہ قولہ تعالی لاتسمعوا لھذا القرآن وبالی ومنہ لایسمعون الی الملاء الاعلی -
اَلشَّبَعُ - کالعنب سیر شدن یقال شبعت خبزا ومن خبز -
اَلشَّلَعُ - دردمند شدن وخشمگین شدن -
اَلصَّقَعُ - ریہیدہ شدن چاہ -
اَلضَّبَعُ - بگشن آمدن شتر مادہ -
اَلضَّرَاعَةُ - الخضوع - والذل وفعل لغة وفی الحدیث مالی اراہما ضارعین ای خیفین وفی حدیث آخر قد ضرع ای غلبہ -
اَلضَّلَعُ - کوز شدن -
اَلطَّبَعُ - زنگار گرفتن وشوخگین شدن وکاہل شدن طلعت الجبل طلوعا علوتہ -
اَلطَّمَعُ وَالطَّمَاعَةُ - طمع کردن ویعدی بفی عن الجمیع وبالباء ایضا عن الفارابی والنعطع اَلفَزَعُ - تر سیدن ویعدی بمن وبنا وساکن ویعدی بالی وفریاد رسیدن ومنہ الحدیث انکم لتکثرون عند الفزع وفی حدیث آخر لقد فزع اہل المدینۃ ارادا ستغاثوا -
اَلفَنَعُ - بسیار مال شدن فی بوی مشک دیدن ونشر الثناء الحسن -
اَلقَدَعُ - سست شدن رو تسنائی چشم ومنہ الحدیث کان ابن عمر قدعا ای کثیر البکاء وفی حدیث آخر اجدنی قدعا من مسئلتہ ای جبانا وانکسارا -
اَلقَرَعُ - نہی شدن ومنہ الحدیث قرع حجکم ای خابت ایام الحج عن النساء ومصدر قرع الرجل اذا کان یقبل المشورۃ ویرتدع اذا ردع
اَلقَلَعُ - سست پای شدن در کشتی -
اَلقَمَعُ - باکوھنک شدن چشم -
اَلقَنَاعَةُ وَالقَنَعُ وَالقَنَعَانُ - خرسند شدن وقنعت الماشیۃ اذا مالت للمرتع -
اَلكَلَعُ - پرشوخ وتسگاف شدن پای -
اَلكَنَعُ - باہم آمدن انگشت -
اَللَّطَعُ - بالسکون بلیسیدن وپای شبستگاہ کسے باز زدن -
اَللَّكَعُ - شوخ گرفتن بر چیزے -
اَلمَجَاعَةُ - التماجن -
اَلهَرَعُ - فرو دیدن اشک وخون -
اَلهَلَعُ وَالهَلَاعُ - سخت جزع کردن والنعت ملع وہلوع وقد جاء فی الحدیث تابع وقیل انما قال ہذا لقولہم لیل نائم اوقال لیل لئام کان خالع
اَلبَدَغُ وَالبَطَغُ - آلودہ شدن بعذرہ -

اَلْفَرَاغُ - ریختہ شدن آب -
اَلتَّلَفُ - ہلاک شدن فی الحدیث من باع تالدًا سلط اللہ علیہ تالفًا ای متلفًا -
اَلسَّقْفُ - بالسکون یا فتن وَالسَّقَفُ بالتحریک لغۃ فی الثقافۃ والنعت منہ سقف وثقف -
اَلْجَنَفُ - میل کردن -
اَلْحَصَفُ - باکرخشک شدن -
اَلْخَرَفُ - فرتوت شدن -
اَلْخَطَفُ - بالسکون ربودن وفعل وفعِل لغۃ ردیۃ قلیلۃ فیہ -
اَلدَّنَفُ - سخت بیمار شدن نزدیک گشتن آفتاب بفروشدن والباب یدل علی مشارفۃ ذھاب الشئ -
اَلرَّخَفُ - تنک شدن خمیر -
اَلرَّدَفُ - از پے فراشدن فعل لغۃ فیہ ومنہ قراءۃ الارجح ردف لکم والکسر افصح واکثر واز پے کسی فرانشستن -
اَلزَّرَقُ - باسر شدن جراحت -
اَلسَّرَفُ - الاغفال والخطار -
اَلسَّعَفُ - نوبر خاستن بن ناخن -
اَلشَّنَفُ - دشمن داشتن -
اَلصَّلَفُ - لاف زدن وجای ناگرفتن زن در دل شوہر واصل الصلف قلۃ التُّرْس ومنہ

(ف) من یبخ بالدین یصلف معناہ من یطلب الدنیا بالدین یقل خیرہ ونیلہ وقیل لا یرزق من الناس المحبۃ وصحابہ صفۃ اذا لم یکن فیہا مارّ
اَلطَّرَفُ - مصدر طرفت الناقۃ ای دعت اطراف المراعی ولم تخلط بالنوق -
اَلظَّلَفُ - باز ایستادن تن اکل العرف وہو شجر -
اَلْقَرَفُ مداناۃ المرض -
اَلْقَشَفُ - رنگ بگردانیدن از آفتاب یا از درویشی -
اَلْقَصَفُ - سست شدن چوب -
اَلْكَلَفُ - شیفتہ شدن وبعدی بالبار
اَللَّصَفُ - پوست خشک شدن بر تن
اَللَّقَفُ - بالسکون واللَّقَفَانُ - زود فراگرفتن وزود فرا آوردن -
اَللَّقَفُ - ریہیدہ شدن بن حوض و بیفتیدن دیوار -
اَللَّهَفُ - ارمان خوردن -
اَلنَّزَفُ - باز ایستادن اشک -
اَلنَّشَفُ - بالسکون در خویشتن چیدن آن وانچہ بدان ماند ومنہ المنشفۃ -
اَلنَّطَفُ - بالسکون چکیدن شیر -
اَلنَّطَفُ - آلودہ شدن بعیب وتباہ شدن

چیزے واشراف الشجۃ علی الدماغ والدبرۃ علی الجوف۔

اَلنَّکَفُ۔ تنگ داشتن وفعل لغۃ۔

اَلنَّخَقُ۔ کچشم شدن۔

اَلنَّرَقُ۔ خیرہ شدن چشم ودرد کردن شکم گوسپند از خوردن بروق وہو نبت۔

اَلنَّزَقُ۔ ریزیدہ شدن بن موے حلق الحمار حلقا اذا سفد فاصابہ فساد فی قضیبہ من تقشر واحمرار فیداوی بالحضار۔

اَلنَّمَقُ۔ بالضم احمق شدن والنعت نَمِقٌ۔

اَلنَّنَقُ۔ چشم گرفتن۔

اَلنَّزَقُ۔ سرگشتہ شدن از بیم ویا از شرم

اَلنَّلَقُ۔ تیز زبان وسنان شدن والنعت منہما فَعِلٌ وافعِلٌ وبے آرام شدن۔

اَلنَّمَقُ۔ تیرہ شدن آب والنعت رنق بالتسکین

اَلنَّہَقُ۔ تباہ شدن وعثیان الشئی بالشئی ومنہ لایرہق وجوہہم قترٌ ولا ذلۃ ورہقت الشئی ادرکتہ ورہق شخوص فلان ای دنا وفیہ رہقٌ اے غشیان للمحارم۔

اَلنَّزَقُ۔ مصدر زَعِقَ فہو زعقٌ وہو النشیط الذی یفزع مع نشاطہ۔

اَلنَّزَلُ۔ بخیزیدن پاے۔

اَلنَّسَقُ۔ ناکوار شدن۔

اَلنَّشَبُ۔ آرزومند شدن بجماع۔

اَلنَّشَقُ۔ شراب وجز آں رگلو گرفتن ویعد بالباء

اَلنَّصَعُ وَالنَّصَعَۃُ وَالنَّصَاعُ۔ بیہوش شدن یقال منہ صَعِقَ فہو صَعِقٌ وصُعِقَ فہو مصعوقٌ وقولہ تعالی فصعق من فی السموات ای مات طبقت بیدہ طبقا اذا کانت البسط

اَلنَّطَقُ۔ بربیم نشستن بر۔

اَلنَّطَفُ وَالنَّطَفَانُ۔ درکار ایستادن وطَفِقَ بجمع ظل وبات وطفق بالفتح لغۃ ردیۃ وطفق بہ اے ظفر بہ

اَلنَّبَقُ وَالنَّبَاقَۃُ۔ بوے خوش در کسے گرفتن ویعدے بالباء والنعت عَبِقٌ۔

اَلنَّرَقُ۔ خوے گرفتن۔

اَلنَّسَقُ۔ درد وسیدن۔

اَلنَّشُوقُ وَالنَّشَقُ وَالْمَنْشُوقُ۔ افراط المحبت علقت الامراۃ علقا وعُلِقْتُ بہا عُلُوقًا اے ہویتہا۔

اَلنَّلَقُ۔ خاربدر جامہ وزر درکان ودیوچہ درکام وآہو در دام وکسے درکسے آویختن وآلبستن شدن زن وعلق بفعل کذا مثل طَفِقَ والباب یدل علی نوط الشئی بالشئی العالی

اَلنَّلَقُ۔ بسیار شدن آب۔

اَلنَّرَقُ۔ غرق شدن والنعت فعل وافعل

اَلْغَلَقُ - بستہ شدن کردن چنانکہ از دوتوان استد
وبنا شدن پشت ستور و خشم گرفتن و
منہ الحدیث ایاک والغلق ورجل غلق شدید
الغضب کثیرۃ وقیل غلق سیی الخلق ضیقہ
عسر الرضا -
اَلْغَمَقُ - تمکن شدن -
اَلْفَتَقُ - اَلْغَضَبُ -
اَلْغَرَقُ - بالتحریک تر سیدن بعید بعین
اَلْفَشَقُ - انتشار النفس والحرص -
اَلْفَهَقُ - پر شدن -
اَلْقَلَقُ - بے آرام شدن -
اَللَّبَقُ - ورخوراندن اَللَّبَاقَۃُ - زیرک
وچابک شدن -
اَللَّحَاقُ - در رسیدن بعیدی بالبار ونفسہ
اَللُّحُوقُ - باریک میان شدن -
اَللُّزُوقُ وَاللُّسُوقُ وَاللُّصُوقُ دوسیدہ
شدن اَللَّسَقُ - اَللَّصَقُ - سپرز شتر
بہلو دوسیدن از غایت تشنگی -
اَللَّعَقُ - بالسکون لیسیدن لَعِقَ فلانٌ
اصابعہ اذا مات وہو کنایۃ -
اَللَّهَقُ - سخت سپید شدن -
اَلْمَلَقُ - چاپلوسی کردن واصلہ التلین -
اَلنَّزَقُ - سبکساری کردن -

اَلنَّشَقُ - بوی بردن وبستہ شدن رجاء -
اَلنَّفَقُ - پر سیدن -
اَلْحَسَكُ - کینہ گرفتن -
اَلسَّدَكُ - ملازم شدن السمغندہ شدن
اَلشَّرِكَۃُ - وَالشَّرَكُ - انباز شدن باکسی
اَلضَّحَكُ وَالضَّحِكُ - خندیدن وضحکت
ومنہ بمعنی والقرد یضحک اذا صوت وفی
الحدیث یضحک اللہ الی رجلین ای یجزل
العطاء لھما لانہ موجب الضحک الاتری الی
قول کثیر غمر الرداء اذا تبسم ضاحکا علقت
بضحکتہ رقاب المال وضحکت بمعنی حاضت
عن ثعلب وابن الاعرابی -
اَلْعَسَكُ اَلسَّدَكُ - ویعدیان بالباء
اَلْفَرَكُ - بالکسر دشمن داشتن زن شوی را
وشوے زن را والنعت فروک وفارک
اَلْبُخْلُ وَالْبَخَلُ - بخیلی کردن والنعت
باخل وبخیل -
اَلْبَذَلُ - دردمند شدن دست وپای
اَلْبَعَلُ - سرگشتہ شدن -
اَلثَّقَلُ - ناخوش بوی از بکار ناداشتن عطر
اَلثُّكْلُ وَالثَّكَلُ - بے فرزند شدن مادر
اَلثَّمَلُ - اثر کردن شراب در کسی -
اَلْجَذَلُ - شاد شدن -

اَلْجَعَلُ - بسیار کدر شدن آب -
اَلْجَهَلُ - بالسکون والحمالۃ نادان شدن
اَلْحَبَلُ - آبستن شدن -
اَلْحَدَلُ - ریزیدہ شدن مژہ چشم و سرخ شدن و دمیدن جای مژہ حَصِلَ الفرس حَصَلاً اذا اشتکی بطنہ من اکل تراب النبات -
اَلْحَظَلُ - بسیار خوردن شتر حنظل را فعلت الابل حَظَلَۃً گرحمتہ وہوان یجیء بطنہ
اَلْحَجَلُ - التحیر والدھش من الاستیاء وسوء احتمال الغنی ایضاً ومنہ الحدیث اذا شبعتن خلجتن
اے اشرن الحجالۃ - بسیار نبات شدن
اَلْحَظَلُ - تر شدن -
اَلْحَظَلُ - تباہ وشوریدہ شدن سخن -
اَلدَّحَلُ - بزرگ شکم شدن و پر و پلید شدن
اَلرَّجَلُ - پیادہ شدن -
اَلشَّغَلُ - بدخوے و بدغذا شدن و بشولیدہ اعضا شدن -
اَلشَّغَلُ - آبستن شدن شتر -
اَلصَّحَلُ - گران آواز شدن -
اَلطَّحَلُ - دردمند شدن سپرز و تباہ شدن آب
اَلْعَتَلُ - شتافتن سوے شر -
اَلْعَجَلُ وَالْعَجَلَۃُ - شتاب کردن قولہ اعجلتم امر ربکم اے استقتم العجلۃ -

اَلْعَضَلُ - بسیار عضلہ شدن -
اَلْعَطَلُ وَالْعُطُوْلُ - خالی شدن زمال و ادب و زن از زیور والباب یدل علی الفراغ والخلو
اَلْعَکَلُ - پر دردے شدن چراغدان -
اَلْعَمَلُ - کار کردن فی الحدیث فعلمت بہا ذہنا ای سرعت
اَلْعَزَلُ - دوست داشتن حدیث باز نان و سست شدن سگ از بانگ کردن آہو برد در دوری وے
اَلْفَشَلُ - بد دل شدن -
اَلْقَبُوْلُ - بالفتح پذیرفتن و ہو مصدر شاذ وحکی ابن الاعرابی الضم ایضاً و فراگرفتن دلو از آب کشند
اَلْقَبَالَۃُ - بالکسر فراگرفتن قابلہ کودک را -
اَلْفَحَلُ - پوست بر استخوان گرفتن از پیری
اَلْقَمَلُ - باسپیش شدن و بزرگ شدن شکم
اَلْکَسَلُ - کاہل شدن -
اَلْمَجَلُ - تنقہ بستن دست -
اَلْمَذَلُ وَالْمَذَلُ - ایضاً درخواب شدن پای مغلت الدابۃ مغلاً اذا اکلت التراب مع البقل فانتفخ بطنہ -
اَلنَّزَلُ وَالنَّزَالَۃُ - سخت شدن زمین چنانکہ آب بروی نہ ایستد -
اَلنَّفَلُ - تباہ شدن ادیم وکینہ ور شدن دل
اَلنَّقَلُ - حاضر جواب شدن -
اَلنَّفَلُ - قرار ناگرفتن بر زمین -

اَلنَّهَلُ - اول شربت خوردن و تشنہ شدن وسیراب شدن -
اَلْهَبَلُ - النکل -
اَلْهَبَمُ - ستودہ شدن و بعدی بالبار -
اَلْهَشَمُ - ناگوار دگرفتن و سیہ برآمدن از چیزی
اَلْهَضَمُ - شدۃ الحر و برکود الریح و بذلک سمیت تہامۃ
اَلْهَكَمُ - ملازم گرفتن راہ و جای مقام کردن
هَدَمَ الرجل فہو مہذوم اذا اصابہ الجذام و لا یقال اجذم
اَلْهَشَمُ - رنج کاری کشیدن -
اَلْهَعَمُ - طمع کردن و آرزومند گشتن مردم بگوشت و شتر بشورہ -
اَلْهَرَمُ - ماندہ شدن رفتار و لغت حرم و حارم
اَلْهَزَمُ - کالغصص فی الصدر -
اَلْهَصَمُ - پیر شدن چہارپای -
اَلْهَلَمُ - کرم خوردہ شدن ادیم -
اَلْهَشَمُ - پہن شدن میتین بزرگ -
اَلْهَضَمُ - بالسکون ہمہ دہن خوردن -
اَلْهَسَمُ - چرب شدن و ہمہم الامر والخیل وہما بالسکون اے غشیہم و فعل بفعل لغۃ و الکاسر اجود
اَلرَّحِمُ اجود و الرَّحْمَةُ و المَرْحَمَةُ و الرَّحُوتُ و الرَّحُوتِيُّ - بخشودن یقال رحمتہ -
اَلرَّحَمُ - نالیدن شتر از زدن پس از زدہ
اَلرِّحْمَةُ - اَلرَّحْمَةُ -
اَلرَّنَمُ - سرائیدن -
اَلرَّزَمُ - بریدہ شدن اشک و بول و جز آن
اَلرَّعَمُ و المَرْعَمُ - الطمع فی غیر مطمع -
اَلرَّهَمُ - چرب شدن سپست شدن -
اَلسَّدَمُ - پشیمان شدن واندوہگین شدن
اَلسَّقَمُ - بیمار شدن -
اَلسَّلَامَةُ و السَّلَامُ - برستن و سلم لک اسلم سِلْمًا و سَلَامًا ای خلص و منہ بعلا سلما الرجل -
اَلسَّنَمُ - بلند شدن -
اَلشَّبَمُ - سرد شدن -
اَلشَّحَمُ - آرزومند پیہ گشتن -
اَلضَّرَمُ - زبانہ زدن آتش و سخت گرسنہ شدن و ضرم النبی اشتد حرہ -
اَلطَّعَمُ - بوزن الغنم چشیدن و خوردن
اَلظَّلَامُ و الظُّلْمَةُ - تاریک شدن شب
اَلعَدَمُ - بالتحریک علی غیر قیاس کم کردن -
اَلعُدْمُ و العُدْمُ - الفقر -
اَلعَقَمُ و العُقْمُ - نازائیدہ شدن و عُقْمٌ لغۃ و یستعمل ایضا مجہولا -
اَلعَلَمُ - دانستن -
اَلغَدَمُ - بالسکون الوان خوردن -
اَلغُرْمُ - بالضم و المَغْرَمُ - تاوان دادن -
اَلغَلَمُ - بالضم و الغُلْمُ شہوۃ الضراب -

اَلْغُنْمُ۔ بالضم غنیمت یافتن۔
اَلنَّغَمُ۔ حریص شدن و یعدی بالباء
اَلْفَقْمُ۔ پیر شدن۔
اَلْفَهْمُ۔ بالسکون وَالْفَهَامِیَّةُ دانستن
اَلْقُدُوْمُ وَالْمَقْدَمُ۔ باز آمدن از سفر و آمدن بجای و پیش فرا شدن قولہ تعالی وقدمنا الی ما عملوا ای عمدنا وقصدنا۔
اَلْقَرَمُ۔ آزومند گوشت گشتن و یعدی بالی
اَلْقَضْمُ۔ بالسکون بسر دندان خوردن و جو خوردن ستور۔
اَلْقَطْمُ۔ شہوۃ الضراب شہوۃ اللحم۔
اَلْقَتْمُ۔ تباہ شدن۔
اَللَّثْمُ۔ بوسہ دادن جار اللثم بالفتح۔
اَللَّحْمُ۔ اَلْقَرَمُ۔
اَللَّذْمُ۔ بجای مقام کردن و لزمہ الشیء اعجبہ وہو فی الشعر الہذلی۔
اَللُّزُوْمُ۔ لازم شدن و یعدی بنفسہ و بالباء
اَللَّقْمُ۔ بالسکون لقمہ فرو بردن۔
اَللَّهْمُ۔ بالسکون فراوان باریدن۔
اَلنَّدْمُ وَالنَّدَامَةُ۔ پشیمان شدن و یعدی بعلی
اَلنَّشْمُ۔ النمش علی القلب۔
اَلنَّعْمُ۔ خوش عیش شدن اَلنُّعْمَةُ۔ بالضم چشم روشن گردانیدن یقال نعم اللہ بک عینا ونعک عینا مثلثہ نہم فلان بکذا اولع بہ۔
اَلْهَلْمُ۔ شہوت غلبہ کردن بر شتر چنانکہ در ناقہ
اَلْهَرْمُ۔ سخت پیر شدن۔
اَلْهَقْمُ۔ سخت گرسنہ شدن۔
اَلْبَطْنُ وَالْبُطْنَةُ۔ بزرگ شکم شدن از بسیری
اَلتَّبَنُ۔ زیرک شدن۔
اَلثَّتَنُ۔ قلب الثنت۔
اَلثَّلَنُ۔ بوے گوشت بگردیدن۔
اَلتَّفَنُ۔ درشت شدن۔
اَلْجَحَنُ۔ بد غذا شدن۔
اَلْحُزُنُ۔ اندوہگین شدن والنعت فعل وفعیل
اَلْحَسَنُ۔ گندہ شدن مشک۔
اَلْخَزَنُ۔ التتن۔
اَلدَّحَنُ۔ بزرگ شدن شکم۔
اَلدَّخَنُ۔ دود کردن آتش و دود گین شدن طعام
اَلدَّرَنُ۔ شوخ گن شدن۔
اَلدَّمَنُ۔ کینہ ور شدن و یعدی بعلی فرقت الدلو اذا خرتہا فجاوت شفتہا مائلۃ رجنت الدابۃ لغۃ فی رجنت الدابۃ ہم آمدن پوست مردم
اَلزَّکَنُ۔ بد انستن۔
اَلزَّمَانَةُ۔ بر جای ماندن۔
اَلسَّخْنَةُ۔ گریان شدن چشم و دردمند شدن آن
اَلسَّمَنُ۔ فربہ شدن۔

اَلتَّتَنُ - درشت شدن کف دست و خزان
اَلشَّجَنُ - اندوہگین شدن -
اَلضَّغَنُ وَالضِّغْنُ - کینہ ورشدن وضغن
الی الدنیا رکن الیہا -
اَلضَّمَانُ - پذیرفتاری کردن اَلضَّمْنُ وَ
اَلضَّمَانَةُ - الزمانۃ -
اَلطَّبَنُ وَالطَّبَانِيَةُ - زیرک شدن -
اَلعَجَنُ - فربہ شدن شتر -
اَلعَرَنُ - جُسَارَةٌ فی رجل الدابۃ فوق الرسغ
من اُخرویہو الشقاق وقرح یاخذ البعیر فی عنقہ
فیحتک منہ -
اَلعَسَنُ - موافق آمدن علف ستور را -
اَلعَطَنُ - گندہ شدن پوست در پیراستن -
اَلعَفَنُ وَالعُفُونَةُ - بوسیدہ شدن ورنم
اَلعَلَنُ - آشکارا شدن -
اَلغَبَنُ - ضعیف رای شدن والغت غبین
اَلفُطْنَةُ وَالفَطَانَةُ وَالفَطَانِيَةُ - دریافتن
اَلقَمَنُ - سزاوار شدن -
اَلكَبَنُ - فربہ شدن -
اَللَّتَنُ - سبز شدن لب ستور از گیاہ -
اَللَّبَنُ - درد گران خاستن از بالش و بسیار شیر شدن
اَللَّحَنُ وَاللَّحْنُ الفطنۃ -
اَللَّخَنُ - گندہ شدن مشک -

اَللَّسَنُ - زبان آور شدن -
اَللَّقَنُ وَاللَّقَانِيَةُ - اخذ العلم وفہمہ -
اَلمَتَنُ - گلہ کردن از متانہ والغت متن -
اَلمَحْنُ - بالسکون روی فراکاری کردن
والتاء ہذا لیس بدل خلاف باب فعل -
اَلنَّفَنُ - اندک و خوار شدن ومنہ الحدیث لا تعفیہ
اَلنَّہَمُ وَالنَّاہَةُ - بگردیدن خوردنی دلہت
النافۃ عن الفہا وولد ہا دلوہا اذا لم تحن الیہا
اَلنَّسَبُ - فرتوت شدن والماضی نَفِلَ -
اَلنَّسَفُ - تنک خرد شدن وسفہ الشراب
اذا اکثر منہ فلم یروا صل لباب الخفۃ والسخافۃ
اَلنَّشَرَةُ - سخت حریص شدن -
اَلعَتَلُ - ناقص عقل شدن والماضی فعل وقال
ابو عبید ہی من المصادر التی لا یشتق منہا الافعال
اَلعَضَلُ - عضاہ جریدن -
اَلعَلَلُ - سرگشتہ وحیران شدن وسخت گرسنہ شدن
اَلعَمَهُ وَالعَمَهَانُ - التحیر والتردد -
اَلفَرَهُ - دنہ گرفتن -
اَلفِقْهُ - دریافتن -
اَلفَكَاهَةُ - بالفتح خوش شدن -
اَلكَرَهُ - بالسکون والفتح والکراہیۃ والکراہۃ
دشوار داشتن -
اَلنَّبَهُ - بیدار شدن از بہر کاری کہ از ان غافل بودہ باشی

اَلنُّزْهَةُ - بالضم نیکوشدن زمین بنبات -
اَلنَّفَهُ - کند و ماندہ شدن -
اَلنَّقَهُ - بہ شدن از بیماری و دریافتن -

وما النعت منه علی افعل

اَلْاَجْرَبُ - کرکن -
اَلْاَحْدَبُ - کنک -
اَلْاَخْدَبُ - الاہوج -
اَلْاَرْقَبُ - بزرگ کردن -
اَلْاَرْکَبُ - آنکہ یک زانوی او از دیگر بزرگتر بود
اَلْاَشْعَبُ - آنکہ سرون ہاش از یک دیگر دور بود
اَلْاَشْنَبُ - آنکہ دندانش تنک و تیز و آب دار بود
اَلْاَشْهَبُ - سپید -
اَلْاَعْضَبُ - آنکہ اندرون سرون شکستہ باشد
اَلْاَغْلَبُ - ستبر کردن -
اَلْاَقْلَبُ - آنکہ لبی باز گردیدہ باشد -
اَلْاَکْهَبُ - تیرہ رنگ -
اَلْاَنْصَبُ - راست سرون -
اَلْاَنْکَبُ - آنکہ کتر رود از لنگی -
اَلسَّلْتَاءُ - زنے کہ خضاب نکند -
اَلْاَلْفَتُ - آنکہ سرون وی بر یک دیگر پیچیدہ بود
وَالْاَلْفَتُ - فی کلام تمیم الاعسر وفی کلام قیس الاحمق -
اَلْاَهْرَتُ - فراخ گوشۂ دہن -

اَلْاَشْعَثُ - کالیدہ موی گرد آلودہ موی
اَلْاَعْنَتُ - آنکہ بسبی بر سنہ شودہ ہوئی الحدیث
اَلْاَبْرَجُ - آنکہ چشمش فراخ و نیکو بود -
اَلْاَبْلَجُ - کشادہ ابرو صبح ابلج ای مضیء
وَالْحَقُّ ابلج ای واضح -
اَلْاَبْتَجُ - بہین بہشت -
اَلْاَخْرَجُ - سیاہ و سپید -
اَلْاَخْفَجُ - کرپای -
اَلْاَدْعَجُ - آنکہ سیاہی چشم او سخت سیاہ باشد
ورجل دعج ای اسود -
اَلْاَشْرَجُ - الذی لہ خصیۃ واحدۃ ومن الدواب الذی احدی خصیتیہ اعظم من الاخری
اَلْاَطْلَخُ - سخت احمق وہو فی الحدیث -
اَلْاَعْرَجُ - لنگ -
اَلْاَفْحَجُ - آنکہ رانہاش از یکدیگر دور باشند و سرپای نزدیک -
اَلْاَفْرَجُ - آنکہ ہر دو الیہ وی بزرگ باشند و ہم رسند
اَلْاَقْلَجُ - کشادہ دندان و کشادہ میان دو دست
اَلْاَجْلَحُ - آنکہ مویش از دو سوی پیشانی شدہ باشد
اَلْاَدْسَجُ - آنکہ گوشت اندک دارد بر سر زبان
وَجْهٌ اَسْجَحُ ای حسن معتدل -
اَلْاَصْهَبُ - قریب من الاصہب وہو الذی یخالط بیاضہ حمرۃ -

الاَفطَسُ - پہن سر۔
الاَفضَی - سپید تر شیر و قیل الفضع غبرۃ فی طحلۃ
الاَفلَجُ - شکافتہ لب زیرین باریک ساق قدحا ساقی باریک
الاَقوَدُ - آن اسپ کہ سپیدی بر روی وے
چند در می بود یا کم در می روضۃ فرحاء فی وسطہا
نوّارۃ بیضاء۔
الاَقلَحُ - زرد دندان۔
الاَکسَحُ - لنگ
الاَکسَرُ وَالاَمسَحُ - آنکہ را نہاش در ہم
ساید در رفتن۔
الاَبزَخُ - آنکہ پشت وے در شدہ باشد
و سینہ بیرون خزیدہ۔
الاَبلَجُ - بزرگ منش۔
الاَصلَعُ - کری کر۔
الاَفنَجُ - آنکہ بندہای سر انگشتان وی نرم شد و پہن
الاَفکَہُ - بابا دکند۔
الاَبلَجُ - کشادہ ابرو۔
الاَجرَدُ - خرد موی و سنۃ جرداء ای کلۃ
الاجرد من الابل الذی اصابہ انقطاع فی عصبہ
من یدہ او رجلہ فہو ینفضہا اذا سار۔
الاَدرَدُ - دندان باز گونہ افتادہ۔
الاَزمَصُ - چشم در دگرفتن۔
الاَعقَدُ - گرفتہ سخن در شاہ عقداء اذا کان
ذنبہا کانہ معقود۔
الاَقفَدُ - ان شتر کہ بسبل دست یا پای وے
بر سوے انسی چسپیدہ بود۔
اَللَبدَاءُ - زنے کہ میان بزرگ باشد
وَالاَکبَدُ مرد را نگویند۔
الاَمرَدُ - بریشن درخت بے برگ و ملۃ مرد از لا شیء فیہا
الاَملَدُ وَالاَملُودُ - نازک۔
الاَنکَدُ - بداختر۔
الاَبتَرُ - بریدہ دنبال و بے فرزند۔
الاَبجَرُ - آویختہ ناف۔
الاَبخَرُ - گندہ دہن۔
الاَبظَرُ - آنکہ میان لب زبرینش بیرون آمدہ باشد
اَلبَظرَاءُ - زنے ختنہ نا کردہ۔
الاَجہَرُ - روز کور۔
الاَحدَرُ - پر گوشت۔
الاَخزَرُ - آنکہ بگوشہ چشم نگرد۔
الاَذفَرُ - تیز بوی و تیز گند۔
الاَزعَرُ - تنک موی۔
الاَسجَرُ - سرخ چشم۔
الاَسمَرُ - گندم گون۔
الاَشتَرُ - آنکہ پلک چشم وی گردیدہ باشد۔
الاَظفَرُ - دراز ناخن۔
الاَعجَرُ - بزرگ شکم و کیسہ بر۔

الاعسر - چپ - واعسر یسر چپ و راست
ولا تقل اعسر یسر -
الافزر - آنکه لکے دار دبر پشت -
الاقدر - کوتاه و اسپی که پای بر جا نگاه
دست نهد ویقال آنکه پای در پیش دست نهد -
الاقشر - سخت سرخ -
الاکدر - تیره گون -
الاصدر - آنکه پهلوش دمیده باشد -
الاصعر - ریزیده موی -
الاهبر والاهیر - بسیار گوشت -
الاهجر - آن شتر که پالش میلرزد در وقت برخاستن
وعجزاء - زنے بزرگ سرین ولا یقال للمذکر
اجر - وانما یقال له من الاتیه عن ابی علی -
الامعز - سنگلاخ -
مکان اخمس صلب -
الاخرس - کنگ -
الاخنس - سر بینی باز پس جسته -
الادهس - خاک وریگ نرم -
الاطلس - نای بینی فرو نشسته -
الاقعس - الابزخ - عزة قعساء اثابته
الاکبس - سر جا پیش در آمده -
الالعس - سهام بام لب فی الحدیث اری
فتیة لعسا قال الازهری لم یرد به سواد الشفة

کما فسره ابو عبید وانما اراد سواد
الوانهم واذا قیل لعسا رالشفة
فهو علی ما فسره والدلیل علی ان
اللعس فی البدن کله قول العجاج وبشر
مع البیاض الغشا الالمس -
الاحرش - درشت -
الاحمش والحمش - بالسکون باریک ساق
الاخفش - خرد چشم وبد بین -
الارفش - پهن گوش وهو فی الحدیث -
الاعمس والاعطش - آنکه بد بیند
وآب از چشم او همے رود -
الامدش - آنکه عصب دست وے سست باشد
باند کے گوشت عن الجوهری وقال الفارابی وابن فارس
امراة مدشاء لا لحم علی ندیها -
الاخص - ستبر پلک -
الابرص - بیں عین مصاب چشمی که پنجال خشک دارد
الاعقش - سرون باپس پیچیده -
الغمصاء - آنکه پنجال تر دارد -
الاخص - آنکه پلک زبرینش ستبر باشد -
وقیل هو کالاخص -
الاشمط - اندک موی ابرو -
الاضبط - چپ و راست -

الاطرد - باریک ابرو وقال ابو زید رجل اطرد الحاجبین وهو الذی لیس لہ حاجبان قال ولا یستغنی عن ذکر الحاجبین -

الاقسط - المنتصب الرجل من الدابۃ وذلک عیب لانہ یستحب فیہما الانحناء و من الابل الذی فی خصب قوائمہ میس خلقۃ

الامرط - الذی قل خفہ عارضاہ من الشعر

الامعط - ریختہ موی -

الافلط - الامرط -

الانبط - آن اسپ کہ شکم سپید دارد -

الاتلع - دراز گردن -

الاجدع - گوش یا بینی یا لب بریدہ -

الاجلع - آنکہ لباش فراہم نیاید چون سنجن گوید

الاخضع - آنکہ سر افگند کہ خلقت وی را باشد

الارسع - تباہ یلک

الارصع الارضع الاسطع دراز گردن

الاسلع - الابرص -

الاصلع - لغسر وقیل الذی انحسر شعرہ مقدم راسہ -

الاصمع - خرد گوش و تیز خاطر -

الافدع - خردہ دست یا پای از سوئے کالوج گشتہ

الافرع - تمام موئے سر وہو فی الحدیث -

الاقرع - الاکل -

الاقطع - دست بریدہ -

الافقع - انگشتان پای پیوستہ عرقوب -

اقمع اذا عظمت ابرتہ -

الاقرع - آنکہ پیش ساقش باریک -

الاطلع - آنکہ دندانہاش بازگونہ افتادہ باشد وآنکہ اندرون لب وی سپید بود واکثر ما یعتری ذلک السودان -

الانزع - آنکہ موی از دو سوئے پیشانی وی بشدہ باشد وموضع را نزعاء نگویند زعراء گویند -

الانکع - الاحمق الذی یتقشر انفہ -

الاهضم - آنکہ گردن وی فرو نشستہ بود

لحم اسلع - گوشتے کہ پختہ نگردد -

الالثغ - آنکہ سین را با تا گرداند و را را با نین یا لام -

الاخلف - آن شتر کہ دوشش بریک سوئے چسپیدہ بود -

الاحنف - آنکہ پر دو کنارہ وحشی بود وگویند کہ بر انسی رود -

الاذلف - ہموار بینی -

الاسنف - شتر کہ موی چشم و بینی وی ریختہ باشد

الاسقف - دراز کنج -

الاصدف - شتری کہ سبل وی از دست یا از پای بر سوی وحشی چسپیدہ بود -

الاَجْحَفُ - لاغر -
الاَعْرَفُ - اسپے دراز نفس -
الاَخْضَفُ - سست گوش وَلَیلٌ خَضْفٌ شبے تاریک عَیْشٌ اَخْضَفُ وَاَعْطَفُ اے ناعم
الاَغْلَفُ وَاَقْلَفُ - ختنہ ناکردہ والاغلف یستعمل فی کل شئی فی غلاف -
الاَکْشَفُ - ستبر و ضرد گوش -
الاَکْتَفُ - پہن کتف والفرس الذی فی اعالی عراقیبہ انفراج -
الاَکْشَفُ - موی پیشانی باگردیدہ و بی سیر
الاَکْلَفُ - آنکہ کلفہ دارد بر روے -
الاَحْرَقُ - آنکہ ہیچ کار نتواند کرد -
الاَحْرَقَاءُ - آن گوسپند کہ گوشش بیناشگافتہ دارد
الاَحْلَقُ - نسو بعیر -
الاَحْذَقُ - آنکہ دندانش بیرون نشستہ باشد از دہن
الاَحْقَاءُ - زنے پست اندام -
الاَحْذَقُ - آن شتر کہ بازوی او از پہلو دور بود
الاَحْدَقُ - گربہ چشم و صافی از چیزہا -
الاَحْشَدَقُ - فراخ گوشۂ دہن -
الاَحْرَقَاءُ - ضد الحرقار -
الاَحْطَرَقُ - سست زانو -
الاَحْنَقُ - دراز گردن -
الاَحْنَقَاءُ - ضد الزقار -

الاَفْرَقُ - آنکہ موی سر و محاسن او بدو شاخ باشد و خرد ہی ذو خوج و اسپی کہ یک سر نشستہ تر بود
الاَمْشَقُ الذی اصطکت الیتہا حتی تنحنی
الاَعْفَكُ - الاحمق -
اُذُنٌ فَوْکَاءُ وَفَرْکَاءُ - سست بن -
الاَجْزَلُ - شتر کہ سر و دوش پیش بود -
الاَجْدَلُ - آنکہ یک دوش از دیگرے فراشتہ تر بود
الاَخْذَلُ - زنے زفت گوش و باریک استخوان
الاَخْطَلُ - سست گوش -
الاَرْجَلُ - بزرگپای و از بہایم آنکہ یکپای سپید دارد
الاَسْهَلُ - میش چشم -
الاَعْزَلُ - بے سلاح و ستوری کہ دنبال باریک سوی دارد از عادت و ہو عیب -
الاَعْصَلُ - کژ دندان نشستہ و کژ ساق -
الاَعْقَلُ - ستوریکہ اندک مایہ پایش خم بود
الاَعْزَلُ - الاقلف عیش اَعْزَلُ عیش فراخ
الاَفْتَلُ - آنکہ در میان پہلو و رانش دوری باشد
الاَقْبَلُ - آنکہ چشمش در پیش گردد -
الاَقْبَلاءُ - آن گوسپند کہ سرونش در پیش آمدہ باشد
الاَقْزَلُ - لنگی زشت -
الاَکْحَلُ - سیاہ پلک از خلقت -
الاَنْجَلُ - فراخ چشم و طعنہ نجلار ای واسعۃ -

الاهل - آویختہ آب -
الابکم والبکیم - گنگ -
الاثرم - دندان پیش شکستہ -
الاثلم - رخنہ شدہ -
الاجذم - بریدہ دست -
الاحذم - ضد الاهضم -
الاحشم - پہن بینی -
الاخرم - دیوار بینی یا سر بینی اندک بریدہ
وآنکہ دریدہ گوش وے سوراخ کردہ باشند -
الاخشم - آنکہ گند دبوے نبود -
الادرم - آنکہ شتالنگ او پنہان بود از گوشت
ودندان ریزیدہ والادرم من العراقیب الذی
غلظت ابرتہ -
الادغم - دیدہ -
الاذرم - آنکہ طعام بوید وحریص باشد بروے
الاشرم - شگافتہ بینی -
الاصلم - گوش از بن بریدہ -
الاضجم - کژ دہن بودن -
الاعصم - آنکہ یکدست وی سیاہ بود دیگر
سپید از حیوان -
الاعلم - شگافتہ لب زیرین -
الافقر - آنکہ دندانہای زیرینش پیش آمدہ بود
الاقصم - دندان پیشین زیرینہ او شکستہ
ویوست سرون شکستہ -
الاقصم - دندان ریزیدہ وسیاہ شدہ باشد
الاقعم - بن بینی فرو نشستہ -
الاکزم - کوتاہ بینی وانگشتان واسپی کہ
لبنی کوتاہ وزفت باشد -
الاکتم - الناقص الخلق وقیل الخسیس وقد
یکون الیضا فی الحسب -
الاهتم - دندان پیشین شکستہ -
الاهضم - المنضم الجنبین -
الاحبن - آنکہ استسقا دارد -
الاجن - گوز -
الاخز - تیرہ وسیاہ وام -
الادکن - سیاہ وام -
الاقرن - پیوستہ ابرو -
والالخن - شمنندہ وامراۃ لخناء -
الالتن - کند زبان -
الامتن - آنکہ بول بازنتوان داشت -
الابلہ الذی غلبت علیہ سلامۃ الصدر -
الاجبہ - بزرگ پیشانی -
الاجلہ الاجلاء الاستہ - العظیم -
الاست الاسنہ - دیرینہ -
الالمہ - نابنیا مادرزادہ -
الامرہ والامقہ - سرمہ ناکردہ -

ن ه ا ب ح

ه

ا

ب

ح

ه

ا

ب

ح

ه

ا

ب

ومن المضاعف

اَلْحُبُّ دیناک شدن۔
اَلْخِبُّ۔ گربزی کردن والنعت خَبٌّ بالفتح
اَلصَّبَابَةُ۔ آرزومند گشتن والنعت مثلہ
اَلصَّبُّ۔ بسیار سومار شدن زمین۔
اَلطِّبُّ۔ دانا شدن بطب والنعت طَبٌّ
وطَبِیْبٌ وجادوے کردن تقول منہ طَبَّ الرجل
اَللَّبَابَةُ وَاللُّبُّ۔ خردمند شدن وفعل یفعل
لغۃ فیہما وہی شاذۃ وفی الحدیث فَلُبُّ لا ای
جربہ ماخوذ ابلبتہ۔
اَلْكَتَاتَةُ۔ انبوہ شدن ریش۔
اَللَّجُّ۔ سیختم برہم گرفتن۔
لَحَّتْ عینہ اے کثر دمعہا۔
اَلْبَذَاذَةُ وَالْبِذَّةُ۔ بدحال شدن۔
اَللَّذَاذَةُ وَاللَّذَّةُ۔ مزہ یافتن۔
اَلْبَرُّ وَالْبَرَّةُ۔ نیکوکاری کردن والنعت
بارٌّ وبَرٌّ وراست شدن سوگند وپذیرفتن
طاعت تقول بَرَّ حجہ وبرحجہ وبَرَّ اللہ حجہ۔
اَلْبَرَارَةُ۔ پرگوشت نازک وتازہ شدن
اَلْحَرَّةُ۔ بالفتح والحرۃ تثنیہ شدن الحُرُّ بالضم
آزاد شدن بندہ اَلْحُرِّیَّةُ والحُرُوْرِیَّةُ۔ ازادمرد شدن
والقول فی الحروریۃ کالقول فی الخصوصیۃ تقدیرہ
الحریۃ الحروریۃ۔

اَلْقُرَّةُ وَالْقُرُوْرُ۔ روشن شدن چشم از
شادی وفعل یفعل لغۃ واللغۃ الاولی اشہر
اَلْمَرَارَةُ۔ تلخ شدن والنعت مُرٌّ بالضم
حَسِبْتُ بالخیر اَحْسَبُ بہ ورباقالوا حسیت
یحسبون من السین یاراک۔
اَلْخَشَّةُ وَالْخَسَاسَةُ۔ حقیر وناکس شدن
وفعل یفعل لغۃ۔
اَلْبَشَاشَةُ۔ کشادہ روی شدن وخوش طبع شدن
اَلْمَشَشُ۔ لنگی در لنگ ستور آمدن۔
اَلْهَشَاشَةُ اَلْبَشَاشَةُ ومنہ الحدیث هششت
یوما ای فرحت واشتہیت۔
اَلْغَصَصُ۔ طعام در گلو بماندن وفعلت
لغۃ فی الباب وہی شاذۃ وسخت تنگ شدن جائگاہ
اَلْمَصُّ۔ مکیدن۔
اَلْعَضُّ وَالْعَضِيْضُ۔ دندان گرفتن
ویعدی بنفسہ وبالباء وعلی وفعل یفعل
لغۃ فیہ وہی شاذۃ۔
اَلْعَضَاضَةُ۔ واہی شدن اَلْعَضِيْضُ
ملازم شدن ویعدی بالباء۔
اَلْقَضُّ۔ ریگ آلودہ شدن والنعت
فعل وقضضت من الطعام اذا کلتہ ووقع
بین اضراسک حصا۔
اَلْمَضُّ وَالْمَضِيْضُ وَالْمَضَاضَةُ

اَلتَّوَجُّعُ من المصیبۃ وفی الحدیث کل عید انک قد مضضنا۔

اَلْمَضُّ۔ المصّ۔

اَلْقَطُّ۔ سخت بشک شدن موے والنعت قَطٌّ قَطَطٌ بالفتح۔

اَلْحَظُّ۔ بہرہ مند شدن والنعت حظیظ و محظوظ وحظی۔

اَلْفَظَاظَۃُ وَالْفَظَاظُ۔ زفت خوی شدن والنعت فَظٌّ۔

اَلسَّفُّ۔ تبسکین خوردن۔

اَلْفَکُّ۔ احمق شدن۔

اَلْبَلَلُ۔ ظفر یافتن ویعدی بالباء وفعل یفعُل لغۃ۔

اَلزَّلَلُ۔ بلغزیدن وسہو افتادن در سخن

اَلضَّلَالُ۔ گم شدن تقول منہ ضللت الدار والمسجد اذا لم تعرف موضعہا وکذلک شیء مقیم لا یہتدی لہ۔

اَلظَّلُّ وَالظُّلُولُ۔ ہمہ روز کاری کردن والعرب تقول ظللت وظلت وقول عنترۃ ولقد ابیت علی الطوی وأظلہ ای اظل علیہ وفعل لفعیل فیہ لغۃ ضعیفۃ ومنہ قرار قتادۃ فیظللن بکسر اللام۔

اَلْمَلَالَۃُ وَالْمَلَلُ وَالْمِلَّۃُ۔ سیر امدن بعد

نفسہ وبمن۔

اَلْحُمَّۃُ۔ گرم شدن آب وحمت الجمرۃ اذا صارت حممۃ۔

اَلْفَہَلُ۔ بالتحریک والفہاہۃ درماندن در سخن

قَلَّ الرجل بقہقہ۔ بخندید۔

کَلَّ السکران۔ ہمہ کرد۔

وَمِمَّا جَاءَ مِنْ ہٰذَا الْبَابِ عَلَی الْاَصْل

ضَبِیَتُ البلد وبجوت عینیہ ومششت الدابۃ وقطط الشعر وصلال الرجل والباقی علی القیاس

وما النعت منہ علی افعل

اَلْاَجَبُّ۔ بریدہ کوہان۔

اَلْاَزَبُّ۔ بسیار موی ابرو۔

اَلْاَضَبُّ۔ آن شتر کہ دہبل وی در دبود۔

اَلْاَقَبُّ۔ باریک میان۔

اَلْاَرَتُّ۔ گرفتہ سخن۔

اَلْاَزَجُّ۔ آنکہ ابرو شن باریک باشد ودراز ونیکو

اَلْاَشَجُّ۔ شکستہ سر۔

اَلْاَجَجُّ۔ اقبح من الافجح والفجار۔ کمانے کہ زہ وی از دستہ دور باشد۔

اَلْاَجَجُّ۔ گرفتن گلو از بسیاری بانگ کردن وفعل لفعُل لغۃ فیہ وہی شاذۃ والنعت منہما اَلْاَسَکُّ۔ فراخ سم وکسیکہ پای وے ہموار بر زمین نشیند۔

الْاَبَدُّ - بزرگ خلق وپهن میان وش
والبَدَدُ فی الناس تباعد ما بین الفخذین من
کثرة لحمها وفی ذوات الاربع تباعد ما بین الیدین
الْجَدَّاءُ آنکه شیرش منقطع شده باشد از زنان
ویا از گوسپندان ویا از شتران وبیابانی بے آب
وزن خرد بستان -
الْاَلَدُّ - سخت خصومت کردن -
الْاَحَدُّ - سبک دست واندک مویی پیشانی
ودنبال واسم عروض -
الْاَسَرُّ - میان تهی ولبعیر اَسَرٌّ اذا کان
بکرکرته دبرة -
الْاَعَرُّ - خرد کوهان -
الْاَغَرُّ - سپید روی -
الْاَخَزُّ - آنکه دانهائش از هم برنیاید -
الْاَکَسُّ - خرد دندان -
الْاَجَشُّ - بلند آواز -
الْاَحَصُّ - اندک موے سر -
الْاَحَصُّ - ناکشاده دندان آنکه هر دو دوشر
او نزدیک باشد بگوش -
الْاَقَصُّ - درشت -
الْاَشَطُّ - کوسه وقیل لَشَطٌّ وهذا افصح -
الْاَلَطُّ - ساقط الاسنان -
هَیْقٌ اُزُفٌّ - شتر مرغی که برشن بهم پیچیده باشد

الْاَلَفُّ - دیر سخن وستبر ران -
الْاَحَقُّ - اسپ که عرق نکند وگفته اند پای
بر جائگاه دست نهد -
الْاَشَقُّ وَالْاَمَقُّ - دراز -
فَرَسٌ اَدَكُّ اذا کان متدانیا عریض الظهر
الْاَسَكُّ - خرد گوش -
الْاَصَكُّ آنکه زانو حاش درهم کوبد -
الْاَفَكُّ آنکه دوشش بیامده بود از سستی
الْاَبَلُّ - الحلاف -
اَلطُّلُوُّ - والذی لا یدرک ما عنده من اللؤم
الْاَحَلُّ - سست پزول -
الْاَزَلُّ - لاغر سرین -
الْاَشَلُّ - جنگ -
الْاَفَلُّ - شمشیر رخنه شده -
الْاَجَمُّ - مردی بے نیزه وبنای بے کنگره
اَلْجَمَّاءُ - گوسپند بی سرون زنی که ران وی
پدید نبود از گوشت والجماء الغفیر جماعة الناس -
الْاَسَمُّ - سیاه -
الْاَشَمُّ - مردی بلند بینی وکوهے بلند -
الْاَصَمُّ - سخت کر -
الْاَغَمُّ - آنکه موی بسیار دارد بر پیشانی وقفا
الْاَدَمُّ - آنکه گردنش بدوش فرو شده باشد
وآنکه پشت وی درآمده باشد واسپی که تاه دست

اَلْاَذَنُ - آنکہ بینی وی روان باشد۔
اَلْاَغَنُّ - آنکہ سخن در بینی گوید۔

ومن المعتل

اَلْاَرَبُ - تباہ شدن رگ۔
اَلْاَصَمُّ - در دمند شدن۔
اَلْاَزَمُّ - خشک شدن بول و پشکل کوسپند
اَلْاَزَمُّ - تنگ شدن خمیر۔
اَلْاَسَنُّ - زمیناک شدن شی۔
اَلْاَبَدُّ - بدگشتن وچشم گرفتن۔
اَلْاَصَلُّ - گرم شدن وخشم گرفتن یعدیان یعلی ودومدت لیلتنا اذا اشتدّ حرھا وبسیار پشیم شدن شتر۔
اَلْاَجَرُّ - ترسیدن النعت افعل ولایقال فی المونث فعلاء ولکن فعلتہ۔
اَلْاَحَرُّ - کینہ گرفتن وحَرِیحَرِ بالکسر فیھما لغۃ عن ابی جنی تقول فرہ ای دعہ وھو یذرہ ای یدعہ اصلہ وذرہ مثل وسعہ یسعہ وقد امیت ماضیہ ولایقال فی ذرہ ولا واذر ولکن ترکہ وھو تارک وقیل ھو من باب منع یمنع محمولاً علی ودع یدع لانہ بمعناہ قالوا ولو کان من باب وجل یوجل لقیل فی مستقبلہ یوذر کیوجل ولو لم یکن محمولا لم یحذف عینہ اولامہ من حرف الحلق وھذا القول اصح۔
اَلْاَضَرُّ - شوخگن شدن وجرئش گرفتن
اَلْاَعْوَرَّۃُ - درشت شدن راہ وفعل لفعل لغۃ والنعت منھما وعر بالسکون۔
اَلْاَوَرُّ - کینہ گرفتن وسخت گرم شدن والنعت فاعل ووغر یغر بالکسر فیھما لغۃ عن ابی جنی۔
اَلْاَوَقُّ - بالتسکین گران گوشت شدن وقیاسہ التحریک
اَلْاَوَقُّ - لنگیدن ستور۔
اَلْاَوَجُّ والنَّوَجَاءُ - درد مند شدن والمستقبل یُوجُّ ویَجُّ ویَاجُّ ویَجَجُ۔
اَلسَّعَۃُ - ہمہ را فراہم رسیدن وفراخ شدن والغالب یسع بحذف الواو للتعویض لان ھذا الباب لایکون الا لازما فلما جاء متعدیا خولف بہ نظائرہ وقیل لانہ من باب رث یرث وانما فتح لحرف الحلق یدلک علی ذلک سقوط الواو وعلی حد سقوطھا فی یعدکذلک القول فی یطاء۔
اَلْاَلَہُ والاَلُوءُ - بالفتح سخت حریص شدن
اَلْاَوَقُ - درد مند شدن پای از درشتی زمین
اَلْاَوَتُ - بزہ مند وہلاک شدن۔
اَلْاَوَفُ - بزہ مند شدن۔
اَلْاَوَقُ - ہلاک شدن۔
اَلْاَوَجَلُ والمُوجَلُ - بالفتح بترسیدن وحکمہ کحکم الوجر والمستقبل منہ کمستقبل وجع

وکذلک فیما اشبهه من باب المثال اذا کان لازما
اَلْوَحَلُ وَالْمَوْحَلُ - بالفتح در وحل افتادن
اَلْوَهَلُ - ترسیدن و فراموش و غلط کردن
وہذا یعدّی بالفے وعن -
اَلْوَحَمُ - برآلستنی آرزو خواستن -
اَلْوَخَامَةُ - ناگوارندہ شدن -
اَلْوَخَمُ - دوال دلو بریدہ شدن -
اَلْوَغَمُ - کینہ گرفتن وَوَغِمَ یَغِمُ بالکسر فیہما لغة عن ابی
اَلْوَهَمُ - غلط کردن ویعدّی بفی -
اَلسِّنَةُ وَالْوَسَنُ - بیہوش شدن از غنودگی -
والنعت فعل -
اَلْوَهَنُ - سست شدن -
مَا وَهَبَتْ لَہ وَہَبًا - ای فطنت لہ وما وہبت بہ
ای ما بالیت بہ وانت تیبہ مثل تجلل ای تبالی
اَلْوَلَهُ - پناہ کسے دادن ویعدی بالے
ومن المضاعف المعتل الفاء
اَلْوُدُّ وَالْوِدَادُ - بالکسر وَالْمَوَدَّةُ -
دوست داشتن اَلْوُدُّ وَالْوِدُّ وَالْوِدَادُ
وَالْوِدَادَةُ وبالفتح فیہما آرزو کردن -
ومن الیاء
یُحَ الرَّجُلُ مَیْمُومٌ اذا طرح فی البحر -
وما النعت منہ علی افعل
اَلْاَیَدُّ - سخت -

اَلْاَیَلُّ - کوتاہ دندان -
ومن اللفیف المفروق
اَلْوَجِیُّ - سودہ شدن سم ستور -
ومن الیائی
یَدِیَ فلان من یدہ ای فی حبست یدہ وبیست
ومن المعتل الفاء بالیاء
اَلْیَقَظَةُ - بیدار شدن -
اَلْیَتَمُ وَالْیُتْمُ - بالسکون فیہما بی پدر شدن
مردم وبے مادر شدن چہارپایہ وفعل
یفعُل بالضم فیہما لغة -
اَلْیَقَنُ - بی گمان شدن وہو متعد -
وما النعت منہ علی افعل من الواوی
اَلْاَوْبَرُ - بسیار پشم -
اَلْاَوْقَصُ - کوتاہ کردن -
اَلْاَوْکَمُ - آنکہ انگشت بزرگ پاے وے بر دیگر افتادہ بود
اَلْاَوْطَفُ - انبوہ موے ابرو ومژہ وسحابة وطفاء
مستوخیة الجوانب لکثرة مائہا -
اَلْاَوْرَہُ - الاحمق وقیل الاخرق -
ومن الاجوف الواوی
اَلرَّوْحُ - سبک دست شدن بوی یافتن
ومنہ الحدیث لم یرح رائحة الجنة وسخت بستن
بادہ وراح الشجر بفطر بورق الراحة فعل شدن
اسپ وراح فلان للمعروف راحة ایضا اذا اتخذہ

خفتہ وار یحتہ وریح الغدیر اذا غیرتہ الریح والنعت
مَرُوحٌ عَرِیحٌ وقیاسہ مَرُوحٌ لا غیر لقولہم الرُّوحُ
اَلدَّوَدُ۔ گرم در افتادن۔
اَلعَوَرُ وَالعَوَرَۃُ۔ باطل شدن جائے
والنعت عَوِرٌ۔
اَلھَوَرُ۔ ریہیدہ شدن۔
اَلعَوَزُ۔ نایافت شدن چیزے و درویش شدن
اَلسَّوَسُ سیاستہ درافتادن و پیش گرفتن گویند
اَلعَوَصُ۔ دشوار شدن چیزے۔
اَلخَوفُ وَالخَافَۃُ وَالخِیفَۃُ۔ ترسیدن
والنعت خائف وربما قالوا خافٌ علی فعل
وقولہ تعالی الا ان یخافا ای یعلما ویرضا
اَلشَّاکَۃُ وَالشِّیکَۃُ۔ بخار در رفتن وغبار
دریاے شدن
اَلشَّوَکُ۔ بستان از جای برخاستن دندان
شتر برآمدن شاک الرجل شوکا ظہرت شوکتہ
وعدتہ فہو شائک السلاح ایضا مقلوب منہ
مَیلُ الرجل اصابہ البرسام۔
اَلنَّوَہُ۔ خفتن و کہنہ شدن جامہ کاسد شدن بازار

ومن لا جوف لہا ئی

اَلھَیبَۃُ۔ ترسیدن وحکمی مکان مہوب وقیاسہ
مَہیبٌ لانہ من الھیبۃ۔
اَلکَیدُودَۃُ وَالکَوَدُ وَالمَکَادَۃُ وَالمَکَادُ

خواستن و نزدیک شدن بفعلے وحکمی فیہ
لغۃ شاذۃ وہی کُدتُ بضم الکاف کاد یقول
۱ کِدتُ زیدٌ یفعل کذا برید ون کاد۔
۲ اَلحَیرُ وَالحَیرَۃُ وَالحَیرَانُ وَالحَیرُورَۃُ
سرگشتہ شدن۔
اَلغَیرَۃُ وَالغَارُ وَالغَیرُ۔ رشک بردن و
منہ الحدیث ان اللہ یغار وغیرۃ اللہ ان یاتی
۳ المومن ما حرم اللہ قلت قد فسر النبی علیہ السلام
۴ غیرۃ اللہ بالانانیۃ وزارہ۔
۵ طَاطَ الفحل یطیط ویطاط ای ہاج وھدر
وہو جمل طاط وطائط۔
اَلھَیعُ وَالھَیعَانُ۔ بددلی کردن۔
اَلعَیفُ۔ منش بردن۔
اَلخَیلُ وَالخِیلَۃُ وَالمَخِیلَۃُ وَالخُیلُولَۃُ
پنداشتن وتقول فی مستقبلہ اخال بکسر الالف
وہو الافصح وبنو اسد تقول بالفتح وہو القیاس
۶ وَالخَیَلُ کشنی کردن مازال فلان یفعل کذا
زیالا ہمیشہ فلان چنین کاری میکرد وحکی
ابو الخطاب مازیل یفعل کذا بمعنی مازال۔
اَلنَّیلُ۔ یافتن وحکی سیبویہ نَارَ ینیل ای
۷ ینال ما فیہ وہو من تناولت وقیاسہ منوال
ومعنا ہ ینال ما فیہ ومنہ الحدیث ینال من الصدقۃ
۸ یعنی الوقیعۃ فیہم ورسیدن وبہبت لامی ما فطنت لہ

وما النعت منه على افعل من الواوی

رَجُلٌ اَرْوَبُ ای خائر النفس مختلط وہذا قول البعضہم فی واحد الروبی۔

اَلْاَخْوَتُ۔ المسترخی۔

اَلْاَلْوَثُ۔ فیہ استرخاء۔

اَلْاَعْوَجُ۔ کژ رجل۔

اَلْهَوْجُ ای طویل وبہ تسرع وحمق والْهَوْجَاءُ الناقۃ التی کان بہا ہوجا من سرعتہا۔

اَلْاَرْوَاحُ۔ آنکہ سرپای وے از یکدیگر دور بود وپاشنہ نزدیک۔

اَلْاَسْوَدُ۔ سیاہ۔

اَلْاَفْوَدُ۔ اسپی را زپشت وگردن مردی سخت گردن

اَلْاَهْوَرُ۔ چشمی سپیدہ سخت سپید وہمچنان سیاہ

اَلْاَزْوَرُ۔ چپ یک رجل۔

اَصْوَرُ ای مائل مشتاق۔

اَلْعَوَرُ۔ یک چشم شدن قد عارت العین تعار وعورت ایضا والنعت اعور۔

اَلْاَحْوَسُ۔ الشجاع۔

اَلْاَدْوَسُ۔ تباہ چشم از علتے کہ دارد۔

اَلْاَشْوَسُ۔ آنکہ بدنبال چشم نگرد از چشم باکبر

اَلْاَدْوَشُ۔ الادوس۔

اَلْاَحْوَصُ۔ الضیق موخر العین وقیل یکون الضیق احدی العینین۔

اَلْاَخْوَصُ چشم در در افتادن۔

اَلْاَرْوَعُ۔ آنکہ جمال می در انشگفتی آرد

اَلرَّوْعَاءُ۔ تیز دل از اسپ واشتر والانثی بہ الذکر۔

اَلْاَكُوعُ۔ آنکہ خوردہ پستش از سوی انگشت ستر کش کژ بود۔

اَلْاَجْوَفُ۔ میان تہی

اَلْاَصْوَفُ۔ بسیار پشم۔

بَازٌ خَوْقَاءُ۔ ومفازۃ خوقاء ای واسعۃ بعیر اخوق کرکن۔

اَلْاَرْوَقُ۔ دراز دندان۔

اَلْاَسْوَقُ۔ نیکو ساق ودراز ساق ایضا

اَلْاَفْوَقُ۔ تیر بے فوق شکستہ۔

حلۃ شوکاء۔ حلۃ کہ درشت بافتہ باشند

اَلنَّوْاكَةُ۔ الحماقۃ والنعت انوک۔

اَلْاَهْوَلُ۔ دیوانہ۔

اَلْاَهْوَلُ۔ کژ چشم۔

اَلْاَسْوَلُ۔ مست۔

ناقۃ کوکاء۔ شتر بزرگ کوہان۔

اَلْاَشْوَهُ۔ آنکہ زود بخشم کند۔

اَلْاَفْوَهُ۔ فراخ دہن والحالۃ محالۃ فوہاء

اذا کانت اسنانہا التی بحری الشفار عنہا طوال

من الیائی

الأعيرف: فراخ دهن۔
الأجيد: دراز گردن۔
الأحصيد الذي يرفع راسه كبرا والذي لايستطيع الالتفات من داء ايضا واصله في البعير يكون به داء في راسه فيرفعه۔
الأغيد: نازک خلق۔
الأليس والأخليس: الشجاع
الأغيط: دراز کردن۔
الأغيف: آنکه یک چشم وی سبز بود و دیگر سیاه و الجمل العظيم الثيل وناقة خيفاء واسعة جلد الضرع۔
الأهيف: باریک میان۔
الأزيل: آنکه راه اش از یکدیگر دور بود۔
الأيل: شبی تاریک۔
الأميل: آنکه شیر دگر گردن و آنکه بر پشت اسپ نتواند بود۔
الأعين: فراخ چشم۔

ومن الناقص

الصباء: بالفتح والمد باکودکان بازی کردن
الصداوة: دریافتن و بعد ے نفسه لبعض عبی علی التسلی
الصفاء: جوان شدن۔
الصفي: الغني: فساد کردن۔
الصفي: خشک شدن۔

۶ الصحي: موقع شدن و ملازم گرفتن و بعد یان بالمکان
۷ الضحي: استخوان در گلو گرفتن و بعد یان بالمکان واندوهگین شدن۔
۸ الضحاء والضحي والضحو: بآفتاب آمدن و فعل لفعل لغة فيه والضحي خوی کردن
۹ الرخي: سست شدن و فعل لفعل لغة فيه
۱۰ الشحاء: راه شدن و سخت نفسی عن الشی
۱۱ اذا ترکته والشخي بالتسکین لغة فی الشحو والشخي
۱۲ ظل یکون من ان تثبت البعیر بالحمل الثقیل فی حر الریح بین الجلد والکتف تقول منه شخی البعیر فهو شخ
۱۳ الردي: هلاک شدن۔
السدي: بسیار نم شدن سدی السیر اذا استرخت تفاریقه۔
۱۴ الصدي: تشنه شدن والنعت صد و صاد و صدیان
القدي القدو والقدي: کلول الاصابع من الخمر وفساد جوف الفصیل من شرب اللبن
۱۵ الندي: جوانمردی کردن والندی
۱۶ والندوة: تر شدن والنعت ندو مانند بشتی یکرهه اے ما اصبت۔
۱۷ خذیت الشاة: خدی وهوان ینقطع سلاها فی بطنها فتشتکی۔
۱۸ الزداوة: سخت لاغر شدن شتر۔
۱۹ القذی: عاشه وخشم افتادن۔

اَلشَّرِیُ - شاد شدن و بسیار شدن و یعدی بالباء
اَلشَّرُوُ - بالواو مہتر شدن -
اَلشَّرِیُ - بسیار خستن بخنوہ و بشترم گرفتن و سخت خشم گرفتن و ستیہیدن ستور در راہ رفتن و مردم در کاری و شری نام الناقۃ اذا کثر اضطرابہ و فی الحدیث حتی شری امر معاذ ای عظم و تفاقم صری الماء صریاً اذا طال مکثہ و تغیر -
اَلصَّرَاوَۃُ - خوی فلاں کردن یعدی بالباء و صرت بہ ای لزمتہ
اَلطَّرَاءَۃُ وَالطَّرَاءَۃُ - مقصورۃ و الطراءۃ تازہ شدن و فعل بالضم لغۃ -
اَلعُرُیُ - بالضم والسکون برہنہ شدن -
اَلغَرَیُ وَالغَرَاءُ - بالمد عن سیبویہ مولع شدن و غری فلان بکذا ای فی غضبہ -
اَلغَرَیُ - مدہوش شدن و متحیر شدن -
اَلکَرَیُ - غنودن -
اَلخَزِیُ - بالکسر والسکون خوار شدن -
اَلخَزَایَۃُ - تشویر خوردن -
اَلعَزَاءُ - صبر کردن بر مصیبت -
اَلغَشَیُ - تاریک شدن شب -
اَلکَسَیُ - پرستیدہ شدن -
اَلنِّسْیَانُ وَالنَّسْیُ - فراموش کردن و دست بداشتن و نسی الرجل نسیاً فہو نسٍ

اذا استکی نساہ -
اَلحَشَیُ - دمہ بر افتادن -
اَلخَشْبَلَۃُ وَالخَشَیُ - ترسیدن و قولہ تعالے فَخَشِیْنَا ان معناہ کرہنا و جاء فی الشعر خشیت بمعنی علمت -
اَلمَشَیُ - شام خوردن -
اَلغِشْیَانُ - آمدن و مجامعت کردن و برزیر چیزے در آمدن یقال غشی اللیل النہار و غشی علیہ ای اغمی علیہ غشیۃ و غشیاً و غشیاناً فہو مغشی علیہ -
اَلنَّشْوَۃُ - بفتح النون مست شدن و بالکسر بوئیدن و نشیت الخبر نشوۃ ایضاً اذا تحیرت و نظرت من این جاء و یقال من این نشیت ہذا الخبر ای من این علمتہ -
اَلعَصَیُ - شمشیر زدن و یعدی بالباء -
اَلقَصَیُ - دور شدن -
اَلرَّضِیُ وَالرِّضْوَانُ وَالمَرْضَاۃُ - خشنود شدن و یعدی بعلے و بعن و یقال رضیت علیہ لامرین احدہما ان تجعل من باب اجرار الشی مجری نظیرہ و وجہہ ان من رضی عن شی اجبتہ و اقبل علیہ فدخلہ علی ہذا السبب والاخر ان تجعلہ من باب اجراء الشی مجری نقیضہ و وجہہ ان سخط یعدی بعلے و کذلک رضی الذی ہو ضد

ویستعمل ان یقال رضیته ورضیت به صاحبا
الْحُظْوَةُ وَالْحِظَةُ - دولتی شدن ن از ن
شوء وظفر یافتن بچیزی وحظی فلان عند
الامیر بهره مند شدن منتظی الفرس اذا تحرک
موضع شظاه -
اَللَّظْیُ - زبانه زدن آتش -
اَلصَّغْیُ وَالصَّغَاءُ - بچسپیدن -
اَللَّغْیُ - بسیار خوردن شراب وموضع شدن
ویعدیان بالباء وبهوده گفتن یالعت من باب
اَلْحُفْیَةُ وَالْحَفْوَةُ وَالْحِفَایَةُ وَالْحَفَاوَةُ
بالکسر فیهن والحفاء بالمد والفتح برهنه پای شدن
والنعت حافٍ احفی شدن پای آدمی وستور
والنعت حفٍ اَلْحَفَاوَةُ بالفتح باستقصا
ازحال کسی پرسیدن وتیمار داشتن درکار
ویعدی بالباء ویعین -
اَلْخَفَاءُ - پوشیده شدن -
بَقِیَ الشَّیْءُ بَقَاءً وَبَقِیَ مِنَ الشَّیْءِ بَقِیَّةً
وَطَیٌّ یقول بَقِیَ وبَقِیَتْ مکان بَقِیَ وبَقِیَتْ
وکذلک خواتها من المثل تَقَیَّ یَتَقَیَّ اذا
صار تقیا وفی الفصیح وفی اذا کثر من اللبن
حتی لشبع -
اَلرُّقِیُّ وَالرُّقِیُّ - بالا برشدن ورفارت
فی الدرجة لغة ضعیفة -

اَلشَّقِیُّ وَالشَّقَاءُ وَالشَّقَاوَةُ وَالشِّقْوَةُ
بدبخت شدن -
اَللَّقْیَةُ وَاللِّقَاءَةُ وَاللُّقَانَةُ - هذه الثلث
للمرة الواحدة وَاللِّقَاءُ وَاللِّقَاءُ وَاللِّقِّیُّ
وَاللِّقِّیُّ - کالسُّهَی وَاللُّقْیَانُ - وبدن قال
سیبویه والفراء اَللُّقْیَانُ - بالضم خطاء
والکسر هو الصواب کالغثیان ونحوه اَللِّقَاءُ
وَاللُّقْیَةُ - کارزار کردن وَاللِّقَاءُ - فارسیدن
اَلنَّقَاوَةُ - پاک شدن -
اَلذَّکَاءُ - بالمد تیز دل شدن -
اَللَّکِیُّ - موضع شدن وملازم گرفتن ویعدی بالباء
اَلْمَکِیُّ - شغه بستن دست -
اَلْبِلَی وَالْبَلَاءُ - بالفتح والمد کهنه شدن تلمت
لی من حقی تلیة وتُلَاوَةً ای بقیت بقیة -
اَلْحُلِیُّ - بالتسکین بازیور شدن -
اَلْحَلَاوَةُ - شیرین شدن در دل ودر چشم
ویعدی بالباء وبفی وقولهم لم یَحْلَ منها بطائل
ای لم یستفد منها کثیر فائدة ولا یتکلم به الا مع الجحد
اَلسَّلْوُ اَلسُّلُوُّ وَالصَّلْیُ وَالصَّلَاءُ وَالصِّلَاءُ
سوختن شدن با تش وگرم شدن بدین یقال صلی فلان النار
قال الله تعالی سیصلی نارا ویقال صلی بالامر اذا قاسی شدته
اَلصَّلَلُ - زرد شدن دندان -
اَلصَّلَالُ - بزرگوار شدن وفعل یفعل لغة فیه

اَلْحُمَّی - بہ تسکین گرم شدن وحمیت علیہ غضبت والاُمومی بہمز۔

اَلدَّمی وَالدُّمِّیُّ - خون آلودہ شدن۔

اَلذَّمَاءُ - جنبیدن۔

اَلسُّمِّیُّ - اَلسُّمُوُّ۔

اَلْعُمْیَانُ وَالْعَمٰی - کور دل شدن وقری عموا وصموا بضم العین والصاد یجب ان یکون ہذا علی تقدیر فعل کذکم واز کمہ اللہ وجنّ واجنہ اللہ فکذلک عمی وصمی صم داعماہ واصمّہ

اَلْخَنٰی - فحش گفتن ویعدے بلعلے۔

اَلضَّنٰی - بیمار شدن۔

اَلطَّنٰی - سپرز بہ پہلو دباد وسیدن از تشنگی

اَلْعَنَاءُ - رنجور شدن اَلْعِنَایَۃُ وَالْعَنْیُ بالتسکین اندیشہ مند شدن بکار کسی الماضی عَنِیَ فہو عَنٍ عَنِیٌّ ویعدے بالباء وفی الاصمعی عَنِیَ بفتح العین۔

اَلْغَنٰی - مقیم شدن ومنہ الحدیث ولم یغن فی العلیا یوما سالما۔

اَلْغِنٰی - بالکسر توانگر شدن والغِنٰی والغِنْیَۃُ بچیزی از چیزی پسندیدہ کردن وغنیت المراۃ بزوجہا غنیانا ای استغنت وغنی ای عاش

اَلْغَنَاءُ - نیست شدن۔

اَلْقُنْیَانُ - ملازم شدن۔

اَلْقِنٰی - بالکسر توانگر شدن۔

اَلرِّضٰی - ایضا۔

اَلْبَہٰی - دریدہ شدن - اَلْبَہَاءُ - زیبا شدن وفعل بالضم لغۃ فیہ والنعت منہما بَہِیٌّ واصلہ بَہَایَۃٌ فحذفت الیاء۔

اَلشَّہْوَۃُ - آرزو کردن لہیت عن الشیء لہیا ولہیانا اذا سلوت عنہ وترکت ذکرہ وخبرت عنہ ویعدی بعن وبمن عند الاصمعی ہو فی الاشتہاء

وما الغت منہ علی افعل

اَلْجُوَاءُ - اَلْفُجَارُ۔

اَلْاَلْحَنِیُّ - بسیار سخن وبیہودہ گوئی وشتری کہ یک زانوش از دیگرے بزرگتر باشد۔

اَلْاَخْذَمِیُّ - سست گوش۔

اَلْقَرْوَاءُ - بزرگ کوہان وگفتہ اند سخت پشت والایقال جمل اقرا وبعیر اقرا وناقۃ قرواء سخت پشت

اَلْاَبْزَمِیُّ - پشت در شدہ وسینہ بیرون آمدہ وخصمی مقہور کنندہ۔

اَلْاَغْشٰی - شب کور اَلْاَغْشَی - آنکہ سر سپید دارد از جملہ اعضا از اسپ وجز آن

اَلْاَشْنٰی - آنکہ دندانہای کمتر رستہ باشد وقیل الذی تقدم اسنانہ العلیا السفلی۔

اَلْاَدْفٰی - بزی کہ سرونی پیش گردن رسیدہ باشد ومردی دنامی مرغی دراز دنبال۔

الاَسْفَی - اسپی اندک موی پیشانی دبغلته سفوار ای خفیفة سریعة -

الاَجْلَی - آنکه موی وی از دو سوی پیشانی بشده بود و گفته اند موی از پیش سر بشده -

الاَظْلَمی - باریک لب - والاَظْلَمی الاسود

الاَعْمَی - نابینا -

الاَلْمَی - سیاه وام لب -

الاَقْنَی - کژ بینی -

الاَجْحَی - خانهٔ بے سقف -

الاَحْکَی - بد دل وضعیف -

ومن اللفیف المقرون

النَّوَی - هلاک المال -

اَلْجَوَی - باسوزش شدن دل از اندوه یا از درد یا از عشق وجویت نفسی ذالم اوافقک البلد وفی الحدیث فتجوی الارض من یحکم بحکمی آنکس

اَلْحُوَّة - زمگار گون شدن -

اَلْدَّوِی - بیمار شدن وکینه ور شدن دل -

اَلرِّیّ والرِّوَی - کالرَّضی سیراب شدن یقال رویت ماءً ولبناً من ماءٍ ولبنٍ -

اَلضَّوَی والضَّوَاء - نزار شدن -

اَلطَّوَی - گرسنه شدن وباریک میان شدن

اَلْغَوَی - ان لا یروی السخلة والفصیل من لبنها اللّٰه ولا یروی السخلة من اللبن حتی یموت هزالا وقیل هو ان یشرب اللبن حتی یتخم ویفسد جوفه

اَلْقُوَّة - نیرومند شدن -

اَلْقَوَی - خالی شدن ودر ایستادن باران

اَلْلَّوَی - گرانیش گرفتن -

اَلْهَوَی - دوست داشتن سنه قری هوی الیهم وانما قیل الیهم لانه حمل علی میل الیهم وانما قلنا ذلک لاجل انک تقول هویته فلانا اذا احببته من غیر حرف الجر -

ومن نبات الیاء

اَلْحَیْوَة والحَیَوَان واَلْحَیّ - بکسر الحاء زنده شدن والماضی حَیِیَ والادغام اکثر لان الحرکة لازمة وان لم تکن لازمة لم تدغم کقوله تعالی علی ان یحیی الحق وحی القوم اذا حسنت حال انفسهم -

اَلْعِیّ - بکسر العین اندر ماندن والماضی عَیِیَ وعَیَّ والنعت عَیِیٌّ علی فعیل وعَیٌّ علی فعل بالفتح

ومما النعت منه علی افعل

اَلاَحْوَی - کبود وام لب وجز آن -

اَلاَلْوَی - الرجل المحتنب المنفرد لا یزال کذلک

ومن المهموز واو

اَلاَرَب - وزم شدن روزگار وحاجت شدن واَرِبَ بالشیء وَرِبَ به وعمار یعیر ابنه وارب الرجل اذا سقطت اعضاؤه -

اَلاَشَب - بهم در شدن بیشه -

اَلْاَبْتُ - گرم شدن روز و النعت اَبْتٌ و اَبِتٌ و اَبِتٌ -

اَلْاَبْرَجُ وَالْاَبْرَجِیُّ - خوش روی شدن -

اَلْاَبَدُ - خشم گرفتن و اَبِدَ فھُوَ اَبِدٌ بالقصر اے توحش -

اَلْاَبَلُ - شیر خوی شدن و ھو فی الحدیث دوشیدن از بہم شیر -

اَلْاَتْکُ - شتافتن و النعت فَعِلٌ -

اَلْاَتَمُ - خشم گرفتن -

اَلْاَتْوُ - انفصیل عن اللبن اِفْدَا ای اُتْخِمَ عنہ -

اَلْاَثَرُ - دنگ گرفتن -

اَلْاَثَفُ - نشاطی شدن شتر و فربہ شدن وی پس از لاغری -

اَلْاَثَمُ - بسیار شدن و بسیار کردن منہ قرأ الحسن لَمْ یَاْثَمْ فیہا بکسر المیم و سخت شدن کار

اَلْاَثَنُ وَالْاَثَنَۃُ - بالفتح فیھما انس گرفتن و یعدی بالباء -

اَلْاَجَنُ - بناہ شدن ریش -

اَلْاَجَفُ - شتافتن و النعت فاعل نزدیک آمدن

اَلْاَسَفُ - ارمان خوردن و خشم گرفتن و یعدی بعلی

اَلْاَلَفُ وَالْاُلْفَۃُ وَالْاِلْفُ - بالکسر و سکون فیھما

اَلْاَنَفُ وَالْاَنَفَۃُ - ننگ داشتن و انف البعیر اشتکی انفہ من الھبرۃ و النعت فَعِلٌ -

اَلْاَوْقُ - بخواب شدن -

اَلْاَوْقُ - بنہایت رسیدن در کرم -

اَلْاَوَقُ - الفرح و الاعجاب بالشی و النعت فَعِلٌ و فَعِیلٌ -

اَسِرَکَتِ الْاِبِلُ اَرْکًا ای اشتکت بطونہا من اکل الاراک -

اَلْاَیَّاتُ - استاذ شدن بکار شتر و النعت فَعِلٌ و فاعل اجل الرجل ای نام علی عفقہ فاشتکاہا

اَلْاَکَلُ سیدن دندان از پیری و اکلت الناقۃ فھی اکلا بالفتح اذا اشعر و کہا فی بطنہا فمجلہا ذلک

فَاَذَّتْ اعلمت بالرجل انست بہ -

اَلْاِثْمُ - بالکسر و المائم بزرومند شدن و النعت فاعل و فعیل و فعول ایضا

اَلْاَجَمُ - منش بزدن و النعت فاعل -

اَلْاَخَمُ - خشم گرفتن -

اَلْاَلَمُ - دردمند شدن -

اَلْاَجَنُ - بگردیدن آب و النعت فَعِلٌ -

اَلْاَحَنَۃُ - کینہ گرفتن و یعدی بعلی -

اَلْاَذَنُ - گوش فرا داشتن و منہ الحدیث ما اَذِنَ اللہُ لشیٔ کالاَذَنِ والاَذَانَۃُ بدانستن منہ فارونوا بحرب من اللہ اَلْاِذْنُ - بالکسر دستوری دادن و یعدی باللام -

اَلْاَنَنُ - نشاطی شدن -

الْاَسَنُ - کالاجن فی المعنی والحکم وبهوش شدن از غنودگی -
الْاَفَنُ - ضعیف رای شدن وقد افن الرجل فهو افن وآفن ایضا فهو مافون واندک شیر شدن شتر -
الْاَمَانُ وَالْاَمَانَةُ وَالْاَمِينُ امین داشتن
الْاَمْنُ - بالسکون وَالْاَمَانُ وَالْاَمَانَةُ وَالْاَمْنَةُ - ایمن شدن -
الْاَلَهُ - متحیر شدن واصله اَلِهَ -
الْاَلَهُ - فراموش کردن وآسه بمعنی اعترف وآثر فی لغة غیر مشهورة واهمت النعم غنما اَمَهًا اذا خرج بها بتر کا لحصیة او الجدری
ومن المضاعف المهموز اللام الْاَلَّ - بوی گرفتن مشک ماضی لایئل مثل ضال یضال ماجوار باطباء التضعیف -
الْاَمُومَةُ - مادر شدن اَمِمْتُ -

ومن لاجوف المهموز الفاء

الْاَوْدُ - کج شدن -

ومن الناقص المهموز الفاء

الْاَذَى وَالْاِذَاةُ - دشوار نمودن -
الْاَدَى - کینه ور شدن -
الْاَسَى - اندوه بردن -

ومن الناقص المهموز العين

الْاَصَاءُ - پرشکن افتادن وَالْاَصَابُ وَالْاَقَاءُ - ایضا بسیار خوردن آب -
الْاَكَابَةُ - مقصورة وَالْاَكَاءَةُ - اندوهگین شدن
الْاَتَاءُ - تمکن شدن -
الْاَذَاءُ - خوے ذاکردن وچیره شدن وهذا فی الحدیث -
الْاَسَاءُ - باقیماندن چیزے -
الْاَفَاءُ - بسیار خوش شدن -
الْاَجَاءُ - آب در گلو ماندن ویعدی بالباء
الْاَشَاءُ - بی آرام شدن ودرشت شدن جائگاه
الْاَبَاسُ وَالْاَبُؤْسُ وَالْاَبْئَسُ - سخت محتاج شدن والنعت ناعل -
الْاَشَاسُ - درشت شدن جائگاه -
الْاَسَاءُ وَالْاَسْعَفُ الْاَشَافُ - ریش بر آمدن از کف پای -
الْاَشَاءُ - بالتسکین دشمن داشتن -
الْاَنَاءُ - بالتسکین خوردن وقیل نیف فی الشراب ای از توی -
الْاَتَاقُ - پرشدن وسخت خشم گرفتن
ضَاقَ الصَّبِيُّ مَاتًا اذا دخل فی المارق وهو خبیثة الْغُوَاقُ - یا خذ الانسان عند البکاء والتشهیج کانه نفس بقلعه من صدره -
الْاَصَاكُ - بوی گنده دمیدن از تن -

الرِّئْمَانُ - مہربانی کردن ہو متعدو فراہم آمدن سر جراحت زخم برای صلاح وزخم ذخر علی مالم یسم فاعلہ۔

السَّاءَةُ والسَّاءَمَةُ والسَّاءَةُ سیر برآمدن۔

ضِئِنَتِ الغَنَمُ ضَأَنًا اذا اشبہت الضان

ومن المعتل لفاء المهموز العين

الْيَأْسُ - دانستن بلغۃ النخع ونومید شدن والفعل من ہذا ئیست منہ آیاس وآئست منہ ایئس ایاسا ایضا لاغیر بمعناہ۔

ومن المهموز اللام

فَأَفِئْتُ اذکرہ ومافئات فتا وفئوا ای مالت اذکرہ والتکلم بہا الامع الجحد۔

اَلْجَأُ - مصدر جحیت بالشی اذا کنت بہ مولعا ضنینا

اَلْحَذَاءُ - پناہ کسی دادن ویکدیگر پناہ دادن حدثت بالمکان حذاءً اذا لزقت بہ۔

اَلصَّدَاءُ - زنگار گرفتن۔

اَلْبَرَاءَةُ - بیزار شدن۔ اَلْبُرْءُ - بالضم زیبار بہ شدن۔

اَلْخَرَاءَةُ - کالکراہۃ - حدث کردن۔

طَسَئْتُ طَسْئًا - اذا تنحمت عن الدسم

كَشَئْتُ - من الطعام ای ملالت۔

اَلْقَصَاءُ بہ تسکین خوردن۔

اَلْقَضَاءُ - کہنہ وبوسیدہ شدن مشک۔

اَلْخَطَاءُ وَالْخِطَاءُ - بالفتح فیہما وَالْخِطَاءَةُ - بالکسر والتسکین فیہما والخاطئۃ گناہ کردن وجار خطئ بمعنی خطاء - اذا لم یصب الصواب۔

اَلدِّفَاءُ وَالدِّفَاءُ وَالدِّفَاءَةُ - گرم شدن

اَلطَّفْوُ - فرومردن چراغ وآتش۔

اَلْحَلَاءُ - باتخال شدن لب وتباہ شدن ادیم از زخم کارد در حال پوست باز کردن

اَلْكَلَاءُ - باگیاہ شدن زمین۔

اَلْحَمَاءُ - بسیار لوش شدن چاہ وخشم گرفتن وبعدی بلعل۔

اَلظَّمَاءُ - بقصور والظَّمَاءُ والظَّمَاةُ - تشنہ شدن

اَلْكَمَاءُ - شگافتہ شدن پای وکمی الرجل اذا خفی وعلیہ نعل۔

اَلشَّنَانُ - بالتحریک ہو شاذ فی المعنی لانہ من بناء الحرکۃ والاضطراب والتسکین ہو شاذ فی اللفظ لان المصادر لم تجی علیہ۔

وَالشَّنَانُ - بغیر ہمز وَالشَّنَاءُ - بالحرکات الثلث وَالْمُشْنَاءُ وَالشَّنَاءَةُ - وشمن داشتن وشنئ بہ اے اقر۔

اَلنُّهُوءُ وَالنُّهُوءَةُ وَالنُّهَاءُ وَالنُّهَاءَةُ - خام بماندن گوشت وفعل بالضم لغۃ والنعت منہما فعیل

ومن المعتل المهموز اللام

۱ اَلْوَبَاءُ - بالقصر وبا ناک شدن زمین یقال منها وبئت الارض فهی موبورة والوبارة مثله یقال منها وبئت الارض فهی وبئة وبیئة -

۲ اَلْوَجَاءُ - کار دزدن -

۳ اَلْوَذَاءُ - رنجه داشتن -

۴ اَلْوَطَاءُ - پای سپردن مجامعت کردن والغالب منهما یطا بحذف الواو -

ومن الاجوف المهموز اللام

۵ اَلدِّرَاءُ - درد مند شدن -

۶ اَلْمَشِیْئَةُ والمشیُ - خواستن -

۷ اَلْکَیْءُ والکَیْئَةُ - ترسیدن -

وما النعت علی افعل من لفاء المهموز اللام

۸ اَلْاَدْرَءُ - دبه خایه -

وما النعت علی افعل من الناقص

۹ تَیْسٌ اَبْیٰ اذا شم بول الاروی فمرض منه -

۱۰ اَلْاَبْیٰ - بزرگ دنبه دلا یقال للمونث البار ولکن یقال عجزاء -

ومن المهموز العین علی افعل

۱۱ اَلْاَجْاَءُ - زنگار گون -

ومن المهموز اللام علی افعل

۱۲ اَلْاَسْدَاءُ - سیاه کاندک مایه سرخی وی آمیخته باشد

۱۳ اَلْاَهْدَاءُ - گنج -

۱ اَلْاَدْرَاءُ - پیش سر سپید شدن وفعل بالفتح لغة والنعت افعل -

۲ اَلْاَذْرَاءُ - سیاه وسپید گوش -

۳ اَلْاَفْدَاءُ - نای بینی فرو نشسته -

۴ اَلْاَدْفَاءُ - بدو در آمدن -

۵ اَلْاَجْنَاءُ وَالْاَدْنَاءُ - کنج -

باب فعُل یفعُل بضم العین فی الماضی والغابر من السالم

کل ما جاء النعت منه علی فعیل وحده من هذا الباب لانذکر النعت منه والمعنی علی فعیل اوما جاء علیه وعلی غیره نذکر النعت منه -

۱ اَلْحُدُوْبَةُ - قحط افتادن والنعت فعل وفعیل

۲ اَلْجُنُوْبَةُ - جنب شدن والنعت منه جُنُبٌ وجَنِیْبٌ -

۳ اَلْحُسُوْبَةُ - گوهری وخداوند نژاد نیک -

اَلْخُطُوْبَةُ - بالفتح خطیب شدن -

۴ اَلرُّجُوْبَةُ والمرجبة والوجوب - فراخ شدن والنعت رجب ورجاب ورجیب وفعل فعلا لغة ویقال جبتک الدار وهو شاذ للتعدیة -

۵ اَلرُّطُوْبَةُ - تر شدن والنعت رَطْبٌ ورطیب

۶ اَلرُّغُوْبُ - فراخ شکم شدن -

اَلصُّعُوْبَةُ - دشوار شدن والنعت صعب

۷ اَلصَّلَابَةُ - سخت شدن والنعت صلب وصلیب

اَلعُذُوْبَةُ - خوش شدن آب والنعت عذب

اَلْعُرُوْبَةُ وَالْعُرُوْبِيَّةُ - تازی زبان شدن
اَلْعُزُوْبَةُ - بی زن شدن و بے شوہر شدن
والنعت منهما فعل -
اَلْعَصَابَةُ - سخت شدن -
اَلْعُضُوْبَةُ - بران شدن والنعت عضب -
اَلْغُرُوْبَةُ وَالْغَرَابَةُ - دور شدن والنعت فعیل وفعل
اَلْقُرْبَانُ وَالْقُرْبُ - نزدیک شدن وفی الحدیث
ان تقرب بذلک ای ما تطلب بذلک الا الله
وفی حدیث آخر فاخذنی ما قرب وما بعد والعرب
تقول للرجل اذا اقتلته الشئ وغمه اخذه ما قرب وما بعد
اَلْلُّجُوْبَةُ - اندک شیر شدن گوسپند والنعت لجوب
بالحرکات الثلث ولجبة -
اَلنَّجَابَةُ - گوہری شدن والنعت نجیب ونجبة
علی مثال همزة -
اَلنَّدَابَةُ - سبک شدن والنعت فعل -
اَلنَّقَابَةُ - نقیب شدن -
اَلْجُحُوْتَةُ - ویزد شدن والنعت فعل -
اَلثَّبَاتَةُ - ثابت شدن عقل -
اَلْحُمُوْتَةُ - گرم شدن روز والنعت فعل -
اَلزَّمَاتَةُ - آرامیدہ شدن -
اَلشُّخُوْتَةُ - باریک شدن والنعت شخت وشخیت
اَلصُّلُوْتَةُ - روشن شدن ونسو پیشانی شدن
والنعت صلت -

اَلْغُرُوْتَةُ - خوش شدن آب والنعت غراة -
اَلْحُمُوْتَةُ - علی القلب والنعت فعل -
(۱) یقال اخذ فی منه ما قدم وما حدث حدوثا بالضم
حدث فی شئ من الکلام الا فی هذا الموضع وذلک
لمکان قدم علی الازدواج -
اَلْخُبُوْثُ - کریز شدن اَلْخَبَاثَةُ - پلید شدن
(۲) اَلْبَهْجُ وَالْبَهَاجَةُ - نیکو شدن خرجت المراة
فلانة ای صارت کثیرة الخروج وهذا یستعمل فی
التعجب وهو غیر متصرف فلا یقال منه یفعل ولا فاعل -
اَلسَّمَاجَةُ - نازیبا شدن والنعت سمج
کصعر وسمج کخشن وسمیج کقبیح -
(۳) اَلسَّمَاحَةُ - جوانمرد شدن والنعت فعل جل
شبح الذراعین بهن رشن -
اَلشَّقَاحَةُ - القباحة وقیل هی اتباع للقباحة
اَلصَّبَاحَةُ - نیکو رو شدن والنعت فعیل
وفعال بالضم -
(۴) اَلصَّرَاحَةُ وَالصُّرُوْحَةُ - ویزد شدن والنعت مثلها
اَلطَّلَاحَةُ - ماندہ شدن والنعت فعیل وفعل
الذکر والانثی فیها سواء -
اَلْفَسَاحَةُ - فراخ شدن جای یقال مکان
فسیح ومجلس فسح بضم الجمیع ای واسع -
اَلْفَصَاحَةُ - شیوا زبان شدن وویژہ شدن
شیراز کف -

اَلْبَهْجَةُ وَالْبَاحَةُ وَالْبُهُوْحَةُ - رشت شدن -
اَلْمَلَاحَةُ وَالْمُلُوْحَةُ - نمکین شدن و شیرین شدن
والنعت مليح وملاح بالضم مخفف اَلْمُلُوْحَةُ -
شور شدن و النعت مُلُحٌ ولا يقال ملح الا في لغة رديئة
اَلْمُلُوْخَةُ وَالْمَلَاخَةُ - بے خوار شدن گوشت
اَلْبُرُوْدَةُ - سرد شدن والنعت فاعل
اَلْبُعْدُ - دور شدن -
اَلْبَلَادَةُ - کند شدن -
اَلْجُمُوْدَةُ - بشک شدن موی والنعت جَمُدٌ -
اَلْجَلَدُ وَالْجَلَادَةُ وَالْجُلُوْدُ وَالْجُمُوْدُ
جلد شدن والنعت جَلْدٌ وجَلِيْدٌ -
اَلرَّغَادَةُ - فراخ عیش شدن والنعت
رَغَدٌ ورَغِيْدٌ قرى وعبد الطاغوت معناه
صار الطاغوت معبودا گفته الرجل اى صار رفيقها
اَلْعَادَةُ - حاضر شدن -
اَلْجُدُّ - بزرگوار شدن والنعت فعيل وفاعل
اَلْمُرَادَةُ - تنبه شدن والنعت منه كذلك
اَلنَّجَادَةُ - دلير شدن والنعت نجد ونجيد
اَلنُّهُوْدَةُ - تناور شدن اسپ والنعت فعل
اَلْمَلَاذَةُ - مصدر -
اَلْمُلُوْذُ وَالْمَلَذَانُ - وهو الذى يظهر النصح
ويضمر غيره -
اَلْبَصَارَةُ وَالْبَصَرُ - دانستن وبينا شدن

دل ويعديان بالباء -
اَلْجَهَارَةُ - بلند آواز شدن -
اَلْجَدَارَةُ - سزاوار شدن -
اَلْحَدُرُ وَالْحَدَارَةُ - فربه شدن وضخم شدن
والنعت فاعل -
اَلْحَقَارَةُ - حقير شدن -
اَلْخُطُوْرَةُ - باقدر وجاه شدن -
اَلشَّعَارَةُ - شاعر شدن والنعت فاعل
اَلصِّغَرُ - خرد شدن والنعت صغير وصغار بالضم
اَلطَّهَارَةُ - قوى شدن ستر -
اَلْعُسْرُ وَالْمَعْسُوْرُ - دشوار شدن -
اَلْعُقْرُ وَالْعَقَارَةُ - نازائنده شدن والنعت
فاعل والاسم اَلْعُقْرُ بالضم -
اَلْغَزَارَةُ - بسيار شدن شير وباران وعلم -
اَلْغَمَارَةُ - مصدر اَلْغُمْرُ الذى لم يجرب الامور
والنعت فَعُلٌ وفُعُلٌ -
اَلْقَذَارَةُ - پليد شدن والنعت فعل -
اَلْقِصَرُ - كوتاه شدن -
اَلْقَعَارَةُ - ژرف شدن چاه وجز آن -
اَلْكِبَارَةُ - بزرگ شدن والنعت فعيل
وفُعَالٌ بالضم فاذا افرط قيل كُبَّارٌ بالتشديد
ولا تقل بكسر الكاف فانها لغة رديئة -
اَلْكَثْرَةُ وَالْكَثَارَةُ - بسيار شدن قوم

کثیر و هم کثیرون۔

اَلْمَرَارَةُ۔ ظریف شدن و سخت دل شدن

اَلنَّزَارَةُ۔ اندک شدن و النعت فعل۔

اَلنَّضْرَةُ وَالنَّضَارَةُ۔ تازہ رو شدن

و النعت فاعل و فعیل و فعل۔

اَلنَّكَارَةُ۔ صعب کار شدن۔

اَلْحَمَازَةُ۔ سخت شدن و النعت فاعل و فعیل۔ ۲

اَلرَّجَاسَةُ۔ پلید شدن و النعت فعل ۴

اَلْعَمَاسَةُ۔ تاریک و پیچیدہ شدن و النعت

فعول و فعال۔

اَلْفَرَاسَةُ وَالْفُرُوسَةُ۔ سوار شدن و النعت فاعل

اَلنَّفَاسَةُ۔ عزیز شدن۔

اَلْفُحْشُ۔ سخت زشت شدن و النعت فاعل ۵

اَلْكَمَاشَةُ۔ سبک و کافی شدن و النعت فعل و فعیل

اَلتَّرَاصَةُ۔ محکم شدن۔

اَلْحُمُوضَةُ وَالْحَمَضُ۔ باریک میان شدن

و النعت فعلان و فعیل۔

اَلرُّخْصُ۔ ارزان شدن اَلرُّخُوصَةُ وَالرَّخَاصَةُ

نازک شدن و النعت فعل۔

اَلشَّخَاصَةُ۔ تناور شدن۔

اَلْبَغَاضَةُ۔ بغیض شدن۔

اَلْحَرَاضَةُ وَالْحُرُوضَةُ۔ نزدیک شدن

مرگ از بیماری و النعت فعل و فعل لفعیل لغۃ۔

اَلْعَرَضُ۔ بکسر العین وَالْعَرَاضَةُ بالفتح بہمن

شدن و النعت فعیل و فعال بالضم۔

اَلْغَرَضُ۔ بکسر الغین تازہ شدن گوشت۔

اَلْغُمُوضَةُ وَالْغَمَاضَةُ۔ ہامون شدن زمین

و النعت فعل و فاعل وَالْغُمُوضَةُ دور شدن

سخن از فہم و النعت فاعل۔

اَلْفَرَاضَةُ۔ پیر شدن گاو و النعت فارض ۶

اَلْمَحُوضَةُ۔ ویزہ شدن در حسب و النعت

فعال للذکر و الانثی و الجمع فیہ سواء و ان شئت

انثت و ثنیت و جمعت۔

اَلنَّحَاضَةُ۔ بسیار گوشت شدن۔

اَلسَّلَاطَةُ وَالسُّلُوطَةُ۔ دراز زبان شدن ۷

اَلضَّفَاطَةُ۔ ضعیف رای و عقل شدن۔ ۸

اَلْغَلَظُ۔ ستبر شدن۔

اَلْبَرَاعَةُ۔ درگذشتن از قرآن بعلم و حزآن ۹

و فعل لفعیل لغۃ و النعت منہما بارع۔

اَلْبَزَاعَةُ۔ ظریف شدن الا یوصف بہما

الا الاحداث و النعت فعیل و فعال بالضم۔

اَلْخَلَاعَةُ۔ مصدر الخلیع وہو الذی خلعہ ابلہ

فان جنی لم یطلبوا بجنایتہ۔

اَلرَّضَاعَةُ۔ لئیم شدن و النعت راضع ۱۰

اَلرَّفَعَةُ۔ بلند شدن قال سیبویہ و ابو بکر

بن السری لم یقولوا منہا رافع و استغنوا بارتفع عنہ

واجاز غیرہ۔
اَلرَّفَاعَۃُ۔ بلند آواز شدن۔
اَلرَّفَاعَۃُ۔ کالیوہ شدن والنعت فعیل وفعلان
اَلسَّرْعُ۔ زود شدن والنعت فعیل وفعال
بالضم والکسر۔
اَلسَّنَاعَۃُ۔ نیکو شدن۔
اَلشَّجَاعَۃُ۔ بالفتح دلیر شدن والنعت فعیل
وفُعَال بالضم والکسر
اَلشَّنَاعَۃُ۔ زشت شدن والنعت فعیل
وفعل وافعل۔
اَلصَّلَاعَۃُ۔ پہلوان وزیرومند شدن۔
اَلطَّمَعُ۔ طمع نمودن طمع الرجل فلان ای
صار کثیر الطمع وحکمہ حکم خرج۔
اَلْقَطْعُ۔ بسوائی انجامیدن کار قَطَعَ الامر
قَطَاعَۃً فہو قاطع ای شدید شنیع جاوز المقدار
اَلْقَصَاعَۃُ۔ زاروخواست شدن۔
اَلْکَمَاعَۃُ۔ فرومایہ شدن وفَعُلَ یفعُلُ فعالۃً
لغۃٌ والنعت منہما کَمِیعٌ وَاَکْمَعُ وَکَمْعَانُ وَکَلِعَ و
مونثہ کَلَعٌ کلاع بوزن قطام۔
اَلْمُرَاعَۃُ۔ باگیاہ شدن جای۔
اَلْمَنَاعُ وَالْمَنَاعَۃُ وَالْمَنَعَۃُ بالتحریک والتسکین
ایضاً استوار شدن۔
اَلْبَلَاغَۃُ۔ اَلْفَصَاحَۃُ تقول بلغ القولُ بَلَاغَۃً

صار بلیغاً جیداً وبَلَغَ الرجلُ بَلَاغَۃً اذا کان یبلغ
بعبارۃ لسانہ کنہ مافی قلبہ۔
اَلزَّفَاغَۃُ۔ فراخ عیش شدن والنعت
فاعل وفعیل۔
اَلصَّدَاغَۃُ۔ سست شدن۔
اَلثَّقَافَۃُ۔ زیرک وسبکروح شدن والنعت
فَعُلَ بالتسکین۔
اَلْحَصَافَۃُ۔ تمام خرد وقوی رای شدن۔
اَلسَّخَافَۃُ وَالسُّخْفُ۔ تنک خرد وسست رای شدن
اَلشَّرَفُ۔ بزرگوار شدن ورجل شریف
الیوم وشارف کعن قلیلا ای سیصیر شریفا۔
اَلتَّشَظُّفُ۔ خشک شدن۔
اَلضَّعْفُ۔ سست شدن۔
اَلظَّرَافَۃُ۔ نوشیدن والنعت فاعل وفعیل
ومصدر الطریف فی النسب ہو کثیر الاباء الی
الجد والاکبر قد یمدح بہ والنعت فاعل وفعیل
اَلظَّرَافَۃُ وَالظَّرْفُ۔ زیرک وماہر گردیدن
ظریف شدن۔
اَلْعَرَافَۃُ۔ عریف شدن۔
اَلْعُنْفُ۔ درشت شدن یعدی بعلی وبالباء
اَلْقَضَافَۃُ۔ باریک ونزار شدن۔
اَلْکَثَافَۃُ۔ زفت شدن۔
اَلْلَّطَافَۃُ۔ خرد شدن۔

اَلنَّحَافَةُ۔ نزار شدن۔
اَلنَّظَافَةُ۔ پاک شدن۔
حُمِقَتِ السُّوْقُ۔ کسبدت۔
اَلْحُلُوْقَةُ۔ کہن شدن جامہ والنعت فعل یستوی فیہ الذکر والمونث۔
اَلْخَلَاقَةُ۔ نزار شدن والنعت فعل۔
اَلذَّلَقُ۔ بالتسکین والزَّلَاقَةُ۔ تیز زبان شدن والنعت فعل کالعناد فعل بکسر العین وفعیل وفعل کظنب وفعل کصرد۔
اَلرَّشَاقَةُ۔ باریک و نیکو قد شدن رفق اللہ بک علیک رفقا ومرفقا عن ابی زید۔
اَلسُّحُوْقُ۔ دور شدن۔
اَلشَّفَاقَةُ وَالصَّفَاقَةُ۔ سخت روی شدن وثوب سفیق ای صفیق وہما خلاف التسخیف
اَلطَّلَاقَةُ اَلذَّلَاقَةُ۔ فی المعنی النعت وکشادہ روی شدن والنعت فعیل وفعل وخوش وآرامیدہ شدن شب و روز یقال طلق ولیلۃ طلق ایضا ورجل طلق الیدین ای سمح وامراۃ طلقۃ الیدین۔
اَلْعَتَاقَةُ۔ کہن شدن وفعل یفعل کدخل یدخل لغۃ والنعت من ہذا فاعل۔
اَلْعِشْقُ۔ گوہری شدن ونیک نژاد شدن
اَلْعَمَاقَةُ۔ ژرف شدن ودور شدن العماق مثلہا وہی قبلہا۔
اَلضَّنَاكَةُ وَالضَّنْكُ۔ تنگ عیش شدن والنعت ضنک ایضا۔
اَلنَّسَاكَةُ۔ متعبد شدن۔
اَلنَّهَاكَةُ۔ دلیر شدن۔
اَلْبَسَالَةُ۔ سخت دلیر شدن والنعت فاعل
اَلْبُطُوْلَةُ وَالْبَطَالَةُ۔ مثلہا والنعت فعال بالتحریک
اَلثِّقَلُ۔ بوزن الذنب گران شدن۔
اَلْبَثَالَةُ وَالْجُهُوْلَةُ۔ بسیار موی شدن والنعت فعل۔
اَلْجَزَالَةُ۔ مصدر قولک مطر جزیل وجزل ای عظیم ورجل جزل الرای اذا کان ذا رای۔
اَلْجَمَالُ۔ خوب شدن والنعت فعیل والمراۃ فعیلۃ وفعلاء ایضا قال سیبویہ اصلہ جمالۃ لیکون کصباحۃ وقباحۃ فلنہم حذفوا الہاء۔
اَلرَّذَالَةُ وَالرُّذُوْلَةُ۔ ناکس شدن والنعت فعل وفعال بالضم۔
اَلسَّفَالَةُ وَالسِّفْلُ۔ دون شدن وفعل بالفتح لغۃ والنعت منہما فاعل۔
اَلسُّهُوْلَةُ۔ نرم شدن وآسان شدن والنعت سہل۔
اَلْعَبَالَةُ۔ بزرگ تن شدن والنعت عبل
اَلْعَدَالَةُ۔ معروفۃ والنعت عدل۔

الفَسَالَةُ وَالفُسُولَةُ - ناکس شدن والنعت فسیل
الفَضَالَةُ - فاضل شدن والنعت افعل -
الفَضْلُ وَالفَضَالَةُ - زیادہ شدن -
الفَذَالَةُ - خسیس شدن والنعت فُذَلٌ ذلیل -
الفَصَاحَةُ - فصیح شدن والنعت فعیل وفعالٌ بالضم -
الفُخُومَةُ - سہمگین شدن رو والنعت فعلٌ
الفَرَحُ وَالفَرَهُ - کلاہما بالضم والسکون نار واشدن والنعت فرحٌ وفرہٌ وفعل لغۃ فیہ
الفَرَاهَةُ - ہوشیار شدن والنعت فاعلٌ -
الفَكَامَةُ - محکم کار شدن -
الفَهْمُ - بردبار شدن -
الفَخَامَةُ وَالفَخْمُ والنعت فعولٌ -
الفَخَامَةُ - نرم وباریک شدن آواز -
الفَزَعَامَةُ - الریاستہ -
الفَقْهُ - بیمار شدن عن الفارابی -
الفَشَامَةُ - زشت روی شدن -
الفَشَجَامَةُ - فربہ شدن -
الفَهَامَةُ - تیز دل شدن والنعت فعلٌ -
الفَصَارَمَةُ - الجلادۃ والشجاعۃ والنعت فاعل
الفَخَامَةُ وَالفَخْمُ وَالفُخُومَةُ - تن آور شدن والنعت فخمٌ وفخمٌ بالضم -
الفَرَاهَةُ - احمق شدن -

الفَظَمُ وَالفَظَامَةُ وَالفَظَمَةُ - بزرگ شدن والنعت فعیلٌ وفعالٌ بالضم -
القَعْمُ - کالکرہ نازائندہ شدن یقال عقمت المراۃ عُقُومًا وعقمت عقمًا ویقال عقم اللہ رحمہا بالفتح واعقمہا بمعنی ویقال عقمت مفاصل یدیہ ورجلیہ اذا یبست ومنہ الحدیث وتعقم اصلاب المنافقین -
القَفَامَةُ وَالقُحُومَةُ - الضخم والنعت فخمٌ
القَذَامَةُ وَالقُذُومَةُ - کند شدن زبان والنعت قدمٌ -
القَعَامَةُ وَالقُعُومَةُ - پر وفربہ شدن والنعت فعمٌ
القَدَهُ - دیرینہ شدن وہمیشہ بودن -
القَسَامَةُ وَالقَسَامُ - نیکو روی شدن -
الكَرَمُ - کریم شدن والنعت فعیلٌ وفعالٌ بالضم یقال رجل کرمٌ ایضًا وامراۃ کرمٌ وانما لم یتغیر لانہ مصدر وصف بہ وکرم السحاب اذا جاد بالغیث -
اللَّحَامَةُ - گوشت آور شدن -
النُّعُومَةُ - نازک ونرم شدن والنعت فاعلٌ وفعل یفعل کحذر یحذر لغۃ فیہا وفیہا لغۃ ثالثۃ مرکبۃ منہما وہی نعم بالکسر نعم بالضم ولغۃ رابعۃ نعم نعم بالکسر فیہما وہی شاذۃ -
النَّبَاهَةُ - تن آور شدن والنعت فاعلٌ

الرجل والمرأة فیه سوار وفعیل ایضا۔
اَلثَّخَانَةُ۔ زفت وسخت شدن۔
اَلْحُزُوْنَةُ۔ درشت شدن مین والنعت خَزْنٌ
اَلْحُسْنُ۔ نیکو شدن والنعت فعلٌ۔
اَلْحَصَانَةُ۔ استوار شدن حصار وجز آن
وَالْحَصَانَةُ وَالْحُصْنُ۔ بالضم والکسر نفتہ شدن
زن والنعت حاصنٌ وحصانٌ بالفتح بِحَصَانٌ
اَلْخُشُوْنَةُ۔ درشت شدن والنعت فعلٌ وافعلُ
اَلدَّهَانَةُ۔ اندک شیر شدن والنعت فعیلٌ ملاہ
اَلزَّازَانَةُ۔ آہستہ شدن والنعت یَزِنُ وَزِنٌ
اَلرَّضَانَةُ۔ محکم واستوار شدن۔
اَلرَّكَانَةُ۔ بآرام شدن۔
اَلسُّخُوْنَةُ۔ گرم شدن والنعت فعلٌ کقفل وفعیل
اَلشُّقُوْنَةُ۔ اندک شدن عطا والنعت فعلٌ
اَلْقَنَانَةُ وَالْقُتْنُ۔ بالضم والسکون راز
خورش شدن۔
اَلْكَهَانَةُ بالفتح اختر گوی شدن والنعت فاعل۔
اَلْمَتَانَةُ۔ استوار شدن۔
اَلْمَعَانَةُ۔ روان شدن آب فعل الفتح فیہا
اَلْمَكَانَةُ وَالْمُكْنُ۔ کالبرد جای گیر شدن یقال
قد مکن فلانٌ عند فلان۔
اَلْمَهَانَةُ۔ حقیہ شدن والنعت مہین بفتح المیم
علی غیر قیاس۔

۸ اَلشَّفَاهَةُ وَالتَّفَاهَةُ۔ تنک خرد شدن۔
اَلْفَرَاهَةُ وَالْفُرُوْهَةُ وَالْفَرَاهِيَةُ۔ سخت
زیرک شدن ونیک رو شدن ستور والنعت
منہا فاعل والایقال للفرس فارہ ولکن رائع جواد
اَلْفَقَاهَةُ۔ فقیہ شدن۔
اَلنَّبَاهَةُ۔ بزرگوار ومعروف شدن وفعل
بالفتح لغۃ فیہا والنعت فاعل وفعیلٌ۔
اَلنَّزَاهَةُ۔ البعد من السوء واصلہا من قولہم
مکان نزیہٌ ای خلاء بعیدٌ من الناس لیس فیہ احد

ومما النعت منہ علی افعل من ہذا الباب

۹ اَلسُّمْرَةُ۔ گندم گون شدن۔
اَلْعُجَفُ۔ لاغر شدن۔
اَلْحَمَاقَةُ۔ احمق شدن والنعت منہ احمق
اَلْخُرْقُ۔ مختل عقل شدن۔
اَلْعَجَمَةُ۔ کند زبان شدن۔
۹ اَلزَّعُوْنَةُ۔ کالیوہ شدن والنعت منہا ازعن

ومن المہموزہ

۹ اَلْأُدْمَةُ۔ گندم گون شدن فعل نعل
لغۃ فیہا والنعت منہا افعل۔

ومن المعتل

اَلْوُجُوْبَةُ۔ بدل شدن والنعت
اَلْوُعُوْثَةُ۔ سخت زفت شدن والنعت
اَلْوُعُوْثَةُ۔ دشوار شدن راہ از نرمی

والنعت فعل وافعل

اَلْوَتَاجَةُ۔ اندک حقیر شدن والنعت فعل وفعیل

اَلْوَقَاحَةُ وَالْوَقَحُ وَالْوَقَحُ وَالْقَحَةُ۔ سخت شدن سم والنعت فعال وَالْوَقَاحَةُ وَالْقَحَةُ۔ شوخ روی شدن والنعت وقاح یستوی فیہ المذکر والمونث ووقح ایضا۔

اَلْوَحَادَةُ وَالْوَحْدَةُ۔ یگانہ شدن والنعت فعل وفعل وفعیل۔

اَلْوُرُودَةُ۔ گلگون شدن والنعت فعل

اَلْوَعَادَةُ۔ سخت ناکس شدن والنعت فعل

اَلْوَثَارَةُ۔ نرم شدن بستر والنعت فعل بالکسر فعیل وفعال بالکسر والفتح۔

اَلْوَجَازَةُ۔ کوتاہ شدن سخن والنعت فعل وفعیل

اَلْوَحُوشَةُ وَالْوَحَاشَةُ۔ بدشدن والنعت فعل

اَلْوَسَاطَةُ۔ بزرگوار وبہتر شدن والنعت فعل بالتحریک۔

اَلدَّعَةُ وَالْوَدَاعَةُ۔ آرمیدہ شدن والنعت فعیل وفاعل والباب یدل علی الترک والتخلیۃ۔

اَلْوَرَاعَةُ وَالْوَرْوَعَةُ وَالْوُرُوعُ وَالْوَرَعُ بالضم وسکون الراء فیہما بمعنی دل شدن وقال ابن السکیت لیس المعنی کذلک وانما ہو الصغر والضعف والنعت منہما فعل بالتحریک۔

اَلْوَسَاعَةُ۔ فراخ کام شدن ستور والنعت فعال

اَلْوَضَاعَةُ وَالضَّعَةُ۔ فرومایہ شدن۔

اَلْوَكَاعَةُ۔ سخت شدن۔

اَلْوَحَافَةُ وَالْوُحُوفَةُ۔ بسیار نیکو شدن موی والنعت وحف۔

اَلْوَصَافَةُ۔ فراخدمت آمدن بندہ۔

اَلْوَتَاقَةُ۔ استوار شدن۔

اَلْوَدَاقَةُ۔ بگشن آمدن خداوند سم والنعت فعول وفعیل۔

اَلْوَشْكُ۔ بالفتح زود بودن۔

اَلْوَبْلُ وَالْوَبَالُ۔ ناگوار شدن۔

اَلْوَثَامَةُ۔ آگندہ شدن۔

اَلْوَخَامَةُ وَالْوُخُومَةُ۔ گران شدن والنعت فعیل وفعل وفعل۔

اَلْوَسَامَةُ وَالْوَسَامُ۔ نیکو روی شدن۔

اَلْوَجَاهَةُ۔ خداوند قدر وجاہ شدن۔

ومن المعتل بالیاء

اَلْيُسْرُ وَالْمَيْسُورُ۔ آسان شدن۔

اَلْيَسَارَةُ۔ اندک شدن۔

ومن الاجوف الواوی

اَلطُّولُ۔ دراز شدن۔

ومن الناقص الواوی

اَلسَّخَاوَةُ۔ جوانمرد شدن۔

اَلْبَدَاءُ۔ پلید زبان شدن واحدہ بَدَاءَةٌ مخففۃ البار

اَلسَّرَاوَةُ - مهتر شدن -
اَلدَّهْوُ - داهی شدن والنعت داه -
اَلْمُهَاوَةُ - بسیار آب تنک شدن شیر والنعت فعل

ومن الیائی

قَضُوَ الرَّجُلُ زَيْدٌ - من قضیت اذا جاز قضاؤه -
دَرُوَتِ الْيَدُ بَدَاهُ من رميت اذا جاد رميه يستعملان في التعجب وحكمها حكم خرجت المرأة

ومن المهموز الفاء

اَلْأَدَبُ وَالْأَدَابَةُ - فرهنگی شدن ادیب شدن
اَلْأَرَبُ كالصغر وَالْأَرَابَةُ - خردمند شدن
رَجُلٌ اَرِيضٌ - ای متواضع خليق للخير وارض اريضة ای زكية والماضی من هذا فعل ومصدرهما اراضة -
اَلْأَسَالَةُ - كشيد وروی شدن -
اَلْأَصَالَةُ - محكم رای شدن -
اَلْأَمَانَةُ - امين شدن -

ومن المهموز العين

اَلذَّاءَبَةُ - پردستان شدن چون كرك -
اَلْمُؤْجَةُ - شور شدن آب والنعت فعل -
اَلْبَاسُ - دلير شدن -
صَوُلَ الْبَعِيرُ صَاءَلَةً اذا صار يقيل الناس ويعدو عليهم والنعت فول -

اَلضَّاءَلَةُ - خرد وزار شدن وضعيف رای شدن
اَللُّؤْمُ وَالْلَامَةُ وَاللَّاءَمَةُ - ناكس شدن

ومن المهموز اللام

اَلرَّجَاءَةُ - بد شدن -
اَلْجَرَاءَةُ وَالْجُرَاءَةُ - عن السراج دلير شدن
مرء الرجل اذا صار ذا مروءة اى انسانية
اَلْمَرَاءَةُ - گوارنده شدن وفعل الفقه وهو من باب فعل لازم ومتعد -
اَلْبُطَاءُ وَالْبَطَاءُ - درنگی شدن -
اَلْزَطَاءُ وَالزَّطَاءَةُ - احمق شدن -
اَلدَّفَاءَةُ - گرم شدن -
اَلْبَكَاءُ وَالْبُكُوءُ وَالْبَكَاءَةُ - اندك شير شدن
اَلْمَلَاءُ وَالْمَلَاءَةُ - ملى شدن -
اَلْقَمَاءُ وَالْقَمَاءَةُ - خوار شدن -
اَلْهَنَاءَةُ - المراة فی معنی الحكم -

ومن المهموز اللام

اَلْوَضَاءَةُ - نيكو وپاكيزه شدن -
اَلْوَطَاءَةُ وَالطِّيَّةُ وَالطَّاءَةُ - نرم شدن فراش ومركب وجز آن -

ومن لاجوف المهموز اللام

حكى بعض الكوفيون هذا الفعل من البهاء اذا جاءت هيئة

باب فَعِلَ يَفْعِلُ بكسر العين فيهما

اَلْحُسْبَانُ وَالْحُسْبَةُ - پنداشتن -

اَلنُّعُوْمَةُ۔ نازک و نرم شدن اَلنَّعْمَةُ۔ ۵
خوش عیش شدن و الغابر منہما یفعل و یفعل۔ ۸

ومن المعتل الواوی

اَلْوِرْثُ وَالْاِرْثُ وَالْوِرَاثَةُ۔ ۱۰
میراث یافتن و یعدی الی المفعول الثانی بنفسہ و بمن تقول ورثت ابی و ورثت الشیٔ من ابی۔
اَلْوَرْعُ وَالْوَرَعَةُ۔ پرہیزگار شدن و النعت ورع بکسر الراء و من العرب من یقول وَرِعَ یَوْرَعُ۔ ۹
اَلْوَبُوْقُ۔ ہلاک شدن و الماضی فعل و فعل ایضا ۶
اَلْتَقَ وَالْوَثِقَ۔ استوار شدن و یعدی بالباء۔ ۳
اَلْوَفْقُ۔ سزاوار آمدن۔
اَلْمِقَةُ۔ دشمن داشتن۔

اَلْوَزَمُ۔ برآماسیدن و رم انفہ ای غضب ۵
اَلْوَلَهُ وَالْوَلَهَانُ۔ متحیر شدن و من العرب من یقول ولہ یولہ۔ ۸

من اللفیف المفروق

اَلْوَلِیُّ۔ نزدیک شدن و باران باریدن اَلْوَلْیَةُ والی شدن و النعت والٍ فتح الواو و ہو الوجہ ۱۰
و یجوز کسرہا اَلْوَلَایَةُ۔ دوست داشتن و النعت وَلِیٌّ بکسر الواو و ہو الوجہ و یجوز فتحہا

ومن المعتل لیاء المہموز العین

اَلْیَاْسُ۔ نومید شدن اَلْیَئِسُ وَالْیَئُوْسُ وَالْیَئِیْسُ۔ خشک شدن و الغابر منہا یفعل بالکسر تکسر بحسب ونعم ونعیم وبارس یَئِسُ وَیَئِسُ و سفلا بالفتح

تمت المجلد الاول من تاج المصادر بعون اللہ الملک القادر

هذا المجلد الثامن من كتاب نثار المصالح للشيخ في الله عليه رحمة

بسم الله الرحمن الرحيم

باب الافعال

الاِتْرَابُ - تونگر شدن وخاک بسیار کردن
ومنه الحدیث اترِبوا الکتاب فانه انجح للحاجة -
الاِتْعَابُ - برنجانیدن -
الاِتْعَابُ - ہلاک کردن -
الاِتْرَابُ الشرب اے در نوشیدن -
الاِتْقَابُ - روشن کردن آتش -
الاِجْدَابُ - بے برشدن زمین -
وَاَجْدَبَ الْقَوْمَ اَصَابَهُمْ وَالْجَدْبُ
واجدبت الارض کذا وجدتها جدبة -
الاِجْرَابُ - خداوند شتران کرگن شدن
الاِجْلَابُ - فراہم آمدن وبیاری دادن
وبانگ برستور زدن تا سبقت گیرد وغداوند
اشتران نرشدن وپوست فرو آوردن جراحت
وپوست تر بپالان یا برزین کردن تا بروے
خشک شود -
الاِجْنَابُ - جنب شدن ودر اد جنوب شدن
ودور کردن ومنه قراة المجدری والاجنبی

الاِحْدَابُ - کنج گردانیدن -
الاِحْرَابُ - دلالت کردن برغنیمت -
الاِحْسَابُ - پسند کردن وخرسند کردن
یقال احسبته ای اعطیته حتی قال حسبی -
اَحْصَبَ الرَّجُلَ - وہوان
شیر الحصبا رفی عدوه -
الاِحْطَابُ - بہم آمدن زر وبا ہیمہ شدن زمین
الاِحْقَابُ - در حقیبہ نہادن ومنه الحدیث
فاحقبها علی ناقة ای ارد فها علی حقیبة الرحل
واحقب البعیر من الحقب وہو حبل یشد به الرحل
الی بطن البعیر مما یلی ذیله -
الاِحْلَابُ - یاری دادن بردوشیدن
وبرغیر آن وغداوند شتران ماده شدن
وفراہم آمدن از بہر یاری وابلیت اہلی
ماخوذ من الاحلابة وہی ان تحلب لاہلک
وانت فی المرعی تبعث به الیهم -
الاِخْرَابُ - ویران کردن -
الاِخْصَابُ - فراخ سال شدن وبابرشدن زمین

اَلْاِخْطَابُ - نزدیک آمدن و خطب الخنظل وہوان یصغر ویصیر فیہ خطوط خضر۔

اَلْاِخْلَابُ - لوزناک شدن آب۔

اَلْاِخْنَابُ - سست کردن پای۔

اَلْاِذْنَابُ - گناہ کردن۔

اَلْاِذْہَابُ - بردن وزر راندود کردن۔

اَلْاِرْجَابُ - بزرگ داشتن۔

اَلْاِرْحَابُ - فراخ شدن سرای فراخ کردن چیزے۔

اَلْاِرْطَابُ - تخمہ شدن خرما و بسیار گیاہ شدن زمین

اَلْاِرْغَابُ - راغب گردانیدن۔ ارقبتہ دار من الرقبی وہوان تعطیہا ایاہ فکانت للباقی منکما وقلت ان مت قبلی فہی لی وسمت رقبی لان کل واحد منہما یرقب موت صاحبہ۔

اَلْاِرْکَابُ - بزمین آمدن ستور وارکبت الرجل جعلت لہ مایرکبہ۔

اَلْاِزْہَابُ - نرسانیدن۔

اَلْاِزْغَابُ - کندموی برآوردن و تنبید بدن زن

اَلْاِسْغَابُ - گرسنہ کردن۔

اَلْاِسْقَابُ - نزدیک شدن۔

اَلْاِسْہَابُ - دربیابان فراخ شدن و بسیار گفتن یقال من ہذا اسہب فہو مسہب بفتح الہاء لاغیر وہو نادر وعقل بشوریدہ شدن از

گزیدن مار والماضی اسہب واسہب الحافر اذا بلغ الرمل ولم یخرج الماء۔

اَلْاِشْرَابُ - آمیختن یقال اشرب لانبیذ حمرۃ ای علاہ ذلک واشرب فی قلبہ حبہ اخی خالطہ ومنہ قولہ تعالی واشربوا فی قلوبہم العجل ای حب العجل

اَلْاِشْصَابُ - سخت گردانیدن عیش مقتصب الرجل اذا مات او فارق فراقا لایرجع۔

اَلْاِصْحَابُ - یاری کردن ویعدی الی مفعولین ومنقاد گشتن ویعدی باللام وبرغ سمہ گرفتن و دم آب وپشم وجز آن را دست باز داشتن بریوست واصحب الرجل اذا بلغ ابنہ واصحبت الرجل اذا منعتہ ومنہ ولاہم منا یصحبون فی قول بعضہم وقیل ہو من صحبک اللہ۔

اَلْاِصْعَابُ - صعب یافتن ومنہ الحدیث من کان مصعبا ای من کان بعیرہ صعبا وصعب کردن۔

اَلْاِصْقَابُ - نزدیک گردانیدن و نزدیک شدن

اَلْاِضْرَابُ - روی بگردانیدن و مقیم شدن وچشم دربیش افگندن و بگشنی فرادادن شتر وبرزدن کسے داشتن۔

اَلْاِطْرَابُ - بطرب آوردن۔

اَلْاِطْلَابُ - الاسعاف بالمطلوب والالحاح الیہ وہو من الاضداد دور شدن۔

اَلْاِطْنَابُ - مبالغہ کردن در سخن -
اَلْاِعْتَابُ - خوشنود کردن -
اَلْاِعْجَابُ شگفتی نمودن یقال اعجب فلان بنفسہ و برائہ و خوش آمدن -
اَلْاِعْذَابُ - تن باز کشیدن از چیزے و کسی را از کاری باز داشتن و اعذب القوم اذا اعذب ماؤہم -
اَلْاِعْرَابُ سخن با اعراب گفتن و باتازی کردن سخن پارسی و بیان کردن و منہ الحدیث اشیب تعرب عن نفسہا ای تفصح و خوش گفتن و خداوند ستور تازی و خداوند فرزند عرب لون شدن و ربودن و ہو فی الحدیث -
اَلْاِعْزَابُ - دور شدن عیال پائی از خداوند و اعزب اللہ جملہ اے ابعدہ -
اَلْاِغْشَابُ - باگیاہ شدن زمین و النعت عاشب و معشب و گیاہ یافتن -
اَلْاِعْضَابُ - سرون کبش شکستن -
اَلْاِعْطَابُ - ہلاک کردن -
اَلْاِعْقَابُ - نوبت کردن و ہو فی الحدیث و پاداش دادن فرزند را گذاشتن و زنی را آوردن و باقی خوردہ دادن -
اَلْاِغْرَابُ - غریب آوردن و نیک خریدن و پر کردن مشک و غریب گشتن و اغرب الرجل اشتد وجعہ و الفرس انہ افشت فرتہ حتی بغیل الاقعاء
اَلْاِغْضَابُ بخشم آوردن -
اَلْاِقْتَابُ - پالان شتر بستن -
اَلْاِقْرَابُ - نزدیک گشتن زن و اسپ و گویند بزادن و شمشیر در نیام کردن و نزدیک گردانیدن قدح بہ پر کردن و اقرب القوم اذا کانت ابلہم قوارب فہم قاربون و یقال مقربون و ہو شاذ و فی الحدیث ماہذہ الابل المقربۃ قال شمر ہی الراہط بفتح الراء و ہی التی حزمت للرکوب و قیل ہی التی علیہا رحال مقربۃ بالادم و ہذا من مراکب الملوک و اصلہ من القراب -
اَقْصَبَ الرَّجُلُ - اذا قصب بعیرہ ای امتنع من الشرب قبل الروی -
اَلْاِقْطَابُ - آمیختن شراب - اَقْلَبَتِ الْخَبُوْزَۃُ اے نضجت و عان لہا ان تقلب -
اَلْاِكْتَابُ - خط آموختن کسی را و منہ الحدیث الحسن کان الحجاج مکتبا بالطائف و املا کردن و سر مشک بستن
اَكْشَيْكَ الصَّيْدُ - ای امکنک ماخوذ من اکشب و ہو القرب -
اَلْاِكْذَابُ - دروغ زن یافتن و ہویدا کردن دروغ کسی بر دروغ داشتن کسی را -
اَكْرَبَتِ الْوَلَدُ شَدَّدَتْهَا بِالْكُرْبِ و ہو

الجبل الذی یشد علی العراقی ثم یثنی ثم یثلث واکرب ای اسرع۔

اَلْاِکْسَابُ۔ الکسب وہی لغۃ غیر فصیحۃ۔

اَلْاِکْلَابُ۔ کلب سیدن شتر از او ہو شبہ جنون وقری یکلبین ساکنۃ الکاف قال ابن جنی اکلاب الجوارح اغراؤہا بالصید لتکون کالکلب الکلب کلب واکلبتہ کغری واغریتہ

اَلْاِکْتَابُ۔ شقہ بستن دست۔

اَلْاِلْعَابُ۔ اللعب بالتسکین۔

اَلْاِلْغَابُ۔ ماندہ کردن۔

اَلْاِلْھَابُ۔ نیک دویدن اسپ ودر افروختن آتش

اَلْاِنْجَابُ۔ نجیب زادن۔

اَلْاِنْدَابُ۔ خویشتن را در کار خطرناک افگندن

اَلْاِنْشَابُ۔ بستہ کردن۔

اَلْاِنْصَابُ۔ رنجانیدن و کار دراد سنہ کردن

اَلْاِنْضَابُ۔ قلب الانباض۔

اَنْقَبَ الرَّجُلَ۔ اذا نقب بعیرہ۔

اَلْاِنْھَابُ۔ بغارت بردن۔

اَلْاِھْذَابُ۔ شتافتن در سخن وتک وبسیدن

اَھْرَبَ الرَّجُلَ۔ اذا جد فی الذھاب مذعورا وفی الحدیث اھضبوا معناہ تکلموا وامضوا فیہ۔

اَلْاِثْبَاتُ۔ بجای بداشتن ونبشتن ونام در دیوان اثبات کردن فاثبتہ السقم اذا الصقہ وقولہ تعالی لیثبتوک ای یجرحوک جراحۃ لا تقوم بہا

اَلْاِخْبَاتُ۔ فروتنی کردن۔

اَلْاِسْبَاتُ۔ بناخنیدن ودر شتہ شدن جوان

اَلْاِسْحَاتُ۔ از بن برکندن ومنہ فیسحتکم بعذاب مال حرام کسب کردن۔

اَلْاِسْکَاتُ۔ خاموش کردن واسکت الرجل اذا انقطع کلامہ ولم یتکلم واسنت القوم اجدبوا واصلہ من السنۃ قلبوا الیاء المنقلبۃ عن الواو فی الاصل تا للفرق بینہ وبین اسنی القوم اذا اقاموا سنۃ فی موضع۔

اَلْاِشْمَاتُ۔ شاد کامہ کردن دشمن۔

اَلْاِصْلَاتُ۔ شمشیر از نیام برکشیدن۔

اَلْاِصْمَاتُ۔ الصمت وروی الفارابی بمعنی التصمیت ایضا ومنہ الحدیث یوم اصمت ای اعقل لسانہ واگندہ میان کردن ویک رنگ کردن۔

اَلْاِعْنَاتُ۔ در کاری افگندن کہ از ان بیرون نتواند آمد ومنہ الحدیث فیعنتوا علیکم دینکم ای یدخلون الضرر علیکم فی دینکم وشکستن استخوان پس از جبر۔

اَلْاِفَاوَتُ۔ بجستن وبجہانیدن۔

اَلْاِنْبَاتُ۔ برستن وبرویانیدن انبتہ اللہ

فهو منبوت وهو شاذ وانبت الغلام انبتت عانته
الانصات - خاموش شدن وبعد بکسر
وباللام ونصت لکلامه لغة وقد ورد الانصات
متعدیا فی الشعر المکیت -
الانملات - سه گشتن -
الانجلات - کور کردن -
الاحداث - نو کردن وحدث کردن
واهن بزدودن -
الانحراث - لاغر کردن ستور از راندن
الانحناث - سوگند دروغ خوردن -
الانخباث - پلید کردن پلید قومی گشتن
الارغاث - شیر دادن -
الارفاث - فحش گفتن -
الازماث - از بقیه شیر دست بداشتن
در پستان -
الافواث - دره بیرداختن وافرث الرجل
اصحابه اذا عرضهم للائمة الناس اقعت الرجل
فی مالاے اسرف واقعت له العطیة اجزلها
الاکراث - غمگین کردن -
الالباث والامکاث - درنگ کردن -
الانهاج - نشاد کردن وابهجت الارض
بهج نباتها -
الانلاج - کشاد کردن دل برفناک کردن روز
وحفر حتی اثلج ای بلغ الطین -
الاحداج - سخت شدن حنظل -
الاحراج - دربرده افگندن واحرجه الیه
الجاه - الاحتاج سخن تر گفتن واصله الاماة
الاخداج - بچه ناقص زادن اشتر اگرچه
مدتش تمام باشد -
الاخراج والخرج - بیرون کردن -
الادراج - در نور دیدن وادرجت
الناقة اذا جازت السنة ولم تنتج -
الادلاج - رفتن در اول شب ادلجت
الشئ اذا لففته فی ثوب والترکیب یدل
علی الانطواء والستر -
الارتاج - در دربستن وارتج علی القاری
علی مالم یسم فاعله اذا لم یقدر علی القراة وکذلک
ارتج علیه ولا تقل ارتج علیه بالتشدید والباب
یدل علی الاغلاق والضیق -
الارعاج - پیوسته جستن برق -
الارهاج - گرد برانگیختن -
الازعاج - از جاے برانگیختن -
الازلاج - در دربستن -
الاسراج - چراغ فراکردن وزین کردن ستور -
الاشراج - دو الها غلیظه وان مصحف درهم افگندن
الاعراج - لنگ کردن عدا حتی افتجای

ای اعیاه وابهره وقولهم سبر لا یفتح ای لا ینزع
افجع الحلوب اذا قعد بین جلبها لیحلبها۔
اَلْاِفْجَاجُ۔ راه دادن وفی الحدیث لا یرکب
فی الاسلام مفرج قیل هو القتیل یوجد
بارض فلاة ولا یکون عند قریة فانه یودی
من بیت المال ویبطل دمه وقیل هو الرجل
یکون فی القوم من غیرهم فحق علیهم ان یعقلوا عنه
وقیل هو ان یسلم الرجل ولا یوالی احدا فاذا
جنی جنایة کانت جنایته علی بیت المال لانه
لا عاقلة له۔
اَلْاِفْلَاجُ۔ ظفر دادن وحجت آشکارا کردن
اَلْاِنْفَاجُ مفلس شدن یقال اَفْلَجَ فهو مفلج
بفتح الفاء وهو شاذ ورد ی الفارابی الفلج ایضا
اَلْجَ الرَّجُلُ۔ اذا سار ذا فصال قلیلة بحیث
بالرضاع فیحل عند ذلک اخلة لشدها فی الاخلاف
للدایر تضع الفصیل۔
اَلْاِمْرَاجُ۔ بیرا گذاشتن چهارپائی وبچه
بیفگندن شتر وتقول قوم امرج البحرین مثل مرج
اَلْاِمْلَاجُ۔ شیر دادن بچه تحت الفرس اذا
حان نتاجها وقیل اذا استبان حملها وکذلک
الناقة فهی ممیج ولا یقال منتج۔
اَلْاِنْضَاجُ۔ بریان کردن وبریان کردن۔
اِنْجَحَ الْقَوْمَ۔ سمنت ابلهم۔

اَلْاِنْفَاجُ۔ برانگیختن خرگوش وفی الحدیث انفج
اِنْفَاجُ ابانة الاثار من الضرع عند الحلب۔
اَلْاِنْهَاجُ۔ کهنه شدن جامه ودمه برافگندن
وهویدا شدن راه۔
اَهْرَجَ الْبَعِیْرُ۔ اذا حمل علیه فی السیر فی
الهاجرة حتی سدر۔
اَلْاِهْمَاجُ۔ نیک دویدن۔
اَلْاِبْجَاجُ۔ شاد کردن۔
اَلْاِبْرَاجُ۔ بزرگ گردانیدن وبشگفتی افگندن
وسختی نهادن بر کسی۔
اَلْاِبْلَاجُ۔ بمانیدن وهو فی الحدیث والملح
النحل صار ما علیه بلجا۔
اَلْاِتْرَاجُ۔ غمگین شدن۔
اَلْاِجْنَاحُ۔ بخسپانیدن۔
اَلْاِرْبَاحُ۔ سود مند گردانیدن۔
اَلْاِرْجَاحُ۔ چرب دادن۔
اَلْاِرْدَاحُ اَلْوَرْدُ۔ ومنه الحدیث فقنا
مرددحة معناه المثقلة وقیل المغطیة علی القلوب
اَلْاِرْسَاحُ۔ لاغر سرین کردن اشتر تحت الناقة
اذا ذا فطام ولدها۔
اَلْاِرْکَاحُ۔ پشت بجای باز نهادن۔
اَلْاِسْجَاحُ۔ نیکو عفو کردن۔
اَلْاِسْلَاحُ۔ برحدث کردن داشتن۔

اَلْاِسْمَاحُ - منقاد گشتن ومنه الحدیث
اَسْمِحْ یُسْمَحْ لَکَ ای سَهِّلْ یُسَهَّلْ علیک
اَلْاِشْقَاحُ - سرخ شدن غورهٔ خرما -
اَلْاِصْبَاحُ وَالْمَصْبَحُ - در بامداد شدن
واصبح فلان عالمًا ای صار -
اَلْاِصْفَاحُ - سائل را رد کردن وچیزی بدو
وهذا فی الحدیث وبهن بکردن واصفحت
بالسیف اذا ضربت بعرضه وهو فی الحدیث
اَلْاِصْلَاحُ - باصلاح آوردن -
اَلْاِصْرَاحُ - کور کردن -
اَلْاِطْفَاحُ - پر کردن -
اَلْاِطْلَاحُ - ماندہ کردن ستور -
اَلْاِطْمَاحُ - چشم برداشتن -
اَلْاِفْتَاحُ - فراخ شدن سوراخ پستان شتر
اَلْاِفْوَاحُ - شاد کردن وگران کردن وام
کسی را ومنه الحدیث لایترک فی الاسلام
مفرح ومعناه الذی انقلہ الدین -
اَلْاِفْصَاحُ - تازی زبان شدن وشیرہ شدن
شیر وپدید آمدن صبح وافصح الفصاری
اذا جاء فصحهم وهو عید لهم والباب یدل علی
الخلوص والقار من الشوب -
اَلْاِفْضَاحُ - سرخ وزرد شدن غورهٔ خرما
وپدید آمدن صبح -

اَلْاِفْلَاحُ - ظفر یافتن افلح الرجل ای ظفر واصاب
خیرًا وافلح ای بقی وعاش -
اَلْاِقْبَاحُ - کارے زشت کردن -
اَلْاِقْوَاحُ - ریش کردن واقرح القوم
ای اصاب باشتهم القرح
اَلْاِقْمَاحُ - رفع الراس وغض البصر یقال اقمحه
الغل اذا ترک راسه مرفوعًا من ضیقه ومنه
قوله تعالی فهم مقمحون او کیحث الدابة اذا تلقیت
فاها باللجام تضربها به لتلتقمه -
اَلْاِکْمَاحُ الکرہ - اذا تحرک للایراق والکحت
الدابة اذا جذبت عنانها حتی تنتصب راسه -
اَلْاِکْلَاحُ - روی ترش کردن -
اَلْاِلْقَاحُ - الفحل الناقة والریح السحاب والرجل
النخل اے اجلبها والنعت ملقح ولاقح ایضًا
اَلْاِلْمَاحُ - الابصار بنظر خفیف
اَلْاِمْرَاحُ - شاد گردانیدن -
اَلْاِمْضَاحُ - عرضه لغة فی مضح -
اَلْاِمْلَاحُ - نمک بسیار در طعام کردن
تا تباه شود وبشور آب مدر ان شتر -
اَلْاِمْنَاحُ - نزدیک مدر ان ده شتر -
اَلْاِنْبَاحُ - بانگ کردن سگ -
اَلْاِنْجَاحُ - حاجت روا کردن وروا شدن
اَلْاِنْضَاحُ - سیراب کردن -

اَلْاِغْمَادُ - الغمد ای نیام کردن شمشیر -
اَلْاِفْرَادُ - تنها کردن و یک یک بجدا کردن
اَلْاِفْسَادُ - تباه کردن -
اَلْاِفْنَادُ - دروغ گفتن و فرتوتانه گفتن
اَلْاِلْحَادُ - بزرک کوهان شدن - اقرای سکن وتماوت وفی الحدیث ایاکم والافراد قالوا یارسول الله وما الافراد قال الرجل منکم یکون امیرا فیاتیه المسکین والارملة فیقول لهم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم ویاتیه الغنی فیقول عجلوا اقضار حاجته -
اَلْاِقْصَادُ - برجای بگشتن -
اَلْاِقْعَادُ - بنشاندن واقعد الرجل اعرج اقلد البحر علی خلق کثیر ای قهرهم کانه اغلق علیهم
اَلْاِکْسَادُ - بازار نارواشدن -
اَلْمِدَا لْقَصَّارُ الثوب اذا لم ینقه -
اَلْاِکْهَادُ - دوانیدن خر -
اَلْاِلْبَادُ زین را نمدکردن وبرهم نشاندن وبرهم نشستن ونمدزین برستور بستن ومشک برحوال خرو نهادن ومقیم شدن والبعیر اذا ضرب بذنبه علی عجزه وقد تاط علیه وبال فتصیر علی عجزه لبدة من تاطه وبوله والترکیب یدل علی تکریر الشئ بعضه علی بعض وفی الحدیث ان ابا بکر کان یحلب فیقول ألا البدام ارعی فان قالوا البدا لزق -
اَلْاِلْبَادُ - بالضرع فحلب ولایکون لذلک الحالب رغوة فان بان العلبة رغی الشغب لشدة وقوعه فی العلبة وفی حدیث آخر وذکر البادالبصر فی الصلوة یعنی الزامه موضع السجود من الارض
اَلْاِلْحَادُ - لحد کردن والحد فی دین الله ای حاد عنه وعدل والحد الرجل ای ظلم فی الحرم واصله من قبح له تعالی ومن یرد فیه بالحاد بظلم ای الحادا بظلم والباء فیه زائدة -
اَلْاِلْهَدُ به - ای ازری به -
اَلْاِمْعَادُ - الاکثار من الشرب وارضاع الفصیل وغیره ایضا -
اَلْاِنْجَادُ - یاری دادن ونجد شدن -
اَلْاِنْشَادُ - شعر انشاد کردن تعریف کردن گمشده
اَلْاِنْفَادُ - نیست کردن بی مال وزاد گشتن
اَلْاِنْهَادُ - برگشتن -
اَلْاِهْجَادُ البعیر - اذا القی جرانه بالارض -
اَلْاِهْمَادُ - جای مقام کردن شتافتن اندر رفتن واین از اضداد است -
اَلْاِشْجَادُ - بازایستادن باران -
اَلْاِشْقَاذُ - راندن -
اَلْاِنْبَاذُ نبیذا - لغة ضعیفة فی نبذ -
اَلْاِنْفَاذُ - فرستادن تیر وجزان برچیزے

بگذرانیدن ورواگردانیدن فرمان و انچه
بدان ماند والباب دل علی مضاد فی الامر وغیره
اَلْاِنْفَاذُ۔ برهانیدن والانفاذ الابتداء
اَلْاِبْتَارُ۔ ابتر کردن۔
اَلْاِبْحَارُ۔ شور شدن آب و در دریا نشستن
ابدلنا اے طلع لنا البدر۔
اَلْاِبْسَارُ۔ غوره شدن طلع خرما و کشتی
در دریا باز ایستادن۔
اَلْاِبْشَارُ۔ مژده دادن و شاد شدن
و بیرون آوردن زمین نبات را۔
اَلْاِبْصَارُ۔ دیدن بچشم و بدل و قوله تعالی
مبصرة قیل بیّنة واضحة مضیئة و قیل تبصرهم
اے تجعلهم بصراء۔
اَلْاِبْطَارُ۔ بدنه آوردن و مدهوش کردن
و ابطرت فلانا دره اذا کلفته اکثر من طوقه۔
اَلْاِبْكَارُ۔ بامداد کردن و کسی را بران داشتن
و ابکر الرجل و ردت ابله بکرة و کل من بارد
الی الشیء فقد ابکر الیه بکراً و فی وقت کان منه الحدیث
لاتزال امتی بخیر ما بکروا بالصلوة المغرب۔
اَلْاِتْمَارُ۔ بسیار خرما شدن۔
اَلْاِثْفَارُ۔ پاره دم بر ستور بستن۔
اَلْاِثْمَارُ۔ میوه دار گردیدن و بسیار شدن
مال و مسکه برآوردن شیر۔

اَلْاِجْبَارُ۔ بستم برکار داشتن والنعت
جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن بمذهب جبر
اَلْاِجْحَارُ۔ جنبنده در سوراخ کردن
و کار بر کسے تنگ و اگرفتن۔
اَلْاِجْزَارُ۔ هنگام بریدن خرما آمدن و اجزه
البعیر جان له ای یجزر و اجزرت القوم جزوراً
اعطیتهم بعیراً ینحرونه و اجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها و الجزور الابل الجزرة الغنم لاغیر
حَضَرْتُ فُلَانًا فَطَعَنَهُ وَتَرَكْتُ زِيَارَتَهُ۔
اَلْاِجْمَارُ۔ زود در رفتن و گرد آمدن۔
اَلْاِجْهَارُ۔ آشکارا کردن سخن اجهر به ای
ترک به اثرا۔
اَلْاِحْتَارُ۔ گره محکم کردن و احترت القوم
اذا اقدرت علیهم طعامهم۔
اَلْاِحْلَادُ۔ برا ماسیدن و جامه را نورد
باز زدن۔
اَلْاِحْسَارُ۔ رنجانیدن شتر۔
اَلْاِحْصَارُ۔ باز داشتن و تنگ شدن سوراخ
پستان شتر و شکم بگرفتن و الماضی من هذا احصروا
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها و منه فان احصرتم
اَلْاِحْضَارُ۔ حاضر کردن و دویدن اسپ
و احضر المهر للاناث و الارباع و القروح اذا

اَلْاِغْمَادُ - الغمد ای نیام کردن شمشیر -
اَلْاِفْرَادُ - تنها کردن و یک یک بچه بزادن
اَلْاِفْسَادُ - تباه کردن -
اَلْاِفْنَادُ - دروغ گفتن و فرتوتانه گفتن
اَلْاِلْحَادُ - بزرک کوهان شدن - اقرای سکن وتماوت وفی الحدیث ایاکم والاقراد قالوا یارسول اللہ وما الاقراد قال الرجل ینکم یکون امیرا فیاتیہ المسکین والارملۃ فیقول لہم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم ویاتیہ الغنی فیقول عجلوا اقضار حاجتہ -
اَلْاِقْصَادُ - برجائے بگشتن -
اَلْاِقْعَادُ - بنشاندن واقعد الرجل اے عرج اقلد البحر علی خلق کثیر ای غرقہم کانہ اغلق علیہم
اَلْاِکْسَادُ - بازار نارواشدن -
اَلْمِدَا لْقَصَّارِ الثوب اذا لم ینقہ -
اَلْاِکْھَادُ - دوانیدن خر -
اَلْاِلْبَادُ زین را نمد کردن وبرہم نشاندن وبرہم نشستن ونمد زین برستور بستن ومشک برجوال خود نہادن ومقیم شدن والبد البعیر اذا ضرب بذنبہ علی عجزہ وقد تلط علیہ وبال فتصیر علی عجزہ لبدۃ من تلطہ وبولہ والترکیب یدل علی تکریر الشئی بعضہ علی بعض وفی الحدیث ان ابا بکر کان یحلب فیقول لہ البدام ارعی فان قالوا ابدالزق -
اَلْاِلْبَادُ - بالضرع فحلب فلا یکون لذلک الحالب رغوۃ فان بان العلبۃ رغی الشغب لشدۃ وقوعہ فی العلبۃ وفی حدیث آخر وذکر الباد البصر فی الصلوۃ یعنی الزامہ موضع السجود من الارض
اَلْاِلْحَادُ - لحد کردن والحد فی دین اللہ ای مادعتہ وعدل فی الحد الرجل ای ظلم فی الحرم واصلہ من قولہ تعالی ومن یرد فیہ بالحاد بظلم ای الحادا بظلم والباء فیہ زائدۃ -
اَلْاِلْھَدُ بہ - ای اذری بہ -
اَلْاِمْعَادُ - الاکثار من الشرب وارضاع الفصیل وغیرہ ایضا -
اَلْاِنْجَادُ - یاری دادن ونجدہ شدن -
اَلْاِنْشَادُ - شعر انشاد کردن وتعریف کردن گمشدہ
اَلْاِنْفَادُ - نیست کردن بی مال وزاد گشتن
اَلْاِنْھَادُ - برگشتن -
اَلْاِھْجَادُ البعیر - اذا القی جرانہ بالارض -
اَلْاِھْمَادُ - جای مقام کردن شتافتن اندر رفتن واین از اضداد ست -
اَلْاِشْجَاذُ - باز ایستادن باران -
اَلْاِشْقَاذُ - راندن -
اَلْاِنْبَاذُ نبیذا - لغۃ ضعیفۃ فی نبذ -
اَلْاِنْفَاذُ - فرستادن تیر وجز ان برچیزے

بگذرانیدن و روا گردانیدن فرمان و انچه بدان ماند والباب یدل علی مضاد الامر وغیره

اَلْاِنْفَاذُ۔ بر انیدن والانفاذ الابناء

اَلْاِبْتَارُ۔ ابتر کردن۔

اَلْاِبْحَارُ۔ شور شدن آب و در دریا نشستن ابدار نا اے طلع لنا البدر۔

اَلْاِبْسَارُ۔ غوره شدن طلع خرما و کشتی در دریا باز ایستادن۔

اَلْاِبْشَارُ۔ مژده دادن و شاد شدن و بیرون آوردن زمین نبات را۔

اَلْاِبْصَارُ۔ دیدن بچشم و بدل قوله تعالی مبصرة قیل بیّنة واضحة مضیئة وقیل تبصرهم اے تجعلهم بصراء۔

اَلْاِبْطَارُ۔ بدنه آوردن و مدهوش کردن وابطرت فلانا درعه اذا کلفته اکثر من طوقه۔

اَلْاِبْكَارُ۔ بامداد کردن و کسی را بران داشتن وابکر الرجل ردت ابله بکرة وکل من بادر الی الشیء فقد ابکر الیه بکر ای وقت کان منه الحدیث لاتزال امتی بخیر ما بکروا بالصلوة المغرب۔

اَلْاِتْمَارُ۔ بسیار خرما شدن۔

اَلْاِثْمَارُ۔ پار وم برستور بستن۔

اَلْاِثْمَارُ۔ میوه دار گردیدن و بسیار شدن مال و مسکه برآوردن شیر۔

اَلْاِجْبَارُ۔ بستم بر کار داشتن والنعت جبار علی غیر قیاس ونسبت کردن مذهب جبر

اَلْاِجْحَارُ۔ جنبنده در سوراخ کردن و کار بر کسے تنگ و اگرفتن۔

اَلْاِجْزَارُ۔ هنگام بریدن خرما آمدن وابجزه البعیر جان له ای یجزر واجزرت القوم جزورا اعطیتهم بعیرا ینحرونه واجزرتهم جزرة اعطیتهم شاة یذبحونها والجزور الابل المجزرة الغنم لاغیر

اَلْاِجْفَارُ۔ زود رفتن و گرد آمدن۔

اَلْاِجْهَارُ۔ آشکارا کردن سخن اجهر به ای ترک به اثرا۔

اَلْاِحْتَارُ۔ گرد محکم کردن واحترت القوم اذا قدرت علیهم طعامهم۔

اَلْاِحْلَادُ۔ برآماسیدن و جامه را نورد باز زدن۔

اَلْاِحْسَارُ۔ رنجانیدن شتر۔

اَلْاِحْصَارُ۔ باز داشتن و تنگ شدن سوراخ پستان شتر و شکم بگرفتن والماضی من هذا احصروا احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه من السفر او من حاجة یریدها ومنه فان احصرتم

اَلْاِحْضَارُ۔ حاضر کردن و دویدن اسپ واحضر المهر للانثی والارباع والقروح اذا

ذهبت رواضعه وطلع غيرها۔
اَلْاِخْبَارُ۔ خبر دادن۔
اَلْاِخْتَارُ۔ بناگذاختن مسکہ۔
اَلْاِخْدَارُ۔ ملازم شدن شیر وجزاو در موضع خویش او حذر القوم اظلم المطر۔
اَلْاِحْسَارُ۔ کاستن۔
اَلْاِخْطَارُ۔ در خطر افگندن و بدل بگردانیدن
اَلْاِخْفَارُ۔ عہد شکستن و گفتہ اند کہ بدرقہ باکسے فرستادن۔
اَلْاِخْمَارُ۔ در دل داشتن و اخمرت الارض کثر حمرہا وہو کالماورارک واخمر فی کذا ای اطمئنہ ہبتہ لی ولکنی ایاہ۔
اَلْاِدْبَارُ۔ پشت بدادن و پشت ستور ریش شدن و در باد دبور شدن۔
اَلْاِذْخَارُ۔ خوار کردن۔
اَلْاِذْکَارُ۔ بایاد دادن و بسزا دادن و النعت مذکر
اَلْاِزْهَارُ۔ شکوفہ بیاوردن نبات و روشن کردن چراغ
اَلْاِسْحَارُ۔ در وقت سحر شدن و رفتن در آن وقت
اَسْعَرَهُمْ تَسْعِيرًا۔ لغۃ فی سعرہم انکر ابن السکیت الاسعار وقد جاء فی الحدیث اسعرنا ومعناہ اذکانا
اَلْاِسْفَارُ۔ نماز بروشنی صبح کردن ویعدے بالبار وروشن شدن۔
اَلْاِسْکَارُ۔ مست گردانیدن۔
اَلْاِسْهَارُ۔ بیدار گردانیدن۔
اَلْاِسْبَارُ۔ عطا دادن۔
اَلْاِشْتَارُ۔ پلک چشم واگردانیدن۔
اَلْاِشْعَارُ۔ خون آلود کردن سوے ست از کوہان شتر کہ بجرم فربستند برای کشتن را ویستعمل ہذا فی الادمی تشبیہا ومنہ الحدیث اشعر امیر المومنین ای اعلم للقتل برازدان کردن کل را در او آگاہ کردن از طریق حج وجامہ اندرونی پوشانیدن و باموی کشتن و باموے کردن واشعرہ فلانا شر اغشیہ بقال اشعرہ الحب مرضا۔
اَلْاِشْهَارُ۔ ماہیان گذشتن و در ماہ شدن وماہے بجاے مقام کردن۔
اَلْاِصْبَارُ۔ شکیبا گردانیدن و بقہر کشتن و بقہر سوگند دادن۔
اَلْاِصْحَارُ۔ بصحرا بیرون آمدن۔
اَلْاِصْدَارُ۔ باز گردانیدن۔
اَلْاِصْعَارُ۔ خرد گردانیدن و مشک خرد و ختن
اَلْاِصْفَارُ۔ درویش شدن۔
اَصْهَرْتُ بِالْقَوْمِ۔ اذا اتصلت بہم وتحرمت بجوارا و نسب او تزوج ومنہ الحدیث فیصہر الحجای مدینہ ومنہ المصاہرۃ فی النکاح وہی المقاربۃ۔

اَلْاِنْفَارُ۔ الاستفار۔
اَلْاِنْفَارُ۔ رمانیدن وحکم کردن بفلانے کسے
اَلْاِنْقَارُ۔ باز ایستادن وہو فی الحدیث۔
اَلْاِنْكَارُ۔ ناشناختن وجحود کردن۔
اَلْاِنْهَارُ۔ روان کردن آب وانچہ
بدان ماند وفراخ کردن وانہر من النہار
اَهْتَرَ الرَّجُلُ فَهُوَ هَتِرٌ اذا صار خرفا من الکبر
ومنہ الحدیث الذین اهتروا فی ذکر اللہ ای
کبروا فی طاعۃ اللہ وہلک لداتہم۔
اَلْاِهْجَارُ۔ فحش بیہودہ گفتن ودرگرمگاہ
آمدن سوے کسے۔
اَلْاِهْدَارُ۔ خون باطل کردن۔
اَلْاِهْذَارُ۔ بسیار گفتن۔
اَلْاِبْوَارُ۔ بیرون آوردن۔
اَلْاِتْرَارُ۔ سخت فراکردن واترز العزو
لحمہ ای ایبسہ۔
اَلْاِجْهَازُ۔ خستہ را بکشتن ویعدی بعلی
اجہز علی الجریح خستہ را بکشت۔
اَلْاِحْرَازُ۔ درحرز کردن۔
اَلْاِرْكَازُ۔ گنج وکان یافتن۔
اَلْاِعْجَازُ۔ عاجز یافتن وعاجز کردن
واعجزہ الشی ای فاتہ۔
اَغْمَرَ فِیہِ۔ اذا غابہ وصغر من شبانہ واغمر فی الحر
ای فتر فاجتراۃ علیہ ورکبت الطریق۔
اَلْاِفْرَازُ۔ جدا باز کردن سج الغرفی کلامہ
ای عمی۔
اَلْاِمْعَازُ۔ خداوند بز بسیار شدن۔
اَلْاِنْجَازُ۔ وعدہ راست کردن انجز القوم
ای اصاب الہم۔
اَلْاِنْحَازُ۔ انشز عظام المیت ای فنہا الی
موضعہا ورکب بعضہا علی بعض۔
اَلْاِنْقَارُ۔ تیر بر ناخن بگردانیدن۔
اَلْاِنْكَارُ۔ رسانیدن آب چاہ۔
اَلْاِبْلَاسُ۔ نوامید شدن وشکستہ
وامندہ وغمین شدن ونومید کردن عن اللیث
اَلْاِتْعَاسُ۔ ہلاک کردن وبرروے افگندن
اَلْاِجْرَاسُ۔ برگ کردن مرغ ببال و
برگ کردن پیرایہ وپای برگ کسی بخنودن
واجرس الہادی اذا اعد الابل۔
اَلْاِجْلَاسُ۔ بنشاندن۔
اَلْاِحْبَاسُ۔ وقف کردن۔
اَلْاِحْرَاسُ۔ روزگاری بجای کردن
اَلْاِحْلَاسُ۔ پلاس پوشیدن ستور من
الحلس واحلست فلانا یمینا اذا مرتہا علیہ
اَلْاِخْرَاسُ۔ کنک کردن انخفض الرجل اذا قال
اقبح ما قدر علیہ وسنہ شراب مخفض ای سریع الاسکار

اَلْاِخْلَاسُ - کمیز وشدن موے -
اَلْاِخْمَاسُ - پنج شدن و پنجم آب آمدن شتر
اَلْاِخْنَاسُ - باز پس بردن -
اَلْاِدْرَاسُ - درس بر کسی گرفتن و منه قری تدرسون -
اَلْاِرْعَاسُ - لرزانیدن -
اَلْاِرْکَاسُ - قلب الشئی علی راسه و رداوله علی آخره -
اَلْاِرْمَاسُ - در گور کردن -
اَلْاِسْدَاسُ - شش شدن و ششم آب آمدن شتر و اسدس البعیر اذا القی السن بعد الرباعیة و ذلک فی السنة الثامنة -
اَلْاِشْمَاسُ - آفتاب شدن روز -
اَضْرَسَ اَضْرَسُ کذا اقلقه -
اَعْبَسْتُ اِبِلِیْ - اذا صارت ذات عبس -
اَلْاِعْرَاسُ - ولیمه ساختن ولغة قلیلة فی التعریس واعرس باهله اذا بنی بها وکذالک اذا غشیها والاثقل عرس والعامة تقوله یقال لم تعنس السن وبجهلهم تغیره الی الکبر
اَلْاِفْرَاسُ - گرگ از رمه گوسپند ربودن وافرس الرجل الاسد حماره اذا ترکه تفرسه وینحوه -
اَلْاِفْلَاسُ - مفلس شدن علما -
اَقْبَسْتُ الرَّجُلَ علما و قبستُ نارًا فانکان طلبها او اعانه علیها

قال اقتبسته نارا هذا قول ابی زید و قال الکسائی اقبسته نارا و علما سواء قال و یجوز طرح الالف منهما
اَلْاِقْرَاسُ - سرد کردن -
اَلْاِقْعَاسُ - تو نگر شدن -
اَلْاِقْمَاسُ - بآب فرو بردن -
اَلْاِکْرَاسُ - سرگین بول باهم آمدن در سرائے وغیر آن -
اَلْاِلْبَاسُ - پوشانیدن -
اَلْاِلْمَاسُ - یاری دادن در جستن -
اَلْاِمْرَاسُ - اعادة الحبل من جانبی البکرة الی مجراه والتشابه بین البکرة والمحور من الاضداد
اَلْاِنْجَاسُ - پلید کردن -
اَلْاِنْفَاسُ - راغب کردن و نفیس شدن وفی الحدیث ولنفسهم ای اعجبهم -
اَلْاِهْلَاسُ - پنهان خندیدن و پنهان راگفتن
رُمِیَ یَوْمَ تَبَطِّشُ - معناه نسلط علیهم من یبطش بهم یقال بطش یبطش و البطشة واحدته -
اَلْاِجْهَاشُ - گریستن را ساختن -
اَلْاِحْبَاشُ - فرزند حبشی لون زادن -
اَلْاِحْمَاشُ - بخشم آوردن آتش نیک فروختن بهیمه بسیار -
اَلْاِدْهَاشُ - مدهوش کردن -
اَلْاِرْعَاشُ - لرزانیدن -

اَلْاِضْمَارُ۔ تنگدل گردانیدن۔
اَلْاِضْمَارُ۔ دردل داشتن و باریک میان کردن و ان ضمر ای بنی
اَلْاِطْهَارُ۔ پاک گردانیدن و منہ قراۃ
الحسن تطہرہم۔
اَلْاِظْفَارُ۔ ظفر دادن۔
اَلْاِظْهَارُ۔ آشکارا کردن و درگرم جائگاہ
شدن و رفتن در انوقت و مطلع گردانیدن
و غالب گردانیدن و اظہرت بفلان اعانت
و اظہر القوم اذا کان لہم ظہر ینقلون علیہ۔
اَلْاِعْبَارُ۔ گوسفند ناچیدن و ختنہ ناکردن۔
اَلْاِعْتَارُ۔ دیدہ ور گردانیدن۔
اَلْاِعْذَارُ۔ عذر درست آوردن و مبالغت
کردن در ختنہ کردن و عذار بر اسپ کردن
و بسیار عذرہ شدن جای خداوند عذار گشتن
و معذور داشتن و باعیب بسیار شدن و ہو
فی الحدیث واعذر بہ ای ترک بہ عذرا و ہو
اثر الجرح۔
اَلْاِعْسَارُ۔ تنگدست شدن۔
اَلْاِعْشَارُ۔ دہ شدن و دہم و آب دادن شتر
اَلْاِعْصَارُ۔ بجای زنان رسیدن دختر
و نزدیک گشتن ابر بباریدن۔
اَلْاِعْقَارُ۔ بسیار عقار شدن و مدہوش کردن
اَلْاِعْکَارُ۔ تیرہ کردن چیزی و خداوند شتر
بسیار شدن و آن از نجاد بودن تا صدر۔
اَلْاِعْمَارُ۔ زمین آباد ان یافتن قال بوزید
اعمرک اللہ بک منزلک قال و لایقال لعمر الرجل
منزلہ بالالف و اعمرتہ دارا و ارضا و ابلا
اذا اعطیتہ ایاہا و قلت ہی لک عمری او عمرک
فاذا مت ردت الی۔
اَلْاِغْبَارُ۔ کوشش کردن در طلب چیزے
و نیک باریدن باران و گرد برانگیختن۔
اَلْاِغْدَارُ۔ تاریک شدن شب و بازپس
گذاشتن چہارپای از گلہ و ہما فی الحدیث
اَلْاِغْزَارُ۔ خداوند شتران بسیار شدن فی
الحدیث فاغفرت بطحاؤہا قیل صار علیہا
کالغفر من النبات و ہو النزیر و قیل اخرجت
مغافیر ہا و ہی شئ یشبہ الصمغ و فی الحدیث حتی
اغمر بطنہ ای واری التراب جلدۃ بطنہ و منہ
غبار الناس لجمعہم حین التبس بعضہم ببعض۔
اَلْاِفْتَارُ۔ آب شیر گرم کردن و فی الحدیث
نہی عن کل مسکر و مفتر المفتر الذی یفتر
الجسد اذا شرب۔
اَلْاِفْجَارُ۔ کسی بر فجر نہادن۔
اَلْاِفْطَارُ۔ روزہ کشادن۔
اَفْغَرَ النَّجْمُ۔ و ذلک فی الشتاء لان الثریا
اذا کبد السماء من نظر الیہ فغر فاہ۔

الافقار۔ ستور بعاریت فرا دادن و درویش کردن وقولهم افقر الصیدای امنک من فقار فارمه

الافکار۔ اندیشه کردن۔

الاقبار۔ گور دادن و فرمان دادن بدفن کسی

الاقتار۔ درویش شدن و نفقه تنگ داشتن و خویشتن را بوی کردن بعود۔

الاقصار۔ باز ایستادن از کارے با توانائی والنعت مقصور وقصار ایضاً ودر شبانگاه شدن وکم کردن نماز و فرزند کوتاه زادن واقصرت النجة والمعز فهی مقصر سناحتی تقصر اطراف اسنانها۔

الاقطار۔ قطر وقطره چکیدن اقطر الشیء عان یقطر

الاقعار۔ ژرف کردن۔

الاقفار۔ خالی شدن سرای ویی نان خورش شدن افقر الرجل ای صار الی الفقر۔

الاقمار۔ با ماهتاب گشتن شب واقمرنا اے طلع علینا القمر واقمر التمر ضربه البرد فذهبت حلاوته قبل ان ینضج۔

الاقهار۔ مقهور یافتن و بحال مقهوری گشتن

الاکبار۔ الحیض وفسر بعضهم قوله تعالی فلما رایته اکبرنه بهذا والهاء فی هذا القول راجعتالی المصدر وابی هذه الکلمة اکثر اهل اللغة۔

الاکثار۔ بسیار گفتن ومال بسیار شدن وبسیار گردانیدن وشگوفه بیاوردن خرما

الاکفار۔ کافر خواندن والتکفیر لفظ الفقهاء والمتکلمین

الاحجار۔ چیزی خویدن بدانچه در شکم آبستن باشد واجرت الشاة اذا حملت فعظم بطنها فنزلت والاسم منه۔

الاجر۔ بالتحریک۔

الاحذار۔ تباه کردن مرغ خایه را۔

الاعشار۔ گیاه رویانیدن زمین استبرت الارض اذا خرجت اول نباتها والعضاه اذا خرجت لها ورق یعصل

الاعطار۔ بارانیدن وباریدن۔

الاعفار۔ درویش شدن۔

الاغفار۔ سرخ شدن شیر گوسپند از خوف

الاغفار۔ سخت تلخ شدن۔

الاغکار۔ تاریک شدن شب۔

الاغمار۔ کاوین کردن وباکره شدن آب

الافشار۔ دمیدن بینی وخون ازبینی بیاوردن

الانذار۔ بیگاندن۔

الانذار۔ الابلاغ ولایکون الا فی الخوف ویعدی الے مفعولین۔

الانشار۔ زنده کردن۔

الانضار۔ تازه روی کردن۔

الانظار۔ زمان دادن۔

الانعار۔ بار آوردن درخت اراک۔

کقطع الاوتار من عیب او اصابۃ عین او غیر ذلک
اَلْاِخْلَاطُ - ادغال قضیب البعیر فی حیار الناقۃ
ابسط الرجل اذا امتد وانبسط من الضرب
ویقال مالی اراک مسبطاً ای متدلیاً راسک
کالمہموم مسترخی البدن -
اَلْاِسْقَاطُ - بخشم آوردن -
اَلْاِسْعَاطُ - دارو بہ بینی کسی واکردن وتیرہ
بر سینہ کسی زدن -
اَلْاِسْقَاطُ - بیفگندن ویقال اسقط فی
کلامہ اذا جار بالسقط وہو الخطاء وتکلم بکلام
فاسقط بحرف وما اسقط حرفاً عن یعقوب
اَلْاِشْحَاطُ - دور کردن -
اَلْاِشْرَاطُ - اعداد الابل والغنم للبیع و
اشرط فلان نفسہ لامر کذا ای علمہا لہ واعدہا
ومنہ سمی الشرط لانہ علامۃ
اَلْاِضْرَاطُ - بضراط آوردن وبزبان
تیز دادن ومنہ الحدیث فاضرط بہ ای استخف بہ -
اَلْاِغْبَاطُ - پیوستہ شدن تب وباران
وپیوستہ داشتن پالان بر پشت ستور -
اَلْاِغْلَاطُ - درغلط افگندن -
اَلْاِفْرَاطُ - از عدد اندر گذشتن وشتابانیدن
وبر کردن فراموش کردن وافرطت المراۃ اولادہا ای قدمتہم
اَلْاِفْلَاطُ - رہانیدن افلطنی الرجل مثل افلتنی
وافلطہ الامر فاجارہ -
اَلْاِقْحَاطُ - قحط رسیدن ومثل اَلْاِکْسَالُ وَغَیْرُہَا
اَلْاِقْسَاطُ - عدل کردن -
اَلْاِلْغَاطُ - اَللُّغَطُ -
اَلْاِلْخَاطُ - کمان کشیدن وتیر بگذرانیدن
اَلْاِمْرَاطُ الشعر اذا حان لہ ان یمرط -
اَلْاِمْلَاطُ - بچہ را بیفگندن شتر پیش از انکہ
موے برآوردہ باشد
اَلْاِنْبَاطُ - آب رسیدن کاریز کنندہ -
اَلْاِنْشَاطُ - کشادہ گردہ وخداوند ستور نشاط
گشتن وانشط الکلاء ای سمن -
اَلْاِہْبَاطُ - فرود آوردن وکاستہ کردن بہار آخریان
اَلْاِحْفَاظُ - بخشم آوردن -
اَلْاِغْلَاظُ - سخن درشت گفتن واغلظت
الثوب ای اشتریتہ غلیظاً -
اَلْاِنْعَاظُ - اقامت الذکر والشبق ایضاً -
اَلْاِنْکَاذُ - شتابانیدن -
اَلْاِبْدَاعُ - نو آوردن وابدعت الراحلۃ ای
کلمت وقد ابدع بالرجل ای کلت راحلتہ -
اَلْاِبْضَاعُ - آخریان فادادن وشفاعادن
سائل را در جواب والبضعتی المار ای ارونی
وابضعت المراۃ اذا زوجتہا وہو فی الحدیث
اَلْاِبْلَاعُ - بگلو فرو برانیدن -

اَلْاِتْبَاعُ۔ ازپس رسیدن و در رسانیدن ومنه الاتباع فی الکلام مثل حسن وبسن وواپس کردن و حوالت کردن چیزرا باکسی والماضی من ہذا افعل۔

اَلْاِتْرَاعُ۔ پرکردن۔

اَلْاِتْسَاعُ۔ نہ شدن ونہم و آب آمدن شتر

اَلْاِتْلَاعُ۔ بیفراشتن گردن۔

اَلْاِجْدَاعُ۔ درزندان کردن و اجدعت الصبی اسارت غداره۔

اَلْاِجْذَاعُ۔ درزندان کردن و دوساله شدن گوسپند و گاو و آہو واسپ و اشتر و پنج ساله شدن شتر۔

اَلْاِجْزَاعُ۔ برجزع داشتن۔

اَلْاِجْمَاعُ۔ عزم کردن برکاری یقال اجمعت الامر وعلی الامر واتفاق کردن جملہ بستان شتر ببستن واجمع الامرای جعله جمیعًا بعد ما کان متفرقًا وتفرقه انه جعل یدیره فیقول مرة افعل کذا ومرة کذا فلما عزم علی امر محکم اجمعه ای جعله جمیعًا ومن ہذا ومالکنت لدیہم اذ اجمعوا امرہم ہذا معنی اجماع الامر ثم صار بمعنی العزم حتی وصل بفعل فقیل اجمعت علی الامر ای عزمت علیه والاصل اجمعت الامر

اَلْاِخْلَاعُ۔ پنہان کردن ومنه المخدع

اَلْاِخْضَاعُ وَالْاِخْنَاعُ۔ فروتن گردانیدن

اَلْاِدْقَاعُ۔ بخاک باد وسیدن۔

اَلْاِدْلَاعُ۔ زبان از دہن بیرون کردن

اَلْاِدْمَاعُ۔ ریزانیدن اشک۔

اَلْاِذْرَاعُ۔ بسیار گفتن و افراط کردن دران وبابچہ شدن گاو دشتی وفی الحدیث اذرع ذراعیه ای اخرجہما۔

اَلْاِزْبَاعُ۔ دربہار شدن و دربہار چرانیدن وچہار شدن وتب چہارم آمدن تقول منه اربعت علیه الحمّی واربع الرجل و چہارم بآب آمدن شتر و دندان باعیه ستور بیفتادن و درجوانی فرزند آمدن و چہارساله شدن گوسپند و پنج ساله شدن گاو وہرچه سم دارد و ہفت ساله شدن خداوند سپل وارباعوا ای اقاموا فی المربع عن الارتیاد والنجعة یعنی لم یرتادوا ولم ینتجعوا وقیل کلاہما واحد

اَلْاِدْتَاعُ۔ چرانیدن وارتع الغیث ای انبت ما ترتع فیه الابل۔

اَلْاِزْجَاعُ۔ فربہ شدن شتر پس از نزاری وحدیث کردن باز گردانیدن در لغت تنزیل واجع الرجل اذا ہوی بیده الی خلفه لیتناول شیئًا

اَلْاِرْضَاعُ۔ ناپیدا کردن سنان در مطعون

اَلْاِرْضَاعُ۔ شیر دادن۔

اَلْاِعْرَاشُ - برخفتہ شدن انگور۔
اَلْاِعْطَاشُ - تشنہ گردانیدن و خداوند چہارپای تشنہ شدن۔
اَلْاِغْبَاشُ - الغبش۔
اَلْاِعْطَاشُ - تاریک شدن شب و تاریک کردن
اَلْاِفْحَاشُ - فحش گفتن۔
اَلْاِفْرَاشُ - باز ایستادن و گسترانیدن وبرہ در قفل کردن۔
اَلْاِقْرَاشُ - عیب کردن قرشہ اقراشا ای سعی۔
اَلْاِقْمَاشُ - جامہ پستان شتر بستن و بعد یک بالبا
اَلْاِقْحَاشُ - سوزانیدن۔
اَلْاِقْفَاشُ - بچہ افگندن گوسپند و شتر بشب بے شبان۔
اَلْاِقْرَاصُ - بیس کردن۔
اَلْاِقْرَاصُ - محکم کردن و الغت مترس و ترکیص
اَلْاِقْلَاصُ - ویزہ کردن۔
اَلْاِقْعَاصُ - گشتن گرما۔
اَلْاِقْحَاصُ - ارزان کردن۔
اَلْاِقْعَاصُ - برجہانیدن و برپوییدانشتن اشتر
اَلْاِقْحَاصُ - لنگانیدن ستور و فی الحدیث وان ذنبہ لم یکن عن ارتحاص ای عن ارصاد واضرار ولکنہ کان عارضا واصلہ من الارتحاص وہو تاسیس البنیان۔

اَلْاِقْحَاصُ - کسیل کردن غیبت کردن وتیر از زہ بر نشانہ بگذاشتن وقولہم خن علی سفر قد اشخصنا ای حان شخوصنا۔
اَلْاِقْعَاصُ - عقاص ساختن شیشہ را۔
اَقْفِلْنِی الْفُرْصَۃَ - اے امکنتنی۔
اَلْاِقْعَاصُ - برجای بگشتن۔
اَلْاِقْلَاصُ - اندکی از کوہان پدید آمدن وفربہ شدن شتر در تابستان۔
اَلْاِقْلَاصُ - بچہ بیفگندن زن و بعدی بالبا
اَلْاِقْنَاصُ - از جای برانگیختن۔
اَلْاِقْنَاصُ - بول انداختن گوسپند وبسیار خندیدن۔
ابْرَضَتِ الْاَرْضُ - ذات العاون بارضہا وکثر
اَلْاِبْغَاضُ - دشمن داشتن۔
اَلْاِجْرَاضُ - غیور و رگلو گیر انیدن۔
اَلْاِجْمَاضُ - بچہ بیفگندن اشتر و شتابانیدن
واجمضنی فلان اذا غلبک علی الشیء۔
اَلْاِجْبَاضُ - حق کسے باطل کردن و آب جاہ برسانیدن و تیر در پیش تیر انداز ان افتیدن۔
اَلْاِجْرَاضُ - فرزند بد زادن و احرضہ الحب ای افسد۔
اَلْاِجْمَاضُ - بسیار شورہ شدن و جرانیدن و شورہ
اَلْاِدْحَاضُ - باطل کردن حجت و بخیز انیدن

اَلْاِنْبَاطُ - فرو خوابانیدن گوسپند وگاؤ واسپ وسگ ومنه الحی بیث فدعا بانار یُرِیْضُ الرمث اے یرویهم حتے ینامواویمتدا علی الارض ومن رمی یریض بالیاء فهو من اراض الوادی ای استنقع فیه الماء۔

اَلْاِرْفَاضُ - فرو گذاشتن شتر بے شبان اذا فضت الفرس اذا عظم ولدها فی بطنها وحرک

اَلْاِزْمَاضُ - سوزانیدن یگرمی پامردم را ومنه قیل ارمضه۔

اَلْاِعْرَاضُ - روی بگردانیدن ودیدن آن ومکن گردانیدن چیزے ودر حدیث عمر فاکان معرضا بالمعانی السلنة بچه پهن زادن ومنصی کردن گوسپند واعرض فلان اذا ذهب طولا وعرضا وفی الحدیث لقد اعرض المسئلة ای جئت بها عریضة اے واسعة الاعراض بدان حد رسیدن مال که زکوة در وی فریضه گردد وعطا دادن۔

اَلْاِقْبَاضُ - شمشیر وکارد راست کردن۔

اَلْاِقْرَاضُ - وام دادن۔

اَلْاِحْمَاضُ - شراب یژه دادن ودوستی ویژه کردن وکل شے اخلصته فقد احمضته۔

اَلْاِمْحَاضُ - بهنگام فازدن شیر آمدن۔

اَلْاِمْرَاضُ - بیمار کردن وامرض الرجل اذا وقع فی ارضه العامة واذا قارب الاصابة فی الرای

اَلْاِنْبَاضُ - بانگ آوردن زه کمان۔

اَلْاِنْغَاضُ - فرو نشستن سر۔

اَلْاِنْفَاضُ - بے مال وبے زاد گشتن وانفضت الابل تبجت۔

اَلْاِنْقَاضُ - گران کردن وبجلست آوردن وبانگ کردن ماکیان وعقاب وشیر بچه پیشه هجام وانقض بالبهم ای صوت وانقاض العلک تصویته وهو مکروه فی الحدیث فانقض به درید یریدانه نقر لمسانه فی فیه کمایزجر الحمار والشاة فعلها استهالاله۔

اَلْاِنْهَاضُ - برانگیختن۔

اَلْاِنْبِطَاطُ - آبستن شدن ماده شتر مع ولدها

اَلْاِنْهِطُ فِی السَّوْمِ مثل ابعد۔

اَلْاِبْلَاطُ - درویش شدن والماضی اَبْلَطَ وَاَبْلَطَ ایضا والحاح کردن در سوال۔

اَلْاِبْشَاطُ - دور نا شدن بیماری اشبطه المرض اذا لم یکد یفارقه

اَلْاِحْبَاطُ - باطل کردن عمل وان یذهب ماله الزکیة فلا یعود کما کان۔

اَلْاِحْلَاطُ - جهد کردن در سوگند۔

اَلْاِخْرَاطُ - دوال خریطه درهم افگندن واخرطت الناقة اذا خرج لبنها متقدا

اَلْاِزْعَاعُ - اَزْعَعْتُهُ اَزْعَاعًا اِذَا جَعَلْتَهُ مُزْعِجًا۔

اَلْاِزْمَاعُ - دویدن خرگوش و دل برکاری نهادن و یعدی بعلی عند الخلیل و عند الکسائی بنفسه متعدی والفراء اخذ بالقولین۔

اَلْاِسْبَاعُ - فروگذاشتن و هفت شدن و هفتم زاب آمدن شتر و فرزند فراوان زادن و هفت ماهه زادن و اسبع الرعیان اذا وقع السَّبُعُ فی ماشیتهم و اسبعته اطعمته السبع۔

اَلْاِسْرَاعُ - شتابانیدن یقال اسرع فی السیر هو فی الاصل متعد و خداوندستور زود در رو شدن۔

اَلْاِسْمَاعُ - شنوانیدن و دشنام دادن و گوشه کردن دلو

اَلْاِشْبَاعُ - سیر کردن۔

اَلْاِشْرَاعُ - دراز اشارع کردن و نیزه بر کسے راست کردن۔

اَلْاِشْسَاعُ - دور کردن و نعلین را شسع کردن

اَلْاِشْکَاعُ - الاغضاب و یقال الاملال والانجاح

اَلْاِشْمَاعُ - روشن کردن چراغ۔

اَصْقَعَتِ الْاَرْضُ - بمعنی صعقت۔

اَلْاِضْبَاعُ - بکشن آمدن شتران۔

اَلْاِضْجَاعُ - کسی را پهلو بزمین نهادن

اَلْاِضْرَاعُ - فروتن گردانیدن و نزدل لبن الشاة قبل النتاج۔

اَلْاِضْلَاعُ - بجپسپانیدن۔

اَلْاِطْلَاعُ - دید و رشدن و دیده ور گردانیدن و شگوفه خرما بیامدن و قے کردن قری قال وهل انتم طلعون و معناه مقبلون۔

اَلْاِطْمَاعُ - لطمع بیفگندن۔

اَلْاِفْرَاعُ - نبشیب فرو شدن و بالا برشدن وهذا من الفارابی و بکسے فرود آمدن و فرع گشتن و هو اول لذیحة الناقة کانوا یذبحونه لالهتهم یتبرکون به و یقال لمبدا افرعت بای تبدارت۔

اَلْاِفْزَاعُ - بترسانیدن و بیم کسی بردن

اَلْاِفْظَاعُ - سخت و شنیع شدن کار و قطع یافتن آن و افظع الرجل ای نزل به امر عظیم قد عه بمعنی و هو الکف۔

اَلْاِقْذَاعُ - فحش گفتن۔

اَلْاِقْرَاعُ - گشن فرا دادن و منه الحدیث کان یقرع غنمه ای ینزی التیس علیها و قرعه افگندن و بهین مال فلکسی دادن و باطل کردن و اقرعیه کفقته۔

اَلْاِقْشَاعُ - واشدن میغ و پراگنده شدن قوم

اَلْاِقْطَاعُ - انقطاع دادن و باران و حجه و خاصه مرغ منقطع شدن و دستوری دادن در بریدن و اقطع البعیر اذا حفر و کذلک اقطع الرجل اذا لم یرد النساء ولم ینتشر ذکره۔

اَلْاِقْلَاعُ۔ واز ایستادن۔

اَلْاِقْمَاعُ۔ الاذلال والقهر۔

اَلْاِقْنَاعُ۔ خرسند کردن و سر برداشتن ومنه مقنعی رؤسهم وگردن باز دیدن شتر سوی حوض تا آب خورد واقنع یدیه فی الصلوة اذا رفعهما فی القنوت مستقبلا ببطونهما وجهه ليدعو واقنعت الاناء اذا املته لتصب ما فيه او استقبلت به جرية الماء لتملأه واقنعت الابل والغنم اذا املتها للمرتع واقنع الرجل اذا ضرب بالاناء لبهته۔

اَلْاِكْرَاعُ۔ اذا اصاب الكراع وهو الماء فاورد وه وابلهم۔

اَلْاِكْنَاعُ۔ فروتن شدن۔

اَلْاِلْمَاعُ۔ ربودن ویعدی بالباء والمعنی شدن نزدیک یا سپید گندم گون شدن واَلمع الفرس والاتان والظبی فی اللبوة اذا اشرق للحمل واسودت حلمتها

اَلْاِمْتَاعُ۔ برخوردار دادن برخورداری گرفتن بے نیاز شدن ویعدی بعن۔

اَلْاِمْرَاعُ۔ بسیار گیاه شدن وادی بسیار گیاه یافتن آنرا وروغن بسیار بر سر کردن۔

اَلْاِمْصَاعُ۔ خداوند شتران بی شیر شدن

اَنْزَعَ الْقَوْمُ۔ اذا نزعت ابلهم الی اوطانها۔

اَلْاِنْشَاعُ۔ النشوع۔

اَلْاِنْصَاعُ الرَّجُلُ۔ ای اظهر ما فی نفسه وقصد للقتال وانصع اقشع۔

اَلْاِنْقَاعُ۔ در آغشتن و شتر کشتن از بهر مهمانی سفر و سیراب کردن۔

اَلْاِهْجَاعُ۔ بخوابانیدن۔

اَلْاِهْرَاعُ۔ بشتافتن والماضی اهرع وقوله تعالی يهرعون اليه ای يستحثون اليه كانه يحث بعضهم بعضا واهرع الرجل اذا ارعد من غضب او حمی او فزع۔

اَلْاِهْطَاعُ۔ بشتافتن و نگریستن واهطع اذا مد عنقه وصوب راسه۔

اَلْاِبْلَاغُ۔ رسانیدن۔

اَلْاِدْبَاغُ۔ فراگذاشتن شتر تا هر وقت که خواهد آب خورد۔

اَلْاِدْرَاغُ۔ وحل انگیختن وارزغت فيه اذا استضعفه وعلته

اَلْاِسْبَاغُ۔ تمام کردن و رجل مسبغ علیه درع سابغة۔

اَلْاِفْرَاغُ۔ ریختن و حلقة مفرغة معمة الجوانب

اَلْاِفْشَاغُ۔ بتازیانه زدن۔

اَلْاِمْرَاغُ۔ فرو دیدن آب هن و بیهوده گفتن ولغة فی الامراخ۔

اَلْاِنْسَاغُ۔ فا تولیدن و رستن رفت پس از برش۔

الاهباغ - بخوابانیدن -
الاهتحاف - تحفه دادن -
اترفه - امی نعمه واترفته النعمة ای اطغته -
الاهتلاف - هلاک کردن وهلاک یافتن -
الاهجاف - بیرون ویعدی بالباء وکار بر کسی تنگ فراگرفتن واجحف بای ضربه واجحف اسے جار بالجحف -
الاهراف - شتر را نزار کردن واحرف الرجل اسے نازله وصلح
الاهشاف - بدترین بار آوردن خرما واحتفت النخلة ای صار تمرها حشفا -
الاهصاف - نیک دیدن واستوار کردن ونیک تافتن رسن -
الاهلاف - سوگند دادن -
الاهراف - درخریف شدن ودرخریف زادن گوسپند وجز آن -
الاهسان - خسیف یافتن چاه را وفی الحدیث خسفت الم وشلت اسے انبطت وغیرها ای قلیلا وشلا
الاهضاف التخصیف
اخطاف الحشا انطواؤه ورمی الرمیة فاخطفها اسے اخطاها -
الاهلاف - وعده خلاف کردن خلاف یافتن آن وبدل باز دادن مال وفرزند واز چیزی بگذاران عوض خواهند وآب بر کشیدن

وبوی دهن بگردیدن ودست بشمشیر زدن از بهر کشیدن وفی الحدیث اخلف السیف یوم بدر قال ثم اخلف یده اذا ارا د سیفه فاخلف یده الی الکنایة وفی حدیث آخر فاخلفنی عمر ای دنی الی خلفه واخلف النبات ای خرج الخلفة واخلفت النجوم اذا امحلت فلم یکن فیها مطر -
الاهدناف - نزدیک گشتن آفتاب بغروب وسکون وادنفه المرض ای اثقله وادنف بنفسه تعدی ولا تعدی فی الباب یدل علی مشارفة ذهاب الشیء
الاهجاف - خبرهای دروغ گفتن والتکریب یدل علی الاضطراب -
الاهخاف - الامراخ -
الاهدداف - ازپی فراشدن واز پی کسے درشستن ودرنشاندن اردفت النجوم اذا غربت
الاهساف - بابند راندن شتر -
الاهزعاف - شتابانیدن پر کردن مشک وخون ازبینی بیاوردن -
الاهزناف - گوشش فروگذاشتن اشتر از ماندگی وهو فی الحدیث -
الاهزهاف - تنگ کردن تیغ -
الاهزحاف - ماندن وررفتن -
الاهزدافه - بشتافتن وررفتن وبرشتافتن واشتن

اَلْاِزْعَافُ۔ برجای بگشتن۔
اَلْاِزْلَافُ۔ نزدیک گردانیدن و جمع کردن وفسرہما قولہ تعالی وازلفنا ثم الاخرین الاان الحمل علی المعنی الاول احسن ازہفت لہ حدیثاً ای آتیتہ بالکذب وازہفتہ الدابۃ صرعتہ۔
اَلْاِسْجَافُ۔ بردہ فرو گذاشتن و تاریک شدن شب
اَلْاِسْدَافُ تاریک شدن شب و قناع فرو گذاشتن زن والباب بدل علی ارسال الشیء خطاراً وفی لغۃ ہوازن اسدف الفجر اے اضاء واسدفوا ای اسرعوا من السراج ولیس بشیء لمخالفتہا القیاس۔
اَلْاِسْوَافُ۔ گزاف کاری کردن۔
اَلْاِسْعَافُ۔ روا کردن حاجت ویعدی الی المفعول الثانی بالباء ونزدیک شدن سرائے
اَلْاِسْلَافُ۔ پیش فرستادن و سلام دادن
اَلْاِسْنَافُ۔ در پیش شدن اسپ و محکم کردن بر بند شتر فاذا سمعت فی الشعر مسنفۃ بکسر النون فہو اسناف الخیل وبالفتح من اسناف الناقۃ وربما قالوا اسنفوا امرہم ای احکموہ وہو استعارۃ من ہذا۔
اَلْاِشْرَافُ۔ مطلع شدن و یعدی بعلی وازبالا بزیر نگریستن و بلند شدن۔
اَلْاِصْحَافُ۔ جمع کردن صحیفہای بسیار در چیزے
اَلْاِصْلَافُ۔ بچہ پاییدن و دشمن گردانیدن
اَلْاِضْعَافُ۔ ضعیف کردن و افزون کردن والمفعول من ہذا مضعوف عن ابی عمرو والی زید وخداوند ستور ضعیف شدن و اضعف القوم اے ضوعف لہم من قولہ تعالی فاولئک لہم المضعوفون وان یقتضی ان یقال اضعف القوم۔
اَلْاِطْرَافُ۔ طرفہ دادن و علم کردن بر کنارہ جامہ و بسیار رسیدہ گندمہ شدن زمین۔
اَلْاِظْرَافُ۔ ظریف زادن۔
اَلْاِظْلَافُ الاثر۔ مثل ظلفہ۔
اَلْاِعْجَافُ۔ لاغر کردن۔
اَلْاِعْرَافُ۔ دراز شدن قشر اسپ۔
اَلْاِعْصَافُ۔ ہلاک شدن و باد سخت جستن در لغت بنی اسد وینک شتافتن اسپ و شتر و بابرگ شدن کشت۔
اَلْاِعْلَافُ۔ باربیاوردن طلح۔
اَلْاِغْدَافُ۔ قفاع بر روی گذاشتن و صیاد دام بر صید دہندا فی الحدیث واغذف اللیل ارخی سدولہ ای ستورہ۔
اَلْاِغْضَافُ۔ سخت تاریک شدن شب وفی الحدیث وہی مغضفۃ ای قاربۃ۔
اَلْاِدْرَاكُ وَلَمَّا تُدْرَكْ۔ وقیل المدلیۃ من الشجر۔

اَلْاِغْلَافُ - در غلاف کردن چیزرا غلاف ساختن
اَلْاِقْرَافُ - بدنژاد شدن واقرف الی اناه -
اَلْاِقْطَافُ - بر اکردن آبمیز انگور و مخداوند ستو سخرگام شدن
اَلْاِکْنَافُ - یاری دادن -
اَلْاِلْحَافُ - الحاح کردن -
اَلْاِلْطَافُ - نیکوئی کردن والطف الرجل البعیر اذا ادخل قضیبه فی الخیار وکذلک اذا لم یهتد لموضع الضراب -
اَلْاِنْحَافُ - نزار کردن -
اَلْاِنْزَافُ - برسانیدن اشک و آب چاه -
اَلْاِنْشَافُ - کف شیر خواستن -
اَلْاِنْصَافُ - انصاف کسی را خواستن بدادن وداد کردن وروز به نیمه رسیدن -
اَلْاِنْطَافُ - کسی را متهم کردن -
اَلْاِنْقَافُ - استخوان کسی را دادن تا مغز از وی بیفگند وقولهم انقف وادیا ای اکثر بیضه فیه یعنی الجراد -
اَلْاِنْکَافُ - پاک گردانیدن از ننگ وعار وفی الحدیث انکاف الله من کل سوء یعنی تنزیه عن الاولاد والاندادا
اَلْاِهْدَافُ عَلَی الشَّیْءِ - ای اشرف واهدف الیه ای لجاء واهدف لک الشیء ای انتصب -
اَلْاِهْرَافُ - غلو کردن در مدح عن الفارابی افرط فی السال
اَلْاِهْنَافُ - الاجهاش وقیل ضحک فیه فتور کضحک المستهزی -
اَلْاِبْرَاقُ - تهدید کردن وبابرق شدن آسمان ورسیدن برق قوم را ودنبال برداشتن شتر والبتنی نمودن وبی برآلبتنی وبرآراستن زن وابرق الرجل اذا لمع بسیفه وفی الحدیث ابرقوا ای ضحوا بالبرقاء وهی الشاة التی فی خلال صوفها الابیض طاقات سود
اَلْاِنْسَاقُ - باقله گشتن شتر پیش از زه -
اَلْاِبْلَاقُ - فاکشادن در -
اَلْاِحْلَاقُ - گرد چیزی در آمدن ویعدی بالباء
اَلْاِحْرَاقُ - سوزانیدن ومنه الحدیث شرب الماء المحرق ای المغلی بالنار -
اَلْاِحْمَاقُ - احمق زادن والمراة محمق ومحمقة واحمق یافتن -
اَلْاِحْنَاقُ - بخشم آوردن وباریک کوفتن وباریک میان شدن -
اَلْاِخْرَاقُ - مدهوش گشتن -
اَلْاِخْفَاقُ - تهی دست ماندن غازی از غنیمت وصیاد از صید وخداوند حاجت از مراد وبال زدن مرغ تا پر دوروی در نشیب نهادن ستاره واخفق الرجل شبه ابلغ
اَلْاِخْلَاقُ - کهنه شدن جامه وکهنه کردن وکهنه پوشانیدن ونسیه کردن -

اَلْاِدْخَاقُ - دور کردن -
اَلْاِدْمَاقُ - الادخال بغیر اذن -
اَلْاِدْهَاقُ - پر کردن و نیک ریختن
اَلْاِذْرَاقُ - باد بوست شدن زمین و
بمعنی الذرق -
اَلْاِذْلَاقُ - جنبانیدن ومنه اذلقت
الضب ای صببت فی جحرہ الماء لیخرج وفی
الحدیث اذا لقیا السموم ای اذا بہا وتحقق
اصابتہا السموم بذلقہا ای بحدہا وذلق
کل شئ حدہ -
اَلْاِرْشَاقُ - تیز نگر لیستن ومنه ارشقت
الظبیۃ ای مدت عنقہا للنظر -
اَلْاِرْفَاقُ - نفع کردن وچربی کردن
وہما متعدیان -
اَلْاِرْنَاقُ - تیرہ کردن آب -
اَلْاِرْہَاقُ - در رسانیدن ومنه فخشینا
ان یرہقہما وتاخیر کردن نماز تا نزدیک گردد
نماز دیگر ودشواری داشتن -
اَلْاِزْعَاقُ - بترسانیدن والنعت منه عوق
عن الاصمعی -
اَلْاِزْلَاقُ - بخیزانیدن وستردن موے
وبچہ بیفگندن شتر -
اَلْاِزْہَاقُ - نیست کردن وتیر از زہ برنشانے
بردن وبر کردن انا -
اَلْاِسْحَاقُ - دور کردن وکہنہ شدن جامہ
ونرم شدن سیل شتر وپستان بشکم باز دوسیدن
از بے شیری -
اَلْاِشْفَاقُ - در فراکردن -
اَلْاِشْرَاقُ - روشن در روشنی روز شدن
اَلْاِشْفَاقُ - ترسیدن ومن یعدی بمن وعلی ابن درید
وابن فارس شفقت واشفقت بمعنی وانکرہ
اہل اللغۃ ومہربانی نمودن ویعدی بعلی واصلہا واحد
اَلْاِشْنَاقُ - سر مشک بستن واشنق البعیر
لغۃ فی شنقہ واشنق البعیر بنفسہ اذا رفع راسہ
یعدی ولا یتعدی -
اَلْاِصْدَاقُ - کابین نام بردن -
اَلْاِصْعَاقُ - بمیرانیدن وبیہوش کردن
واصعقتہ السماء ای القت علیہم صاعقۃ -
اَلْاِصْفَاقُ - اتفاق کردن ومنه الحدیث
فاصفقت ویروی فانصفقت لای اجتمعت
ودر روزی بکیار گوسپند دوشیدن ودر
فاکردن واصفقت یدہ بکذا ای صاد قہ وواقفہ
اَلْاِصْلَاقُ - بانگ کردن -
اَلْاِطْبَاقُ - اتفاق کردن ویعدی بعلی
وطبق برافگندن -
اَلْاِطْرَاقُ - بعاریت دادن فحل کشن را

وخاموش بودن وچشم درمژه افگندن واز
پے یکدیگر فراشدن شتر واطرقت المجان
بالجلد والغصب البست وهو فی الحدیث
اَلْاِطْلَاقُ۔ رہا کردن از بند وروان کردن
کسی را چیزی دو شبہ راہ کردن میان شتر
وآب اطلق القوم اذا طلقت ابلهم واطلق
یده بالخیر اے بسطها والتركيب يدل على
التخلية والارسال۔
اَلْاِعْتَاقُ۔ آزاد کردن وبستابانیدن
واعتقت المال اے اصلحته فصلح۔
اَلْاِعْلَاقُ۔ پدید آمدن بار از خر۔
اَلْاِعْرَاقُ۔ نژادی شدن ویستعمل
فی اللوم والكرم جميعا والماضی اعرق ونژادی
کردن ویعدی بفی وبعراق شدن وبیخ آوردن
وشراب بآب اندک آمیختن۔
اَلْاِعْلَاقُ۔ چیز را علاقہ کردن واز روے
فروگذاشتن کام کودک برگرفتن یقال
اعلقت علیه وبها فی الحدیث والشاب
الاظفار فی الشیء ویقال للرجل علقت
وافلقت ای جئت بعلق فعلق وهما الدابتہ
ویقال للصاید اعلقت فادرک اے
علق الصید فی حبالتک۔
اَلْاِعْمَاقُ۔ ژرف کردن۔
اَلْاِعْنَاقُ۔ فراخ رفتن وگردن
سگ کردن۔
اَلْاِغْرَاقُ۔ غرقہ کردن وکمان بردر کشیدن
اَلْاِغْسَاقُ۔ نماز شام نیک تاخیر کردن۔
اَلْاِفْلَاقُ۔ دربستن ومنه الحدیث لتغلق
ای لتوجبه وفی حدیث آخر الاطلاق فی
اغلاق معناه الاکراه وقیل لایغلق لتطلقات
فی دفعة واحدة حتی لایبقی منها شیء ولکن
یطلق طلاق السنة وفی حدیث آخر اغلق
ظهره واغلق البعیر صاحبه اذا اثقل حملا حتی
یدبر شبه الذنوب التی اثقلت ظهره وبذلک
اَفْتَقَ الْقَوْمُ اذا افتقر عنهم المطر
قرن الشمس اذا اصاب فتقا فی ا
فیدامنه ومنه الحدیث حتی تفتق من المصدقین
ای خرج من مضیق الوادی الی المتسع وقد
افتقنا اذا صادفنا فتقا وهو الموضع الذی
لم یطره قد مطر ما حوله۔
اَلْاِفْرَاقُ۔ از بیماری بہ شدن۔
اَلْاِفْلَاقُ۔ کار عجیب وشگفت آوردن افلق الشاعر
اَلْاِفْهَاقُ۔ پر کردن۔
اَلْاِقْلَاقُ۔ بے آرام کردن۔
اَلْاِلْتَاقُ۔ ترکردن واشتقاقه من اللثق۔
اَلْاِلْحَاقُ۔ درسیدن ودررسانیدن

وفی دعاء القنوت ان عذابک بالکفار ملحق ای لاحق وبالفتح صواب۔

اَلْاِلْذَاقُ وَالْاِلْسَاقُ وَالْاِلْصَاقُ چیزے بادو سیدن۔

اَلْاِعْصَاقُ۔ برکت ببردن ولغۃ ردیۃ فی المحق وبرکت بشدن عن الفارابی والاعصاق ان یہلک الشئی کمحاق الہلال۔

اَلْاِمْرَاقُ۔ خوردی بسیار کردن وامرق الجلد ای حان لہ ان ینتف۔

اَلْاِمْلَاقُ۔ پناہ کردن عن شمر وہو الفصیح ودرویش شدن وفی الحدیث املقی من مالک قال اللیث الاملاق کثرۃ الانفاق۔

اَلْاِنْبَالُ۔ سست تیز گردانیدن انبتوا ذا ضرط خفیا

اَلْاِنْزَاقُ۔ برجہانیدن۔

اَلْاِنْسَاقُ۔ دار و بنی کسی را کردن۔

اَلْاِنْطَاقُ۔ بسخن آوردن۔

اَلْاِنْفَاقُ۔ نفقہ کردن وروان شدن بازار و درویش شدن۔

اَلْاِهْزَاقُ۔ بسیار خندیدن۔

اَلْاِبْرَاكُ۔ فرو خوابانیدن شتر وہذہ لغۃ قلیلۃ والاکثر الاناخۃ یقال انخہ فاستناخ۔

اَلْاِحْنَاكُ۔ استوار خرد گردانیدن۔

اَلْاِدْرَاكُ۔ دریافتن ومنہ قولہم حساس دراک لغۃ اوازدواج وفعال من افعل یفعل نادر وفارسیدن میوہ وکودک ودیدن وربما قالوا ادرک الدقیق بمعنی فنی۔

اَلْاِرْتَاكُ۔ بویانیدن شتر۔

اَلْاِرْمَاكُ۔ ایستانیدن۔

اَلْاِزْحَاكُ۔ الازحاف۔

اَلْاِسْلَاكُ۔ السلک۔

اَلْاِشْرَاكُ۔ انباز آوردن باخدای تعالے ویعدی الی المفعول الثانی بالباء وانباز کردن کسی را در چیزی وشراک کردن نعلین را۔

اَلْاِضْحَاكُ۔ خندانیدن۔

اَلْاِفْرَاكُ۔ فراکیدن آمدن گندم۔

اَلْاِمْسَاكُ۔ چنگ در زدن ویعدی بالباء وواایستادن ونگاہداشتن وفی الحدیث لایمسکن الناس علی بشئ یعنی ما خصّ النبی علیہ السلام دون الامۃ من الاشیاء احلہا لہ وخطرہا علی غیرہ من عدد النساء والموہوبۃ وفرض علیہ اشیاء خففہا عن غیرہ۔

اَلْاِمْلَاكُ۔ زن دادن ونیک سرشتن رد وبادشاہ کردن۔

اَلْاِہْلَاكُ وَالْاِہْلَاكُ۔ ہلاک کردن۔

اَلْاِہْمَالُ۔ پسند کردن۔

اَلْاِہْمَالُ۔ بخیلی کردن وبخیل یافتن۔

اَلْاِبْدَالُ - بدل کردن -
اَلْاِبْسَالُ - خذلان گذاشتن و گرو کردن و حرام کردن
اَلْاِبْطَالُ - باطل کردن و ابطال الرجل ذا جاء بالکذب و دعی باطلا و منه المبطل نقیض المحق -
اَلْاِبْقَالُ - باگیاه شدن زمین و ابقل الرمث وذلک اذا ادبی وظهرت خضرة ورقه والنعت منهما باقل وقد جاء مبقل فی الشعر وهو اعاشنی بعدک واد مبقل -
اَلْاِبْهَالُ - بی پستان بند بگذاشتن شتر را و کسے را باخواست او بگذاشتن -
اَلْاِتْبَالُ - تباه کردن و ستی دل را و نیست کردن روزگار چیزی را -
اَلْاِثْفَالُ - ناخوش بوے کردن -
اَثْعَلَ الْقَوْمُ عَلَيْنَا اذا خالفوا -
اَلْاِثْقَالُ - گران کردن و گران شدن بستن
اَلْاِثْكَالُ - بے فرزند گردانیدن مادر -
اَثْمَلْتُ الشَّيْءَ - ای ابقیته -
اَلْاِجْبَالُ - بپرس سپیدن در کندن و اجبل القوم ای صاروا الی الجبل -
اَلْاِجْذَالُ - تباه کردن -
اَلْاِجْزَالُ - تمام کردن عطا -
اَلْاِجْعَالُ - کسی را جعلی کردن و بگشن آمدن مرد ماده و دیگ را بر کوه از دیگران فرو گرفتن
اَلْاِجْفَالُ - دویدن شتر مرغ و باد بردن خاک را و اجفلت الریح ای اسرعت و اجفل القوم ای هربوا مسرعین -
اَلْاِجْمَالُ - جمله کردن -
اَلْاِجْتَالُ - خورش بد کردن کودک را
اَجْحَلَتِ الْبَعِيرُ - اذا اطلقت قیده من یده الیسری وشددته فی الیمنی -
اَلْاِحْصَالُ - باغوره شدن خرمای تمر -
اَلْاِحْقَالُ - بر بیاوردن کشت -
اَلْاِحْمَالُ - یاری دادن در بار نهادن واحملت الناقة فهی محمل ذا نزل لبنها من غیر حبل وکذلک المرأة -
اَلْاِحْبَالُ - اشتر فراکسی دادن تا پشم و شیر بر گیرد و اسپ تا غزو نکند -
اَلْاِخْجَالُ - تشویر دادن و بسیار نبات شدن
اَلْاِخْضَالُ - تر کردن -
اَلْاِخْطَالُ - فحش گفتن -
اَلْاِخْمَالُ - بے نام کردن -
اَلْاِدْخَالُ وَالْمُدْخَلُ - در آوردن
اَلْاِدْغَالُ - بسیار درخت شدن زمین واالادغال فی الامر نحو الفتنة ونفسده -
اَلْاِذْقَالُ - باخرمای بد شدن درخت -
اَلْاِذْبَالُ - پژمرانیدن -

الاِ ذْهَالُ - مشغول بکردن -
الاِ رْجَالُ - پیادہ کردن و فروگذاشتن
اشتر بچہ را با مادر -
الاِ رْحَالُ - فربہ شدن شتر پس از نزاری
و راحلہ دادن و ہی الناقۃ التی تصلح لان ترحل
و مداومۃ راحلہ بسیار شدن -
الاِ رْذَالُ - فرومایہ کردن -
الاِ رْسَالُ - فرستادن و ارسل القوم
اذا کان لہم رسل من مواشیہم وہو اللبن
الاِ رْعَالُ - تیزہ سخت زدن و زود زدن -
الاِ رْغَالُ - شیر دادن و باسر موشدن زمین
الاِ رْفَالُ - الرفل -
الاِ رْقَالُ - بوئیدن شتر -
الاِ رْمَالُ حصیر بافتن و بیوہ شدن زن
و بے زاد ماندن قوم -
الاِ زْعَالُ - فانشاط آوردن -
الاِ زْغَالُ - شیر دادن و انداختن شتر بول
را و طعنہ خون را و چینہ دادن مرغ بچہ را بمنقار
الاِ سْبَالُ - فروگذاشتن ازار و مانند آن
و باریدن اشک و باران و خوشہ کشت بیرون آمدن
الاِ سْجَالُ - پر کردن حوض و اسجلت الکلام
ارسلتہ و المسجال المبذول المباح الذی
لا یمنع من احد وہو فی الحدیث -

الاِ سْمَالُ - کہنہ شدن جامہ و صلاح افگندن
میان قومے -
الاِ سْہَالُ - شکم براندن و رو و بزمین نہم رسیدن
الاِ شْبَالُ - مہربانی کردن و بابچہ شدن
شتر و اشبلت المرأۃ بعد ابطاء صبرت علی
اولادہا فلم تتزوج -
الاِ شْعَالُ - آتش افروختن و پراگندہ شدن
غارت و جزان و قطران بسیار بر شتر اندودن
و پیاپے آب زمشک و غیرہ زجراحت چکیدن
الاِ شْغَالُ - لغۃ ردیئۃ فی الشغل -
الاِ شْکَالُ - پوشیدہ شدن و پوشیدگی
بیرون و ہذا من باب السلب والایجاب والشکل
النحل اے طاب طبہ وادرک -
الاِ شْمَالُ - در باد شمال شدن -
الاِ ضْمَالُ - پختہ شدن خرما -
الاِ طْفَالُ - بابچہ خرد شدن -
الاِ عْبَالُ - بیفتادن برگ و برآمدن آن
و چنان شدن برگ ارطی کہ بدان بوست پیرایند
الاِ عْجَالُ - شتابانیدن و بابچہ شدن گاو
الاِ عْضَالُ - سخت و بستہ شدن کار و اعضلنی
فلان اے اعیانی امرہ -
الاِ عْطَالُ - فروگذاشتن -
الاِ عْقَالُ - خردمند و دریابندہ سخن کردن

واعقل القوم ای عقل بهم۔
اَلطَّلُّ۔ ای لجار وقلص عند انصاف النهار
اَلْاِعْمَالُ۔ بر کار داشتن و کار بستن۔
اَلْاِغْزَالُ۔ بابره شدن آهو و گردانیدن دوک
اَلْاِغْفَالُ۔ غافل کردن و بی التفاتی نشان کردن
واغفلت الشیء اذا ترکته علی ذکر منک
اَلْاِفْحَالُ۔ فحل دادن و پے کردن اشتر بشمشیر
وفی الحدیث فافسلا علیه یعنی ارذلا۔
اَلْاِفْضَالُ۔ فضل کردن و افزون آوردن
اَلْاِقْبَالُ۔ پائیدانی کردن و چشم در پیش
گردانیدن و قبال کردن نعلین او روے
فراکسے کردن تفعال قبل علیه بوجه روے چیزی کردن
اَلْاِقْبَالُ وَالْمُقْبَلُ۔ روی فرا کردن
هو ضد الادبار۔
اَلْاِقْتَالُ۔ فراکشتن دادن۔
اَلْاِقْحَالُ۔ خشک کردن۔
اَقْعَلَ الْکَرَهَ۔ اذا انشق نوره وتناثر
اَلْاِقْفَالُ۔ قفل کردن و خشک کردن
وباز گردانیدن لشکر کہ بجائی فرستادہ باشی
اَقْمَلَ الرُّمْثُ اذا تفطر لیخرج ورقه۔
اَقْهَلَ الرَّجُلُ۔ اذا تکلف مالا یعنیه
ودنس نفسه۔
اَلْاِکْسَالُ۔ انزال نا افتادن در جماع۔

اَلْاِکْفَالُ۔ بپائندانی فرا دادن قوله تعالی
اکفلنیها ای ضمها الی واجعلنی کافلها وقیل
اجعلها کفلی ای نصیبی واکفل النصیب۔
اَلْاِکْمَالُ۔ تمام کردن۔
اَلْاِمْثَالُ۔ مثله کردن و امثل السلطان
فلانا اذا اقتله قودا۔
اَلْاِمْحَالُ۔ باطله کردانیدن کار دست را
اَلْاِمْحَالُ قحط و خشکی سال رسیدن و النعت
ماحل ومحل۔
اَلْاِمْصَالُ۔ مال تباه کردن کودک بیفگندن
زن در انحال کہ مضغه باشد وجملہ شیر بد و شیدن
اَلْاِمْغَالُ۔ فی النغم وغیرها ان تنتج فی السنة
مرتین وامغل القوم اذا مغلت ابلهم وهو دار
اَلْاِمْهَالُ۔ زمان دادن۔
اَلْاِنْبَالُ۔ تیر فراکسی دادن۔
اَلْاِنْحَالُ۔ نزار کردن۔
اَلْاِنْزَالُ۔ فرو فرستادن و آب زمر و عبد اشدن
والانزال والمنزل فرود آوردن۔
اَلْاِنْسَالُ۔ پشم و موی بیفگندن حیوان
وبیفتادن آن وانسلت الابل اذا حان لها
ان ینسل وبرها۔
اَلْاِنْصَالُ۔ سنان از نیزه و پیکان از تیر
وشمشیر از دسته بیرون کردن۔

اَلْاِنْعَالُ۔ نعل بستن ستور را و موزہ را
وان یکون البیاض فی مؤخرہ الرسغ حمایلی الحلوا
علی الاشعر لایعدوہ ولا یستدیر۔
اَلْاِنْقَالُ۔ موزہ نیکو بکردن۔
اَلْاِنْمَالُ۔ نمامی کردن۔
اَلْاِنْفَعَالُ۔ شربت اول دادن و سیراب کردن
وَاَنْهَلَ الرَّجُلُ۔ اذا نهلت ابله۔
اَلْاِهْبَالُ۔ الاشکال و اهبله اللحم اذا کثر علیه
ورکب بعضه بعضا۔
اَهْزَلَ الْقَوْمُ۔ اذا اصابت مواشیهم سنة فهزلت
اَلْاِهْمَالُ۔ فروگذاشتن۔
اَلْاِبْرَامُ۔ سخت تافتن والنعت مبرم و ابریم
وبستوہ آوردن۔
اَلْاِبْشَامُ۔ بناگوار دآوردن۔
اَلْاِبْلَامُ۔ ورم گرفتن لب و فرج شتر اجنبی شهوة
اَلْاِبْهَامُ۔ پوشیدہ بگذاشتن و بستہ کردن
وبسیار بهمی شدن بین النحویون یسمون
هذا واشباهها المبهمة۔
اَلْاِتْخَامُ۔ ناگوار دآوردن طعام و اصل التاء واو
اَلْاِتْهَامُ۔ تهامہ شدن و آوردن تهمت
ومتهم داشتن۔
اَلْاِثْجَامُ۔ پیوستہ شدن باران۔
اَثْرَمَهُ اللّٰهُ۔ ای جعله اثرم۔

اَلْاِنْجَاحُ۔ واپس شدن از کارے۔
اَلْاِجْذَامُ۔ شتافتن در رفتن و فایستادن از چیزی
اَلْاِجْرَامُ۔ جرم کردن و اجرمته ذنبا اذا کسبته
ایاہ ومنه قوله ولا یجرمنکم بضم الیاء۔
اَلْاِجْشَامُ۔ التجشم۔
اَلْاِجْحَامُ۔ وا ایستادن۔
اَلْاِحْرَامُ۔ درحرم شدن و در ماہ حرام شدن
وحرم گرفتن و باز داشتن چیزے را از کسی و قمار
بردن وحرام کردن و احرم الرجل اذا دخل
فی حرمة لا تهتک وفی الحدیث یحرم فی الغضب
ای یحلف۔
اَلْاِخْشَامُ۔ بخشم آوردن۔
اَلْاِحْكَامُ۔ استوار کردن و حکمه بر اسپ کردن
اَدْرَمَتِ الْاِبِلُ۔ الاخذاع اذا ذهبت
رواضعها وطلع غیرها۔
اَدْغَمْتُ الْفَرَسَ اللِّجَامَ۔ ای خلته فی فیه
ومن هذا ادغام الحرف فی الحرف و ادغمهم الحر ای غشیهم
اَلْاِرْثَامُ۔ من الشریمة چیزے بانگشت کسی
بستن تا انچه ویرا گفته باشی یاد دارد۔
اَلْاِرْخَامُ۔ برسفیه نشستن مرغ ماکیان و
النعت مرخم و مرخمة۔
اَلْاِرْدَامُ۔ پیوستہ شدن تب و میغ
اَلْاِرْذَامُ۔ از سر بیرون شدن ازدم علی الخمسین اے زاد

اَلْاِزْدَامُ۔ بانگ کردن اشتر چنانکہ دہن باز نکند
وبانگ کردن رعد۔
اَلْاِزْشَامُ۔ پدید آمدن برق۔
اَلْاِزْغَامُ۔ سیلان من انف الشاۃ ارغم
انفہ ای الصقہ بالرغام وہو التراب ومنہ الحدیث
وارغمیہ ای اجعلیہ وارمی بہ فی التراب۔
اَرْهَمَتِ السَّحَابَةُ بالرہام۔
اَلْاِزْدَامُ۔ بریدن بول بر کسی ومنہ الحدیث
لاتزدموا ابنی۔
اَلْاِزْعَامُ۔ طمع افگندن۔
اَلْاِزْقَامُ۔ فرو برانیدن چیزے بگلو۔
اَلْاِزْكَامُ۔ باز کام گردانیدن والفعل منہ
ازکمہ اللہ فہو مزکوم۔
اَلْاِسْجَامُ۔ الانجام۔
اَلْاِسْقَامُ۔ بیمار کردن۔
اَلْاِسْلَامُ۔ مسلمان شدن وخذلان گذاشتن
وسلم آوردن وتسلیم بلغی وچیزی فراکسی سپردن
وگران نہادن۔
اَلْاِسْنَامُ۔ بلند شدن وبلند گردانیدن
اَلْاِسْهَامُ قرعہ افگندن۔
اَلْاِشْجَامُ۔ خداوند پیہ بسیار شدن۔
اَلْاِشْخَامُ۔ بوی شیر وبوی کشت بگردیدن
اَلْاِصْرَامُ۔ درویش شدن وبیرون آمدن بار خرما

اَلْاِضْرَامُ۔ برافروختن آتش۔
اَلْاِطْرَامُ۔ سبز شدن دندان۔
اَلْاِطْعَامُ۔ طعام دادن واطعمت النخلۃ اذا
ادرک ثمرہا۔
اَلْاِظْلَامُ۔ تاریک شدن شب وتاریکی شدن
اَلْاِعْتَامُ۔ در وقت نماز خفتن رفتن
وکارے دیگر کردن۔
اَلْاِعْجَامُ۔ عجم زدن کتاب را واعجام الکلام
خلاف اعرابہ وباب معجم ای مقفل۔
اَلْاِعْدَامُ۔ نیست کردن ودرویش شدن
ونایاد چیزے کردن۔
اَلْاِعْسَامُ۔ طمع کسی بوی رسانیدن۔
اَلْاِعْصَامُ۔ چنگ زدن وملازم گرفتن
ویعدی بالباء واعصمت فلانا ای ہیأت لہ
فی الرحال والسرج مایعتصم بہ لئلا یسقط و
اعصمت القربۃ جعلت لہا عصاما۔
اَلْاِعْظَامُ۔ بزرگ گردانیدن وبزرگ داشتن
اَلْاِعْقَامُ۔ نازائندہ شدن۔
اَلْاِعْكَامُ۔ یاری دادن بربار بستن۔
اَلْاِعْلَامُ۔ نشان کردن وبیاگاہانیدن
وجامہ باعلم کردن۔
اَلْاِغْرَامُ۔ تاوان زدہ کردن واغرم بہ
ای اولع واغرم بہا ای عذب بحبہا۔

الاِفْحَامُ۔ درماندن وکسی را شاعر نایافتن و در اول شب نا رفتن۔
الاِفْخَامُ۔ التفخیم۔
الاِفْلَامُ۔ سیر رنگ کردن قدام بر بستن
الاِفْرَامُ۔ پر کردن آوندبلغت ہذیل۔
الاِفْصَامُ۔ وا ایستادن باران تب۔
الاِفْعَامُ۔ پر کردن خنور را و منہ الحدیث لا فعمت ای ملات وروی بالعین قبل الصواب فنمت یقال فغمتنی الرائحۃ اذا سدت خیاشیمک وملاتہ طیبا وقال الازہری الروایۃ بالعین۔
الاِقْحَامُ۔ دریا بانیدن۔
الاِقْحَامُ۔ در آوردن چیزی در چیزے بعنف ومنہ الحدیث اقحم یا ابن سیف اللہ واقحم اہل البادیۃ اذا اجدبوا فدخلوا بلاد الریف ومنہ الحدیث اقحمت السنۃ نابغۃ بنی جعدۃ۔
الاِقْدَامُ۔ در پیش کردن و در پیش شدن و پیشی کردن بر کارے و دلیری کردن۔
الاِقْرَامُ۔ پر وردن شتر برای گشنی را۔
الاِقْسَامُ وَالْمُقْسَمُ۔ سوگند خوردن۔
الاِقْضَامُ۔ جو دادن ستور را۔
الاِقْعَامُ۔ کشتن بارد و زد کسی والماضی من ہذا افعل۔
الاِقْهَامُ۔ باز ستدن میغ و آرزو کردن طعام

الاِكْتَامُ۔ پر کردن مشک۔
الاِكْرَامُ وَالْمُكْرَمُ۔ گرامی کردن اکرم الرجل ابنہ ولادکرام۔
الاِكْهَامُ۔ گنده شدن بصر
الاِلْجَامُ۔ لگام بر کردن۔
وَالاِلْحَامُ۔ پودبر بافتن وخداوند گوشت بسیار شدن وبادانہ شدن کشت والحمتک عرض فلان اذا امکنتہ منہ لیشتمہ والحمتہ بسیفی والحمت الحرب فالتحمت ورجل ملحم ای مطعم الصید مرزوق منہ والملحم الملصق بالقوم والمقتول ویقال المدرک فی الحدیث حتی الحمہ القتال یقال الحم الرجل واستلحم اذا نشب فی الحرب فلم یجد مخلصا وفی حدیث آخر والحم عند الثالثۃ ای وقف عندہا فلم یزدہ علیہا والترکیب یدل علی تداخل کاللحم الذی ہو متداخل العضلۃ فی بعض
الاِلْدَامُ۔ دائم شدن تب الدم بہ واولع۔
الاِلْزَامُ۔ لازم کردن۔
الاِلْقَامُ۔ فرو برانیدن القم اصبعہ مرارۃ وفمہ حجرا۔
الاِلْهَامُ۔ در دل افگندن۔
الاِنْجَامُ۔ باز ایستادن باران وسرما وباز شدن میغ۔
الاِنْدَامُ۔ پشیمان گردانیدن کسی را

الاِنْعَامُ - نعمت دادن و یعدی بالام و بالباء و بجنوب کردن و انعم ای زاد و انعم الرجل ای صار الی النعیم و دخل فیہ و بکلیہما فسر قولہ علیہ السلام و انعما و انعم اللہ صاحبک من النعوۃ

الاِهْرَامُ - سخت پیر گردن -

اِهْضَمْتُ الاِبِلَ وَالْغَنَمَ - للاجداع و الاسداس جمیعا مثل ادرمت -

الاِبْطَانُ - تنگ بر اشتر بستن و ابطنت الرجل اذا جعلتہ من خواصک و البطنۃ السیف کشحی -

الاِتْقَانُ - کارے محکم کردن -

الاِتْخَانُ - بسیار گشتن و سست کردن جراحت کسی را -

الاِتْفَانُ - درشت کردن کار و دست را -

الاِتْمَانُ - ہشت شدن و ہشت باب آمدن شتر و بہا کردن آخریان و ہذا یعدی بنفسہ و بالباء و باللام -

الاِجْبَانُ - بدل یافتن -

الاِجْخَانُ - بد غذا شدن فی الحدیث و احجن تمامہا ای بدا ورقہ و الثمام من استجار الجبال -

الاِحْزَانُ - لند و گہن کردن و ہذہ لغۃ تمیم قالہ الیزیدی و لایکاد یقال یحزنہ و انما یقال یحزنہ قال اللہ تعالی فلا یحزنک قولہم بضم الیاء و ہذا شاذ

الاِحْسَانُ - نیکوئی کردن و یعدی بالباء و بالی و در النہایۃ

الاِحْصَانُ - زن کردن و الماضی احصن بفتح الہمزۃ و النعت محصن بفتح الصاد و نہفتہ شدن زن و نہفتگی کردن شوہر و یراد الاحصان بتقع معان کلہا یرجع الی معنی واحد و ہو ان یحمی الشیء و یمنع منہا الحریۃ کقولہ تعالی والذین یرمون المحصنات ان ینکح المحصنات و فعلیہن نصف ما علی المحصنات و العناف کقولہ تعالی والتی احصنت فرجہا و محصنات غیر مسافحات و محصنین غیر مسافحین و فسر ذا بنا کحین ایضا و الاسلام کقولہ تعالی فاذا احصن فان اتین بفاحشۃ فاذا قری بفتح الہمزۃ فمعناہ اسلمن و بالضم معناہ تزوجن و التزویج کقولہ تعالی و المحصنات من النساء یعنی ذوات الازواج یعنی تحصن بہ زوجہا فیصیر الزوج بہا محصنا فالحرۃ تحصن نفسہا و تحصن بہ و لیست کاملۃ و العفۃ مانعۃ من الزنا و العفیفۃ تمنع نفسہا و الاسلام مانع من الفواحش و ذوات الازواج ایضا لان الزوج احصنہا و منع منہا احصنت بالرجل ازریت بہ -

الاِحْجَانُ - پیوستہ باران باریدن و مقام کردن بجائے -

الاِحْرَانُ - شوخ گن گردانیدن -

الاِحْزَانُ - ان یسرع العبد من موالیہ

الیوم والیومین من غیران یغیب عن المصر
وآباق العبد ایضًا۔
اَلْاِدْهَانُ۔ پیوستہ کاری کردن۔
اَلْاِدْهَانُ۔ مداہنت کردن وغش کردن
اَلْاِذْعَانُ۔ گردن نہادن۔
اَلْاِرْجَانُ۔ گوسپند از بہر پوردن
باز گرفتن۔
اَلْاِرْدَانُ۔ التردین واشتقاقہ من
الردن وپیوستہ شدن تپ۔
اَلْاِرْسَانُ۔ الرسن۔
اَلْاِرْصَانُ۔ محکم واستوار کردن۔
اَلْاِرْغَانُ۔ الاصغار الی القول وقبولہ۔
اَلْاِرْقَانُ۔ خضاب کردن بہنا۔
اَلْاِرْهَانُ۔ گرو کردن واباہ الاصمعی ویعدیٰ
الی المفعولین ودائم داشتن وسلف دادن چیزی
اَلْاِزْكَانُ۔ بیاگاہانیدن۔
اَلْاِزْمَانُ۔ انکار کردن ودیرینہ شدن
اَلْاِسْخَانُ۔ بگریانیدن یقال اسخن اللہ
عینہ وگرم کردن آب وانعت من ہذا سخن وسخین
اَلْاِسْكَانُ۔ درجای فرود آوردن۔
اَلْاِسْمَانُ۔ فربہ کردن واسمن الرجل ملک
تنیئًا سمینًا واعطاہ غیرہ۔
اَلْاِشْجَانُ۔ اندوہگین کردن۔
اَلْاِشْحَانُ۔ الاجہاش۔
اَشْدَلَتِ الظَّبْيَةُ۔ اذا قوی ولدھا
وانعت مشدن وولدہا شادن۔
اَلْاِسْطَانُ۔ دور کردن۔
اَلْاِشْقَانُ۔ الشقن۔
اَلْاِضْبَانُ۔ زیر کش گرفتن من الضبن
اَلْاِظْعَانُ۔ روان گردانیدن۔
اَلْاِعْطَانُ۔ فروخوابانیدن شتر بر کنارۂ
آب واعطن القوم اذا عطنت ابلہم۔
اَلْاِعْلَانُ۔ آشکارا کردن۔
اَلْاِغْمَانُ۔ بعمان رفتن وشدن۔
اَلْاِغْضَانُ۔ پیوستہ باریدن۔
اَلْاِفْتَانُ۔ بفتنہ افگندن وانکرہ الاصمعی
اَلْاِقْرَانُ۔ طاقت چیزی داشتن وسمرہ
ای صرت لہ قرنًا مطیقا وپختہ شدن بشور
وبسیار خون شدن در دل واقرن رمحہ
ای رفعہ لئلا یصیب من امامہ۔
اَلْاِكْمَانُ۔ درکمین نشاندن وفی الحدیث
فانہما یکمنان قیل الکمنۃ ورم فی الاجفان
وقیل قرح فی المؤق قیل ہیئۃ وحمرۃ وقد
کمنت عینہ تکمن کمنۃ ومن دی یکمہان فمعناہ
یعیبان من کمہ یکمہ۔
اَلْاِلْبَانُ۔ بسیار شیر شدن وشیر در آمدن پستان

اَلْاِلْحَانُ - دریا بانیدن چیزے -
اَلْهَنَتُ الرَّجُلَ - اذا اهديت له شيئا
عند قدومه من سفره -
اَلْاِمْعَانُ - رفتن آب در وانیدن آن
وحق کسے بردن وامعن الفرس اذا تباعد في عدوه
اَلْاِمْكَانُ - دست دادن ویعدی الی
المفعول الثاني بمن وتمکن گشتن الا زهري امکنني الامر
يمكنني فهو ممكن لا يقال امكنه بمعنى استطيعه يقال
لا يمكنه الصعود الى الجبل الكسائي امكنت الضبة
جمعت بيضها في بطنها فهي ممكنون وقال ابو زيد
فهي ممكن كذلك الجرادة -
اَلْاِهْنَانُ - ضعیف گردانیدن -
اَلْاِهْتَانُ - گندہ شدن ہر چیزے -
اَلْاِرْفَاهُ - باب آوردن اشتر ہر گاہ کہ خواہد
وكثرة الدهن والترجل كل يوم وقد نهى عنه
اَلْاِشْبَاهُ - باچیزے مانیدن -
اَلْاِسْتَاهُ - کلان سرین شدن وفي الحديث
مستا جعل المستة الضخم الاليتين كانه يقال استه
فهو مسته -
اَلْاِعْضَاهُ - چریدن شتر واعضهت اي
عبت بالبهتان -
اَفْرَهَتِ النَّاقَةُ - فهي مفرهة ومفرهة اذا كانت
تنتج الفره -

اَلْاِفْقَاهُ - دریا وانیدن -
اَفْكَهَتِ النَّاقَةُ - اذا حدث في لبنها
خثورة عند اكل الربيع قبل ان تضع فهي مفكهة -
اَلْاِكْرَاهُ - بستم بر کارے داشتن -
اَلْاِنْبَاهُ - بیدار کردن وفراموش کردن
اَلْاِنْفَاهُ - ماندہ گردانیدن -
اَلْاِنْقَاهُ - از بیماری یہ شدن وانقلي
سمعكاي ارغنيه -

من المضاعف

اَلْاِحْبَابُ - دوست داشتن والمفعول
محبوب وقد جاء محب شاذ والمرأة محبة ومحب
ايضا وفرو خفتن اشتر وبادانه شدن کشت
والاحباب في الابل كالحران في الخيل -
اَلْاِخْبَابُ - بویانیدن -
اَلْاِدْبَابُ - نرم راندن -
اَلْاِرْبَابُ - مقیم شدن ودائم شدن مبيع
والارباب الدنو من الشيء واربت الناقة
اذا لزمت الفحل واجتبته -
اَلْاِزْبَابُ - نزدیک آمدن آفتاب بفرو شدن
اَلْاِشْبَابُ - برپا لانیدن وبرسکیزانیدن
وخداوند فرزند اخوان کشتن بنا در برآمدن گیاہ
اَلْاِضْبَابُ - نمناک شدن وکینہ در دل
گرفتن وبسیار سوسمار شدن جاے وفرو دو آمدن

خون وسخن گفتن قوم بیکبار و خاموش شدن
الاعباب گاه گاه آمدن و آنکه یک روز
تب آید و یک روز نیاید۔
الاکباب۔ بر روی افتیدن و اقبال
کردن بسکارے و فی الحدیث فاکبوا و اهلهم
علی الطریق بهذا الروایة والصواب کبوا
ای الزموها الطریق۔
الالباب مقیم شدن و بامغز شدن کشت
و بر بند بستن ستور و النعت من هذا ملبب
عن ابن السکیت وغیرہ و قال ابن کیسان هو
غلط و قیاسه ملبب۔
الاهباب۔ بیدار کردن۔
الابتات۔ بریدن کار و حکم۔
الاختات۔ شرم داشتن و اخت الله
حظه لغة فی اخس و هو من المبدل۔
الارتات۔ گرفته سخن گردانیدن۔
الاشتات۔ پراگنده کردن آنانا یکیش
مایلیق ای ما یحصی عدده۔
الابثاث۔ راز خویش با دیگری آشکارا کردن
الارتاث۔ کهنه شدن جامه۔
الاغتاث۔ تباه شدن سخن و گوشت
نزار خریدن و نزار شدن و هدر شدن
و سخن بد گفتن و فی الحدیث لا تغث طعامنا
ای لا تفسده۔
الالثاث مقیم شدن و دائم شدن باران
الاحجاج۔ کج فرستادن۔
الازجاج۔ زج کردن نیزه۔
الاضجاج۔ بانگ کردن و بیانگ آوردن
الانجحات الوتیر۔ اشتدت و ثارت الغبار۔
الافجاج۔ نتافتن و شگفته شدن خرامی
الاعجاج۔ درهم شدن و اعوج الفرس
اذا بدا رباله جری قبل ان یضطرم۔
الاجحاح۔ گران آواز گشتن از بانگ کردن
الاجحاح۔ آبستن شدن زن و اصل للسباع
الاصحاح۔ خداوند چهار پای درست
گشتن و هو فی الحدیث۔
الالحاح۔ الحاح کردن در خواستن و دائم شدن
والح الجمل اذا حزن کحداة الفاقة۔
الافحاح۔ کهنه شدن جامه۔
الانخاخ۔ ترش شدن خمیر۔
الافخاخ۔ فربه شدن و هو فی الحدیث فامخ
العظم جری فیه المخ۔
الابداد۔ پراگنده کردن دست و چشم
سوی چیزے بازیدن۔
الاجداد کوشش کردن و قولهم اجد بها امرا
ای اجد امره بها نصب الامر علی التمییز کقولک

قرت به عیناً ای قرت عینی به و نوکردن
و ببریدن آمدن بار خر ماو بهامون شدن
زمین و هامون رسیدن و خداوند بخت گردانیدن
الاِحْدَادُ۔ تیز نگریستن و تیز کردن و سوگ داشتن زن۔
الاِدْدَادُ۔ پرشدن پستان از شیر پیش از زادن
اردت الشاۃ اذا اضرعت۔
الاِسْدَادُ۔ صواب گفتن۔
الاِشْدَادُ۔ خداوند ستور سخت شدن
الاِضْدَادُ۔ بگردانیدن و نزدیک آب فتن و الصید
الاِضْدَادُ۔ خشم گرفتن۔
الاِعْدَادُ۔ ساختن۔
الاِغْدَادُ۔ پدید آمدن در زیر
در اشتر و خشم گرفتن۔
الاِلْدَادُ۔ کسی را دارو یکسو دهن فرو گذاشتن
الاِمْدَادُ۔ مدد کردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و مداد در دوات کردن و هو در شدن
و امدت الابل و هو ان تترک لها علی الماء شیئاً
من الدقیق و نحوه فتسقیها و الاسم المدید
و امددت الرجل اذا اعطیته مدة بقلم۔
الاِرْدَاذُ۔ اندک باریدن۔
الاِشْذَاذُ۔ تنها کردن۔
الاِغْذَاذُ۔ زود رفتن۔
الاِفْذَاذُ۔ یگانه زادن گویند یقال

شاۃ مغذو لایقال ناقة مغذ لانها لاتلد الا واحدا
الاِبْرَادُ۔ غلبه کردن یعدی بالعلی و سوگند
راست کردن و فرا پذیرفتن حج و در بیابان نشستن
الاِثْرَادُ۔ بیفگندن و اثرة القضاء ای البعدة
الاِجْرَادُ۔ زبان شتر بچه تنگ فتن تا شیر نتواند
خورد و نیزه در مطعون بگذاشتن و اجردت
رسنه اذا ترکته یصنع ما شاء و اجررته الدین اخرته علیه
و التکریب یدل علی مد الشیء و سجیه۔
الاِحْرَادُ۔ تشنه گشتن اشتر و مردم و گرم
شدن روز۔
الاِخْرَادُ۔ بیفگندن۔
الاِدْرَادُ۔ بیوسته گردانیدن عطا و بیرون
آوردن باد باران را از ابر و منه قولهم بین
عینیه عرق یدره الغضب و قیل معناه یحرکه
و فرو هشتن شیر۔
الاِزْرَادُ۔ بند نه کردن پیراهن۔
الاِسْرَادُ۔ آشکارا کردن و پنهان کردن
و الوجهان جمیعاً یفسران فی قوله تعالی و اسروا
الندامة و کذلک فی قول امرئ القیس لو یسرون
مقتلی و الاصمعی یرویه بالشین و یفسره بظهرون
و اسر الیه حدیثاً ای افضی و اسررت الیه المودة بالمودة
الاِشْرَادُ۔ نسبت کردن باشر و بعضهم
ینکره و آشکارا کردن۔

وفی الحدیث لاتلطط فی الزکوۃ ای لاتمنعہا۔
الاشظاظ۔ چوب در گوشۂ جوال کردن
والانعاظ۔ ایضاً۔
الالظاظ۔ ملازم گرفتن و دائم شدن بلازمان
والالحاح۔ ایضاً و فی الخبر الظوا بیاذا الجلال
والاکرام ای الازموا۔
اشعت الشمس۔ نشرت شعاعہا واشع
النزع اخرج شعاعہ ای سفاہ اقع القوم
اذا ابطوا الماء القعاع وہو المرالغلیظ۔
الالعاع۔ بدل گردانیدن۔
الالعاع۔ رویانیدن نعاع ہو نبت ناعم
فی اول مایبدوا۔
الاحفاف۔ روغن در سر ناکردن و آب
را بہ دویدن داشتن۔
الاخفاف۔ سبکبار گشتن و منہ الحدیث لایحوز بہا
الا المخف وخداوند ستور سبک گشتن و
فی الحدیث لایخفنی یقال اخفنی الشئ اذا
اغضبک حتی حملک علی خفۃ الطیس۔
الازفاف۔ طعام دادن۔
الازفاف۔ بہ بوئیدن داشتن ولغۃ
فی الزفاف۔
الاسفاف۔ نزدیک گشتن چیزے
بزمین و چیزے یافتن از برگ خرما و تیز تگ تیسنو

واز چیزے کارہای زون فراشدن و چیزی
نرم بسجای براکندن والماضی من ہذا
اسف وبر بکیندن ومنہ الحدیث فکانما
تسنہم الملا ے تسفی فی وجوہہم المسلۃ
وہی التربۃ المحمات۔
الاشفاف۔ فضل نہادن۔
الاطفاف۔ پر کردن بپیمانہ و فریفتن
وخذ ماطف لک واطف لک ای خذ ما
ارتفع لک وامکن۔
الاعفاف۔ عفیف گردانیدن۔
الاقفاف۔ منقطع شدن بیضۂ ماکیان
عند الاصمعی وگرد کردن و آنرا اندر شکم عند الکسائی
الالفاف۔ سر در زیر بال بردن مرغ۔
الابقاق۔ بسیار لفتن و بسیار فرزند شدن
الاحقاق۔ برحق بداشتن و بحقیقت
بدانستن و واجب بکردن و نزدیک کسے
شدن و فربہ شدن اشتر واحقت حذر
الرجل اذا فعلت ماکان یحذرہ۔
اخقت البکرۃ۔ ای اتسع خرقہا۔
الازقاق۔ باریک کردن و اندک دادن
الازقاق۔ تنگ کردن و بندہ کردن
و بندہ گرفتن۔
الاعقاق۔ آبستن شدن ستور و لغت

عقوق ولا یقال عق الا فی لغۃ ردیۃ و
باد خال شدن خر مابن در زواعق فلان
اذا جار بالعقوق واعقہ اسدای لمرہ۔
الاحکاک۔ برخارش داشتن۔
ارکت السماء۔ جارت بالمطر الرکۃ ہو الضعیف
وارکت الارض علی مالم یسم فاعلہ۔
اعکت الناقۃ۔ اذا تبدلت لونا غیر لونہا سمنا
الابلال۔ بہ شدن از بیماری وابل الرجل
اذا امتنع وغلب۔
الاثلال۔ فرمودن بہ نیکی کردن خرابی
واثل الرجل اذا کثرت عندہ الثلۃ وہی الصوف
الاجلال۔ بزرگ داشتن وشترے کہ
یکشکم زادہ بود دادن وبسیار دادن وفی
الحدیث اجلوا اللہ روی بالجیم والحاء ومعناہما
اسلوا وقیل ایضا معناہ اذا روی بالجیم
قولوا یا ذا الجلال والاکرام وفی حدیث آخر
ان لی فرسا اجلہا کل یوم فرقای اعطیہا
ایاہ علفا وہم یضعون الاجلال موضع الاعطاء
الاحلال۔ فرود آوردن وحلال کردن
ودرما حہا حلال شدن از حرم وازمیثاق
وعہد بیرون آمدن ومستوجب عقوبت شدن
وشیر در پستان آمدن بزہ وفی الحدیث
احل بمن احل بک ای من ترک الاحرام واحل

بک فقاتلک فاحلل انت ایضا بہ فقاتلہ وان
کنت محرما۔
الاختلال۔ محتاج شدن یقال اختل
بالرجل ومحتاج کردن ودست بداشتن جائکام
خویش در حرب در شیرین گیاہ چرانیدن شتر
واختلت النخلۃ اذا سارت الحمل۔
الاذلال۔ نازکردن ویعدی بعلی استولی
شدن بکسی ویعدی بالباء وفلان یدل علی
اقرانہ فی الحرب کالبازی یدل علی صیدہ
الاذلال۔ خوار کردن وخداوندیاران
خوارشدن۔
الازلال۔ بلغزانیدن وبرکنارہ داشتن
واحسان کردن وچیزی از حق کسی بوے
دادن والثانی والثالث یعدیان بالی۔
الاسلال۔ کاہش گیرانیدن اعلہ
فہو مسلول ودزدیدن ورشوت دادن۔
الاشلال۔ اشل کردن۔
الاصلال۔ گندہ شدن گوشت۔
الاضلال۔ ضائع وہلاک بی راہ گردانیدن
وبے راہ یافتن ومنہ الحدیث
ان النبی علیہ السلام اتی قومہ فاضلہم ای
وجدہم ضالا ومردہ را دفن کردن۔
الاظلال۔ مشرف شدن بر چیزی وباطل کردن حق

اَلْاِظْلَالُ - سایہ افگندن یقال اظلتنی الشجرۃ وغیرہا وسایہ دار شدن واظلک فلان اذا دنا منک کانہ القی علیک ظلہ ثم قیل اظلک امر وشہر ای دنو امنک -

اَلْاِعْلَالُ - بیمار کردن وعلل خوردن شتران از سیر اول -

اَلْاِغْلَالُ - تشنہ داشتن وخیانت کردن وبخیانت منسوب کردن وفسر وما کان لنبی ان یغل بما وغلہ دادن زمین وغلہ قوم فراسیدن وغلہ آوردن بنزدیک قوم واغل فی الاہاب اذا سلخ وترک فی الاہاب من اللحم شیئاً واغل لوادی انبت الغلان وہو نبت واغل بصرہ اذا شد دالنظر -

اَلْاِقْلَالُ - بزمین رسیدن کہ آنجا باران نرسیدہ باشد وبشدن مال مرد -

اَلْاِقْلَالُ - اندک کردن ودرویش شدن واقل الجرۃ اطاق حملہا -

اَلْاِکْلَالُ - ماندہ کردن ستور وخداوند ستور ماندہ شدن وبگماریدن واصبحت مکلالا ای ذا اقرابات وہم علے کلای عیال -

اَلْاِمْلَالُ - املا کردن وملول کردن ویعیان بعلے والاخیر یعدی بنفسہ ایضاً -

اَلْاِہْلَالُ - ماہ نو دیدن یقال ہل الہلال اذا بنی للفعل للہلال فاذا بنی للرائین قیل اہللنا الہلال وکذلک القول فی استہلال الہلال ویقال اہللنا عن لیلۃ کذا ولا یقال اہللناہ فہل کما یقال ادخلناہ فدخل وہو قیاسہ وآواز برداشتن ومنہ قولہ تعالے وما اہل بہ لغیر اللہ ای نودی علیہ لغیر اسم اللہ

اَلْاِتْمَامُ - تمام کردن وتمام شدن ایام بار گرفتن زن -

اَلْاِجْمَامُ - برآسایانیدن والماضی اجم وبر کردن پیمانہ ونزدیک آمدن -

اَلْاِحْمَامُ - تب آوردن احمہ اللہ فہو محموم ونزدیک آمدن وغمناک کردن ومنہ الحدیث فی غیر محمۃ یقال احمت الحاجۃ اذا اہمت واحمت وتب ناک شدن زمین وسیاہ گردانیدن وگرم کردن آب یقال احموا لنا من الماء وآب گرم بشستن واحم ای قدر فہو محموم -

اَلْاِخْمَامُ - گندہ شدن گوشت -

اَلْاِذْمَامُ - نکوہیدہ یافتن وبازپس ایستادن وکارے کردن کہ بدان بنکوہند وزینہار دادن واندک شدن آب چاہ واذم بہ تہاون

اَلْاِزْمَامُ - مغز دار گشتن وخاموش شدن

اَلْاِسْمَامُ - باسموم گشتن روز -

اَلْاِشْمَامُ - بوییانیدن ومنہ الحدیث اشمی

یقول لا تستقصی ولا تستأصل صلی ومنه اشمام الحرف الیضاد هو ان تسکن الحرف وتضم تشفیک ولا یوجد الا مشافهة ولا یدرک الا عمی ورفع الراس مع المرور وتقول للموالی اشمنی یدک وهو احسن منا ولنی یدک الباب یدل علی المقاربة والمدانات۔

اَلْاِصْمَامُ۔ کر کردن و کر شدن و کر یافتن وشیشه را صمام ساختن۔

اَلْاِظْمَامُ۔ بستردن آمدن موے۔

اَلْاِعْمَامُ۔ خداوند عم بسیار و کریم گشتن والنعت مُعِمٌّ بفتح ویکسر۔

اَلْاِغْمَامُ۔ ابر ناک شدن آسمان و گرم شدن روز چنانکه نفس فرو گیرد۔

اَلْاِقْمَامُ۔ بار دار نمودن کشن اقم الفحل الابل ضربها

اَلْاِلْمَامُ۔ غلاف بشگوفه بیاوردن درخت و جامه ابریشم

اَلْاِلْمَامُ۔ فرود آمدن ومنه الحدیث لا الم اے لقرب والحدیث الاخر او یلم ای یقرب من ذلک و گناه صغیره کردن ویقال للامام مقارنة المعصیة من غیر مواقعة والقیاس یوکد هذا القول اعنی الا مر اذا قلقک و حزنک والنعت مهموم

اَلْاِبْنَانُ۔ مقیم شدن و عیش مبنن اے ذو بنة وهی رائحة البعرة۔

اَلْاِتْنَانُ۔ زاد خواست گردانیدن بماری

اَلْاِجْنَانُ۔ دیوانه کردن یقال اجنه الله فهو مجنون و در آمدن شب یقال اجنه اللیل و پنهان کردن۔

اَلْاِرْنَانُ۔ بانگ کردن و بزاری آوردن

اَلْاِزْنَانُ۔ متهم کردن۔

اَلْاِسْنَانُ۔ بزاد بر آمدن دستن دندان هشت سالگی اشتر و دیانیدن آن۔

اَلْاِشْنَانُ۔ غارت کردن۔

اَلْاِضْنَانُ۔ گنده شدن و تکبر کردن۔

اَلْاِظْنَانُ۔ ببانگ آوردن مس در دے مانچه بدان ماند و بریدن۔

اَلْاِعْنَانُ۔ فراچیزی داشتن و اعنت اللجام جعلت له عنانا۔

اَغْمَنَ السَّقَاءُ۔ ای امتلاء وادی مغن ای کثیر العشب و ذلک نه اذا کان کذلک غنة الذبان فی صوتها غنة۔

اَلْاِکْنَانُ۔ اندر دل پنهان کردن و له شرح وقد ذکرته فی الکلن۔

اَلْاِفْهَامُ۔ ذاموش گردانیدن و کند زبان گردانیدن

ومن المعتل

اَلْاِیْتَابُ۔ برجهانیدن۔

اَلْاِیْجَابُ۔ واجب کردن و اوجب الرجل اذا عمل عملا یوجب له الجنة او النار۔

اَلْاِیْسَابُ - بسیار شدن گیاہ زمین -
اَلْاِیْصَابُ - دردمند کردن واوجب القوم علی الشیٔ ذا تابّروا علیہ -
اَلْاِیْعَابُ - ازبن برکندن وہمہ را گرد کردن
اَلْاِیْقَابُ - چیزی در کوی آوردن گرسنہ شدن
اَلْاِیْکَابُ - آہنگ کردن مرغ بہ پریدن واوکب البعیر اذا لزم المواکب -
اَوْھَبَ لَہُ الشَّیْءَ ای دام ویقال للشیٔ اذا کان معدا عند الرجل مثل الطعام ہو موھب بفتح الہاء واصبح فلان مھبا بکسر الہاء ای معدا قادر
اَلْاِیْلَاتُ - کم کردن وفی الحدیث فتوالوا عما لکم او تنقصوھا یقال ولت ای نقص قلت الصحیح آلت لانہ من آلت اذا کان کذلک فموضعہ باب الہمزۃ -
اَلْاِیْرَاثُ - میراث دادن -
اَلْاِیْعَاثُ - بہ ریگ نرم رسیدن ومال باسراف نفقہ کردن -
اَلْاِیْسَاجُ - دوانیدن اشتر -
اَلْاِیْلَاجُ - درآوردن -
اَلْاِیْھَابُ - برافروختن آتش -
اَلْاِیْتَاحُ - اندک دادن -
اَلْاِیْجَاجُ - بول رنیافتن مردم را وپدید آمدن آتش راہ وحفر حتی اوجع ای بلغ الصفا
اَلْاِیْلَاحُ - گردن نہادن وفربہ شدن اشتر -

اَلْاِیْضَاحُ - ہویدا کردن واوضح الرجل ولدہ اولادہ بغیر وقولہم من این اوضحت ای من این طلعت
اَلْاِیْقَاحُ - سخت شدن سم -
اَلْاِیْبَاحُ - تنگ کردن خمیر از بسیاری آب
اَلْاِیْسَاحُ - شوخگن گردانیدن -
اَلْاِیْجَادُ - ہست کردن وبتونگری کردن وبآواز چیزے کردن -
اَلْاِیْحَادُ - یک بچہ زادن ویگانہ گردانیدن
اَلْاِیْرَادُ - حاضر کردن وآب آوردن -
اَلْاِیْسَادُ - براغالیدن -
اَلْاِیْصَادُ - دردربستن -
اَلْاِیْعَادُ - بیم کردن -
اَلْاِیْفَادُ - وفد فرستادن ومطلع شدن بر چیزے
اَلْاِیْقَادُ - آتش فروختن -
اَلْاِیْکَادُ - استوار کردن وفی الحدیث قد اوکدتا ہ یداہ ای غلتاہ -
اَلْاِیْلَادُ - وقت زاد آمدن -
اَلْاِیْقَادُ - بچوب کشتن -
اَلْاِیْتَارُ - نماز وتر کردن ویکتار کردن وکمان بزہ کردن -
اَلْاِیْشَارُ - نرم کردن جامہ -
اَلْاِیْجَارُ - دارو بگلو کسی فرو بردن ونیزہ بر سینہ زدن -

اَلْاِیْزَارُ - استوار کردن -
اَلْاِیْعَارُ - اندک کردن -
اَلْاِیْغَارُ - گم کردن در گرمگاه شدن
وبخشم آوردن وچراغ تمام فرا فرستادن
وزمین باقطاع فرا دادن وقد یسمی غمان
الخراج ایغارا وهی لفظة مولدة -
اَلْاِیْقَارُ - گرانبار کردن خواستر وقد
یقال وقر بعیره وگرانبار شدن درخت
یقال نخلة موقرة وموقرة وحکی موقر وهو علی
غیر القیاس لان الفعل لیس للنخلة وانما قیل
موقر بالکسر علی قیاس قولک امراة حاملة لان
حمل الشجر منسوبة بحمل النساء ولنگانیدن ستور -
اَلْاِیْکَارُ - خشمگین کردن -
اَلْاِیْجَازُ - کوتاه کردن سخن -
اَلْاِیْعَازُ - وا ایستادن بر نهادن وفرمان
دادن بر کاری -
اَلْاِیْجَاسُ - بیم اندر دل داشتن -
اَلْاِیْدَاسُ - پوشیده شدن زمین بنبات
اَلْاِیْرَاسُ - زرد شدن درخت پس از انکه
سبزی رسیده باشد والنعت وارس -
اَلْاِیْکَاسُ - زیان کردن یقال اوکس فی تجارته
اَلْاِیْحَاشُ - اندوهگین کردن وشرمیانیدن
جانی وشرم شدن آن وگرسنه شدن -

اَوْحَشَ الْقَوْمُ - ای ردوا السهام فی الرمایة
مرة بعد اخری کانهم صاروا الی الوحاشة والازلة
اَلْاِیْبَاصُ - روشن کردن آتش والبصبصة
الارض ذالمع نبتها فی اول ما یظهر -
اَلْاِیْقَاصُ - کوتاه گردن کردن -
اَلْاِیْرَاضُ - مثل التوریض فی الرجال
اَلْاِیْقَاضُ - بشتافتن واصله متعد -
اَلْاِیْمَاضُ - نرم جستن برق ودزدیده
نگریستن زن -
اَلْاِیْرَاطُ - در ورطه افگندن -
اَلْاِیْهَاطُ - بیفگندن کسی چنانکه بتواند جست
اَلْاِیْجَاعُ - بدرد آوردن -
اَلْاِیْدَاعُ - ودیعت فرا دادن وفرا پذیرفتن آن
اَلْاِیْزَاعُ - فرا دل دادن وبول انداختن اشتر
وسخت مولع کردن -
اَلْاِیْسَاعُ - توانگر شدن وتمام فرا رسانیدن
ویقال اوسع الله علیک ای اغناک -
اَلْاِیْشَاعُ - باشگوفه شدن درخت -
اَلْاِیْضَاعُ - شتابانیدن وشتافتن وزیان
کردن والماضی من هذا اوضع -
اَلْاِیْقَاعُ - افگندن وشبی خون کردن
وهذا یعدی بالباء واوقع فلان بفلان
مالیسوءه ای یحزنه ویغمه -

اَلْاِیْکَاعُ۔ سخت کردن۔
اَلْاِیْلَاعُ۔ سخت حریص کردن۔
اَلْاِیْتَاعُ۔ ہلاک کردن۔
اَلْاِیْزَاغُ۔ اخراج البول دفعۃ دفعۃ ویقال الطعنۃ توزغ بالدم۔
اَلْاِیْشَاغُ۔ اندک کردن عطا۔
اَلْاِیْلَاغُ۔ خون دادن سباع وانچہ بدان ماند
اَلْاِیْجَافُ۔ بویانیدن ستور۔
اَلْاِیْخَافُ۔ الوخف۔
اَلْاِیْصَافُ۔ فراخدمت کردن آمدن غلام
اَلْاِیْنَافُ۔ نیک دویدن۔
اَلْاِیْقَافُ۔ وقف کردن لغۃ ردیۃ وباز ایستادن از کارے کہ دران کار بودہ باشی ویقال اوقفک ھھنا ای شئے اوقفک ھھنا ای شئ صیرک الی الوقوف
اَلْاِیْکَافُ۔ بالان کردن وچکیدن آب از خانہ یقال یوھف لہ شئ لا اخذ ای ما یرتفع
اَلْاِیْبَاقُ۔ ہلاک کردن۔
اَلْاِیْثَاقُ وَالْوِثَاقُ۔ استوار بستن۔
اَلْاِیْلَاقُ۔ بگشن آمدن خداوند سم۔
اَلْاِیْرَاقُ۔ برگ بیاوردن درخت وبسیار مال شدن غنیمت نایافتن غازی وصید نایافتن صیاد وخائب ماندن طالب۔

اَلْاِیْسَاقُ۔ بسیار بارشدن خرما اوسقت البعیر حملتہ حملہ۔
اَلْاِیْفَاقُ۔ سوفار تیر در زہ کمان نہادن ازبہر انداختن یقال اوفق السہم لغۃ فی افاق بالسہم۔
اَلْاِیْشَاكُ۔ بشتافتن۔
اَلْاِیْعَاكُ۔ درخاک گردانیدن سگ صید را واوعکت الابل عند الحوض اذا ازدحمت فرکب بعضہا بعضا۔
اَلْاِیْجَالُ۔ ترسانیدن۔
اَلْاِیْحَالُ۔ در وحل فگندن۔
اَلْاِیْصَالُ۔ رسانیدن نامہ وجز آن
اَلْاِیْغَالُ۔ زود در رفتن بشتافتن دران واوغل فی البلاد اذا ابعد فیہا۔
اَلْاِیْخَامُ۔ ناگوار گردانیدن۔
اَلْاِیْذَامُ۔ حج واجب کردن بر خویشتن وفی الحدیث واوذم العطیۃ یقال اوذمت الدلو اذا شددت فیہا الوذم۔
اَلْاِیْزَامُ۔ برماہیدن پستان شتر۔
اَلْاِیْشَامُ۔ پدید آمدن نبات وبرق ونگریستن در چیزے۔
اَلْاِیْضَامُ۔ گوشت را جای ساختن کہ بروی نہند ویعدے باللام وبنفسہ فی الدیوان

اوضم اللحم ای جعله فی الوضم۔
الایلام۔ عمانی عروسی کردن وہونی آلت
الایهام۔ بگمانی افگندن وفرو گذاشتن
آیتی از قرآن یا رکعتی از نماز وانچه بدان ماند
الایسان۔ بیہوش گردانیدن دم چاه۔
الایطان۔ وطن گرفتن۔
الایهان۔ سست کردن والنعت معروف
الایجاه۔ خداوندجاه کردن ویافتن۔

ومن الیائی

الایهات۔ گنده شدن گوشت۔
الایسار۔ تونگر شدن
الایباس۔ خشک یافتن وخشک کردن
وایبست الارض یبس بقلها۔
الایقاظ۔ بیدار کردن وگردیدن انگختن
ایدع الحج علی نفسه ای اوجبه ذلک
اذا تطیب لاحرامه۔
الایفاء۔ مرد آساشدن کودک والنعت افع
الایناء۔ بجای رسیدن میوه۔
الایتام۔ خداوند یتیم گشتن وتیم گردانیدن
الایتان۔ نیکوسازادن وہوان یخرج
رجل اول قبلی یدیه فی الولادة۔
الایقان۔ بیگمان شدن۔
الایمان۔ بیمن شدن۔

الایقاء۔ طاعت داشتن۔

ومن اللفیف المفروق

الایحاء۔ سوده گردن سم ستور۔
الایحاء۔ وحی کردن ویعدی بالام
وبالالام والام کردن وپنهان سخن گفتن
واشارت کردن وبستن۔
الایداء۔ ہلاک شدن۔
الایراء۔ بیرون آوردن آتش از آتش زنه
الایساء۔ موی سر ستردن۔
الایشاء۔ استخراج ماعند الفرس من السیر
بمجن او کلاب۔
الایصاء۔ اندرز کردن یقال اوصیت له
بشیء واوصیت الیه اذا جعلته وصیک۔
الایعاء۔ اندرز وعا کردن۔
الایفاء۔ وفا کردن وبر بالا شدن وتمام دادن حق
الایماء۔ سر وچشم بستن کردن ودست وغیره
خلقکاری سکت وبکلیما فسر انه کان یوکی
بین الصفا والمروة ومعناه انه یلاربینهما سعیا
کما یوکی الستار بعد الملاء وعلی الخلاف الاول
انه لا یتکلم کانه یوکی فهمه۔
الایلاء۔ نعمت دادن نزدیک گردانیدن
الایناء۔ سست گردانیدن ستور۔
الایهاء۔ سست گردانیدن۔

ومن الیائی

الایداءُ - دستی کردن نزدیک کسے -

ومن الاجوف

الاثابةُ - پاداش دادن و به شدن زمیرے
الاجابةُ والجابةُ - پاسخ دادن و یعدے بنفسه و بعن والصحیح ان الاجابة والطاعة والطاقة اسماء ولیست مصادر -
الاذابةُ - بگداز انیدن و غارت کردن -
الاراباةُ - به گمانے افگندن بلغة هذیل وارابَ الرجل صار ذا ریبة -
الاشابةُ - سپید کردن موی و یعدے بنفسه و بالباء وخداوند فرزندان جوان گشتن -
الاصابةُ والمُصابُ والمُصابةُ - برسیدن یقال اصابه مرادا الاصابة صواب گفتن و یافتن و خواستن و منه رخا حیث اصاب رمی فاصاب القرطاس -
الاطابةُ - خوش کردن و خوشبوے گردانیدن و استنجا کردن -
الاغابةُ - غائب شدن شوہر یقال منها امراة مغیبة بالهاء بخلاف المشهد -
الاتابةُ - باز گردانیدن بخداے عزوجل
الاهابةُ - خوانیدن بهیمه را و یعدے بالباء
الاباتةُ - شب بگذرانیدن -

الافاتةُ - در گذرانیدن -
الاقاتةُ - قوت دادن والاقتدار علی الشی کالذی یعطی کل رجل قوته والمقیت الحافظ للشی والشاهد له -
الالاثةُ - نقصان کردن و باز گردانیدن
الاماتةُ - بمیرانیدن امات فلان ذا مات له ابل وبنون وامات الناقة اذا مات ولدها فهی ممیتة وممیت وکذلک المرأة -
الاباثةُ - چاه پاک کردن -
الاراثةُ - دیر کردن -
الاغاثةُ - فریاد رسانیدن و رسیدن -
الافاجةُ - الاسراع والعدو -
الاهاجةُ - خشک کردن نبات خشک نبات یافتن زمین -
الاباحةُ - مباح کردن والباب یدل علی سعة الشی وظهوره -
الاتاحةُ - تقدیر کردن -
اجاح الله ماله بالجلیحاء ای اهلکه وهی الشدة التی تحتاج المال سنه سنة او فتنة -
الاراحةُ - براسایانیدن یقال من هذا ارحت الدابة وارحته وبراسودن و چهارپاے باماداے بردن بشبانگاه وگندهٔ شدن گوشت

وبمرور حق کسے بوی دادن وراح القوم دخلوا فی الریح ویقال راحنی الصید اذا وجد ریح الانسی۔

اَلْاِزَاحَۃُ۔ دور کردن۔

اَلْاِشَاحَۃُ۔ جد کردن وحذر کردن وفسر الحدیث فاعرض واشاح بحاجبان اخذتہ من الاول فمعناہ جد وانکمش علی الابصار باتقار النار وان اخذتہ من الثانی فمعناہ حذر النار کانہ ینظر الیہا۔

اَلْاِفَاحَۃُ۔ ریختن خون وجوشانیدن دیگ

اَلْاِلَاحَۃُ۔ ترسیدن وحق کسے بردن ودرفشیدن ستارہ وہلاک۔

اَلْاِدَاخَۃُ ذلیل وخوار کردن اداخ العربی اذلہم

اَلْاِضَاخَۃُ۔ فانیوشیدن ویدی باللام۔

اَلْاِفَاخَۃُ۔ دمیدن وبیرون شدن افاخ الانسان اوالدابۃ اذا بال فخرجت منہ ریح لہا صوت ومنہ الحدیث کل بائلۃ یفیخ۔

اَلْاِنَاخَۃُ۔ فرو خوابانیدن شتر۔

اَلْاِبَادَۃُ۔ ہلاک کردن۔

اَلْاِجَادَۃُ۔ نیک کردن ونیک گفتن ونقد نیک فراکسی دادن وخداوند ستور نیک دوشیدن۔

اَلْاِوَادَۃُ۔ کرم درافتادن۔

اَلْاِعَاذَۃُ۔ یاری دادن بررماندن چہارپائے۔

اَلْاِرَادَۃُ۔ خواستن۔

اَلْاِسَادَۃُ۔ مہتر زادن وسیاہ زادن

اَلْاِشَادَۃُ۔ بلند کردن نام ویعدد مآثرہ

اَلْاِعَادَۃُ۔ بازگردانیدن۔

اَلْاِفَادَۃُ۔ فائدہ دادن وفائدہ گرفتن

اَلْاِقَادَۃُ۔ قصاص کردن واقد تک خیلا ای اعطیتک خیلا تقودہا۔

اَلْاِعَاذَۃُ۔ بازداشتن وخواستن کسے را

اَلْاِلَاذَۃُ۔ مثلہا۔

اَلْاِبَارَۃُ۔ ہلاک کردن۔

اَلْاِتَارَۃُ۔ واگردانیدن یکبار پس از دیگر

اَلْاِثَارَۃُ۔ برانگختن گردن وشواریدن زمین ومیغ آوردن باد۔

اَلْاِجَارَۃُ۔ زینہار دادن وبچسپانیدن از راہ۔

اَلْاِحَارَۃُ۔ جواب باز دادن وافزونی کردن آسپا

اَلْاِدَارَۃُ۔ گردانیدن وگرد کردن وادیر بالرجل من دوار الراس۔

اَلْاِدَارَۃُ۔ بگدانیدن مغز۔

اَلْاِمَارَۃُ۔ برزیارت داشتن۔

اَلْاِشَارَۃُ۔ اشارت کردن بدست

دیعدی بالی وانشار علیہ الراس وانگبین رفتن
وابی الاصمعی بہذا۔
اَلْاِصَارَۃُ۔ گردانیدن وچسپانیدن
ای الامالۃ۔
اَلْاِطَارَۃُ۔ برانیدن وفی الحدیث فطرت
الحلۃ بین نسائی اسے قسمتہا بینہن۔
اَلْاِعَارَۃُ۔ عاریت دادن ورمانیدن اسپ
اَلْاِغَارَۃُ وَالْمَغَارُ۔ غارت کردن۔
وَالْاِغَارَۃُ۔ تنافتن ونیک تافتن وبزمین
غورہ شدن وابا عبید الاصمعی وناس یقولون اغار
وانجد فاذا افردوہا قالوا الغار کنانی الطعام
ومرانی فاذا افردوہا قالوا امرانی وزن
کردن برسرزن اے اغار من الغیرۃ۔
اَلْاِضَارَۃُ۔ جنبانیدن ودوانیدن خمر ن
اَلْاِنَارَۃُ۔ روشن کردن ومنہ الحدیث
ثم انار ربہ بین تابت ای وضحہا ونورہا
وروشن شدن وشکوفہ بیاوردن وجامہ را
علم کردن یقال ہذا انرت وہنرت۔
اَلْاِجَارَۃُ۔ روا داشتن وصلت دادن
وآب دادن کسی راتا زراکشت وچہار پائی ورہ
واجرتہ حلقتہ وقطعتہ واجزتہ انفذتہ والجزت
ہمزۃ واجلتہ جائزا والاجازۃ ایضا
تم مصراع غیرک ان تکون القافیۃ طار

والانحرے والاً ونحو ذلک۔
اَلْاِفَازَۃُ۔ پیروز کردن۔
اَلْاِسَاسَۃُ۔ شیشہ درافتادن وباشیش
شدن گوسپند۔
اَلْاِکَاسَۃُ۔ زیرک زادن۔
اَلْاِنَاسَۃُ۔ جنبانیدن۔
اَلْاِحَاشَۃُ۔ صید برانگیختن۔
اَلْاِطَاشَۃُ۔ بچسپانیدن تیر از نشانہ۔
اَلْاِعَاشَۃُ۔ زندہ داشتن۔
اَلْاِفَاضَۃُ۔ ہویدا گفتن ودیعدی بالبا
اَلْاِلَاضَۃُ۔ گردانیدن کسی را بر چیزے کہ
از وی طلب ہمی کنی ومنہ الحدیث وانک
تلاص علی خلعۃ اے ترادد۔
اَلْاِخَاضَۃُ۔ درباب آوردن واخاض
القوم ای خاضت خیلہم المار۔
اَلْاِرَاضَۃُ۔ بامرغزار شدن زمین وآب
درواد ی وحوض گردآمدن وبایستادن
آن وفی الحدیث فشربوا حتی ارضوا ای
ناموا علی الارض والبساط وقیل شربوا
علا بعد نہل ماخوذ من الروضۃ وقیل صبوا للبعیر
اَلْاِعَاضَۃُ۔ عوض دادن۔
اَلْاِغَاضَۃُ۔ کم کردن آب۔
اَلْاِفَاضَۃُ۔ بسیار کردن واشک ریختن

وپر کردن آوند و آب بر تن ریختن و در حدیث
غوض کردن ومنه اذ تفیضون فیه وبانبوہی
باز گردیدن ومنه فاذا افضتم من عرفات
ونشخوار برآوردن شتر وافاض القداح
ضرب بہا۔

الافاضة۔ بجای رسیدن خرما۔

الاحاطة۔ گرد چیزی در آمدن وبدانستن
ویعدیان بالباء۔

الاشاطة۔ ہلاک کردن وسوزانیدن و
فراگشتن دادن یقال من ہذا اشاط واشاط
دمه وبدمه وفی الحدیث اشاط دم جزور
ای سفکه وفی حدیث آخر القسامة تشیطه
العقل ولا تشیط الدم ای توخذ بہا الدیة
ولا یوخذ القصاص فی الحدیث کان یلیط ای یلصق

الاماطة۔ دور کردن۔

الاغاظة۔ بخشم آوردن۔

الاباعة۔ بربیع غصه کردن۔

الاتاعة۔ تی کردن۔

الاجاعة۔ گرسنه داشتن۔

الاذاعة۔ آشکارا کردن ویعدی بالباء وبنفسه

الاراعة۔ افزونی کردن طعام وبسیار
شدن اشتر بچه۔

الاساءة۔ فروگذاشتن چہارپای

الاشاعة۔ آشکارا کردن۔

الایزاع۔ ایضا۔

واساعکم السلام ای جعله ما جبا لکم وتابعا۔

الاضاعة۔ ضائع کردن وبسیار ضائع شدن

الاطاعة والطاعة۔ فرمان بردن والمامر
اطاع یطیع وبعض العرب یقول اسطاع
یسطیع بضمہا وقد قالوا ایضا استاع یستیع
والاطاعة فی النخل والشجر ادراک ثمرہا وامکان
اجتناہا وفراخ شدن چراگاہ۔

الاراغة۔ الطلب والارادة۔

الازاغة۔ بگردانیدن۔

الاساغة۔ بگلو فرو بردن۔

الاجافة۔ درفراکردن وجراحتی کہ در
جوف شود۔

الاخافة۔ ترسانیدن وبخیف مناشدن

الاسافة۔ باتمشیر شدن وہلاک شدن
مال کسے وبخیہ تباہ۔

الاشافة۔ مطلع شدن بر چیزے
وفرود آمدن برو۔

الاصافة۔ در تابستان شدن ودر پیری
فرزند آمدن وبچسپانیدن۔

الاضافة۔ مہمانی کردن ومضاف کردن
وترسیدن ویعدی بمن والجار گردانیدن

واضفت الشئی الی الشئی ای املتہ۔
اَلْاِطَافَۃُ۔ بکسی فرود آمدن و گرد چیزے در آمدن
اَعَافَ الرَّجُلُ۔ اذا صارت ابلہ تعاف الماء۔
اَنَافَ عَلَی الشَّیْءِ۔ اشرف وانافت الدنیا علی الاٰخرۃ ای زادت۔
اَلْاِھَافَۃُ۔ تشنہ شدن شتران مرد۔
اَلْاِخَافَۃُ۔ چشانیدن۔
اَلْاِرَاقَۃُ۔ ریختن مائع والماضی اَرَاقَ فیہ لغۃ اخری۔
ھَرَاقَ الْمَاءُ۔ بفتح الہاء ہراقۃً والشئی مُھَرَاقٌ بالتحریک والہاء علی ہذہ اللغۃ بدل من الہمزۃ ولغۃ اخری ایضاً حکاہا الجوہری اہرق الماء یہرق اھراقاً علی وزن افعل یفعل افعالاً ولغۃ اخری ہراق یہریق اھراقۃً علی وزن اَفْعَلَ یُفْعِلُ فھو مہریق مفعل والشئی مُھَرَاقٌ مُفْعَلٌ والہاء علی ہذا القول زیدت عوضاً من ذہاب الحرکۃ من نفس العین لا من ذہابہا اصلاً لان اصل اَرَاقَ اَرْوَقَ او اَرْیَقَ فکانہم لما نقلوا الحرکۃ من العین فحرکوہا الفاء الساکنۃ وقلبوا العین الفاً فلحق بالکلمۃ ثلثۃ انواع من التغیر جعلوا ہذا الہاء عوضاً من الوہن الذی لحقہا وکذلک القول فی استطاع فافہم

اَلْاِسَاقَۃُ۔ اشتر فاکسی را دادن تا ببراند واسقت الیہا الصداقۃ لغۃ فی سقت۔
اَلْاِضَاقَۃُ۔ تنگ دست شدن۔
اَلْاِطَاقَۃُ وَالطَّاقَۃُ۔ توانستن۔
اَلْاِفَاقَۃُ وَالْفُوَاقُ۔ واہوش آمدن
وَالْاِفَاقَۃُ۔ فوق تیر بر زہ کمان نہادن یقال افقت السہم وبالسہم و گرد آمدن شیر در بستان اشتر میان دو دوشیدن۔
اَلْاِلَاقَۃُ۔ نیکو وسیاہ کردن دوات وباد دادن یقال ما یلیق درہما من جودۃ ای ما یمسکہ ولا یلصق
اَلْاِحَالَۃُ۔ اثر کردن۔
اَلْاِلَاکَۃُ۔ پیام فرستادن۔
اَلْاِبَالَۃُ۔ بر بول کردن داشتن۔
اَلْاِحَالَۃُ۔ گردانیدن۔
اَلْاِحَالَۃُ۔ حوالت کردن کوبر پشت ستور بستن و آب زدن ریختن و خداوند اشتران ستاغ شدن و محال گفتن و یکسال بجائی تقلم کردن وسال بر چیزی گردیدن واحال علیہ بالسوط یضربہ ای اقبل فی الحدیث من احال دخل الجنۃ ای اسلم یقال احال الرجل ای تحول۔
اَلْاِخَالَۃُ۔ امید وار شدن میغ ببارید ن وامید بارید ن بودن در وی وفراہست

چیزے بردن در کسی و اخال الشیٔ ای اشتبہ۔
الاِدَالَۃُ۔ دولت دادن و الغلبۃ ایضًا
الاِذَالَۃُ۔ خوار کردن و قناع فروگذاشتن زن
الاِزَالَۃُ۔ فاتر کردن۔
الاِسَالَۃُ۔ روان کردن آب و انچہ بدان ماند
الاِشَالَۃُ۔ برداشتن۔
الاِضَالَۃُ۔ بسیار رسد رشدن زمین
الاِطَالَۃُ۔ دراز کردن و فرزند دراز زاد
الاِعَالَۃُ۔ افزون کردن فرائض و بسیار عیال شدن و درویش شدن و حریص شدن
الاِغَالَۃُ۔ فرزند را بر آبستنی شیر دادن و اغال فلان ولدہ اذا غشی امہ وہی ترضعہ
الاِقَالَۃُ۔ بیع را اقالت کردن و زلت عفو کردن
الاِمَالَۃُ۔ چسپانیدن و منہ الحدیث مائلات ممیلات ای زائغات من طاعت اللہ و ممیلات ای یعلمن غیرہن المیل عن طاعت اللہ وقیل مائلات متبخترات فی مشیہن و ممیلات یعلمن کتافہن وقیل المائلات اللوائی تمشطن المشطۃ المیلاء وہی مشطۃ البغاء والمیلات اللوائی یمشطن غیرھن المشطۃ المیلاء وقیل کلاہما بمعنی کجا دو مجد
الاِنَالَۃُ۔ عطا دادن۔
الاِھَالَۃُ۔ فرو ریختن۔
الاِدَامَۃُ۔ دائم شدن و دائم داشتن

وجوشش دیگ آب بنشاندن۔
الاِسَامَۃُ۔ چرانیدن۔
الاِعَامَۃُ۔ بے شیر بگذاشتن۔
الاِغَامَۃُ۔ ابر ناک شدن۔
الاِقَامَۃُ والمُقَامَۃُ والمَقَامُ۔ مقیم شدن والاِقَامَۃُ۔ برپای کردن راست کردن و دائم داشتن و منہ یقیمون الصلوٰۃ واقامت کردن اما قولہ تعالیٰ اقام الصلوٰۃ فقال ابن جنی ہو مصدر کالاقامۃ وقال الفراء حذفت الہاء للاضافۃ الاسم الی الصلوٰۃ۔
الاِلَامَۃُ۔ سزاوار ملامت شدن و ملامت کردن
الاِنَامَۃُ۔ بخوابانیدن و منہ الحدیث فانیموہم ای اقتلوہم۔
الاِبَانَۃُ۔ جدا کردن و ہویدا کردن و ہویدا شدن
الاِحَانَۃُ۔ ہلاک کردن و احنت بالمکان من المیز
الاِدَانَۃُ۔ وام دادن و ادین ادانۃ خسیس شد
الاِرَانَۃُ۔ ہلاک شدن چہارپای قوم۔
الاِعَانَۃُ۔ یاری کردن۔
الاِغَانَۃُ۔ فرا پوشیدن میغ آسمان را۔
الاِکَانَۃُ۔ فروتر گردانیدن۔
الاِلَانَۃُ۔ نرم کردن
الاِھَانَۃُ۔ خوار کردن۔
الاِعَاھَۃُ۔ مال کسی را آفت رسیدن من العاہۃ

الاماهة - آب بردن چاه و زهاب شدن زمین و آب دادن دی را و آهن را و آب در دوات کردن و اماه الفحل اذا القی ماده فی رحم الانثی -

ومما جاء علی الاصل

الاهواج - نیاز مند کردن و گشتن -
الاهواج - سبکسار یافتن کسے و ابله یافتن
الاراحة - بگردیدن آب و گندہ شدن گوشت و بوے بردن -
الاجواد - نیک کردن -
الاهواد والمرود - مصدر اردد فی السیر اے رفق -
الاسواد - مہتر زادن و سیاہ زادن -
الاهواذ - نیک براندن -
الاعوار - برہنہ شدن جای از سوار چنانکہ بروے رحم توان کرد و پدید توان کرد و پدید آمدن خللے در حصن چنانکہ بدو در توان شد و بکیشم کردن و الریبۃ ایضا و عور لک الصید ای امکنک و فی الحدیث لمانزل تحت الشجرۃ انورت انارۃ الشجرۃ انما ہی بجسن خضرتہا -
الاعواز - درویش شدن و کردن -
الاحواش - صید بر انگیختن بر صیاد تا بگیرد

الاحواص - برگ بیاوردن خرما -
الاعواص - کار بر خصم دشوار و غر اگرفتن و یعدے بالبار -
الارواض - با مرغزار شدن زمین -
الاشواك - با خار بسیار شدن -
الاتواك - احمق یافتن -
الاحوال - کرجشیم کردن و سالی برآمدن بر چیزے و یکسال جای مقام کردن -
الاخوال - خداوند خال بسیار و کریم
الاطوال - دراز کردن -
الاعوال - گریستن بآواز و بانگ کردن
کمان و حریص شدن فی الحدیث واعولت ای ولدت اولادا و الاصل اعیلت ای صارت ذات عیال ای صبیان صغار -
الاقوال - قولے بکسے منسوب کردن
الاعواه - الاعاہۃ -

ومن الیائی

الاطیاب - چیزے پاک و حلال آوردن و الماضی الطیب و الیطب مقلوب منہ -
الاهیاج - مثل الاهاجۃ فی المعنی الثانی
الایکاس - زیرک زادن -
ارینا - ای صرنا الی الریف -

الاِخْيَالُ - الاخالة فی السحاب و بمعنی التخیل فی الناقة -

الاِضْيَالُ - الاضالة -

الاِغْيَالُ - فرزند را بر آبستنی شیر دادن

الاِغْيَامُ - الاغامة و اغیم القوم اصابهم غیم

الاِحْيَانُ - هنگام بجای ایستادن -

الاِزْيَانُ - آراسته شدن -

الاِعْيَانُ - بچشمه رسیدن در کندن چاه

الاِلْيَانُ - الالانة -

ومن الناقص

الاِجْبَاءُ - استر از مصدق نهان کردن و فروختن کشت پیش از آنکه بجائی رسد و اصل الکلمة الهمزة -

الاِخْبَاءُ - فرو نشاندن آتش و خبا کردن وهو من بر او صوف ولا یکون من شعر فهو علی عمود دین او ثلثة و ما فوق ذلک فهو بیت ادبی الرمث - اذا اشبه ما یخرج من ورقه الدبار وهو جنس یصلح ان یوکل -

الاِرْبَاءُ - ربا دادن و افزون شدن وهذا یعدی بعلی -

الاِشْبَاءُ - گرامی کردن و دا مانستن و دراز شدن درخت و خداوند فرزندان زیرک شدن -

الاِصْبَاءُ - دل بردن و باکودک گشتن زن

الاِغْبَاءُ - باران اندک شدن آسمان

الاِكْبَاءُ - آتش زنه چنان کردن که آتش بیرون نیاید از وے -

الاِنْبَاءُ - چیزے از خویشتن فراتر کردن

الاِهْبَاءُ - گرد بر انگیختن -

الاِسْتَاءُ - فرت در یافتن -

الاِشْتَاءُ - در زمستان شدن -

الاِفْتَاءُ - فتیا کردن -

الاِجْتَاءُ - بزانو در نشاندن -

الاِعْتَاءُ - العثو -

الاِلْتَاءُ - مصدر التت الشجرة و ماءها اذا کانت یقطر منها ماء فیبلہ -

یُقَالُ مَا اَجْبَرَهُ لِذٰلِكَ الْاَمْرِ وَاَجْبَأَهُ اَیْ خَلَقَهُ وَخَلَقَ

الاِدْجَاءُ - تاریک شدن شب -

الاِرْجَاءُ - واپس افگندن و چاه را کناره کردن و نزدیک آمدن زه انشتر -

الاِزْجَاءُ - زاندن -

الاِشْجَاءُ - اندوهگین کردن و در گلو گیر انیدن

الاِنْجَاءُ - بر هانیدن و بر بالا افگندن و پوست از گوشت باز کردن و حدت کردن و برگشتن میغ و شاخی از درخت بریدن و کسی را بران داشتن و فی الحدیث انجی منه طبای التقط

الاسحاء۔ خداوند سحا بسیار شدن
اصحت السماء۔ انقشع عنها الغیم واصحینا
ای اصحت لنا السماء۔
الاضحاء۔ در چاشتگاه شدن و چاشتگاه
کردن و گردیدن و اضحی تفعیل کذا کقولک ظل
الاقفاء۔ تو ابل را دیگ کردن۔
انحبیت عند بصری۔ عدلت و انحنیت
علی حلقة السکین ای عرضت و انحنی فی سیره
ای اعتمد علی الجانب الایسر۔
الاقصاء۔ پرده و جز آن فرو گذاشتن و
ومنه الحدیث لیس کل الناس مرخی علیه ای
موسعا علیه و نیک دویدن۔
الاحلاء۔ دار و بینی کسی را کردن و عطا دادن
الابداء۔ آشکارا کردن و حدث کردن و بدایت
فی منطقک ای جرت۔
الاجداء۔ عطا دادن و عطا یافتن و ما یجد
عنک هذا ای ما یغنی۔
الارداء۔ هلاک کردن و افزون شدن
الاسداء۔ احسان کردن و بعدے
الی المفعول الثانی بالی و فعل فرو گذاشتن
و فوت در یافتن و اسد می النخل اذا استرخت
قمع لبسره۔
الاصداء۔ آواز باز دادن کوه۔

الاعداء۔ دوانیدن و یاری دادن
و گرد و آنچه بدان ماند و اکسی گذاشتن و اعدت
عینی عن کذا ای صرفتها عنه و منه و لا تعد
عینیک عنهم و اعدیت فی منطقک ای جرت
الاکداء۔ بزمین سخت رسیدن و اندک
خیر شدن و دوا زادن از چیزی و قوله تعالی
و اعطی قلیلا و اکدی ای قطع القلیل۔
الامداء۔ بزاد برآمدن بیر۔
الافداء۔ رسوا کردن و چرانیدن اشتر
میان علل و نهل و ترک کردن۔
الاهداء۔ هدیه فرستادن و بعدے
باللام و بالی و قربانی بحرم فرستادن۔
الابذاء۔ فحش گفتن۔
الاجذاء۔ سنگ فراشتن و هو فی الحدیث
و اجذی اذا ثبت قائما و اذا حمل الفصیل
فی سنامه شحما۔
الاحذاء۔ نعلین کردن و عطا دادن۔
الارذاء۔ لاغر کردن ستور چنانکه از رفتن باز ماند
و المرذی المنبوذ و قد ارذیته ای نبذته یقال
ارذیت و اشذیت من الشذی و هو ذباب
الاقذاء۔ خاشه در چشم افگندن۔
الامذاء۔ مذی افگندن و اسپ در
گیاه زار فراگذاشتن۔

الاِبْرَاءُ۔ پسندہ در بینی اشتر کردن۔
الاِثْرَاءُ۔ تونگر شدن و ترکردن باران خاک را و اثرت الارض کثر ترابھا۔
الاِجْرَاءُ والجری۔ راندن و الاجراء بابچہ شدن سباع۔
الاِحْرَاءُ۔ کاستہ گردانیدن و ما احراہ ای ما احجاہ و احرِبہ اے احج بہ۔
الاِذْرَاءُ۔ آگاہ کردن۔
الاِذْرَاءُ۔ بیفگندن و اشک ریختن و دیدن
الاِزْرَاءُ۔ خوار داشتن و یعدی بالباء۔
الاِسْرَاءُ۔ بشب رفتن و ہذہ لغۃ اہل الحجاز یقال سراہ واسری بہ مثل اخذ الخطام والخطام وانما قال اسری بعبدہ لیلا وان کان السری لایکون الا باللیل للتاکید کقولہم سرت امس نہارا و البارحۃ لیلا۔
الاِشْرَاءُ۔ پر کردن۔
الاِصْرَاءُ۔ براغالیدن و خوفزدہ کردن کسی را
الاِطْرَاءُ۔ ستودن و ستبر انگبین۔
الاِعْرَاءُ۔ برہنہ کردن و عریہ دادن وہی النخلۃ یعریہا صاحبہا رجلا محتاجا فیجعل لہ ثمرہا عاما فعرو ہا ای یاتیہا وہی فعیلۃ بمعنی مفعولۃ و ادخلت الہاء فیہا لانہا افردت فصارت فی عداد الاسماء کالنطیحۃ والاکیلۃ

ولو جیت بہا مع النخلۃ قلت نخلۃ عریٰ تقال عروتہ اذا اتیتہ تطلب معروفہ فاعرانی کما یقال طلب الی فاطلبتہ وسالنی فاسالتہ وقیل ما اعراے من جملۃ المزابنۃ فرفع عنہ حکمہا قعرے عن التحریم بجہۃ التحلیل عن الخطابی واعراہ صدیقہ اذا تبا عد منہ ولم ینصرہ وفی الحدیث کرہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ان یعرو معناہ کرہ ان تصیر دورہم عراً ای قفاراً
الاِعْرَاءُ۔ براغالیدن۔
الاِفْرَاءُ۔ بریدن ادیم بروجہ افساد و تسگافتن و افری الاوداج قطعہا۔
الاِقْرَاءُ۔ دائم داشتن جل سیشت ستور
الاِکْرَاءُ۔ بکرا دادن و تاخیر کردن و افزون شدن و کاستن و اکرینا الحدیث اللیلۃ اے اطلناہ۔
الاِمْرَاءُ۔ فروگذاشتن اشتر شیر را وفی الحدیث امر الدم ای استخرجہ وسیلہ
الاِنْبَاءُ۔ غلبہ کردن و قہر کردن و یعدے بالباء و کونستہ بفیر اشتن۔
الاِجْزَاءُ۔ بے نیاز کردن۔
الاِخْزَاءُ۔ در کردن و خوار کردن و رسوا کردن و ہلاک کردن و معانی ہذہ الکلمۃ یقرب بعضہا من بعض وفی الحدیث ولا تخزوا

علی وجہ الاصلاح
علی وجہ الفساد
علی وجہ الاصلاح

الحواری لا تجعلوهن یستحیین من فعلکم۔
الإِلْزَاءُ۔ پناہ باکسی دادن۔
الإِلْزَاءُ۔ برگشتی داشتن۔
الإِلْحَاءُ۔ بیاشامیدن۔
الإِلْزَاءُ والمُرْسَی۔ برجای باشتن
الإِلْغَاءُ۔ الادجار۔
الإِلْقَاءُ۔ سخت دل کردن۔
الإِلْمَاءُ والمُسْیُ۔ نقیض الاصباح
وامسی فلان عالما ای صار۔
الإِلْنَاءُ۔ فراموش گردانیدن۔
الإِلْخَاءُ۔ ترسانیدن۔
الإِلْزَاءُ۔ دلوار رسن ساختن و شیر دادن
شتر بچہ را وارشی الحنظل اذا امتدت اغصانہ
شبہ بالارشیۃ۔
الإِلْغَاءُ۔ شب کور کردن۔
الإِلْغَاءُ۔ برپوشانیدن و کور کردن و بیاوردن
الإِلْفَاءُ۔ آشکارا کردن۔
الإِلْمَاءُ۔ فرا رفتن آوردن و خداوند چہارپای
بسیار گشتن و شدن و براندن دار و شکم را۔
الإِلْحَاءُ۔ دانستن و شمردن بر سبیل
استقصاء و توانستن۔
الإِلْشَاءُ۔ چشم بہین باز کردن۔
الاعصاء۔ برآمدن چوب انگور و بار نیاوردن اعصی الکرام اذا اخرج عیدانا

الإِلْقَاءُ۔ بگذاشتن گرما و باز ایستادن ران
الإِلْقَاءُ۔ دور کردن نزلنا منزلا الا لقیصیہ
البصری لا یبلغ اقصاہ۔
الإِلْنَاءُ۔ بسیار گندمہ شدن زمین
الإِلْرَاءُ۔ خشنود کردن۔
الإِلْغَاءُ۔ تاریک شدن شب النعت
غاض و مغض و بلکہای چشم بیکدیگر نزدیک آوردن
الإِلْفَاءُ۔ بصحرا شدن و فا رسیدن و یعدے
بالی و افضی الرجل الی المرأۃ ای باشرہا و جامعہا
فافضیہا اذا جعل مسلکیہا واحدا و افضی
بیدہ الی الارض اذا مسہا بطن راحتیہ فی
سجودہ و افضیت الی فلان بسری و التکریب
یدل علی اتساع فی الشیء۔
الإِلْمَاءُ۔ بگذرانیدن۔
الإِلْنَاءُ۔ کہنہ کردن جامہ و لاغر کردن
اشتر و دادن آن۔
الإِلْخَاءُ۔ برکام زدن داشتن۔
ارطت الارض۔ اذا اخرجت الارطی۔
الإِلْعَاءُ والعَطَاءُ۔ دادن و الإِلْعَاءُ
منقاد شدن چہارپای۔
الإِلْفَاءُ۔ دادن بانعت اہل الیمن۔
الإِلْحَاءُ۔ فضل نہادن۔
الإِلْزَاءُ۔ گوش داشتن و بجنبشودن دلیعدے

بعلف ورویانیدن گیاه وارعیته کلأ اذا جعلت له مرعًا۔

الاشعاء۔ اشتعال النار۔

الاقعاء۔ بر بن نشستن سگ وقد جاء النهی عن الاقعاء فی الصلوة وهو ان یضع الیتیه علی عقبیه بین السجدتین هذا تفسیر الفقهاء فاما اهل اللغة فعندهم ان یلصق الرجل الیتیه بالارض وینصب ساقیه ویتساند الی ظهره ومنه الحدیث انه علیه السلام اکل مقعیًا۔

الامعاء۔ پختہ شدن خرما۔

الابغاء۔ برجستن یاری دادن وجویان چیزی گردانیدن کسی را وباغی کردن مال کسی را

الاثغاء۔ گوسپند دادن۔

الارغاء۔ بہ بانگ آوردن اشتر ودادن شتر

الاصغاء۔ گوش فا داشتن وبچسپانیدن واصغی خطأ ای نقصه۔

الاطغاء۔ طاغی کردن۔

الافغاء۔ بیرون آمدن شگوفہ خنا وگرد آلودہ وتباہ شدن خرما۔

الالغاء۔ باطل کردن من اللغو۔

الاثفاء۔ ویگ پایہ کردن دیگ را۔

الاجفاء۔ زبن ومانند آن از پشت چہارپائے برداشتن وبجفیت الماشیة اذا تبعتها ولم تدعها تاکل۔

الاحفاء۔ سادہ کردن بروت وسودہ گردانیدن پای وخداوند ستور سودہ پای شدن والحاح کردن در سوال وبرہنہ پای گردانیدن

الاخفاء۔ پنہان کردن ہذا ہو الفصیح و آنکار اکردن۔

الادفاء۔ تمام کردن خستہ۔

الازفاء۔ نزدیک آوردن کشتی بکنارہ دریا

الاسفاء۔ پاداش شدن کشت۔

الاشفاء۔ مطلع شدن بر چیزی وبعدے بعلے وبکنارہ چیزی رسیدن وچیزے شفا گردانیدن کسی را وچیزی دادن تا بدان شفا گیرد

الاصفاء۔ برگزیدن وویزہ کردن دوستی وجملہ چیزے بازستدن وخالی شدن مرد از ادب ومال وشتاء از شعر وماکیان از بیضہ

الاطفاء۔ لغة قلیلة فی الاطفار۔

الاعفاء۔ بسیار کردن موی وجز آن عافیت دادن ویقال اعفنی من الخروج معک ای دعنی

الاغفاء۔ خفتن۔

الاقفاء۔ طعام بہین فرا مہمان دادن وانرا بے فراکردن۔

الالفاء۔ یافتن۔

الابقاء۔ باقی داشتن وبخشودن۔

الاسقاء کسی را آب دادن برای چهارپای یا برای زمین و فریاد رسیدن و عیب و غیبت کردن و باران خواستن و فرستادن آن و استسقی اهلک ای اجعله سقارًا و فی الحدیث استسقی شبکة ای اقطعنها و اجعلها لی سقیًا۔

الاشقاء بدبخت کردن۔

الاعقاء سخت تلخ شدن و از دهن بیفگندن از تلخی۔

الالقاء بیفگندن یقال القه من یدک و القِ به من یدک و القیت الیه المودة بالمودة و القیت علیه الحجة کقولک القیت علیه الحجة کل ذلک یقال۔

الانقاء پاک کردن و مغز دار گشتن۔

الابکاء بگریانیدن۔

الاحکاء استوار گردانیدن۔

الاذکاء تیز گردانیدن آتش و چراغ و دیدبان فرستادن۔

الازکاء پناه با کسی دادن و گناه بر کسی نهادن

الازکاء پالانیدن کشت۔

الاشکاء به گله آوردن و گله زائل کردن

الابلاء کهنه گردانیدن و نعمت دادن و آزمودن و کفایت فرمودن و دل کسی خوش کردن بسوگند و شتر بر سر گور بستن تا بمیرد و هذا من فعال الجاهلیة۔

و ابلیت فلانًا عذرًا۔ ای اعلمته و بینته فیما بینی و بینه فلا لوم علی بعده۔

الاتلاء بابچه کشتن اشتر و از پیش بشدن و حواله کردن و عهد دادن کسی را و تالیت حقی عنده اذا ابقیت منه بقیة۔

الاجلاء از خانمان بیرون کردن و بیرون کردن و بیرون شدن و واشدن از کشته۔

الاحلاء شیرین کردن و شیرین یافتن و یقال امرٌ ما احلای لم یقل شیئًا۔

الاخلاء خالی کردن و خالی شدن و خالی یافتن و باگیاه بسیار شدن زمین و فی الحدیث اخل وجهک ای استر بانسان او بشیء و یقال اخل امرک و اخل امرک ای تفرد به و تفرغ له

الاذلاء فرو گذاشتن و لو حجت آوردن و هو یدلی برحمه ای یمت بها و ادلی بحاله الی الحکم دفعه الیه و منه و تدلوا بها الی الحکام۔

الاسلاء اندوه دوا بردن۔

الاشلاء خواندن بهیمه۔

الاصلاء در آتش افگندن و در آتش آوردن و اصلی الفرس اذا استرخی صلوا ها و ذلک اذا قرب نتاجها۔

الاحلاء جسپیدن کردن از مرگ و جز آن

ومنه الحدیث ما اطلی بنے قط ای ما مال الی الهواء
الاعلاء۔ بلند کردن و بجاز آمدن فعل
عنی وعن الوسادة اے تنح۔
الاغلاء۔ گران بہا کردن و گران بہا
خریدن و گران بہا یافتن و بجوشانیدن
افلی القوم اے صاروا اے الغلاة۔
الاملاء۔ املا کردن و مہلت دادن
وقیل سن اشتر فراخ کردن و یعدی باللام
الاحماء۔ گرم کردن و حمایتی گرفتن و بخشم آوردن
الادماء۔ خون آلودہ کردن۔
الازماء۔ فزون شدن و بفگندن و رہا دادن
الاسماء۔ نام کردن ناحیت سماوہ گرفتن۔
الاصماء۔ بخشم دیدار صید را بکشتن وہو
فی الحدیث واصمی الفرس علی لجامہ اے
عض علیہ وصفی۔
الاعماء۔ کور کردن۔
الاغماء۔ بیہوش شدن و پوشیدہ شدن
خبر بر کسی فی الماضی منہا اغمی ویعدیان بعلی
الافناء۔ کشتن صید نہ بچشم دیدار وہو فی
الحدیث وافزون کردن۔
ابلیت فلانا ای جعلتہ یبنی بناء وفی المثل
المعزی تہی للاتی لا تجعل منہا الابنیة
الاثناء۔ ثنا کردن و بیفگندن ثنیہ۔

الاحباء۔ بواز کردن آمدن میوہ و بسیار
نبات شدن زمین۔
الاحناء۔ مہربانی کردن۔
الاخناء۔ فحش گفتن و یعدی بعلی و اخنی
علیہ الدہر ای اتی علیہ واہلکہ واخنی علیہ ای
افسد وفی الحدیث یعنی بابنہ ای لیسلمہ ویعجز عنہ
الادناء۔ نزدیک کردن و نزدیک آمدن و بہ اشتر
الارناء۔ بر پیوستہ نگریستن داشتن۔
الاسناء۔ بلند و برگوار کردن۔
الاضناء۔ گران کردن بیمار کسی را ویقال
ہذہ حیة لا تطنی ای لا یعیش صاحبہا لقتل من
ساعتہا واصلہ الہمزة۔
الاعناء۔ بر دیانیدن و فروتن گردانیدن
الاغناء۔ تونگر کردن و بے نیاز گردانیدن
ومنہ شأن یغنیہ ای یکفیہ عن زیادة علیہ من
الاہتمام لغیرہ وقیل تشغلہ عن الاقربا وبلی نیاز
کردن و داشتن کسی را ومنہ الحدیث اغنہا
عنی ای کفہا واترکہا واعرض عنہا ماخوذ من
الاستغناء لان کل من استغنی عن شی ترکہ
الافناء۔ نیست گردانیدن۔
الاقناء۔ سر بزیر داشتن و خشنود کردن۔
الامناء۔ منی افگندن بمنا آمدن۔
الابداء۔ آسودہ گردانیدن و بدیدن

وفارغ گردانیدن آوند۔

الاجهاء۔ بی شتر شدن خیمہ و اجهت السماء ای انقشع عنها الغیم و اجهینا اذا اجهت لنا السماء

الاذهاء۔ دائم گردانیدن و آرامانیدن۔

الاذهاء۔ سرخ و زرد شدن غورۂ خرما

الاقهاء۔ اندک خورش شدن۔

الالهاء۔ مشغول کردن گندم و جز آن در دهن آسیا افگندن۔

الامهاء۔ آب دادن آهن و تیز کردن آن و باب بردن چاه و بسیار آب و تنگ کردن شیر و امهیت الفرس اذا اجریته و احمیته

الانهاء۔ برسانیدن خبر و شیر تنگ کردن و فی الحدیث ثم انهه معناه انته یقال انهی الرجل اذا انتهی فاذا امرت قلت انهه

ومن اللفیف المقرون

الانواء۔ ہلاک کردن۔

الانواء۔ مقیم کردن و شدن و بعدی الی المفعول الثانی بحرف الجر ثم یتسع فیحذف

الانحواء۔ الخی۔

الاذواء۔ بیمار کردن۔

الاذواء۔ پژمرانیدن۔

الاروا۔ سیراب کردن و بر روایت کردن شعر داشتن

الاسواء۔ بیفگندن و دست بداشتن و یقال کیف اصبحتم فیقال مسئولون صالحون ای ولاذنا و مواشینا سویۃ صالحۃ۔

الاشواء۔ برمقتل نازدن و بریان کردن و باقی گذاشتن ازان۔

الاضواء۔ ضعیف گردانیدن و فرزند ضعیف زادن و با مادی بردن۔

الاغواء۔ بے راہ کردن و نومید کردن۔

الاهواء۔ خالی شدن سرای و بہ پایان رسیدن و بہ پایان فرود آمدن و برسیدن زاد و خداوند ستور قوی شدن و ہوی الشعر ان یختلف حرکات الروی بالرفع والنصب والجر و قیل نقصان حرف من عروض البیت

الالواء۔ پیچانیدن سر و دنبال خبانیدن و بر دن چیزے و یعدی بالباء و اشارت کردن و پژمردن و پژمرانیدن و بکرانہ ریگ رسیدن

الانواء۔ خستہ بیفگندن۔

الاهواء۔ آہنگ کردن و یعدی باللام و انداختن و یعدی بالی یقال هوی الیه کذا و اهویت بالشیء اذا اومات به۔

ومن الیائی

الاحیاء۔ زندہ کردن و در فراخ نعمت باران شدن و مال چہارپای قومی نیکو شدن

واحيت الناقة اذا حي ولدها فهي محيي ومحيية لايكاد يموت لها ولد واحييت الارض وجدت حياة النبات۔

ومن المهموز الفاء

الايذاذ۔ فرمان خواندن۔

الايراب۔ واکشادن و پیروزی یافتن۔

الايلات۔ نقصان کردن۔

الايثاث۔ مادہ زادن۔

الايجاد۔ قوی کردن۔

الايساد۔ براغالیدن۔

الايصاد۔ دردربستن۔

الايكاد۔ استوار کردن۔

الايثار۔ برگزیدن۔

الايجار۔ مزد دادن وبکرایہ دادن ودست درجای فگندن بکنری۔

الايزار۔ الموازرة۔

الايمار۔ بسیار گردانیدن۔

الايناس۔ شاد کردن ودیدن وآواز شنیدن وآنست منہ رشدا ای علمتہ والبابان دل علی ظہور الشیٔ وکل شیٔ خالف طریقۃ التوحش

الايراض۔ مزکوم گردانیدن والنعت مارض

الايناض۔ نیم پختہ ونیم بریان کردن۔

الايساف۔ اندوہگین کردن وبخشم آوردن

الايكاف۔ خربالان کردن وجزاو وخررا وجزآن رابالان ساختن۔

الايلاف۔ الف دادن والف گرفتن وہزار شدن وہزار گردانیدن والتركيب يدل على انضمام الشئ الى الشئ۔

الايناف۔ بینی دن انفہ ای جعلہ يشتكي انفہ وانفت الابل اذا تتبعت بہا المرعى الذي لم يرع

الايراق۔ بیدار کردن۔

الايناق۔ خوش آمدن۔

الايزال سخت سائل شدن وفی الحدیث موزلۃ ای حاجۃ لازال او لیست

الايصال۔ درشبانگاہ شدن

الايكال۔ بخورانیدن وسخن چینی کردن

واكلتك فلانا اذا امكنتہ منہ واكلتني مالم آكل ای دعيتہ علی صلك الله في الجنۃ ای زوجك فيہا وادخلكہا۔

الايثام۔ دربزہ افگندن۔

الايلام۔ الفت افگندن۔

الايلام۔ دردمند کردن۔

الايدان۔ بیاگاہانیدن۔

الايمان۔ بگرویدن ویعدی بالباء ولیمین گردانیدن ویعدی بنفسہ واسمت گوی داشتن ویعدے باللام۔

ومن الاجوف

الاِیْرَادُ - نیرومند گردانیدن و منه قراءة ابن محیصن ایدناه بروح القدس وزنه افعلناه لاغیر

ومن الناقص المهموز الفاء

الاِیْبَاءُ - کسی را بر باد داشتن و بجر لایوبی وبلاز لایوبی لانقطعان من کثرتهما -

الاِیْتَاءُ - بیاوردن ومنه آتنا غدانا معنا اعتنا بغدائنا و دادن -

الاِیْدَاءُ - یاری دادن و ساختن چیزی را ویعدی باللام وتمام سلاح شدن -

الاِیْذَاءُ - آزار دادن کسے را -

الاِیْزَاءُ - بریک آخر ستور را باہم آوردن وعلف دادن ایشانرا -

الاِیْزَاءُ - التازیة والمحاذاة -

الاِیْلَاءُ - سوگند خوردن -

الاِیْنَاءُ - تاخیر کردن -

ومن المهموز العین

الاِیْذَاءُ - برنجانیدن -

الاِیْزَابُ - بترسیدن -

الاِیْضَابُ - بسیار شدن شک در سوی

الاِیْسَادُ - شبا روز سے برفتن -

الاِیْضَادُ - نکام رسانیدن والنعت مضود

الاِیْزَارُ - تیز نگریستن -

الاِیْزَامُ - بریکدیگر آغالیدن -

الاِیْسَارُ - خورده باز گذاشتن والنعت سَارٌ وقیاسه مُسِیْرٌ -

الاِیْشَاءُ - بے آرام کردن -

الاِیْنَاسُ - داہیه آوردن -

الاِیْنَاقُ - پر کردن -

الاِیْمَاقُ - الدخول فی المائقة وهی الانفة والحدة والجراة وهو فی الحدیث -

الاِیْسَالُ - حاجت واکردن

الاِیْتَامُ - دو بچه بیک شکم زادن و هر دو مجری یکے کردن -

الاِیْذَامُ - الاکراه علی الشیء -

الاِیْزَامُ - مہربان گردانیدن و دار و کردن

الاِیْزَامُ - جراحت تا فراہم آیده و بهشود -

الاِیْزَامُ - الاسنام بستوه آوردن -

الاِیْشَامُ - بشام شدن -

الاِیْفَاءُ - فراخ کردن ویقال للبعیر اذا استلار شحما قد اقیم حارکه -

الاِیْلَامُ - کاری کردن کہ مردمان لئیم خوانند ویرا

الاِیْضَانُ - بسیار گوسپند میشینه شدن -

ومن المعتل المهموز العین

الاِیْآبُ - بخشم آوردن او ابته ای فعلت فعلا یستحیا منه واو ابته رددته عن حاجته

اوَآلَ المکانُ - اذا اجتمعت فیه -

الإِيْوَالَةُ - وہی ابعار الابل والغنم وابوالہا -

ومن الیائی

الإِيْيَاسُ - نومید کردن والماضی آیِسَ وایْئِسَ

ومن الناقص المهموز العین

الإِيْثَاءُ - تباہ کردن -

الإِيْرَاءُ والإِيْرَاءَةُ والإِرَايَةُ - نمودن یقال ریته الشی واصلہ ارایتہ والإِيْرَاءُ پستان گوسپند بزرگ شدن -

الإِيْمَاءُ - صدکردن وصدشدن -

الإِيْنَاءُ - دور کردن -

ومن المهموز اللام

الإِجْبَاتُ اَجِبَاتِ الأَرْضُ کثر کمأتہا -

الإِصْبَاءُ - برآمدن ثریا ودندان -

الإِضْبَاءُ - خاموش بودن بر چیزے وکینہ در دل گرفتن -

الإِلْبَاءُ - خداوند فلہ بسیار گشتن وفادادن گوسپند وبچہ را -

الإِنْبَاءُ - خبر دادن -

الإِحْتَاءُ - تافتن ریشہ ما افتات اذکرہ ای مازلت اذکرہ ولا تیکلم بہ الا مع المجد -

الإِفْتَاءُ - ماندہ شدن وسست شدن گرما -

الإِقْتَاءُ - بسیار خیار گشتن -

الإِدْجَاءُ - بالپر افگندن ونزدیک آمدن زدہ شتر

الإِجْآءُ - سنم بر کاری داشتن ویعدی الی المفعول الثانی بالی والجأت امری الی اللہ ای اسندت -

الإِهْجَاءُ - گرسنگی بنشاندن -

الإِبْدَاءُ - ابتدا کردن ونو آفریدن والباب یدل علے افتتاح الشی -

الإِرْدَاءُ - یاری دادن وتباہ کردن -

الإِهْدَاءُ - بیار ماندن -

الإِخْذَاءُ - رام کردن وخوار کردن -

الإِبْرَاءُ - بیزار کردن وبہ کردن از بیماری

اَدْرَاتِ النَّاقَةُ - بضرعہا فہی مدری اذا انزلت اللبن وارخت ضرعہا عند النتاج

الإِذْرَاءُ - منوع بکردن

اَسْرَاءَةِ الحمارة اذا حان لہا ان تلقی مضیہا

الإِقْوَاءُ - بنماز شدن زن وپاک شدن وبنزدیک آمدن وکل ذلک من القاری وہو الوقت تقول منہ اقرات الریح اذا دخلت فی وقتہا وبقران گوش فراداشتن وخواندہ کردن ومنہ سنقرئک وسلام فرستادن والکریب یدل علی الجمع -

الإِمْرَاءُ - بگوارانیدن طعام -

الإِهْرَاءُ - نیک پختن گوشت تا ازہم بریزد وبکشتن سر ما کسی را وبختکی کارے کردن -

الاجزاء - پسند بودن وکار در آمدن - کردن وکفایت کردن ودختر زادن قال الازہری لا ادری ما صحة ہذا واجزات الابل فجزاث ای اکتفت بالبقل عن الماء -

الابساء - انس دادن -

الانساء - زمان دادن وتاخیر کردن وقولہم انسأت سرتی ابدت مذہبی -

الانشاء - خشک کردن بریان -

الانشاء - آفریدن وابتدا کردن وشعر گفتن وپدید آوردن سبع وبپالانیدن کسی ومنہ او من ینشؤا فی الحلیة وامّا قولہ دلہ الجواری المنشآت فقیل ہی السفن التی رفع قلعہا واذا لم یرفع قلعہا فلیست بمنشآت وقیل التی انشئ اجراؤہا وانشی عملہا وصنعہا وقری بالکسر علی ان الفعل نسب الیہا علی الاتساع کقولہم مات زید فکان المعنی المنشآت السیر فحذف المفعول للعلم بہ -

الانصاء - سیراب کردن -

الانضاء - طعام دادن -

الانطاء - درنگی شدن وخاموش شدن وسستور دیر رو شدن -

الاخطاء والخطاء - کالعطار خطا کردن وفاگذاشتن از کسی کہ قصد وی داری وربما جاء الخطار بمعنی خطئی ای اثم ومنہ قولہ اواخطانا عن ابی علی الفارسی وبعض العرب یقول الخطیت -

الاشطاء - تشنہ بیاوردن -

الاصطفاء - کف انداختن دیگ وسُل -

الاصفاء - بتسفانیدن -

الاصغاء - بناد باکسی دادن ویعدی بالی ونزدیک آمدن کشتی بکنارہ دریا -

الاطفاء - فروکشتن آتش وچراغ -

الافناء - فی القوم اذا ارادوا وجعا فصرفتہم الی غیرہ وفی الابل اذا جعلت البانہا واوبارہا لاحد ویقال ان تجعلہا نصفین تنتج کل عام نصفہا وتدع نصفہا وفی البیت ان یخاط حاشیتا الثوب ثم یخیل بہا موخر الجبار وفی الشعر اذا خالف القناع بین نفس کروی کقافیة مرفوعة مع مخفوضة وگونگوں کردن اوانی وگفتہ اند چسپانیدن وی ومن ہذا قیل اکفات القوس اذا املت راسہا وقت الرمی -

الاقراء - باز ایستادن خون واشک طعنہ حتی آتکارہ ای القاہ علی ہیئة المتکی وہذا علی التوہم لان التاء واو -

الاحکاء - استوار گردانیدن -

الاکلاء - گیاہ گرفتن زمین وگیاہ خوردن

وسلف دادن در طعام۔

الإِلْآءُ۔ زکام رسانیدن و النعت ملوءٌ کمان در کشیدن۔

الإِلْحَاءُ۔ لوش در چاہ کردن۔

الإِلْطَاءُ۔ تشنہ گردانیدن۔

الإِلْقَاءُ۔ خوار کردن و اقمار القوم اذا سمنت ابلهم وكثرت مع ذلك واقمار في الشيء اي اعجبني۔

الإِلْكَاءُ۔ بسیار سمار و غ گشتن زمین الماشية استمل عليه والماء اللص على الشيء فذهب۔

الإِلْزَاءُ۔ مضطر گردانیدن۔

الإِلْضَاءُ۔ بسیار کودک گوسپند مشیمہ بند

الإِلْهَاءُ۔ پختہ ناکردن گوشت۔

ومن المعتل المهموز اللام

الإِلْطَاءُ۔ بر سپردن چیزی داشتن و منہ الحديث فاوطاهم رعار الابل غلبته اے غلبو ہم و قہر و ہم بالحجة و قوافی اعادت کردن

الإِلْيَاءُ۔ منکا ساختن کسے را و ہو متعد

الإِلْيَمَاءُ۔ اشارت کردن۔

ومن الاجوف المهموز اللام

الإِبَاءَةُ۔ قصاص کردن و باما وی بردن و فی ارض کذا افلاة شيء في فلاة اے تذہب۔

الإِنَاءَةُ۔ تیر انداختن بکسی۔

الإِجَاءَةُ۔ بیاوردن و ملجا گردانیدن

الإِدَاءَةُ۔ دردمند شدن و دردمند گردانیدن۔

الإِسَاءَةُ۔ بدی کردن و گمان بد بردن بکسی یقال اساءت به الظن۔

الإِشَاءَةُ۔ ملجا گردانیدن۔

الإِضَاءَةُ۔ روشن شدن و روشن کردن

الإِفَاءَةُ۔ مال کسی غنیمت کردن و منہ الاثر لأُعلمن مغارُ علی مغی المغار الذی افتحت كورته فصارت فيئا كانه قال لاعلمن احدٌ من اهل السواد على الصحابة الذين افتتحوا السواد عنوةً فصار السواد لهم فيئا هذا اذا شبهوا گردانیدن

الإِقَاءَةُ۔ بقی آوردن۔

الإِنَاءَةُ۔ گرانبار گردانیدن و پختہ ناکردن گوشت

ومن اللفيف المقرون

الإِيوَاءُ۔ باما وی بردن۔

باب التفعيل

التَّتْرِيبُ۔ خاک آلودہ کردن۔

التَّرْتِيبُ۔ سرانش کردن و نکوہیدن

التَّثْقِيبُ۔ سوراخ کردن و آتش افروختن و آمیختن سپیدی با محاسن و تقب عود العرج اذا مطر فلان۔

التَّثْلِيثُ۔ شکستہ شدن دندان اشتر از پیری

وریختہ شدن موے و بنال وے۔
اَلتَّجْرِیْبُ۔ آزمودن۔
اَلتَّجْلِیْبُ۔ گرد کردن و بانگ کردن۔
اَلتَّجْلِیْبُ۔ دور کردن گداوند اشتران اندک شدن۔
اَلتَّجْرِیْبُ۔ بخشم آوردن و تیز کردن نان۔
اَلتَّخْرِیْبُ۔ گروہ کردہ کردن۔
اَلتَّحْسِیْبُ۔ بر بالش نشاندن و منہ الحدیث اصبحوا یضحکہم ای یاکلوہ و چیز بر بالش کردن کسی چندان خطا دادن کہ ناخشنود گردد
اَلتَّحْسِیْبُ۔ سنگ در افگندن و سنگ مذاق ان والتوم بالشعب الذی مخرجہ الی الابطح ساقۃ من اللیل و منہ الحدیث فمن تناحقب
اَلتَّحْلِیْبُ۔ فی الفرس انحناء کتفہ و تشزن فی اصلیہ والیدین واذا کان فی الرجل فہو التجلیب بالجیم خبر ابہ تم شد دانستن الفعل والمبالغۃ و نشوا الفعل
اَلتَّدْرِیْبُ۔ براغالانیدن و ریش ناخن و گرد کردن و در تربۃ البانی علی الصبیان ضربۃ و در تربۃ الشدائد حتی قوی و مرن علیہا و رجل مدرب و مدرب مثل مجرب و مجرب۔
اَلتَّدْلِیْبُ۔ تیز کردن۔
اَلتَّدْلِیْبُ۔ پدید آمدن جنگی و زخما از حربۃ و بنال و دنبال ساختن۔
اَلتَّذْلِیْبُ۔ زر اندود کردن۔

اَلتَّرْتِیْبُ۔ یکے از پس یکدگر فراکردن یقال رتب الطلائع موضع کذا والترکیب یدل علی استقرار وانتصاب۔
اَلتَّرْجِیْبُ۔ بزرگ داشتن و منہ ترجیب العتیرۃ وہو ذبحہا فی رجب وچیز بر اذا زیر درخت نہادن تا بنشکند از بسیاری بار۔
اَلتَّرْحِیْبُ۔ مرحبا گفتن۔
اَلتَّرْطِیْبُ۔ تر کردن رطب دادن المرعب المقطع۔
اَلتَّرْغِیْبُ۔ راغب کردن و رغبت نمودن
اَلتَّرْقِیْبُ۔ السلخ من قبل راس الرقبۃ۔
اَلتَّرْکِیْبُ۔ چیزے اندر جاے فشاندن
اَلتَّرْہِیْبُ۔ ترسانیدن۔
اَلتَّرْغِیْبُ۔ باگند امویہ شدن۔
اَلتَّسْرِیْبُ۔ گلہ گلہ گردانیدن اسپ و اشتر و ازبن سوراخ کندن چاہ و جز آن و آب در مشک نو ریختن تا در زہا استوار گردد
اَلتَّسْلِیْبُ۔ دوسودہ داشتن۔
اَلتَّشْلِیْبُ۔ درخت پیراستن و اصلہ التقشیر
اَلتَّشْرِیْبُ۔ خاک و آب در مشک نو کردن تا طعم آن خوش گردد و در مال کسی تصرف کردن چنانکہ خواہی۔
اَلتَّشْعِیْبُ۔ کاسہ و در بستن۔
اَلتَّشْغِیْبُ۔ شغب کردن۔

التصليب - بردار کردن و سخت گردانیدن
چیزے و خشک شدن رطب -
التضريب - نکندہ زدن و میان قومی بہم آوردن
التضهيب - نیک بریان کردن بریانی
و کہان را و نیزہ را آتش دادن -
التطريب - آواز خشک بگردانیدن -
التطنيب - بطناب محکم کردن و بجای
مقام کردن و طنب الفرس اذا طال متنہ -
التعجيب - کسی را بشگفتی افگندن -
التعذيب - والعذاب عذاب کردن
التعريب - سخن گفتن از کسی و مہذب
کردن سخن از لحن و کلمہ کہ نہ عربی باشد عربی کردن
والتشريب ایضا و عرب علیہ فعلہ ای قبح
ومنہ الحدیث عربوا علیہ ای ردوا علیہ بانکار
و عرب الزرع ای قصب -
التعريب - دور بردن بہ چیزے -
التعصيب - عصابہ در سر بستن و تاج
بر سر نہادن والمعصب الذی یعصب وسط
من الجوع و قیل ہو الذی اکلتہ السنون ای
اے اکلت مالہ -
التعقيب - از پے در داشتن و منہ الحدیث
ان عمر کان یعقب الجیوش فی کل عام ای یرد
قوما و جیشا آخرین بعد قومہم و آمد و شد

کردن در کاری بعد و نشستن پس از نماز
از بہر دعا و منہ الحدیث من عقب الصلوۃ
فہو فی الصلوۃ و در رسالی دربار عرض کردن
و حکم کسی را فسخ کردن و اگر دانیدن و فی
الحدیث ان نعلہ کانت معقبۃ ای ذات عقب
التعليب - مصدر المعلب و ہو الذی یجد الطعنۃ
التغريب - دور کردن و بجانب مغرب
رفتن و فی الحدیث ان فیکم مغربین یعنی الدین
لیس بکم فیہم الجن و ابذلک لانہ خلق فیہم غرق غریب
المغلب - المغلوب مرارا و المغلب ایضا من
الشعراء المحکوم لہ بالغلبۃ علی قرنہ کان غلب
علیہ و ہو من الاضداد و غلبتہ علیہ نا تغلیبا
التقريب - نزدیک کردن و اسب ہر دو
دست و یکپای بیکبار بر داشتن و دویدن
تک و تقرب الی اللہ قربانا و ہو کل ما تقربت بہ الیہ
و فی الحدیث قرب دجاجۃ و قرب بقیۃ و معناہ
انہ تصدق بہا متقربا بذلک الی اللہ تعالی -
التقتيب - رنجانیدن بوے و جعل شب
الحسب اذا مزج حسبہ -
التقصيب - مرغول کردن موی و قد
تصب الزرع تقصیبا و ذلک بعد التقریع
التقضيب - بریدن زر و شتر را پیش از
ریاضت بر نشستن -

اَلتَّقْطِیْبُ - روی فراہم کشیدن -
اَلتَّقْعِیْبُ - دور در شدن رسن وحافر منقعب اذا کان علی حلقۃ القعب -
اَلتَّقْلِیْبُ - نیک برگردانیدن -
اَلتَّلْتِیْبُ - لشکر گروہ گروہ کردن وبستان انتر بستن -
اَلتَّلْحِیْبُ - غورہ برآوردن انگور وفی الحدیث ثم یحب ان تخرج القطوف وہی العناقید -
اَلتَّلْذِیْبُ - بدروغ داشتن وبدل کردن کذبت الرجل تکذیبا وکذابا قلت لہ کذبت وکذلک اذا اخبرت انہ کاذب وقال ثعلب اکذبتہ وکذبتہ بمعنی وکذب جبن وکذب لبن الناقۃ ای ذہب وفی الحدیث فلم تکذب قریش بجوارہ ای لم ترد جوارہ وکل من کذب بشیٔ فقد ردہ -
اَلتَّکْعِیْبُ - نار پستان شدن -
اَلتَّکْلِیْبُ - سگ را تعلیم کردن وسگ داری کردن والتکبیل ایضا وہو مقلوب منہ -
اَلتَّلْجِیْبُ - اندک شیر شدن گوسپند -
اَلتَّلْحِیْبُ - پارہ پارہ کردن فی الحدیث لجہا ای نہبا
اَلتَّلْقِیْبُ - لقب نہادن -
اَلتَّنْحِیْبُ - نذر کردن وکوشش کردن در کار ومنہ التنحیب وہو شدۃ القرب للماء -
اَلتَّنْصِیْبُ - بسی بپای کردن سنگہا وآنچہ بدان ماند وصفیح منصب اذا نصب بعضہ علی بعض ومنہ نصبت الخیل اذا انہاوشددہا للکثرۃ او للمبالغۃ
اَلتَّنْقِیْبُ - بسی در راہہا گردیدن ونیک واثر وہیدن چیزے -
اَلتَّنْکِیْبُ - بگردیدن وبگردانیدن -
اَلتَّہْدِیْبُ - جامہ را ریشہ کردن -
اَلتَّہْذِیْبُ - پاکیزہ کردن والاسراع فی الطیران والعدو والکلام -
اَلتَّہْرِیْبُ - بگریزانیدن -
اَلتَّہْلِیْبُ - موے دنبال اسپ برکندن
اَلتَّہْلِیْثُ - کالتفریع والتعنیف وبکتہ بالحجۃ اے غلبہ -
اَلتَّہْلِیْثُ - برجای بداشتن -
اَلتَّہْلِیْبُ - پرورانیدن -
اَلتَّہْفِیْتُ - بزفت اندودن وپروردن بدان
اَلتَّہْکِیْتُ - پرکردن مشک -
اَلتَّہْلِیْثُ - خاموش کردن -
اَلتَّہْمِیْتُ - بالشین والسین عاکردن کسی را کہ عطسہ زند والشین اعلی وافصح ومنہ الحدیث وسمتوا فی الطعام یقول اذا فرغتم فادعوا بالبرکۃ لمن طعمتم عندہ وفی حدیث آخر انی اسمت ای الزم سمت الطریق ای قصدہ -
اَلتَّہْلِیْثُ - زیرہ در دیگ افگندن -

التَّصْمِيتُ - خاموش کردن وشدن -
التَّنْبِيتُ - پروردن و درخت نشاندن
التَّنْكِيتُ - پدید آمدن پختگی در خرما و فی حدیث اکل کتفا مهترة یقال انما هو مهرة -
التَّثْلِيثُ - سه گوشه کردن و سبکے کردن چنانکه دو برخ بشود و سبکی بماند و نوعی ساختن از عطر که آنرا مثلث خوانند و سه خلف اشتر بستدن و فی الحدیث شر الناس المثلث یعنی الساعی بالخیبة یهلک ثلثة نفسه و اخاه و امامه
التَّحْدِيثُ - حدیث کردن -
التَّخْلِيثُ - بدو در آمدن و منه سمی المخنث وهو متل الاختناث -
التَّلْمِيثُ - نرم کردن جائے -
التَّرْبِيثُ - درنگی کردن -
التَّرْمِيثُ - الارماث -
التَّشْعِيثُ - پراگنده کردن -
التَّغْرِيثُ - گرسنه کردن -
التَّفْرِيثُ - فی الکبد مثل الفرث -
التَّلْبِيثُ - درنگی کردن -
التَّنْقِيثُ - شتافتن -
التَّبْرِيجُ - جامه ببرج بافتن -
التَّبْخِيجُ - شکافتن و ریختن باران زمین را -
التَّثْبِيجُ - فعلے شوش کردن و تبج الراعی بالعصا ای جعلها علی ظهره و جعل یسیء من رائها -
التَّحْدِيجُ - نیک نگریستن و نیک فراگرفتن بر کسی را و سگ را قلاده کردن از گوش ماهی
التَّحْمِيجُ - چشم در کوافتیدن و تیز نگریستن
التَّخْرِيجُ - فراراه افگندن شاگرد را و تخریج الراعیة المرتع ان تاکل بعضه و تترک بعضا وعام فیه تخریج ای خصب وجدب -
التَّدْرِيجُ - برکاری داشتن اندک اندک و در نوردیدن
التَّمْزِيجُ - الملزق بالقوم ولیس منهم وعطاء مزج ای وقع قلیل
التَّسْحِيجُ - دندان گرفتن گور خر یکدیگر را و نیک نجر شیدن
التَّسْرِيجُ - نیکو گردانیدن روی و جز آن وسرجه الله بالتشدید والتخفیف ای وقاه
التَّشْرِيجُ - دوختن نه محکم -
التَّشْنِيجُ - بالجوع کردن -
التَّضْرِيجُ - خون آلوده کردن و ضرجت الثوب صبغته بالحمرة وهو دون المشبع وفوق المدرد
التَّعْرِيجُ - ایستادن و یعدی بعلی و چپیدن بنا
التَّفْجِيجُ - میان پای زنهم باز نهادن -
التَّفْرِيجُ - اندوه ببردن -
التَّفْشِيجُ التَّفْلِيجُ - کشاده کردن دندان -
التَّلْرِيجُ - گرد گرفتن نان -
التَّلْحِيجُ - درهم کردن و آمیختن خبری را و آشکارا کردن خلاف آن که در دل هست

التجهم الخبر ای اظهر غیر ما فی نفسه۔
التلمیح والتلهیح۔ نهاری دادن۔
التنضیح۔ تا یکسال بچه نازادن نضجت الناقة بولدها اذا جازت السنة ولم تنتج۔
التهلیح۔ برا ماهیدن۔
التهریج۔ بانگ برسباع زدن والاهراج ایضاً
التبجیح۔ شاد کردن۔
التبریح۔ رنجانیدن فی یعدی بالباء ومنه الحدیث نهی عن التبریح وهو قتل السمک بمثل القار السمک علی النار حیّاً ونحوه۔
التبطیح فی حدیث عمر لوان رجلاً بطح المسجد ای القی فیه الحصی ونحوه۔
التبلیح۔ بماندن۔
التثریح۔ اندوهگین کردن۔
التجدیح۔ درشوریدن بسته وانچه بدان ماند
التجلیح۔ الاقدام الشدید والتصمیم والمجلح الرجل الشدید الاکل والمجلح الماکول۔
التجمیح۔ چشم بکشادن از بهر نگریستن۔
التدبیح۔ سرنیک دور فرود آوردن ومنه الحدیث نهی ان یدبح الرجل فی الرکوع کما یدبح الحمار وروی بذا بالذال والدال اعرف دبح اذا طاطا رظهره۔
التدریح۔ بسیار کشتن۔
التدریح۔ اندکی از زعفران وجز آن در آب کردن و کاغذ در طعام کردن۔
التربیح۔ افزونی دادن در حجت احد قولیه علی الآخر۔
التزریح۔ لاغر کردن ستور را۔
التربیح۔ پروردن۔
التزفیح۔ بالزاء گفته اند وادنی الحدیث کان اذا رفع انسانا اراد زفاره والحمار والعنزة قربی المخرج یعنی اذا دعاله بالزفار۔
التربیح۔ اصلاح آوردن۔
التریح۔ بیوس و سرگشته گردانیدن والمضی منه ریح۔
التسبیح۔ خدای عزوجل را بپاکی یاد کردن ویعدی بنفسه وباللام ومنه الحدیث جلد رجلین سبحاً بعد العصر فاما قوله تعالی لا تسبحون فمعناه بلا تستثنون۔
التسریح والسراح۔ کسیل کردن وتحقیق هذا الموضع ان یقال ان السراح والسلام والکلام اسماء علی فعال بمعنی المصدر ولیست مثل عمرک الله فی انه مصدر جاء علی حذف الزیادة اعنی التاء والیاء من قبل انها جاءت وفیها شیء من الزیادة اعنی الالف فیها وکذلک ما اشبهها والتسریح آسان کردن وتسریح الشعر ارساله وحله قبل المشط۔
التسطیح۔ پهن کردن۔

التَّسْهِيْلُ ۔ راست کردن نیزہ و آسان فتن
التَّشْبِيْهُ ۔ مانند کردن ۔
التَّشْرِيْحُ ۔ شرح کردن و نیک شرحہ کردن گوشت
التَّشْقِيْقُ ۔ الازہار ۔
التَّصْبِيْحُ ۔ صبوحی دادن و بامداد نزدیک کسی آمدن یقال صبحتہ ای اتیتہ صباحًا ولایراد بالتشدید ہہنا التکثیر وصبحہ اللہ وصبحتہ ای قلت لہ عم صباحًا ۔
التَّصْرِيْحُ ۔ ہویدا گفتن و ہویدا شدن و ویژہ شدن شراب پس از کف انداختن وصحت کمالی اجدبت وعبارت صریحۃ ای خالصۃ فی الشدۃ وکمال اسم للسنۃ المجدبۃ
التَّعْنِيْفُ ۔ دست بر ہم زدن وہو فی الحدیث ماخوذ من صفحتی الکف وضرب احدیہما بالاخری وہو سنۃ النساء فی الصلوۃ ویہن کردن چیزے
التَّطْرِيْحُ ۔ بسیار افگندن و بلند کردن بنا
التَّطْفِيْحُ ۔ پر کردن حوض ۔
التَّطْلِيْحُ ۔ ماندہ کردن اشتر مردم را ۔
التَّطْيِيْرُ ۔ ہر دو دست برافراشتن ملہم بہ لاذہاب فی الہوا
التَّقْلِيْحُ ۔ کشادہ کردن و بشگافانیدن ۔
التَّفْرِيْحُ ۔ شاد کردن ۔
التَّقْطِيْرُ ۔ بہن کردن ۔
التَّفْقِيْحُ ۔ شگفتن و چشم باکردن سگ بچہ

وہذا فی الحدیث
التَّقْبِيْحُ ۔ زشت کردن وفی الحدیث لاتقبحوا الوجہ ای تنسبوہا الی القبح وقیل لاتقولوا قبح اللہ وجہ فلان من القبح وہو الابعاد وفی حدیث آخر فلا اقبح ای لایرد علی قولی لمیاتی ۔
التَّقْدِيْحُ ۔ باریک میان کردن اسپ و در کوفتادن چشم ۔
التَّقْرِيْحُ ۔ تو ابل را دیگ کردن من القرح وہو افزار
التَّقْلِيْحُ ۔ دندان پاک کردن از مذردی وہو من باب السلب مثل قردت البعیر ومرضت
التَّقْلِيْدُ ۔ کلید راست کردن بر در قفل الباب اصلحت قناحۃ علیہ وہی مفتاح موج طویل ۔
التَّكْلِيْحُ ۔ نیک بجراشیدن ۔
التَّلْقِيْحُ ۔ کشن دادن خرما ۔
التَّمْدِيْحُ ۔ بسیار ستودن ۔
التَّمْرِيْخُ ۔ پر آب کردن مشک تا بخیگاہ محکم شود
التَّمْلِيْحُ ۔ نمک بسیار در طعام کردن تا تباہ گردد وملح الشاعر ای لبشی ملیح ولحمت البحر ورسمت ملح الماء
التَّنْقِيْحُ ۔ نیک پیراستن چوب وسخن ومغز از استخوان بیرون کردن ۔
التَّنْدِيْخُ ۔ بالخار والحاران یقلب الرجل ظہرہ لبطاطی راسہ ۔

اَلتَّسْبِیْخُ۔ سبک کردن و نیک خفتن و سست شدن گرما و داخیدن پنبہ و پشم۔
اَلتَّشْدِیْخُ۔ سرکوفتن والتشدید للکثرۃ۔
اَلتَّضْمِیْخُ۔ ببوے خوش آلودن۔
اَلتَّطْبِیْخُ۔ بزرگ شدن بچہ سوسمار۔
اَلتَّفْرِیْخُ۔ بچہ برآوردن مرغ و منہ اشتق فرخ الزرع اذا تہیأ للانشاق بعد ما یطلع
اَلتَّقْنِیْخُ۔ رام کردن۔
اَلتَّمْرِیْخُ۔ روغن باد اور دمالیدن۔
اَلتَّنْوِیْدُ۔ سرد کردن و منہ الحدیث لا تبردوا عن الظالم ای لا تشتموہ فتخفوا عنہ من عقوبۃ ذنبہ
اَلتَّبْعِیْدُ۔ دور کردن۔
اَلتَّبْلِیْدُ۔ خوشتن بر زمین زدن۔
اَلتَّثْرِیْدُ۔ شکستن و کشتن پیش از انکہ سرد شود و ہو منہی عند التجرید برہنہ کردن
اَلتَّجْعِیْدُ۔ پشک کردن موے۔
اَلتَّجْلِیْدُ۔ کتاب را پشت کردن و پوست باز کردن اشتر یقال جلد جزورہ و قلما یقال سلخ جزورہ۔
اَلتَّجْنِیْدُ۔ لشکر گرد کردن۔
اَلتَّحْرِیْدُ۔ کز کردن و بیت محرد ای مسنم و غرفۃ محردۃ فیہا حرادی القصب و قصبات تجمع و تلف علیہا البردی تزبنیا لہا و تحسینا ثم تسقف بہا الغرفۃ واحدہا حردی نبطی معرب ولا یقال ہردی۔
اَلتَّحْمِیْدُ۔ مبالغۃ الحمد۔
اَلتَّخْضِیْدُ۔ مبالغۃ الخضد۔
اَلتَّخْلِیْدُ۔ جاویدان کردن دست در بخن دست کسی کردن و گوشوارہ در گوش کسی کردن والترکیب یدل علی الملازمۃ والثبات۔
اَلتَّرْبِیْدُ۔ الترھید فی المعنی الثانی۔
اَلتَّرْفِیْدُ۔ مہتر کردن۔
اَلتَّرْمِیْدُ۔ خاکستر آلودہ کردن و منہ الشاۃ قلیل النتاج
اَلتَّزْبِیْدُ۔ داخیدن پنبہ و باک شدن و صن
اَلتَّزْنِیْدُ۔ دروغ گفتن و عذاب کردن نا اندازہ جرم زنای جبن و المزند الضیق البخیل و ثوب مزند قلیل العرض و اصل التزنید ان تخل الشاعر الناقۃ باخاۃ صغار ثم تشد بشعر و ذلک اذا حقت رحمہا بعد الولادۃ۔
اَلتَّزْہِیْدُ۔ فی الشیء و عن الشیء خلاف الترغیب فیہ و فی الحدیث یزہدہا ای یقللہا من الزہید و ہو الشیء القلیل۔
اَلتَّسْبِیْدُ۔ استیصال شعر الراس و ترک الادہان ایضا و ہما فی الحدیث و سبد الشعر بعد الحلق و ہو حین ینبت و یسود و الفرخ اذا بدا ریشہ و شوک۔

اَلتَّسْرِیْدُ۔ مبالغۃ السرد فی الدرع۔
اَلتَّسْقِیْدُ۔ لاغر گردانیدن بعد فربہی وہو فی الحدیث اسقد فرسًا ای اضمر۔
اَلتَّسْمِیْدُ۔ نیک سرگین زمین زدن و استیصال شعر الراس
اَلتَّسْنِیْدُ۔ چوب فرا دیوار گذاشتن والتشدید للکثرۃ۔
اَلتَّسْهِیْدُ۔ برخواب گرانیدن۔
اَلتَّشْرِیْدُ۔ راندن۔
اَلتَّصْرِیْدُ۔ فی السقی دون الری وفی العطار تقلیلہ۔
اَلتَّصْعِیْدُ۔ برکوہ شدن وبعد بفی وبعلی ودر وادی رفتن وبعدی بفی۔
اَلتَّصْفِیْدُ۔ بند کردن۔
اَلتَّصْمِیْدُ۔ استوار وآگندہ کردن وبالغۃ الصمد وبیت مصمد ای معلی۔
اَلتَّضْمِیْدُ۔ جز از دستار چیزی در سر بستن وفی الحدیث ضمد عینیہ ای وضع علیہما الدواء۔
اَلتَّبْعِیْدُ۔ رام کردن وگرامی کردن وبقطران آلودن وبمبندگی گرفتن وتقول لمن عبدان فعل کذا ای مالبث۔
اَلتَّعْلِیْدُ۔ ساختن۔
اَلتَّغْرِیْدُ۔ گریختن۔
اَلتَّعْقِیْدُ۔ مبہم کردن سخن بسیار گرہ کردن

وستوار کردن بیان وجز آن وستبر کردن رد وجز آن
اَلتَّقْرِیْدُ۔ آواز بگردانیدن وفی الحدیث طوبی للمفردین فرد الرجل اذا تفقہ واعتزل الناس وخلا بمراعاۃ الامر والنہی وقیل ہم الذین ہلک لہ ائمہم وبقوا فہم یذکرون اللہ وقیل ہم المتخلفون من الناس یذکرون اللہ
اَلتَّفْنِیْدُ۔ بہ دروغ وضعف وعجز وجہل وجز نے منسوب کردن وفی الحدیث افند فرسًا قیل اقتنی وقیل ارتبط فرسًا فاتخذہ کأنہ حصن الجاء الیہ کما یلجاء الی الفند من الجبل۔
اَلتَّقْرِیْدُ۔ خوار گردانیدن وکندہ از استر بریدن واصلہ الخداع وذلک ان الرجل اذا اراد ان یاخذ البعیر الصعب قرده ولا کانیزع قرادہ
اَلتَّقْلِیْدُ۔ در گردن کردن گا وقلادہ وسنہ الحدیث قلدوا الخیل ولا تقلدوہا الاوتار قیل لا تقلدوہا الاوتار فتختنق وقیل لا تطلبوا علیہا الدخول وہذا ہو القول فی حدیث آخر فقلدتنا السماء ای مطرتنا لوقت ما نوذ من قلد الحمی وہو یوم ورد ہا یقال سوبق مقند ومقنو والقند عسل قصب السکر۔
اَلتَّلْبِیْدُ۔ رسیدن ستارہ میان آسمان
اَلتَّلْمِیْدُ۔ تسخین العضو بخرق ونحوہا۔
اَلتَّلْبِیْدُ۔ بہم نشاندن وسنہ الحدیث ملبدًا

ای مرتعاو ممنع در سر کردن محرم تا موی دے
کالیدہ نشود و منہ الحدیث من لبد و جار
فی حدیث آخر لبد الشعر یعنی تلبد و ہو قولہ
یبعث یوم القیمۃ ملبدا و التکریب یدل علی
تکریس الشیٔ بعضہ علی بعض۔

اَلتَّلْهِيدُ۔ بسیار فا تولیدن۔
اَلتَّمْجِيدُ۔ ببزرگی یاد کردن و چہار پای
را سیر ناکردن و ہذہ لغۃ اہل نجد۔
اَلتَّمْرِيدُ۔ نسو کردن و بلند کردن بنا۔
اَلتَّمْلِيدُ۔ التمرین۔
اَلتَّمْهِيدُ۔ عذر نہادن و نیک بگستر انیدن
تمہید الامور تسویتہا و اصلاحہا و تمہید العذر
بسطہ و قبولہ۔
اَلتَّنْجِيدُ۔ آراستن و دلیر گردانیدن۔
اَلتَّنْضِيدُ۔ برہم نہادن و فی الحدیث
فاکلہا حتی نضد ہا ای تے علیہا من نضد
الشیٔ اذا فنی ہذا اصلہ۔
اَلتَّهْجِيدُ۔ فا جواب کردن۔
اَلتَّهْرِيدُ۔ بر ریزانیدن۔
اَلتَّهْلِيدُ۔ دل کسی بردن و شمشیر زدن
از آہن ہندی۔
اَلتَّهْنِيدُ۔ گروہ گروہ را خواندن و منہ
الحدیث یات یفجذ عشیرتہ المفاخرۃ ایضا

اَلتَّنْبِيذُ۔ مبالغۃ النبذ فی الطرح۔
اَلتَّنْجِيذُ۔ بالذال والدال ایضا محکم را ای گردانیدن
اَلتَّنْفِيذُ۔ فرستادن و روا کردن فرمان
اَلتَّنْتِيرُ۔ بریدہ دم کردن۔
اَلتَّنْزِيرُ۔ مال باسراف نفقہ کردن۔
اَلتَّنْوِيرُ۔ دیگ فراز کردن در دیگ۔
اَلتَّنْشِيرُ۔ مژدگان دادن۔
اَلتَّنْصِيرُ وَالتَّنْصِرَةُ۔ بنا کردن والتعریف
والایضاح ایضا و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و قد یحذف الباء علی ہذا یتوجہ بصرہم
والتبصیر بصیرہ شدن و بخون اندودن
و چشم باز کشادن سگ بچہ و فی الحدیث
فبصر راسہ ای قطع راسہ۔
اَلتَّنْقِيرُ۔ کوہاموی باز یدن۔
اَلتَّنْكِيرُ۔ بامداد کردن و بامداد رفتن۔
اَلتَّنْبِيرُ وَالتَّنْثِيرُ۔ ہلاک کردن۔
اَلتَّنْمِيرُ۔ خشک کردن گوشت و خرما۔
اَلتَّنْمِيلُ۔ بسیار کردن مال و مسکہ بر آوردن شیر
اَلتَّنْجِيرُ۔ شکستہ و ادر بستن۔
اَلتَّنْجِيرُ۔ چاہ فراخ کردن۔
اَلتَّنْدِيرُ۔ آبلہ نشان شدن تقول منہ
جدر الرجل من الجدری۔
اَلتَّنْذِيرُ۔ ازبن بر کندن۔

اَلتَّجْمِیْرُ۔ لشکر در تغر فرو ختن و گرد کردن موے
بر قفا و کرہ بر زدن آن و ہمانی الحدیث و سنگ
جمار انداختن و دل خرما بریدن و خوشبوے
گردانیدن بہ خمر۔
اَلتَّجْمِیْرُ۔ مہمانی بنا کردن۔
اَلتَّجْمِیْرُ۔ گرد شدن ماہ بخطی باریک و بادشاہ
ورد شدن در میغ و سم حول عین البعیر یسیم
اَلتَّحْذِیْرُ۔ ترسانیدن
اَلتَّحْسِیْرُ۔ از زمان خورانیدن و بفتیدن
پرغ و فی الحدیث محسورون محقورون معذورون
اَلتَّحْقِیْرُ۔ التصغیر۔
اَلتَّحْمِیْرُ۔ سرخ کردن۔
اَلتَّحْنِیْرُ۔ خبر کردن۔
اَلتَّخْدِیْرُ۔ بردگی گردانیدن زن یقول منہ
خدرت الجاریۃ۔
اَلتَّخْسِیْرُ۔ ہلاک کردن و زیان کار گردانیدن
و نسبت کردن باخسارت و منہ قولہ تعالے
فما تزیدوننی غیر تخسیر قیل کلما دعوتکم الی ہدی
ازددتم غیا و تکذیبا فزادت خسارتکم۔
اَلتَّخْصِیْرُ۔ باریک میان گردانیدن۔
اَلتَّخْضِیْرُ۔ سبز کردن۔
اَلتَّخْفِیْرُ۔ شرم زدہ کردن و زینہار۔
اَلتَّخْمِیْرُ۔ پوشانیدن۔

اَلتَّدْبِیْرُ۔ اندیشہ کردن در عاقبت کار و از
پس مرگ بندہ را از اد کردن و از کسی چیزی
روایت کردن۔
اَلتَّدْثِیْرُ۔ آشیان نیکو کردن مرغ
اَلتَّدْمِیْرُ۔ ہلاک کردن و یعدی بنفسہ
و بعلے و تدغیل الصائد تترتہ بالوبر لئلا یحسہ
الوحش ریحہ۔
اَلتَّذْکِیْرُ۔ یاد دادن و بند دادن و حرف
را مذکر کردن و منہ الحدیث فذکرہ ای فعل جاوہ
لان فی تذکیر الشیء اجلالا لہ۔
اَلتَّذْمِیْرُ۔ دست در فرج اشتر کردن
تا بچہ نر ست یا مادہ۔
اَلتَّسْتِیْرُ۔ پردگی کردن۔
اَلتَّسْجِیْرُ۔ مبالغۃ السجر۔
اَلتَّسْحِیْرُ۔ محتاج طعام و شراب گردانیدن
و منہ انما انت من المسحرین قیل الذی خلق
از اسحر و فریفتن و بسے جادوی کردن۔
اَلتَّسْخِیْرُ۔ کسی را کاری بتکلیف کردن
بیمز دو رام کردن۔
اَلتَّسْطِیْرُ۔ نبشتن و باہم آوردن چیزیکہ
آنرا اصلی نباشد و فی الحدیث ما تسطر علی
بشیء اے لا تروج۔
اَلتَّسْعِیْرُ۔ نرخ نہادن و آتش نیک افروختن

اَلتَّسْكِيرُ۔ چشم بستن و خوی کردن۔
اَلتَّسْمِيرُ۔ بسیار آب کردن شیر والارسال
ومنه الحدیث فلیسمرها ای فلیرسلها ورویٰ
بالشین ومعناهما واحد۔
اَلتَّشْتِيرُ۔ عیب کردن ویعدی بالباء۔
اَلتَّشْجِيرُ۔ منقش کردن درختان۔
اَلتَّشْطِيرُ۔ دو خلاف اشتر بستن شعر الجنین
بمعنی اشعر۔
اَلتَّشْمِيرُ۔ جامہ فراہم گرفتن و فرستادن
وشمر فی امرہ ای خف۔
اَلتَّشْنِيرُ۔ عیب کردن۔
اَلتَّشْهِيرُ۔ معروف کردن۔
اَلتَّصْبِيرُ۔ بصبر فرمودن۔
اَلتَّصْدِيرُ۔ مقداری اسپ از پیش سپان
بشدن و پیشگاہ نشستن و اول گردانیدن و
صد عن البعیر من التصدیر ای لخر الزمام عن صدرہ
اَلتَّصْغِيرُ۔ روی بگردانیدن از کبر۔
اَلتَّصْغِيرُ۔ تصغیر کردن کلمہ وخورد کردن۔
اَلتَّصْفِيرُ۔ زرد کردن۔
اَلتَّضْبِيرُ۔ استوار خلق گردانیدن۔
اَلتَّضْفِيرُ۔ مبالغۃ الضفر۔
اَلتَّضْمِيرُ۔ باریک میان کردن و تضمیر
الفرس ان تعلفہ حتی یسمن ثم ترده الی القوۃ

وذلک فی اربعین یوما۔
اَلتَّطْثِيرُ۔ ستبر شدن شیر۔
اَلتَّطْهِيرُ۔ پاک کردن۔
اَلتَّطْفِيرُ۔ ظفر یافتن وناخن در سیب
وانچہ بدان ماند فرو بردن ومقدار ناخنے
نبات در زمین بر آمدن۔
اَلتَّظْهِيرُ۔ ظہار کردن از زن وہو قول
الرجل لامرأتہ انت علیّ کظہر امی ویعدی بمن
اَلتَّعْبِيرُ۔ عبارت کردن وجواب گزاردن
وتعبیر الدراہم وزنہا بعد التفاریق والباب
یدل علی النفوذ والمضی فی الشیٔ۔
اَلتَّعْذِيرُ۔ تقصیر کردن وبعذرہ بیالودن
وعذرے دروغ آوردن۔
اَلتَّعْزِيرُ۔ زدن کم از حد وگرانبار کردن خر
والتعظیم والنصر وفی الحدیث تعزروا فی الاسلام
ای توقفوا والتعزیر فی الکلام العرب التوقیف
علی الفرائض والاحکام وقیل تودبنی والمعنی
تعلمنی الصلوۃ وتعیرنی ان لا احسنہا۔
اَلتَّعْسِيرُ۔ دشوار کردن۔
اَلتَّعْشِيرُ۔ دہ آیت بر کردن و دہ ما دہ بر آمدن
بر آلبستی اشتر وتعشیر الحمار ہیقہ عشرۃ اصوات
فی طلق واحد۔
اَلتَّعْصِيرُ۔ مبالغۃ العصر۔

اَلتَّعْفِیْرُ۔ در خاک گردانیدن و گوشت بر دیگ در آفتاب خشک کردن و سپید کردن و از شیر باز کردن بتدریج مادر بچہ را۔

اَلتَّعْقِیْرُ۔ اکثر من العقر و عقرتہ ای قلت لہ عقرک اللہ۔

اَلتَّعْلِیْرُ۔ دزدی در جامے کردن۔

اَلتَّعْمِیْرُ۔ زندگانی دادن۔

اَلتَّغْبِیْرُ۔ گرد برانگیختن۔

اَلتَّغْرِیْرُ۔ ان تدع حلبۃ بین حلبتین و ذلک اذا ادبر لبن الناقۃ۔

اَلتَّغْمِیْرُ۔ طلا بر روی کردن زن تا لون صافی گردد و السقی دون الری۔

اَلتَّفْتِیْرُ۔ سست گردانیدن۔

اَلتَّفْجِیْرُ وَالتَّفْجِرَۃُ۔ آب راندن۔

اَلتَّفْخِیْرُ۔ حکم کردن بغلبہ کسی بر کسے در فخر۔

اَلتَّفْسِیْرُ۔ ہویدا کردن و منہ التفسرۃ و ہی نظر الطبیب الی الماء و حکمہ فیہ۔

اَلتَّفْطِیْرُ۔ روزہ کشادن کسے را۔

اَلتَّفْقِیْرُ۔ کوہا بزمین فرو بردن برائے درخت نشاندن و سوراخ کردن موش را۔

اَلتَّفْکِیْرُ۔ اندیشہ کردن۔

اَلتَّفْهِیْرُ۔ ماندہ شدن۔

اَلتَّقْتِیْرُ۔ قوت تنگ داشتن و تہیج القتار و ہو ریح الشواء و اصلہ ان صیاد الاسد کان یقتر فی قترتہ لیجد الاسد ریحہ فیقبل الی الزبیۃ تم یسمی ریح اللحم المشوی کیف کان قتارا و فی الحدیث یقترب بدنہ ای یسوی النصال

اَلتَّقْدِیْرُ۔ اندازہ کردن۔

اَلتَّقْشِیْرُ۔ پوست باز کردن۔

اَلتَّقْصِیْرُ۔ کوتاہ کردن و بعدی بنفسہ و کم کردن از نماز و جامہ و موی و بعدے بمن و سستی کردن در چیزے و بعدی بفی و باز از چیزے و بعدے بعن۔

اَلتَّقْطِیْرُ۔ چکانیدن و بر پہلوی افگندن من القطر و قطار کردن اشتر۔

اَلتَّقْعِیْرُ۔ دور در شدن در سخن و ژرف کردن

اَلتَّکْبِیْرُ۔ خدایرا عزوجل بہ بزرگی یاد کردن و بزرگ داشتن و فی الحدیث کبر کبر اے لیتکلم الاکبر من القوم۔

اَلتَّکْثِیْرُ۔ بسیار گردانیدن۔

اَلتَّکْلِیْرُ۔ تیرہ کردن۔

اَلتَّکْسِیْرُ۔ نیک شکستن و جمعی کردن اسم را کہ نہ جمع سلامت باشد۔

اَلتَّکْفِیْرُ۔ فاگذاشتن از گناہگار و کفارت کردن سوگند و بعدیان بعن و سر دو بہ فرود آوردن در خدمت کسی و بعدے

باللام وفی الحدیث الاعصار کلها تکفر
اللسان ای تذل وتخضع وفی حدیث آخر
المومن مکفر ای مرزا وفی نفسه مالم یکفر خطایا
التمتیر الاستاة فی الغضاء ونشاط
النفس للجماع وهذا فی الحدیث والتقریر
التمصیر شهر کردن واندک شیر کردن
بزرد رنگ جامه چنانکه اندک مایه روی زردی باشد
التمصیر کسی را بمصر ان منسوب کردن هلاک
گردانیدن وفی الحدیث مضر مضرها الله فی النار
ای جمعها فیها وقیل اصله من مضر اللبن ای عتق صه
اللسان وانما شدد للمبالغة او للکثرة فعلی هذا
القول اشتق التمضیر من المضر ثم تصرف فیه فقیل مضرنا
فلانا فمضر کقیسنا وقیس ای صیرناه کذلک یا قیسناه السیا
التنثیر مبالغة النثر والتنشیر مبالغة النشر
مدر منشر شدد للکثرة۔
التنخیر سخن گفتن وفی الحدیث نخروا ای تکلموا
ولعله ماخوذ من النخیر۔
التنزیر کم کردن قولهم فلان لا یعطی حتی
ینزر ای حتی یلح علیه ویصغر من قدره۔
التنشیر فسون کردن نشور قاه او
کتب له النشرة وهی کالتعویذ والرقیة
وصف نشرة شدد للکثرة۔
التنصیر ترسا گردانیدن۔

التنضیر تازه روی گردانیدن واذا قلت
نضر الله امرأ ای نعمه۔
التنفیر رمانیدن ومنه الحدیث لا تنفر الانسان
ای لا تخنقاهم ومنه ایضا قولهم نفر عنا ای لقته
کانه عندهم تنفیر الجن والبین وفضل نهادن
کسی را بر کسے در حسب۔
التنفیر وا پیچیدن وتخویلیدن۔
التنکیر ناشناسا کردن ونکره گردانیدن
الی کل صلوة ولم یرد الخروج فی الهاجرة
وهذه لغة حجازیة وقری سامرا تهجرون ومعناه
تکثرون من الهجر وهو الهذیان او هجر النبی
علیه السلام وکتاب الله۔
التهلیل بانگ کردن اشتر۔
التبریز بیرون آوردن واز قرانج خویش
درگذشتن در فضل وهذا یعدی بعلی وبرز
الفرس اذا سبق۔
التجلیز الجلز۔
التهجیز ساز کردن۔
التربیز پر کردن مشک۔
التطریز طراز کردن جامه۔
التعجیز پیر شدن زن وبعیر منسوب کردن
ودرنگی کردن۔
التعریز دنبال فرو بردن ملخ بزمین از بهر آنچه

التَّقْحِيزُ - برجہانیدن -
التَّقْفِيزُ - خما در دست بستن شہوانہ -
التَّكْلِيزُ - برجہانیدن -
التَّنْبِيزُ - مبالغۃ النبز -
التَّنْفِيزُ - بالفار تیر برناخن گرد انیدن و برجہانیدن -
التَّنْقِيزُ - بالقاف قصانیدن کودک و بجہانیدن او را -
التَّنْخِيسُ - کاستہ شدن مغز استخوان
التَّنْكِيسُ - باپس شدن وبعد بعن -
التَّنْزِيسُ - التَّرَسُّس -
التَّنْرِيسُ - محکم راہی کردن -
التَّنْجِيسُ - المجانستہ -
التَّنْرِيسُ - طعام ساختن زاجر او الماضی فعل وخرست علی المرۃ اذا اطعمت فی ولادتہا
التَّنْمِيسُ - پنج گوشہ کردن -
التَّنْدِيسُ - الادراس -
التَّنْلِيسُ - عیب آخریان برخریدار بپوشیدن اخذ التدلیس فی الاسناد وہو ان یحدث عن الشیخ الاکبر لعلہ سمعہ عمن -
التَّنْسِيسُ - نہان کردن -
التَّنْكِيسُ - شونکی گرد انیدن -
التَّرْكِيسُ - مبالغۃ الارکاس -
التَّمْشِيشُ - باقتاب ساختن -

التَّضْرِيسُ - مجرب کردن و درشت کردن زمین چاہ چنانکہ گویی دندانہ دارد -
التَّطْلِيسُ - نیک محو کردن نبشتہ -
التَّعْبِيسُ - مبالغۃ العبوس -
التَّعْرِيسُ - بآخر شب فرود آمدن -
التَّعْلِيسُ - سخت شدن درد -
التَّعْنِيسُ - بماندن دختر در خانہ شوہر قال الاصمعی لا یقال عنست ولکن عنست وادا استکر
التَّغْلِيسُ - بنار یکی شب کارے کردن وبادر انوقت جائے آمدن -
التَّفْلِيسُ - مفلس خواندن -
التَّقْدِيسُ - پاک کردن وبپاکی صفت کردن
التَّقْرِيسُ - سرد کردن -
التَّقْلِيسُ - الضرب بالدف والغناء وفی الحدیث قلسوا الای وضعوا ایدیہم علی الصدر خضوعا وفی الحدیث وہو مکبس اے یقتحم الناس فیکبسہم -
التَّلْبِيسُ - کالتدلیس والتخلیط شدد للمبالغۃ
التَّلْدِيسُ - نعل برسبتن اشتر و پارہ بر موزہ دوختن -
التَّمْلِيسُ - تبیین المجوسیۃ وتزینہا -
التَّمْلِيسُ - نسو کردن و بجہانیدن کسی -
التَّنْبِيسُ - مثل النبس -

اَلتَّجْلِیْسُ - پلید کردن وشی کانت العرب تفعلہ کالعوذۃ تدفع بہا العین -
اَلتَّنْفِیْسُ - وابردن غم -
اَلتَّلْقِیْسُ - دوات را نقس در کردن -
اَلتَّنْکِیْسُ - نگونسار کردن -
اَلتَّمْلِیْسُ - بازی کردن -
اَلتَّحْبِیْشُ - گرد کردن وکسب کردن -
اَلتَّحْرِیْشُ - بریکدیگر انگالیدن -
اَلتَّحْمِیْشُ - بخشم آوردن -
اَلتَّخْرِیْشُ - مبالغۃ الخدش -
اَلتَّرْعِیْشُ - لرزانیدن -
اَلتَّرْقِیْشُ - آراستن قول وجز آن و سخن چینی کردن -
اَلتَّعْرِیْشُ - زرجفتہ کردن -
اَلتَّفْتِیْشُ - واپرسیدن -
اَلتَّقْرِیْشُ - خشت باسنگ درمیان سرائے افگندن وپرواز کردن مرغ برچیزے وبہن بازشدن کشت -
اَلتَّقْرِیْشُ اَلتَّحْرِیْشُ اَلتَّقْلِیْشُ - واجیدن موے وپشم وپنبہ وفی الحدیث منقش المنخرین یعنی واسع المنخرین المستطار من الاذن کالنوء الکرنج -
اَلتَّنْقِیْشُ - منقش کردن -

اَلتَّهْرِیْشُ - کالتحریش -
اَلتَّذْرِیْصُ - استوار کردن -
اَلتَّخْلِیْصُ - برہانیدن وبیرہ گردانیدن
اَلتَّدْلِیْصُ - درخشان کردن زرہ -
اَلتَّرْخِیْصُ - رخصت دادن یعنی بالملام
اَلتَّرْقِیْصُ - برجہانیدن مادر کودک را وجز آن وفی الحدیث فلیشقص الخناز یر فلیعضہا اعضاء للبیع -
اَلتَّقْرِیْصُ - گوشت درمیان سرائے باز افگندن تاخشک شود -
اَلتَّقْرِیْصُ - بسیار زوالہ نشاندن فی الحدث وقرصیہ بالمرا ے قطعیہ -
اَلتَّقْلِیْصُ - باہم آمدن وفرس مقلص ای مرتفع -
اَلتَّقْمِیْصُ - پیراہن در پوشانیدن -
اَلتَّلْخِیْصُ - ہویدا کردن -
اَلتَّمْحِیْصُ - آزمودہ گردانیدن وبے گناہ گردانیدن
اَلتَّمْغِیْصُ - ناخوش گردانیدن عیش -
اَلتَّنْمِیْصُ - التنمص -
اَلتَّبْعِیْضُ - پارہ پارہ کردن -
اَلتَّبْغِیْضُ - دشمن گردانیدن -
اَلتَّحْرِیْضُ - برانگیختہ ولیدن برقتال وجز آن
اَلتَّحْمِیْضُ - بیفگندن -
اَلتَّحْمِیْضُ - اندک کردن -

اَلتَّنْفِیْضُ - فرو داشتن آواز و آسان کردن
اَلتَّرْفِیْضُ اندک آب ریشک ہا کردن -
اَلتَّرْمِیْضُ چشم داشتن کسی را و فی الحدیث
لا ترمضها یقال رمضنی الراعی ماشیته اذا
رعاها فی الرمضاء -
اَلتَّعْرِیْضُ - پیش چیزے دابردن و پہن
کردن و بتولید و نبشتن و راہ آوردادن
و سخن سربستہ گفتن و تمام نا پختن گوشت و داغ
پہن کردن اشتر بستن یقال عرض فی
سقائک ای لا تملاہ و فلان یجر لا یعرض
اے لا یزرح -
اَلتَّغْبِیْضُ - چشم فراز کردن و در معاملت
مسامحت فراگرفتن و سخن را مشکل کردن -
اَلتَّفْرِیْضُ التخریز و فریضہا مختلف کردن
و منہ و فرضنا و قال ابو عمر بن العلاء فضلناها
اَلتَّقْبِیْضُ - باہم آوردن و دادن مال
مرآنرا کہ فراگیرد -
اَلتَّقْرِیْضُ التقریظ و ہجو ان تمدح الانسان
بالحق او بالباطل -
اَلتَّمْرِیْضُ - بیمار دانی کردن و تقصیر کردن
اَلتَّنْفِیْضُ - نیک بفشاندن -
اَلتَّنْغِیْضُ - بانگ بسیار کردن سنگوار
اَلتَّبْغِیْطُ - بکوہ و اشدن و ہو فی الحدیث

اَلتَّبْلِیْطُ - خشت یا سنگ در سرای فگندن و بماندن
اَلتَّثْبِیْطُ - درنگی کردن -
اَلتَّجْنِیْطُ - مردہ را حنوط کردن -
اَلتَّخْرِیْطُ - شکم براندن دارو -
اَلتَّخْلِیْطُ - تخلیط کردن و آمیختن -
اَلتَّرْهِیْطُ - لقمہ بزرگ کردن -
اَلتَّسْبِیْطُ - فی الناقۃ کالرجاع و اسقاط
النجۃ ولدها -
اَلتَّسْلِیْطُ - برگماشتن -
اَلتَّشْمِیْطُ - چیزے از دوال زین در انگختن
اَلتَّشْنِیْطُ - درغون گردانیدن -
اَلتَّضْرِیْطُ - الاضراط -
اَلتَّعْلِیْطُ - رسن از گردن اشتر بیرون کردن
و داغ کردن بر گردن اشتر بہپنا -
اَلتَّغْلِیْطُ - درغلط انگندن و بغلط منسوب کردن
اَلتَّفْرِیْطُ - فرط فی الامر تصرفیہ و ضیعہ حتی فات
و فرطتہ ترکتہ و تقدمتہ و فرط اللہ عنہ مایکرہ
ای نحاہ و قلما یستعمل الا فی الشعر -
اَلتَّقْرِیْطُ - گوشوارہ در گوش کسی کردن و
ریگ چراغ فراگرفتن و لگام بر اسپ کردن و منہ
الحدیث فیقرطوها اعنتها و قیل معناہ ان
یمد الفارس یدہ حتی یجعلها علی قذال فرسہ
فی خضرہ ای عدوہ -

۱۲ عہ یعنی سر خویش بلشتہ دور کردن

التنشیط - فانشاط آوردن -
التنقیط - نقطہ برزدن -
التحفیظ - کسی را برحفظ چیزی داشتن -
التغلیظ - درشت گرفتن چیزے بر کسے
و درشت گفتن و ستبر کردن -
التقریظ - ستودن زندہ -
التنکیظ - الانکاظ -
التبدیع - مبتدع خواندن -
التبلیغ - پدید آمدن سپیدی در موی
التبیید - زبی فراشتن و ازبی فرا داشتن
الاداۃ تعدی الی مفعول واحد و ہذا تعدی الی مفعولین
التجدیع - پژمردہ کردن قط گیاہ را و جدعہ
تجدیعا ای قال جدعا لک -
التحریم - امدوہ و کرم و جز آن بگلو کسی فرو بردن
التخزیع - یخہ شدن بیشتر از خرما یقال
بسر مخزع و پارہ کردن گوشت -
التجمیع - نیک جماع کردن و بنماز ادینہ
آمدن و گزاردن آن -
التخدیع - مبالغۃ الخدع -
التخذیع - پارہ پارہ کردن در حرب نزعنی
ظلع فی رجلی ای قطعنی عن المشی -
التخمیع - فروتن گردانیدن -
التخلیع - بند ہا از جای بیاوردن و قطع
مستفعلن فی عروض البسیط و ضربہ جمیعا
فینقل الی مفعولین فیسمی البیت مخلعا -
التذریع - زرہ و پیراہن زنان پوشانیدن
التذفیع - بسی سپوختن کسے را -
التدمیع - مبالغۃ الدمع -
التذریع - کسے را خفہ کردن و دست
جنبانیدن در رفتن و بدست ایشان
اشارت کردن بشر -
التربیع - چہار سو کردن -
الترجیع - نغمہ گردانیدن و انا للہ و انا
الیہ راجعون گفتن و ترجیع الدابۃ یدیہا فی السیر جعلہا
الترسیع - تباہ شدن یک چشم و الماضی
فعل تباہ شدن چشم -
الترصیع - پیوستن تاج الی البرکیب
الترفیع - نیک نیک براندن شتر -
الترقیع - بسی و ترنگ در جامہ دادن
التسبیع - ہفت کردن -
التسجیع - مسجع کردن -
التسفیع - نیک سوختن گرمالون مردم را
و سیاہ گردانیدن آتش چیز ہا را -
التسلیع - تسگافتن -
التسمیع - معروف کردن بہ بدی و نیکی
و یعنیان بالبارد شنوانیدن و منہ الحدیث

مسمعا من مرای مقیدا مسئولا جرافا لمسمع من سمار القید والزمارة الساجورة۔

التَّبْجِیْعُ۔ دلیر کردن و دلیر خواندن۔

التَّبْرِیْعُ۔ بالنخور آوردن۔

التَّتْسِیْعُ۔ مبالغة التسع۔

التَّشْفِیْعُ۔ شفاعت کسی را بدادن۔

التَّتْنِیْعُ۔ تشنیع کردن و یعدی بعلی و بنک پوشش کردن۔

التَّصْدِیْعُ۔ پراگندہ کردن و شگافتن و در دسر رسانیدن الماضی من باب صدع

التَّصْرِیْعُ۔ پراگندہ کردن و شگافتن و فی الشعر تقفیة المصراع الاول و بسبکیدن و در دو لت کردن

صَمَّمَ الشَّیْءَ۔ اذا رفع راسها

صَمَّمَ الشَّیْءَ اذا تلت قذذہ من الدم غیر فانصمت

التَّضْبِیْرُ۔ باز و باز بیدن اسپ و شتر در رفتن

التَّضْجِیْعُ۔ تقصیر کردن۔

التَّضْرِیْعُ۔ نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن و ضرعت القدر اذا حان ان تدرک۔

التَّطْبِیْلُ۔ برہشت پہلو نقش کردن جامہ

التَّطْبِیْرُ۔ پر کردن مشک و جز آن و گرانبار کردن شتر۔

التَّطْمِیْثُ۔ طمع افگندن۔

التَّطْمِیْحُ۔ بدر و آوردن۔

التَّظْلِیْعُ۔ گردانیدن فی الحدیث لما فرغ من خبر عبد اللہ بن عمر ماخوذ من الفرع وہو عوج فی المفاصل

التَّفْرِیْعُ۔ ببالا برشدن و بشیو فروشدن و چیزے را فرع کردن و فرع گشتن و ہو فی الحدیث و فی حدیث آخر یفرع بینہم ای یحجر بینہم یقال فرع و فرع و فرق بینہم بمعنی واحد۔

التَّقْرِیْعُ۔ ترسانیدن بانده و ما بردن و ہذا بعدے بعن۔

التَّقْصِیْعُ۔ بیرون کردن۔

التَّقْفِیْعُ۔ ترک از انگشتان بیاوردن۔

التَّقْلِیْعُ۔ شگافتن۔

التَّقْرِیْحُ۔ ملامت صعب کردن و معالجة الفصیل من القرع کانہ ینزع من ذلک وہو بثر ابیض یخرج بالفصال و دواہ الملح و جباب البان الابل فاذا لم یجد والملحا نتعوا دبارہ و نضخوا جلدہ بالمارتم جروہ علی السبخة۔

التَّقْرِیْلُ۔ موی سر بعضی بستردن و بعضی گذاشتن

التَّقْشِیْرُ۔ ابرو ابردن۔

التَّعْصِیْبُ۔ پر شدن جراحت از خون۔

التَّقْطِیْعُ۔ پارہ پارہ کردن و منہ مقطعات الشعر یعنی قصارہ و اسیاء نہ بیش اسپان بشتند و تقطیع الشعر وزنہ باجزاء بحر العروض و فی الحدیث الاستطعا ای مثل الحلقة وما اشبہہا۔

التَّقْلِيعُ - مبالغة القلع -
التَّقْنِيعُ - قناع پوشانیدن ومنه قنعت راسه بالسوط ضربا وقنع الديك اذا رد برايكه الى راسه كشع اللبن اى علا دسمه وغثورته راسه وكثعت القدر رمت بزبدها -
التَّلْسِيعُ - مصدر قولك رجل مكسع اذا لم يتزوج فاجتمع الماء فى ظهره -
التَّلْنِيعُ - باهم آمدن -
التَّلْقِيحُ - سرزنش كردن لغت المزادة قلبتها
التَّلْمِيعُ - رنگارنگ گردانيدن فى الحديث
وتُنْصَعُ طيبها اى تخلص وناصع كالشئ خالصه -
التَّلْمِيعُ - برخورداری دادن وبلند گردانيدن
التَّمْزِيعُ - پراگنده كردن -
التَّمْنِيعُ - مبالغة المنع -
التَّنْزِيعُ - نيك بر كردن -
التَّهْجِيعُ - نيك فراخواب كردن -
التَّهْرِيعُ - پاره پاره كردن -
التَّبْلِيغُ - رسانيدن -
التَّرْفِيعُ - فراخ عيش گردانيدن -
التَّشْبِيعُ - القار الناقة ولدها وقد اشعر
التَّصْبِيغُ - مبالغة الصبغ وصبغت الرطبة مثل ونبت فى المعنى الاول حبر مضمخ متخذ من الضمخ -
التَّفْرِيغُ - فارغ كردن وبرانگيختن

التَّمْرِيغُ - مراغه دادن ستور -
التَّمْشِيخُ - التلطيخ -
التَّنْقِيفُ - راست كردن نيزه -
التَّنْكِيفُ - الكفر بالنعم -
التَّنْكِيفُ - فيك فارند يدن -
التَّنْكِيفُ - هلاك كردن مال كسى والحلف الذى اخذ من جوانبه وقيل الذى اخذ من وسطه وتركت جوانبه حذفة اى هباء وصنعة -
التَّنْكِيفُ - بگردانيدن سخن ومحرف بكردن قلم
التَّنْكِيفُ - سوگند بدادن -
التَّنْكِيفُ - احنف كردن -
التَّنْكِيفُ - خرف خواندن -
التَّنْكِيفُ - مبالغة الخصف -
التَّنْكِيفُ - واپس گذاشتن ويك خلف بستن
التَّنْكِيفُ - افزون شدن وبعد شئ بعد
التَّنْكِيفُ - از پے در آوردن -
التَّنْكِيفُ - مبالغة الرصف فى الحديث كان الكلبى يزرف اى يزبد فى الحديث لفها معناه واسفلها وقد هما والاصل فى الكلمة الغرب
التَّنْكِيفُ - بردہ فروگذاشتن -
التَّنْكِيفُ - خانه راستف كردن -
التَّنْكِيفُ - پيش فرستادن ونهارى دادن
التَّنْكِيفُ - بزرگوار كردن -

اَلتَّشْنِیْفُ۔ گوشوارہ در گوش کسی کردن
اَلتَّصْحِیْفُ۔ الخطاء فی الصحیفۃ وہی الکتاب
اَلتَّصْرِیْفُ۔ گردانیدن و منہ صرف الفعل
وہویدا کردن و خمر صرف خوردن
اَلتَّصْنِیْفُ۔ تمیز الاشیاء بعضہا من بعض
وتصنیف الکتاب من ہذا۔
اَلتَّضْعِیْفُ۔ افزون کردن و ضعیف کردن
وضعیف خواندن۔
اَلتَّطْرِیْفُ۔ کارزار کردن گرد بر گرد لشکر
اَلتَّعْجِیْفُ۔ الاکل دون الشبع۔
اَلتَّعْرِیْفُ۔ بیاگاہانیدن و تعریف کردن
گمشدہ و خوشبوی گردانیدن۔
اَلتَّعْطِیْفُ۔ مہربانی گردانیدن و نیک بدرآمدن
اَلتَّعْنِیْفُ۔ کز کردن۔
اَلتَّعْنِیْفُ۔ سرزنش کردن۔
اَلتَّغْلِیْفُ۔ غالیہ پر کردن۔
اَلتَّقْذِیْفُ۔ مبالغۃ القذف۔
اَلتَّقْصِیْفُ۔ مبالغۃ القصف۔
اَلتَّکْنِیْفُ وَالتَّسْیِیْفُ۔ التقطیع بالتاء
عن الفارابی وبالسین عن الجوہری۔
اَلتَّلْشِیْفُ۔ مبالغۃ الکشف۔
اَلتَّکْلِیْفُ۔ چیزی از کسی خواستن کہ ران رنج بود
اَلتَّکْنِیْفُ۔ گرد چیزی درآمدن۔

اَلتَّلْحِیْفُ۔ جوانب چاہ کندن۔
اَلتَّلَقُّفُ۔ فرو خوراندن و تلقین کردن
اَلتَّنَقُّفُ۔ مبالغۃ النقف۔
اَلتَّنْجِیْفُ۔ بلند نمودن با تودہ راوی الحدیث بنجفۃ
ای رفعت منہ والنجفۃ شبہ التل۔
اَلتَّنْدِیْفُ۔ مبالغۃ الندف۔
اَلتَّنْشِیْفُ۔ باک شدن شیر شتر۔
اَلتَّنْصِیْفُ۔ بدو نیم کردن و امنی بہ کسی انگلند
اَلتَّنْطِیْفُ۔ گوشوارہ در گوش کسی کردن
وچکانیدن شراب و مانند آن۔
اَلتَّنْظِیْفُ۔ پاک کردن۔
اَلتَّنْلِیْفُ۔ باغدو شدن اشتر۔
اَلتَّبْرِیْقُ۔ چشم فراخ باز کردن یا تیز نگریستن
اَلتَّبَعْبُقُ۔ تنگافتن فی الحدیث یبعقون
لقاحنا ای ینحرون ابلنا ویسیلون دمہا
اَلتَّحْرِیْقُ۔ تیز نگریستن و گرد کسی درآمدن
ویعدے بالبار۔
اَلتَّحْرِیْقُ۔ نیک سوزانیدن۔
اَلتَّحْلِیْقُ۔ دور بہوا برشدن مرغ ویعدے بالباء
اَلتَّحَلُّقُ وَالتَّحَلُّاقُ۔ بسیار ستردن سر وفی
الحدیث فحلق بہ اے رماہ۔
اَلتَّحْمِیْقُ۔ احمق خواندن
اَلتَّخْرِیْقُ وَالْخِرَاقُ۔ نیک بریدن تا الفراء

فعال من مصادر التفعیل لغۃ یمانیۃ فصیحۃ۔
والتخریق لبسی دروغ گفتن۔
اَلتَّخْلِیْقُ۔ بخلوق بیندودن وتمام خلق کردن ونسو کردن۔
اَلتَّدْبِیْقُ۔ بہ سرشن استوار کردن۔
اَلتَّدْقِیْقُ۔ نیک ریختن۔
اَلتَّذْبِیْقُ۔ است قصاکردن نزدیک گشتن خورشید بہ فرو شدن وانچہ بدان ماند ومنہ الحدیث یدنق للموت کید نواضح بکوفرو شدن وبیوستہ سوی چیزے نگریستن۔
اَلتَّزْلِیْقُ۔ تیزہ کردن کنارہ چیزی۔
اَلتَّرْبِیْقُ۔ رسنہا کہ درگردن برہ کنند۔
اَلتَّرْشِیْقُ۔ تیز نگریستن۔
اَلتَّرْمِیْقُ۔ دائم نگریستن ضعف یکون فی البصر وفی البدن وفی الامر۔
اَلتَّرْنِیْقُ۔ ثابت ماندن مرغ در ہوا ورنق الطائر اذا خفق بجناحیہ فی الہواء وثبت ولم یطر وقولہم مدت المعزی ترنق ای تنظر الولادۃ لانہا ترانی فلا تضع بعد مدۃ
اَلتَّرْہِیْقُ۔ بسیار شدن مہمان نزدیک کسے وتہمت کردن کسی را بہ بدی۔
اَلتَّزْلِیْقُ۔ موے بستردن۔
اَلتَّسْرِیْقُ۔ بدزدی منسوب کردن ومنہ قرآن انبک سُرِق۔

اَلتَّشْرِیْقُ۔ گوشت قدید کردن وبسوی مشرق شدن ونماز عید کردن وفی الحدیث ایام التشریق ایام منی۔
اَلتَّشْفِیْقُ۔ اندک اندک کردن۔
اَلتَّشْنِیْقُ۔ التقطیع بالطول وفی الحدیث وشنق لہا یعنی لناقتہ ای عاجہا بزمامہا ولفہا الترفع راسہا۔
اَلتَّصْدِیْقُ۔ راست گوئی داشتن زکوۃ گوسپندان وجز آن وصدقہ بستدن۔
اَلتَّصْفِیْقُ۔ آمیختن شراب بآب ودست بر ہم زدن وہو فی الحدیث ماخوذ من صفق احدی الیدین بالاخری لا بسطو نہا ولکن بظہور اصابع الیمنی علی الراحۃ من الیسری وہو ستہ النساء فی العلواۃ وشراب از آنابا تائے بردن وشتر از چراگاہی بجراگاہے بردن والترکیب یدل علی ملاقاۃ شئی ذی ثقۃ بشئی شبیہ بہ
اَلتَّطْبِیْقُ۔ بر بندگاہ آمدن شمشیر یا جدا کردن عضو ومنہ الحدیث ملبقت ای صبت وجہ الفتیا وہر دو دست در میان ران نہادن در رکوع وہو فی الحدیث در وی زمین گرفتن باران وتطبیق الفرس تقریبہ۔
اَلتَّطْرِیْقُ۔ نزدیک گشتن مرغ سنگوار بنجایہ نہادن ولا یقال ذلک لغیر القطاۃ

وبچہ در شکم شتر و زن گرفتن و باز داشتن
شتر از گیاہ و جز آن و راہ باز دادن۔
اَلتَّطْلِیْقُ۔ طلاق دادن و طلق السلیم اذا
سکن و جعہ بعد العداد۔
اَلتَّعْلِیْقُ۔ کہنہ شدن۔
اَلتَّعْذِیْقُ۔ بسیار شاخ خرما بریدن۔
اَلتَّعْرِیْقُ۔ شراب آبا ندک ماءیختن و بے گوشت
کردن تن و بر ناکردن دلو۔
اَلتَّغْلِیْقُ۔ بگردانیدن۔
اَلتَّعْلِیْقُ۔ در آویختن و منہ فتذروھا
کالمعلقۃ وہی التی فقد زوجہا و عاشق گردانیدن
والماضی من ہذا علق۔
اَلتَّعْمِیْقُ۔ ژرف کردن و باستقصا نگریستن
فی الحدیث تعمقیہا ای تاخذی بعنقہا و تعصرہا
اَلتَّغْرِیْقُ۔ غرقہ کردن و منہ لجام مغرق بالفضۃ
ای محلی و بکشتن و الباب یدل علی انتہاء فی
شیء یبلغ اقصاہ۔
اَلتَّغْلِیْقُ۔ در در بستن۔
اَلتَّفْتِیْقُ۔ تبسگافتن۔
اَلتَّفْرِیْقُ وَالتَّفْرِقَۃُ۔ پراگندہ کردن و فی
الحدیث فرقوا عن المنیۃ یقول اشتروا ثمن
الرقیق الواحد رقیقین لانہ ان مات الواحد
بقی الآخر واذا کان کذلک فکانہم فرقت عن المنیۃ

اَلتَّفْسِیْقُ۔ فاسق خواندن۔
اَلتَّفْلِیْقُ۔ تبسگافتن۔
اَلتَّفْنِیْقُ۔ بناز و نعمت پروردن۔
اَلتَّلْبِیْقُ۔ چرب کردن۔
اَلتَّلْفِیْقُ۔ فراہم آوردن قال غنا بغنا السفلۃ
اَلتَّمْزِیْقُ وَالْمُمَزَّقُ۔ پراگندہ کردن و منہ
ومزقناہم کل ممزق واصلہ التخریق یقال مزقتہ
اَلتَّمْشِیْقُ۔ رنگ کردن بگل سرخ۔
اَلتَّمْہِیْقُ۔ شیر دادن۔
اَلتَّنْبِیْقُ۔ نیکو بشتن و بر پوستہ نشاندن و رخت
کنارہ و کذلک کلشیء مستو و مہذب۔
اَلتَّنْزِیْقُ۔ برسکیزانیدن اسپ۔
اَلتَّنْسِیْقُ۔ پیوستن سخن و جز آن۔
اَلتَّنْطِیْقُ۔ کمر بمیان کسی بستن۔
اَلتَّنْفِیْقُ۔ درسوراخ شدن موش و فی الحدیث
لاینفق بعضکم لبعض ای لایقصد ان ینفق
سلعتہ عن جہۃ النجش۔
اَلتَّنْمِیْقُ۔ نبشتن و نمق الکتاب نقشہ و صورہ
اَلتَّنْبِیْكُ۔ نیک بدن پارہ پارہ کردن بمک
اذا ان للانعام اذا قطعہا شدد للکثرۃ والمبالغۃ۔
اَلتَّبْرِیْكُ۔ دعای برکت خواندن۔
اَلتَّحْرِیْكُ۔ جنبانیدن۔
اَلتَّحْنِیْكُ۔ استوار خرد گردانیدن و کام کودک

مالیدن بخرما و جز آن۔
اَلتَّشْبِیْكُ۔ انگشتان بہم درگذاشتن و انچہ بدان ماند۔
اَلتَّشْرِیْكُ۔ شراک کردن نعلین را و نبا زکردن
اَلتَّعْرِیْكُ۔ ان یجعل الراعی من الہلب مثل الفلکۃ ثم یجعلہ فی لسان الفصیل للایرضع و فلک ثدی الجاریۃ ای استدار۔
اَلتَّمْسِیْكُ۔ خنگ درزدن و یعنی بالبار وخداوند مشک کردن و مشک رنگ کردن وبدان بیالودن فی الحدیث خذی فرصۃ ممسکۃ ای محتملۃ یقول تحملینہا معک تعالجین بہا قبلک و علی ہذا ہو متعد و قیل مطیبۃ بالمسک والاول اصح لقلۃ ذات ایدیہم۔
اَلتَّعْیِیْكُ۔ مراغہ کردن ستور را۔
اَلتَّمْلِیْكُ۔ بادشاہ گردانیدن و استوار گردانیدن
اَلتَّہْتِیْكُ۔ مبالغۃ الہتک۔
اَلتَّہْلِیْكُ۔ ہلاک گردانیدن۔
اَلتَّبْتِیْلُ۔ دل از دنیا بریدن و فی الحدیث ان النبی علیہ السلام تبتل العمری ای ترہبہا۔
اَلتَّبْجِیْلُ۔ بزرگ داشتن۔
اَلتَّبْخِیْلُ۔ نسبت کردن بہ بخل۔
اَلتَّبْدِیْلُ۔ الابدال و منہم من جعل التبدیل تغییر الشیٔ عن حالہ و الابدال جعل شیٔ مکان آخر۔

اَلتَّبْغِیْلُ مشی فیہ اختلاف بین العنق و البلجۃ مشتق من البغل۔
اَلتَّثْقِیْلُ۔ گران گردانیدن۔
اَلتَّثْمِیْلُ۔ باقی داشتن۔
اَلتَّجْہِیْلُ۔ مبالغۃ الجہل۔
اَلتَّجْدِیْلُ۔ برزمین افگندن۔
اَلتَّجْمِیْلُ۔ نیکو کردن یقال جملک اللہ و جمل اللہ علیک
اَلتَّجْہِیْلُ۔ بجہل منسوب کردن۔
التجہیل چشم بکود فروشدن دست و پای اسپ سپید کردن۔
اَلتَّحْصِیْلُ۔ حاصل کردن و اصلہ التمییز وقیل جمع الشیٔ من حولۃ الطائر و حصل کلامہ ای ردہ الی محصول۔
اَلتَّحْفِیْلُ۔ التصریۃ۔
اَلتَّحْمِیْلُ وَالْحِمَالُ۔ بار نہادن و شغلی از کسے درخواستن۔
اَلتَّخْبِیْلُ۔ تباہ خرد و اعضا گردانیدن
اَلتَّخْجِیْلُ۔ خجل کردن۔
اَلتَّخْذِیْلُ۔ برخذلان گذاشتن و فی الحدیث
اَلتَّخْضِیْلُ۔ ترنمودن خضلی قتا زعفرانی ای ندیہا و طیبہا بالدہن لیذہب شعثہا۔
اَلتَّدْبِیْلُ۔ گرد کردن چیزے۔
اَلتَّدْجِیْلُ۔ جملہ اعضا بقطران بیالودن

وزرانده ودکردن شمشیر والترکیب یدل علی التغطیة والترسیل۔

اَلتَّرْنِیْلُ۔ هویدا کردن سخن بے تکلف

اَلتَّرْجِیْلُ۔ جعد کردن موے وفرو کردن موی بشانه۔

اَلتَّرْحِیْلُ۔ روان کردن کسی را از جاے خویش وفی الحدیث ترحل الناس قبل تنزل معهم اذا نزلوا وتقبل اذا قالوا وقیل تنزلهم المنازل۔

اَلتَّرْطِیْلُ۔ چرب کردن موی را بزعفران۔

اَلتَّرْفِیْلُ۔ التعظیم والتبدیل واجمام الرکبة۔

اَلتَّرْکِیْلُ۔ بسمها یا بباکوفتن۔

اَلتَّرْمِیْلُ۔ خون آلوده کردن۔

اَلتَّرْهِیْلُ۔ سست گردانیدن گوشت وفی الحدیث دیر خلنا ای نجلنا ومن رواه بالجیم فمعناه بیرمینا۔

اَلتَّرْمِیْلُ۔ درجامه پیچیدن۔

اَلتَّسْبِیْلُ۔ سبیل کردن۔

اَلتَّسْجِیْلُ۔ سجل کردن۔

اَلتَّسْخِیْلُ۔ سست آسته شدن خرما بن

اَلتَّسْفِیْلُ۔ بزیر فرو بردن۔

اَلتَّسْهِیْلُ۔ آسان گردانیدن۔

اَلتَّطْفِیْلُ۔ بچپیدن آفتاب بفرو شدن وروی فاکردن تاریکی شب وطفیلی کردن وطفلت الابل اذا کان معها اولادها ومرعت بها حتی تلحقها الاطفال۔

اَلتَّعْجِیْلُ۔ الاستحثاث وطبخ اللحم علی عجلة وعجلت لهم الثمن کذا ای قدمت والمعجل الذی یاتی اهله بالاعجالة وهی البغیة الراعی من اللبن الی اهله قبل الحلب۔

اَلتَّعْدِیْلُ۔ عدل کردن غرامندن وراست کردن

اَلتَّعْذِیْلُ وَالتَّعْذَالُ۔ بسی ملامت کردن

اَلتَّعْسِیْلُ۔ انگبین توشه دادن وبه انگبین پروردن فی الحدیث اذا اراد الله بعبد خیرا عسله قیل یا رسول الله وما عسله قال یفتح له عملا صالحا بین یدی موته حتی یرضی عنه من حوله فی حدیث آخر عسله فی الناس ای طیب ثنائه ماخوذ من العسل۔

اَلتَّعْصِیْلُ۔ پیچیدن تیر در انداختن وفی الحدیث عصلا ای بالا۔

اَلتَّعْضِیْلُ۔ استوار شدن بچه در شکم مادر چنانکه بیرون نتواند آمد وتنگ آمدن جای از مردمان وکار بر کسے تنگ فراگرفتن۔

اَلتَّعْطِیْلُ۔ فروگذاشتن وبی زیور کردن وتعهد نا کردن۔

اَلتَّعْقِیْلُ۔ بسیار عقال بر پای شتر بستن

فی الحدیث فیعقل الکرم ای یخرج العقیلی وہو الصمغ
التَّعمِیلُ۔ تولیۃ العمل۔
التَّغسِیلُ۔ غسل نمودن بعد جماع فی الحدیث من غسل
اغسل مع قبل الخروج الی الصلوٰۃ وقیل بعد الجماع وورد بالتخفیف
التَّغفِیلُ۔ بغفلت منسوب کردن واحمق گردانیدن
التَّقتِیلُ۔ نیک تافتن۔
التَّقسِیلُ۔ ناکس خواندن والمقسلۃ المرأۃ التی
اذا نشط زوجہا لقیہا نہا اغتسلت۔
التَّفصِیلُ۔ ہویدا کردن وجدا کردن
از یکدیگر وپارہ پارہ کردن۔
التَّفضِیلُ۔ فاضل گردانیدن وفضل نہادن
التَّقبِیلُ۔ بوسہ دادن۔
التَّقتِیلُ۔ سخت رام گرفتن ومبالغت کردن
درکشتن ورجل مقتل اے مجرب۔
التَّقفِیلُ۔ قفل کردن۔
التَّکبِیلُ۔ بند کردن۔
التَّکحِیلُ۔ سرمہ کردن۔
التَّلفِیلُ والتَّلفِلَۃُ۔ پاشندانی فراکسی دادن
التَّکمِیلُ۔ تمام کردن۔
التَّمثِیلُ۔ صورت بستن پیکر کسی را بنگاشتن مثلت
لہ کذا ای صورت لہ مثالہ بالکتابۃ وغیرہ
التَّحجِیلُ۔ واداشتن شیر در وعا۔
التَّمشِیلُ۔ شیر اندک فرود آوردن ناقہ۔

التَّہجِیلُ۔ زمان دادن۔
التَّنبِیلُ۔ بسنگی استنجا دادن کسی را
ونبلت فلانا بالطعام ناولتہ شیئا بعد شیئ
فی الحدیث وفتی منبلۃ ای یعطیہ النبل۔
التَّنشِیلُ۔ سرگین افگندن خداوند سم۔
التَّنخِیلُ۔ نیک بیختن۔
التَّنزِیلُ۔ فرو فرستادن والترتیب ایضا۔
التَّنسِیلُ۔ بیفگندن حیوان موی پر وپشم
التَّنصِیلُ۔ درنشاندن تیغ وپیکان و
سنان وبیرون کشیدن آن وہو من الاضداد
التَّنعِیلُ۔ نعل برستن۔
التَّنفِیلُ۔ غنیمت دادن۔
التَّنقِیلُ۔ بسیار فرابردن وموزہ وجز آن
نیکو کردن۔
التَّنکِیلُ۔ رسوا کردن ویعدی بالباء
وآمانیدن وفی الحدیث لاتنکال عما تدفع
عما سلطت علیہ لثبوتہا فی الارض۔
التَّہبِیلُ۔ لعن کردن وکسی را گفتن کہ ہبلت
امک وہبلہ اللحم مثل اہبلہ وہو فی الحدیث۔
التَّہجِیلُ۔ سخن نافرجام شنوانیدن وجز آن اندافتن
التَّہدِیدُ۔ فروگذاشتن شاخ ولفج وانچہ بدان ماند
التَّہلِیلُ۔ بلا درجہ انیدن بہم وہی ولا الضان
التَّہلِیمُ۔ زشت کردن۔

اَلتَّثْلِیْمُ۔ بسیار رخنہ در افگندن۔
اَلْجَمْعُ عَلَی الْمَصْبُوْرَۃِ الْاَنْہَانِیْ لِلطَّیْرِ خَاصَّۃً وَالْاَرْنَبِ وَنَحْوِہَا دَلِیْکٌ یَجْثِمُ ثُمَّ یُرْمٰی حَتّٰی یُقْتَلَ وَقَدْ نُہِیَ عَنْ ذٰلِکَ۔
اَلتَّجْثِیْمُ۔ تیز در کسی نگریستن۔
اَلتَّجْزِیْمُ۔ مبالغۃ الجزم۔
اَلتَّجْرِیْمُ۔ تمام کردن سال۔
اَلتَّجْزِیْعُ۔ پر کردن مشک و عاجز شدن۔
اَلتَّجْسِیْمُ۔ تن آور گردانیدن۔
اَلتَّجْشِیْمُ۔ التکلیف۔
اَلتَّحْرِیْمُ۔ حرام کردن و نا پیراستن پوست و ریاضت تمام نایافتن ستور و شکوہیدن کردن و التَّرکیب یدل علی المنع والتشدید۔
اَلتَّحْطِیْمُ۔ نیک شکستن۔
اَلتَّحْلِیْمُ۔ منع کردن و حاکم گردانیدن کسی را در مال خویش فی الحدیث او محکم فی نفسہ فمن کسر الکاف فمعناہ المنصف من نفسہ ومن فتحہا فہو الرجل یقع فی ید العدو فیخیر بین الکفر والقتل فیختار القتل۔
اَلتَّحْلِیْمُ۔ بردباری کردن۔
اَلتَّخْتِیْمُ۔ نیک مہر کردن۔
اَلتَّخْذِیْمُ۔ پای رنجن در پای کسی کردن وقوم مخذومون ای مخذومون یراد بہ کثرۃ الخدم والحشم۔

اَلتَّخْذِیْلُ۔ پارہ پارہ کردن۔
اَلتَّخْرِیْمُ۔ پارہ چیزی بریدن۔
اَلتَّخْزِیْمُ۔ مبالغۃ الخزم۔
اَلتَّخْطِیْمُ۔ مبالغۃ الخطم۔
اَلتَّدْسِیْمُ۔ جعل الدسم علی شیٔ ومن یقال دسم المطر الارض اذا بلہا ولم یبالغ ویقال دسم سبالہم اذا اطعمہم شیئًا دسما وفی الحدیث دسموا نونتہ او سودوا ذلک الموضع منہ لئلا تصیبہ العین۔
اَلتَّدْنِیْمُ۔ الاستعفاف للامور الدنیۃ۔
اَلتَّرْجِیْمُ۔ سنگ بر سر گور نہادن و بندا ست سخن گفتن۔
اَلتَّرْحِیْمُ۔ مبالغۃ الرحمۃ۔
اَلتَّرْخِیْمُ۔ نرم کردن و گفتہ اند بیفگندن او منہ ترخیم الاسم فی النداء وہو ان یحذف من آخرہ حرف او اکثر۔
اَلتَّرْدِیْمُ۔ جامہ و ترنگ در دادن۔
اَلتَّرْزِیْمُ۔ بر وزرہ بستن۔
اَلتَّرْسِیْمُ۔ جامہ بخط کردن۔
اَلتَّرْقِیْمُ۔ رقم کردن۔
اَلتَّرْنِیْمُ۔ آواز گردانیدن۔
اَلتَّرْزِیْمُ۔ بخیل گردانیدن۔
اَلتَّرْلِیْمُ۔ راست تراشیدن و نیکو قد کردن

اندک کردن عطا۔
اَلتَّزْیِیْمُ۔ وانشان کردن۔
اَلتَّسْخِیْمُ۔ بالخار والحار سیاہ گردانیدن۔
اَلتَّسْدِیْلُ۔ وھن شتر ببستن۔
اَلتَّسْقِیْمُ۔ بیمار کردن۔
اَلتَّسْلِیْمُ وَالسَّلَامُ۔ سلام کردن وبعدی بعلی والتسلیم فاسپردن وبعدی الی المفعول الثانی بالی وگزیدن نہادن وبعدی باللام برجانیدن وبعدی الی المفعول الثانی بمن سلام دادن
اَلتَّسْنِیْمُ۔ چیزے برسان خرنشتہ کردن۔
اَلتَّسْھِیْمُ۔ بردخطا بافتن۔
اَلتَّشْحِیْمُ۔ تباہ کردن طعام۔
اَلتَّشْرِیْمُ۔ خستن باجراحت دنیک شگافتن۔
اَلتَّصْتِیْمُ۔ تمام کردن واستوار کردن۔
اَلتَّصْدِیْمُ۔ مبالغۃ الصدم۔
اَلتَّصْرِیْمُ۔ منقطع شدن شیر لعلاج ویارہ پارہ کردن رسن وجز آن۔
اَلتَّصْلِیْمُ۔ ازبن ببریدن بینی یا گوش۔
اَلتَّضْرِیْمُ۔ نیک افروختن آتش۔
اَلتَّطْھِیْمُ التام من کل شئی علحدۃ فھو بارع الجمال وقیل المطعم من الناس المکاثم المجتمع الخلق قال ابن فارس وھذا اصح الحدیث الذی روی فی صفتہ علیہ السلام لم یکن بالمطھم ولا بالمکاثم

ای لم یکن ما لمدور الوجہ ولا بالموجن ولکنہ مسنون الوجہ
اَلتَّظْلِیْمُ۔ ظالم خواندن فی الحدیث واذا البیت مظلم المظلم المزوق ماخوذ من الظلم۔
اَلتَّعْتِیْمُ۔ دیر وا داشتن ودرنگی شدن وبازایستادن ازکارے وبعدی بعن ودروقت عتمہ رفتن
اَلتَّعْجِیْمُ۔ عجم برزدن۔
اَلتَّعْظِیْمُ۔ بزرگ داشتن وبزرگ گردانیدن
اَلتَّعْلِیْمُ۔ نیک فربہ شدن ودربروبندہ بستن
اَلتَّعْلِیْمُ۔ درآموختن وبیاگاہانیدن۔
اَلتَّغْنِیْمُ۔ غضاب کردن۔
اَلتَّغْرِیْمُ۔ برکسی تاوان کردن۔
اَلتَّغْنِیْمُ۔ غنیمت دادن۔
اَلتَّفْجِیْمُ۔ نارفتن دراول شب تاتاریکی شب نشود
اَلتَّفْخِیْمُ۔ بزرگ گردانیدن وامالت کردن درحرف
اَلتَّفْدِیْمُ۔ فدام بربستن جامی شراب را۔
اَلتَّفْھِیْمُ۔ دریابانیدن۔
اَلتَّقْحِیْمُ۔ بعنف درآوردن چیزی وبرروے افگندن اسپ سوار را۔
اَلتَّقْدِیْمُ وَالتَّقَدُّمُ۔ پیش شدن ودرپیش کردن ومنہ لا تقدموا بین یدی اللہ ورسولہ وفرمودن تعالی قدم الیہ فی کذا۔
اَلتَّقْسِیْمُ۔ وانخشیدن ونیکو گردانیدن وقد ورد فی الشعر قسمت بمعنی عممت فی القسم

اَلتَّقْلِیْمُ بسیار چیدن ناخن وسم۔
اَلتَّلْتِیْمُ نیک پوشانیدن۔
اَلتَّکْلِیْمُ مبالغۃ الکدم۔
اَلتَّکْرِیْمُ وَالتَّکْرِمَۃُ گرامی کردن۔
اَلتَّکْلِیْمُ وَالْکِلَاءُ وَالْکَلَاءُ باکسی سخن گفتن
وَالتَّکْلِیْمُ خستہ کردن۔
اَلتَّلْدِیْمُ التردیم اَلتَّلْطِیْمُ مبالغۃ اللطم
اَلتَّلْقِیْمُ لقمہ فروبرانیدن ولقمہ دادن کسی را
اَلتَّنْجِیْمُ بسیار ہا دادن مال وانچہ بدان ماند
وبہ نجوم حکم کردن۔
اَلتَّشْشِیْمُ بوی گوشت بگشتن ودرشدن دردے
ولایکون الافی الشر۔
اَلتَّنْظِیْمُ مبالغۃ النظم۔
اَلتَّنْعِیْمُ بناز ونعمت پروردن۔
اَلتَّہْدِیْمُ مبالغۃ الہدم۔
اَلتَّہْکِلُ التقنیۃ۔
اَلتَّبْدِیْنُ بزاد برآمدن۔
اَلتَّبْطِیْنُ جامہ را استر کردن وفی الحدیث
یبطن لحیتہ ای یاخذ من تحت الذقن الشعر
وہذا من باب السلب۔
اَلتَّبْیِیْنُ باریک کردن نظر وہو فی الحدیث
اَلتَّثْمِیْنُ ہشت گوشہ کردن۔
اَلتَّجْبِیْنُ بدل خواندن وبدل کردن
جفن اذا طعم فی الخفان۔
اَلتَّحْرِیْنُ اوازار برگردانیدن وفی
الحدیث ان الشیطان یحرنہ معناہ یوسوس
الیہ ویقول لہ لم ترکت اہلک ومالک وضیعتہ حتی یحزنہ
اَلتَّحْسِیْنُ نیکو کردن۔
اَلتَّحْصِیْنُ استوار کردن۔
اَلتَّخْشِیْنُ درشت کردن خشونت صدرہا وغرتہ
اَلتَّخْمِیْنُ بگمان سخت گفتن۔
اَلتَّدْخِیْنُ دود کردن۔
اَلتَّدْمِیْنُ سرگین زمین زدن ودمن القوم
دارہم وہو تسویۃ ہم ایاہا مما یجتمع فیہا۔
اَلتَّدْہِیْنُ چرب کردن ومنہ قولہم قوم مدہنون
علیہم اثار النعم۔
اَلتَّرْتِیْنُ پنبہ آگندہ کردن۔
اَلتَّرْدِیْنُ من الردن جامہ را بن آستین کردن
اَلتَّرْقِیْنُ خضاب کردن بہ حناء والترقین
فی کتاب الحسابات تسوید الموضع لئلا یتوہم
انہ ابیض لئلا یقع فیہ حساب وہو لفظۃ نبطیۃ و
معناہ الفارغ۔
اَلتَّرْکِیْنُ التشبیہ۔
اَلتَّسْخِیْنُ گرم کردن۔
اَلتَّسْطِیْنُ برپای کردن ستونہا۔
اَلتَّسْکِیْنُ بیا ماندن۔

اَلتَّسْمِیْنُ۔ روغن دادن و فربہ کردن و سرد کردن بلغت یمن۔

اَلتَّضْمِیْنُ۔ چیزی بیاندانی فراکسی دادن و درمیان چیزے نہادن و منہ الحدیث لا تشترو لبن الغنم والبقر مضمنًا لا تشترو وہو فی الضرع والمضمن من الشعر ما ضمنتہ بیتًا و من البیت ما لم یتم معناہ الا بالذی یلیہ منہ ایضًا۔

اَلتَّعْنِیْنُ۔ دود کردن و منہ الحدیث عفنوا لہا یرید بخروالہا۔

اَلتَّغْضِیْنُ۔ التشنیع والرجاع ایضًا۔

اَلتَّفْتِیْنُ۔ بفتنہ افگندن۔

اَلتَّقْرِیْنُ۔ ہمبون کردن۔

اَلتَّقْطِیْنُ۔ پنبہ دانہ بیاوردن۔

اَلتَّکْفِیْنُ۔ کفن کردن۔

اَلتَّلْبِیْنُ۔ خشت زدن۔

اَلتَّلْجِیْنُ۔ برگ خطمی ہم زدن تا ستبر و دوسندہ شود

اَلتَّلْحِیْنُ۔ بہ لحن منسوب کردن۔

اَلتَّلْسِیْنُ۔ چیزے را زبانہ کردن۔

اَلتَّلْعِیْنُ۔ مبالغۃ اللعن فلان ملعن اذا کان لا یقری الضیف۔

اَلتَّلْقِیْنُ۔ التفہیم

اَلتَّلْہِیْنُ۔ نہاری دادن۔

اَلتَّمْتِیْنُ۔ استوار کردن۔

اَلتَّمْدِیْنُ۔ شہر ساختن۔

اَلتَّمْرِیْنُ۔ نرم کردن۔

اَلتَّمْشِیْنُ۔ شیر فروہشتن بکرہ۔

اَلتَّمْلِیْنُ۔ دست دادن و جای دادن یقال مکنتک و مکنت لک مثل نصحتک و نصحت لک و قال ابو علی یجوز ان یکون علی حد قولہ ردف لکم۔

اَلتَّنْتِیْنُ۔ گندہ گردانیدن۔

اَلتَّہْجِیْنُ۔ جعل الشیٔ ہجینًا و تہجین الامور تقبیحہ

اَلتَّہْدِیْنُ۔ فراخواب کردن کودک بسخن و درنگی شدن و بی خرد گردانیدن۔

اَلتَّذْلِیْلُ۔ ذہاب العقل من الہوی۔

اَلتَّرْفِیْہُ۔ آسان گردانیدن کار بر کسی۔

اَلتَّسْفِیْہُ۔ بے خرد خواندن۔

اَلتَّشْبِیْہُ۔ مانند کردن۔

اَلتَّعْضِیْہُ۔ خار بریدن۔

اَلتَّفْزِیْہُ۔ الافراہ۔

اَلتَّفْقِیْہُ۔ زیرک و فقیہ گردانیدن۔

اَلتَّکْرِیْہُ۔ دشمن گردانیدن۔

اَلتَّنْبِیْہُ۔ بیدار کردن و مشہور کردن و دلالت کردن بر چیزیکہ از ان غافل باشد و ہذا یعدی الی المفعول الثانی بعلی۔

اَلتَّنْزِیْہُ۔ دور کردن بدوری صفت کردن

اَلتَّنْفِیْبُ۔ الانفاہ۔

ومن المضاعف

اَلتَّتْبِیْبُ۔ ہلاک کردن۔
اَلتَّجْبِیْبُ۔ از جنگ بگریختن وان سبلغ التجمیل رکبتہ الیدو عرقوب الرجل۔
اَلتَّحْبِیْبُ۔ دوست گردانیدن و سیراب شدن شتر۔
اَلتَّخْبِیْبُ۔ بندہ کسی را بردو تباہ کردن۔
اَلتَّدْبِیْبُ۔ تشافتن در رفتن و رونہ بآخر رسیدن و ذئب ای اکثر الذئب وطعان غیر تذبیب اذا بولغ فیہ۔
اَلتَّرْتِیْبُ۔ پرورون۔
اَلتَّزْبِیْبُ۔ باکف شدن دھن و موبز کردن
اَلتَّسْبِیْبُ۔ سبب ساختن۔
اَلتَّشْبِیْبُ۔ صفت جمال زنے کردن وحال خود باوے در عشق بگفتن۔
اَلتَّضْبِیْبُ۔ بشیر بر زدن و ضبوا الصبیکم ای اتخذوا لہ ضبیبۃ وہی سمن و رب یجعل للصبی فی عکۃ۔
اَلتَّطْبِیْبُ۔ مغز در میان مشک گرفتن۔
اَلتَّغْبِیْبُ۔ تقصیر کردن و منہ الحدیث یغبب عن ھلاک المسلمین ای لم یخبر بکثرۃ من ھلک منھم و در رونہ یکبار دو شیدن شتر

وگویند وغیب عنہ ای دفع۔
اَلتَّقْبِیْبُ۔ بقبہ کردن۔
اَلتَّلْبِیْبُ۔ گریبان کسی بگرفتن و بکشیدن وبادانہ شدن کشت۔
اَلتَّشْتِیْتُ۔ پراگندہ کردن۔
اَلتَّفْتِیْتُ۔ خرد مرد کردن۔
اَلتَّقْتِیْتُ۔ روغن در گل بردون یا چیزے خوشبوی کردن۔
اَلتَّبْتِیْتُ۔ استکار اکردن خبر والتشدید للمبالغۃ
اَلتَّحْتِیْتُ۔ برافتر ولیدن۔
اَلتَّثْتِیْثُ۔ التبتیت۔
اَلتَّرْجِیْحُ۔ ابرناک شدن و بپوشانیدن سلاح و پوشیدہ شدن سلاح۔
اَلتَّزْجِیْحُ۔ باریک کردن ابرو وفی الحدیث تم زجج موضعہا معناہ سوی موضع النقر واصلہ ماخوذ من تزجیح الحواجب وہو حذف زوائد الشعر فیشبہ تسویۃ لموضع النقر قد وقع تسویۃ لتزجیح الحواجب وقیل ماخوذ من الزج وہو ان یکون النقر قد وقع فی طرف من الشفۃ فشد علیہ زجاج لیمسکہ ویحفظ ما فی بطنہ۔
اَلتَّشْجِیْحُ۔ مبالغۃ الشح۔
اَلتَّعْجِیْجُ۔ الاعجاج وخانہ پر دود کردن۔
اَلتَّلْجِیْجُ۔ در تردد فی دریا شدن کشتی۔

اَلتَّهْجِیْمُ۔ چشم بکود فرو شدن۔
اَلتَّضْجِیْمُ۔ درست شدن۔
اَلتَّشْخِیْمُ۔ دنبال بزمین فرو بردن ملخ۔
اَلتَّبْدِیْدُ۔ پراگندہ کردن۔
اَلتَّجْدِیْدُ۔ نو کردن و ببریدن پستان استر و کسا را مجدد فیہ خطوط مختلفۃ۔
اَلتَّجْدِیْدُ۔ تیز نگریستن و حد چیزی پدید کردن
اَلتَّجْدِیْدُ۔ انجوغ گرفتن۔
اَلتَّرْدِیْدُ وَالتِّرْدَادُ۔ بسبی واگردانیدن در جل مرد و حائر بائر۔
اَلتَّسْدِیْدُ۔ توفیق دادن براست گردانیدن وفی الحدیث ثم لیسدد ای یقتصد فلا یغلو ولا یسرف۔
اَلتَّشْدِیْدُ۔ استوار کردن و سختی نہادن بر کسی و مشدد کردن حرف۔
اَلتَّعْدِیْدُ۔ مالی کہ آنرا عدد بسیار باشد جمع کردن و باستقصای چیزے شمردن۔
اَلتَّقْدِیْدُ۔ قدید کردن گوشت۔
اَلتَّمْدِیْدُ۔ کشیدن۔
اَلتَّنْدِیْدُ۔ کسی را بہ بدی معروف کردن و یعدی بالباء و آواز بلند برداشتن۔
اَلتَّہْدِیْدُ۔ بیم کردن۔
اَلتَّجْرِیْرُ۔ نیک بکشیدن۔

اَلتَّحْرِیْرُ۔ آزاد کردن و مہذب کردن سخن و تحریر الولدان تفرد بہ بطاعۃ اللہ و خدمۃ المسجد۔
اَلتَّشْرِیْرُ۔ بآفتاب خشک کردن فی الحدیث اخرجا ما تقرران من الکلام ای ما تجمعا فیہ صدورکما
اَلتَّطْرِیْرُ۔ تیز نگریستن۔
اَلتَّعْرِیْرُ۔ سرگین در زمین زدن۔
اَلتَّغْرِیْرُ وَالتَّغِرَّۃُ۔ در خطر و ہلاکت افگندن و یعدی بالباء و غررت بنتیتا الغلام و ما تطلم بنتیتاہ و فی الحدیث الا تعریراہ من الغرار وہو النوم القلیل۔
اَلتَّقْرِیْرُ۔ قرار آوردن و آرام دادن
اَلتَّکْرِیْرُ وَالتَّکْرَارُ۔ بسبی واگردانیدن
اَلتَّمْرِیْرُ۔ تلخ گردانیدن۔
اَلتَّخْرِیْزُ۔ رخنہ کردن سرو ندان چنانکہ سر ندان جوانان باشد۔
اَلتَّرْزِیْزُ۔ آہار دادن و مہرہ زدن کاغذ و رزت لک لامتر زیزا ای مطاطئۃ لک۔
اَلتَّعْزِیْزُ وَالتَّعِزَّۃُ۔ نیرومند کردن و منہ الحدیث انکم لمعزز بکم ای مشدد و برہم نشاندن بالان زمین را۔
اَلتَّلْزِیْزُ۔ استوار کردن۔
اَلتَّقْرِیْزُ۔ نیک بجنبانیدن۔

اَلتَّشْبِيْشُ - اندک برگ و باریک ساق شدن خرما بن وگره گرفتن آن و خشک شدن وی در آشیان کردن مرغ و منه الحدیث ولا یملا بتینا تعشیشا ای لا نخونا فی طعامنا فنجاء فی هذه الزاویة شیئا و فی تلک الزاویة شیئا کالطیور اذا عششت عششته فی مواضع شتی او من عشش الخبز اذا تکسرج وفسد تریدانها تحسن مراعاة الطعام المخبوز وتعهده بان تطعم منه اولا فاولا طریا واول الغفل امره فیتکرج ویفسد ومن رواه بالغین فهو یروی بیننا بالنونین ویکون ماخوذة من الغش وقال ابن السکیت التعشیش النمیمة۔

اَلتَّبْصِيْصُ - چشم واکردن سگ بچه۔

اَلتَّحْصِيْصُ - بجص کردن والتبصیص ایضا

اَلتَّخْصِيْصُ - خاص کردن۔

اَلتَّرْصِيْصُ - الرّص ونقاب تنگ بر بستن زن چنانکه جز چشم وی نتواند دید بارزیر بند و زنبیل

اَلتَّقْصِيْصُ - التجصیص۔

اَلتَّلْصِيْصُ - فی البنیان الترصیص۔

اَلتَّحْضِيْضُ - برافروختن۔

اَلتَّعْضِيْضُ - مبالغة الفض۔

اَلتَّفْضِيْضُ - بسیم گرفتن۔

اَلتَّخْلِيْطُ - مخلط بافتن۔

اَلتَّعْلِيْطُ - مبالغة۔

اَلتَّجْفِيْفُ - خشک کردن برگستوان بستاندن

اَلتَّخْفِيْفُ - گرد چیزی در آوردن وفی الحدیث خفف وجهدای قل مالہ۔

اَلتَّخْفِيْفُ - سبک کردن۔

اَلتَّدْفِيْفُ - بالدال زود بگشتن خسته وبالذال لغة ایضا عن الفارابی وابعدہ بالی۔

اَلتَّصْفِيْفُ - رسته کردن و تنک کردن گوشت

اَلتَّطْفِيْفُ - کم پیمودن کیل ومنه الحدیث طفف بی الفرس مسجد بنی زریق حتی کاد یساوی المسجد یعنی قارب ولم یبلغ هناک وقیل وثب یقال طففت بفلان موضع کذا ای رفعته الیه وحاذیته به۔

اَلتَّلْفِيْفُ - نیک در پیچیدن۔

اَلتَّحْقِيْقُ - حقیقت کردن و بدانستن وحقیقت قوله وظنه ای صدقت۔

اَلتَّدْقِيْقُ - باریک کردن و نیک بکوفتن۔

اَلتَّرْقِيْقُ - تنک و نیکو بکردن سخن ومنه المثل اعن وصبوح ترقق الترقیق السلخ من قبل الراس علی خلاف ما یسلخ الناس الیوم وفی الحدیث مالی اراک رققا قال شمرہ یعنی تخفیف الشعر

اَلتَّشْقِيْقُ - نیک شگافتن وشقق الکلام

اذا اخرجه احسن مخرج۔
التَّحْلِيكُ۔ نیک بخاریدن۔
التَّشْكِيكُ۔ شک افگندن۔
التَّفْكِيكُ۔ ازہم باز کشادن۔
التَّبْدِيلُ۔ نیک ترکردن۔
التَّحْلِيلُ۔ جُل بر ستور افگندن وہمہ را فراہم آوردن وبیرشانیدن چیزے۔
التَّحْلِيلُ وَالتَّحِلَّةُ۔ حلال کردن والتحلیل کسی بجای فرود آمدن قولہم فعلتہ تحلة القسم ای لم افعل الا بقدر ما حللت به یمینی ان لا افعله لم ابالغ ثم قال لکل شیء لم یبالغ فیه تحلیل یقال ضربته تحلیلا والباب یدل علی فتح الشیء
التَّخْلِيلُ۔ خلال کردن وسرکہ گردانیدن وسرکہ شدن وخلال فلان وہو یاکل اذا خصلی
التَّذْلِيلُ۔ خوار کردن وقولہ تعالی وذللناها تذلیلا ای سویت عظامها وذللتها ولیست من الضعف وقیل معناه ذللناها اذ نیتها منهم من قولهم حائط ذلیل اذا کان قصیرا
التَّصْلِيلُ۔ نیک گندہ شدن گوشت
التَّضْلِيلُ۔ بے راہ کردن۔
التَّظْلِيلُ۔ سایہ افگنی کردن ودرسایہ کردن

التَّعْلِيلُ۔ پیاپے شراب دادن وسیوہ پیاپے رفتن وبچیزے مشغول کردن وعلت زائل کردن وچیزے را علت نہادن
التَّغْلِيلُ۔ نیک غالیہ را بکار داشتن۔
التَّقْلِيلُ۔ رخنہ بسی کردن التقلیل ازمک کردن وباندک فانمودن منہ تقللکم فی اعینهم
التَّكْلِيلُ۔ پوشانیدن تاج وبزدلی کردن درحرب وبزدلی کردن کاذمن الاضداد وسحاب مکلل ملمع بالبرق ویقال هو الذی حوله قطع من السحاب فهو مکلل بهن وهو اخوذ من الاکلیل وروضة مکللة ای حفت بالنور وفی الحدیث نهی عن تقصیص القبور وتکلیلها قیل فعلها بناء مثل الکلل وهی الصوامع والقباب التی تبنی علی القبور وقیل ضرب الکلة علیه وهی ستر رقیق
التَّهْلِيلُ۔ لا الہ الا اللہ گفتن وبزدلی کردن درحرب۔
التَّتْمِيمُ وَالتَّمَّمُ۔ تمام کردن وتم الرجل اذا صار تمیما الرأی والهوی والمحامد تممت العظیم تتمیما وذلک اذا کان عنتا فانبته التَّتْمِيمُ فی الحدیث لعن الله المتمات من النساء اراد المتر جلات یتخذن شعور هن جمة و فعل الرجل الایسلنها ارسال النساء شعورهن

التَّهْمِیمُ۔ سیاہ شدن سر بموی و چوزہ ہیر
ومتعہ دادن زن را پس از طلاق و روئے
را سیاہ کردن با نگشت۔
التَّذْمِیمُ۔ مبالغۃ الذَّم۔
التَّزْمِیمُ۔ بسیار مہار در گردن کردن
التَّصْمِیمُ۔ بگذشتن در رفتن و جزآن
و بگذشتن شمشیر از ان چیزے کہ بر آید
وصَمِّمْ اے عض دنیب قلم بریسل ما عض
التَّطْمِیمُ یقال طمم الطائر اذا وقع علی الغصن
التَّعْمِیمُ۔ ہمہ را فرا رسانیدن و کف بر آوردن
شیر تشبیہا بالعمامۃ و عمامہ پوشانیدن۔
التَّکْمِیمُ۔ غلاف تنگ فربہ بر آوردن
درخت و کلاہ پوشانیدن۔
التَّرْنِینُ۔ بانگ آوردن کمان۔
التَّعْنِینُ۔ عنان کردن لگام اسپ را
وعنوان کردن نامہ را وعنن الرجل من
مرأتہ اذا حکم القاضی علیہ بالعنۃ او منع
عنہا بالسحر۔
التَّقْنِینُ والتَّقْنِیطُ۔ گوناگون کردن ومنہ
الحدیث مثل التقنین فی الثواب ہو البقعۃ
السخیفۃ فی الثوب الصفیق۔
التَّفْهِیمُ۔ در ماندن۔

التَّوْثِیبُ۔ بر بالش نشاندن۔
التَّوْجِیبُ۔ بیفگندن و بعد ہا لباس
و در شبانروزی یکوقت نہادن طعام
خوردن او فی الحدیث لا توجیبا ای فتورا۔
التَّوْصِیبُ والتَّوْصِیلُ واحد۔
التَّوْقِیتُ۔ وقت نہادن را لتکیب
یدل علی حدثی ولکنہ من زمان وغیرہ۔
التَّوْکِیتُ۔ نقطہ نقطہ رنگ پختگی رخسا
پدید آمدن۔
التَّوْرِیثُ۔ میراث دادن تقول ورثت
فلانا ای ادخلت فی مالہ علی ورثتہ۔
التَّوْدِیمُ۔ از دجان رگ زدن۔
التَّوْشِیمُ۔ بہم آوردن۔
التَّوْتِیحُ۔ الایتاح۔
التَّوْشِیحُ۔ وشاح در گردن کسی کردن و
نہیۃ موشحۃ لہا طرتان من جانبیہا۔
التَّوْرِیقُ۔ سہم تاب کردن۔
التَّوْرِیخُ۔ سرزنش کردن۔
التَّوْرِیخُ۔ تاریخ کردن نامہ و آنچہ بدان ماند
التَّوْشِیحُ۔ شوخگن گردانیدن۔
التَّوْجِیدُ۔ الایغاظ۔
التَّوْقِیدُ۔ ثابت ماندن یقال قید فلان حیث فی الارض ذا ثبتہا
التَّوْحِیدُ۔ یکی گفتن۔

من المعتل الواوی

اَلتَّوْرِیْدُ۔ گلگون کردن وگل بیرون آوردن درخت۔

اَلتَّوْسِیْدُ۔ چیزیرا بالش کردن۔

اَلتَّوْطِیْدُ۔ برجای بداشتن واستوار کردن

اَلتَّوْفِیْدُ۔ وفد فرستادن۔

اَلتَّوْقِیْدُ۔ آتش برافروختن۔

اَلتَّوْکِیْدُ۔ استوار کردن۔

اَلتَّوْلِیْدُ۔ ازگوسپند بچہ گرفتن وازاصلے چیزے پدید آمدن وپدید آوردن وعربیۃ مولدۃ ورجل مولد اذا کان عربیا غیر محض وفی الحدیث انا ولد تکای ربتیک۔

اَلتَّوْبِیْرُ۔ التعفیۃ ومحو الاثر وبرت الارنب اذا مشت فی الحزونۃ لئلا یتبین اثرھا ومنہ الحدیث لاتوبروا تتاجروا۔

اَلتَّوْتِیْرُ۔ کمان بزہ کردن۔

اَلتَّوْنِیْرُ۔ نرم کردن بسر ومانند ان۔

اَلتَّوْذِیْرُ۔ پارہ پارہ کردن گوشت و نیشتر زدن جراحت۔

اَلتَّوْشِیْرُ۔ تیز کردن دندان۔

اَلتَّوْعِیْرُ۔ درشت کردن راہ۔

اَلتَّوْغِیْرُ۔ سخت گرم کردن۔

اَلتَّوْفِیْرُ۔ تمام کردن وبسیار کردن۔

اَلتَّوْقِیْرُ۔ بشکوہ داشتن وشکوہ مند کردن

اَلتَّوْکِیْرُ۔ معانی بناکردن وپر کردن تنگم ومشک۔

اَلتَّوْعِیْزُ۔ الایعاز۔

اَلتَّوْرِیْسُ۔ بورس رنگ کردن وآن نباتے کہ بزعفران ماند۔

اَلتَّوْبِیْشُ۔ اوباش فراہم کردن۔

وَحَّشَ الرَّجُلُ اذا بشق بہ بعلاحہ مخافۃ ان یلحق فی الحدیث قد وحش ای بین فضائل

اَلتَّوْدِیْشُ۔ بریکدیگر اغالیدن۔

اَلتَّوْطِیْشُ۔ اماہ کردن وجہ یقال ضربوہ فما وطیش الیہم ای لم یذعروہ

اَلتَّوْبِیْصُ۔ چشم باز کردن سگ بچہ۔

اَلتَّوْصِیْصُ۔ فی الانتقاب الرصیص

اَلتَّوْقِیْصُ۔ ہیزم باریک برآتش فگندن

اَلتَّوْرِیْضُ۔ ان یخرج الرجل غائطہ و نحوہ بمرۃ واحدۃ وکذلک فی کل شیء وفی الحدیث لاصیام لمن لم یورض من اللیل ای لم ینو یقال ارضت الصوم ورضتہ اذا نویتہ

اَلتَّوْرِیْطُ۔ درہلاکت افگندن۔

اَلتَّوْسِیْطُ۔ اندرمیان کردن ودیدونیم کردن چیزے

اَلتَّوْدِیْمُ۔ پدرود کردن ودست بداشتن و بناز پروردن کشن برای کشتنی وچیزے درجای نہادن تاتباہ نشود والترکیب

یدل علی الترک والتخلیۃ۔
اَلتَّوْرِیْمُ۔ الکف ومنہ الحدیث ورع اللص والاتراعہ۔
اَلتَّوْزِیْعُ۔ بخش کردن۔
اَلتَّوْسِیْعُ۔ فراخ کردن۔
اَلتَّوْشِیْعُ۔ پنبہ زدہ در پیچیدن و رقم کردن جامہ
اَلتَّوْصِیْعُ۔ نکندہ زدن جبہ۔
اَلتَّوْقِیْعُ۔ نامہ را توقیع کردن و شمشیر و یکان و انچہ بدان ماند تیز کردن و ہر چیزے افکندن و ستور را لبشت ریش کردن و طریق موقع ای مذلل و رجل موقع للذی اصابہ البلایا و کذلک البعیر۔
اَلتَّوْلِیْعُ۔ کالتلمیع الا ان التولیع استطالۃ لیلتقی وُزِعَ الجنین اذا صور فی البطن۔
اَلتَّوْجِیْفُ۔ الوجف وبعصا زدن۔
اَلتَّوْظِیْفُ۔ وظیفہ بر نہادن والترکیب یدل علی تقدیر الشیء۔
اَلتَّوْقِیْفُ۔ واقف گردانیدن و دست بر بن در دست کسی کردن و بموقف ایستادن
اَلتَّوْنِیْقُ۔ استوار کردن وثقت فلانا اذا قلت لہ انہ ثقۃ۔
اَلتَّوْرِیْقُ۔ برگ بیاوردن درخت
اَلتَّوْسِیْقُ۔ پیست ساختن وسقت الحنطۃ ای جلتہا وسقا

اَلتَّوْشِیْقُ۔ بسیار تقدید کردن۔
اَلتَّوْعِیْقُ۔ بد خواندن۔
اَلتَّوْفِیْقُ۔ سزاوار کردن و گردانیدن والباب یدل علی ملائمۃ الشیئین۔
اَلتَّوْرِیْكُ۔ گناہ بر کسی نہادن و بر سر زن ستور نشستن و یک سر زن بر زن نہادن وورک الجمل جاوزتہ وورکن ای عدلن والتوریک فی الیمین نیۃ نیویہا الحالف غیر ما نواہ استحلفہ وہو فی حدیث ابراہیم النخعی وکان یجیزہ انکان الحالف مظلوما۔
اَلتَّوْسِیْلُ۔ نزدیک جستن و بعدی بالی
اَلتَّوْصِیْلُ۔ مبالغۃ الوصل۔
اَلتَّوْکِیْلُ۔ وکیل کردن کسی را بر چیزی گماشتن و کار با کسی گذاشتن۔
اَلتَّوْحِیْمُ۔ آرزوی آبستنی بدادن و گوسپند گشتن از بہروی۔
اَلتَّوْدِیْمُ۔ افزون شدن و قلادہ در گردن سگ کردن۔
اَلتَّوْذِیْمُ۔ علاج کردن ذم ناقۃ راو ذم الناقۃ اذا قطع ما یخرج من رحمہا۔
اَلتَّوْرِیْمُ۔ برا ماہیدن منہ ورم فلان بانفہ اذا شمخ بانفہ وتجبر۔
اَلتَّوْسِیْمُ۔ بموسم آمدن وبسی داغ کردن
اَلتَّوْشِیْمُ۔ مبالغۃ الوشم۔

التَّوْصِیم۔ فی الجسد کالتکسیر والفترة والکسل ومنه الحدیث لاتوصیم فی الدین ای لاتفتروا فی اقامة الحدود ولاتحابوا فیها۔

التَّوْهِیم۔ بغلط افگندن۔

التَّوْطِین۔ وطن گرفتن دل بر چیزے نہادن

التَّوْهِین۔ سست کردن۔

التَّوْجِیه۔ چیزے یک نسق کردن روئے زاگرداندن وکسی را کسیل کردن بکارے والتوجه ایضا الحرکة قبال الروی المقید کفتحة رای الخزی وکسرة میم الحمق وضمة رای العراق واخت لافیها عیب فی الحدیث قد وجهت سانفته ای اخذت وجهها ستترک فیه قیل وجهها ای ازلتها من المکان الذی امرت ان تلزمها وجعلتها امامک

التَّوْلِیة۔ شیفتہ گرداندن ومنه الحدیث لاتوله والدة بولدها ای لایفرق بین المرأة وولدها وذلک فی السباء۔

ومن التفعیل المفرق

التَّوْجِیَة۔ شتابانیدن۔

التَّوْرِیَة۔ بوشانیدن چیزی بافگندن خبری دیگر ماخوذ من وراء الشئی کانک ترکت الشئی الذی یلیک وتجاوزت الی ماوراءه واندیشیدن کردن زشتی جراحت دار وکندہ

راه آتش بیرون آوردن از آتش زنه وحره کردن وهو فی الحدیث۔

التَّوْشِیَة۔ مبالغة الوشی۔

التَّوْصِیَة والوَصَاة۔ امر کردن فرمودن

التَّوْفِیَة۔ تمام بدادن۔

التَّوْقِیَة۔ مبالغة الوقایة۔

التَّوْلِیَة۔ روی فراکردن پشت بگردانیدن وهی من الاضداد وهو الی گرداندن وچیزے بدانچہ خریدہ باشی فراکسی دادن ویقال اولیتک القلاص اذا صیرتها لیستقیلها بوجه ومنه فلتولیک قبلة ترضاها والباب یدل علی القرب۔

ومن المعتل الیائی

التَّیْسِیر۔ آسان کردن ومنه یسر الله للیسری وعسر للعسری وتیسر الماء بسیار شدن نسل وشیر گوسپند۔

التَّیْبِیس۔ خشک کردن۔

التَّیْقِیظ۔ گرد برانگیختن وبیدار کردن۔

التَّیْمِیل۔ رنگ کردن بادیدع وهو لزعفران

التَّیْتِیم۔ یتیم گرداندن مضاعفہ۔

التَّیَمُّم۔ کسی را تیمم دادن وقصد کردن

التَّیَمُّن۔ بردست راست رفتن وبیمن درآمدن وبه برکت دعا کردن کسی را یقال یمن علیه۔

ومن الاجوف الواوی

التَّبْوِیب۔ باب کردن۔

اَلتَّثْوِيْبُ - باد آشر دادن و پیاپی خواندن
اَلتَّرْجِيْبُ - گریبان کردن پیراهن را و فی الحدیث
محبوب علی ای ترس مایه خود سی جیب الدرع
اَلتَّحْوِيْبُ - زبر کردن استر -
اَلتَّذْوِيْبُ - بگداز انیدن فی الحدیث
کان یذوب اسمای الخمر و اثنا -
اَلتَّرْوِيْبُ - ماست گرد انیدن -
اَلتَّصْوِيْبُ - به نشیب فرو آمدن کسی را
در کاری بصواب منسوب کردن -
اَلتَّغْوِيْتُ - غایت کردن -
اَلتَّفْوِيْتُ - بمیرانیدن -
اَلتَّغْوِيْثُ - فریاد خواستن -
اَلتَّلْوِيْثُ - آلوده کردن و تیره کردن -
اَلتَّنْوِيْجُ - تاج بر سر کسی نهادن -
اَلتَّرْوِيْحُ - روا کردن -
اَلتَّزْوِيْجُ - مرد را زن دادن و شوهری دادن
و یعدی الی المفعولین حتی عن الکسائی زوجنا
امراۃ و بامراۃ ایضا و هفت و قرین کردن و
و یعدی الی المفعول الثانی بالباء -
اَلتَّعْوِيْجُ - کژ کردن -
اَلتَّرْوِيْحُ - راحت دادن و منه الترویحة
و خوشبوی کردن باماوی بردن چهارپای
را شبانگاه -

اَلتَّشْوِيْبُ - خشک گردانیدن آفتاب
نبات را و خشک شدن آن بگرما اللازم
عن الغار ابی و فی الحدیث قبل ان یصوح
ای قبل ان یستبین صلاحه و ملوه من مرة
اَلتَّطْوِيْحُ - نا افگندن -
اَلتَّلْوِيْحُ - غلبه کردن کسی را -
اَلتَّلْوِيْحُ - اشارت کردن و بگذاشتن سخن
آفتاب و آتش گوشت را و گرم کردن چیزی باشتر
اَلتَّدْوِيْخُ - خوار کردن کسی را و دوخ آبلا
ای قهرها و استولی علی الهها -
اَلتَّنْوِيْخُ - رام کردن -
اَلتَّجْوِيْدُ - سره کردن و نیک گفتن -
اَلتَّخْوِيْدُ - بشتاب رفتن -
اَلتَّدْوِيْدُ - کرم در آفتاب و طعام افتادن
اَلتَّدْوِيْدُ - مبالغة الدود -
اَلتَّزْوِيْدُ - توشه دادن -
اَلتَّسْوِيْدُ - سیاه کردن و سودت
الابل و هو ان تدق اسنمتها البالی من شعر
فتداوی به ادبارها -
اَلتَّطْوِيْدُ - بسی فا داشتن رکوها -
اَلتَّعْوِيْدُ - خوی فا کردن کسی را و پیر شدن شتر
اَلتَّقْوِيْدُ - مبالغة القود -
اَلتَّهْوِيْدُ - نرم رفتن و نرم گفتن و هموار کردن

ومست گردانیدن بشراب۔
التَّعْوِیْذُ۔ تعویذ کردن وبازداشت خواست کسے
التَّثْوِیْرُ۔ برانگیختن گرد وفتنہ وجنگ و
خشم وشور انیدن۔
التَّجْوِیْرُ۔ بجور منسوب کردن وبیفگندن
التَّحْوِیْرُ۔ سپید کردن جامہ وجز آن و
گرد کردن نان در وقت پختن وداغ کردن
وہو فی الحدیث۔
التَّدْوِیْرُ۔ گرد کردن۔
التَّزْوِیْرُ۔ بیاراستن وکراہۃ الزائر
وفی الحدیث زوروا نفسہ علی نفسہ ای اتہموا علیہ
التَّسْوِیْرُ۔ دست رنجن پوشانیدن۔
التَّشْوِیْرُ۔ تشویر دادن ویعدی بالباء
واشارت کردن بدست سوی کسے ویعدی بنفسہ
التَّصْوِیْرُ۔ صورت کردن۔
التَّعْوِیْرُ۔ بچشم کردن وبنیاشتن چشمہ و
چاہ وعورت فلان اذا کذبت عنہ وردت
وعورتہ عن الامر ای صرفتہ عنہ۔
التَّغْوِیْرُ۔ بغور آمدن وقیلولہ کردن۔
التَّقْوِیْرُ۔ شکاف برکشیدن جامہ خرثرہ وانچہ
بدان مانند۔
التَّکْوِیْرُ۔ گرد کردن کالاراو آلبستن آن
وعمامہ برسر بستن وبیفگندن وفسر قولہ تعالی

اذا الشمس کورت بالفاظ مختلفۃ والجمیع یرجع
الی اصلہ الرمی الکف وتکویر اللیل علی
النہار تغشیتہ ایاہ ویقال زیادتہ من ہذا
فی ذلک۔
التَّنْوِیْرُ۔ روشن کردن وروشن شدن
وشگوفہ بیاوردن ونماز بروشنی صبح کردن
ونور ذراعہ اذا غزرھا بالابرۃ ثم ذر علیہا
النورۃ وما فی الحدیث نور بمعنی قلل بالمعنی الاول
التَّہْوِیْرُ۔ برھانیدن چیزے۔
التَّہْوِیْرُ۔ داداشتن۔
التَّہْوِیْرُ۔ شتر آب بردن۔
التَّہْوِیْرُ۔ بمردن وفوز الرجل بالبناء اذا
رکب بہا المفازۃ۔
التَّسْوِیْسُ۔ شیشہ در طعام افتادن۔
التَّقْوِیْسُ۔ بدو در آمدن ودر آوردن
التَّلْوِیْسُ۔ نگونسار کردن۔
التَّہْوِیْسُ۔ مہوس گردانیدن۔
التَّشْوِیْشُ۔ شوریدہ کردن ویعدی بنفسہ
التَّفْوِیْشُ۔ سپردنا دادن۔
التَّہْوِیْشُ۔ درآمیختن مردم وسخن وجز آن وہوش
القوم اختلطوا وکل شئی خلطہ فقد ہوشتہ۔
التَّخْوِیْصُ۔ فراگرفتن چیزے را اگرچہ
اندک باشد ویقال خوصہ الشیب وخوص فیہ

اذ ظهر فیه ونی الحدیث مثل التاج المخوص من الذهب
تخویص التاج ان یجعل فیه صفائح من ذهب
کالخصوص من خوص النخل والدیباج المخوص المنسوج به
التَّخْوِیضُ - حوض کردن -
التَّخْوِیضُ - بسیار در چیزی شدن یقال
خوض فی بجیعه -
التَّرْوِیضُ - نیک رام کردن ستور و مرغزار
کردن و شدن -
التَّعْوِیضُ - عوض دادن -
التَّفْوِیضُ - کار را کسی گذاشتن وفی
النکاح التزویج بلا مهر -
التَّقْوِیضُ - خیمه برکندن وقوضت البناء
نقضته من غیر هدم -
التَّحْوِیطُ - دیوار پست کردن -
التَّسْوِیطُ - بسیار بیامیختن -
التَّشْوِیطُ - چیزے فا آتش داشتن
تا موے او بسوزد -
التَّغْوِیطُ - چیزے از جای در آوختن
التَّجْوِیرُ - کرسنه داشتن -
التَّغْوِیرُ - کاستن و کاسته شدن -
التَّرْوِیعُ - ترسانیدن وفی الحدیث مروعین
المروع الملسم کانه یلقی فی روعه الصواب -
التَّصْوِیحُ - التصویح وفی الحدیث صوح به

فرسای جمج براسه -
التَّطْوِیعُ - فرمانبرداری کردن طوع فعل من طاع
الشیء یطوع اذا سهل وانقاد ومنه فطوعت له
نفسه قتل اخیه ای سهلت الامر فیه علیه -
التَّلْوِیعُ - مبالغة اللوع -
التَّهْوِیعُ - بقی آوردن -
التَّرْوِیغُ - چرب کردن لقمه -
التَّسْوِیغُ - روا داشتن ویعدی باللام
التَّصْوِیغُ - مبالغة الصوغ -
التَّجْوِیفُ - میان تهی کردن والمجوف من
الدواب الذی بلغ البیاض جوفه -
التَّخْوِیفُ - ترسانیدن ویعدی الی المفعولین
بحرف الجر ثم یتسع فیحذف -
التَّسْوِیفُ - کار واپس افگندن وسوفه
ای حکمه مالا -
التَّشْوِیفُ - مبالغة الشوف -
التَّطْوِیفُ - بسی فا گشتن -
التَّفْوِیفُ - بردباخطها سپید بافتن -
التَّلْوِیفُ - کوفه شدن -
التَّرْوِیقُ - صافی گردانیدن والبیت المروق
الذی مدفیه ستر دون السقف ورما قالوا
رواق البیت فارسی واق ظلمته والرواق سقف فی مقدم بیت
التَّزْوِیقُ - الستر دون السقف کذا فی کتاب والبیت المزوق

وصور فیہ من الزبق ثم قیل لکل منقش مزوق
وان لم یکن فیہ الزبق وزوقت الکلام الکتاب
از استہ وقومتہ۔
اَلتَّسْوِیْقُ۔ مبالغۃ السوق۔
اَلتَّشْوِیْقُ۔ آرزومند کردن۔
اَلتَّطْوِیْقُ۔ توانا گردانیدن طوق دار گردانیدن
وطوقتک الشیٔ ای کلفتہ وطوقت لہ نفسہ مثل
طوعت اے رخصت وسہلت۔
اَلتَّعْوِیْقُ۔ التثبیط۔
اَلتَّفْوِیْقُ۔ تیر راسوفار کردن وپر اگندہ
شیرہ دادن وفوق تیر برزہ کمان نہادن
اَلتَّلْوِیْقُ۔ چرب ونرم کردن طعام۔
اَلتَّنْوِیْقُ۔ رام کردن اشتر۔
اَلتَّسْوِیْکُ۔ مسواک کردن یقال سَوَّکَ
فاہ واذا قیل استاک او تسوک لم یذکر الفم۔
اَلتَّشْوِیْکُ۔ پستان از جای برخاستن و
دندان شتر برآمدن وخار بر دیوار نہادن و
باموی شدن چوزہ وسر پس از ستردن یعنی
باموی شدن پس از ستردن۔
اَلتَّحْوِیْلُ وَالتَّحْوَالُ۔ بسی فراوا گردیدن
اَلتَّحْوِیْلُ۔ بگردانیدن وبگردیدن۔
اَلتَّخْوِیْلُ۔ خداوند چیزی گردانیدن وبادشاہ
گردانیدن ہر چیزے۔

اَلتَّرْوِیْلُ۔ نیک بمالیدن نان بروغن و
فروگذاشتن اسپ آب دہن را در تو بردہ و
اندام را از بہر بول۔
اَلتَّزْوِیْلُ۔ فراتر کردن۔
اَلتَّسْوِیْلُ۔ بیاراستن۔
اَلتَّشْوِیْکُ۔ اندک شیر گردانیدن شتر
اَلتَّطْوِیْلُ۔ دراز کردن وزمان دادن
ویعدی باللام۔
اَلتَّعْوِیْلُ۔ اعتماد کردن وظلہ ساختن از بہر
باران وبآواز گریستن۔
اَلتَّقْوِیْلُ۔ سخن بر کسی بستن وفی الحدیث
اقول ما قولنی اللہ ای علمنی وامرنی ان اقول
اَلتَّمْوِیْلُ۔ مالدار کردن۔
اَلتَّنْوِیْلُ۔ عطا دادن۔
اَلتَّہْوِیْلُ۔ ترسانیدن وخویشتن بیارستن
زن وہول الشیٔ عندہ جعلہ ہائلا۔
اَلتَّدْوِیْمُ وَالتَّدْوَامُ۔ گرد برآمدن مرغ
در ہوا در پریدن وایستادن آفتاب در میان
آسمان وجوشش دیگ آب بنشاندن وترکردن
چیزی زعفران در آب بیفگندن ودومت
الخمر شارہا از اسکر فدار۔
اَلتَّرْوِیْدُ۔ مسویان گردانیدن یقال مہ رویدا
فلانا وبفلان۔

اَلتَّسْوِیْمُ۔ بچرا گذاشتن ستوران و بانشان کردن ایشان و جز آن و نیکو خلق گردانیدن ایشان و حاکم کردن کسی را در مال خویش و غارت کردن بر قومی و بعدی بعلے و سومت الرجل ذا خایتہ و سومہ ای ما یرید۔

اَلتَّعْوِیْمُ۔ دستہ بسیاری برہم نہادن۔

اَلتَّفْوِیْمُ۔ نان گندمی پختن۔

اَلتَّقْوِیْمُ۔ راست کردن و قیمت کردن۔

اَلتَّکْوِیْمُ۔ تودہ کردن۔

اَلتَّلْوِیْمُ۔ مبالغۃ اللوم۔

اَلتَّنْوِیْمُ۔ بخوابانیدن۔

اَلتَّھْوِیْمُ۔ بغنودن۔

اَلتَّخْوِیْنُ۔ خائن خواندن۔

اَلتَّدْوِیْنُ۔ در دیوان نبشتن۔

اَلتَّعْوِیْنُ۔ کدبانو شدن زن۔

اَلتَّکْوِیْنُ۔ ہست کردن۔

اَلتَّلْوِیْنُ۔ رنگ کردن و رنگ در آوردن غورہ

اَلتَّنْوِیْنُ۔ منون کردن اسم۔

اَلتَّھْوِیْنُ۔ آسان کردن۔

اَلتَّشْوِیَۃُ۔ سرشتہ کردن۔

اَلتَّشْوِیَۃُ۔ زشت خلق گردانیدن۔

اَلتَّعْوِیَۃُ۔ التعریس بکل من احتبس فی مکان فقد عوّہ۔

اَلتَّغْوِیَۃُ۔ زبان آور کردن و فریفتہ و ھن کردن

اَلتَّمْوِیَۃُ۔ آب دار کردن و موہت الشیء اے طلیتہ او ذھب تحت ذلک نحاس او حدید و منہ التمویہ وہو التلبیس۔

اَلتَّنْوِیَۃُ۔ بزرگوار گردانیدن و نام کسے بلند گردانیدن و بعدی بالبار۔

ومن الیائی

اَلتَّثْبِیْبُ۔ کالم شدن۔

اَلتَّجْبِیْبُ۔ پیراہن را گریبان کردن۔

اَلتَّخْیِیْبُ۔ نومید کردن۔

اَلتَّسْیِیْبُ۔ یلہ کردن ستور و انچہ بدان ماند و بندہ را سائبہ کردن و سائبۃ کان لرجل اذا قال لغلامہ انت سائبۃ فقد عتق ولا یکون ولاؤہ لمعتقہ ویضع مالہ حیث شاء وہو الذی ورد النہی عنہ۔

اَلتَّشْیِیْبُ۔ موی سپید کردن تقال شیب الحزن راسہ وبراسہ۔

اَلتَّصْیِیْبُ۔ الاصابۃ وہو قراءۃ طلحۃ لن یصیبنا الا ما کتب اللہ لنا۔

اَلتَّطْیِیْبُ۔ خوشبوی و خوش کردن۔

اَلتَّعْیِیْبُ۔ معیوب کردن و بعیب منسوب کردن

اَلتَّغْیِیْبُ۔ غائب کردن و فی الحدیث ولا تغیبے لا یمنع العبد ضالۃ ولا لقطۃ

والامر عزعا اسی مغیبا۔

التَّنْيِيبُ۔ پیر شدن اشتر و چیزے پیرانیدن ان نشان کردن۔

التَّهْيِيبُ۔ باھیبت گردانیدن۔

التَّلْيِيتُ۔ تسبخون کردن و خبکاری ساختن ومنہ الحدیث فکرھت ان اٰتیہ فقسمتہ تبیت الشئی حبسہ عندک لیلا وازحال بگردانیدن چیزے

التَّزْيِيتُ۔ روغن زیت دادن کسی را۔

التَّهْيِيتُ۔ کسی را بانگ خواندن ہوت لتنفیذ ویعدیان بالباء۔

التَّدْيِيثُ۔ رام کردن۔

التَّرْيِيثُ۔ درنگ کردن۔

التَّعْيِيبُ۔ دشنام کسی چیزی چسپیدن وچسپانیدن عیب چیزے را۔

التَّهْيِيجُ۔ برانگیختن۔

التَّشْيِيبُ۔ بردمیدن خط بافتن۔

التَّصْيِيحُ۔ خشک گردانیدن آفتاب نبات را

التَّضْيِيحُ۔ شیر باآب آمیختن کسی را دادن وامیختن آن

التَّطْيِيحُ۔ سرگشتہ کردن۔

التَّقْيِيحُ۔ ریم گرفتن ریش وجراحت وفی الحدیث

التَّنْيِيخُ۔ سخت وقوی گردانیدن فی الحدیث لایتیح اللہ عضامہ ای لاصلبہا ولاشد ومنہا

التَّلْيِيخُ۔ خوار کردن۔

التَّشْيِيخُ۔ پیر شدن وکسی را پیر خواندن از تجیل۔

التَّطْيِينُ۔ آلودہ کردن کسی را بقولی یا فعلی زشت

التَّشْيِيدُ۔ بلند کردن بنا۔

التَّعْيِيدُ۔ بعید حاضر آمدن وعید کردن

التَّقْيِيدُ۔ بند کردن وزخم بر زدن بر کتاب

ای عجم بر زدن بر کتاب۔

التَّحْيِيرُ۔ سرگشتہ کردن۔

التَّخْيِيرُ۔ گزیدن وبہ گزین کردن وفی الحدیث فخیر انیسا لے نفر۔

التَّدْيِيرُ۔ ان تلطخ اطبار الناقۃ بالبعر لئلا یرتضعہا الفصیل۔

التَّذْيِيرُ۔ لوشیدہ بر سر ستور کردن۔

التَّصْيِيرُ۔ گردانیدن۔

التَّطْيِيرُ۔ پرانیدن۔

التَّعْيِيرُ۔ سرزنش کردن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ۔

التَّغْيِيرُ۔ از حال بگردانیدن ومنہ الحدیث کرہ تغیر النسیک نقہ۔

التَّقْيِيرُ۔ بہ قیر بندودن۔

التَّنْيِيرُ۔ جامہ را علم کردن۔

التَّهْيِيرُ۔ التہویر۔

التَّمْيِيزُ۔ جدا کردن ولیس التمییز منقولا من المیز لانہ لو کان منہ لتعدی الی مفعولین ولہذا انظائر۔

التَّخْيِيْسُ - رام کردن خلیبہ ای ذلله -
التَّكْيِيْسُ - زیرک کردن فی الحدیث فسوا من البیوت ای تاخروا -
التَّجْيِيْشُ - لشکر کردن -
التَّبْيِيْضُ - سپید کردن و مشک را از آب وانا از شیر پر کردن -
التَّغْيِيْضُ - مقیم شدن شیر در پستانہ و غیضت الدم لقصته وحبسته -
التَّغْيِيْضُ - تقدیر کردن و سبب ساختن -
التَّغْيِيْطُ - سپیدی در پدید آمدن -
التَّشْيِيْطُ - التشویط ومنه شیطان فلان اللحم اذا دخنه ولم ینضجه -
التَّغْيِيْظُ - الاغاظة -
التَّقْيِيْظُ - پسندیدن چیزی کہ بدان قطان ما تقطن الشتاء کی یقال قیظ
التَّسْيِيْمُ - بکاد گل کردن -
التَّشْيِيْمُ - از پے مسافر و جنازہ فاشتن و دلیر گردانیدن و آتش بہیزہ تیز کردن و باتش سوختن -
التَّضْيِيْعُ - ضایع کردن -
التَّهْيِيْجُ - بقی آوردن -
التَّهْيِيْنُ - چرب کردن ثرید -
التَّجْيِيْفُ - مردار شدن -
التَّزْيِيْفُ - بہر دکردن -

التَّصْيِيْفُ - پسندیدہ بودن تا بستان را -
التَّضْيِيْفُ - مہمان فرود آوردن و مہمانی کردن و بخشیدن -
التَّغْيِيْفُ - بد دل شدن -
التَّثْيِيْفُ - افزودن شدن سیف فلان علی السبعین زاد
التَّضْيِيْقُ - کار تنگ و اگر فتن و تنگ گردانیدن
التَّعْيِيْقُ - تباہ گردیدن عیق الرجل فی رایہ اذا اختلط فلم یثبت شیئا -
التَّخْيِيْلُ - کسی را خیالی وظنے افگندن یقال خیل الیہ انہ کذا و باران ناک شدن آسمان و خیلت الناقة اذا وضعت قرب ولدها خیالا لیفزع عنہ الذئب فلا یقربہ
وخیلت علی الرجل اذا وجهت التهمة الیہ
التَّذْيِيْلُ - دراز دامن کردن مالغ -
التَّعْيِيْلُ - التسییب بپروردن -
التَّغْيِيْلُ - ضعیف رای خواندن -
التَّمْيِيْلُ - شراب نیم روز دادن و فی الحدیث لا یقیلن الا ولا یبیتن ای لا یمسک من المال ما جاره صباحا الی وقت القائلة ما جاره مساء ولا یمسکہ الی غد -
التَّمْيِيْلُ - میان دو کار متردد بودن تا کدام کند
التَّلْيِيْمُ - بعشق بند کردن یقال تیمہ الحب
التَّخْيِيْمُ - مقیم شدن و چون خیمہ کردن چیزرا

اَلتَّذْئِیْمُ۔ پیوستہ شدن باران و پیوستہ کردن عطا
اَلتَّرْتِیْمُ۔ مقام کردن جای و بعدی با بسیار
اَلتَّغْلِیْمُ۔ ابرناک شدن۔
اَلتَّبْیِیْنُ وَالتِّبْیَانُ۔ پدید کردن و پدید شدن
اَلتَّحْیِیْنُ۔ دریک وقت درسیدن و ہلاک کردن
اَلتَّدْیِیْنُ۔ کسی را وادین وا گذاشتن و
قول الشاعر دینیت امر بنیک ای ملکت
اَلتَّزْیِیْنُ۔ آراستن۔
اَلتَّطْیِیْنُ۔ بگل کردن و بعضہم ینکر التشدید
ویقول طان۔
اَلتَّعْیِیْنُ۔ عین چیزی فرانمودن و فی
الحدیث عین علی سارق ابی بکر ای اظہر
علیہ وآب در مشک نو ریختن تا درحال
استوار گردد و سوراخ کردن مروارید
وبدیہای کسے در روی وے گفتن۔
اَلتَّقْیِیْنُ۔ عروس بیاراستن۔
اَلتَّلْیِیْنُ۔ نرم کردن۔
اَلتَّنْبِیْہُ۔ التنویہ۔

ومن الناقص

اَلتَّثْبِیْتُ۔ مواظبت کردن بر چیزے
و در زندگانی کسی بردی تنا گفتن۔
اَلتَّجْبِیْہُ۔ برہیئت راکعان ایستادن و فی
الحدیث ویکون تجبیۃ رجل واحد قیاسا علی تحیۃ

ایضا ان نیکب علی وجہہ بارگاہ و فی الحدیث
لولوۃ مجباۃ ای مجوفۃ وقیل راد مجوبۃ ای
منقطعۃ فقدم البار واخر الواو واعلمہا
اَلتَّخْبِیَۃُ خبا کردن۔
اَلتَّرْبِیَۃُ۔ پروردن۔
اَلتَّصْلِیْبُ۔ پست داشتن سر را فی الحدیث کان لابی
راسہ ای لا یخفضہ جدا وقال بعضہم وہو موزن من
صبار وہین ابی دین قال الازہری الصواب بصوب
اَلتَّعْبِیَۃُ۔ لشکر بترتیب بداشتن جنگ
وعطر بیامیختن۔
اَلتَّلْبِیَۃُ۔ خوشبوی کردن بخور۔
اَلتَّلْبِیَۃُ۔ لبیک اللہم گفتن و کسی را لبیک
گفتن و جاے مقام کردن۔
اَلتَّشْتِیَۃُ۔ پسندہ بودن زمستان را
اَلتَّقْتِیْرُ۔ باز داشتن خرد از بازی کودکان و دریدہ کردن
یقال قتیت الجاریۃ اذا ادبتہا وسترتہا ومنعتہا اللعب مع الصبیان
اَلتَّرْجِیَۃُ۔ امید داشتن کسے را امید افگندن
اَلتَّرْجِیَۃُ۔ روزگار گذاشتن
اَلتَّسْجِیَۃُ۔ کسی را در جامہ پیچیدن و جامہ بمردہ پوشیدن
اَلتَّنْجِیَۃُ۔ برہانیدن و برالا افگندن و نجی
ارضہ اذا کسبہا مخافۃ الغرق۔
اَلتَّہْجِیَۃُ۔ ہجا کردن حرف۔
اَلتَّہْجِیْرُ۔ رفق کردن و بعدی بعن

وقربان کردن و چرانیدن گوسپند در چراگاه
التَّقْحِيَةُ - تو ابل را دیگ کردن دانه
یعنی بکلامه ای کذا و کذا اخذ من قحوی القلب وهو منه
التَّلْحِيَةُ - نکوهیدن یقال لحیت فلانا ای قلت
لحاک الله -
التَّنْحِيَةُ - دور کردن -
التَّحْنِيَةُ - خویشتن کشاده داشتن در سجود
وسپیدین و همانی الحدیث و بدر و در آمدن
التَّرْدِيَةُ - رد ابر افگندن کسے را -
التَّسْلِيَةُ - فرت در دادن چیزے را -
التَّصْلِيَةُ - دست بر هم زدن و اصلها
تصددة فابدلت الیاء من الدال -
التَّعْدِيَةُ - فراگذرانیدن و فعل متعدی
کردن بمفعول و فی الحدیث وعدی عن
الاخری ای ترکه لما رابه یقال عدعن هذا الامر
ای تجاوزه من غیره -
التَّغْدِيَةُ - چاشت دادن -
التَّفْدِيَةُ - کسی را گفتن که من فدای تو باد
التَّنْدِيَةُ - نمک و تر کردن و چرانیدن
شتر و اسپ میان نهل و علل و منه الحدیث لا تدعه
التَّغْذِيَةُ - پرورانیدن و بول انداختن سگ
و دویدن آب و خون -
التَّقْذِيَةُ - فاشه از چشم بیرون کردن

التَّتْرِيَةُ - تر کردن و فی الحدیث وشیری
ای یضع یده الارض من السجدتین فلا تفارقان
الارض حتی تعید السجود وکان یفعل ذلک حین
کبرت سنه -
التَّجْرِيَةُ - وکیل کردن -
التَّذْرِيَةُ - بر دوآرامیدن و حسب
خویش راستودن و پالان دادن و منه الحدیث
یریدان یذریا منه ای یرفع منه و ذریت
الشاة دهوان تجرصوفها و تدع فوق ظهرها
شیئا تعرف به و ذلک فی الضان حاضة والابل
التَّشْرِيَةُ - اندوه و ابردن یقال ستری عنه
التَّصْرِيَةُ - گوسپند را نادوشیدن تا پستان
او پر شیر شدن از بهر بیع -
التَّضْرِيَةُ - الاضرار -
التَّطْرِيَةُ - مطر بکردن جامه -
التَّعْرِيَةُ - برهنه کردن -
التَّكْرِيَةُ - نرم و دیر رفتن -
التَّعْرِيَةُ - عمامه زرد گردانیدن -
التَّعْزِيَةُ - بصبر فرمودن -
التَّنْزِيَةُ - برگشنی داشتن و التنزیه
والتنزی و هذا شاذ بر جهانیدن -
التَّدْسِيَةُ - پنهان کردن
وگمنام کردن -

والاصل تمسسن فابدلت من السین الاخیرۃ یاء
التمسیۃ - مساک اللہ بخیر گفتن و شبانگاہ
چیزی آوردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و شبانگاہ آوردن -
التنسیۃ - فراموش گردانیدن -
التحسیۃ - برکسی افگندن -
التحشیۃ - ترسانیدن -
التعشیۃ - کسی را شام دادن و رفق کردن
و یعدی بالعین -
التعشیۃ - چیزی برکسی پوشانیدن و
غشیت الرجل بالسوط ضربتہ -
التفشیۃ - پوست باز کردن -
التمشیۃ - فراہ رفتن آوردن و رفتن -
التقصیۃ - گوشت از استخوان جدا کردن
التقصیۃ - ناخن بچیدن و اصلہا القصصۃ
فابدلت من الصاد الاخیرۃ یاء و یجوز ان یکون
الیاء اصلا فیکون ماخوذا من اقاصی الشیء
لان الماخوذ من الاظفار اطرافہا و اقاصیہا
التوضیۃ - خوشنود کردن -
التعضیۃ - عضو عضو کردن و پراگندہ کردن
التقضیۃ و القضاء - تمام بگزاردن حاجت
و قاضی فراکردن و قضوا منایا بنیہم ای انفذوا
التنضیۃ - بسیار برکشیدن جامہ -

التخلیۃ - بدی از کسی دور کردن -
التعطیۃ - غرامت کردن -
التقطیۃ - پوشانیدن -
مرعیت فلانا - ای قمت لہ رعاک اللہ
التربیۃ - کف بر آوردن شیر -
التنفیۃ - دیگ بر دیگ پایہ نہادن -
التریفۃ - کار برکسی آسان گردانیدن
التصفیۃ - صافی کردن -
التعفیۃ - نیک مروس کردن و عفی الکلوم
ای و فروعفی علی ما کان منہ اذا اصلح بعد افساد
التقفیۃ - چیزی از پس چیزی فاداشتن
و بقافیہ کردن سخون و فی الحدیث ثم نظر الیہ
و ہو مقفی ای معی الی القفی الرجل اذا لاک قفاہ
التلفیۃ - نجس کردن حق کسے -
التبقیۃ - باقی داشتن -
الترقیۃ - بلند گردانیدن و رقی علیہ کلاما
ای رفع -
التسقیۃ - بسیار آب دادن و باران خواستن
التعقیۃ - تیر ہوا در انداختن و دور پرشدن مرغ
و پریدن و فی الحدیث عل عقیقتم صبیکم
ای عل سقیقتموہ عسلا لیسقط عنہ عقیقہ
التلقیۃ - چیزی پیش کسی باز آوردن
و یعدی الی المفعول الثانی بالباء و نفسہ

وبالباء اجود عن الفارابی والصحیح لقولہ لیقیہم نضرۃ وسرورا ویلقون فیہا تحیۃ۔

التنقیۃ۔ پاک کردن۔

التبکیۃ۔ بگریستن وبگریانیدن۔

التذکیۃ۔ گلو بریدن وبرآمدن وتیز گردانیدن آتش۔

التزکیۃ۔ زکوٰۃ بدادن از مالی وزکوٰۃ بستدن وبستودن خویشتن پاک گردانیدن ازمنہ تزکیہم بہا

التثبیۃ۔ کہنہ کردن وپوشاندن شتر سر گریستن

التثلیۃ۔ در پی رفتن وتالی الرجل از اکان باخر رمق وتالی بعد الفریضۃ اذا اتبعہا النفل

التجلیۃ۔ ہویدا کردن وتیز نگریستن۔

التحلیۃ۔ شیرین کردن طعام وربا ہمزوا ماضیہ واصلہ غیر الہمز وچیزی در چشم کسے شیرین کردن وبازیور کردن ونشان کسے بداون وکسے را صفت کردن ونشان کسے تاویل کردن۔

التحلیۃ۔ دست بازداشتن ویلدے یعنی دراہ دادن۔

التذلیۃ۔ کسی را در کاری فگندن بحیلتے وہو من اذلال الدلو وچیزی بجای فرو گذاشتن

التسلیۃ۔ اندوہ وابردن وسلوت فرمودن وسلی الشاۃ نزع سلاہا وہو الذی یکون فیہ الولد

التصلیۃ۔ نماز گزاردن ودرود دادن ودر آتش افگندن سوختن را وراست کردن عصا وچوب بآتش ودوم آمدن اسپ در سباق

التطلیۃ۔ بیمار داری کردن۔

التعلیۃ۔ بلند کردن وعلیت الجبل رفعتہ الی موضعہ من البکرۃ والمعلی الذی یاتی الحلوبۃ من قبل یمینہا۔

التعلیۃ۔ روزگار دراز برخورداری دادن

التدمیۃ۔ خون آلودہ کردن۔

التسمیۃ۔ نام کردن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ وبالباء وحکمہ فی التعدی کالاختیار۔

التعمیۃ۔ کور کردن ویوشیدہ کردن۔ عمیت البئر القیت علیہ القصب والتراب واصلہ التعمیۃ۔

التغطیۃ۔ التتمیۃ نقل کردن خبز بصواب وافروختن آتش بہیزم۔

التبنیۃ۔ بسیار بنا کردن۔

التثنیۃ۔ دو کردن۔

التحلیۃ۔ مہربانی کردن۔

التذنیۃ۔ ضعیف شدن وزبکار ناشدن ضعیف وخسیس وخرد شدن وفی الحدیث ودنوا ای کلوا مما بین ایدیکم وقرب منکم۔

التزنیۃ۔ بہ زنا منسوب کردن۔

اَلتَّسْنِیَۃُ۔ واکشادن و آسان کردن۔
اَلتَّظْنِیَۃُ۔ علاج کردن از ظنی ہمولزہ و قد الطحال بالجنب من شدۃ العطش۔
اَلتَّعْلِیَۃُ۔ برجانیدن و واداشتن و فی الحدیث عنوا الاصوات و طلاکردن بہ نیل
اَلتَّغْلِیَۃُ۔ کسی را سرد و گفتن۔
اَلتَّغْلِیَۃُ۔ کار یزنگے کردن۔
اَلتَّکْنِیَۃُ۔ کنیت نہادن و یعدی الی المفعول الثانی بنفسہ و بالباء و حکمہ فی التعدی کالاختیار
اَلتَّمْنِیَۃُ۔ کسی را بر آرزوی چیزی داشتن
اَلتَّشْہِیَۃُ۔ کسی را گفتن کہ چہ آرزو کند تا بدہم و ہذا شئ کما یشتہی الطعام ان یحمل علی الاشتہاء
اَلتَّلْہِیَۃُ۔ بچیزی مشغول کردن۔
اَلتَّشْہِیَۃُ۔ آرزو کردن چیزی را فی الحدیث جسد رجل ممہی کل شئ صفی فاشبہ المہاد ہی البلور فہو
اَلتَّہْیِئَۃُ۔ وا ایستادن۔

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّلْوِیَۃُ۔ مقیم گردانیدن۔
اَلتَّجْوِیَۃُ۔ زنگ در مشک دادن۔
اَلتَّحْوِیَۃُ۔ گرد کوہان شتر گلیم نہادن برائے برنشستن و فی الحدیث کان یحوی راہ بعبارۃ ای یجعل حویۃ وہو ان یدیر کساء حول السنام ثم یرکب
اَلتَّحْوِیَۃُ۔ شکم از زمین برداشتن اشتر در حال فرو ختن و سر و از ران در حال سجدہ و بال فرو گذاشتن مرغ و خسپیدن ستارہ از بہر فرو شدن و خویت للمرأۃ اذا عملت لہا خویۃ تاکلہا و ہی طعام۔
اَلتَّدْوِیَۃُ۔ بابوست تشدن سرشیر و دوی الفصال اذا سمعت لہدیر ہ دویا و الکلب اذا جال فی الارض للعدا اذا احبس
اَلتَّرْوِیَۃُ۔ سیراب کردن و کسی را بر روایت مشغول داشتن و در کار اندیشہ کردن۔
اَلتَّسْوِیَۃُ۔ راست کردن۔
اَلتَّشْوِیَۃُ۔ بریانی کردن۔
اَلتَّصْوِیَۃُ۔ خشک کردن پستان گوسپند از بہر فربہی و منہا الحدیث التصویۃ خلابۃ وقیل التصویۃ بمعنی التصریۃ و تتر از بہر گشنی پروردن
اَلتَّعْوِیَۃُ۔ بیچانیدن و عویت عن الرجل اذا کذبت عنہ و ردت علی مفتابہ۔
اَلتَّغْوِیَۃُ۔ پروین کردن۔
اَلتَّقْوِیَۃُ۔ نیرومند کردن۔
اَلتَّلْوِیَۃُ۔ نیک بیچانیدن۔
اَلتَّنْوِیَۃُ۔ کسی را بانیت او گذاشتن

ومن اللفیف الذی علیہ یاء

بَیَّاکَ اللّٰہُ۔ ای اعقدک بالتحیۃ وقیل احیاک وقیل اضحکک وقیل معناہ بوّاک منزلا

الا انها لما جارت مع حیاک ترکت ہمز تھا وحولت واو ھایاً۔

التَّحِیَّۃُ۔ بادشاہ گردانیدن و زندگانی دادن وسلام کردن بر کسے۔

التَّرْبَۃُ۔ چیز براے کسی کردن تقول زیتہ والقیاس زیتہ بسیار استن و حرف زای کردن

التَّعِیَّۃُ۔ رایت بر پای کردن و رایت کردن عن القتیبی۔

ومن المھموز الفاء

اَلتَّادِیْبُ۔ کسی را ادب آموختن و ادب کردن

اَلتَّارِیْبُ۔ استوار کردن و تمام کردن

اَلتَّاثِیْبُ۔ تباہ کردن میان قوم۔

اَلتَّالِیْبُ۔ گرد کردن لشکر و برفروختن

اَلتَّانِیْبُ۔ سرزنش و ملامت کردن

اَلتَّاقِیْتُ۔ التوقیت۔

اَلتَّارِیْثُ۔ شر انگیختن میان قوم و آتش افروختن

اَلتَّانِیْثُ۔ مؤنث کردن۔

اَلتَّارِیْخُ۔ التاریس۔

اَلتَّارِیْخُ۔ التوریخ قال ابن فارس ولیس بعربی۔

اَلتَّابِیْلُ۔ جاوید کردن۔

اَلتَّاحِیْدُ۔ التوحید یکے کردن۔

اَلتَّاصِیْدُ۔ کسی را شاماک پوشانیدن۔

اَلتَّاکِیْدُ۔ التوکید۔

اَلتَّاخِیْذُ۔ بند کردن زن شوہر را از زنان دیگر۔

اَلتَّابِیْرُ۔ گشن دادن خرما بن۔

اَلتَّاثِیْرُ۔ نشان کردن و بعدی بلغی

اَلتَّاخِیْرُ۔ واپس افگندن۔

اَلتَّازِیْرُ۔ کسی را ازار بر بستن و فی الحدیث موزر را سی با لغا مقر امن لازرای القوۃ

اَلتَّاشِیْرُ۔ التحریر۔

اَلتَّامِیْرُ۔ امیر کردن و بسیار کردن۔

اَلتَّابِیْسُ۔ خوار کردن۔

اَلتَّارِیْسُ۔ بزرگی کردن۔

اَلتَّانِیْسُ۔ انس دادن۔

اَلتَّارِیْشُ۔ شر انگیختن و آتش حرب افروختن

اَلتَّارِیْضُ۔ نیت روزہ کردن و آمادہ شدن برائے روزہ و آراستہ نمودن کلا ہما فی الحدیث الصیام لمن لم یرض من اللیل ای لم یبیت ولم ینوہ یقال ارضت الکلام اذا ہیأتہ

اَلتَّاثِیْفُ۔ دیگ بر دیگ پایہ نہادن

اَلتَّارِیْفُ۔ حد چیزی پیدا کردن۔

اَلتَّالِیْفُ۔ جمع کردن و ہزار دادن۔

اَلتَّانِیْفُ۔ کنارہ چیزی تیز کردن۔

اَلتَّابِیْقُ۔ بخراب کردن۔

اَبَلَ الرَّجُلُ۔ اتخذ ابلاً و اقتناہا۔

اَلتَّاثِیْلُ۔ التاصیل۔
اَلتَّاجِیْلُ۔ زمان دادن درد کردن و کسی را علاج کردن۔
اَلتَّاسِیْلُ۔ تیز کردن سر چیزے۔
اَلتَّاصِیْلُ۔ اصلی کردن۔
اَلتَّاکِیْلُ۔ مال فاکسی دادن کہ آنرا بخورد و دران تصرف کند چنانکہ خواہد و اکلتنی مالم اکل ای اعتنیتہ علیّ۔
اَلتَّامِیْلُ۔ بوسیدن و بیوشانیدن کسے
اَلتَّاهِیْلُ۔ سزاے چیزی کردن۔
اَلتَّاثِیْمُ۔ بزہ منسوب کردن۔
اَلتَّابِیْنُ۔ مردہ راستودن و خشم داشتن و ازے نشان چیزے فراشدن۔
اَلتَّاذِیْنُ۔ بانگ نماز کردن و گوش کسی برمالیدن و نعل و جز آنرا گوش کردن و اذن نادی و صاح للاعلام و بعض العرب یجری اذنت مجری آذنت ای اعلمت۔
اَلتَّامِیْنُ۔ آمین کردن۔
اَلتَّالِیْمُ۔ التعنید۔

ومن المضاعف المهموز الفاء

اَلتَّاجِجُ۔ آتش برافروختن۔
اَلتَّاسِیْسُ۔ بنیاد افگندن و فی القافیۃ ہو الالف التی لیس بینہا و بین حرف الروی الا حرف واحد کقولہ ناصب الا بد من ہذہ الالف الی آخر القصیدۃ۔
اَلتَّافِیْفُ۔ اُف کردن۔
اَلتَّالِیْلُ۔ کنارہ چیزے تیز کردن۔
اَلتَّامِیْمُ۔ آہنگ کردن۔

ومن الاجوف المهموز الفاء

اَلتَّاوِیْبُ۔ ہمہ روز رفتن و تسبیح گفتن
اَلتَّاوِیْقُ۔ دشوار نہادن بر کسی و اندک کردن طعام۔
اَلتَّاوِیْلُ۔ مایؤل الیہ الشیٔ و قد اٰل یئول تاویلا
اَلتَّاوِیْمُ۔ بزرگ خلق گردانیدن گیاہ چہارپای را۔
اَوْنُ الْحِمَارِ۔ اذا اکل و شرب فصار لبطنہ مثل الاٰون وہو الخسج۔
اَلتَّاوِیْہُ۔ آہ کشیدن۔

ومن الیائی

اَلتَّائِیْدُ۔ نیرومند کردن۔
اَلتَّایِیْسُ۔ نومید کردن والیہ ای اثرہ فیہ فیما یقال۔
اَلتَّایِیْمُ۔ بیوہ کردن۔
اَلتَّایِیْہُ۔ بانگ خواندن و یعدی بالباء

ومن الناقص المهموز الفاء

اَلتَّائِیَۃُ وَالتَّاتِیُ۔ راہ آب دادن۔

اَلتَّأْخِيَةُ - ستوررا آخته ساختن -
اَلتَّادِيَةُ - وام فریضه وانچه بدان مانند گذاردن
اَلتَّارِيَةُ - الفت افگندن واریت ساختن استوررا وآتش افروختن -
اَلتَّازِيَةُ وَالتَّازِي - جائگاهی که آب درحوض شود ساختن -
اَلتَّأْسِيَةُ - به صبر فرمودن -
اَلتَّأْلِيَةُ - تقصیر کردن -
اَلتَّانِيَةُ - سستی کردن -

ومن الناقص المهموز العين

اَلتَّئِيَةُ - آئینه فارزی کسی داشتن -

ومن المهموز العين

اَلتَّرْئِيسُ - مهتر گردانیدن -
اَلتَّعْئِيمُ - فراخ کردن -
اَلتَّلْئِيمُ - زره پوشانیدن -
اَلتَّمْئِيمُ - آگاهانیدن -

ومن المهموز اللام

اَلتَّخْبِيَةُ وَالتَّخَبِّي - پنهان داشتن ودر پرده داشتن -
اَلتَّعْبِيَةُ وَالتَّعَبِّي - اَلتَّعْبِيَةُ - بمعنی الاول
اَلتَّلْبِيَةُ - لبیک اللهم گفتن واصله غیر مهموز
اَلتَّنْبِئَةُ وَالتَّنَبِّي - بیاگاهانیدن -
كِنَاءُ اللَّبَنِ - اذا علا دسمه وخثورته راسه

اَلتَّلْجِئَةُ - الاکراه -
اَلتَّنْدِيَةُ - فی الحدیث الخیل معقود فی نواصیها الخیر یعنی الاجر والغنیمة بالهمزة وغیر الهمزة هذا ما یدل علیه کلام الجوهری
اَلتَّبْرِئَةُ - بیزار کردن -
اَلتَّجْرِئَةُ - دلیر کردن -
اَلتَّطْرِئَةُ - تازه کردن -
اَلتَّهْزِئَةُ - نیک بختن گردانیدن -
اَلتَّجْزِئَةُ - پاره پاره کردن وجزات الابل لغة فی اجزأت -
اَلتَّرْزِئَةُ - بسی زیان رسانیدن -
اَلتَّلْسِئَةُ - راندن -
اَلتَّجْشِئَةُ - بآروغ آوردن -
اَلتَّشْشِئَةُ - پیر کردن وبیالانیدن ورد هذا الحرف انکر اهل اللغة وانبتته الکسائی
اَلتَّبْطِئَةُ - درنگ منسوب کردن واجازه بعضهم ان یکون التبطئة متعدیة -
اَلتَّخْطِئَةُ وَالتَّخَطِّي - بخطا منسوب کردن
اَلتَّرْفِئَةُ وَالرَّفِي - باکسی گفتن بالفار والبنین در وقت نکاح والزفار بالالتیام والاتفاق وتقدیره قرن النکاح بالفار وهو الدعار -
اَلتَّفْقِئَةُ - بشگافتن وچشم کور کردن -
اَلتَّحْلِئَةُ وَالتَّحَلِّي - انداب وراندن یعنی

الی المفعول الثانی بعن۔
اَلتَّكَلِّئُ۔ سلف دادن طعام وبازداشتن کشتی درکنار رود دریا۔
اَلتَّكَلُّئُ۔ درتباہی شدن از باد۔
اَلتَّمَلِّیُ۔ الملاء ومنہ قری وملمئت منہم رعبا وقال الاخفش الملا اکثر من التملئۃ بوجود
اَلتَّظَمُّئُ۔ تشنہ داشتن۔
اَلتَّحَنُّئُ وَالتَّحَنِّیُ۔ خضاب کردن بحنا۔
اَلتَّزَنُّءُ۔ کار کسے تنگ وا گرفتن وتنگ کردن۔
اَلتَّقَنُّءُ۔ سخت سرخ شدن۔
اَلتَّهَنِّیُ وَالتَّهْنِیُ۔ تہنیت کردن والتہنیۃ بگوارانیدن۔

ومن المعتل المهموز العين

اَلتَّائِیْسُ۔ نومید کردن۔

ومن المعتل المهموز اللام

وَدَّاتُ عَلَیْہِ الْاَرْضُ تَوْدِیَاً سویت علیہ الارض۔
اَلتَّوَزُّءُ۔ پر کردن مشک وباردان وبزرات الناقۃ براکبہا توزئۃ ای صرعتہ
اَلتَّوَضُّءُ۔ کسی را دست ورد سے شوی دادن وپاک کردن۔
اَلتَّوَطُّئُ۔ نرم کردن فی فجاجۃ وطا العقب ای کثیر الاتباع۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبَوُّئُ وَالتَّبَیُّءُ۔ کسی را جائی فرود آوردن ویعدی الی المفعول الثانی باللام وبنفسہ وہذا ہو الصحیح یدل علیہ قولہ لنبوئنہم من الجنۃ غرفا ولقد بوانا بنی اسرائیل مبوا صدق
وَنیز ہ سوی کسے راست کردن۔
اَلتَّرَوُّءُ وَالتَّرَوِّیُ۔ در کاری در اندیشیدن
اَلتَّسَوِّیَۃُ وَالتَّسَوِّیُ۔ فا کسی گفتن ساعت ویعدی بلام۔

ومن اليائی

اَلتَّذْیِئَۃُ۔ التہرۃ۔
اَلتَّشْیِئَۃُ۔ برکاری داشتن۔
صَیَّاتُ رَاسِیْ تَصْیِئًا اذا غلتہ وثورت وسخہ ولم تنقہ۔
اَلتَّقْیِئَۃُ۔ باسایہ گذشتن درخت وباز گردانیدن سایہ
اَلتَّقْیِئَۃُ۔ بہ قے آوردن۔
اَلتَّہْیِئَۃُ۔ ساختن۔

باب المفاعلة

اَلْمُجَاذَبَۃُ وَالْجِذَابُ۔ باکسی جنگ کردن در کشیدن چیزے
اَلْمُجَانَبَۃُ۔ از چیزی بکسو شدن
اَلْمُحَارَبَۃُ۔ باکسی جنگ کردن
اَلْمُحَاسَبَۃُ۔ باکسی حساب کردن ومنہ الحدیث الحاسبوا انفسکم

ای لانا قشن نفسے فی معونة والدیه
عنه والنصح۔
اَلْمُحَاتَبَةُ۔ المعاونة۔
اَلْمُخَاطَبَةُ وَالْخِطَابُ۔
با کسے سخن گفتن۔
اَلْمُلَاعَبَةُ۔ باکسی بازی کردن۔
اَلْمُرَاقَبَةُ۔ از کسی ترسیدن و کسی را خشم داشتن
اَلْمُشَارَبَةُ۔ باکسی شراب خوردن۔
اَلْمُشَاغَبَةُ۔ بایکدیگر شغب کردن۔
اَلْمُصَاحَبَةُ۔ باکسی صحبت کردن۔
اَلْمُصَاخَبَةُ۔ باکسی بانگ کردن۔
اَلْمُصَاقَبَةُ۔ باکسی نزدیک نمودن۔
اَلْمُضَارَبَةُ۔ باکسی شمشیر زدن والمضاربة
باکسی عقد مضاربت کردن۔
اَلْمُطَالَبَةُ۔ چیزی از کسے درخواستن
اَلْمُعَاتَبَةُ وَالْعِتَابُ۔ باکسی عتاب کردن
والعتاب مخاطبة الاذلال و مذاکرة الموجدة
اَلْمُعَارَبَةُ۔ فی الحدیث من معاربة النار کانه
اراد اسباب الجماع۔
اَلْمُعَاقَبَةُ وَالْعِقَابُ۔ عقوبت کردن و ازدی
کسی در آمدن و بنوبت کاری کردن و غنیمت
یافتن و منه قوله فعاقبتم تاویله فکانت العقبی
والغلبة لکم حتی غنمتم و معنی عاقبتم اصبتموهم
فی القتال بعقوبة حتی غنمتم۔
اَلْمُغَاضَبَةُ۔ المراغمة وقوله تعالی مغاضبا
ای مغاضبا لقوله۔
اَلْمُغَالَبَةُ وَالْغِلَابُ۔ غلبه کردن بکسی
و دلو نزدیک شدن بپر شدن۔
اَلْمُقَارَبَةُ۔ فی الحدیث سددوا وقاربوا یقال قارب
فلان فلانا اذا ناغاه بکلام حسن۔
والمقاربة القصد فی الامور ومنها
قاربته فی البیع مقاربة وقیل قاربوا الاتغلوا
وسددوا ای اقصدوا السداد وهو الصواب
اَلْمُكَاتَبَةُ۔ نامه نبشتن بیکدیگر والمکاتبت
والکتابة بندرا هم بردی باز فرختن۔
اَلْمُكَالَبَةُ۔ المشادة۔
اَلْمُلَاعَبَةُ وَاللِّعَابُ۔ باکسی بازی کردن
اَلْمُنَاحَبَةُ۔ المنافرة۔
اَلْمُنَاسَبَةُ۔ باکسی خویشی داشتن
اَلْمُنَاشَبَةُ۔ باکسی جنگ آشکارا کردن
اَلْمُنَاصَبَةُ۔ باکسی دشمنی و جنگ آشکاری کردن
اَلْمُنَاقَبَةُ۔ کسی را یا چیزی را ناگاه دیدن۔
اَلْمُنَاهَبَةُ۔ باکسی غارت کردن نیک
نورد کردن در تگ
اَلْمُنَاحَتَةُ۔ المخالصة۔
اَلْمُنَاغَتَةُ۔ المفاجاة۔

المخافتة - نرم خواندن و یعدی بالباء -
المساکتة - با یکدیگر خاموش بودن -
المباحثة - با یکدیگر براز وهیدن -
المثالثة - چیزے بثلث فرادادن -
المحادثة - با کسی حدیث کردن بزدودن
المخارجة - وانجنبیدن چیزی ببرآوردن
المخالجة - از یکدیگر درکشیدن -
المداراجة - المداجاة -
المعالجة - العلاج - چیزیرا درمان کردن
وباچیزی دلکوشیدن ومن الحدیث فعالجا
ای مارسا العمل وفی حدیث آخر لم یعالج
ای لم یعالج سکرة الموت -
المخالحة - المکاشفة بالعداوة -
المرابحة - سود بازرگانی کردن -
المراجحة - باکسی تنگ برکردن بارام
المساقحة والسفاح - باکسی زنا کردن
المساحة - کار سهل زرگرفتن -
المساخنة والسناخ والسنوح -
المصارحة والمقارحة - باکسی کاری
کردن روبارو -
المصالحة والصلاح - صلح کردن با یکدیگر
المطایحة - مسئله بر یکدیگر افگندن -
المفاتحة - باکسی بجاکر وباکسی بگشادن
وباکسی چیزے ابتدا کردن -
المقارحة - المواجهة -
المقالحة - ان ترد الابل الماء ولم تشرب
وترفع راسها من الماء یکون بها ادبرد -
المکاشحة - باکسی دشمنی داشتن -
المکافحة - باکسی روبرو جنگ کردن و
شمشیر زدن وبوسه دادن فلان یکافح
الامور اذا باشرها بنفسه وکافحهم اذا
استقبلوهم فی الحرب بوجوههم لیس دونها
ترس ولا غیره ومنه الحدیث ما کافحنی
احد (حال ۱۲) عن رسول الله وفی حدیث آخر کلمه الله کفاحا
المکالحة - المتادة -
الممازحة والمزاح الملاعبة المماشحة
المساهلة المحالحة الموکلة والارضاء
المناصحة کسی را نصیحت کردن -
المناطحة والنطاح - با یکدیگر زدن -
المنافحة - از کسی دفع کردن یعنی یعین
نافح عن فلان ای دفع عنه -
المناکحة - باکسی نکاح کردن -
المفاخرة والمحافخة - با یکدیگر فخر کردن -
المراضخة - المرامات بالحجارة -
والمناسخة - فی المیراث التناسخ -
المباعدة والبعاد - دور شدن از کسی ودور کردن

اَلْمُبَالَدَةُ - المبالطة -
اَلْمُجَالَدَةُ وَالْجِلَادُ - المضاربة والضرب -
اَلْمُجَاهَدَةُ وَالْجِهَادُ - باکسی کار زار کردن در راه خدای عزوجل -
اَلْمُدَارَدَةُ - اندک کثیر شدن شتر و اندک باران شدن سال -
اَلْمُسَافَدَةُ - کسی را یاری دادن -
اَلْمُسَاعَدَةُ - مثلها -
اَلْمُسَانَدَةُ - المعاضدة والمكانفة والمساندة والاسناد - فی الشعر خلاف الرد وفیه یقول الشاعر فی قافیة عین وفی الاخر سین لبین -
اَلْمُشَاهَدَةُ - کسی را دیدن یا کسی جائی حاضر بودن -
اَلْمُطَارَدَةُ وَالطِّرَادُ - بر یکدیگر تاختن -
اَلْمُعَاضَدَةُ - باکسی یاری بودن -
اَلْمُعَاقَرَةُ - باکسی قمار کردن -
اَلْمُعَانَدَةُ وَالْعِنَادُ - باکسی ستیهیدن -
وباکسی برابری کردن -
اَلْمُعَاهَدَةُ - المعاقدة - المعاقبة -
اَلْمُكَابَدَةُ - سختی کشیدن -
اَلْمُنَاجَدَةُ - باکسی نبرد کردن بمجد -
اَلْمُنَاجَزَةُ - یاری کردن -
اَلْمُنَاشَدَةُ - باکسی تعاهد نمودن و سوگند دادن

اَلْمُنَافَدَةُ - باهم دگر شدن خرد و دستان باهم بتمال نافرة وعقلة فی خاتمة منها وقد یستفرغ جهده فی الخصومة وتحریره یکون الفادحة خاصة
اَلْمُنَاكَدَةُ - الکدی کردن با کسی با استقصا
اَلْمُنَاكَدَةُ - المعاشرة -
اَلْمُنَاهَدَةُ - وانشهاد چیزی بر آوردن وباکسی برابری کردن در حرب -
اَلْمُنَابَذَةُ - باکسی جنگ کردن و دشمنی آشکارا نمودن یا فی الحرب ای شقه وفی الحدیث نهی عن المنابذة والنباذ وهو ان یقول لرجل اصاب بنبذ الی الثوب وهو مطوی او لیک لیبیع ما نبذ الیه قبل ان یقلبه او ینشره اذا اندفت ایاک لصاحبه فقد وجب البیع وقیل ان یکیل الرجل القطع من الطعام فیقول الصاحبه فقل لصاحبها ما اصاب الرجل فهو لی بکذا فی النفر وقیل بالبیع فلم یکن بخیار -
اَلْمُهَابَلَةُ - شتاختن -
اَلْمُبَادَرَةُ وَالْبِدَارُ - باکسی پیش گرفتن
اَلْمُبَاشَرَةُ - خود کاری کردن و خود پیشه خود کردن
اَلْمُبَاعَدَةُ - باکسی از دیدار یا مشغلی شدن
اَلْمُتَاجَرَةُ - باکسی بازرگانی کردن -

اَلْمُثَابَرَةُ - برکاری مداومت کردن -
اَلْمُجَاهَرَةُ - بالعداوۃ -
اَلْمُنَادَرَةُ - بہاو بآواز خواندن -
اَلْمُحَاذَرَةُ وَالْحِذَارُ - ازکسی حذر کردن
اَلْمُحَاصَرَةُ وَالْحِصَارُ - کسی را درحصار کردن
اَلْمُحَاضَرَةُ - بایکدیگر دویدن وحاضر جانبیہ
عند السلطان وہو کالمقابلۃ والمکاثرۃ -
اَلْمُخَابَرَةُ - کشاورزی کردن برثلثی
یا برربعی وما اشبہہ وقیل اصلہا من خبر
لان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کان اقرہا
فی یدی اہلہا علی النصف فقیل خابرہم ای
عاملہم فی خیبر ثم تنازعوا فنہی عن ذلک
ثم اجازت بعد -
اَلْمُحَاضَرَةُ - دست بیکدیگر فراگرفتن درقتال
والمحاصرۃ ایضا -
اَلْمُخَاذَلَةُ - وہوان یاخذ صاحبک فی طریق
وتاخذ انت فی غیرہ حتی تلقیا فی مکان -
اَلْمُخَاضَرَةُ - فروختن میوہ پیش ازانکہ صلاح
وی پدید آید وہنوز سبز بود -
اَلْمُخَاطَرَةُ - درخطر افگندن وبعدی بالباء
وباکسی گرو بستن -
اَلْمُخَامَرَةُ - بیامیختن وپنہان شدن وملازم
نشستن بجای -

اَلْمُدَابَرَةُ - باکسی دشمنی کردن وشاۃ مدابرۃ
ضد قولک مقابلۃ وفلان مقابل ومدابر
اذا کان محضا من ابویہ -
اَلْمُذَاكَرَةُ - باکسی چیزے یاد کردن -
اَلْمُسَاتَرَةُ - باکسی چیزی پوشیدن -
اَلْمُسَاجَرَةُ - باکسی دوستی داشتن بالا
اَلْمُسَافَرَةُ وَالسِّفَارُ - سفر کردن وبعدی بالے
اَلْمُسَاعَرَةُ - باکسی سمر گفتن -
اَلْمُسَاهَرَةُ - باکسی بیدار بودن -
اَلْمُشَاجَرَةُ وَالشِّجَارُ - باکسی خلاف کردن
والمشاجرۃ خوردن شتر درخت را ازنایافت گیاہ
اَلْمُشَاطَرَةُ - چیزی باکسی باد ونیم کردن -
اَلْمُشَاعَرَةُ - باکسی بشعر نبرد کردن و
باکسی دریک جامہ خفتن -
اَلْمُشَاغَرَةُ - من الشغار وہو نکاح کان
فی الجاہلیۃ وہوان یقول الرجل الآخر زوجنی
ابنتک واختک علی ان ازوجک اختی
او ابنتی علی ان صداق کل واحدۃ منہما
بضع الاخری کانہم رفعوا المہر واخلیا البضع
عنہ ومنہ الحدیث لاشغار فی الاسلام -
اَلْمُشَاهَرَةُ - چیزی ماہ وادادن -
اَلْمُصَابَرَةُ - باکسی بصبر نبرد کردن
اَلْمُصَاهِرُ الذی یقاتل فرسہ فی الصحاری والایخاتلہ -

اَلْمُصَادَرَۃُ۔ کسی را مصادرہ کردن
و یعدی الی المفعول الثانی بعلی۔
اَلْمُصَاعَرَۃُ۔ مرغ کژ کردن۔
اَلْمُصَاھَرَۃُ۔ باکسی بکاح وصلت کردن
اَلْمُضَافَرَۃُ۔ منہ الحدیث یتضافرون الدنیا ای
یعاودونھا یقال تضافرہ ای عاودہ۔
اَلْمُطَافَرَۃُ۔ باکسی یار بودن۔
اَلْمُظَاھَرَۃُ۔ از زن ظہار کردن و یعدی
بمن و ہم پشت بودن و در جامہ ہم پوشیدن
اَلْمُعَاسَرَۃُ۔ دشوار فراگرفتن کاری۔
اَلْمُعَاشَرَۃُ۔ باکسی زندگانی کردن۔
اَلْمُعَاقَرَۃُ۔ پیوستہ کاری کردن باکسی
کاویدن در دشنام یا در ہجا یا در خصومت
اَلْمُعَاھَرَۃُ۔ المسافحۃ۔
اَلْمُغَادَرَۃُ۔ پیوستہ بگذاشتن والباب
یدل علی ترک۔
اَلْمُغَامَرَۃُ۔ خویشتن را در جنگ سخت افگندن
اَلْمُفَاخَرَۃُ۔ باکسی فخر بر دکردن۔
اَلْمُقَامَرَۃُ۔ وَالْقِمَارُ۔ معروفان۔
اَلْمُکَابَرَۃُ۔ چیزیرا کہ میدانی انکار کردن
و باکسی بزرگی بر دکردن و منہ الحدیث
لا تکابروا الصلوٰۃ بمثلہا من التسبیح فی مقام
واحد ای تغالبوھا ای خصوا فی التسبیح بعد
التسلیم وقیل لا یکن تسبیحک اکثر من صلاتک
اَلْمُکَاثَرَۃُ۔ باکسی بر دکردن بہ بسیاری
اَلْمُکَاسَرَۃُ۔ باکسی ہم دیوار بودن و منہ
انیکون کسر بیتہ الی جانب کسر بیتک ہو
اسفل شقۃ البیت التی تلی الارض من حیث
یکسر جانبا دمن غیر یمینک ویسارک۔
اَلْمُکَاسَرَۃُ۔ دندان برہنہ کردن۔
اَلْمُکَایَدَۃُ۔ باکسی مکر کردن۔
اَلْمُنَاظَرَۃُ۔ معروفۃ قرأ عطا فناظرہ
الی میسرۃ ومعناہ سامحہ ویاسرہ ولیس امرا
من المناظرۃ ای المجاجۃ والمجادلۃ ومن ثم قیل
لا تناظر بکتاب اللہ ولا بسنۃ رسولہ قیل
لا تجعل شیئا نظیرا لہا ای اتبع قول قائل
وتدعہا وقیل لا تجعلہا مثلا للشیٔ یعرض
کقول القائل للرجل یجیٔ فی وقت یحتاج الیہ
فیہ وجئت علی قدر یا موسی۔
اَلْمُنَافَرَۃُ۔ باکسی در فخر بحاکم شدن۔
اَلْمُنَاقَرَۃُ وَالْنِقَارُ۔ باکسی واکاویدن
در خصومت۔
اَلْمُنَاکَرَۃُ۔ باکسی بدعا و ستیزگی بر دکار زار کردن
اَلْمُھَاجَرَۃُ۔ از چیزی بزینہی شدن و از
کسی بریدن وفی الحدیث من لا یذکر اللہ
الا مہاجرا ای قلبہ مہاجر للسانہ غیر مطابق لہ۔

المباراة - البراز - باکسی بجنگ بیرون شدن
المحاجزة - یکدیگر را از جنگ باز داشتن -
المشاورة - باکسی بیکار کردن -
المعاجزة - کار خویش تمام باکسی گذاشتن
و باکسی پشتی گرفتن در کارے -
المعارضة المعاندة والمجانبة -
المکاثرة - المبادرة الی المکان والافتخار
الملامزة - اللمز معنه قوی ویلامز فی العدد فی
المناجزة - باکسی جنگ کردن -
المناحرة - فرصت چشم داشتن و چیزی
نزدیک شدن -
المجالسة - بنشینی کردن -
المجاذبة - باچیزی باچیزی -
المخالسة - چیزے از کسی در ربودن -
المدانسة - باکسی چیزی دزدیدن کردن
المداعسة - باکسی نیزه زدن -
المدالسة - باکسی فریب آوردن -
المرادسة - مثل المدالسة -
المغاشسة - پای باشکم کسی زدن
و واکسی و یا واچیزی کوشیدن -
المغامسة - یکدیگر را آب فرو بردن و نشستن
در میان حرب انداختن -
المقامسة - باکسی نبرد کردن بخواصی

لابست الامر خالطه ولابست
فلانا - عرفت باطنه -
الملامسة - مجامعت کردن و یکدیگر را لمس کردن
وفی البیع ان یقول اذا لمست المبیع
من غیر ان تنشره وتقلبه للنظر الیه ترده الی
بالعیب فقد وجب البیع بینا بکذا وقد جاء
الملامس فی الحدیث والمراد به ما ذکرت -
المماراسة والمراس - باکسی یا چیزے
واکوشیدن -
المماکسة والمکاس - باکسی در چیزے
مکاس کردن -
المناضلة - المطاعنة -
المنافسة - رغبت کردن در چیزی طریق مبارات نافست فی الشیء
منافسة ونفاسا اذا رغبت فیه علی وجه المبارات فی الکرم
المناهسة - باکسی از گفتن منها الناهس
وقیل هی مقلوبة من المناسة -
المهادنة - المشادة -
المواطشة - یکدیگر را فراگرفتن اعنف
المواخشة - یکدیگر را خراشیدن والمدافعة الضعیفة
المواردشة - سگان بر یکدیگر آغالیدن
المواددشة والمواربشة والمواخمشة یکدیگر را خراشیدن
المعانقة - المعانقة فی القتال -
المناقشة - باکسی باستقصا تمام کردن -

المُهارَشَةُ والهِراشُ - المجارشة -
المُخالَصَةُ - باکسی دوستی ویژه داشتن
المُعافَصَةُ - ناگاه گرفتن -
المُحافَظَةُ - باکسی را از چیزی باز داشتن ومستحا بایدن
فی الحدیث فما مفضی عنه ابوسفیان ای ما انعنی عنه
المُراضَةُ - باکسی اسپ تاختن -
المُعارَضَةُ - باکسی برابری کردن واز
کسے بایک سو شدن وبرابر کردن کتاب
بایکدیگر وعارضت ای اخذت فی عرض مناحیة
المُقارَضَةُ - بایکدیگر شعر گفتن بسبیل
مجاوبت وقارضته جازیته والمقارضة
والقراض المضاربة وهی ان تدفع المال
الی آخر لیتجر فیه یکون الربح بینکما علی ما شرطتان
والوضیعة علی المال وفی الحدیث ان قارضت
الناس قارضوک معناه ان سابتهم سابوک
وان نلت منهم نالوا منک واصله من القرض
وهو القطع -
المُناقَضَةُ - قول کسی را نقض کردن
وهی فی القول ان یتکلم بکلام یناقض معناه
ومعظم التراکیب یدل علی نکث الشی -
المُناهَضَةُ - المقاومة -
المُبالَتَةُ - المجادلة -
المُخالَطَةُ - الخلاط باکسی آمیختن ومنه الحدیث

لا خلاط ای لا یخلطن بل ابله بابل غیره لیمنع
حق الله ومنها ینجر المصدق کل تائب
له وخولط الرجل فی عقله خلاطا -
المُرابَطَةُ والرِباطُ - شغر مقیم شدن
المُساقَطَةُ والسِقاطُ - فی الفرس استرخاء
العدو وسقاط الحدیث ان یتحدث الواحد
ونیصت الآخر واذا سکت تحدث لسکته
المُشارَطَةُ - باکسی شرط کردن -
المُغالَطَةُ - باکسی غلط آوردن -
المُفارَحَةُ والفِراطُ - باکسی بیشی گرفتن
المُقاسَطَةُ - جور کردن بایکدیگر -
المُحافَظَةُ - بر چیزے نگاهبان بودن
نبرگاهداشتن ویاری بعلے ویقال انه لذو
حفاظ وذو محافظة اذا کانت له آنفة -
المُلاحَظَةُ والمُلاحَظُ - گوش فرا داشتن
بگوشه چشم بسوی گوش دار بچیزی نگریستن
المُباضَعَةُ والبِضاعُ - جماع کردن -
المُتابَعَةُ والتِباعُ - پس روی کردن
وچیزے بپایے کردن ومحکم متقن کردن
چیزی ومنه الحدیث تابعوا الاعمال -
احکمناها وعرفناها -
المُجادَعَةُ - المخاصمة -
مُجالَعَةُ الفحل مجاولته بالفحشر -

وتنازعهم عند الرب والقمار۔
اَلْمُجَامَعَةُ وَالْجِمَاعُ۔ معروفان المجامعة باکسی بر چیزے اتفاق کردن۔
اَلْمُخَادَعَةُ وَالْخِدَاعُ۔ فریب آوردن باکسی
اَلْمُخَالَعَةُ۔ جدائی کردن زن و شوہر زنہم بر مالی خالعت المراۃ علیہا ارادتہ علی طلاقہا ببدل یسمیانہ فہی خالع
اَلْمُدَافَعَةُ وَالدِّفَاعُ۔ از کسی دفع کردن ویعدی بعن والمدافعۃ ایضا۔
اَلْمُرَابَعَةُ۔ بار کسے بر گرفتن و عاملۃ مرابعۃ کما یقال مضائفۃ مشاہرۃ۔
اَلْمُرَاجَعَةُ۔ باکسی گردیدن در چیزی۔
اَلْمُرَاضَعَةُ۔ فرزند را فرا دایہ دادن۔
اَلْمُرَافَقَةُ۔ چیزی باکسی بکمک و تقاضی برداشتن
اَلْمُرَاقَبَةُ۔ وہو قلب المعاقرۃ بمعنی مراقعۃ الخمر
اَلْمُزَارَعَةُ۔ زمین بہ بزرگری دادن۔
اَلْمُسَابَعَةُ۔ چیزی بہ ہفتہ فرا دادن۔
اَلْمُسَارَعَةُ۔ شتافتن ویعدی بالی او شتابانیدن
قال ابن جنی سارع متعد وسرع واسرع لازمان وبینہما فرق لان سرع غریزۃ و اسرع کلف نفسہ السرعۃ۔
اَلْمُسَافَعَةُ۔ یکدیگر را کشیدن و کسی را از گرفتن
اَلْمُصَارَعَةُ وَالصِّرَاعُ۔ باکسی کشتی گرفتن
اَلْمُصَانَعَةُ۔ رشوت دادن و مدارا کردن

اَلْمُضَاجَعَةُ۔ باکسی خفتن۔
اَلْمُضَارَعَةُ۔ با چیزے مانیدن۔
اَلْمُطَالَعَةُ۔ چیزی بکسی نمودن تا او بران واقف گردد و پیوستہ در چیزی نگریستن
اَلْمُقَارَعَةُ وَالْقِرَاعُ۔ باکسی قرعہ زدن وباکسے شمشیر زدن۔
اَلْمُقَاطَعَةُ۔ باکسی بریدن ویعدی الی المفعول الثانی بالی۔
اَلْمُكَامَعَةُ۔ المضاجعۃ۔
اَلْمُمَاصَعَةُ وَالْمِصَاعُ۔ المجادلۃ۔
اَلْمُمَانَعَةُ۔ کسی را از چیزے باز داشتن
اَلْمُنَازَعَةُ۔ پیکار کردن ومنہ الحدیث مالی انازع القران ای یجاذبنی قرأتہا کانہم جہروا بالقراۃ فشغلوہ المنازعۃ والنزاع آرزومند گشتن۔
اَلْمُبَالَغَةُ۔ در چیزی غلو کردن۔
اَلْمُنَادَغَةُ۔ کالمنازلۃ۔
اَلْمُثَاقَفَةُ۔ من قولک ثقف الرجل اذا صار حاذقا خفیفا۔
اَلْمُجَاحَفَةُ۔ المزاحمۃ والمداناۃ۔
اَلْمُجَازَفَةُ وَالْجِزَافُ۔ بگراف فروگرفتن فارسی معرب
اَلْمُحَاجَفَةُ۔ المعارضۃ والمدافعۃ۔

اَلْمُحَارَفَةُ۔ کسی را بیروزی کردن فی الحدیث
لیجارون علی عمله ای یجازی۔
اَلْمُحَالَفَةُ۔ المعاهدة والحدیث حالف
بین قریش والانصار ای آخی بینهم هذا هو
الصحیح فی تفسیره لقوله علیه السلام لا حلف فی الاسلام
اَلْمُخَارَفَةُ۔ چیزی بخریف فرا دادن۔
فی الحدیث کانت متخاشفت فیها ای احمرتها۔
اَلْمُخَالَفَةُ وَالْخِلَافُ۔ باکسی خلاف کردن
وقولهم هو یخالف الی امرأة فلان ای یاتیها اذا خاب عنها
مُرَادَفَةُ الْجِرَادِ رکوب الذکر علی الانثی والثالث
علیهما وهذه دابة لا ترادف ای لا تحمل ردیفا
والباب یدل علی اتباع الشیء۔
اَلْمُخَاقَفَةُ۔ المحامقة۔
اَلْمُسَاعَفَةُ۔ المواتاة والمساعدة۔
اَلْمُشَارَفَةُ۔ بر چیزی مطلع بودن و
فخر بودن بایکدیگر بشرف۔
اَلْمُصَادَفَةُ۔ یافتن۔
اَلْمُصَادَفَةُ۔ باکسی بصرف معاملت کردن
اَلْمُضَاعَفَةُ۔ افزون کردن۔
اَلْمُقَارَفَةُ۔ نزدیک شدن و گائیدن و آمیزش کردن
بگناه قارف فلان الخطیئة ای خالطها وقارفت امرأته ای جامعها
اَلْمُكَاشَفَةُ۔ واکسی آشکارا جنگ کردن و
دشمنی کردن وقد جاء کاشف بمعنی کشف

ومنه قراءة تم اذا کاشف الضر عنکم۔
اَلْمُكَانَفَةُ۔ باکسی یاری کردن اَلْمُلَاحَفَةُ تنشلها
اَلْمُلَاطَفَةُ۔ باکسی لطف کردن۔
اَلْمُنَاصَفَةُ۔ المناظرة۔
اَلْمُنَاعَفَةُ معارضة نمودن در دیقال ناعفت الطیر اذا عارضت
اَلْمُنَافَقَةُ وَالنِّفَاقُ۔ وماغ کسی شکستن
اَلْمُهَانَفَةُ۔ الاهناف۔
اَلْمُحَارَقَةُ۔ المجامعة۔
اَلْمُحَامَقَةُ۔ المساعدة علی الحمق۔
اَلْمُخَالَقَةُ۔ باکسی خلق نیکو بر زیدن۔
اَلْمُرَافَقَةُ۔ باکسی راهی کردن۔
اَلْمُرَامَقَةُ بنظر سخت عداوت دیدن یقال رمقه بالنخاة
ترامق بعرق الاتحیا ولا تموت وراموق الامر ذا لم ینصح وفی الحدیث
مالم تضمر او تلق یعنی النفاق یقال رامقه رماقا وهو ان
تنظر شزرا نظر العداوة ویقال مالم تضق
قلوبکم عن الحق یقال عیشة رماق ای ضیق۔
اَلْمُرَاهَقَةُ۔ نزدیک بلوغ رسیدن وفی الحدیث
اذا دخل مکة مراهقا خرج الی عرفة قبل
ان یطوف بالبیت یعنی اضاق علیه الوقت
حتی یخاف فوت الوقوف بعرفة۔
اَلْمُسَابَقَةُ وَالسِّبَاقُ۔ باکسی پیشی گرفتن
در دویدن تا در تاختن۔
اَلْمُصَاحَقَةُ۔ سعتری کردن زن با زن۔

اَلْمُسَارَقَةُ - دزدیدہ نگریستن -
اَلْمُصَادَقَةُ - بایکدیگر دوستی گرفتن
اَلْمُطَابَقَةُ - باکسی موافقت کردن و بایکدیگر رفتن و پای در جائی کہ دست نہادن ہم
وطابقت بین الشیئین مطابقۃ وطباقا
اذا جعلتہما علی حذو واحد والزقتہما وطابق
فلان بین فرسیہ والباب دل علی وضع
شیء مبسوط علی شیء حتی یغطیہ -
اَلْمُطَارَقَةُ - تو بر تو دوختن دو جامہ
بر ہم پوشیدن -
اَلْمُعَانَقَةُ وَالْمِنَاقُ - دست کردن
یکدیگر فراکردن فی الحدیث فالتقوم یتعانقون
ای یسارعون فی الحدیث یعانق علیہا الجزء
اَلْمُفَارَقَةُ وَالْفِرَاقُ - از یکدیگر جدا شدن
اَلْمُعَانَقَةُ - بانیزہ زدن -
اَلْمُبَاذَقَةُ - دوستی ظاہر نادرستین -
اَلْمُنَاسَقَةُ - پیاپی یکدیگر کردن فی الحدیث
ناسقوا بین الحج والعمرۃ ای تابعوا -
اَلْمُنَاطَقَةُ - باکسی سخن گفتن -
اَلْمُنَافَقَةُ وَالنِّفَاقُ - دورو بی کردن فی المنافقۃ
درسوراخ شدن موش -
اَلْمُبَارَكَةُ - برکت کردن و یمن دادن علی و
بالام یقال بارک علیہ ای دعا لہ بالخیر -

اَلْمُتَارَكَةُ - بیع بایکدیگر دست بداشتن و
جفا بایکدیگر دست بداشتن -
اَلْمُدَارَكَةُ وَالدِّرَاكُ - پیاپی کردن
اَلْمُدَالَّةُ وَالدِّلَالُ - حق کسی بجا آوردن و
اَلْمُشَارَكَةُ - باکسی انبازی کردن -
اَلْمُضَاحَكَةُ - باکسی خندیدن والنور
یضاحک الشمس ای یمیل معہا حیث مالت
اَلْمُعَارَكَةُ وَالْعِرَاكُ - القتال -
اَلْمُلَاحَكَةُ - شدۃ الملامۃ والداسناد
یقال لوحک فقار ظہرہ اذا دخل بعضہا
فی بعض ومنہ الحدیث وکان الجدر یاحک
وجہای یعنی شخص الجدری وجہہ -
اَلْمَاحَكَةُ - بایکدیگر لجاج کردن -
اَلْمُمَاحَكَةُ - المماطلۃ -
اَلْمُبَادَلَةُ وَالْبَدَالُ - بایکدیگر بدل کردن
اَلْمُبَاسَلَةُ - المعاولۃ فی الحرب -
اَلْمُبَاعَلَةُ وَالْبِعَالُ - بازی کردن زن با شوہر
اَلْمُبَاهَلَةُ - یکدیگر را نفرین کردن -
اَلْمُثَافَلَةُ - مداومت کردن بر طعامی کہ
از جوب باشد -
اَلْمُجَادَلَةُ وَالْجِدَالُ - پیکار سخت کردن
بایکدیگر -
اَلْمُجَامَلَةُ - المعاملۃ بالجمیل -

اَلْمُجَاهَلَةُ - باکسی سفاہت کردن -
اَلْمُحَاقَلَةُ - گندم در خوشہ بگندم فروختن
ویقال اکتراء الارض بالحنطة وقیل ہی المزابنة
بالزرع القائم واقل من ثلث واکثر وقد نہی عنہا -
اَلْمُحَامَلَةُ - باہم برداشتن فی الحدیث یحاملہ علیہا
ای یعاونہ علی الحمل فیحاملانہ بینہما -
اَلْمُخَاتَلَةُ - الخداعة -
اَلْمُدَاخَلَةُ - درکار یکدیگر شدن و باکسی
درکاری یا درجائے شدن -
اَلْمُدَارَاةُ - باکسی درروئی کردن و مدارا کردن
اَلْمُرَاجَلَةُ - کسی را یاری دادن بار برگرفتن
اَلْمُرَاسَلَةُ - باکسی مکاتبت کردن و بایکدیگر
نبرد کردن در آب کشیدن و رفتن و آنچہ بدان ماند
اَلْمُسَاحَلَةُ - درکنارہ دریا رفتن -
اَلْمُسَاهَلَةُ - باکسی سان فراگرفتن -
اَلْمُشَاكَلَةُ - باچیزے ماندن -
اَلْمُشَاهَلَةُ - المشاتمة -
اَلْمُعَاجَلَةُ - شتابانیدن یقال عاجلہ
بذنبہ اذا اخذہ بہ ولم یمہلہ -
اَلْمُعَادَلَةُ - باچیزی برابر آمدن و باچیزے
برابر کردن -
اَلْمُعَاظَلَةُ وَالْعِظَالُ - در زبر یکدیگر شدن
ملخ از بہر گشنی وکذلک الکلاب والعظال

فی القوانی التضمین -
اَلْمُعَاقَلَةُ - بہ خرد باکسی نبرد کردن والمراة
تعاقل الرجال الی ثلث دیتہا ای توازیہ
فاذا بلغ ثلث الدیة صارت دیة المرأة علی
النصف من دیة الرجل -
اَلْمُعَامَلَةُ - معروفة -
اَلْمُفَاذَلَةُ - بادوست بازی کردن -
اَلْمُفَاصَلَةُ - از یکدیگر جدا شدن -
اَلْمُفَاضَلَةُ - بایکدیگر نبرد کردن بفضل
اَلْمُقَابَلَةُ - بایکدیگر برابر کردن و برابر شدن
وروی فراروی کردن و تعلیق ابدال کردن
کہ در بیان آمکنتان باشد -
اَلْمُقَاتَلَةُ وَالْقِتَالُ - المحاربة ومصدر
ہذا الباب علی مفاعلة وفعال واہل الیمن
یقولون فیعالا وفی الحدیث قاتل اللہ
الیہود ای لعنہم اللہ قاتلہم اللہ ای لعنہم اللہ
وفی حدیث آخر قاتلہ فانہ شیطان ای
ادفعہ دفعا عنیفا -
اَلْمُكَابَاةُ - ان ابتاع الدار الی جنب دارک
وانت محتاج الیہا فتمتنع شرارہا الیشتریہا
غیرک ثم تاخذہا بالشفعة وقد کرہ ذلک
واصل المکاباة التاخیر والحبس -
اَلْمُكَاهَلَةُ - کہل شدن و بزادبرامدن -

اَلْمُمَاثَلَةُ - المشابهة -
اَلْمُمَاحَلَةُ وَالْمِحَالُ - باکسی مکر و کید کردن
اَلْمُمَاذَلَةُ وَالْمُذَالُ - فی الحدیث المذال من النفاق
وهو ان یقلق الرجل بفراشه الذی یضاجع علیه
ویتحول عنه حتی یفتر شه غیره ماخوذ من المذل
اَلْمُمَاطَلَةُ وَالْمِطَالُ - باکسی مطل کردن
ویعدی الی المفعول الثانی بالباء -
اَلْمُنَابَلَةُ - باکسی تیر کردن بنیابی تیر انداختن
اَلْمُنَازَلَةُ وَالنُّزَالُ - بایکدیگر فرود آمدن در حرب از سر کذار
اَلْمُنَاضَلَةُ وَالنِّضَالُ - بایکدیگر تیر
انداختن بنبرد و از کسی دفع کردن -
اَلْمُنَاقَلَةُ - پای در جائگاه دست نهادن
ستور وقیل مناقلة الفرسان بضع یده
ورجله علی غیر جهة حسن نقله فی الحجارة فوبایکدیگر
حدیث کردن ونهال علل غوردن شتر بکسی
اَلْمُنَاغَمَةُ - بایکدیگر حدیث کردن باواز نرم -
اَلْمُنَاخَمَةُ - حد زمین بزمین دیگر پیوسته شدن
اَلْمُنَاصَمَةُ - المخاصمة الی الحاکم -
اَلْمُنَاقَلَةُ - باکسی حلم ورزیدن -
اَلْمُنَاهَدَةُ - المناصرة -
اَلْمُنَاهَمَةُ وَالْمُنَاهَمُ - باکسی اوری کردن
اَلْمُنَاوَلَةُ - باکسی دوستی ورزیدن -
اَلْمُرَاجَمَةُ - از کسی ذب کردن -

اَلْمُرَازَمَةُ - جای مقام دراز کردن وپیاپی
کردن فی الحدیث اذا کلتم فراز موا قیل
اخلطوا الاکل بشکر الله وقیل اخلطوا الکلام
لینا مع یابس وسائغ مع جشب وقیل کلوا
یوما لحما ویوما غیر ذلک -
اَلْمُرَاغَمَةُ - باکسی خشم گرفتن واز میان قوم می شدن
اَلْمُرَاحَمَةُ وَالرِّحَامُ - باکسی رحمت کردن
اَلْمُزَاحَمَةُ - نزدیک شدن چیزے -
اَلْمُسَالَمَةُ - آشتی کردن باکسے -
اَلْمُسَاهَمَةُ - باکسی قرعه زدن -
اَلْمُشَاتَمَةُ - باکسی دشنام شدن -
اَلْمُصَادَمَةُ - بایکدیگر بهم واکوفتن -
اَلْمُصَارَمَةُ - از یکدیگر بریدن -
اَلْمُعَادَةُ - باکسی شوخی کردن -
اَلْمُعَاقَةُ - المخاصمة -
اَلْمُعَامَلَةُ - باکسی بعلم نبرد کردن -
اَلْمُفَاغَمَةُ - بوسه دادن -
اَلْمُفَاقَمَةُ - جماع کردن -
اَلْمُقَاسَمَةُ - چیزی باکسی قسمت کردن و
کسی را سوگند خوردن -
اَلْمُكَاتَمَةُ - چیزی از کسی فا پوشیدن -
اَلْمُكَادَحَةُ - بکرم باکسی نبرد کردن فی الحدیث
افلا اکارم بها یهودای افلا احمد بها

لهم ليثيبوني عليها۔
اَلْمُلَاثَمَةُ۔ کسی را بوسہ دادن۔
اَلْمُكَالَمَةُ۔ باکسی سخن گفتن۔
اَلْمُلَاهَمَةُ۔ چیزے بچیزے فادوسیدن۔
اَلْمُلَازَمَةُ وَاللُّزُوْمُ۔ باکسی پیوستہ بودن یا با چیزے۔
اَلْمُلَاطَمَةُ وَاللَّطَامُ۔ باکسی مشت زدن
اَلْمُنَادَمَةُ۔ ندیمی کردن ویعدی الی المفعول الثانی بعلی۔
اَلْمُنَاسَمَةُ۔ فا انبوسیدن۔
اَلْمُنَاغَمَةُ۔ المفانقة۔
اَلْمُنَافَثَةُ۔ باکسی نشستن وتحریر ہندہ کانک الصقت نفثة رکبتک بنفثة رکبتہ وکسی را بر چیزی یاری دادن۔
اَلْمُنَاصَتَةُ۔ فی الحدیث فانصتوا ای اقصدوا لہم
اَلْمُنَاعَسَةُ۔ بنیکوئی فخر کردن باکسے
اَلْمُنَاغَاةُ۔ وامادی کردن۔
اَلْمُنَاغَتَةُ۔ المصادقة۔
اَلْمُنَاغَشَةُ۔ باکسی درشتی کردن۔
اَلْمُنَاغَضَةُ۔ المفازلة۔
اَلْمُدَاجَنَةُ۔ کالمداهنة۔
اَلْمُدَاهَنَةُ۔ المصانعة والتركيب يدل على لين وسهولة وقلة۔

اَلْمُرَاطَنَةُ۔ باکسی بجز تازی سخن گفتن۔
اَلْمُرَاهَنَةُ وَالرِّهَانُ۔ باکسی گرو بستن
اَلْمُرَانَبَةُ۔ رطب بر درخت بہ خرما چیودہ یا سختہ بفروختن۔
اَلْمُزَامَنَةُ۔ بزبان معاملہ کردن۔
اَلْمُسَاحَنَةُ۔ حسن المباشرة والمخالطة۔
اَلْمُسَاكَنَةُ۔ بایکدیگر در سرائی نشستن۔
اَلْمُشَاحَنَةُ۔ بایکدیگر دشمنی کردن
اَلْمُضَافَنَةُ۔ فی الحدیث فضافناهم ای واقفناهم
اَلْمُطَاعَنَةُ۔ باکسی نیزہ زدن۔
اَلْمُعَالَنَةُ وَالْعِلَانُ۔ الاعلان بالامر۔
اَلْمُجَاهَرَةُ۔ المفاضحة مكاسرة العينين
اَلْمُفَاطَنَةُ۔ من الفطنة۔
اَلْمُقَارَنَةُ وَالْقِرَانُ۔ بایکدیگر قرینی کردن وقرین شدن۔
اَلْمُلَاحَنَةُ۔ المفاطنة ومعناها ان تضع بينك وبين المخاطب كلاما لا يفطن له غيركما لعدولكما عن المعتاد من الكلام۔
اَلْمُلَاعَنَةُ وَاللِّعَانُ۔ المباهلة۔
اَلْمُمَانَتَةُ۔ المباعدة فی الغایت یقال سار اسیرا ممانتا ای شدیدا ومنہا ممانتة الشاعرین اذا قال ہذا بیتا وذلک بیتا کانہما یمتدان الی غایة یرید انہا دہی المطلة

اَلْمُمَاجَنَةُ - ناپاکی کردن وہی المماطلة ایضاً
اَلْمُمَادَنَةُ - آبستن شدن اشتر اگرچہ بسیار نجل بنیہ -
اَلْمُهَادَنَةُ - المصالحة -
اَلْمُبَادَهَةُ - ناگاہ رفتن -
اَلْمُبَاهَةُ - مثل المعاتقة -
اَلْمُسَافَهَةُ - المجاہلة وسفاهت الدن او الطب اذا قاعدته فشربت منه ساعة بعد ساعة
اَلْمُسَانَهَةُ - چیزی بسال فرا دادن وآنکہ خرما بسالی بارآرد وسالی نیارد -
اَلْمُشَابَهَةُ - المشاکلة -
اَلْمُشَافَهَةُ - روبارو سے گفتن -
اَلْمُشَاكَهَةُ - والشكاكة - المشابهة والمقاربة -
اَلْمُفَاقَهَةُ - بایکدیگر واپژوہیدن علم -
اَلْمُفَاكَهَةُ - المازحة -

ومن المضاعف

اَلْمُحَابَّةُ وَالْحِبَابُ - باکسی دوستی داشتن
اَلْمُسَابَّةُ وَالسِّبَابُ - باکسی دشنام دادن
اَلْمُصَابَّةُ وَالْمُعَابَّةُ - الخاصمة
اَلْمُعَاوَنَةُ وَالْعُوَانُ - ہمدیگر یاری کردن وباری دادن فی الحدیث فجعلوا یعاونون یرید ون فی القول ویعاونه فلا تقتلوا بعضکم بعضا واراد ان یعاونه
اَلْمُبَاثَّةُ - باکسی راز خود آشکار کردن

اَلْمُحَاجَّةُ وَالْحِجَاجُ - باکسی حجت گفتن -
اَلْمُضَاجَّةُ وَالضِّجَاجُ - بایکدیگر شور وشغب کردن
اَلْمُفَاجَّةُ - میان پای از ہم باز نہادن در رفتن
اَلْمُلَاجَّةُ - باکسی لجاج کردن -
اَلْمُشَاحَّةُ - بچیزی بخیلی کردن وبعدی ایلی
اَلْمُبَادَّةُ وَالْبِدَادُ - معارضہ کردن در رفتن
اَلْمُجَادَّةُ - باکسی جد کردن -
اَلْمُحَادَّةُ - باکسی حرب دیا خلاف کردن
اَلْمُرَادَّةُ - باکسی رد کردن -
اَلْمُشَادَّةُ - باکسی سخت فراگرفتن -
اَلْمُصَامَّةُ - باکسی دشمنی کردن -
اَلْمُعَادَّةُ وَالْعِدَادُ - دردار گزیدن وشمردن
اَلْمُلَادَّةُ - دفع کردن از کسی -
اَلْمُمَادَّةُ - مدتے نہادن بایکدیگر وہی فی الحدیث
اَلْمُحَارَّةُ - باکسی تہنک ونبرد کردن
اَلْمُزَادَّةُ - المعاضة -
اَلْمُسَارَّةُ وَالسِّرَارُ - باکسی راز گفتن -
اَلْمُشَارَّةُ - باکسی شر کردن -
اَلْمُصَارَّةُ - کسی را بدشواری کاری داشتن
اَلْمُضَارَّةُ - المضايقة وكلاهما في الحديث
اَلْمُعَارَّةُ وَالْعِرَارُ - بانگ کردن شتر مرغ -
اَلْمُغَارَّةُ وَالْغِرَارُ - کم شدن شیر شتر و کاسد شدن بازار -

اَلْمُقَارَّةُ - باکسی قرار گرفتن فی الحدیث قارّوا الصلوٰة معناه السکون فیها۔
اَلْمُمَارَّةُ - باکسی کاویدن تا بیفگنی ویرا۔
اَلْمُهَارَّةُ - کسی را در روی بعنف بد گفتن
اَلْمُعَارَّةُ - المغالبة والممانعة۔
اَلْمُلَازَّةُ - الملاصقة۔
اَلْمُرَاسَّةُ - باکسی چیز را ابداکردن یا کسی بحاکم شدن فی الحدیث راسّوا الصلوٰة خذ من سنتنا ای صلّوا
اَلْمُمَاسَّةُ وَالْمِسَاسُ - یکدیگر را بسودن ومباضعت کردن۔
اَلْمُحَاصَّةُ وَالتَّحَاصُّ - ای حصه کردن۔
اَلْمُقَاصَّةُ وَالْقِصَاصُ - چیزی بدل چیزے فراگرفتن فی الحدیث لا اناس عبدا الا عذبته ای لا استقصے علیه۔
اَلْمُحَاضَّةُ - یکدیگر را برافزولیدن۔
اَلْمُعَاضَّةُ وَالْعِضَاضُ - یکدیگر را دندان گرفتن ومنه یقال عاضل القوم العیش منذ العام فاشتد عضاضهم ای عیشهم۔
اَلْمُكَاظَمَةُ - الممارسة الشدید فی الحرب۔
اَلْمُحَاظَّةُ وَالْمُحَاظُّ - المشارعة والمنازعة
اَلْمُدَافَّةُ وَالدِّفَافُ وَالْمُدَافَّةُ وَالدَّفَّانُ - خسته را کشتن۔
اَلْمُصَافَّةُ - باقومی صف کشیدن۔
اَلْمُكَافَّةُ - والممانعة۔
اَلْمُحَاقَّةُ وَالْحِقَاقُ - المخاصمة۔
اَلْمُدَاقَّةُ - باکسی کار باریک فراگرفتن
اَلْمُشَاقَّةُ وَالشِّقَاقُ - المخالفة۔
اَلْمُحَالَّةُ - کالمباراة۔
اَلْمُحَالَّةُ - باکسی فرود آمدن۔
اَلْمُخَالَّةُ وَالْخِلَالُ - باکسی دوستی کردن
اَلْمُتَامَّةُ وَالتِّمَامُ - باچیزی نبرد کردن تمامی
اَلْمُحَامَّةُ - المطالبة۔
اَلْمُشَامَّةُ - چیزی فا نبوئیدن ونزدیک شدن بیکدیگر ومنه المشامة وهی لدنو من العدو حتی تیرا ای الفریقان۔
اَلْمُضَامَّةُ - نزدیک کسی شدن۔
اَلْمُسَانَّةُ وَالسِّنَانُ - طرد الفحل الناقة حتی ینوجها لیسفدها۔
اَلْمُعَانَّةُ وَالْعِنَانُ - باکسی برابری کردن ومنه شرکة العنان وهی ان یشترکا فی شئی خاص دون سائر اموالهما کانهما عن لهما شئی فاشتریا مشترکین۔

ومن المعتل

اَلْمُوَاتَبَةُ - باکسی برجستن خبگ را۔
اَلْمُوَاثَبَةُ - کروفریبی نمودن باهم فی الحدیث وان ابابکر اخی دعوک لیعلم ان الارب ما الذی دعاه فموضعه بالیمن حفظه

اربوک الا انه ابدل وان جلبته من الواو ب
وهو الفساد فموضعه هنا۔

المُواظَبَةُ۔ برکاری ایستادن و بعدی بعلے

المُوالَبَةُ۔ باکسی در موکب و رفتن و
فراخ کردن و رفتن اشتر و برکاری ایستادن

المُواضَحَةُ المساجلة الا انها استعملت
فی السیر وهو سیر لیس بالشدید۔

المُوارَدَةُ۔ باکسی بآب یا بجائی آمدن

المُواعَدَةُ۔ باکسی وعده نهادن۔

المُواغَدَةُ۔ فی السیر مثل المواضحة۔

المُواتَرَةُ والمُتابَعَةُ۔ بالمعنی الثانی
ولایکون المواترة بین الاشیاء الا اذا
وقعت بینهما فترة والافهی مدارکة وهو صلة
وکذلک مواترة الصوم وهی ان تصوم
یوما وتفطر یوما او یومین وتاتی به وترا وترا
ومواترة الکتب وهی مجی بعضها فی اثر بعض
وترا وترا من غیر ان ینقطع لان اصلها من
الوتر وهو الفرد۔

المُوازَرَةُ۔ کسی را وزیر کردن۔

المُواعَسَةُ۔ ضرب من سیر الابل وهو ان
تمد عنقها وتوسع خطوها ولا تکون المواعسة الا باللیل

المُوالَسَةُ۔ فریب آوردن باکسی۔

المُواهَسَةُ۔ راز کردن بایکدیگر۔

المُراطَةُ۔ پراگندہ کردن مواشی را یا پنهان کردن مواشی خود
در دیگر مواشی فی الحدیث الا ورطة وهو ان یغیب الرجل الماشیة
فی بلاد اخر او فی مکان فلا یری یخفی موضعه علی المصدق
ماخوذ من الورطة وهی الهوة فی الارض وقیل ان یورط
بعضهم بعضا فیقول الحقهم عند فلان صدقة ولیس عنده فهو الورط الا

المُواكَظَةُ۔ المواظبة۔

المُوادَعَةُ۔ المصالحة۔

المُوارَعَةُ۔ المناطحة۔

المُواضَعَةُ۔ باکسی گرو بستن و باکسی چیزے
فرا ایستادن و فی الحدیث حتی لا واضعک
الرهن معناه اضعه وتضعه وبیع بایکدیگر دست بدشتن

المُواقَعَةُ والوِقاعُ۔ مثل المقاتلة والجامعة

المُواصَفَةُ۔ باکسی بیع کردن بصفت
بے رویت۔

المُوافَقَةُ والوِفاقُ۔ باکسی در جنگ
ایستادن و باکسی چیزے فرا ایستادن در معاملتے

المُوالَفَةُ والوِلافُ۔ الفت گرفتن۔

المُواثَقَةُ۔ باکسی عهد بستن۔

المُوافَقَةُ والوِفاقُ۔ باکسی موافقت کردن
و وافقه اے صادفه۔

المُواهَقَةُ۔ نزدیک شدن در رفتن بایکدیگر
وهو ان ناقة الابل مداعنا قها فی السیر۔

المُواشَكَةُ۔ الایشاک۔

المُوَاحَاةُ - باکسی نیرد کردن و در وحل فتن
المُوَاصَلَةُ والوِصَالُ - باکسی پیوستن و
کار سے پیوستہ کردن -
المُوَاكَلَةُ - برکسے دیگر اعتماد کردن ومنها
الوکال فی الدابة وهی ان تسیر بسیرها الاخری
کانها تاکل علیها -
المُوَاخَمَةُ - ننگ نیرد کردن بگرانی -
المُوَاسَمَةُ - باکسی نیرد کردن بنیکوئی -
المُوَاتَنَةُ - الملازمة فی قلة الرزق
المُوَازَنَةُ والوِزَانُ - باکسی ہمسنگ
یا برابر آمدن ووازنت بین الشیئین موازنة
وزانا عادلت -
المُوَاجَهَةُ - المقابلة -

ومن الصیغ المفروق

المُوَاخَاةُ - لغة ضعیفة فی المواخاة
وانما بنیت علی یواخی -
المُوَالَاةُ - نا پوشیدن -
المُوَاسَاةُ - لغة ضعیفة فی المواساة وانما
بنیت علی یواسی -
المُوَافَاةُ - مصدر وافاه اذا اتاه -
المُوَالَاةُ - پیاپے کردن باکسی دوستی داشتن
دوستی فراگرفتن منه قری الوالیه مکان یلی الوالیا

ومن الیاء

یادیت فلانا جازیته یدا بید و
اعطیته مبادأة ای من ید الی ید

ومن الصیغ المقرون

المُيَاوَمَةُ - چیزے را بروزاروز فرا دادن

ومن المعتل الیائی

المُيَاسَرَةُ - باکسی آسان فراگرفتن وکسی را
سوی چپ بردن وہذا بعدہی بالیاء -
المُيَامَنَةُ - بیمن شدن وکسی سوی راست
بردن وہذا بعدہی بالیاء -

ومن الاجوف الواوی

المُحَاوَبَةُ - پاسخ کردن کسی را -
المُتَاوَبَةُ - بجای دیگر بایستادن -
المُحَاوَتَةُ - المراوغة -
المُزَاوَجَةُ - باکدیگر جفت شدن -
المُرَاوَحَةُ - گاہ این را بکار بستن وگاہ آن را -
المُكَاوَحَةُ - المشاتمة والمجاهرة -
المُتَاوَحَةُ - المقابلة وہذا اصل الباب -
المُحَاوَدَةُ - باکسی نیرد کردن بجوانمردی
المُرَاوَدَةُ - کاری ازکسی درخواستن و
بعدہی الی المفعول الثانی بعن والمرادة
والارادة کسی را بر کاری داشتن وبعدہ
الی المفعول الثانی بعلی -
المُسَاوَدَةُ - باکسی نیرد کردن بہتری یا بسیار

المُسَاوَحَةُ والسِّوَاحُ باکسی راز کردن۔
المُعَاوَحَةُ والعِوَاحُ۔ دیگر بارہ برکار کردن
المُهَاوَدَةُ۔ المودعة۔
المُخَاوَذَةُ۔ المنالفة وقیل الموافقة۔
المُلَاوَذَةُ واللِّوَاذُ۔ درپس یکدیگر پنہان شدن
المُشَاوَرَةُ۔ المواثبة۔
المُجَاوَرَةُ والجِوَارُ والکسر افصح باکسی ہمسائگی کردن
یقال جاورت بنی فلان وفیہم بمعنی ودر زنہار کسی
شدن والمجاورة اعتکاف گرفتن در مسجد۔
المُحَاوَرَةُ والحِوَارُ المجاوبة۔
المُدَاوَرَةُ۔ کالمعالجة۔
المُسَاوَرَةُ۔ المواثبة۔
المُشَاوَرَةُ والشِّوَارُ معروفة
المُظَاوَرَةُ۔ فی الحدیث ان ظاورا ای جمع بین النافلتین
والثلث علی الربع قال الشمر المعروف طار بالہمز و
ہو ان تعطف لناقة اذا ماکلدہا او ضحی ولد آخر
المَعَاوَرَةُ۔ راست کردن پیمانہا وترازوہا
وانا چیزے گاہ ایں گیرد وگاہ آں عاورہ
التی اے فعلن مثل ما فعل صاحبہ۔
المُعَاوَرَةُ والعِوَارُ یکدیگر را غارت کردن۔
المُجَاوَزَةُ والجِوَازُ از چیزے در گذشتن المجاوزة ان یجیز
المُحَاسَرَةُ۔ المخالطة۔
المُنَاوَشَةُ نزدیک شدن دو لشکر چنانکہ دیگر را زخم تواند کرد

المُهَاوَشَةُ آمیختن ہمدیگر را کانت الہاشم فی الجاہلیة من الشور
المُحَاوَضَةُ۔ بدنبال چیزے پنہان کسے رفتن
المُفَاوَضَةُ۔ فی الحدیث البیان۔
المُلَاوَضَةُ۔ ان تنظر فی الشعر کیف تیہا التقاطہا
المُنَاوَضَةُ۔ باچیزی دادوستدن۔
المُرَاوَضَةُ۔ مدارا کردن باکسی در کاری
آرزی وبرافی الحدیث کرہ المراوضة قال
شمر ہو ان تواصف الرجل بالسلعة لیست
عندک ہو مثل بیع المواصفة۔
المُعَاوَضَةُ۔ پاداش دادن۔
المُغَاوَضَةُ۔ کاری راندن باکسی فی حدیث
معاویة قال لہ غفل بم ضبطت ما ارمی
قال بمفاوضة العلماء فالمفاوضة المساوقة
ومنہا شرکة المفاوضة وہی الاشتراک
فی المال اجمع۔
المُلَاوَطَةُ باکسی لواطت کردن۔
المُسَاوَعَةُ۔ بساعات معاملہ کردن۔
المُطَاوَعَةُ۔ کسی را فرمان بردن۔
النحویون ربما یسموا الفعل اللازم مطاوعا
المُرَاوَغَةُ۔ باکسی مستان آوردن کشتی گرفتن باکسے
المُخَاوَفَةُ۔ نزدیک کردن باکمدیگر تا ترسیدن
المُسَاوَفَةُ۔ التسویف۔
المُسَاوَقَةُ۔ باکسی فخر کردن در سختی ساق

اَلْمُسَاوَكَةُ وَالسِّوَاكُ - بدرفتن دندان را
اَلْمُجَادَلَةُ - بایکدیگر گفتگو کردن در حرب وانبیش
یکدیگر را بیرون آمدن دو لشکر در جنگ -
اَلْمُحَاوَلَةُ - خواستن وجستن ومنه الحدیث
بک احاول ای اطالب -
اَلْمُدَاوَلَةُ - گردانیدن روزگار -
اَلْمُزَاوَلَةُ - باچیزے واکوشیدن -
اَلْمُنَاوَلَةُ فی الشاول اَلْمُصَاوَلَةُ الصول
المواثبة -
اَلْمُطَاوَلَةُ - باکسی نبرد کردن به طول
وکار دراز کردن بر کسے -
اَلْمُغَاوَلَةُ - المبادرة واکسی را ہلاک کردن
اَلْمُقَاوَلَةُ - فی الامر المفاوضة -
اَلْمُنَاوَلَةُ - چیزی را کسی دادن یعدی الی المفعولین
اَلْمُدَاوَمَةُ - المواظبة یعدی بعلی -
اَلْمُسَاوَمَةُ وَالسِّوَامُ - بہا کردن باکسی -
اَلْمُعَادَةُ - چیزے بسال فرا دادن وآن
خرما بن که یکسال بار آرد ویکسال بار نیارد
اَلْمُعَاوَضَةُ - المنهی عنها ان تبیع زرعا مک
اَلْمُقَاوَمَةُ وَالْقِوَامُ - باکسی برابری کردن
اَلْمُلَاوَمَةُ - بایکدیگر ملامت کردن -
اَلْمُنَادَمَةُ - باکسی نیم کردن بخواب او باکسی خفتن
اَلْمُعَاوَنَةُ - باکسی یاری کردن -

ومن الیائی

اَلْمُكَايَسَةُ - باکسی خویش طبعی کردن -
اَلْمُغَايَبَةُ - از یکدیگر غائب شدن -
اَلْمُمَايَلَةُ - خویشتن را بشیر باز کردن ومغایبة
کردن لیرے را شبه عاملة لیلیت او فاخرة بالشیء باشیء
اَلْمُهَايَجَةُ - شور انگیختن باکسی -
اَلْمُشَايَخَةُ - فی لغة قیس تمیم وعذر کردن
وفی لغة تمیل در کارے عجز کردن -
اَلْمُصَايَحَةُ - باکسی بانگ کردن -
اَلْمُحَايَدَةُ وَالْحِيَادُ از چیزی یکسو شدن
اَلْمُزَايَدَةُ - بریکدیگر افزودن -
اَلْمُكَايَدَةُ - باکسی ستان آوردن -
اَلْمُخَايَرَةُ - المناقرة وبرگزین کردن -
اَلْمُسَايَرَةُ - باکسی رفتن -
اَلْمُطَايَرَةُ - پرانیدن -
اَلْمُعَايَرَةُ - المعاورة فی المکایل -
اَلْمُغَايَرَةُ - بیع کردن به عوض -
اَلْمُقَايَسَةُ وَالْقِيَاسُ - باکسی قیاس
وارزیدن وقایست بین الامرین اذا قدرت
هذا علی مثال ذلک والترکیب یدل علی
تقدیر شیء بشیء -
اَلْمُكَايَسَةُ - باکسی نبرد کردن بزیرکی -
اَلْمُعَايَشَةُ - باکسی زندگانی کردن -

المُغايَشَةُ والغِياشُ - باکسی فخر کردن
المُحايَصَةُ - المماحكة -
المُبايَضَةُ - باکسی نبرد کردن بسپیدی -
المُقايَضَةُ - المعاوضة بالمتاع -
المُهايَطَةُ والهِياطُ - المصالحة -
المُغايَظَةُ - باکسی خشم گرفتن -
المُبايَعَةُ - باکسی بیع یا بیعت کردن -
المُشايَعَةُ - باکسی یاری کردن -
المُشايَعَةُ والشِّياعُ - ان يصيح الراعي بابله ليدعوا اذا استأخر بعضها والمشائع للاقط
المُسايَفَةُ - باکسی شمشیر زدن -
المُصايَفَةُ - چیزی تابستان فرا دادن
المُضايَقَةُ - باکسی تنگ فراگرفتن کار -
المُحايَلَةُ - امید وار شدن ابر بباریدن و جنگ و نبرد کردن کسے
المزايلة - دور شدن از کسے جدا شدن -
المكايلة - بایکدیگر پیمانه معاملت کردن ومنها الحديث نهى عن المكايلة وهى ان تكيل له مثل ما كيل لك من قبل لهم جارية بالصاع
المُلايَلَةُ - چیزی بشب فرا دادن -
المُمايَلَةُ - بایکدیگر و اچسپیدن در کاری
المُبايَنَةُ - از یکدیگر جدا شدن -
المُحايَنَةُ - بهن کام معاملت کردن -
المُرايَنَةُ - بایکدیگر خرید فروخت کردن

بوام و بوام زادن -
المُعايَنَةُ - بنسیه بنقد معاملت کردن باکسے
المُعايَنَةُ والعِيانُ - روبارو دی چیزرا دیدن واصلها من العين -
المُلايَنَةُ واللِّيانُ - نرمی کردن با یکدیگر

ومن الناقص

المُحابَاةُ - باکسی در معاملت محاباکردن وباکسے بعطا دادن وبرد کردن -
المُهابَاةُ - شمشیر و نیزه کژ در نیام کردن -
المُساتاةُ - چیزے بنسیه ستدن فرا دادن
المُهاتاةُ - چیزے فراکسی دادن -
المُحاناةُ - باکسی هم زانو شدن -
المُحاجاةُ - بمرد برکسی داون -
المُداجاةُ - المداراة يقال داجيته اذا داريته كانك ساترته العداوة -
المعاجاة - يقال عاجيت الصبي اذا رضعته بلبن غير امه او متعته اللبن غذيته بالطعام وفي الحديث طالما عاجيته وعاجاني اي عالجته
المُناجاةُ والنِّجاءُ - باکسی راز گفتن -
المُهاجاةُ - یکدیگر را هجا کردن -
المُضاجاةُ - في الحديث ضاحت بلادنا من ضحى المكان اذا برز للشمس -
المُلاحاةُ واللِّحاءُ - المنازعة -

اَلْمُبَاغَاةُ - یقال ما اخیت من خناقة بمعنی ارخیت
اَلْمُبَادَاةُ - روبارو دشمنی کردن باکسی
اَلْمُرَادَاةُ - قلب المراودة وبمعنی المداوة
وراديت عن القوم اذا رميت بالحجارة
اَلْمُصَادَاةُ - المعارضة والمداراة والملاجاة
والمساترة وقرأ الحسن صادو القرآن
معناه عارض محمك بالقرآن والواو
فی القرآن علی ہذا القول بمعنی الباء -
اَلْمُعَادَاةُ وَالْعِدَاءُ - باکسی دشمنی کردن
وچیزے پیاپے کردن -
اَلْمُغَادَاةُ - المبارکة -
اَلْمُفَادَاةُ وَالْفِدَاءُ - کسی را از اسیری باز خریدن
اَلْمُنَادَاةُ وَالنِّدَاءُ - خواندن وباکسے
در انجمن نشستن -
اَلْمُهَادَاةُ - کسی را بدوستی آوردن چنانکہ
یکی بر یکی جانب باشد یکی بر دیگر جانب وقرأ
ابو السمال الذین هادوا بفتح الدال بمعنی
ان یکون فاعلوا من الهدایة ای راموا
ان یکون اهدی من غیر حسم -
اَلْمُبَاذَاةُ - بایکدیگر فحش گفتن -
اَلْمُحَاذَاةُ - مقابل شدن یقال حاذاه
محاذاة وحذاءً اے صار بحذائه -
اَلْمُقَاذَاةُ - پاداش دادن -

اَلْمُمَاذَاةُ وَالْمَذَاءُ - ان یجمع الرجل بین
رجال ونساء یخلیهم یاذی بعضهم بعضا والباب
یدل علی سهولة فی جریان شئی مائع -
اَلْمُمَارَاةُ - باکسی نبرد کردن -
اَلْمُجَارَاةُ وَالْجَرَاءُ - باکسی رفتن وباکسی
چیزے وارانیدن مدارات الناس بهمز
ولا یهمز ومعناها المداجاة والمدانة -
اَلْمُشَارَاةُ - باکسی لجاج کردن -
اَلْمُغَارَاةُ وَالْغَرَاءُ - پیاپے کردن -
اَلْمُكَارَاةُ وَالْكَرَاءُ - چیزی بکرا دادن
اَلْمُمَارَاةُ وَالْمِرَاءُ - باکسی ستیهیدن -
اَلْمُجَازَاةُ - پاداش دادن وباکسی نبرد کردن
اَلْمُخَازَاةُ - نبرد کردن باکسی بچیزے -
اَلْمُقَاسَاةُ - رنج چیزی بکشیدن -
اَلْمُنَاسَاةُ - باکسی چیزے فراموش کردن
اَلْمُحَاشَاةُ - استثنا کردن -
اَلْمُخَاشَاةُ - نبرد کردن باترس وخاشیت
فلانا ای نازکته وهو فی الحدیث -
اَلْمُرَاشَاةُ - المفاخرة -
اَلْمُمَاشَاةُ - باکسی رفتن -
اَلْمُعَاصَاةُ - کسی را نافرمانی کردن -
اَلْمُقَاسَاةُ - از کسی دور شدن ویقال
لَمْ أُقَاصِكَ إِنَّا البعد من الشر -

المُنَاصَاةُ - ناصیه یکدیگر را بگرفتن منها الی الحدیث تناصینی ای تنازعنی بپوسته شدن جائے بجائے دیگر۔

المُوَاضَاةُ - از یکدیگر خشنود شدن و نیرو کردن باکسی بخشنودی۔

المُقَاضَاةُ - کاری بگزاردن با کسے وہی فی الحدیث۔

المُعَاطَاةُ - چیزی فاکسی دادن وکسی را دست کردن۔

المُنَاطَاةُ - التناطی۔

المُدَاعَاةُ - المخاجاة۔

المُرَاعَاةُ - گوش فا داشتن وخ کسی را مراعات کردن وبہم چرا کردن ورا عیت الامر نظرت ای این لصیر۔

المُسَاعَاةُ - باکسی بشتاب رفتن وزنا کردن ایرستاران دلایقال فی الحرة۔

المُبَاغَاةُ - باکسی زنا کردن۔

المُنَاغَاةُ - المغازلة والمراة تناغی الصبی ای تکلمہ بما یعجبہ ویسرہ وہذا الجبل یناغی السماء ای یدانیہا لطولہ۔

المُحَافَاةُ - چیزے از جای برداشتن

المُحَافَاةُ - بیکار کردن باکسی در سخن۔

المُذَافَاةُ - تمام بکردن خستہ۔

المُرَافَاةُ والرِّفَاءُ - الالتہام والاتفاق

المُسَافَاةُ والسِّفَاءُ - مسفاہت کردن بایکدیگر۔

المُصَافَاةُ - باکسی دوستی ویژہ داشتن

المُعَافَاةُ والعَافِيَةُ - عن الابرء فیہا دادن

المُكَافَاةُ - پاداش دادن۔

المُنَافَاةُ - یکدیگر را نفی کردن۔

المُبَاقَاةُ - باکسی نبرد کردن بہ بقا۔

المُسَاقَاةُ - بہم آب کشیدن و یکدیگر را آب دادن وان تستعمل رجلا فی نخیل او کرم لیقوم باصلاحہا علی ان یکون لہ سہم معلوم مما تغلہ۔

المُشَاقَاةُ - المعاناة والممارسة ونبرد کردن باکسی بشقاوت۔

المُلَاوَاةُ - کسی را دیدن و چیزی سیدن

المُبَاكَاةُ - باکسی نبرد کردن بگریستن۔

المُحَاكَاةُ - چیزے را حکایت کردن واصل المحاکاة المتابعة۔

المُبَالَاةُ والبَلَاءُ والبَالَةُ - واصلہا بالیة کالعافیة باک داشتن ویعدی بنفسہا وبالباء ومن حالیة بالامر اذا جاہرتہ بہ۔

المُحَالَاةُ - المطابقة۔

المُنَالَاةُ - یکدیگر را فروگذاشتن۔

اَلْمُدَارَاةُ - المداراة -
اَلْمُعَالَاةُ - باکسی برد کردن بہ بلندی و بلند کردن و بر زیر چیزے نہادن و بجاز آمدن و عال عنی اے تبع و عال علی اے حمل یعنی بار بر من نہ -
اَلْمُغَالَاةُ - گران خریدن و یعدی بالباء و قد یجوز ان یحذف الباء و یصل الفعل کما قال
اَلْمُغَالَاةُ - رفتن گوشت و نرخ گران کردن
نعالی اللہم للاضیاف نیّا -
اَلْمُحَاقَاةُ وَالْحَاءُ - از کسی سب کردن و یعدی بعن و کسے را نگاہ داشتن و یعدی بعلے
اَلْمُرَاعَاةُ - باکسی تیر انداختن و از کسی گریختن
اَلْمُسَامَاةُ - باکسی بزرگی نبرد کردن -
اَلْمُدَانَاةُ - نزدیک کردن و بجیز نزدیک شدن
اَلْمُزَانَاةُ وَالزِّنَاءُ - باکسی زنا کردن -
اَلْمُسَانَاةُ چیزے بسائی دادن و علی ہذا اصلہا من الواو و سانیت الرجل اذا رضیتہ و احسنت معاشرتہ -
اَلْمُضَانَاةُ وَالْمُعَانَاةُ - المقاساۃ -
اَلْمُفَانَاةُ اَلْمُدَارَاةُ - و فانیتہ سکنتہ -
اَلْمُقَانَاةُ - آمیختن و موافق آمدن و تانی لہ الشیء اے دام -
اَلْمُحَانَاةُ - دیر پا چیزی بودن و چشم داشتن

کسی را و مدارا کردن با کسے -
اَلْمُبَاهَاةُ - المفاخرۃ -
اَلْمُسَاهَاةُ - فی العشرۃ ترک الاستقصاء
اَلْمُضَاهَاةُ وَالضَّهَاءُ - مانندگی کردن باکسی یا با چیزی و اصل الترکیب من ض ھ ی لا من ض ھ ء مع الہمزۃ فاما قراءۃ عاصم یضاہئون بالہمزۃ فلغۃ و انتصر ابن الانباری فیقول کاَرَجَیْتُ وَارْجَأْتُ -

ومن للفیف المقرون

اَلْمُدَاوَاةُ وَالدَّوَاءُ - کسی دارو کردن
اَلْمُسَاوَاةُ - برابر کردن و برابر آمدن -
اَلْمُعَاوَاةُ بانگ کردن سگ فلان لعا وی انکلاب لیصاکم
اَلْمُقَاوَاةُ - نبرد کردن با یکدیگر بہ نیرو -
اَلْمُکَاوَاةُ - با یکدیگر دشنام دادن -
اَلْمُنَاوَاةُ - دشمنی کردن با یکدیگر و اصلہا من الہمز لانہ من النوء و ہو النہوض -
اَلْمُهَاوَاةُ - الموافقۃ و الملاجۃ و شدۃ السیر

ومن لیائی

اَلْمُغَايَاةُ - ان تالی بالامر لا یہتدی لہ -
اَلْمُغَايَاةُ بشمشیر سایہ افگندن بر سر غایا القوم فوق راس فلان بالسیف کانہم ظلوہ -

ومن المہموز الفا

المُؤَارَبَةُ - باکسی دوستان آوردن -
المُؤَاخَذَةُ - کسی را بہ گناہ گرفتن -
المُؤَاجَرَةُ - چیزی بمزد کسی فرا دادن
المُؤَازَرَةُ - المعاونة -
المُؤَاصَرَةُ - مثل المکاثرة ومعناها ان یکون اصاربیته الی جنب صاربیتی وہو حبل قصیر یشد بہ فی اسفل الجبال الی وتد
المُؤَاکَرَةُ - المخابرة -
المُؤَامَرَةُ - المشاورة والعامة تقولہا بالواو -
المُؤَانَسَةُ - کسی را خیانت کردن -
المُؤَانَسَةُ - کسی را موانست کردن -
المُؤَالَفَةُ وَالإِلَافُ - باکسی دوستی
المُؤَاکَلَةُ - باکسی طعام خوردن وفی الحدیث نہی عن المواکلة ہو ان یکون للرجل علی الرجل دین فیہدی لہ فیوخرہ بسبب ذلک عن اقتضائہ -
المُؤَاحَنَةُ - بایکدیگر کینہ داشتن -

ومن الناقص المهموز الفا

المُؤَاتَاةُ - الموافقة والمطاوعة -
المُؤَاخَاةُ وَالإِخَاءُ - باکسی برادری کردن
المُؤَانَاةُ - المجازاة وفی الحدیث نوقد اراز الملوک فقاتلتہم عن دین اللہ ای قاومتہم -

المُؤَاسَاةُ - کسی را در چیزی ہمچون خویشتن داشتن

ومن المهموز العين

المُطَاءَبَةُ - المطاءمة -
المُظَاءَرَةُ - دایہ گرفتن والظیار ان تعطف الناقة علی ولد غیرہا وہو فی الحدیث -
المُمَاءَرَةُ - المفاخرة وماءرت بینہم مماءرة اذا عادیت بینہم افسدت واصلہا من المیرة وہی الدخل -
المُسَاءَلَةُ - از یکدیگر پرسیدن -
المُغَاءَلَةُ - باکسی خاک نمک بازیدن -
المُتَاءَمَةُ - نسج الثوب علی خیطین یعنی سداد ولحمتہ طائفین -
المُرَاءَمَةُ - قدح وادر لبستن -
المُشَاءَمَةُ - کسی را از سوی جنب بیرون
المُظَاءَمَةُ - ہم سفلی کردن باکسی -
المُلَاءَمَةُ - فراہم آوردن میان دو چیز
المُمَاءَنَةُ - اندیشہ کردن در کاری -

ومن المعتل المهموز اللين

المُوَالَاةُ - از کسی رہا ہستن -
المُوَاءَمَةُ وَالوِاءُ - الموافقة والمباراة ایضا

ومن الناقص المهموز العين

المُرَاءَاةُ وَالرِّيَاءُ - کاری را بدیدار کسی کردن یقال رایتہ یرائیہم مُرَاءَاةً

ورایاةً علی القلب بمعنیً۔
اَلْمُشَاءَاةُ۔ المسابقة۔

ومن المهموز اللام

اَلْمُرَابَاةُ۔ پرہیز کردن وترسیدن ازبات النسی مرایاةً اذا حذرته واتقیته۔
اَلْمُفَاجَاةُ وَالْفِجَاءُ۔ کسی را ناگاہ گرفتن
اَلْمُبَارَاةُ۔ از یکدیگر بیزار شدن واز یکدیگر جدا شدن۔
اَلْمُدَارَاةُ۔ المخالفة والمدافعة۔
اَلْمُقَارَاةُ۔ باکسی قران خواندن۔
اَلْمُشَاطَاةُ۔ ہمدیگر برکنار رود بار وماندن در قعر شاطاة الرجل افتشیت علیہ شاطی وشظی علی الشاطی الآخر
اَلْمُرَافَاةُ۔ باکسی محابا کردن در بیع اَلْمُكَافَاتُ وَالْتِلْقَاءُ۔ کسے را برکردار او مکافات کردن ومنها الحدیث لیکافی بها عین الشمس ای تدافع۔
المقاومة والموازنة۔
اَلْمُذَاكَاةُ۔ المزاحمة۔
اَلْمُحَاءَاةُ۔ المعاونة۔
اَلْمُعَامَاةُ۔ موافقت نمودن یقال مایعامنی هذا ای مایوافقنی۔
اَلْمُجَانَاةُ۔ بررویی افتادن جانا علیه ای انکب۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْمُوَاضَاةُ۔ باکسی ننگ وبرد کردن بسپید رولی۔
اَلْمُوَاطَاةُ وَالْوِطَاءُ۔ الموافقة۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْمُنَاوَاةُ وَالنِّوَاءُ۔ باکسی دشمنی کردن ومنها الحدیث ونوار لاهل الاسلام۔
اَلْمُهَاوَاةُ۔ الموافقة۔

باب الافتعال

اَلْاِجْتِذَابُ۔ الجذب۔
اَلْاِجْتِلَابُ۔ الجلب۔
اَلْاِجْتِنَابُ۔ باکسو شدن وجنب شدن
اَلْاِحْتِجَابُ۔ در پردہ شدن۔
اَلْاِحْتِرَابُ۔ بایکدیگر حرب کردن۔
اَلْاِحْتِسَابُ۔ مردہ پوسیدن وناشمار آوردن وانکار کردن در چیزی بر کسی واحتسب فلان ابنًا له وبنتا له اذا مات وهو کبیر۔
اَلْاِحْتِطَابُ۔ جمع الحطب۔
اَلْاِحْتِقَابُ۔ گناہ وانچہ بدان برداشتن
اَلْاِحْتِلَابُ۔ الحلب۔
اَلْاِخْتِضَابُ۔ چیزی را زرد خوخضاب کردن
اَلْاِخْتِطَابُ۔ برخواستن زن داشتن خطبہ کردن

اَلْاِخْلِلَابُ - الخلابة -
اَلْاِرْتِعَابُ - ترسیدن -
اَلْاِرْتِغَابُ - الرغبة -
اَلْاِرْتِقَابُ چشم داشتن -
اَلْاِزْدِلَابُ - گناه دانچه بدان ملامت کردن
اَلْاِزْدِعَابُ - بد داشتن -
اَلْاِسْتِلَابُ - السلب -
اَلْاِشْتِعَابُ - پاره از چیزے فراگرفتن
اَلْاِشْتِهَابُ - سپید شدن سر -
اَلْاِصْطِحَابُ - یاکدیگر صحبت کردن
واصل الطاء تاء فابدل واعلم ان الطاء تبدل من تاء الافتعال اذا کانت فاء الکلمة حرفا مطبقا نحو اصطحب واضطرب واطلب واضطلم وکذلک الدال تبدل من تاء الافتعال اذا کانت الفاء زایا او دالا او ذالا نحو ازدجر وادکر واذکر
اَلْاِصْطِخَابُ - بهم بانگ کردن -
اَلْاِصْطِرَابُ - شیر بهم دوشیدن -
اَلْاِصْطِلَابُ - چریش از استخوان جستن وبیرون آوردن از بهمان خورش وهذا فعل فی القحط -
اَلْاِضْطِرَابُ - سخت جنبان شدن و بایکدیگر تمشیر زدن بهم واکوفتن وفی الحدیث اضطرب خاتما ای سال ان یضرب له -

اَلْاِطْرَابُ - الطرب -
اَلْاِطْلَابُ - الطلب -
اَلْاِعْتِتَابُ - از چیزی واگردیدن واعتبت الطریق اذا ترکت سهلة واخذت فی وعرة -
اَلْاِعْتِصَابُ - عمامه در سر پیچیدن و تاج بر سر نهادن -
اَلْاِعْتِقَابُ - واداشتن وکسی واداشتن - چیزے از مشتری پس از بیع تا هلاک شود وفی الحدیث المعتقب خاسر یعنی اذا تلف عنده وفلت کذا فاعتقبت منه ندامة ای وجدت فی عاقبته ندامة -
اَلْاِغْتِرَابُ - بغربت شدن واغترب فلان اذا تزوج الی غیر اقاربه ومنه الحدیث اغتربوا لا تضووا -
اَلْاِغْتِصَابُ - الغصب -
اَلْاِقْتِرَابُ - نزدیک آمدن -
اَلْاِقْتِصَابُ - در حال چیزی گفتن وپاره از چیزے باز کردن واشتر ابیش از ریاضت برنشستن -
اَلْاِكْتِتَابُ - الکتابة واستکتاب ایضا ومنه قولهم اکتتبها بمعنی کتبها لانه لما کان بامره نسب الیه کضرب الامیر اللص وانام در

در دیوان سلطان اثبات کردن۔
الاکتساب۔ تصرف کردن در کسب و
کسب کردن و الترکیب یدل علی الجمع
الالتهاب۔ افروختہ شدن آتش۔
الانتخاب۔ برگزیدن۔
الانتحاب۔ النحیب۔
الانتخاب۔ الانتخبہ ای استرعہ
الانتداب۔ بزودی یاسخ کردن
الانتساب۔ خویشتن را بکسی وا نمودن
الانتشاب۔ النشوب۔
الانتصاب۔ برپای خاستن و بکاری
قیام کردن و بہ نصب شدن حرف۔
الانتقاب۔ روی بند بر بستن۔
الانتهاب۔ غارت کردن مال را۔
الافتلاث۔ در وقت چیزی گفتن
چون شعر و مانند آن و افتلت فلان علی
مالم یسم فاعلہ مات فجاۃ افتلت نفسہ مات نفسہ
ایضا ماخوذ من الفلتۃ وہی الفجاۃ۔
الالتفات۔ وانگریستن۔
الانتصات۔ الانصات۔
الانتعات۔ النعت۔
الانتکاث۔ بر سر افتادن۔
الابتحاث۔ البحث۔

الابتعاث۔ فرستادن۔
الاجتداث۔ کور کردن۔
الاحتراث۔ کسب کردن و کشت کردن
الاختناث۔ سر مشک را بیرون نو ردیدن
الاضطباث۔ الضبث
الاعتلاث۔ گرفتن آتش زنہ از درخت ناشناختہ کہ آتش در
یابہ یقال اعتلث الرجل نارا من الشجر خذ دالم ایرو ای اصلد
الاکتراث۔ باک داشتن۔
الانتقاث۔ شتافتن۔
الانتکاث۔ مطاوع النکث۔
الابتهاج۔ شاد شدن و فی الحدیث
کانت مختجۃ ای نہا کانت علی خلقۃ الجمل
الاختلاج۔ لرزیدن و جستن اندامہا۔
الادلاج۔ رفتن بآخر شب۔
الادماج۔ الدخول فی الشیء الاستتار فیہ
الازتباج۔ بستہ شدن۔
الازتعاج۔ پیاپے جستن برق بسیار
شدن مال۔
الاعتلاج۔ بایکدیگر بیاویختن در کشتی
گرفتن و انچہ بدان ماند و سخت جنبان شدن
موج دریا التجاء لے ذلک الامر ای الجاء
والتحصہ الیہ۔
الامتزاج۔ آمیختہ شدن۔

اَلْاِمْتِلَاحُ - مکیدن شیر -
اَلْاِنْتِسَاحُ - بافتہ شدن -
اَلْاِنْتِفَاحُ - بیرون آمدن تیہگاہ چہارپائے
از بسیاری خوردن و جز آن بمعنی النفخان بالفتح
اَلْاِنْتِهَاحُ - بیرون آوردن راہ -
اَلْاِجْتِدَاحُ - الجدح -
اَلْاِجْتِرَاحُ - الاکتساب -
اَلْاِخْتِبَاحُ - کشتنی ساختن -
اَلْاِدْتِكَاحُ - آگندہ شدن -
اَلْاِصْطِبَاحُ - شراب بامداد خوردن
اَلْاِصْطِلَاحُ - باہمدیگر صلح کردن
اَلْاِصْطِرَاحُ - چیزی را بسوی انداختن -
اَلْاِطِّرَاحُ - الطرح -
اَلْاِطِّفَاحُ - کف از دیگ فراگرفتن -
اَلْاِفْتِتَاحُ - فتح کردن و ابتدا کردن -
اَلْاِفْتِضَاحُ - رسوا شدن -
اَلْاِقْتِدَاحُ - القدح فی المرخ والزند -
اَلْاِقْتِرَاحُ - چیزے بحکم از کسی خواستن
وبعدی بلعلے وچیزی در وقت بگفتن و
اقترحت الجمل رکبتہ قبل ان یرکب -
اَلْاِقْتِمَاحُ - بہ بیت خشک خوردن -
اَلْاِكْتِسَابُ - کسب کردن -
اَلْاِكْتِسَاحُ - الکسح ولغارت بردن

جملہ مال -
اَلْاِمْتِدَاحُ - المدح -
اَلْاِنْتِدَاحُ - فراخ شدن -
اَلْاِنْتِزَاحُ - دور شدن -
اَلْاِنْتِصَاحُ - نصیحت کسی را فرا پذیرفتن
اَلْاِنْتِضَاحُ - پاشیدہ شدن آب و
بعدی بلعلے وفی الحدیث الانتضاح
بالماء وہو ان یاخذ قلیلا من الماء فینضح
مذاکیرہ بعد الوضوء لینفی عنہ الوسواس
اَلْاِنْتِطَاحُ - باہمدیگر سر زدن -
اَلْاِنْتِفَاحُ - مغز استخوان بیرون کردن
اَلْاِنْتِضَاحُ - سخن غیر فصیح آوردن فی الحدیث
ان صہیبا کان یرتضخ لکنۃ رومیۃ ای
ینزع الی الروم لایستمر لسانہ علی العربیۃ استمرارا
اَلْاِصْطِرَاخُ - الصراخ -
اَلْاِظْبَاخُ - بختنی ساختن -
اَلْاِقْتِضَاحُ - از غورہ خرما سیکی ساختن بآتش
اَلْاِمْتِضَاخُ - بیرون کشیدن -
اَلْاِمْتِلَاخُ - بیرون کشیدن دندان و
چشم وشمشیر -
اَلْاِنْتِسَاخُ - نسخت گرفتن -
اَلْاِنْتِضَاخُ - الانتضاح الا ان الخار
یدل علی مدی اکثر منہ لان الخار اقوی

من الحار فجسب قوته اعطی له حکم زائد ولهذا نظائر

الافتقاد - یاد گرفتن و آماهیدہ شدن

الابتراد - خویشتن را باب سرد شستن

الاتراد - والترد والماضی اترد وهو الاشر

ویجوز اترد بالثاء وکذلک کل موضع

اجتمع التاء مع التاء فی هذا الباب -

الاتئاد - بانگ اندک آمدن واصله

من التمد متاله وقد مر متاله -

الاجتلاد - بایکدیگر شمشیر زدن -

الاجتهاد - بکوشیدن هذا اذا لم یعد

ورائے صواب جستن وهذا متعد -

الاحتشاد - بوشش کردن وگرد آمدن

الاحتماد - قلب احتدام -

الارتثاد - کالابرهم نهادن -

الارتعاد - لرزیدن -

الارتقاد - الکسب -

الازدراد - الابتلاع -

الازدهاد - اندک شمردن عطا -

الاستناد - پشت بچیزی باز گذاشتن

وپناه باکسی دادن ومنه یقال خرج القوم

تسندین ای علی رایات شتی ولم یکونوا

تحت رایة امیر واحد والباب یدل علی

انضمام الشی الی الشی -

الاضطهاد - الضهد -

الاطراد - روان شدن -

الاعتباد - ببندگی گرفتن -

الاعتضاد - کسی را یار گرفتن وچیزے

در باز وکردن والترکیب یدل علی عضو

ثم یستعار فی موضع القوة المعین والمعین

الاعتقاد - ضیعتی ساختن در دل گرفتن

وقرار دادن در دل وسخت شدن چیزے

والباب یدل علی شد وشدة وتوثق -

الاعتماد - اعتماد کردن برکسی وتکیه کردن

بر چیزے ویعدیان بعلی وقصد کردن هو متعمد

الاغتماد - در تاریکی وانچه بدان نادیدنی

شدن کانه جعل اللیل لنفسه غمدا -

الافتصاد - الفصد -

الافتقاد - الفقد -

الاقتصاد - میانجی نگاه داشتن -

الاقتعاد - شتر را مرکب خویش کردن -

الالتیاد - برهم نشستن -

الالتحاد - بچسپیدن ویعدی بعلی -

الامتعاد - الاجتذاب بسرعة -

الامتهاد - پهن وبلند شدن کوهان -

الانتقاد - نقد فاستدن وبهین چیزی گزیدن

الاتخاذ - فاگرفتن وتاء اصلیة بمنزلة تاء

الاتباع ویعدی الی مفعول واحد
وہو کثیر فی القرآن وغیرہ الی المفعولین الغیا
الثانی ہو الاول فی المعنی کقولہ اتخذوا ایمانہم
جنۃ وغیرہ وحکی عن بعضہم استخذ فلان رضا
بمعنی اتخذ وقیل صلہ افتعل فابدل السین
من التاء الاولی کما ابدل التاء منہا فی ست
وجاز ابدال کل واحدۃ منہما من اختہا لانہما
مہموستان وقیل ہو استفعل من تخذ فحذف
التاء التی فاء من الحدث۔

اَلاِجْتِبَاذُ۔ الجبذ۔

اَلاِشْتِمَادُ۔ ان یضرب الکبش الاتیس حتی
ترتفع فیفسد۔

اَلاِقْتِلَاذُ۔ پارہ از مال کسی فاستدن

اَلاِنْتِبَاذُ۔ بکسوے شدن۔

اَلاِبْتِدَارُ۔ سوے چیزی شتافتن و یعدی
بالی وبنفسہ۔

اَلاِبْتِسَارُ۔ گشنی کردن اشتر بامادہ کہ
گشنی نیامدہ باشد فی الحدیث الاہم بک
ابتسرت ای ابتدأت سفری۔

اَلاِبْتِکَارُ۔ نو باوہ چیزی فراگرفتن و
بامداد کردن و مداد از جای بشدن و
دو شیرگے ببردن۔

اَلاِبْتِہَارُ۔ زنے بیگناہ را انگیختن

آلودہ کردن۔

اَلاِتِّجَارُ۔ بازرگانی کردن۔

اَلاِتِّغَارُ۔ دندان برآمدن و قد ورد
بمعنی السقوط فی حدیث ابراہیم۔

اَلاِجْتِبَارُ۔ نیکو شدن۔

اَلاِجْتِہَارُ۔ خویشتن را سوراخی ساختن

اَلاِجْتِزَارُ۔ شتر کشتن و پوست باز کردن

اَلاِجْتِہَارُ۔ بزرگ داشتن چیزی در چشم و
دیدار و رفتن جاہ از لوش و التر کیب بدل
علی اعلان الشی وعلوہ وکشفہ۔

اَلاِجْتِحَارُ۔ حجرہ ساختن۔

اَلاِحْتِصَارُ۔ حصار بر شتر افگندن و
آن بالتر باشد شبیہ پالان۔

اَلاِحْتِضَارُ۔ الحضور والمحتضر الذی یاتی
الخضر وہو خلاف البدو الاحتضار شکاہ ساختن

اَلاِحْتِقَارُ۔ زمین کندن۔

اَلاِحْتِقَارُ۔ الحقر۔

اَلاِحْتِکَارُ۔ غلبہ و اداشتن امید تنگی را

اَلاِخْتِبَارُ۔ آزمودہ کردن۔

اَلاِخْتِصَارُ۔ کوتاہ کردن سخن و راہ
کوتاہ ترین گرفتن و عصا در دست گرفتن
از بہر تکیہ وہذا فی الحدیث۔

اَلاِخْتِضَارُ۔ نبات بسبزی در رویدن

وبجوانی مرگ دادن ونیز علی التشبیه والفعل من اختضر۔

الاختمار۔ سر پوش برافگندن و بگریبان بوے خمر و برآمدن خمیر۔

الادخار۔ الذخر۔

الادکار۔ یاد آوردن۔

الازدجار۔ باز زدہ شدن و باز زدن ومنہ قولہ تعالی وازدجر۔

الازدفار۔ باربرداشتن۔

الازدھار۔ نگاہداشتن چیزے یقال ازدھر بالشئی ای احتفظ بہ۔

الاستبار۔ آزمودن۔

الاستتار۔ پردہ شدن۔

الاستحار۔ در سحرگاہ رفتن و بانگ کردن خروہ در انوقت۔

الاستطار۔ بشتن۔

الاستعار۔ افروختہ شدن آتش و استعر الحرب فی البعیر ذ ابتداء وبا باطنہ وافاغہ

الاستجار۔ پیکار کردن دست با زنخدان گذاشتن از اندوہ وہم درشدن۔

الاستغار بسیار فراخ شدن و شوریدہ شدن شمار۔

الاشتکار۔ پرشیر شدن پستان و نیک باریدن باران۔

الاشتہار۔ مشہور شدن۔

الاضطبار۔ شکیبائی کردن وفی الحدیث ہذہ یدی لعمار فلیضطبر ومعناہ فلیقتص۔

الاضطمار۔ باریک میان شدن۔

الاظفار۔ ناخن در چیزے آویختن و ظفر یافتن۔

الاعتبار۔ عبرت گرفتن وبا اندیشہ از پے چیزی فراشدن والترکیب یدل علی النفوذ والمضی فی الشئی۔

الاعتجار۔ دستار در بستن بے تحت الحنک ومعجر برافگندن زن۔

الاعتذار۔ خداوند عذر و دوستیزگی ببردن ومدرد س شدن ظلل و عذر خواستن یقال اعتذرت الی فلان من جرمی فاعتذر قد یکون محقا وغیر محقق۔

الاعتسار۔ غریم را در وقت تنگدستی بگرفتن وبستم بر کارے داشتن و مال فرزند برگرفتن بے رضای وے واعتسرت الناقۃ رکبتہا قبل ان تراض والباب یدل علی صعوبۃ وشدۃ۔

الاعتصار۔ عصیرہ ساختن و پناہ باکسی ویا بچیزے دادن و یعدی بالباء وافشردن انگور وفی الحدیث لیقتصر معتصرہم

ارادالذی یریدان تضرب الغائط ومال
از دست کسی بیرون کردن وہذا فی الحدیث
والمعصر الذی یصیب من الشئی ویاخذ منہ۔
اِفْعِقَارٌ۔ ریش شدن پشت ستور
از زین یا از پالان۔
اِفْعِقَارٌ۔ تاریک شدن و بسیار شدن
باران۔
اِفْعِمَارٌ۔ عمرہ کردن و زیادت کردن
وقصد کردن و عمامہ در سر بستن۔
اِفْعِفَارٌ۔ المغفرۃ۔
اِفْعِخَارٌ۔ الفخر ویعدی بالی۔
اِفْعِقَارٌ۔ درویش شدن قال سیبویہ
استغنوا بافتقر عن فقرت وفی الحدیث
افتقر عن معان عورای فتح عن معان
نامضۃ والترکیب یدل علی الفرج فی الشئ
اِفْعِدَارٌ۔ توانا شدن ویعدی بالی
و در دیگ چیزے ساختن۔
اِفْعِقَارٌ۔ القسر۔
اِفْعِصَارٌ۔ برچیزی فرو ایستادن
و پسندہ کردن بدان ویعدی بالی۔
اِفْعِقَارٌ۔ از پے فراشتن۔
اِفْعِكْسَارٌ۔ الکسر۔
اِفْعِمْجَارٌ۔ بہین برگزیدن۔

اِفْعِمْتِكَارٌ۔ خضاب کردن بسرخی۔
اِفْعِنْبِثَارٌ۔ آبلہ شدن دست۔
اِفْعِنْتِشَارٌ۔ افشاندہ شدن و بینی ورمیدن
اِفْعِنْجِحَارٌ۔ خوشتین بکشتن وانتحر القوم
علی الشئی اذا تحاشوا علیہ حرصا۔
اِفْعِنْتِسَارٌ۔ النسر۔
اِفْعِنْتِشَارٌ۔ پراگندہ شدن والانفاظ الفض
والانتفاخ فی عصب الدابۃ ویکون فی لک
من التعب والترکیب یدل علی فتح الشئ وشعبہ
اِفْعِنْصَارٌ۔ داد بستدن۔
اِفْعِنْظَارٌ۔ چشم داشتن۔
اِفْعِنْقَارٌ۔ مہمانی خاص کردن و گزیدہ
کردن وفی الحدیث انتقرھا عکرمۃ ھذا
بمعنیین ان اراد التصدیق فمعنی انتقرھا
استنبطھا من القران والنقر البحث وان
اراد التکذیب لہ فمعناہ انہ اختص بھا
واقتالھا من قبل نفسہ والانتقار الاختصاص
اِفْعِنْھَارٌ۔ بانہار انیدن۔
اِفْعِھْصَارٌ۔ شکستن۔
اِفْعِھْمَارٌ۔ رفتن اسپ۔
اِفْعِجْحَازٌ۔ ازار برمیان بستن ویعدی
بالباء وبجاز شدن۔
اِفْعِخْتِرَازٌ۔ خوشتین را گوشہ داشتن

الاحتفاز - برسر دو پای نشستن وفی الحدیث اذا صلیت المرأة فلتحفز ای تتضام اذا جلست واذا سجدت ولاتخوی کما تخوی الرجل -

الاحتباز - نان بختن -

الارتجاز - رجز گفتن -

الارتکاز - گوشه چیزی بر زمین نهادن وتکیه کردن بقال ارتکزت علی القوس اذا وضعت سیتها بالارض ثم اعتمدت علیها

الارتماز - مضطرب بودن زخم

الاعتناز - بایکسوی شدن -

الاعتیاز - دشوار گردیدن ودشخوار شدن اعتز الامر اشتد

الاعتماز - بکاره بر کسی عیب کردن

الاکتناز - گنده شدن مغز استخوان وخزان

الامتراز - کسی را افشردن -

الانتهاز - بغنیمت گرفتن وفی الحدیث وانتهز الحظ ای سارع الیه قبله واسرع تناوله

الاحتباس - وادانستن واداشته شدن

الاحتراس - خویشتن را از چیزی نگاهداشتن گویند دزدیدن بشب یا از چراگاه وهو فی الحدیث -

الاختباس - به قهر فراگرفتن -

الاختلاس - ربودن -

الادراس - الدراسته -

الارتباس - آگنده شدن -

الارتجاس - بانگ کردن بر دف وفی الحدیث فارتجس ایوان کسری ای تحرک حرکة سمع لها صوت -

الارتعاش - الارتعاش -

الارتکاس - الوقوع فی امر بعد النجاة منه فی الحدیث اذا ارتمس ای غمس وفی حدیث آخر الصائم یرتمس لا یغمس قیل الارتماس ان لا یطیل اللبث فی الحدیث وجرائم العرب ترتمس یعنی الاضطراب قبائلهم فی الفتن ومن رواه بالشین فکانه انما اقتطک فتنة ومن رواه بالکاف والسین اراد تتردد وعود اعلی بدء -

الاعتفاس - الاصطراع -

الاعتکاس - شیر بر خورد دی ریختن -

الاغتماس - باب فرو شدن -

الافتراس - الفرس -

الاقتباس - فراگرفتن علم وآتش و بعدیان بمن -

الالتباس - پوشیده وشوریده شدن کار ودیدی ای بلبلی ومنه الحدیث فلا التبس ای خولطت من قولهم فی رائه لبس -

الالتماس - جستن -

الاِمْتِرَاسُ - خوشتن بچیزی نگاریدن وامترست الاسنۃ الخصومات ای لاجت

الاِنْتِکَاسُ - نگونسار کردن -

الاِنْتِهَاسُ - بدندان پیشین گزیدن

الاِهْتِلَاسُ - بی عقل شدن -

الاِخْتِرَاشُ - یکدیگر را خراشیدن و فی الحدیث وتخترش بها الضباب تصاد

الاِخْتِمَاشُ - سخت خشم گرفتن -

الاِخْتِرَاسُ - الاختراس -

الاِرْتِعَاشُ - لرزیدن -

الاِرْتِهَاشُ - ان تصک الدابۃ بعرض حافرہ عرض عجایتہ من الیدی الاخری فربما ادماها وذلک لضعف یدیها وان تهتز القوس اذا رمی عنها فیضرب وترها طائفها

الاِعْتِرَاشُ - برهنه شدن انگور -

الاِعْتِنَاشُ المعانشۃ -

الاِفْتِرَاشُ - دورنس بر زمین نهادن و مجامعت کردن و بیفگندن کسی را وگسترده شدن افترش لسانہ اذا تکلم کیف شاء ای لبسط فی الحدیث الا ان یکون مالا مفترشا ای مغصوبا فانہ انبسطت فیہ الایدی بغیر حق -

الاِمْتِحَاشُ - سوختہ شدن -

الاِمْتِرَاشُ - الانتزاع یقال امترشت الشیء من ای اختلسته فی الحدیث المهشة جاء تفسیرہ فی الحدیث انها التی تحلق وجهها بالموسی قیل لهار بدل من الحار واصلها من المحش وقیل لهار اصل بنفسہ -

الاِنْتِعَاشُ - نیکوشدن حال کسی درست خاستن افتادہ و بلند شدن -

الاِنْتِقَاشُ - خار از تن بیرون کردن وانتقش البعیر اذا ضرب بیدہ الارض لشئ یدخل فی رجلہ لعن رسول اللہ علیہ السلام -

المُنْتَهِشَةُ - هی التی تحمش وجهها عند المصیبۃ فتاخذ لحمہ باظفارها ومنہ تهشته الکلاب -

الاِهْتِمَاشُ - بهم درشدن مردان ومانند آن

الاِخْتِرَاصُ - دروغ گفتن -

الاِخْتِحَاصُ - ارزان بخریدن وارزان شمردن

الاِمْتِعَاشُ - سخت جنبان شدن -

الاِمْتِفَاصُ - گران شدن نرخ -

الاِفْتِحَاصُ - نیک و اثر دهیدن -

الاِفْتِرَاصُ - الاغتنام الفرصۃ -

الاِفْتِنَاصُ - الالتحاص بسته گردانیدن کاری صعب مردم را در خود و بسته شدن والالتحاج ایضا -

الاِنْتِحَاصُ - بشدن گوشت -

الانتقاص - کم کردن کم شدن ومنه الحدیث
وانتقاص الماء قیل انتقاص البول بالماء
اذا غسل المذاکیر به وقیل هو الانتضاح به
الاختفاض - خوابیدن راکردن بن -
الارتکاض - بچه بجنبیدن در شکم -
والارتفاض - کردن در کارے -
الارتماض - سوخته شدن از درد واندوه
وتباه شدن جگر -
الاعتراض - کسی را پیش آمدن بر کسی
در آمدن بر چیزے وحائل گشتن از چیزے
وان لا یستقیم الفرس لقائده فی رسنه
وان یکون راکبا علی الدابة وقت العرض
وان تبدی الشهر من غیر اوله الوقیعة
فی الانسان ومطاوعة عرض الجند ورکوب
البعیر وهو صعب والترکیب مع کثرة یدل
العرض یخالف الطول -
الاعتماض - بهم آمدن چیزها -
الافتراض - واجب کردن -
الاقتراض - دام ستدن وفی الحدیث
الا من اقترض مسلما ظلما ای نال وعابه و
قطعه بالغیبة -
الامتعاض - شیر وبزه خوردن -
الامتخاض - التحمض -

الامتعاض - المعض وبعدی بمن -
الانتحاض - نزار شدن والماضی
انتحض وگوشت از استخوان باز کردن -
الانتفاض - افشانده شدن -
الانتقاض - ویران شدن بنا وشکسته
شدن عهد وتاب باز شدن رسن ومعظم
الباب یدل علی نکث شئ -
الانتهاض - النهوض -
الاحتلاط - الغضب والزجر -
الاختباط - برگ از درخت فرو کردن
چهار پایه ونزدیک کسی شدن تا بر تو نیکوئی
کند بی قرابتی ووسیلتی -
الاختراط - شمشیر از نیام برکشیدن -
الاختلاط - آمیخته شدن وشوریده خرد شدن
الارتباط - الربط -
الارتهاط - فراهم آمدن فی الحدیث فایقظنا
ونحن رهاط ای فرق مرتهطون مصدر اقامه
مقام الفاعل کقول الخنساء فانما هی اقبال وادبار
ای مقبلة ومدبرة وهو ماخوذ من الرهط
الاستراط - السرط -
الاستعاط - داروبه بینی خویش فاکردن
الاشتراط - پیمان کردن -
الاعتباط - شتر را بی علتی کشتن وفی الحدیث

من اعتبط مؤمنا قتلا فانه قود الا ان یرضی قتله بالدیة کانت منه ولا جریرة توجب ذلک فان القاتل یقاد به ودر وغ گفتن صریح بر کسے

الاغتباط - کسی را بشادمان بردن شاد شدن

الافتراط - فرزند نارسیده مردن کسی را یقال افترط فلان فلانا اذا مات له ولد صغیر قبل ان یبلغ الحلم

الاقتعاط - عمامه در سر بستن بے تحت الحنک

الالتباط - سخت بدویدن شتر وفی الحدیث یلتبط فی الجنة الملبط التقلیب علی الریاض وغیرها

الالتقاط - بر چیدن و ناگاه فاسر چیزے رسیدن

الامتخاط - بینی پاک کردن و شمشیر را نیام کشیدن

الامتشاط - موی فرو کردن تن خویش را -

الامتغاط - کشیده شدن در روز در بر آمدن

الانتشاط - کشیدن رسن و بر آن تا گردوے کشاده شود -

الاهتماط - عیب کردن و دشنام دادن -

الاحتفاظ - نگاه داشتن و یعدی بالباء وشم کرفتن

الالتماظ - خوردن -

الابتداع چیزے نو آوردن -

الابتلاع - البلع -

الاتباع - در رسیدن و انبی فرا شدن فی الحدیث فلیتبع ای فلیحتل من الحوالة -

الاجتراع - الجرع -

الاجتزاع - چوب از درخت باز شکستن

الاجتماع - فراهم آوردن و آمدن بجای مردمان رسیدن -

الاختراع - فریفتن -

الاختراع - شگافته شدن و فرا یافتن و نو کارے کردن فی الحدیث ما لم تخترع مالا ای لم تختر له و تقطعه الاختراع بریدن

الاختشاع - الخشوع -

الاختضاع - الاختداع خواشتن باز خریدن زن -

الادراع - چیزے در پوشیدن -

الازتباع - بهار از جای بودن و بهار خوردن و دو بهر شدن مردم و جنگ افگندن و نیک دیدن اشتر -

الارتجاع - اشتر زره ختن و بهار آن مانند آن یا چیزے دیگر خریدن و کذلک اذا وجبت علی رب المال سنان فاخذ المصدق مکانها سنانا فوقها او دونها -

الارتداع - آلوده شدن و از کارے باز ایستادن -

الارتضاع - شیر خوردن -

الارتفاع - بلند شدن و از جای بر آمدن

الارتقاع - الاکتراث ویعدی بالباء

وبالام ایضا۔
الاذتراع۔ کشت کردن۔
الاستماع۔ گوش داداشتن یعدی بنفسہ
وبالام وبالی عن ابن علہ الفارسی۔
الاختطاع۔ بایکدیگر کشتی گرفتن۔
الاصطناع۔ باکسی نیکوئی کردن یعدی
بنفسہ بالی وعنہ وفی الحدیث واصطنعوا
اے اتخذوا طعاما تتقوتونہ فی سبیل اللہ
وکسی را از بہر خویش برگزیدن فی حدیث
آخر اصطنع رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
خاتما من ذہب ای سال ان یصنع لہ کما تقول
اکتسب ای سال ان یکتسب لہ۔
الاضطباع۔ ردا را از زیر بغل راست
در آوردن وبر دوش چپ افگندن چنانکہ
دوش راست برہنہ بود وچپ پوشیدہ
وسمی بذلک الابدا الضجیعین۔
الاضطلاع۔ قوی گشتن بر کارے
یا بر باری ویعدی بالباء۔
الاطلاع۔ دیدہ ور شدن۔
الافتراع۔ دوشیزگی بردن انقصت
حتی من فلان اذا اخذتہ علی المکان ولا تلتفت الی القاف
الاقتباع۔ سرمشک دوھن گرفتن واخوردن
الاقتراع۔ برگزیدن بایکدیگر قرعہ زدن

ومعظم الباب یدل علی ضرب الشئی بالشئی۔
الاقتطاع۔ پارہ از چیزے واکردن۔
الاقتلاع۔ برکردن۔
الاقتماع۔ ہمہ شراب از انار بخوردن و
یا بیرون کردن والاقتباء۔ ایضا۔
الاقتناع۔ القناعۃ۔
الاکتساع۔ دنبال بزیر در آوردن
سک فی الحدیث حتی اکتسعت ای سقطت
من ناحیۃ مؤخرھا۔
الاکتناع۔ باہم آمدن وسخت گشتن وحاضر
آمدن فی الحدیث ثم اکتنع الیہا ای ضامنہا
والترکیب یدل علی التشنج والتقبض۔
الالتذاع۔ سوختن آتش وانچہ بدان ماند در
الالتطاع۔ جمع آب کردن حوض تا باشد بخوردن
الالتقاع۔ چادر بسر در گرفتن وسبز شدن زمین
الالتماع۔ لون بگردیدن والماضی التقع
الالتماع۔ گونہ روی بگشتن والماضی مثلہ
ودرخشیدن در بودن۔
الامتناع۔ المتوع۔
الامتصاع۔ بشدن در زمین۔
الامتقاع۔ الالتقاع والماضی مثلہ
الامتناع۔ والایستادن وقوی گشتن
الانتجاع۔ دور شدن از زمین خویشتن

الانتزاع - برکندن و برکنده شدن
الانتشاع - الاسقاط -
الانتفاع - سود مند کردن -
الانتقاع - لغة ضعیفة فی الانتفاع والماضی مثله وانتقع القوم نقیعة اذا ذبحوا من الغنیمة شیئاً -
الاهتزاع - لرزیدن و لرزانیدن -
الاهتقاع - الانتفاع والماضی مثله -
الاصطباغ - ناخوش گرفتن و یعدی بالباء -
الافتراغ - آب بر خویشتن ریختن -
الاجتراف - الاجتیاح الاجتلاف مثله
الاحتراف - پیشه ورزیدن وفی الحدیث یحترف للمسلمین فیه ای یکتسب لهم بازار ما یاکل من اموالهم -
الاختراف - الخرف -
الاختصاف - نعلین دوختن -
الاختطاف - الخطف -
الاختلاف - نزدیک کسی آمد و شد کردن و یعدی بالی وبا یکدیگر خلاف کردن
الارتداف - الاستدبار وازپی کسی بر ستور نشستن -
الارتشاف - الرشف -
الارتفاع یقال - حتی ارتفعوا ای تقدموا وسبقوا

الازدلاف - فرا پیش شدن با یکدیگر نزدیک آمدن و گرد آمدن والباء ل علی اندفاع وتقدم فی قرب الی شئ -
الازدهاف - سبک داشتن و بریدن وهلاک کردن چیزی وفیه ازدهاف ای استعجال ونقص -
الاشتراف - الانتصاب وفرس مشرف ای مشرف الخلق -
الاصطراف - حیله کردن اخذ من الصرف وهو الحیلة فی قول یونس -
الاطراف - چیزے نو خریدن -
الاعتراف - اقرار کردن و یعدی بالباء وصبر کردن و بر سیدن چیزی از کسی و ربما وضعوا اعترف موضع عرف کما وضعوا عرف موضع اعترف وفی الحدیث اذا اعترف لنا عرفناه ای تحقق لنا اذا تحققنا یقال اعترف اذا تحقق -
الاعتساف - بی راه رفتن -
الاعتصاف - الکسب -
الاعتکاف - الاحتباس ومنه الاعتکاف فی المسجد -
الاعتلاف - علف خوردن -
الاعتناف - ناخوش آمدن جائی و تعب فرا گرفتن

الاغتراف - آب بدست وخوردن
بکف چیزی برداشتن -
الاقتطاف - نیک آشامیدن -
الاقتراف - کسب کردن و متهم شدن -
الاکتناف - گرد چیزے درآمدن و نشیمن
ساختن و تتر از شاخ درخت -
الالتحاف - چادر و جز آن بسر در گرفتن
الالتفاف - فرو آوردن بزور و بگرفتن
الانتتاف - پراگنده شدن موے -
الانتجاف - الاستخراج -
الانتداف - زده شدن پنبه -
الانتساف - برکندن پوست باز کردن
و انتسف لونه ای انتقع -
الانتشاف - کف شیر بیاشامیدن -
الانتصاف - بنیمه رسیدن روز و آنچه
بدان ماند و داد بستدن و سر پوشش را کلنجوذ را
الانتضاف - شیر مکیدن از پستان -
الانتعاف - بگرد ماندن چیزیرا یقال انتفعت الشیء ترکته
الانتقاف - الاستخراج -
الانتکاف - از باران بگذشتن و الاعتدال
ایضا و مثل الکنف فی المعنی الآخر و فی الحدیث
فانتکف ای انقطع -
الاختراف - سفته شدن -
الاختلاف - ستردن -
الاخترام - بزودی و زیدن باد و دروغ گفتن
الاختلاق - دروغ فرا یافتن -
الاختناق - خفه شدن -
الارتیاق - مطامع البرق و آهو و جز آن
بدام در آوختن و فی الحدیث فما وجدت
من سلاح ارتبق فاقبضه ای اصیب و اعقل
یقال ربقته و ارتبقته کما یقال ربطته -
الارتتاق - بسته شدن -
الارتزاق - روزی بستدن -
الارتقاق - با پنج تکیه زدن و بچیزی یا گرفتن
الاستباق - بریکدیگر پیشی گرفتن و هو متعد
و بایکدیگر تیر انداختن -
الاستراق - دزدیده فراگوش داشتن -
الاصطفاق - بهم واکوفتن و آواز دادن
رود ها و آنچه بدان ماند -
الاصطلاق - دندان بر هم جریدن
اشتر و یعدی بالباء -
الاطراق - بر هم پیچیده شدن و یعدی بالباء
الاطلاق - کشاده شدن -
الاعتراق - اندک گوشت کردن و گوشت
از استخوان باز کردن و فی الحدیث فاعترقها
یقال عرق فی الارض اذا ذهب فیها -

الاعتلاق - دوست داشتن و در چیزی آویختن
الاعتناق - دست بگردن یکدیگر فراکردن
قال ابن فارس یقال اعتنقوا فی الحرب وتعانقوا فی المودة وبجد پیش کاری باز نشدن -
الاعتناق - شراب نشبانگاهی خوردن
الاغتراق - اسپ از پیش اسپان نگیر بشدن و اغترق النفس استیعاب فی الزفیر
الافتراق - از یکدیگر جدا شدن من یعتلق فی بعد وهای یاتی بالعجب من شدة
الالتیاق - ترشدن -
الالتزاق والالتساق والالتصاق واد و سیدن بچیزے -
الالتحاق - نیست شدن و سوختہ شدن
الالتشاق والاختلاس والاقتطاع نطاق در پوشیدن زن وهو شقة تلبسها المراة وتشد وسطها ثم ترسل الاعلی علی الاسفل الی الرکبة والاسفل یجر علی الارض ولیس لها حجزة ولا تتفوق الا سارق وچیزے بر میان بر بستن و جنیبت ست گرفتن
الابتراك - نیک شتافتن و سینہ بر زمین افگندن و ابترکت الرجل اذا صرعته وجعلته تحت بدنک -
الابتشاك - دروغ گفتن -
الاترالك - الترک -
الاختباك - جبوہ بکسستن رواز سری هذا واز اسخت کردن بر میان و کل شئ احکمته واحسنت عمله فقد اختبکته -
الاحتراك - میان بستن بجامہ -
الاحتناك - بخوردن ملخ بنات راو لوشیدن کردن ستور راو مجرب کردن مردم راو از بن بکندن -
الادراك - دریافتن -
الاعتباك - آمیختہ شدن و کار و صعب گرفتار کردن آمدن -
الاشتباك - بهم درشدن -
الاشتراك - با یکدیگر انباز کردن شدن
الاعتراك - انبوہی کردن -
الاعتناك - بماندن شتر در ریگ کہ در و بستگے باشد -
الالتباك - آمیختہ شدن -
الالتساك - جنگ زدن و یعدے بالبار
الانتهاك - حرمت کسی شکستن اهانت
الاقتطاع خوف البازی لما القت بنفسها فی المهالک -
الابتذال - با دروزہ داشتن جامہ وانچہ بدان ماند -

الافتعال - گیاہ خوردن -
الابتقال - زاری کردن و بعدی بالی وقیل فی قولہ ثم ابتھل ای تخلص فی الدعاء
الاجتذال - شاد شدن -
الاجتفال - کردن و مزد گرفتن -
الاجتمال - الجمل -
الاجتبال - بدام آہو را صید کردن -
الاحتفال - گرد آمدن و فزودہ شدن واحتفل الوادی بالسیل اے امتلاء -
الاختبال - تباہ خرد و ناقص تن گردانیدن
الاختتال - فریفتن -
الاختزال - الاقطاع -
الادخال - الدخول -
الارتجال - بی اندیشہ بسیار خطبہ و شعر وانچہ بدان ماند گفتن و پای کسی گرفتن و کار بر کسی گرد کردن بہر بسیان کردن وارتجل الفرس اذا اختلط العنق بشئ من اللحیۃ -
الارتحال - از منزل برداشتن و برنشست کسی نشستن وہو فی الحدیث -
الارتمال - آلودہ شدن بخون -

الاستجمال - برداشتن -
الاستفال - نقیض الاعتلاء -
الاشتعال - افروختہ شدن آتش وہو یراد بہ شدن سپیدی در موے -
الاشتغال - مشغول شدن -
الاشتکال - مشکل شدن -
الاشتمال - بچیزے در آمدن و بعد کردن بعلے وجامہ بخود پیچیدن در گرفتن و فی الحدیث نہی عن اشتمال الصماء وفیہ قولان قال اہل اللغۃ ہو ان یشتمل بالثوب حتی یجلل بہ جسدہ مخافۃ ان یدفع منہا الی حالۃ سادۃ ملتنشۃ فیہا لک وقال الفقہاء ہو ان یشتمل بثوب واحد لیس علیہ غیرہ ثم یرفعہ من احد جانبیہ فیضعہ علی منکبیہ فیبدو ما بہ الی کراہیۃ التکشف وابداء العورۃ -
الاعتدال - راست شدن -
الاعتزال - سخت شدن گرما والاعتدال الرجل اے لام نفسہ واعتب -
الاعتزال - یکسو شدن -
الاعتقال - نیزہ بمیان ساق و رکاب برداشتن و پای بپای کسی بر پیچیدن در کشتی و پای گوسپند در میان پای گرفتن از بہر دوشیدن وہو فی الحدیث واعتقل الرجل

حبس و انتقل لسانہ اذا لم یقدر علی الکلام
الاِفْتِعَالُ - آمیختہ و ملتبس شدن کل را - اعتکال الخبز
احتکالہ و اعتکال الثوران تناحطا۔
الاِعْتِمَالُ - الاضطراب فی العمل -
الاِعْتِزَالُ - العزل -
الاِغْتِسَالُ - سر و تن شستن -
الاِغْتِفَالُ - غافل گرفتن کسی را -
الاِفْتِصَالُ - از شیر باز کردن -
الاِفْتِعَالُ - فا با فتن -
الاِقْتِبَالُ - نو گرفتن کاری و فی الحدیث خطبہ و انچہ
بدان ماند گفتن و رجل مقتبل الشباب اذا لم یبق فیہ اثر للہرم
الاِقْتِتَالُ - کشتن عشق و یا بری کسی را
یقال منہ اقتتل الرجال کارزار کردن با یکدیگر
الاِقْتِعَالُ - مطاوع القعال فی المعنی الاول
الاِکْتِحَالُ - چشم خویشتن را سرمہ کردن -
الاِکْتِفَالُ - مصدر اکتفل البعیر من الکفل
ہو ان یدار الکسار حول سنام البعیر ثم یرکب
ویقال اکتفلت بکذا اذا ولیتہ کفلک -
الاِکْتِمَالُ - تمام خرد شدن و بکہولت رسیدن
و بجائے رسیدن نبات -
الاِمْتِثَالُ - بجای آوردن فرمان -
الاِنْبِتَالُ - بنبلہ باختن و یعدی بالام یقال
ما انبتل بنبلہ الا باخرۃ ای انبتہ وما بالی بہ

الاِنْبِتَالُ - ازمیان گروہی بیرون شدن
الاِنْتِثَالُ - خاک از چاہ بیرون کردن -
الاِنْتِحَالُ - سخن دیگر بر خویشتن بستن
انتحلت الشئ استقصیت افضلہ -
الاِنْتِصَالُ - گوشت برکشیدن از دیگ
وانچہ بدان ماند و فی الحدیث وانتصل اے
سقط نصلہ -
الاِنْتِضَالُ - برگزیدن و با یکدیگر تیر انداختن
ومنہ قیل انتضلوا بالکلام والاشعار -
الاِنْتِعَالُ - نعلین در پاے کردن -
الاِنْتِقَالُ - از چیزے بیزاری کردن
الاِنْتِقَالُ - از جاے بجاے شدن
الاِهْتِبَالُ - الاغتنام والاحتیال -
الاِبْتِسَامُ - البشر -
الاِجْتِرَامُ - گناہ کردن و بار خرما بریدن
الاِجْتِزَامُ - بریدن خرما و حذر کردن
الاِحْتِجَامُ - حجامت کردن -
الاِحْتِدَامُ - سخت گرم شدن و زبانہ شدن آتش
الاِحْتِرَامُ - حرمت داشتن -
الاِخْتِزَامُ - در پوشیدن جامہ صلاح مصدر
احترم الرجل اذا شد وسطہ بحبل -
الاِحْتِشَامُ - حشمت داشتن از کسی
ویعدی بنفسہ وبمن وبخشم آوردن -

الاحتطام شکستن و منه قری لا یحطمنکم سلیمن ای لا یحطمنکم۔

الاحتکام حکم کردن بر کسے و بہم بحاکم کشیدن

الاحتلام الحلم۔

الاختتام ختم کردن و التکبیب یدل علی بلوغ آخر الشی۔

الاختراط بریدن و از بن کندن یقال اخترطهم الدہر ای اقتطعهم و استاصلهم و الباب یدل علی ضرب من الاقتطاع

الاختصام بایکدیگر خصومت کردن و تمشیر نیام را خوردن از چیزے۔

الادعام یکیه کردن بر دو امر و هی عام فی البیت۔

الادغام مدغم کردن و شدن۔

الارتساء الامتثال ذعا و تکبیر کردن

الارتشاء صرف کردن غله و انچه بدان ماند

الارتطام در گل یا در کاری دشوار گرفتار شدن۔

الارتکاء برہم نشستن۔

الارتدهاء انبوهی کردن و یکدیگر بعلے

الازدقام الابتلاع۔

الاستلام بسودن حجر اسود را بوسه و یا بدست ماخوذ من السلام و هو الحجر بفضم میمه۔

الاستهام بایکدیگر قرعه زدن۔

الاصطلام بہم واکوفته شدن۔

الاصطرام بارخرما بریدن۔

الاصطلام ازبن برکندن۔

الاضطرام زبانه زدن آتش۔

الاطعام طعم یافتن و طعم فراگرفتن میوه

الاضطلام و الاطلام و الاطلاء بیاد در اگردن نهادن۔

الاعتشام سست دوختن مزاده۔

الاعتزام دل بر کاری نهادن و یکدیگر بعلے و لزوم القصد فی الشی العزم و فی الحدیث اعتزموا ذلک ای اجتنبوه و العقد و الاصل فی العزم الصرمة و القطع الاعتصام ان تضع النثار و یاتی الراعی فیلقی الی کل امه ولدها او یاتی۔

الاعتصام چنگ در زدن و با ایستادن از معصیت و یکدیگر با ابرار۔

الاعتقام ان تحفر البیر فاذا قربت من الماء احتفرت بیرا صغیرا بقدر ما تجد طعم الماء فاذا کان عذبا حفرت بقیتها۔

الاغتذام جمله شیر کردن پستان شدن بخوردن

الاغتلام سخت شهوت شدن جانور و فی الحدیث المارقین المغتلمین و الاغتلام ان یتجاوز الانسان حدما امر به من الخیر

والمبالغ وفی الحدیث اذا اغتلمت۔
الاغتنام۔ بہ غنیمت داشتن۔
الاقتحام۔ بہ عنف در شدن و تحقیر داشتن
الاقتسام۔ بخش کردن و بہم سوگند خوردن
الاکتتام۔ الکتمان۔
الالتثام۔ دہن بند بر بستن۔
الالتحام۔ پیوستہ شدن بہ اجتہاد جنگ
الالتداء۔ الاضطراب و سینہ زدن و نوحہ کردن
الالتزام۔ در بر گرفتن و ملتزم شدن الزام را۔
الالتطام۔ بریکدیگر خوردن موج دریا۔
الالتفام۔ التلفم۔
الالتقام والالتہام۔ الابتلاع۔
الالتہام۔ ہمہ شیر بستان را خوردن بچہ
التہم التفصیل ما فی الضرع استوفاہ۔
الانتظام۔ راست شدن کار و بہم زدوختن۔
الانتقام۔ کینہ کشیدن۔
الانتہاء۔ الانزجار وہو فی الحدیث۔
الانہزام۔ بانگ کردن عدو و جز آن
و کوسند کشتن۔
الاہتضام۔ بیداد کردن از حق کسی
کم کردن۔
الابتطان۔ بچہ گرفتن یقال ابتطنت
الناقۃ عشرۃ بطن نتجتہا عشر مرات

الاختتان۔ بایکدیگر راست آمدن۔
الاختجان۔ فاخوشتن کشیدن۔
الاختزان۔ الحزن۔
الاحتضان۔ واداشتن از حاجت
وچیزے در بغل گرفتن۔
الاحتفان۔ چیزی از بہر خوشتن فراگرفتن
وکسی را از بن برکندن۔
الاحتقان۔ حقنہ کردن یقال احتقن الرجل
الاختبان۔ فی الطعام کالخبن۔
الاختتان۔ خوشتن را ختنہ کردن۔
الاختزان۔ چیزے در خزینہ نہادن
وپوشیدن آن۔
الادخان۔ دود کردن یقال دخنت النار
الادفان والادفان۔ فی الحدیث ان
یروغ العبد عن مولاہ الیوم والیومین و
لا یغیب عن المصر۔
الادہان۔ خوشتن را بروغن تر کردن
الارتہان۔ شوریدہ شدن چیزے
الارتہان۔ بگرو فاستدن۔
الاضطبان۔ الاضبان۔
الاضطفان۔ کین گرفتن و چیزے در گشن گرفتن
اضطفن الرجل اذا ضرب بقدمہ فوخز نفسہ
الاطغان۔ بایکدیگر ستیزہ زدن۔

الاِ ظِعان سوار گردیدن زن ہودہ راند البعیر اطعنہ الرکوۃ انگ
الاِ غْتِحَانُ - آرد سرشتن -
الاِ عْتِشَانُ - برائے خویش سخن گفتن -
الاِ فْتِتَانُ - رفتنہ افگندن و در فتنہ افتادن
الاِ قْتِرَانُ - قرین شدن -
الاِ كْتِحَانُ - پنہان شدن -
الاِ مْتِحَانُ - بیازمودن -
الاِ مْتِشَانُ الانقطاع سوالاختلاس
واستلال السیف -
الاِ هْتِمَانُ - باد وزہ داشتن ضعیف کردن
الاِ هْتِجَانُ - مصدر اصبحت الجاریۃ اذا
وطئت وہی صغیرۃ وفی الحدیث وقد
اهتجنت ای تبین حملها -
الاِ شْتِبَاهُ - پوشیدہ شدن کارے
ویعدی بعلی -
الاِ كْتِنَاهُ - بغایت رسیدن وہذا کلام مولد
الاِ نْتِبَاهُ - بیدار شدن -
الاِ نْتِجَاهُ - النجہ -

ومن المضاعف

الاِ خْتِبَابُ - الجنب واختب من توبہ
خبۃ اے اخرج وہے الخرقۃ کالعضاۃ
الاِ نْدِبَابُ - پُر شدن مشک -
الاِ سْتِبَابُ - کمدیگر را دشنام دادن

الاِ قْتِبَابُ - دست کسی بگریبان -
الاِ هْتِبَابُ - فاکشتی آمدن -
الاِ جْتِثَاثُ - ازبن برکندن والمجتث
ضرب من الشعر - الاجتثاث برافروختہ شدن
الاِ رْتِثَاثُ - خستہ کہ روی جان باشد
از جائے جنگ برداشتن یقال ارتث
الجریح وخنور خانہ گرد کردن
الاِ حْتِجَاجُ - حجت آوردن -
الاِ خْتِجَاجُ - کوز رفتن استر در شتاب
الاِ زْبِجَاجُ - جنبیدن -
الاِ لْتِجَاجُ - بہم درشدن آوازہا -
الاِ لْتِخَاخُ - شوریدہ شدن کار وشوریدہ
خرد شدن مست وبہم درشدن گیاہ -
الاِ مْتِخَاخُ - مغز از استخوان بیرون کردن -
الاِ بْتِدَادُ - از دوسوے چیزی در آمدن -
الاِ خْتِدَادُ - تیز شدن از خشم ومالی منہ
مخدا ے مالی منہ بد -
الاِ رْتِدَادُ - از مسلمانی برگشتن وجز آن
الاِ سْتِدَادُ - استوار شدن راست
گردیدن یقال واستدت عیون الخرز -
الاِ شْتِدَادُ - سخت شدن قال سیبویہ
استغنوا باشتد عن شددت ودیدن -
الاِ عْتِدَادُ - واشمردن آوردن ویعدے

بالبار و عادت داشتن و شمرده شدن۔
اِفْتِدَاءٌ۔ از بن بریدن و نکو اندیشیدن کار و جدا
و ممتاز کردن آن یقال اقتد فلان للامور اذا دبرها و میزها
اِلْتِدَادٌ۔ خود را دار و بکسود ے دهن
فرو کردن و مالی منه لمتداے مالی منه بُدّ۔
اِمْتِدَادٌ۔ کشیده شدن و بلند بالا شدن
و افزون شدن آب دریا و جوے۔
اِجْتِذَاذٌ۔ الجذ۔
اِلْتِذَاذٌ۔ مزه یافتن و یعدے بالبناء و نفسه
اِهْتِدَادٌ۔ بریدن بزودی۔
اِجْتِرَارٌ۔ بکشیدن و نشخوار زدن۔
اِضْطِرَارٌ۔ تنگ شدن سم۔
اِضْطِرَارٌ۔ بیچارگی دانیدن یقال
اضطره الی الشئ و قوله تعالی فمن اضطر
ای اعرج و الجیٔ۔
اِعْتِرَارٌ۔ تعرض کردن در سوال۔
اِغْتِرَارٌ۔ فریفته و غافل شدن و ناگاه
گرفتن و فی الحدیث لا تغتروا من ای لا تغفلوا عن
و لا تدخلوا الیمن علی غرة۔
اِفْتِرَارٌ۔ بگماریدن و دندان نه کردن
اِفْتِرَارٌ۔ خوشتن باب سرد شستن۔
و ریسه از بن دندان فراکردن و نابخوردش
کردن از ان آرام گرفتن آب گشن و رحم

ماده و فربه شدن شتر ماده۔
اِبْتِزَازٌ۔ البز۔
اِجْتِزَازٌ۔ الجز و الماضی اجتز و اجدز
اِخْتِزَازٌ۔ به تیر بهم فاد و ختن۔
اِسْتِزَازٌ۔ استوار شدن چیزی در چیزے
و ارتز التحیل عند المسألة اذا البقر و بخل۔
اِعْتِزَازٌ۔ عزیز شدن و بدیدن با لباب
اِهْتِزَازٌ۔ جنبیدن و فی الحدیث
اهتز العرش لموت سعد قیل ارتاح
برحمته حین صعد به و استبشر لکرامته علی
ربه و اکثر اهل العلم علی انه عرش الرحمن و قیل
سریره الذی حمل علیه لسے تربته و قیل
فرح اهل العرش بموته۔
اِجْتِسَاسٌ۔ بسودن۔
اِعْتِسَاسٌ۔ بشب گشتن و الاکتساب
و الطلب ایضاً۔
اِخْتِشَاشٌ۔ گیاه و اکردن۔
اِخْتِشَاشٌ۔ اندک چیزے فاگرفتن
اِخْتِصَاصٌ۔ الخصوص۔
اِقْتِصَاصٌ۔ روایت کردن سخن
برده جه و از پے فراشدن و قصاص
کردن بستدن و یعدی بمن و الباب
یدل علی تتبع الشئ۔

الافتعال متصاص - المص -
الافتعاض - اندک اندک بگرفتن آب را یا آب دادن رسیدن انقضضت الماء الی صبیتہ ساعۃ یخرج وفی الحدیث فاقتضاہا ای جتہا وفی حدیث آخر ثم تقتضی ای تکسر یعنی تکسر ما کانت فیہ من الجاد وتبلک البلۃ قال مالک معنی ذلک ان تمسح بہا جلدہا وقیل تقتض اے تتنظف ماخوذ من القضۃ تشبیہا لہا بقضاہا وضہا
الافتضاض - دوشیزگی ببردن -
الانتضاض - الامتصاص -
الاہتضاض - شکستن -
الاختطاط - نشان بنا برکشیدن سرین بہم مالیدن
الاستطاط - ستم کردن واستطن فی السوم البعد -
الافتظاظ - آب دادن شتر را یقال افتظ الرجل ہو ن یستقی بغیر ثم لیشتہ فہ لما یجتر فاذا اصاب شتر قصر فہم تہز
الکتظاظ - پر شدن دہان از بسیاری آب وہو فی الحدیث -
الاختفاف - موی از روی خویش سکندن زن وجملہ ہر چہ در دیگ باشد خوردن -
الازلاف - الزفاف -
الاستفاف - بہ تبکن خوردن -
الانشفاف - جرعہ آب کردن را نا باشد بیاشامیدن
الاضطفاف - رشتہ شدن چہار پای -

الالتفاف - خود را در جامہ پیچیدن وفی الحدیث وان قد التف بہم درشدن گیاہ درشتاخہای درخت -
الاختقاق - باکدیگر خصومت کردن وفی الحدیث متی ما ینلو یحتقوا یقول کلواحد منہم الحق بید وبار یک شدن میان سیب وبغایت فربہ شدن چہار پای درمی الصید فاعتق بعضا ای قتل بعضا والترکیب یدل علی احکام الشئی وصحتہ -
الاستقاق - شکافتن سخنی از سخنی ونیمی فاستدن والاخذ فی الکلام وفی الخصومۃ یمنا وشمالا مع ترک القصد -
الامتقاق - مکیدن ہمہ شیر پستان -
الاحتکاک - خویشتن را بچیزی خاریدن ویعدی بالباء وبا کسی واکوشیدن -
الاستکاک - کرشدن وبہم درشدن من غیر
الاحتکاک - بہم کوفتہ شدن -
الافتکاک - گرو باز ستدن -
الالتکاک - انبوہی کردن -
الامتکاک - الاستقاق -
الابتلال - تر شدن -
الاجتلال - الجل -
الاحتلال - فرود آمدن -

الاختلال - بهم باز دوختن و بخلل شدن کار و نیازمند گشتن بچیزی و بعدی بالی و نزار گشتن -

الاستلال - السل و از کار بهانه جستن و بهانه بعدیان بالبار -

الاعتلال - بهانه آوردن و بعدی بعلی و بیمار شدن و دوا داشتن از کار

الاغتلال - تشنه شدن -

الاکتلال - درفشیدن میغ بنحوه و گماریدن -

الامتلال - بریان کردن در خاکستر گرم و نیک دیدن -

الاهتمام - الاهتمام -

الاختمام - الختم -

الارتمام - خوردن ارتم الرئب نخلة فذهب بها رافعا راسه -

الاشتمام - الشتم -

الاصطلام - بسوی خود کشیدن چیز را و فراهم آوردن آنرا اصطلمت بایة الضلوع ای اشتملت -

الاعتمام - عمامه در سر بستن و بعدی بالبار و بجای رسیدن نبات و یقال للشاب اذا طال قد اعتم -

الاغتمام - اندوهگین شدن -

الاقتمام - بر چیزی بر خوان باشد خوردن واقتمت الشاة اکلت -

الاهتمام - اندوهگین شدن و تیمار داشتن یقال اهتم له بامره -

الاجتنان - پنهان شدن و بگنجیدن اسپ راه و سنت کسی گرفتن و بعدی بالبار و مسواک کردن از سنون و هو تنی یستاک بها -

الاظطنان - تهمت کردن کسی را بچیزی تقول منه اظطنه واظطنه واصله اضطنه فاد غم و فی الحدیث لم یکن علی نظن ای یتهم واصله نطنین -

الاعتنان - پیش آمدن -

الافتنان - سخنهای مختلف آوردن

الاقتنان - الانتصاب یقال اقتن الوعل اذا انتصب علی القنة -

الاکتنان - پوشیده شدن -

الامتنان - منت نهان و نعمت دادن و بعدیان بعلی -

ومن المعتل

الاتهاب - ببه فاپذیرفتن -

الاتلاج - الولوج -

الاتضاح - الوضوح -

الاتساخ - الوسخ -
الاتحاد - یکی شدن - (چرکنا شدن ۱۲)
الاتعاد - فاپذیرفتن بایکدیگر وعده نهادن در شر
الاتقاد - افروخته شدن آتش -
الاتجار - علاج کردن خویشتن را بوجوہ وہو دواء یوجر فی وسط الفم -
الاتزار - گناه کردن -
الاتعاظ - پند گرفتن -
الاتداع - به ناز زیستن -
الاتزاع - وا ایستیدن -
الاتساع - فراغ شدن -
الاتضاع - فرومایه شدن وان تخفض راس البعیر لتضع قدمک علی عنقه فترکب
الاتصاف - صفت کردن والصف الشیء اے صار متواصفا -
الاتساق - فاہم آمدن وتمام شدن
الاتفاق - قدید کردن -
الاتفاق - بایکدیگر موافقت کردن ویعدی بعلی واتفاق افتادن -
الاتصال - پیوسته شدن کار وفی الحدیث من اتصل ادعی دعوی الجاہلیة وہوان یقول مال فلان -
الاتکال - اعتماد کردن بر کسی وبعدی بعلی

الاتخام - ناگوار شدن وبعدی بمن وعن
الاتسام - خویشتن را بچیزی نشان کردن
الاتشام - وشم کردن وفی الحدیث المؤمنة ہی التی یحفظ بہا الوشم وکان حقہا ان یقال المتسمة الا انہا جاءت فی الاصل -
الاتہام - کسی را بچیزے تہمت کردن -
الاتدان - تر کردن وتر شدن -
الاتزان - سخته واستدن -
الاتطان - وطن کردن -
الاتجاہ - متوجه شدن واتجه له رای سنح
الاتلاء - اندوہمند شدن وسرگشته گردیدن برفرزند وجز آن یقال ثکلته امه الرجل اشتد جزعه من الموله

ومن ایائی

الاتساء - الاجتزار المجزور والاقتسام اعضائها -
الاتباس - خشک شدن -

ومن للفیف المقرون

الاتداء - ویتستدن -
الاتقاء - حذر کردن واتقاه بکذا سد السبیل الی نفسه بتوقیته ایاه والکریب یدل علی دفع شیء عن شیء بغیره -

ومن لاجوف

الاجتناب - بریدن بیابان ودور شدن جامه

الافتیاب - بنوبت آمدن و قصد کردن وکسی را کارے رسیدن -
الاختیات - فرود آمدن مرغ بر صید وربودن گرگ گوسپند را وانهم یختاتون اللیل اے یسیرون ویقطعون الطریق -
الافتیات - السبق الی الشیٔ دون ائتمار من یؤتمر ماخوذ من الفوت یودی بعلی -
الاقتیات - قوت گرفتن -
الاکتیاث - پیچیدہ شدن خبر بر چیزی و دشوار شدن کار بر کسے
الاختیار - برگزیدن وهو فی العبد کالاستغفار والاختیار ایضا افتعال من الخیرة یقال فتخیار واللہ -
الاختیاج - نیازگشتن و یعدی بالی وبالام ایضا عن الاخفش -
الاهتیاج - انگیختہ شدن -
الاحتیاج - ازبن برکندن و بیرون آوردن دمیدن را
الارتیاح - شاد شدن و یعدی بالام وقولهم ارتاح اللہ لفلان ای رحمہ
الانتیاش - تشنہ شدن -
الانتیاش - عطا دادن -
الانتیاح - النتح -
الارتیاد - جستن -
الازدیاد - افزون کردن و افزون شدن
الاستیاد - مهتر قومی را کشتن و یا اسیر گرفتن و مهتر زنان قومی را نجواستن
الاصطیاد - صید کردن -
الاعتیاد - خوگر کردن و آمدن اندوہ و جز آن
الاقتیاد - القود -
الاکتیاد - فریب خوردن فی الحدیث نظیر امرایکتادان به الادعاء هو من الکید اخرجه علی وزن الافتعال -
الاهتیاد - خوار بار خواستن -
الاستیاذ - عمامہ در سر بستن -
الابتیار - آزمودن وضد الاستبصار فیهما
الاختیار - برگزیدن وهو فی العبد کالاستغفار والاختیار ایضا افتعال من الخیرة یقال فتخیار واللہ -
الازدحام - افتعال من الزیارة -
الاستیار - برفتن و خوار بار آوردن
الاشتیار - انگبین برفتن و فربہ شدن
الاقتیار - تشکلہ برکشیدن -
الاکتیار - وبال برداشتن اسپ درویدن
الاقتیام - خوار بار آمدن -
الانتیام - اہل بکار داشتن -
الاحتیاز - بگذشتن -
الاحتیاز - جمع کردن -
الاکتیاز - آب گرفتن بکوزہ فی الحدیث فیکتاز ای یغترف
الاهتیاز - جداواشدن -
الاجتیاس - الجوس -

اِفْتِیَاسٌ - القیاس واقتداکردن بکسی وبرراہ وی رفتن ویعدی بالباء۔

اِفْتِیَاشٌ - نیکوشدن حال کسے۔

اِفْتِیَاشٌ - فاگرفتن وفی الحدیث فانتاش الدین ای استدرکہ۔

اِعْتِیَاصٌ - دشوار شدن کارے وسلہ وانچہ بدان ماند ویعدی بعلی وباء بزناگرفتن شتر۔

اِبْتِیَاضٌ - خود در پوشیدن۔

اِرْتِیَاضٌ - ریاضت پذیرفتن۔

اِغْتِیَاضٌ - عوض بستدن یعدی بمن

اِهْتِیَاضٌ - شکستہ استخوان پس جبر

اِعْتِیَاطٌ - باستواری فرا گرفتن وحفظ الخبر او قت بہ۔

اِعْتِیَادٌ - العیاد۔

اِلْتِیَاطٌ - الاحاطۃ وفی الحدیث فالاطمۃ ای تلحقہ

اِنْتِیَاطٌ - دور شدن۔

اِغْتِیَاذٌ - مستعد گردانیدن ویعدی بعلی

اِبْتِیَاعٌ - خریدن۔

اِرْتِیَاعٌ - ترسیدن۔

اِقْتِیَاءٌ - جوشیدن شتر بادہ برا گرفتن بقائمہ الفحل وناقۃ

اِلْتِیَاعٌ - سوختہ شدن دل از عشق یا اندوہ

اِرْتِیَاءٌ - الارعوۃ۔

اِجْتِیَافٌ - درمیان چیزے شدن۔

اِسْتِیَافٌ - انبوئیدن۔

اِشْتِیَافٌ - بہ برف وجز آن سرد گردانیدن

اِصْطِیَافٌ - تابستان جای مقام کردن ویعدی بالباء۔

اِقْتِیَافٌ - بہ قضای حاجت شدن۔

اِهْتِیَافٌ - القوف۔

اِهْتِیَافٌ - تشنہ شدن۔

اِنْتِیَاقٌ - راندن۔

اِشْتِیَاقٌ - آرزومند شدن یعدی بالی

اِشْتِیَاقٌ - العوق۔

اِفْتِیَاقٌ - درویش شدن۔

اِنْتِیَاقٌ - برگزیدن۔

اِسْتِیَاطٌ - سوگ کردن۔

اِجْتِیَالٌ - الحول وبرگزیدن وفی الحدیث فاجتالتہم الشیاطین عن دینہم فالوا بہا

اِنْتِیَالٌ - الرجل الشیء ذہب وساقہ

اِحْتِیَالٌ - چارہ ساختن یعدی باللام وعلی بہ پذیرفتن ویعدی بعلی بمعنی المقابل فی الفقہ اذا وصل باللام فہو الطالب الذی لہ الدین واذا وصل بعلی فہو الذی قبل الحوالۃ واذا وصل بالباء فہو المال الذی

اُحتیل به والمختبل هو الذی له الدین الاصلے
قال الجوہری فی الصحاح احتال من الحیلة
واحتال علیه بالدین من الحوالة۔

اَلْاِخْتِیَالُ۔ گشتی کردن

اَلْاِنْزِیَالُ۔ الازالة۔

اَلْاِشْتِیَالُ۔ برداشتن دنبال۔

اَلْاِغْتِیَالُ۔ ناگاہ گرفتن وناگاہ کشتن
وفریب وزفت شدن غلام۔

اَلْاِقْتِبَالُ۔ تحکم کردن ویعدی بعلی وجار
فی شعر لبید بمعنی القول۔

اَلْاِکْتِیَالُ۔ پیمودہ فاستدن۔

اَلْاِهْتِیَالُ۔ بترسیدن۔

اَلْاِتْیَامُ۔ گوسپند علفی گشتن۔

اَلْاِسْتِیَامُ۔ بہا کردن یقال استام علی

اَلْاِعْتِیَامُ۔ بہبین برگزیدن۔

اَلْاِغْتِیَانُ۔ الخیانة۔

اَلْاِدْیَانُ۔ وام خواستن وبوام خریدن
والیہما فسر قادان معرضا۔

اَلْاِزْدِیَانُ۔ آراستہ شدن۔

اَلْاِعْتِیَانُ۔ بہ نسیہ خریدن وبجشیم کردن
بہبن چیزے فراستدن ودیدبانی کردن
یعدی باللام۔

اَلْاِقْتِیَانُ۔ نیکو شدن نبات ومرغزار۔

اَلْاِکْتِیَانُ۔ پائندانی کردن ویعدی باللام
وبالباء وبمعنی الکینونة ایضا وہو فی
شعر عائشة الصدیقة رض

وما جاء بالواو علی اصله

اَلْاِزْدِوَاجُ۔ المزاوجة۔

اَلْاِجْتِوَارُ۔ التجاور۔

اَلْاِعْتِوَارُ۔ یکدیگر فراگرفتن۔

اَلْاِقْتِوَارُ۔ تکلہ برکشیدن۔

اَلْاِهْتِوَارُ۔ ہلاک شدن۔

اَلْاِکْتِوَازُ۔ آب بکوزہ برکشیدن۔

اَلْاِحْتِوَاشُ۔ کسی را درمیان گرفتن
ویعدے بعلے ومن واحتوش القوم
الصید اذا انفرد بعضهم علی بعض۔

اَلْاِعْتِوَانُ۔ ہم پشت شدن فانما ظهرت
الواو فی احتوش القوم واخواته لان الاصل
فیها تفاعل۔

ومن الناقص

اَلْاِجْتِبَاءُ۔ برگزیدن وقوله تعالی لولا
اجتبیتها اجتبی الرجل اذا جمع ظهره وساقیه
بعمامته وقد یجتبی بیدیه۔

اَلْاِزْدِبَاءُ۔ برداشتن۔

اَلْاِسْتِبَاءُ۔ اسیر گرفتن۔

الافتعال۔ بخواندن۔
الافتعال۔ خویشتن را نخور کردن۔
الافتعال۔ الرجار۔
الافتعال۔ با یکدیگر راز کردن و کسی را مختص کردن براز کردن باوے۔
الافتعال۔ قلب الاعتیاج۔
الافتعال۔ باریش شدن و پوست از چوب باز کردن۔
الافتعال۔ لغة ضعیفة فی الانحار۔
الافتعال۔ الاعتماد فی السیر علی الجانب الایسر ہذا ہو الاصل ثم صار الاعتماد والمیل فی کل وجہ وفی الحدیث فانحی لہ اے عرض لہ وقصد۔
الافتعال۔ بف خوردن کودک۔
الافتعال۔ بیزار شدن۔
الافتعال۔ فخر و تکبر کردن۔
الافتعال۔ عطا خواستن۔
الافتعال۔ رد ابرد و سرا فگندن خویشتن را
الافتعال۔ از حد در گذشتن و بیداد کردن و یعدی بنفسہ۔
الافتعال۔ الغدو۔
الافتعال۔ خویشتن را باز خریدن۔
الافتعال۔ پی بردن بکسی ماخوذ من القدۃ

وہی الاسوۃ۔
الافتعال۔ با انجمن شدن و انجمن کردن
الافتعال۔ راہ راست گرفتن۔
الافتعال۔ بکسی پے بردن و بر نہاد کسی کارے کردن و نعلین در پای کردن
الافتعال۔ پر در دہ شدن۔
الافتعال۔ فریفتن۔
الافتعال۔ بر دامیدن۔
الافتعال۔ حقیر داشتن۔
الافتعال۔ برگزیدن۔
الافتعال۔ خریدن و فروختن۔
الافتعال۔ کارے رسیدن۔
الافتعال۔ در دوغ بر بافتن و پوستین در بر پوشیدن
الافتعال۔ القرء۔
الافتعال۔ بکر افاستدن۔
الافتعال۔ پشک شدن و یعدی بالفی و بیرون آوردن باران از ابر و شیر از پستان و تک از ستور۔
الافتعال۔ خویشتن را بکسی دا خواندن و یعدی بالی۔
الافتعال۔ آشامیدن و آب نیسان دیگ بیرون آوردن۔
الافتعال۔ جامہ در خود پوشیدن۔

الاختشاء - آگنده شدن -
الارتشاء - رشوت دادن -
الاغتشاء - شب کور گردیدن
الانتشاء - مست شدن -
الاختصاء - خوشتن را خصی کردن -
الاعتصاء - تکیه کردن بر عصای چیزی
وشمشیر بجای عصا در دست گرفتن وسخت
شدن استه والترکیب یدل علی اصلین
صحیحین احدهما التجمع والآخر الفرقة -
الانتصاء - برگزیدن و دراز شدن میے
الارتضاء - پسندیدن -
الاقتضاء - وام باز خواستن -
الانتضاء - شمشیر از نیام برکشیدن
وکهنه کردن جامه -
الاختطاء - الخطو -
الامتطاء - مرکب گرفتن -
الاختطاء - بهره مند گشتن و یعدے بالبار -
الاصطلاء - زبانه زدن آتش -
الادعاء - دعوی کردن بر کسی قرار زور خواستن
ونوشتن را نسبت کردن در چیزے
الارتعاء - چرا کردن -
الابتغاء - جستن -
الارتغاء - کف شیر خوردن -

الاحتفاء - نوازش فراوان کردن فی الحدیث
فاحتفاه ای بالغ فی الطافه ومسالته -
الاختفاء - بیرون آوردن -
الاشتفاء - شفا یافتن -
الاصطفاء - برگزیدن -
الاعتفاء - بنزدیک کسے شدن میدهان
الافتفاء - انبے فراشدن وبرگزیدن
الانتفاء - راندہ شدن وبیفتیدن سنگ
از درخت وموی از عضو ومیت شدن
وبے گناہی نمودن وبیرون شدن والباب
یدل علی تعریة شئی وابعادہ منه -
الارتقاء - مثل الرقی وبعدی ایضی
الاستقاء - آب کشیدن -
الاعتیاق - قلب الاعتیاق وان یاخذ
الکافر فی البیرمنیة ویسرة اذا لم یمکنه ان
ینبسط الماء من قعرها وکذلک الاخذ
فی شعب الکلام -
الالتقاء - واہم رسیدن ویکدیگر را دیدن
الانتقاء - برگزیدن ومغز از استخوان
بیرون کردن -
الارتکاء - اعتماد کردن -
الاشتکاء - گله کردن وشکوه گرفتن وبے
قربة صغیرة -

الاِبتِلَاءُ - بیازمودن -
الاِجتِلَاءُ - بچیزے کہ بر تو عرض کنند
نگریستن و عمامہ از پیش سر او اتر کردن -
الاِحتِلَاءُ - گیاہ درودن و آنچہ بدان ماند
الاِشتِلَاءُ - برہانیدن -
الاِصطِلَاءُ - تاب مقاومت آوردن کسی را
یقال فلان لا یصطلی بنارہ -
الاِطِّلَاءُ - اندودہ شدن -
الاِعتِلَاءُ - برز بر چیزی شدن و قہر کردن
الاِغتِلَاءُ - بشتافتن -
الاِفتِلَاءُ - از شیر باز کردن و پروردن
الاِکتِلَاءُ - پر کردہ آمدن -
الاِحتِمَاءُ - خویشتن را از چیزی نگاہ داشتن
الاِدِّعَاءُ - یکدیگر تیر انداختن انداختہ شدن بصید انداختن
الاِنتِمَاءُ - بصید شدن -
الاِعتِمَاءُ - قلب الاعتیام -
الاِلتِمَاءُ - گونہ روی بکشتن و الماضی التمی -
الاِنتِمَاءُ - الاعتزاء و یعدی بالی -
الاِبتِنَاءُ - البنی -
الاِجتِنَاءُ - الجنی -
الاِدِّنَاءُ - الدنو -
الاِستِنَاءُ - آب کشیدن -
الاِصطِنَاءُ و الاِطِّنَاءُ و الاِضِّنَاءُ الظنّ

الاِعتِنَاءُ - تیمار داشتن و یعدی بالباء
الاِقتِنَاءُ - سرمایہ گرفتن -
الاِکتِنَاءُ - خود را گنیت کردن و کنایہ کردن
و یعدیان بالباء -
الاِمتِنَاءُ - بہ ننا آمدن - یا بشر
الاِستِہزَاءُ - الاستخفاف و الاستہانۃ
الاِشتِہَاءُ - آرزو کردن -
الاِنتِہَاءُ - فی الحدیث و انا النہیک ای ابلک و اعظک
الاِنتِہَاءُ - و الایستادن و یعدی بالعین
و پرسیدن خبرے و یعدی بالی و بنہایت
رسیدن و فا چیزے رسیدن و التریب
یدل علی غایۃ و بلوغ -

ومن اللفیف المقرون

الاِجتِوَاءُ - کراہیت داشتن مقام بجائے
و اگرچہ در نعمت باشی -
الاِحتِوَاءُ - بر چیزے دست یافتن
و یعدی بعلی و گرد کردن -
الاِدِّوَاءُ - سر شیر خوردن -
الاِرتِوَاءُ - سیراب شدن و یعدی بمن -
و ارتوی الحبل غلظت قواہ و ارتوت
مفاصل الرجل غلظت و اعتدلت بذان
علی التشبیہ و قد جاء ارتوی بمعنی استقی -
الاِستِوَاءُ - راست شدن و بتمامی جوانی

رسیدن و قصد چیزے کردن و بر چیزے
اقبال کردن و یعدیان بالی و دست یافتن
بر چیزی برپشت سور قرار گرفتن یعدان بعلی
الاشتواء۔ اتخاذ الشواء۔
الاشتراء۔ خریدن و فروختن یقال اشتری
الشر کار شیئاً ثم افتوده ای اتخذه حتی بلغ
الافتواء۔ چاکر داشتن و خدمت استن فی الحدیث
ان القوة فرق بینهما استخ منه المأخوذ من القوة اذا ورد
فی هذا الباب لا من القوة۔
الاکتواء۔ بداغ شدن۔
الالتواء۔ پیچیده شدن و زله کردن از طعام
الانتواء۔ نیت کردن و فی الحدیث
انما تنتوی ای تنتقل و تتحول و انتوی
القوم منزلا بموضع کذا و کذا ای اقاموا
ومن المهموز الفاء
الائتناب۔ پیراهن بے آستین پوشیدن
الائتناب۔ شوریده نژاد شدن۔
الائتماک۔ شوریده شدن کار۔
الائتخاذ۔ یکدیگر را گرفتن بر رهنگ۔
الائتبار۔ کسی را گرفتن تا خرمان را
گشن دهد۔
الائتجار۔ بمزد فاستدن و یعدی بعلی
و فی الحدیث و ائتجر ای تصدق و اطلب
الاجر بذلک و یجوز ائتجر۔
الائتزار۔ ازار پوشیدن۔
الائتمار۔ بایکدیگر مشورت کردن و فرمان
فا بردن و یکدیگر را فرمودن۔
الائتلاف۔ بایکدیگر الفت گرفتن و پیوستن
الائتناف۔ نو گرفتن و قولهم اذا قال
آنفا قال ابو علی هو اسم الفاعل من انتفعت
الکلام اذا ابتدأته و القیاس ان یکون من
انف قال و قد یجی اسم الفاعل علی غیر القیاس
کفقیر من افتقر و شدید من اشتد۔
الائتراق۔ بخواب شدن۔
الائتلاق۔ درخشیدن۔
الائتفاک۔ برگردیدن و برگرداندن
الائتبال۔ یقال فلان یأتبل ای یثبت علی
الابل اذا رکبها و کذلک اذا قام علیها فیما یصلحها۔
الائتکال۔ خورده شدن دندان و سر
دانچه بدان مانند و فلان یأتکل من الغضب
اے یحترق و یتوهج۔
الائتداء۔ الاصطباغ و یعدی بالباء
او قطم علیه ای احتبس بطنه۔
الائتمان۔ امین داشتن۔
ومن المضاعف المهموز الفاء
الائتباب۔ ساختن۔

الاِئْتِجَاجُ - افروختہ شدن آتش -
الاِئْتِزَارُ - نیک جوشیدن دیگ -
الاِئْتِضَاضُ - بیمار و گرانبار شدن کسے و یعدی بعلی
الاِئْتِكَاكُ - گرم شدن روز -
الاِئْتِمَاهُ - الاقتدار -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاِئْتِيَالُ - سوختن و نیکو کردن چیزے

ومن الناقص المهموز الفاء

الاِئْتِسَاءُ - الاقتدار و یعدی بعلی -
الاِئْتِشَاءُ - بہ شدن استخوان از شکستگی
الاِئْتِفَاءُ - تقصیر کردن و یعدی بفی و سوگند خوردن -

ومن المهموز العين

الاِئْتِزَابُ - برداشتن -
الاِئْتِكَابُ - اندوہگین شدن -
الاِئْتِفَاتُ - باطل گفتن بر کسے و یعدی بعلی و مستبد شدن برای خویش و یعدی بالباء اذا اخذت ہاتین الکلمتین من الفوت فقد ہمزوا المیس بموزوان اخذتہما من غیر و فہو علی الاصل -
الاِئْتِرَادُ - لرزیدن تن از تاریکی و ہیبی
الاِئْتِفَادُ - بریان کردن گوشت -
الاِئْتِمَادُ - نیکی کسب کردن -

الاِئْتِنَاءُ - بخنی نہادن -
الاِئْتِزَارُ - کشیدہ خویش را بکشتن -
الاِئْتِظَارُ - دایہ گرفتن -
الاِئْتِنَاسُ - نالیدن و اندوہگین و بیکار و شدن
الاِئْتِمَاسُ - مہتہ شدن -
الاِئْتِنَاشُ - بالیں شدن -
الاِئْتِنَاقُ - از خشم نگریستن -
الاِئْتِنَالُ - بغال گرفتن -
الاِئْتِنَادُ - پیوستہ شدن بایکدیگر

ومن المعتل المهموز العين

الاِئْتِبَاءُ - خرد و اسفن -
الاِئْتِلَادُ - آہستگی کردن -
الاِئْتِيَاسُ - الیاس -

ومن الناقص المهموز العين

الاِئْتِرَاءُ - رای زدن -
الاِئْتِسَاءُ - از پیش بشدن و گوش فرا داشتن
الاِئْتِنَاءُ - تنگی شدن و مفلس شدن -
الاِئْتِنَاءُ - النار می بالمعنین -

ومن المهموز اللام

الاِئْتِخَاءُ - پنہان شدن -
الاِئْتِرَاءُ - دیدبانی کردن و بریدہ شدن
الاِئْتِشَاءُ - خمر خریدن از بہر خوردن -
الاِئْتِلَاءُ - فلہ خوردن بچہ گوسپند -

الاختتاء - فریفتن و یعدی بالام والختارت من فلان ای استرت منه خوفا او حیاء
الارتتاء - شوریده شدن و ستبر شدن شیر
الالتجاء - اللجاء -
الابتداء - آغاز کردن والباب بدل علی افتتاح الشی -
الاجتراء - دلیر شدن و یعدی بعلی -
الاقتراء - خواندن -
الاجتزاء - پسندیده کردن و یعدی بالباء
الانتساء - دور و واپس آمدن -
الاجتشاء - موافقت ناکردن چیزی چیزرا یقال اجتشاتنی البلاد واجتشاتها اذا لم توافقک وتوافقها
الاجتفاء - برکندن چیزی و بنیاد افتن آن
الاجتفاء - مثله -
الانتفاء - بتسفیدن یعنی گرم شدن
الانتفاء - نگون کردن اوانی -
الاستلاء - مسکه گداختن -
الاکتلاء - الاحتراز ویعدی بمن -
الامتلاء - پر شدن -
الالتاء - گونه روی بگشتن و بجوز ان یکون الهمز اصلا و یجوز ان یکون بدلا من العین والماضی التمی -
الانطناء - شرم داشتن -

ومن المعتل المهموز اللام

الابتناء - باز زده شدن -
الاقتطاء - آماده شدن فی الحدیث واقتطاء العشاء یقال قطات الشی فاقتطای هیاته فتهیاء واراد کما اظلام العشار واطی بعض الظلام بعضا
الارتکاء - تکیه کردن ویعدی بعلی -

ومن الاجوف المهموز

الاستاء - اندوهگین شدن -

باب الافتعال

الانتعاب - رفتن آب و خون از بینی -
الانجذاب - کشیده شدن و نیک رفتن
الانجذاب - دویدن خون -
الانزراب - درکمین نشستن صیاد
الانزقاب - درسوراخ آمدن از قب الجرز فی جحره اذا مرق
الانسحاب - کشیده شدن -
الانسراب - درسرب شدن -
الانسکاب - ریخته شدن آب انسبلت الناقة اسرعت فی سیرها کانما تخرج من جلدها -
الانشخاب - دویدن خون -
الانشعاب - السیلان والانشعاب تساخ زدن و بمردن و پراگنده شدن و پیوسته شدن -

الانصباب - سخت شدن -
الانقضاب - پریده شدن ستاره از جاے برفتن
الانقلاب والمنقلب - واگردیدن
الانکباب - مجتمع شدن ریگ یقال انکثب الرمل ای اجتمع وکل النصب شئی فقد انکثب فیه
الانتکاث - برسر افتادن -
الانبساط - بخته شدن خرما -
الانصلات - بگذشتن ویعدی بالفی
الانفلات بجستن ویعدی بعن -
الانکفاء - از خود برگشتن وبرگردیدن گرداندن مرد فی الحدیث ان ینکفت اهل المغرب ای یصیر فرق ای اناء یقال کفت الشئی فانکفت ای صممته فانضم
الانبعاث - برانگیخته شدن -
الانفضاض - خوی کردن من فی الحدیث وشد انفضاضا ای سرعا وضعفا
الانبطاح - برروی افتادن -
الانبلاج - بشتاب یا برروی افتادن
الانسراح - روان شدن در رفتن وبرهنه شدن والمنسرح جنس من العروض
الانبساط - ستان ورانشدن وخشن کردن یقال انسلخ الرجل اذا امتد علی قفاه ولم یتحرک
الانشراح - کشاده شدن -
الانصهاب - هویدا شدن -
الانضباح - گونه بسوختن -

الانقداح من الغیظ ونیشق وقوع الرجل وغیره للجسیم
الانذراج - الانتراض -
الاندماج - گرد شدن یقال انفصل منهزما ای مدبرا واندمج اذا دخل فی الشئی واشتمل فیه -
الانزعاج - برانگیخته شدن -
الانسحاج - خراشیده شدن -
الانشراج - تشگافته شدن -
الانشناج - بانبوغ شدن -
الانفراج - تشگافته شدن وفراخ شدن
الانفراج - الانعطاف -
الانفساح - کشاده شدن پای در رفتن یقال انفجمت ساقاه فی المشی ای تفتحتا -
الانفراج - اندوه واشتدن -
الانفضاض - خوی کردن من فی الحدیث وشد انفضاضا ای سرعا وضعفا
الانبطاح - برروی افتادن -
الانبلاج - بشتاب یا برروی افتادن
الانسراح - روان شدن در رفتن وبرهنه شدن والمنسرح جنس من العروض
الانبساط - ستان ورانشدن وخشن کردن یقال انسلخ الرجل اذا امتد علی قفاه ولم یتحرک
الانشراح - کشاده شدن -
الانصهاب - هویدا شدن -
الانضباح - گونه بسوختن -

الانصراح - پیدا و آشکار شدن انصرح ما بین القوم ای بیّنا.
الانفتاح - واکشاده شدن -
الانفساح - فراخ شدن و کشاده دل شدن
الانفشاح - میان پای از هم باز ماندن از درد
الانفقاح - القمح -
الانسلاخ - بیرون آمدن چیزی از چیزی
و بگذاشتن ماه -
الانشداخ - کوفته شدن -
الانطباخ - پخته شدن -
الانفساخ - تباه شدن عقد و از هم
شدن چیزی -
الانفضاخ - کوفته شدن غوره خرما و کوهان شتر
الانجراد - بگذشتن در رفتن و بعدی
بفی و کهنه شدن جامه -
الانخراد - الانفراد -
الانحصاد - بدر و آمدن -
الانحضاد - بدر و در آمدن -
الانعقاد - بسته شدن -
الانعماد - بر ستون استاده شدن یقال عمدت الشی
فانعمدای اقمته بعماد و یعتمد علیه -
الانفراد - تنها شدن -
الانفصاد - فرو دویدن -
الانفصاد - شکسته شدن -

الانبتار - بریده شدن -
الانبهار - دمه بر افتادن -
الانبتار - باز ماندن فی الحدیث فراه منبتراای منقطعا
الانبخار - شریدن خون -
الانبجاس - الجبور -
الانبجار - در سوراخ شدن -
الانبحاس - برا ماهیده شدن و نشیب
فرو شدن -
الانبخاس - برهنه شدن چیزی
و التر کیب یدل علی کشف الشی -
الانزجار - باز زده شدن -
الانبجاس و الانبساس - فرو هشته شدن
موی و انسباله یعد واذا اسرع بعض الاسراع
الانبقار - واشدن پیش سر از موی
الانتشار - انتشر شدن -
الانشمار - وشکرده شدن و شتافتن
الانصهار - گداخته شدن -
الانعصار - شیره شدن -
الانغفار - خاک آلوده شدن -
الانعقار - ریش شدن -
الانعمار - باب فرو شدن -
الانفجار - شریدن آب و الباب یدل
علی التفتح فی الشی -

الانقطار - تنگافته شدن و التركيب يدل على فتح شئ وابرازه -
الانفقار - درهم شكوفه داشتن -
الانقدار - باندازه شدن -
الانقشار - پوست واشدن -
الانقعار - از بن بركنده شدن -
الانكدار - افروخته شدن نيك بد دل
الانكسار - شكسته شدن -
الانهمار - ريزان شدن آب -
الانجمار - واداشته شدن و بجا نرسيدن
الانحدار الانقلات -
الانهماز - مطاوع همز الحرف -
الانفحاص - الانفجار -
الانخناس - پس ماندن في الحديث انخنست منه اى توارت عنه واصل الخنوس الانقباض والتاخر -
الانطماس - ناپديد شدن -
الانعكاس - بازگونه شدن -
الانمعاس - آب فرو شدن و انتعاس مثله و فرو شدن ثريا
الانبكاس - انباشته شدن -
الانكراس - الانكباب وقد انكرس في البئر اذا دخل فيه منكبا -
الانحلاس - نسوختن -
الانماس - پنهان شدن -
الانكماش - شتافتن و بوش كردن
الانحماص - بشدن آماس -
الاندلاص - بيوفتيدن چيزے از دست انماص الشئ افلت بالسرعة -
الانخفاض - فرو داشته شدن و بخفض شدن حرف -
الانغماض - از انغاض -
الانقباض - گرفته شدن و القبض الشئ صار مقبوضا
الانقراض - سيرى شدن -
الانبساط - بشتاخ شدن و پهن داشتن
الانخراط - در آمدن و لاغر شدن يقال انخرط الفرس في سيره اى دخل وانخرط جسمه اى دق وانخرط فلان علينا اذا اندرار
الانكشاط - بيم شدن
الانمراط - بركندن موے في الحديث فمرط قذالها اى سهم بشط
الانمعاط - بے موى شدن وفي الحديث الممعط اى لم يكن بالبائن الطول يقال امعط النهار اى امتد -
الانحماط - فرو آمدن -
الانخداع - الانكسار -
الانخداع - فريفته شدن -

الانجراف - تنگ افتادن و از جاے بیامدن کف -
الانجزاء - بریدہ شدن از نیمہ -
الانحلاء - از جاے بیامدن کف -
الانحراش - درہم شدن -
الانحطام - پوختہ شدن و نیک رفتن و در حدیثی خوض کردن -
الانحلاء - وا ایستادن -
الانحشاء - باز شدن میغ -
الانقطاع - بریدہ شدن و انقطع منہ فہو منقطع بہ اذا عجز عن سفرہ من نفقۃ ذہبت او قامت علیہ او تاہ امر لا یقدر علی ان یترک -
الانقلاع - پراگندہ شدن -
الانقماع - مقہور شدن و فی الحدیث انقمعن اے تغلبن و ردی تقمعن و معناہما واحد
الانمحاء - تنگ افتادہ شدن -
الانبزاء - بریدن اول ہر چیز از نبزغ الشجر اذا قطعہ او ارادہ
الانبباغ - پراستہ شدن -
الانصباغ - رنگین شدن -
الانفشاغ - پراگندہ شدن -
الانبعاف - الانقلاع -
الانحراف - بکنستن و بعدی بعن و کژ شدن

الانخساف - سیزہ ریزہ شدن الخسف الشیء اذا تفتت فی ک
الانخساف - بزمین فرو شدن -
الانصراف - باز گشتن -
الانعطاف - بدو در آمدن - الانعطاف شدہ
الانغراف - الانقطاع -
الانعضاف - در کژ شدن -
الانقصاف - پوختہ شدن و منہ الحدیث من انقصاف فہم ای زحمتہم و دفعتہم
الانقماع - از بن رامقادن دیوار انقعف الحائط اذا انقلع من اصلہ
الانکشاف - الانجسار -
الانبثاق - ریہیدہ شدن بند آب -
الانبعاق - شگافتہ شدن میغ بہ باران و انبعق علیک الشیء مفاجاۃ و انت لا تشعر بہ -
الانبلاق - کشادہ شدن در -
الانبجاق - کاسد شدن بازار و کہنہ شدن جامہ
الانبثراق - دریدہ شدن -
الانبثاق - خفتہ شدن -
الاندحاق - خروج الرحم بعد الولادۃ -
الاندفاق - ریختہ شدن آب -
الاندلاق - شمشیر از نیام و امعاء از شکم بیرون آمدن و در پیش شدن و ناگاہ سیل و خیل فرو گرفتن کسی را -
الاندماق - الدہوق -
الانزباق - الانزقاب -

الانزراق - باپس شدن پالان شتر -
الانزعاق - ترسیدن -
الانزهاق - وثوب الدابة من الضرب او النفار
الانسحاق - سوده شدن -
الانسفاق - درفشانیدن -
الانصفاق - الانصراف -
الانطباق - موافق وبرابر آمدن فی الحدیث
فانطبق علیهم وانطباق التطبق ومعناه
انسد علیهم الغار -
الانطلاق - بشدن -
الانعفاق - الانعطاف -
الانغلاق - بسته شدن در -
الانفتاق - شگافته شدن -
الانفهاق - فراخ باز شدن وفی الحدیث
فتنفهق له وتتسع -
الانمحاق - نیست شدن -
الانملاق - نسوه شدن وفی المثل منی ای فلت
الانبتاك - بریده شدن -
الانسلاك - در آمدن چیزے در چیزے
الانفراك - سست شدن دوش -
الانهتاك - دریده شدن پرده -
الانهماك - ستیهیدن وجد وکوشش کردن
یقال انهمک الرجل فی الامر ای جد ولج -

الانبتال - بریده شدن -
الانبزال - شدن -
الانبجال - برزمین افتادن -
الانبخال - شتافتن وگریختن وفی الحدیث
حتی کاد یخفل ای ینقلب -
الانخزال - سست ومانده شدن از
چیزے وبریده شدن -
الاندخال - الدخول ولیس بالفصیح -
الانزمال - به شدن از بیماری -
الانسحال - ریخته شدن آب -
الانسهال - نسوه شدن سم ویقال للخطیب
انسهل بالکلام اذا اجری به -
الانسلال - فرو هشته شدن جامه وموے
الانغدال - بکشتن ویعدی بعن -
الانفقال - تافته شدن والانصراف ایضا
الانفصال - جدا شدن -
الانفعال - کرده شدن -
الانهمال - فرود ویدن اشک -
الانثراه - دندان پیشین بیفتادن -
الانثلام - رخنه شدن -
الانجذام - بریده شدن -
الانجزام - بجزم شدن حرف -
الانجسام - الانجذام -

اَلْاِنْحِصَامُ - شکستہ شدن چوب -
اَلْاِنْحِطَامُ - شکستہ شدن -
اَلْاِنْخِرَامُ - شگافتہ و رخنہ شدن -
اَلْاِنْسِجَامُ - ریختہ شدن آب و اشک
اَلْاِنْشِرَامُ - شگافتن -
اَلْاِنْصِرَامُ - الانقطاع -
اَلْاِنْظِلَامُ - ستم فرا پذیرفتن -
اَلْاِنْعِصَامُ - نگاہ داشتہ شدن -
اَلْاِنْفِصَامُ - شکستہ شدن بر جدائی
اَلْاِنْقِحَامُ - در آمدن -
اَلْاِنْقِدَامُ - بشتافتن -
اَلْاِنْقِسَامُ - بخشیدہ شدن -
اَلْاِنْقِصَامُ - شکستہ شدن باجدائی
اَلْاِنْكِتَامُ - پوشیدہ شدن -
اَلْاِنْهِجَامُ - اشک ریختن چشم یقال انهجمت العین اذا دمعت
اَلْاِنْهِدَامُ - ویران شدن -
اَلْاِنْهِزَامُ - بہزیمت شکستہ شدن
اَلْاِنْهِضَامُ - گوارندہ شدن -
اَلْاِنْدِفَانُ - انباشتہ شدن -
اَلْاِنْعِطَانُ - کندہ شدن پوست

ومن المضاعف

اَلْاِنْصِبَابُ - ریختہ شدن -
اَلْاِنْكِبَابُ - بر روے افتادن و بر چیزے

اقبال کردن -
اَلْاِنْبِتَاتُ - بریدہ شدن -
اَلْاِنْفِتَاتُ - خرد و مرد شدن -
اَلْاِنْبِثَاثُ - پراگندہ شدن -
اَلْاِنْبِجَاسُ - یقال قوس المنفجة الذی ببین وترها عن کبدها -
اَلْاِنْبِجَاسُ - پاشیدہ شدن مادہ از قلم -
اَلْاِنْدِحَاضُ - فراخ شدن -
اَلْاِنْسِحَاحُ - ریختہ شدن -
اَلْاِنْسِدَادُ - بستہ شدن -
اَلْاِنْقِلَادُ - شگافتہ شدن -
اَلْاِنْهِدَادُ - شکستہ شدن -
اَلْاِنْفِجَارُ - بریدہ شدن -
اَلْاِنْجِرَارُ - کشیدہ شدن بجبر شدن حرف
اَلْاِنْبِسَاسُ - پراگندہ شدن -
اَلْاِنْخِسَاسُ - پراگندہ و فرو ریزیدہ شدن
اَلْاِنْدِسَاسُ - در زیر خاک شدن
اَلْاِنْفِشَاشُ - آماس فرو نشستن و بیرون شدن باد از برجیدن و الانکسار یقال
اَلْاِنْخِصَاصُ - ریزیدہ شدن موے -
اَلْاِنْفِصَالُ - الانفصال -
اَلْاِنْغِضَاضُ - فرو خوابانیدہ شدن چشم
اَلْاِنْفِضَاضُ - شکستہ و پراگندہ شدن

الانقضاض - بیفتادن بناو رفتن ستارہ وفرود آمدن مرغ واسپ بر چیزے -
الانهضاض - شکستہ شدن -
الانخطاط - شتافتن وفرود آمدن و انخط الشعر وغیرہ -
الانعطاط - شگافتہ شدن -
الانغطاط - بآب فرو شدن -
الانشطاط - خوب گوشہ جوال کردن فی الحدیث فانشطت ای انکسرت ای صارت ذات نشاطیۃ
الانتعاج - بیرون آمدن قے از دہن وخون از بینی از جراحت -
الاندقاق - کوفتہ شدن -
الانشقاق - شگافتہ شدن پراگندہ شدن کار -
الانعقاق - شگافتہ شدن والانعقاق کشادہ شدن -
الانفكاك - از جای بشدن عضو وآزاد شدن وکردن ماتنفک تفعل کذا ای ماتزال -
الانهكاك - کشادہ شدن پوست برای زن وقت ولادت انهک صلی المرأۃ اذا انفرج عند الولادۃ
الانحلال - کشادہ شدن -
الانسلال - ازمیان چیزی بیرون آمدن
الانشلال - روان شدن -
الانعلال - درمیان چیزی بشدن ویعدی بالنفی -
الانفلال - شکستہ شدن -
الانكلال - بگمارید ودر فشید ن برق -
الانفلال - سخت تخیہ شدن ابر وباران بقلل انهلت السمار صبتہ وانهل المطر سال بشدۃ والباء بدل علی رفع صوت
الانثمام - گداختہ شدن تن واثم علیہ آثمال
الانضمام - باہم آمدن -
الانغمام - پوشیدہ شدن -
الانهمام - گداختہ شدن -

ومن الاجوف

الانغياب - واشدن ابر ومانند آن
الانسياب - برفتن آب وما وانچہ بدان ماند
الانقياب - بدو واشدن خایہ وسوراخ بزمین فرو شدن -
الانصیات - انفعال من الاصوات ومنہ قولہم فانصات اذا اجاب واقبل کانہ صوت فالفعل درازکشیدن جوالی کسی
الانمیاث - گداختہ شدن چیزی در آب -
الانغیاث - الانعطاف -
الانسیاخ - فراخ شدن وبگذشتن وشگافتہ شدن وہذا فی الحدیث فی قولہ فانساحت الصخرۃ واصلہ انصاحت والصاد اخت السین

ومن رواه بالخاء المعجمة فقد غلط۔

اِنْفِضَاضٌ۔ شکافتہ شدن و روشن شدن

اِنْفِضَاضٌ۔ بزمین فرو رفتن فی الحدیث فہو منضاخ

ویقال انضاخ المار والنضح ای النصب۔

اِنْقِیَادٌ۔ کشیدہ شدن و گردن نہادن

اِنْقِیَاسٌ۔ بچسپیدن۔

اِنْقِیَارٌ۔ ویران شدن چاہ۔

اِنْمِیَازٌ۔ بیفتادن موے۔

اِنْهِیَارٌ۔ ریہیدہ شدن۔

اِنْحِیَازٌ۔ بگشتن از چیزی وبعد بعن

اِنْمِیَازٌ۔ جدا و اشدن۔

اِنْدِیَاسٌ۔ کوفتہ خرمن گشتن۔

اِنْقِیَاسٌ۔ روان شدن۔

اِنْحِیَاشٌ۔ رمیدن و بعدی بعن۔

اِنْبِیَاصٌ۔ الانقباض وہو فی الحدیث

اِنْدِیَاصٌ۔ انسلال الشیٔ من الید۔

اِنْقِیَاضٌ۔ بہیدہ شدن و از بن کندہ شدن

اِنْغِیَاضٌ۔ کم شدن آب۔

اِنْقِیَاضٌ شگافتہ شدن دیوار و خایہ مرغ

و دندان از دراز۔

اِنْهِیَاضٌ۔ شکستہ شدن استخوان پس از چیزی

اِنْبِیَاءٌ۔ یازیدہ شدن۔

اِنْسِیَاءٌ۔ السبع۔

اِنْفِضَاءٌ۔ واگردیدن و پراگندہ شدن

اِنْفِضَاءٌ۔ برخواستن بپیچیدن چوزہ

اِنْطِبَاءٌ۔ منقاد شدن۔

اِنْهِیَاءٌ۔ رفتن شراب۔

اِنْسِیَاءٌ بگمونہ شدن انساء لہ ما فعل آسیاء

اِنْبِیَاقٌ۔ سختی و بلا رسیدن بے اذن و آمدن بقال

انباقت علیہم بائقۃ شر مثل انساحت التی انفقت

وانباق علیہم الدہر الکی ہجم علیہم بالداہیۃ کما یخرج الصوت

من البوق قال ابن فارس فی التراکیب لیس باصل

ولدی ان القاف بدل من الجیم۔

اِنْسِیَاقٌ۔ روان شدن۔

اِنْفِیَاقٌ۔ سوفار تیر شکستہ شدن۔

اِنْتِیَالٌ۔ ریختہ شدن خاک و انفاریدہ شدن مردم از ہر جای۔ ذکر نشد

اِنْجِیَالٌ۔ الجولان۔

اِنْدِیَالٌ۔ از جای بجای نقل کردن

واندال بطنہ ای استرخی۔

اِنْزِیَالٌ۔ فاتر شدن و جدا شدن

اِنْسِیَالٌ۔ سبکدا جای برآمدن۔

اِنْهِیَالٌ۔ ریختہ شدن۔

اِنْشِیَامٌ۔ منظور الیہ شدن و چیزی شمردن

ومن الناقص

اِنْحِمَاءٌ۔ محمود شدن۔

الافتعاء - بیرارستن -
الانبراء - پیش آمدن ویعدی باللام -
الانتراء - سوا شدن نم -
الانتفراء - شگافته شدن -
الانتضاء - برکشیدن سرما -
الانتضاء - سپری شدن آن سرما روزگار -
الاندعاء - جواب باز دادن عن الانحشر
الانباغ - سزاوار گشتن تعال انبغی اکان تفعل کذا
طاوعک فی انقادک لک فعل کذا وینبغی لک ای
یتسهل لک واصله من قولهم بغیت الشیء طلبته
فانبغی الی الشیء ای سهل وحصل کما تقول کسر
فانکسر ولم یستعمل من هذه الکلمة الا الماضی والمستقبل
الانفجاء - واشدن غم ومیغ وانچه بدان ماند
الانخلاء - درود شدن -
الانسلاء - بیندوده دبی عشق شدن
الانتضاء - ریخته شدن ویعدی بالحرف
الانکماء - پنهان شدن -
الانثناء - واگردیدن وبدو در آمدن -
الانحناء - الانعطاف -

ومن المقرون

الانزواء - باهم آمدن وبیکسو شدن -
الانشواء - بریان شدن -
الانطواء - در نوردیده شدن -

الانعواء - مطاوع عوی بمعنی الثلاثة اذا جمعته
الانهواء - الهوی وهو السقوط -

ومن المهموز الفا

الانباطار - بدو در آمدن -

ومن المهموز الاجوف الفاء

الانوأد - بدو در آمدن -

ومن المهموز العین

الاندأبر - دریده شدن مشک -

ومن لناقص المهموز العین

الانفأء - الانشقاق -

ومن المهموز اللام

الانسباء - از جیزے بیرون آمدن -
الاندراء - ناگاه آمدن برکسی وگوزشدن
الانحناء - دور شدن -
الانطفاء - فرو مردن آتش -
الانکفاء - واگشتن وفی الحدیث انکفا
لونه - تغیر من حاله -

باب الافتعال

الاستلاب - الاجتلاب -
الاستحاب - فراپرده داری کردن -
الاستحقاب - الاحتقاب -
الاستلاب - شیر بیرون آوردن از
پستان وفراهم آمدن مردمان وفی الحدیث

اَلْاِسْتِخْلَابُ - گیا دبریدن -
اَلْاِسْتِذْنَابُ - دنبال کسی از چیزی گرفتن
اَلْاِسْتِرْهَابُ - ترسانیدن -
اَلْاِسْتِصْحَابُ - صحبت کسی یا آن چیزے خواستن وکل شئی لازم شیئًا فقد استصحبه -
اَلْاِسْتِصْعَابُ - صعب شدن ویعدے بعلے وصعب آمدن -
اَلْاِسْتِضْرَابُ - سپید وسبز شدن انگبین
اَلْاِسْتِطْرَابُ - نیک طرب کردن -
اَلْاِسْتِعْتَابُ - از کسی خواستن کہ راضی شود کندو آشتی خواستن بمعنی الاعتاب ایضا -
اَلْاِسْتِعْجَابُ - شگفتی نمودن ویعدے بمن
اَلْاِسْتِعْذَابُ - خوش آمدن آب دیگر چیزہای وآب خوش کشیدن -
اَلْاِسْتِعْرَابُ - بیابانی شدن فی الحدیث الاستعرابا بعد الهجرة -
اَلْاِسْتِعْصَابُ - بگشن آمدن اسپ -
اَلْاِسْتِغْرَابُ - سخت بخندیدن وغریب آمدن
اَلْاِسْتِكْتَابُ - نبشتن چیزی خواستن -
اَلْاِسْتِثْبَاتُ - التثبیت
اَلْاِسْتِنْصَاتُ - خاموش بودن خواستن فی الحدیث استنصت الناس لی طلب منهم السکوت
اَلْاِسْتِخْلَادُ - نوگرفتن ونو آوردن -
اَلْاِسْتِحْسَانُ - التصدی للشئی -

اَلْاِسْتِخْرَاجُ - بیرون کردن خواستن وبیرون آوردن رای وعلم -
اَلْاِسْتِدْرَاجُ - اندک اندک نزدیک گردانیدن خدا تعالی بندہ را بخشم وعقوبت خود
اَلْاِسْتِهْسَاجُ - ناشیرین آمدن -
اَلْاِسْتِعْلَاجُ - زفت پوست شدن -
اَلْاِسْتِنْهَاجُ - اقتدا کردن بکسے در رفتار وہموار شدن راہ
اَلْاِسْتِهْرَاجُ - قوی شدن فی الحدیث لعمر فذلک حین استهرج الرای قوی واتسع ماخوذ من هرج الفرس اذا کثر جریه
اَلْاِسْتِهْجَامُ - در آمدن شب فی الحدیث اذا استهجم اللیل ای تقبل ظلمة اللیل وجهجم اللیال ول ما یظلم -
اَلْاِسْتِجْرَاحُ - تباہ شدن -
اَلْاِسْتِصْبَاحُ - چراغ فراگرفتن ویعدے لیا
اَلْاِسْتِصْلَاحُ - نیک شدن ونیک آمدن چیزے
اَلْاِسْتِفْتَاحُ - نصر خواستن ودر خواستن آنچہ بر وشکل باز کردن
اَلْاِسْتِفْلَاحُ - رستگاری یافتن فی الحدیث استفلحی بامرک ای ظفری وفوزی واستبدی بامرک
اَلْاِسْتِقْبَاحُ - زشت داشتن چیزی -
اَلْاِسْتِمْلَاحُ - نمکین شیرین آمدن چیزی
اَلْاِسْتِمْتَاحُ - عطا خواستن -
اَلْاِسْتِنْبَاحُ - بانگ آوردن سگ
اَلْاِسْتِنْجَاحُ - روا کردن حاجت خواستن
اَلْاِسْتِنْصَاحُ - کسی را ناصح شمردن

واز کسی نصیحت خواستن۔

اَلْاِسْتِنْکَاحُ۔ النکاح۔

اَلْاِسْتِغَاثَۃُ۔ فریاد خواستن۔

اَلْاِسْتِفْرَاخُ۔ واگرفتن کبوتر از بہر بچہ۔

اَلْاِسْتِنْسَاخُ۔ نسخت کردن۔

اَلْاِسْتِبْعَادُ۔ دور شدن و دور شمردن و دوری جستن۔

اَلْاِسْتِحْصَادُ۔ بدروآمدن و استوار شدن و فراہم آمدن قوم۔

اَلْاِسْتِحْمَادُ۔ ستودن خواستن۔

اَلْاِسْتِرْشَادُ۔ راہ راست خواستن و گواہ گرفتن و حاضر آمدن خواستن قد استشہد فلان فی سبیل اللہ ای قتل۔

اَلْاِسْتِطْرَادُ۔ خویشتن از پیش دشمن بہزیمت بازدن برای فریفتن او و بعد ازاں بالا

اَلْاِسْتِعْبَادُ۔ بندگی گرفتن

اَلْاِسْتِعْضَادُ۔ درخت بدندان بریدن و استعضد الرجل کتبتہ من شجر لا کالو اصل العضد القطع

اَلْاِسْتِفْرَادُ۔ تنہا واشدن چیزے۔

اَلْاِسْتِفْسَادُ۔ تباہ شدن و تباہ شدن خواستن

اَلْاِسْتِجْمَادُ۔ فزونی گرفتن و افزونی خواستن

اَلْاِسْتِنْجَادُ۔ یاری خواستن و قوی شدن پس از ضعف و دلیر شدن بر کسی پس از شکوہ

اَلْاِسْتِنْشَادُ۔ شعر خواندن خواستن۔

اَلْاِسْتِنْفَادُ۔ تمام کار بستن تواناتی خویش

اَلْاِسْتِنْقَاذُ۔ برہانیدن۔

اَلْاِسْتِبْشَارُ۔ شاد شدن۔

اَلْاِسْتِبْصَارُ۔ بینادل شدن یعنی بلغے

اَلْاِسْتِشْفَارُ۔ مصدر استشفر الرجل ثوبہ اذا رد طرفہ بین رجلیہ الی حجزتہ والکلب بذنبہ اذا جعلہ بین فخذیہ۔

اَلْاِسْتِجْمَارُ۔ بسنگ استنجا کردن۔

اَلْاِسْتِحْجَارُ۔ سخت شدن گل چون سنگ

اَلْاِسْتِحْسَارُ۔ ماندہ شدن۔

اَلْاِسْتِحْضَارُ۔ حاضر آمدن خواستن و دوانیدن اسپ۔

اَلْاِسْتِحْفَارُ۔ بکندن آمدن جوی۔

اَلْاِسْتِحْقَارُ۔ حقیر داشتن۔

اَلْاِسْتِخْبَارُ۔ خبر خواستن۔

اَلْاِسْتِحْمَارُ۔ الاستعباد۔

اَلْاِسْتِدْبَارُ۔ از پے فراشدن۔

اَلْاِسْتِذْکَارُ۔ یاد کردن خواستن۔

اَلْاِسْتِئْسَارُ۔ افسوس داشتن۔

اَلْاِسْتِشْزَارُ۔ الرفع والارتفاع جمیعا ومنہ غدائر مستشزرات فمن روی بفتح الزای جعلہ من المتعدی ومن روی بالکسر

جعله من اللازم والباب یدل علی انتقال فی الشیء عن الطریقة المستقیمة۔

الاستشعار۔ در دل گرفتن بیم۔

الاستصغار۔ خرد و خوار شمردن۔

الاستظهار۔ یاری خواستن و بیدبا یار او ازر کردن

الاستعباد۔ اشک فرو گذاشتن و خواب کسی گفتن تا تعبیر بگذارد

الاستعذار۔ فی الحدیث ان النبی صلی اللہ علیہ وسلم استعذر ابا بکر من عائشة ای طلب ان یعذره منها ای ینصفه کانه عتب علیها فی شیء فقال لابی بکر کن عذیری منها ان ادیتها ای قم بعذری وما فیما تاتیه الی من المکروه ای قم بعذری ان عاقبتها علی سوء فعلها

الاستعمار۔ آباد ان کردن خواستن و زندگانی دادن منه واستعمرکم فیها وقیل جعلکم عمارها۔

الاستغدار۔ آب گیر شدن جای۔

الاستعزار۔ چیزی دادن تا فزون از وی باز گردد فی الحدیث یقال استعزر ای طلب الکثیر مما اعطی۔

الاستغفار۔ امرزش خواستن و یعدی الی المفعول الثانی بمن وباللام وهو الاصل وقد یحذف حرف الجر وکان الواجب فی القیاس ان یعدی الی المفعولین بطریق الاصالة لان غفر متعد وسین الاستفعال یزیده

مفعولاً کالاستکتاب والاستنطاق وغیرهما

الاستفسار۔ تفسیر کردن خواستن۔

الاستقدار۔ تقدیر کردن خواستن۔

الاستقذار۔ چیزی را پلید شمردن۔

الاستقصار۔ کسی را کوتاه مدن و مقصر شمردن

الاستقطار۔ چکیدن خواستن۔

الاستکبار۔ گردنکشی کردن۔

الاستکثار۔ بسیار خواستن و چیز بسیار آمدن

الاستخبار۔ استقبال الریح بالانف وجاء فی الحدیث بمعنی استدبار الریح۔

الاستمطار۔ باران خواستن۔

الاستشار۔ کالاجتذاب مرة بعد اخری یعنی الاستبراء وفی الحدیث یستنثر عند بوله۔

الاستنثار۔ دمیدن بینی۔

الاستنسار۔ کرکس شدن۔

الاستنفار۔ برمیدن و برمانیدن وبیرون شدن خواستن۔

الاستنکار۔ ناشناختن۔

الاستنهار۔ فراخ شدن۔

الاستهتار۔ مولع کردن یقال استهتر فلان فی الشراب فی الحدیث اعوذ بک من ان اکون من المستهترین یقال استهتر فلان فهو مستهتر

اذا کان کثیر الابا طیل والشر الباطل۔

اَلْاِسْتِمْرَارُ۔ بوش کردن خواستن و کار کردن

اَلْاِسْتِبْعَاثُ۔ روا کردن حاجت خواستن۔

اَلْاِسْتِحْلَاسُ۔ انبوہ شدن چیز یقال استحلس البیت اذا غطی الارض بکثرتہ والرجل الخوف اذا لم یفارقہ ومنہ استحلسنا الخوف اے استمعدنا الخوف ماخوذ من الحلس

اَلْاِسْتِخَامُ۔ التنحس فی المعنی والحکم۔

اَلْاِسْتِخَامُ۔ سخت خشمگین شدن۔

اَلْاِسْتِکْرَاشُ۔ کرش کردن یقال استکرشت الافحوۃ الارنب الکرش تسمی الفحوۃ تام الاکل اے بجد فاکل تسمی کرشا وقد استکرشت

اَلْاِسْتِخْلَاصُ۔ دیزہ کردن زہر خود

اَلْاِسْتِرْخَاصُ۔ ارزان شمردن خریدن

اَلْاِسْتِفْرَاصُ۔ طلب الفرصۃ۔

اَلْاِسْتِنْقَاصُ۔ کم کردن خواستن۔

اَلْاِسْتِعْرَاضُ۔ عرضہ کردن خواستن وہر کہ پیش آید بکشتن فی الحدیث فاستعرضہم الخوارج ویا عطا دادن وانچہ بدان ماند۔

اَلْاِسْتِمْرَاضُ۔ دایم خواستن۔

اَلْاِسْتِنْفَاضُ۔ نگریستن ہر چہ باشد در جائی استنفضت المکان ای نظرت جمیع ما فیہ واستنفض القوم بعثوا النفیقۃ وہی الطلیعۃ فی الحدیث استنفض بہا معناہ استنبح خوفہم النفیقۃ

اَلْاِسْتِهَاضُ۔ برخاستن خواستن۔

اَلْاِسْتِخْلَاطُ۔ گشنی کردن شتر۔

اَلْاِسْتِنْبَاطُ۔ بیرون آوردن آب را ای وعلم وجز آن وبطی شدن وفی الحدیث لا تستنبطوا ای لا تستنبطوا بالنبط وفی الحدیث لیستنبطن اہلای طلب نسلہا وتناجہا والترکیب دال علی استخراج الشی

اَلْاِسْتِحْفَاظُ۔ یاد گرفتن یاد گرفتن خواستن

اَلْاِسْتِخْلَاظُ۔ ستبر شدن ناخریدن جامہ از بہر زفتی روے۔

اَلْاِسْتِبْدَاعُ۔ بدیع شمردن۔

اَلْاِسْتِبْشَاعُ۔ ناخوش شمردن چیزے

اَلْاِسْتِبْضَاعُ۔ آخریان فادادن وفی نوع من نکاح اہل الجاہلیۃ وہو فی الحدیث۔

اَلْاِسْتِتْبَاعُ۔ پس روی کردن خواستن

اَلْاِسْتِتْمَاعُ۔ گرد آمدن خواستن فراہم آمدن سیل از بہر جاے۔

اَلْاِسْتِدْفَاعُ۔ راندن بدفع خواستن

اَلْاِسْتِرْجَاعُ۔ انا للہ وانا الیہ راجعون گفتن در وقت مصیبت وفرا گرفتن چیزیکہ فرادادہ باشد

اَلْاِسْتِرْضَاعُ۔ دایہ گرفتن فرزندرا۔

اَلْاِسْتِرْقَاعُ۔ بپارہ آمدن جامہ۔

اَلْاِسْتِشْفَاعُ۔ شفاعت کردن خواستن

اَلْاِسْتِشْنَاعُ۔ شنیع شمردن۔

اَلْاِسْتِضْبَاعُ۔ الضبع۔

اَلْاِسْتِطْلَاعُ۔ دیدہ ور کردن خواستن

اَلْاِسْتِقْطَاعُ۔ قطع یافتن کاری را استقطعت الشیء وجدته قطیعاً۔

اَلْاِسْتِقْرَاءُ۔ گشن خواستن از کسی و بگشن آمدن مادۂ گاؤ۔

اَلْاِسْتِقْطَاعُ انقطاع خواستن وفی الحدیث

اَلْاِسْتِقْلَاعُ۔ القلع۔

اَلْاِسْتِمْتَاعُ۔ برخورداری گرفتن بعد بالیا

اَلْاِسْتِنْقَاعُ۔ بانگ برآمدن و فراہم آمدن آب بسیار ایستادن آن در جائی وفی الحدیث اذا استنقعت نفس المومن یعنی اذا اجتمعت فی فیہ حین تریدہ تخرج کما یستنقع الماء فی قرارہ والنفس الروح ھاھنا وچیزے در آب افگندن والماضی استنقع واستنقعت فی الفصیح نزلت فیہ واغتسلت کانک تبت فیہ لتبرد والباب یدل علی استقرار شیء کالمائع فی قرارہ او علی صوت۔

اَلْاِسْتِغْرَاءُ۔ ہمہ توانائی خویش کار بستن و تہی شدن تن خواستن از فرو نہاکہ در طبیعت باشد۔

اَلْاِسْتِحْصَافُ۔ استوار شدن۔

اَلْاِسْتِحْلَافُ۔ سوگند دادن۔

اَلْاِسْتِخْلَافُ۔ ایستادہ خواستن بجائے کسی خلیفت کردن خواستن و آب کشیدن

اَلْاِسْتِرْخَافُ۔ از پی نشاندن خوی استن

اَلْاِسْتِرْعَافُ۔ القدم ولدمار الحصی نسم البعیر

اَلْاِسْتِسْلَافُ۔ سلف خواستن۔

اَلْاِسْتِشْرَافُ۔ ان ترفع بصرک نحو الشیء لتنظر الیہ وتبسط کفل فوق حاجبیک کالذی یستظل من الشمس استشرفت ابلہم ان یعینہا۔

اَلْاِسْتِصْرَافُ۔ بگردانیدن خواستن۔

اَلْاِسْتِضْعَافُ ضعیف یافتن شمردن

اَلْاِسْتِطْرَافُ۔ طرفہ شمردن و نوگرفتن

اَلْاِسْتِعْرَافُ۔ آشنائی فادادن۔

اَلْاِسْتِعْطَافُ۔ مہربانی کردن خواستن

اَلْاِسْتِقْذَافُ۔ دشنام دادن۔

اَلْاِسْتِلْطَافُ۔ الاستخلاط۔

اَلْاِسْتِنْظَافُ۔ ہمہ پاک فاستدن و پاک شمردن

اَلْاِسْتِنْكَافُ۔ ننگ داشتن۔

اَلْاِسْتِهْدَافُ۔ نشانہ چیزی شدن و بعد باللام

اَلْاِسْتِحْمَاقُ۔ احمق شمردن۔

اَلْاِسْتِرْزَاقُ۔ روزی جستن۔

اَلْاِسْتِطْرَاقُ۔ کشن بعاریت فاخواستن

اَلْاِسْتِطْلَاقُ۔ کشادہ شدن شکم۔

اَلْاِسْتِغْرَاقُ۔ ہمہ را فا رسیدن و فاگرفتن

اَلْاِسْتِغْلَاقُ۔ بستہ شدن و بعدی بعلی

اَلْاِسْتِخْلَاقُ۔ دعوی کردن کہ فرزندان

ازان نمست فی الحدیث۔
الاستملاق ماخوذ من الملق الذی ہو ازرضعہا
الاستنشاق آب بادازبینی واکشیدن
الاستنطاق سخن گفتن خواستن و
سخن باکسے گفتن۔
الاستدراک۔ دریافتن چیزے۔
الاستضحاک۔ خندیدن۔
الاستمساک۔ جنگ درزدن وبعدے بالیا
الاستہلاک۔ ہلاک کردن۔
الاستبدال۔ بدل گرفتن۔
الاستبساک۔ تن مرگ یا برزخم نہادن
الاستبعال۔ بی نیازگشتن خرمابن از
آب دادن ماخوذ من البعل وہو النخل الذی
یشرب بعروقہ من غیر سقی ولاسماء وقیل الذی
تسقیہ السماء والاول اصح یقال للنبی شیبان
استبعلہا السواحل لانہم کانوا نازلین بشط
البحر لایصل الیہم السلطان مایفعلون ماشاؤ
الاستثقال۔ گرانبار داشتن وگران کردن
الاستجمال۔ بگشتن آمدن دوماده۔
الاستجمال۔ اشتر نرگشتن۔
الاستجہال۔ نادان شمردن وسبک داشتن
فی الحدیث من استجہل مومنا اثمہ ای حملہ علی الجہل
یعنی من حمل علی شئی لیس من خلقہ فیغضبہ

الاستحمال۔ برداشتن۔
الاستحبال۔ طلب الاخبال۔
الاستدخال۔ اندرآمدن خواستن۔
الاسترجال۔ پیادہ شدن۔
الاسترجال۔ یالان برکندن خواستن
الاسترسال۔ بشاخ شدن ویعدے بعلے
وفروہشتہ موی۔
الاستعمال۔ ازپی یکدیگر فراشدن گوسپند
واستعمالی خرج فی اول الرعیل۔
الاستسعال۔ بسیار بانگ پلید زبان گردیدن
استسعلت المراۃ صارت سعلاۃ اذا صارت صخابۃ بذیۃ۔
الاستسہال۔ آسانی شمردن۔
الاستحجال۔ شتافتن خواستن ودرپیش شدن
الاستعسال۔ انگبین خواستن۔
الاستعقال۔ عاقل شمردن۔
الاستعمال۔ برکاری داشتن وکاربستن
الاستغسال۔ بشوی آمدن جامہ۔
الاستفحال۔ بزرگ شدن کار۔
الاستسفال۔ ناکس شمردن۔
الاستفضال۔ افزون آوردن۔
الاستقبال۔ پیش داشتن۔
الاستقتال۔ قلۃ المبالاۃ بالموت للشجاعۃ
الاستکمال۔ تمام کردن۔

اَلْاِسْتِهْلَالُ - مہلت خواستن -
اَلْاِسْتِنْبَالُ - تیر خواستن -
اَلْاِسْتِئْنَالُ - در پیش شدن و ساختہ شدن
مرکار برادہ الیہ بالام -
اَلْاِسْتِحَالُ - باز آب شدن جای -
اَلْاِسْتِنْزَالُ - فرود آمدن خواستن
واستنزل فلانا ای حطہ عن مرتبہ -
اَلْاِسْتِئْصَالُ - بیرون کردن -
اَلْاِسْتِنْعَامُ عطاء نعمت خواستن
اَلْاِسْتِبْهَامُ بستہ شدن وبعدی بالعلی
اَلْاِسْتِحْرَامُ - بگشن آمدن میش وگذلک کل
انثی من دوات الاظلاف خاصۃ -
اَلْاِسْتِحْكَامُ - استوار شدن -
اَلْاِسْتِخْدَامُ - خدمت خواستن -
اَلْاِسْتِرْحَامُ - بخشایش خواستن -
اَلْاِسْتِدْلَالُ - گردن نہادن بعدی باللام
اَلْاِسْتِطْعَامُ - خورش خواستن فی الحدیث
ان استطعمکم الامام فاطعموہ وہذا علی التشبیہ
ومعناہ ان استفتح فافتحوا علیہ
اَلْاِسْتِبْحَامُ بستہ شدن -
اَلْاِسْتِصْمَامُ - چنگ زدن -
اَلْاِسْتِعْظَامُ - بزرگ شمردن وتکبر کردن
اَلْاِسْتِعْلَامُ - آگاہ کردن خواستن -

اَلْاِسْتِقْرَارُ - آرمیدن ترک گردن فرج را بدارہ وفی الحدیث
یا ابن المستقرۃ بحیث لزیب الفرج ان تضیق المرأۃ
متاعہا بالاشیاء العفصۃ وقد استقرت
اذا اقشعت وہا تعالی بحیث الزیب وہو التقریم والتقرب
اَلْاِسْتِفْهَامُ - مفہوم کردن خواستن -
اَلْاِسْتِطْلَاعُ - در پیش شدن خواستن
ودر پیش شدن -
اَلْاِسْتِقْرَامُ - کشن شدن جوان میش وقت
اَلْاِسْتِقْسَامُ - سوگند وبخش کردن خواستن
از تیر ہای قمار وقد کشف الزہری عن معنی
الاستقسام فقال المطلب بالقسم الذی لنا فہو نصیب
عنا من حیوۃ او موت او شقاوۃ او سعادۃ
وہو قسمہای تعیینہ الذی لہ قصار الکل واحد قسم
اَلْاِسْتِلْتَامُ - پوشیدہ خواستن استرام فلان
ای استحیاش عرقا کریما -
اَلْاِسْتِحْلَامُ - گوشت خواستن واستحلم
الرجل اذا احتوشہ العدو فی القتال فلم یجد
مخلصا واستحکم الطریق ازمہ -
اَلْاِسْتِلْهَامُ - وادل دادن خواستن -
اَلْاِسْتِبْطَانُ - در نہان داشتن
وفی الحدیث لیستبطنہا ای یطلب ما فی بطنہا
اَلْاِسْتِحْسَانُ - نیکو شمردن -
اَلْاِسْتِرْحَامُ - گرد خواستن -

اَلْاِسْتِسْمَانُ - فربہ شدن و غمگاو گوسپند خود تیز
اَلْاِسْتِقْرَانُ - نرم شدن و بسیار خون شدن در رگ
اَلْاِسْتِلْبَانُ - شیر خواستن -
اَلْاِسْتِمْكَانُ - دست یافتن -
اَلْاِسْتِعْضَاهُ - افسون خواستن از کسی فی الحدیث والمستعضحة والمستعضرة فی الحدیث لعن اللہ النائحة والمستعضحة یعنی التی تفقه قولها وتتلفقه لتجیبها عن ذلک -
اَلْاِسْتِكْرَاهُ - کراهیت داشتن چیزے
اَلْاِسْتِنْزَاهُ - التنزه -
اَلْاِسْتِنْقَاهُ - الاستفهام -
اَلْاِسْتِكَاهُ - به کردن خواستن -

ومن المضاعف

اَلْاِسْتِتَابُ - راست شدن کار -
اَلْاِسْتِحْبَابُ - دوست داشتن و برگزیدن
اَلْاِسْتِشْبَابُ - فی الحدیث استشبوا امعاء آستوفوا
اَلْاِسْتِطْبَابُ - الاستیصاف -
اَلْاِسْتِشْتَاتُ - پراگندہ شدن -
اَلْاِسْتِحْتَاثُ - شل الحث -
اَلْاِسْتِغْثَاثُ - پاک کردن جراحت از پلیدی وعلاج کردن وے -
اَلْاِسْتِلْجَاجُ - ستیهیدن در سوگند فی الحدیث اذا ان استلج الحالف یمینه قیل یلج فیها ولا یکفر حاذیر عم انه صادق فیها وقیل ان یحلف ویرمی ان غیرها خیر منها فیقیم علی ترک الکفارة

اَلْاِسْتِصْحَاحُ - درست شدن -
اَلْاِسْتِبْدَادُ - بخودی خود کار ایستادن
اَلْاِسْتِجْدَادُ - نوگر فتن -
اَلْاِسْتِحْدَادُ - تیز کردن و حلق شعر العانة -
اَلْاِسْتِرْدَادُ - واداد ن خواستن -
اَلْاِسْتِعْدَادُ - ساختن کارے -
اَلْاِسْتِمْدَادُ - مدد خواستن -
اَلْاِسْتِلْذَاذُ - مزه یافتن و خوش شمردن
اَلْاِسْتِجْرَارُ - الجر -
اَلْاِسْتِحْرَارُ - سخت شدن جنگ -
اَلْاِسْتِدْرَارُ - بیرون آوردن شیر از پستان و باران از ابر و تگ زستور و استدرت المعزی اذا راوحت الفحل -
اَلْاِسْتِسْرَارُ - پنهان کردن و پنهان شدن ماد فی الحدیث عائشة رفع الاستسرار التسری وکان القیاس الاستسرار من تسریت الا انها ردت الحرف الی اصله وهو تسررت من الکسر وهو النکاح فابدلت من احدی الراءات یاء
اَلْاِسْتِعْرَارُ - ظاهر شدن یقال استعر بهم الحرب فشابهم فی الحدیث اذا استعر علیکم شیء من النعم ای استعصی من العزارة وهی الشدة
اَلْاِسْتِقْرَارُ - آرام گرفتن -
اَلْاِسْتِمْرَارُ - استوار شدن و روان شدن -
اَلْاِسْتِجْرَارُ - به در و آمدن کشت -

الاستعزاز۔ محکم شدن یگ و جز آن و سخت شدن درد بیمار و الماضی من ہذا استعز واستعز فلان یحتمل ای غلبنی و الباب یدل علی شدۃ و قوۃ و ماضاعفہا من غلبۃ و قہر

الاستفزاز۔ سبک گردانیدن۔

الاستہشاش۔ خسیس شمردن۔

الاستفشاش۔ خائن شمردن۔

الاستقصاص۔ قصاص دادن خواستن

الاستبضاض۔ یقال استبض معروفہ ای استخرج۔

الاستقضاض۔ درشت یافتن خوابگاہ

الاستنضاض احسان و عطیہ خواستن یقال فلان یستنض حقہ من فلان ای استخرجہ و اخذہ شیئا بعد شیئ

الاستحطاط۔ کم کردن خواستن از بہا چیزے۔

الاستخفاف۔ سبک گردانیدن و سبک داشتن و منہ لا یستخفنک الذین لا یوقنون ای لا یحملنک علی الجہل و استخفاف کردن و یعدے بالباء و استخففتہ طلبت خفتہ۔

الاستدفاف۔ الاستلاب و یقال خذما استدف لک ای خذما امکن و تستعمل مثل استطف و الدال مبدلۃ من الطاء فی الحدیث فاستدف بہا ای حلق عانتہ بالموسی و استاصل حلقہا استشفعت ما وراء ای ابصرت ماخوذ من الشف و ہو الثوب الرقیق یقال خذما استطف لک ای خذما ارتفع لک و امکن۔

الاستعفاف۔ طلب العفۃ و منہ ولیستعفف الذین لا یجدون و استعف من المسالۃ ای عف

الاستقفاف۔ فراہم آمدن پیر۔

الاستکفاف۔ دست برابرو نہادن تا چیزی بہ بینی و دست بسوگسی باز دیدن از بہر کدیہ و گرد چیزی در آمدن فی الحدیث فاستکفوا جنابی عبد المطلب ای احاطوا بہ۔

الاستحقاق۔ سزاوار شدن۔

الاستدقاق۔ الدقۃ۔

الاستوثاق۔ تنگ شدن و بند گرفتن

الاستہتاک۔ ضعیف یافتن۔

الاستبدال۔ از بیماری شدن و یعدی بمن۔

الاستجلال۔ بہ علی خواستن و جلال داشتن

الاستدلال۔ دلیل گرفتن۔

الاستذلال۔ خوار کردن۔

الاستزلال۔ بلغزیدن خواستن و بلغزانیدن و برگناہ داشتن۔

الاستضلال۔ طلب ضلالت کردن یقال استضل ضلالتہ ای طلب منہ ان یضل فضل کما یقال جن جنونہ۔

الاستظلال۔ سایہ گرفتن و یعدی بالباء

اَلْاِسْتِغْلَالُ - از چیزی غله گرفتن
اَلْاِسْتِقْلَالُ - انگ شمردن و برداشتن
و بخودی بر کارے ایستادن و استقل
القوم ای مضوا و ارتحلوا و از جای خاستن
و از جای برداشتن -
اَلْاِسْتِمْلَالُ - الاملال -
اَلْاِسْتِهْلَالُ - ماه نو دیدن یقال استهل
الهلال و هو پیدا شدن ماه و کشاده روی شدن -
و بانگ کردن گرگ و باران در وقت نیسان آمدن
اَلْاِسْتِتْمَامُ - تمام کردن -
اَلْاِسْتِحْمَامُ - برآسودن و دست بداشتن
از آب کشیدن از چاه تا آب گرد آید درو
اَلْاِسْتِحْمَامُ - خوی گرفتن و خوشیدن را آب گرم
شستن هذا هو الاصل ثم صار کل اغتسال
استحماما بای مکان -
اَلْاِسْتِذْمَامُ - سزاوار ملامت گشتن
اَلْاِسْتِزْمَامُ - عمارت خواستن بنا -
اَلْاِسْتِطْمَامُ - الاستعمام بعم گرفتن -
اَلْاِسْتِحْنَانُ - الاستمار والاستطراب ایضا
اَلْاِسْتِحْنَانُ - الاستطراب -
اَلْاِسْتِشْنَانُ - نزار شدن -
اَلْاِسْتِكْنَانُ - الاکتنان و نهفت گرفتن

ومن المعتل

اَلْاِسْتِجَابُ - سزاوار شدن -
اَلْاِسْتِيعَابُ - از بن برکندن و همه را فارسیدن
اَلْاِسْتِهَابُ - بخشیدن چیزی خواستن
اَلْاِسْتِيجَارُ - بسیار شدن مال -
اَلْاِسْتِيلَاجُ - درآمدن خواستن -
اَلْاِسْتِيضَاحُ - از کسی خواستن تا ترا چیزی پیدا کند
و دست برابر و نهادن تا چیزی نگری که هست یا نه
اَلْاِسْتِيقَاحُ - سخت شدن -
اَلْاِسْتِيكَاحُ - سطبر و آگنده شدن چوزه یقال
استوکحت الفراخ غلظت -
اَلْاِسْتِيرَادُ - حاضر کردن -
اَلْاِسْتِيصَادُ - شبگاه ساختن گوسپندرا -
اَلْاِسْتِيفَادُ - مدد کسی خواستن لغة فی الایفاز -
اَلْاِسْتِيقَادُ - آتش انداختن و افروخته شدن لازم و متعد
اَلْاِسْتِيلَادُ - صحبت کردن با کنیز تا از وی فرزند باشد
اَلْاِسْتِيشَارُ - بسیار خواستن چیزے
اَلْاِسْتِيزَارُ - فا وزارت کردن و وزارت
خواستن یقال استوزر فلان -
اَلْاِسْتِيعَارُ - درشت یافتن -
اَلْاِسْتِيفَارُ - تمام فاستدن -
اَلْاِسْتِيفَازُ - برسر دو پای نشستن -
اَلْاِسْتِيحَاشُ - رم و ناخوش شدن و بعدی بمن
اَلْاِسْتِيفَاضُ - تشافتن رفتن و راندن -

الاستیداء - چیزی بزینهار فاکسی دادن
الاستیزاء - فادل دادن خواستن -
الاستیساء - فراخ شدن -
الاستیقاء - التوقع -
الاستیکاء - سخت شدن معده -
الاستیلاء - از نکوهش ناپاک داشتن
الاستیلاف - چکیدن -
الاستیصاف - وصف خواستن -
الاستیقاف والایستاون خواستن وداشتن ستور خواستن -
الاستیکاف چکاندن فی الحدیث انه توضأ فاستوکف ثلثا یرید غسل یده ثلثا ماخوذ من کف البیت کانه اخذ ثلث دفع من الماء وقیل بالغرفی غسل الید حتی وکف منها الماء
الاستیناق از کسی ستور کرین خواستن واستور کردن
الاستیداق - الایداق -
الاستیراق - وراقت کردن خواستن -
الاستیساق - فراهم آمدن وتمام شدن
الاستیفاق - توفیق خواستن -
الاستیبال - بگشن آمدن گویند واستوبلت البلد اذا استوخمته وذلک اذا لم یوافقک فی بدنک وان کنت تحبه
الاستیحال - باد حل شدن جای -
الاستیصال - بموی زهوی پوستین خواستن -
الاستیغال - بغل شستن فی الحدیث فلیستوغل ای لیغسل الغابن والبواطن -

الاستیهال - ترسیدن -
الاستیخام - ناموافق آمدن هوای جای ونا گوارنده یافتن -
الاستیشاء - گنده کردن ست ومانند آن خواستن
الاستیضاء - ستم کردن -
الاستیتان - قوی شدن -
الاستیسان - غنودن -
الاستیطان - وطن گرفتن -
الاستیداء - فراهم آمدن وروانه شدن استران ومقهور شدن خصم -

ومن اللفیف المفروق

الاستیحاء - الاستصراخ -
الاستیخاء - الاستجار -
الاستیراء - طلب الابرار یقال فلان یستوری زناد الضلالة -
الاستیساء - گفتن را گفتن که مواسا کن با من
الاستیشاء - بمعنی خواستن از ستور باشنه وفی الحدیث لیستوشیه یرید انه کان یستنبطه ویستخرجه
الاستیصاء - اندر زنبیر رفتن -
الاستیعاء - از بن بر کندن تنه درخت فی الحدیث واستوعی له حقه یرید انه استوفاه کله ماخوذ من الوعاء کانه جمعه فی وعائه -
الاستیفاء - تمام فاستدن -

الاستیکاء - فربہ شدن شتر۔
الاستیلاء - دست یافتن ویعدی بعلی یقال استولی علی الامر ای بلغ الغایۃ والترکیب مع کثرۃ یدل علی القرب۔

ومن المعتل الیائی

الاستیسار - آسان شدن ویعدی باللام
الاستیقاظ - بیدار شدن۔
الاستیقان - بگمان شدن۔
الاستیداہ - مثل الاستیلاء من بنات الواو
الاستیقاہ - طاعت داشتن۔

ومن الاجوف

الاستتابۃ - توبہ خواستن۔
الاستتابۃ - پاداش خواستن۔
الاستجابۃ - پاسخ کردن یقال استجبتک وبہ استجبت لک۔
الاستزابۃ - کار بہمی کردن ستر بقلان اذا زنیت امۃ بایرک
الاستصابۃ - صواب آمدن۔
الاستطابۃ - خوش واستنجا کردن وفی الحدیث استطیب بما یرید الاحتلاق۔
الاستنابۃ - نیابت داشتن خواستن۔
الاستزادۃ - روغن زیت خواستن۔
الاستعاذۃ - بپناہ خواستن۔
الاستعانۃ - الاستقبال۔
الاستباقۃ والاستعاقۃ - الاستخراج۔

الاستتارۃ - درنگی شمردن۔
الاستغاثۃ - فریاد خواستن۔
الاستباحۃ - مباح کردن ومباح یافتن وبازن برکندن
الاستراحۃ - برآسودن وبوی بردن۔
الاستماحۃ - عطا خواستن وشفاعت کردن خواستن
الاستناخۃ - فرو خفتن شتر۔
الاستجادۃ - نیک شمردن ونیک آمدن۔
الاستزادۃ - افزون خواستن ومقصر شمردن
الاستعادۃ - سخن واد رخواستن وفی الحدیث واستعیدوھا ای اعتادوھا۔
الاستفادۃ - فائدہ گرفتن والفائدۃ استحداث مال وخیر۔
الاستقادۃ - منقاد شدن ویعدی باللام وقصاص خواستن۔
الاستعاذۃ - بازداشت خواستن ویعدی بالباء
الاستثارۃ - گرد برانگیختن واستثار الارنب وغیرہا اذا انہضہا من موضعہا۔
الاستجارۃ - زینہار خواستن۔
الاستحارۃ - الاستنطاق واستلاء المکان بالمار واستحیر الشراب ای اسیغ والمستحیر سحاب ثقیل متردد لیس لہ ریح تسوقہ۔
الاستعارۃ - خیریت خواستن از خدا تعالے

دمهربانی کردن خواستن۔
الاستدارۃ۔ گرد شدن و گرد چیزے در آمدن
وفی الحدیث ان الزمان قد استدار ای دار۔
الاستزارۃ۔ زیارت کردن خواستن۔
الاستشارۃ۔ مشاورت خواستن و فرا شدن
الاستطارۃ۔ پراگندہ شدن فاش شدن و پریدن
الاستعارۃ۔ عاریت خواستن ومنہ قولہم
کبر مستعار وقیل مستعار بمعنی مستعار ای متداول
الاستغارۃ۔ فرا شدن۔
الاستنارۃ۔ روشن شدن۔
الاستجازۃ۔ عطا خواستن واجازت
خواستن وجواز خواستن وآن آبی باشد
کہ با چہارپای وکشت دہند۔
الاستمازۃ۔ جدا واشدن ویعدے بدن۔
الاستجاشۃ۔ لشکر خواستن۔
الاستناصۃ۔ واپس شدن۔
الاستحاضۃ۔ خون آمدن بعد حیض یقال استحیضت
المرأۃ ای استمر بہا الدم بعد ایامہا فہی مستحاضۃ۔
الاستراضۃ۔ فراخ شدن جائگاہ و آب
گرد آمدن در وادی۔
الاستعاضۃ۔ عوض خواستن۔
الاستفاضۃ۔ فاش شدن خبر و آب روان کردن خواستن و
استفاض الخبر ای شاع وبعضہم یقول استفاض

وہو مکروہ واستفاض الوادی شجر ای اتسع کثر شجرہ
الاستناطۃ۔ از خشم بسوختن و فربہ شدن اشتر
الاستلاطۃ۔ باخو گرفتن گرفتن ومنہ الحدیث
استلطم دم ہذا الرجل ارادا استحقتم وذلک انہم
لما استحقوا الدم وصار لہم الصقوہ بانفسہم و
ومنہ الحدیث الاخر المستلاط لا یرث یعنی
الملصق بالرجل فی النسب والباب یدل علی اللصوق
الاستباعۃ۔ فروختن چیزی خواستن۔
الاستجاعۃ۔ گرسنگی نمودن۔
الاستطاعۃ۔ توانستن والماضی استطاع
یستطیع وبعض العرب یقول استاع یستیع۔
الاستناعۃ۔ فرا پیش شدن در رفتن۔
الاستجافۃ۔ فراخ شدن۔
الاستضافۃ۔ طلب الضیافۃ۔
الاستطافۃ۔ طواف کردن۔
الاستذاقۃ۔ یقال امر مستذاق ای
مجرب معلوم۔
الاستفاقۃ۔ باہوش آمدن و برآسودن
ویقال استفق ناتک فیدعہا فواقا ثم یحلبہا۔
الاستبالۃ۔ بول فراگرفتن۔
الاستحالۃ۔ محال شدن واز جای بگردیدن
واستحلت الشخص ای نظرت ہل یتحرک للارض
المستحیلۃ ہی التی لیست بمستویۃ وہی فی الحدیث

الاستخالة - خال گرفتن وفی الحدیث واستخیل الرحام اذا نظرت الیہا فخلتہا ماطرۃ -
الاستطالة - گردنکشی کردن ویعدی بعلی ودراز شدن -
الاستقالة - اقامت خواستن -
الاستمالة - سوی جریش چسپانیدن یقال استمالہ واستمال بقلبہ -
الاستخامة - خیمہ ساختن خواستن وخیمہ زدن وفی الحدیث من احب ان یستخیم له الرجال ہو من خامخیم وخیم یخیم اذا اقام بالمقام قالہ ابن قتیبہ
الاستدامة - دوام خواستن واستدمت الامر اذا تانیت بہ -
الاستضامة - بیدادی کردن -
الاستقامة - قیمت گرفتن وہذہ لغة اہل مکہ وراست شدن وراست بایستادن
الاستلامة - کاری کردن کہ سزاوار ملامت باشد
استلام الرجل الی الناس ای استذم -
الاستناسة - یارامیدن ویعدی بعلی -
الاستہامة - شیفتہ گردانیدن -
الاستبانة - بجای آوردن وہویدا شدن
الاستدانة - وام خواستن -
الاستعانة - یاری کردن خواستن وخلق العاونة ایضا -

الاستکانة - فروتنی کردن وتن بدادن واستقاہا من الکلین وہو لحم داخل فرج المراۃ عن ابن علی الفارسی -
الاستدانة - نرم شدن -
الاستہانة - استخفاف کردن ویعدی بالباء
الاستفاہة - نیک فاخور آمدن یعنی لائق آمدن

ومما جاء علی الاصل

الاستصواب - صواب آمدن -
الاستراحة - بوی بردن وبیارامیدن ویعدی بالی ودم گرفتن گوشت -
الاستلواح - تشنہ شدن -
الاستحواذ - دست یافتن ویعدی بعلی
الاستقواس - کوز شدن پیر -
الاستحواض - گرد آمدن آب -
الاستجواف - الاستجافة -
الاستنواق - ناقہ شدن -
الاستنواك - احمق شدن -
الاستحوال - خال گرفتن الاستحیال ایضا

ومن الیائی

الاستئیاس - کشف شدن بن -

ومن الناقص

الاستغناء - خبازدن ودروی شدن -
الاستفتاء - فتوی خواستن -

اَلْاِسْتِحْیَاءُ۔ ناخوش داشتن چیزی دختن فرج زنا را فی الحدیث فلیستحی لحمها اذا تغیر من المرض العارض البعیر

اَلْاِسْتِخَاءُ۔ مسح موضع النجو او غسله و شتافتن و کمان کشیدن و رطب چیدن و درخت از بن بریدن۔

اَلْاِسْتِرْخَاءُ۔ سست شدن و فروگذاشته شدن

اَلْاِسْتِجْدَاءُ۔ الاجتدار۔

اَلْاِسْتِعْدَاءُ۔ یاری خواستن و دوانیدن اسب

اَلْاِسْتِهْدَاءُ۔ ہدیہ خواستن و راہ نمودن خواستن

اَلْاِسْتِحْذَاءُ۔ نعلین خواستن۔

اَلْاِسْتِخْذَاءُ۔ فروتنی نمودن۔

اَلْاِسْتِجْرَاءُ۔ وکیل کردن۔

اَلْاِسْتِدْرَاءُ۔ پناد گرفتن بکسی سایہ گرفتن و یعدی بالباء و استدرت المعزی ای انتهبت الفحل۔

اَلْاِسْتِبْرَاءُ۔ تیمہ دن ستور در ضمن مرد و کار

اَلْاِسْتِطْرَاءُ۔ فریفتن صید من حیث لا یعلم

اَلْاِسْتِقْرَاءُ۔ در شہر ہا گردیدن فی الحدیث فاستقر تهن ای فجعلت اتبعهن و فی حدیث آخر فخرج یستقری الزقاق۔

اَلْاِسْتِکْرَاءُ۔ الاکراء۔

اَلْاِسْتِمْرَاءُ۔ دوشیدن خواستن

اَلْاِسْتِرْشَاءُ۔ رشوت خواستن و شیر خواستن اشتریه۔

اَلْاِسْتِفْشَاءُ۔ جامہ بسر کشیدن۔

اَلْاِسْتِمْشَاءُ۔ سہل خوردن۔

اَلْاِسْتِنْشَاءُ۔ بوی خوش کردن و فی الحدیث ذا مضمضت واستنشیت یرید استنشقت ماخوذ من نشیت الریح۔

اَلْاِسْتِعْصَاءُ۔ نافرمان شدن۔

اَلْاِسْتِقْصَاءُ۔ جہد تمام کردن۔

اَلْاِسْتِرْضَاءُ۔ خوشنود کردن خواستن

اَلْاِسْتِقْضَاءُ۔ قاضی کردن و الماضی استقضی

اَلْاِسْتِعْطَاءُ۔ عطا خواستن۔

اَلْاِسْتِدْعَاءُ۔ خواندن۔

اَلْاِسْتِرْعَاءُ۔ نگاہبانی خواستن۔

اَلْاِسْتِسْعَاءُ۔ کار کردن خواستن۔

اَلْاِسْتِنْعَاءُ۔ فرا بیش شدن و فاش شدن ذکر کسی و استنعی به الشر اذا تتابع به الشر و استعیت الناقة اذا تقدمتها و دعوتها لتتبعک۔

اَلْاِسْتِجْفَاءُ۔ جافی شمردن۔

اَلْاِسْتِخْفَاءُ۔ پنہان شدن و یعدی بمن۔

اَلْاِسْتِشْفَاءُ۔ شفا جستن بچیزی و یعدی بالباء

اَلْاِسْتِصْفَاءُ۔ ہمہ مال گرفتن

اَلْاِسْتِعْفَاءُ۔ معاف کردن استعفاه من الخمر و عن مسئلة ان یعفیه

الاستقفاء بجوب وحتی زدن کسی را وریلی رفتن خواستن
فی الحدیث فاستقفاد بسیفہ ای تاہ من قبل قفاہ
الاستکفاء کفایت کردن خواستن۔
الاستبقاء برخی از چیزی باکردن وزندہ بگذاشتن
الاستیقاء آب خواستن وعلت استسقا گرفتن
الاستلقاء ستان وانخفتن وبعدی بعلی
الاستبکاء بگریانیدن۔
الاستحلاء شیرین آمدن۔
الاستخلاء خالی خواستن۔
الاستشلاء برہانیدن وکل من دعوتہ
حتی تخرجہ وتنجیہ من موضع او مکان فقد استشتیہ
الاستعلاء بلند شدن وغلبہ کردن کسی را
یقال استعلاہ واذا قیل استعلی علیہ فمحمل علی
المعنی نحو غلب علیہ۔
الاستفلاء سر واجستن۔
الاستملاء املا کردن خواستن۔
الاستدناء نزدیک خواستن حق خود را از غریم
المستدنی الذی یستخرج من غریمہ دینہ بالرفق
والمطاولۃ واصلہ یقطر منہ الدم استدنیت ما عندہ
فلان اذا تبعتہ واخذتہ۔
الاستثناء انشار الشئ والفتن واستثنا کردن
والباب یدل علی تکریر الشئ مرتین او جعلہ
شیئین متوالیین او متبائنین والاستثناء من
قیاس الباب وذلک انہ ذکرہ ثنیتہ مرۃ فی
الجملۃ ومرۃ فی التفصیل لانک اذا قلت خرج الناس
ففی الناس زید وعمرو فاذا قلت الا زیدا
فقد ذکرت زیدا مرۃ اخری ذکرا ظہرا۔
الاستدناء نزدیک کردن۔
الاستغناء بی نیاز شدن وبعدی بعن
الاستمناء استدعاء خروج المنی۔

ومن اللفیف المقرون

الاستعواء الاستنباح واستعوی فلان
جماعۃ اذا نعق بہم الی الفتنۃ۔
الاستغواء بی راہ کردن۔
الاستھواء سرگشتہ گردانیدن۔

ومن الیائی

الاستحیاء شرم داشتن وبعدی بنفسہ
ومن مذہب اہل الحجاز استحیا یستحیی بالیاء
ومذہب تمیم استحی یستحی بواو واحدۃ وزندہ بگذاشتن

ومن المہموز الفاء

الاستیذاب التادب۔
الاستیراب میلون شدن کان الذین اختبروا بہ
اعضاءہ
الاستیحاد منفرد شدن۔
الاستیساد بجای رسیدن نبات وپیر
شدن وبعدی بعلی۔

الاستيخاذ - مرد و دوردان از زرد و فروتنی کردن لسبب یتمکن المستاخذ المطاطی راسه من رمد او وجع -

الاستيناء يقال استناء الله في اجله واستبد به واستأثر الله بفلان اذا مات ورجى له الغفران -

الاستيجار - به مزد واستدن -

الاستيخار - بابس شدن -

الاستيسار - خویشتن را فراسیری دادن تقول استاسر لی کن اسیرا لی -

الاستيمار - المشاورة -

الاستيناس - انس گرفتن و یعدی بالباء واستانس الوحشی اذا احس انسیا و قوله تعالى تستأنسوا اى تستأذنوا قاله الزجاج وقيل تطلبوا وتلتمسوا الانس عن ابن جنى -

الاستيراض - بیخ آوردن تخم خرما -

الاستيماع - التامع -

الاستيناف - نوگرفتن -

الاستيجال - زمان خواستن -

الاستيصال - از بن برکندن -

الاستيكال - مال کسی بستدن و بخوردن

الاستهلاك - خریدن و خوردن او ماله المستاهل الذى ياخذ الاهالة او يأكلها وهى الكل -

الاستيثان - خریدن نان و برگزیدن و یقال استاثر الرجل اشتری اتانا واتخذها لنفسه وقوله كان جارا فاستاثر اى صار اتانا يضرب للرجل يهون بعد العز -

الاستيذان - دستوری خواستن -

الاستيمان - زینهار خواستن يقال منه استامنه واستامن اليه اى دخل فى امانه -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاستئاسة - وض خواستن والمستأس المستوفز

ومن الناقص المهموز الفاء

الاستيناء - درنگی شمردن و فحل خواستن اشتر

الاستيداء - یاری خواستن و مال ستدن بمصادرت

الاستيماء - پرستار گرفتن -

الاستيناء - چشم داشتن و یعدی بالباء

ومن المقرون المهموز الفاء

الاستواء - رحمت کردن خواستن -

ومن المهموز العين

الاستنشار - الاستعانة ليقبل بالمقول

الاستلاء - استلك فلان بفلان اى حسب برسالته والقياس استالك لانه من لالوك وهو الرسالة وسميت الوكالا لانها تولك فى الفم مشتق من الك الفرس اللجام -

الاستئزال - بزرگ شدن بچه اشتر مرغ واستزال البنات اذا طال شبه بعنق الزال وهو ولد النعام -

الاستلاء - نره پوشیدن -

ومن المعتل المهموز العين

الاستيناس - نومید شدن ویعدی بمن

ومن الناقص المهموز العين

الاستيراء - مرئی شمردن یقال فلان یستیری کما یقال یستحق

ومن المهموز اللام

الاستبداء - الابتدار یعنی زلہ خود کمیدن بچہ

الاستنباء - باز کاویدن وتفتیش کردن خبر

الاستهزاء - فروتنی نمودن -

الاستبراء - پاک کردن ذکر از بول رحم از حیض استبرأت الجارية ای استنظرت رحمها بحيضة والذكر اذا استنظفته من البول واستبرأت ما عندك

الاستهزاء - گوارندہ شدن -

الاستهزاء - خندہ ستانی کردن ویعدی بالباء

الاستنشاء - تاخیر خواستن -

الاستنشاء - بوی باد بردن قال ابن السكيت انما هو من نشيت الريح غير مهموز ای شممتها فی الحدیث رخصت استنشقوا اذا رویت بالهمز والتنوین فمعناها کاهنة واذا رویت بغیر الهمز وبغیر التنوین فهی اسم تلك الکاهنة وهی من مولدات قریش وقیل هی بمعنی اول لقولهم فلان یستنشی الاخبار ای یبحث عنها -

الاستبطاء - درنگی شمردن -

الاستدفاء - تبسیدن ویعدی بالباء -

الاستشفاء - ابن السبیل الرجل تا اجابتہ کند ویعدی الی المفعولین

الاستكلاء - الاستنسار -

من المعتل المهموز اللام والاجوف المهموز اللام

الاستيباء - ناخوش آمدن ہوای جای -

الاستيطاء - نرم شدن -

الاستباءة - ماوی گرفتن -

لا تستنضوا بنار اهل الشرك الاستشیر وهم

الاستفاءة - مال بفی گرفتن -

الاستقاءة - علاج کردن تاقی افتد -

باب التفعل

التترب - خاک آلودہ شدن -

التنقب - سوراخ شدن -

التجنب - الاجتناب جنب شدن -

التحدب - الحدب ویعدی بعلی -

التحرب - گرد وگردہ شدن -

التحسب - خبر خواستن وفی الحدیث تحسبون الصلوة ای تیمون وقتها فیا تونها قبل الاذان

التحطب - جمع الحطب -

التحلب - دوشش خواستن -

التحنب - التقوس -

التذنب - پس عمامہ فروگذاشتن -

الترقب - چشم داشتن -

التركب - استوار شدن از چیزی وبرہم نشستن

اَلتَّرَقُّبُ۔ راہب شدن۔
اَلتَّسَحُّبُ۔ ناز کردن و یعدی بعلی۔
اَلتَّسَرُّبُ۔ الانسراب۔
اَلتَّسَلُّبُ۔ جامہ را و سو پوشیدن
اَلتَّشَرُّبُ۔ در خوشتن چیدن۔
اَلتَّشَعُّبُ۔ پراگندہ شدن۔
اَلتَّطَرُّبُ۔ بطرب آوردن۔
اَلتَّطَلُّبُ۔ الطلب مرۃ بعد مرۃ۔
اَلتَّعَتُّبُ۔ خشم گرفتن۔
اَلتَّعَجُّبُ۔ العجب و یعدی بمن۔
اَلتَّعَرُّبُ۔ بیابانی شدن و تشبہ کردن بعرب
اَلتَّعَرُّبُ۔ عرب شدن۔
اَلتَّعَصُّبُ۔ عصبیت کردن و یعدی باللام و بستن عصابہ۔
اَلتَّعَقُّبُ۔ از پی در آمدن و کسی را بگناہ وی گرفتن و از چیزی پرسیدن بعد فتنک یا فتر
اَلتَّغَرُّبُ۔ بہ غربت شدن۔
اَلتَّغَضُّبُ۔ خشم گرفتن۔
اَلتَّغَلُّبُ۔ غلبہ کردن و یعدی بعلی۔
اَلتَّقَرُّبُ۔ نزدیک جستن و یعدی بالی و نزدیک شدن و دست بتہیگاہ نہادن
اَلتَّقَلُّبُ۔ برگردیدن و فاواشدن۔
اَلتَّكَتُّبُ۔ گروہ گروہ شدن لشکر۔

اَلتَّكَذُّبُ۔ تکلف الکذب۔
اَلتَّكَسُّبُ۔ تکلف الکسب۔
اَلتَّلَعُّبُ۔ بسیار بازی کردن یقال تلعب بہ ای لعب بہ مرۃ بعد مرۃ۔
اَلتَّلَقُّبُ۔ لقب گرفتن تقول لقبتہ بکذا فتلقب بہ۔
اَلتَّلَهُّبُ۔ الالتہاب۔
اَلتَّنَسُّبُ۔ دعوی خویشاوندی کردن
اَلتَّنَصُّبُ۔ برپا خاستن و بلند گردیدن غبار و ایستادن و آواز خراش گرفتن یعال تنصبت الاتن حول الحمار من الانتصاب۔
اَلتَّنَقُّبُ۔ نقاب بستن زن۔
اَلتَّنَكُّبُ۔ بانداختن از چیزی و کمان در بازو افگندن
اَلتَّنَبُّتُ۔ درنگ کردن و بجا آوردن۔
اَلتَّوَدُّتُ۔ آہستہ شدن۔
اَلتَّوَسُّمُ التثمد۔
اَلتَّوَسُّطُ۔ تزوج الرجل للئیم المرأۃ الکریمۃ لتعلق مالہا و کثرۃ مالہ۔
اَلتَّوَطُّنُ۔ زلت جستن۔
اَلتَّوَعُّرُ۔ بجستن فی الحدیث ان عفریتا من الجن تفلت علی البارحۃ ای تعرض لی فلتۃ ای فجارۃ لیغلبنی علی صلواتی۔
اَلتَّوَفُّتُ۔ الالتفات مرۃ بعد اخری و یعدی بالی
اَلتَّوَقُّتُ۔ دشمنی نمودن۔

اَلتَّثَبُّتُ۔ درستن۔
اَلتَّبَعُّثُ۔ برآمدن و روان شدن یقال تبعث منی الشعر ای انبعث کانه سال۔
اَلتَّحَدُّثُ۔ حدیث کردن۔
اَلتَّحَنُّثُ۔ عبادت کردن و از گناه حذر کردن وسره القار للحنث عن النفس۔
اَلتَّخَنُّثُ۔ بدو در آمدن ومنه سمی المخنث ونرمی کردن وہذا یعدی بفی یقال تخنث فی کلامه۔
اَلتَّرَبُّثُ۔ درنگ کردن۔
اَلتَّرَعُّثُ۔ گوشوار در گوش کردن۔
اَلتَّشَبُّثُ۔ چنگ در زدن ویعدی بالباء۔
اَلتَّشَعُّثُ۔ پراگندہ شدن وشاخ زدن۔
اَلتَّلَبُّثُ والتَّلَثُّثُ۔ درنگ کردن۔
اَلتَّمَرُّجُ۔ خویشتن بیاراستن۔
اَلتَّمَعُّجُ۔ باز راندن و واشدن یقال تمعج السحاب انفراجه من الودق۔
اَلتَّمَلُّجُ۔ روشن شدن وخندیدن و کشادہ روی شدن
اَلتَّمَرُّحُ۔ از گناہ بیکسو شدن۔
اَلتَّمَلُّجُ۔ جنبیدن ابر و خندیدن چیزی در دل فی الحدیث لا یتمجلن فی صدرک طعام ای لا یدخلن قلبک منه شیء یعنی از نظیف و روی بالخاء ومعناه لا یتحرکن الشک فی قلبک یقال دع ما تحلج فی صدرک طعام بالحاء والخاء ای ما شککت فیه
اَلتَّمَرُّجُ۔ بعلم رسیدن۔
اَلتَّنَحُّلُ۔ جنبیدن و ازریدن یقال تنحل الجبن فی مشیته ای تفکک و تمایل من الحیاء وفی حیاء ینحل ای یتحرک۔
اَلتَّنَدُّرُ۔ اندک اندک سوی چیزی شدن۔
اَلتَّنَبُّجُ۔ گندہ شدن۔
اَلتَّنَزُّجُ۔ بلغزیدن پای از فسوس۔
اَلتَّنَسُّجُ۔ گلیم سیاہ در پوشیدن۔
اَلتَّنَسُّجُ۔ نیک خراشیدہ شدن۔
اَلتَّنَسُّدُ۔ دروغ گفتن و بریافتن دروغ یقال تنسج ای تکذب وتخالق۔
اَلتَّنَسُّرُ۔ باقتن یقال تنسر الثوب ای تداخلا۔
اَلتَّنَشُّغُ۔ انجوغ گرفتن۔
اَلتَّنَصُّرُ۔ خون آلودہ شدن و نگاہ تیز شدن
اَلتَّنَعُّرُ۔ بایستادن ویعدی بالباء و بپیچیدن
اَلتَّنَعُّمُ۔ بر خویشتن بپیچیدن۔
اَلتَّنَغُّمُ۔ سنانہ کردن۔
اَلتَّنَفُّجُ۔ باز از ہم باز شدن۔
اَلتَّنَفُّرُ۔ انس جستن ویعدی بالباء۔
اَلتَّنَفُّشُ۔ التفجج۔
اَلتَّنَقُّضُ۔ غوی کردن بن موی۔

اَلتَّفَلُّجُ۔ فگافتہ شدن قدم فی الحدیث لعن اللہ المتفلجات ہن الاواتی یعالجن تفورھن لتتفلج یقال افلج۔

اَلتَّکَرُّجُ۔ گرد گرفتن۔

اَلتَّزَلُّجُ۔ دوسندہ شدن۔

اَلتَّلَمُّحُ۔ التلمظ۔

اَلتَّمَخُّجُ۔ جنبانیدن چیزے۔

اَلتَّمَدُّجُ۔ فراہم آمدن ومنہ مدج۔

اَلتَّہَسُّحُ۔ برا ماہیدہ شدن۔

اَلتَّہَرُّجُ۔ مہربانی کردن شتر مرنجہ را و تقطع فی ارعاش۔

اَلتَّہَرُّجُ۔ سہرائیدن وتہرجت القوس اذا صوتت عند انباض الرامی عنہا۔

اَلتَّہَجُّجُ۔ شاد شدن۔

اَلتَّہَدُّجُ۔ خرامیدن زن۔

اَلتَّہَطُّجُ۔ درہا مونی پہن داشتن۔

اَلتَّہَجُّجُ۔ اعتماد کردن بر دو کف دست در سجود فی الحدیث امر رسول اللہ علیہ الصلوٰۃ والسلام بالتجخ فی الصلوٰۃ قال شمر التجخ فی الصلوٰۃ کانہ الاعتماد فی السجود علی الکعبین والاقدام علی الراحتین وترک الافتراش للذراعین

اَلتَّرَبُّجُ۔ بگرائیدن۔

اَلتَّرَنُّجُ۔ تراویدن۔

اَلتَّرَخُّجُ۔ کوفتہ شدن۔

اَلتَّرَقُّجُ۔ کسب کردن۔

اَلتَّرَہُّجُ۔ چسپیدن از مستی وجز آن۔

اَلتَّسَلُّحُ۔ سلاح پوشیدن۔

اَلتَّصَبُّحُ۔ بامداد خفتن وشراب بامداد خوردن

اَلتَّصَفُّحُ۔ نگریستن چیزی باستقصا۔

اَلتَّفَسُّحُ۔ کشادہ شدن در وشگفتن گل۔

اَلتَّفَشُّحُ۔ فراخ نشستن ویعدی بالفی۔

اَلتَّفَضُّحُ۔ شتوا زبانی نمودن۔

اَلتَّفَقُّحُ۔ شگفتن گل۔

اَلتَّقَمُّحُ۔ سر برداشتن از سیرابی فی الحدیث لامر زرع فاشرب فالتقمح ومن روی بالنون فالتفخ لشرب دون الری وانکر الخطابی النون ویروی فاتمخ ای الطعم غیری۔

اَلتَّکَدُّحُ۔ خراشیدہ شدن۔

اَلتَّکَلُّحُ۔ سپیدہ وا کردن دندان در ترش روئی و ترش روئی از دیا پیاپی رشیدن وبہ تقال تکلح البرق اذا تتابع

اَلتَّلَقُّحُ۔ تلقحت الناقۃ اذا اردت انہا لاقح ولا یکون کذلک

اَلتَّمَدُّحُ۔ ستائش خواستن وستودگی نمودن

اَلتَّمَذُّلُ۔ بالذال تیکا دبرآمدن از سیری والذال اعرف۔

اَلتَّمَسُّحُ۔ خوشنتین در چیزی مالیدن ویعدی بالباء والتمسح ایضا التوضوء عن ابی زید۔

اَلتَّبَخُّرُ - الاستنجاء -
اَلتَّبَذُّرُ - پهن داشتن گوسپندان در چراگاه
اَلتَّنَصُّحُ - نیکخواهی وثوب متنصح ای مخیط بالوکید
اَلتَّنَقُّصُ - اندک بیه شدن شتر -
اَلتَّبَذُّرُ وَ التَّبَذُّلُ - گردنکشی کردن -
اَلتَّرَخُّصُ - سست شدن -
اَلتَّصَرُّخُ - آواز برداشتن در عطسه زدن
اَلتَّضَمُّخُ - بوی خوش بر خویش آلودن و یعدی بالبا
اَلتَّفَسُّخُ - از هم بریزیدن و تفسخ الربع تحت الحمل الثقیل وذلک اذا لم یطقه -
اَلتَّلَطُّخُ - آلوده شدن ویعدی بالباء -
اَلتَّمَرُّخُ - خویشتن چرب کردن -
اَلتَّبَرُّدُ - خویشتن بآب سرد شستن -
اَلتَّبَلُّدُ - تکلف البلادة ضد الجواد ووضع الید علی الصدر عند التحیة وسقاء یتبرد
اَلتَّجَرُّدُ - برهنه شدن وبیرون کردن کار ویعدی باللام -
اَلتَّجَسُّدُ - تن آور شدن -
اَلتَّجَعُّلُ - بعد شدن -
اَلتَّجَلُّدُ - تکلف الجلادة -
اَلتَّحَشُّدُ - فراهم آمدن -
اَلتَّحَدُّثُ - منت برنهادن -
اَلتَّرَبُّدُ - روی ترش کردن ومیغ ناک شدن وتربد وجه فلان ای تغیر من الغضب والجمیع من التربدة وهی لون الی الغبرة -
اَلتَّرَصُّدُ - چشم داشتن -
اَلتَّزَبُّدُ - باکف شدن دهن تزبد فلان اذا خاق بالجواب وغضب -
اَلتَّزَهُّدُ - عبادت کردن -
اَلتَّسَرُّدُ - سوراخ کردن -
اَلتَّشَهُّدُ - تحیات نشستن ویعدی بالفی وشهادت آوردن -
اَلتَّصَعُّدُ - برنجانیدن وبپرشدن -
اَلتَّضَمُّدُ - مطاوعة التضمید مرهم بر جراحت خویش بستن -
اَلتَّعَبُّدُ - بندگی کردن وعبادت کردن
اَلتَّعَقُّدُ - بسته شدن -
اَلتَّعَمُّلُ - قصد چیزی کردن -
اَلتَّعَهُّدُ - نگاهداشتن چیزی وعهد تازه کردن من تعاهده وتعهدت ضیعتی وهو افصح من تعاهدته لان التعاهد انما یکون بین اثنین وفلان یتعهده صرع ای یاخذه -
اَلتَّغَرُّدُ - التغرید -
اَلتَّغَمُّلُ - گناد بوشیدن وجز آن -
اَلتَّفَرُّدُ - یگانه شدن ویعدی بالباء -
اَلتَّفَصُّدُ - الانفصاد -

التَّفَقُّدُ۔ راستن گم شدہ
التَّقَضُّدُ۔ بمردن و پارہ پارہ گشتن نیزہ
التَّقَعُّدُ۔ بنشستن از کاری و یعدی بعن
و وا داشتن کسے را از کاری۔
التَّقَلُّدُ۔ در گردن خویش کردن گردن بند
التَّكَبُّدُ۔ بیان آسمان رسیدن آفتاب
و تیز شدن تیر۔
التَّكَلُّدُ۔ برہم نشستن چیزی و سینہ
بر زمین نہادن مرغ تکلد الشی لزم بعضہ بعضا
التَّمَرُّدُ۔ شوخ و سنبہ شدن و مدتی بے ریش
بماندن پس ریش بر آوردن
التَّمَهُّدُ۔ التمکن یقال تمہدت لہ عند حال لطیفۃ
التَّنَهُّدُ۔ باد سرد بر کشیدن۔
التَّهَبُّدُ۔ اخذ جب الحنظل و کسرہ۔
التَّهَجُّدُ۔ خفتن و بیدار بودن بشب و ہو
من الاضداد و تحریر تہجر بمعنی سہر کردہ الجمود
مثل تاثم و تحوب و تحرج۔
التَّنَفُّذُ۔ مثل الاستنفاذ۔
التَّبَتُّرُ۔ آبلہ شدن پوست۔
التَّبَحُّرُ۔ دور در شدن در علم و یعدی بفی
التَّبَخُّرُ۔ خویشتن را بوی کردن بہ بخور۔
التَّبَصُّرُ۔ نیک نگریستن۔
التَّبَقُّرُ۔ التوسع فی العلم و المال۔

التَّبَكُّرُ۔ پگاہ خاستن۔
التَّجَبُّرُ۔ گردنکشی کردن و رستن نبات پس
از خوردن۔
التَّجَعُّرُ۔ رسن بر میان بستن و وقت فرود شدن در چاہ
التَّجَمُّرُ۔ وا داشتہ شدن لشکر در ثغر
التَّحَجُّرُ۔ تنگ کردن فی الحدیث لقد تحجرت واسعا
التَّحَدُّرُ۔ بنشیب فرود آمدن۔
التَّحَسُّرُ۔ ارمان خوردن و یعدی بعلی
و ماندہ شدن شتر و بیفتادن پشم وی۔
التَّحَضُّرُ۔ حاضر آمدن۔
التَّخَبُّرُ۔ خبر خواستن و یقال تخبر واخبرہ
اذا اشتبر واشاۃ فذبحوھا واقتسموا لحمھا۔
التَّخَدُّرُ۔ بردگی شدن۔
التَّخَضُّرُ۔ وضع الید علی الخاصرۃ من التعب
و امساک القضیب بالید ایضا و کلاھما فی الحیۃ
التَّخَفُّرُ۔ شرم داشتن و تخفرت بفلان
اذا استجرت بہ و سالتہ ان یکون لہ خفیرا۔
التَّخَمُّرُ۔ خمار بر افگندن۔
التَّدَبُّرُ۔ باندیشہ از پی کاری فراشدن
و الباب یدل علی آخر الشی و خلفہ۔
التَّدَثُّرُ۔ جامہ بخویشتن در گرفتن و بر ستور
نشستن و بر شدن ستور۔
التَّذَكُّرُ۔ یاد کردن و بیاد آوردن و بند گرفتن

وبذکر شدن کلمہ کہ مونث باشد۔

اَلتَّذَمُّرُ۔ افترو لیدہ شدن ویعدی بلی وخویشتن را ملامت کردن وظل یتذمر علی فلان اذا تنکرلہ او عدہ۔

اَلتَّذَکُّرُ۔ پر شدن چیزے۔

اَلتَّسَتُّرُ۔ در پردہ شدن۔

اَلتَّسَحُّرُ۔ سحور خوردن۔

اَلتَّسَخُّرُ۔ سخرہ گرفتن۔

اَلتَّسَعُّرُ۔ افروختہ شدن آتش۔

اَلتَّشَذُّرُ۔ الاستغفار بالتوب او بالذنب والوعید والتہیو للقتال وکوب الفرس من ورائہ

اَلتَّشَعُّرُ۔ باموی گشتن

اَلتَّشَغُّرُ۔ بغایت جہد وامکان رفتن بجدت نہار سیدن یقال تشغر البعیر اذا لم یدع جہدا فی سیرہ۔

اَلتَّشَکُّرُ۔ سپاس داری نمودن ویعدی باللام

اَلتَّشَمُّرُ۔ وشکردہ شدن۔

اَلتَّصَبُّرُ۔ تکلف الصبر۔

اَلتَّصَدُّرُ۔ در پیشگاہ نشستن۔

اَلتَّطَہُّرُ۔ سر تن شستن ویعدی بلبا وسیم یتطہرون ای یتنزہون من الادناس۔

اَلتَّظَہُّرُ۔ ظہار کردن از زن۔

اَلتَّعَثُّرُ۔ بسر در آمدن۔

اَلتَّعَجُّرُ۔ با شکنج شدن شکم۔

اَلتَّعَذُّرُ۔ دشوار شدن ویعدی بعلی وعذر خواستن ومدروس شدن رسم وآلودہ شدن بعذرہ۔

اَلتَّعَسُّرُ۔ دشوار شدن۔

اَلتَّعَصُّرُ۔ پناہ باکسی یا باچیزی دادن وشیردہ شدن۔

اَلتَّعَطُّرُ۔ خویشتن را عطر پر کردن وفی الحدیث کان یکرہ تعطر النساء قیل اراد تعطل النساء واللام والراء یتعاقبان مثل سمر علینہ وسلہا کانہ کرہ ان تکون المرأۃ عطلا لاحلی علیہا ولا خضاب

اَلتَّغَبُّرُ۔ اخذ الغبر وہو البقیۃ من اللبن فی الضرع ومنہ تغبرت من المرأۃ ولدہ وتزوج رجلا امرأۃ کبیرۃ فقیل لہ فی ذلک فقال العلی التغبر منہا ولدا فلما ولدت عمہ

اَلتَّغَفُّرُ۔ مغفر چیدن تغفر الناس وتمغفروا اذا خرجوا یجتنون المغافیر من شجرہ وہی مثل الصمغ یخرج من الرمث وغیرہ حلو یوکل واکثر العرب یقولون تفعل تفعلا فی ہذا وما اشبہہ وہو الصحیح۔

اَلتَّغَمُّرُ۔ التغمر بالمغنین۔

اَلتَّفَجُّرُ۔ دوان شدن آب

اَلتَّفَخُّرُ۔ بزرگی نمودن

اَلتَّقَزُّرُ۔ از ہمہ بشستن جامہ وانچہ بدان ماند

اَلتَّقَطُّرُ۔ تنگافتہ شدن۔

اَلتَّفَکُّرُ۔ اندیشہ کردن ویعدی بلی۔

اَلتَّقَتُّرُ۔ ساختہ شدن جنگ۔
اَلتَّقَدُّرُ۔ ساختہ شدن و بعدی بالام و باندازہ شدن و کراہیت داشتن چیزی
اَلتَّقَشُّرُ۔ پوست دار شدن۔
اَلتَّقَطُّرُ۔ چکیدہ شدن و بہ پہلوی افتادن و التقتر ایضاً۔
اَلتَّقَعُّرُ۔ دور در رشدن و بعدی بعن فی الحدیث تقعر عن اہل البدو یرید انقطع عن اصلہ
اَلتَّقَفُّرُ۔ از پے فراشدن۔
اَلتَّقَمُّرُ۔ نزدیک کسی شدن در ماہتاب و بیرون شدن شیر در ماہتاب از بہر صید و تقمر فلان ای غلب من یقامرہ۔
اَلتَّكَبُّرُ۔ گردنکشی کردن و بزرگوار شدن
اَلتَّكَثُّرُ۔ بسیاری نمودن بمال کسی بسیار شدن
اَلتَّكَسُّرُ۔ تیرہ شدن آب و جز آن
اَلتَّكَفُّرُ۔ پوشیدہ شدن در سلاح و فی الحدیث اذا اراد احدکم البول فلیتحر الریح ای فلینظر من این مہب الریح فلا یستقبلہا کیلا ترد علیہ البول
اَلتَّنَسُّرُ۔ جستن النسر۔
اَلتَّمَرُّدُ۔ بکبیدن۔
اَلتَّمَصُّرُ۔ بقیت شیر بدوشیدن۔
اَلتَّمَضُّرُ۔ خویشتن را بمضر مانند کردن

اَلتَّمَطُّرُ۔ شتافتن در رزمین لشدن۔
اَلتَّمَعُّرُ۔ بیرون شدن موی اوان و بروی گردیدن از خشم
اَلتَّنَزُّرُ۔ کم شدن خود را بنزار نسبت ساختن یقال تنزر الرجل از تشبہ بالنزاریۃ او دخل نفسہ فیہم
اَلتَّنَشُّرُ۔ استرہ گردیدن و نشر دبستن و فسون کردن فی الحدیث افلا تنشرت ماخوذ من النشرۃ وہی ضرب من علاج المصاب بمبالغۃ من السحر
اَلتَّنَصُّرُ۔ ترسا شدن۔
اَلتَّنَظُّرُ۔ چشم داشتن بہ درنگ۔
اَلتَّنَكُّرُ۔ از حالی گردیدن۔
اَلتَّنَمُّرُ۔ از کشیدن آواز وقت ساییدن تنمر لای تنکر تغیر واد عدہ لان النمر لا تاقاد ابدا الا غضبان واما قول الشاعر تنمروا ماقاد قدا فمعناہ تشبہوا بالنمر لاختلاف الوان القد والحدید
اَلتَّهَجُّرُ۔ گرمگاہ در رفتن التہجر والتہجیر التبکیر بالحاجۃ نہارا
اَلتَّبَرُّزُ۔ الخروج الی البراز للحاجۃ ہذا ہو الاصل ثم تبع فیقال تبرز الرجل ای خرج الی الصحراء۔
اَلتَّهَجُّمُ۔ ساختن و بعدی باللام۔
اَلتَّحَرُّزُ۔ التوقی۔
اَلتَّمَرُّدُ۔ جنبیدن۔
اَلتَّهَجُّمُ۔ برگونہ ستور نشستن۔
اَلتَّقَفُّرُ۔ تقفیر النساء۔

اَلتَّلَمُّظُ - التذوق -
اَلتَّنَمُّرُ - الاستنجار -
اَلتَّجَسُّرُ - التجرؤ مشتبه تجسر -
اَلتَّحَمُّسُ - به نعمت گفتن -
اَلتَّحَمُّسُ - دانستادن وبعدی بعلی -
اَلتَّحَدُّسُ - چیز خواستن در خفیه وبعدی بنفسه وبحرف جر
اَلتَّحَرُّسُ - الاحتراس فی المعنی الاول -
اَلتَّحَمُّسُ - التشدد -
اَلتَّخَبُّسُ - نخست یافتن چیزی یقال تخبس الشیء اذا وجده وغنمه -
اَلتَّخَلُّصُ - الاخلاص -
اَلتَّدَكُّسُ - خوشگون شدن -
اَلتَّشَمُّسُ - در آفتاب شدن -
اَلتَّطَلُّسُ - محو شدن وطیلسان پوشیدن خود را -
اَلتَّطَهُّسُ - متردد شدن -
اَلتَّعَلُّسُ - روی ترش کردن -
اَلتَّجَسُّسُ - اندیشه چیزی را داشتن -
اَلتَّجَسُّسُ - الکسر والغمز -
اَلتَّقَرُّسُ - فراستدن وبعدی الی
اَلتَّقَلُّسُ - پاک شدن -
اَلتَّنَفُّسُ - گلاب پوشیدن -
اَلتَّلَدُّسُ - دزدی جنبانیدن در رفتن

ومشی الفرس کانه متقل -
اَلتَّنَكُّسُ - درکناس شدن آهو -
اَلتَّلَبُّسُ - پوشیدن چیزی شدن یقال تلبس بالامر وبالثوب -
اَلتَّلَمُّسُ - النظاہر مرة بعد اخری -
اَلتَّنَجُّسُ - کریشدن -
اَلتَّمَرُّسُ - خوشیدن الجیزی فاریدن وفی الحدیث ان من علامات الساعة ان یمرس الرجل بدینه کما یتمرس البعیر بالشجر قیل تسلخ بدینه تمرس البعیر بالشجر وقیل کما رس القدر ویخرج علی امة غیر بدینه فلا ینفعه غلوه فیه کالجرب من الابل اذا احتکت بالشجر اوماء ولم یرد من جربه -
اَلتَّمَشُّسُ - الفتیان -
اَلتَّنَاسُ - نسوشدن -
اَلتَّنَجُّسُ - پلید شدن وقیل التبعد من النجاسة
اَلتَّجَسُّسُ جستجوی کردن خبر یقال تجسست الاخبار وعن الاخبار اذا تخبرت عنها وقیل بالاستخبار ویکون ذلک شرا وعلانیة
اَلتَّنَدُّسُ - الغوص -
اَلتَّنَطُّسُ - المبالغة فی التنظر فی کل شیء والنظر فی الامور واستقصی علمها فهو متنطس تنطست الاخبار تجسستها -
اَلتَّفَشُّسُ - پراگنده شدن صبح وشکافته شدن

کمان و باد سرد کشیدن و آب پاشیدن موج
و روز دوم برآمدن و نفس زدن و کل ذی ریۃ
متنفس و دواب الماء لارئات ھا فی الحدیث
نھی عن التنفس فی الاناء و فی حدیث آخر کان
یتنفس فی الاناء و الجمع بینھما ان التنفس امعنیان
احدھما ان یشرب الماء و ھو یتنفس فی الاناء ثلثۃ
انفاس یبین فاہ عن الاناء فی کل نفس و الباب
یدل علی خروج النسیم کیف کان من ریح و غیرھا
اَلتَّنَمُّسُ - پنہان شدن در خانہ صیاد -
اَلتَّحَبُّسُ - گرد آمدن -
اَلتَّفَحُّشُ - فحش گفتن و فی الحدیث المتفحش
ای الذی یتکلف الفحش و یتعھدہ و یکون ایضا
الذی یاتی الفاحشۃ المنھی عنھا -
اَلتَّفَرُّشُ - برآوازہ زدن مرغ -
اَلتَّقَرُّشُ - الاکتساب و التجمع ایضا -
اَلتَّلَوُّشُ - فراہم آمدن قوم و ترنجیدہ و دژم شدن روے
یقال تکرش وجہہ ای تقبض -
اَلتَّلَمُّشُ - بنشافتن و بوسہ کردن -
اَلتَّنَفُّشُ - التحرک و فی الحدیث فتنفش
و موی را تیغ خاستن -
اَلتَّھَبُّشُ - التکسب -
اَلتَّحَمُّضُ - التقبض و ھو فی الحدیث -
اَلتَّحَرُّصُ - دروغ گفتن -

اَلتَّخَلُّصُ - برستن -
اَلتَّرَبُّصُ - چشم داشتن -
اَلتَّرَخُّصُ - آسان فراگرفتن و یعدی بفی
اَلتَّغَصُّصُ - واپژوھیدن و یعدی بالعین -
اَلتَّقَبُّضُ - التجمع -
اَلتَّقَلُّصُ - فراہم آمدن -
اَلتَّقَمُّصُ - پیراہن در پوشیدن -
اَلتَّقَنُّصُ - صید کردن -
اَلتَّمَلُّصُ - التخلص -
اَلتَّنَغُّصُ - ناخوش آمدن عیش -
اَلتَّنَقُّصُ - نقص کردن کسی را -
اَلتَّنَمُّصُ - کسی را فاکردن تا موے
از روی او برکند و ھو فی الحدیث -
اَلتَّبَرُّضُ - باندک اندک روزگار گذاشتن
و اندک اندک فاستدن -
اَلتَّبَعُّضُ - پارہ پارہ شدن -
اَلتَّبَغُّضُ - دشمنی نمودن -
اَلتَّحَمُّضُ - شورہ خوردن -
اَلتَّرَمُّضُ - آہو گرفتن در گرمگاہ -
اَلتَّعَرُّضُ - پیش آمدن یقال تعرضت
معروفھم و بمعروفھم و تعرض بمعنی تفرج یقال
تعرض الجمل فی الجبل اذا اخذ فی سیرہ یمینا و
شمالا الصعوبۃ الطریق -

اَلتَّقَبُّضُ - فراہم آمدن و ترنجیدہ شدن پوست
اَلتَّمَخُّضُ - جنبیدن شیر در کوئش و کودک در شکم و در روزہ خاستن و آلبستن شدن -
اَلتَّنَقُّضُ - کفیدن زمین از سما روغ یقال تنقضت المکان ای نظرت جمیع ما فیہ و تنقضت الارض عن الکمات ای تفطرت
اَلتَّبَسُّطُ - از ہر سوی رفتن -
اَلتَّنَبُّطُ - در نگی شدن -
اَلتَّحَنُّطُ - حنوط بر خویشتن کردن و یعدی بالباء
اَلتَّخَبُّطُ - بناہ و ناقص عقل کردن و بصیر تار تمتر
اَلتَّحَمُّطُ - بانگ کردن اشتر و آشوب کردن دریا والتغضب و النکار ایضًا -
اَلتَّسَخُّطُ - اندک نشمردن -
اَلتَّسَقُّطُ - خطا جستن -
اَلتَّسَلُّطُ - گماشتہ شدن و یعدی بعلی -
اَلتَّشَحُّطُ - در خون غلطیدن -
اَلتَّضَبُّطُ - بقہر بندی گرفتن و بگیاہ رسیدن گویند ان فی الحدیث فضبطوہم یقال تضبطت علی فلان ای اخذتہ علی حبس منی لہ و قہر
اَلتَّفَرُّطُ - در گذشتن از کاری یقال تفرط الفرق فات تقدم
اَلتَّقَرُّطُ - باگوشوار شدن -
اَلتَّقَسُّطُ - در خود برابر قسمت کردن چیزی یقال تقسطنا الشی بیننا ای قسمناہ حصصًا ما خوذ من القسط وہو الحصۃ والنصیب -
اَلتَّلَبُّطُ - بہلو در خاک گردیدن و ہوش از حدت
اَلتَّلَقُّطُ - از ہر چیزے بر چیزے برچیدن
اَلتَّنَخُّطُ - بینی پاک کردن -
اَلتَّمَرُّطُ وَالتَّمَعُّطُ - ریختہ شدن موی -
اَلتَّنَشُّطُ - نشاط کردن و یعدی باللام و بنیک نیک رفتن شتر -
اَلتَّنَفُّطُ - آبلہ شدن دست -
اَلتَّحَفُّظُ - التیقظ و قلۃ الغفلۃ و استظہار الکتاب شیئًا بعد شیئ -
اَلتَّلَفُّظُ - گفتن و یعدی بالباء -
اَلتَّلَمُّظُ - اَللَّمْظُ -
اَلتَّبَرُّعُ - چیزی دادن کہ واجب نباشد دادن آن و یعدی بالباء -
اَلتَّبَزُّعُ - ظریف شدن کودک و بزرگ شدن شتر
اَلتَّبَضُّعُ - عرق اندک اندک بیرون آمدن
اَلتَّبَضُّعُ - رفتن خوی -
اَلتَّتَبُّعُ - از پی فراشدن -
اَلتَّتَرُّعُ - شتافتن -
اَلتَّتَلُّعُ - گردن باز یدن از بہر خاستن و در پیش شدن -
اَلتَّجَرُّعُ - فرو خوردن خشم و آنچہ بدان ماند
اَلتَّجَزُّعُ - بخش کردہ گرفتن فی الحدیث فتجزعوا ای اقتسموہا

اَلتَّحَشُّمُ - الجشع -
اَلتَّحَمُّمُ - گرد آمدن از بهر جائی -
اَلتَّخَزُّعُ - واپس ایستادن دخزاعة حی من الازد سموا بذلک لان الازد لما خرجت من مکة لتتفرق فی البلاد تخلفت عنهم خزاعة واقامت بها وتخزعنا الشی بنیا اے اقتسمناه قطعا
اَلتَّخَشُّعُ - تکلف الخشوع -
اَلتَّخَثُّعُ - فربهی نمودن -
اَلتَّخَلُّعُ - انفلاک فی المشیة وفی الحدیث وقد تخلع فی الشراب فی شرب اللیل والنهار -
اَلتَّدَرُّعُ - زره پوشیدن -
اَلتَّدَرُّعُ - مدرعه در پوشیدن -
اَلتَّذَرُّعُ - بسیار گفتن وباندازه کردن چیزی بدست رس و نزدیکی جستن بکسی والتسبب یدل علی امتداد وسحر الی قدم -
اَلتَّرَبُّعُ - مربع نشستن ویعدی بفی وبهار خوردن وبهاران بجای بودن -
اَلتَّرَجُّعُ - الارجاع -
اَلتَّرَضُّعُ - النشاط -
اَلتَّرَفُّعُ - برتری نمودن -
اَلتَّرَمُّمُ - بنیدن -
اَلتَّرَنُّعُ - بدخولی کردن وخشم گرفتن -
اَلتَّرَهُّلُ - فشگافته شدن -
اَلتَّسَرُّعُ - بشتافتن ویعدی بالی -
اَلتَّسَکُّعُ - سرگشته شدن -
اَلتَّسَلُّحُ - سنگافتن -
اَلتَّسَمُّعُ - اندک اندک شنیدن وگوش نهادن بسوی کسی یقال تسمع ای تسمع فی مهلة شیئا بعد شی -
اَلتَّشَبُّعُ - تکلف شبع واسیر نمودن فی الحدیث المتشبع بما لم یعط کلابس ثوبی زور وهو المتزین بکثر مما عنده یتکثر بذلک ویتزین بالباطل قیل ان الثوب مثل ومعناه ان المتشبع بما لم یعط صاحب زور وکذب یقال فلان ثوب الثوب نقی الجیب وروی عن نعیم بن حماد انه قال فی الحی رجل له هیئة وشارة فاذا اجیز الی شهادة الزور شهد له فیقبل بنیله وحسن هیئته فیقال قد امضاها بتوبه یعنی الشهادة وقد ضاعف الزور الیها فقیل لابس ثوبی زور والثوب علی هذا القول یحمل علی نفسه -
اَلتَّشَجُّعُ - دلیری نمودن -
اَلتَّشَفُّعُ - شفاعت کردن والباب یدل علی مقارنة شیئین
اَلتَّشَنُّجُ - آماده شدن جنگ را وبر اسپ سوار شدن وسلاح جنگ پوشیدن یقال تشنجت الغارة بتشهاد الفرس رکبته وملوته والسلاح لبسته -
اَلتَّصَدُّعُ - پراگنده شدن -

اَلتَّصَمُّغُ - فراہم آمدن بر تیر از خوف -
اَلتَّصَنُّعُ - خویشتن بیاراستن -
اَلتَّضَجُّعُ - در کار تقصیر کردن مقام کردن میغ بجای
اَلتَّضَرُّعُ - زاری کردن و بعدری بالی -
اَلتَّضَلُّعُ - پر شکم شدن از سیری یا سیراب
گردیدن تا آنکہ با ضلاع رسد یقال
تضلع الرجل اذا امتلأ شبعا و ریا -
اَلتَّطَبُّعُ - پر شدن مشک و جز آن -
اَلتَّطَلُّعُ - چشم داشتن و بعدری بالی -
اَلتَّغَنُّجُ - اندوہ نمودن و بعدری باللام -
اَلتَّفَرُّعُ - بر زمین چیزے شدن و شاخ
بسیار زدن و مہتر قومی را بزنی کردن -
اَلتَّفَزُّعُ - بترسیدن -
اَلتَّفَلُّكُ - شکافتہ شدن -
اَلتَّقَبُّحُ - واہم آمدن تب -
اَلتَّقَرُّعُ - ای التقلب -
اَلتَّقَرُّعُ - آہنگ دویدن کردن اسپ -
اَلتَّقَشُّعُ - واشدن میغ و پراگندہ شدن قوم
اَلتَّقَطُّعُ - پارہ پارہ شدن و تقطعوا امرہم
بینہم ای تقسموہ و فی الحدیث اذا تقطعت
الظلال ای اذا قصرت -
اَلتَّقَلُّعُ - پراگندہ شدن و فی الحدیث اذا
مشی تقلع ای کان قوی المشی -

اَلتَّقَمُّعُ - مگس از خوشہ انگور راندن آہو -
اَلتَّقَنُّعُ - قناعت نمودن و مقنعہ بر افگندن زن
اَلتَّكَرُّعُ - وضو کردن جہت نماز یا غسل
تکرع الرجل اذا توضأ للصلوٰۃ او اغتسل للکارعۃ
اَلتَّكَنُّعُ - واہم آمدن یعنی بر نشستن -
اَلتَّلَثُّمُ - عمامہ بسر تا پای در گرفتن و ہذا
استعمال العصار عند العرب و بابرگ شدن
درخت و بعدریان بالبار و تلفع فلان اذا شمل
اَلتَّلَمُّمُ - ربودن چیزے و درخشیدن برق
فی الحدیث فحدو تلمع ای تختطف الشیء فی
انقضاضہا و روی تلمع یقال لمع الطائر
بجناحیہ اذا خفق بہما و الحدو و الحداء للغ اہل مکۃ
اَلتَّمَتُّعُ - برخورداری گرفتن و بعدری بالباء
و منہ التمتع و ہو ان یعتمر فی اشہر الحج و یطوف
اکثر طواف عمرتہ ثم یحرم الحج من عامہ ذلک
من غیر ان یرجع فیما بینہما الی اہلہ حلالا و انما
قیل لہ متمتع لانہ قضی العمرۃ و الحج فی سفر واحد
فکانہ تمتع باسقاط احد السفرین عن نفسہ و
والباب یدل علی منفعۃ و امتداد مدۃ فی خیر
اَلتَّمَخُّضُ - خرما در شیر آغشتہ خوردن -
اَلتَّمَرُّغُ - پارہ پارہ شدن -
اَلتَّمَسُّحُ - المسح فی الاستنجاء و ہو فی الحدیث
اَلتَّمَكُّنُ - استوار و قوی شدن -

اَلتَّنَخُّعُ - نخاعہ انداختن -
اَلتَّنَزُّعُ - دویدن و شتافتن یقال رایت فلانا متنزعا الی کذا ای متسرعا الیہ نازعا
اَلتَّنَطُّعُ - دور در رسیدن -
اَلتَّهَرُّعُ - لرزیدن و شتافتن و پارہ پارہ شدن
اَلتَّهَمُّكُ - التباکی -
اَلتَّبَلُّغُ - روزگار فاگذاشتن با مذک و سخت شدن بیماری -
اَلتَّرَفُّعُ - فراخ زیستن -
اَلتَّفَرُّغُ - وا پرداختن و یعدی باللام
اَلتَّشَفُّعُ - بسیار شدن سپیدی در موے و خون در تن و تشفع الرجل المراۃ دخل بین جلبہا و قشرہا
اَلتَّشَفُّغُ - جامہ نیکو پوشیدن و فی الحدیث وقد تفشغوا ای لبسوا الخشن تشابہم و لم تہیاوا -
اَلتَّمَرُّغُ - در خاک غلطیدن و تمرغ فلان اذا رتع لعابہ من فیہ -
اَلتَّحَرُّفُ - التجریف -
اَلتَّحَنُّفُ - التجانف -
اَلتَّحَرُّفُ - بگشتن -
اَلتَّحَسُّفُ - التقشر و ہو فی الحدیث -
اَلتَّحَشُّفُ - جامہ کہن پوشیدن -
اَلتَّحَنُّفُ - دین حنفی برزیدن و یقال تحنف اذا ختن و یقال اذا عزل الاصنام و تعبد -

اَلتَّخَطُّفُ - ربودن -
اَلتَّخَلُّفُ - واپس ایستادن و یعدی بالعین
اَلتَّدَلُّفُ - رفتن و یعدی بالی یقال تدلف الیہ ای تمشی و فی
اَلتَّرَشُّفُ - مکیدن -
اَلتَّزَحُّفُ - رفتن -
اَلتَّزَقُّفُ - التلقف -
اَلتَّرَبُّثُ - فرا بیش شدن -
اَلتَّسَلُّفُ - سلف فاستدن و یعدی بالباء
اَلتَّشَرُّفُ - بردیدہ شدن و تشرف بکذا ای عدہ شرفا و فی الحدیث لا تتشرفوا للبلاء لا تستطلعوا الیہ -
اَلتَّشَنُّفُ - با درگوشی شدن -
اَلتَّصَرُّفُ - فاوا گشتن در کار و یعدی بالفی
اَلتَّصَلُّفُ - لاف زدن -
اَلتَّضَعُّفُ - ضعیف شمردن و سنت شمردن و فی الحدیث فتضعفت رجلاہ ای استضعفتہ -
اَلتَّطَرُّفُ - نوگرفتن یقال تطرفت الناقۃ روضۃ بعد روضۃ اذا کانت لا تثبت علی مرعی واحد -
اَلتَّظَرُّفُ - ظرافت نمودن -
اَلتَّعَرُّفُ - تعرف چیزی بکردن و فی الحدیث تعرف الی اللہ فی الرخاء یعرفک فی الشدۃ
اَلتَّعَسُّفُ - رکوب الامر من غیر تدبیر المفازۃ

علی غیر طریق۔

اَلتَّعَطُّفُ۔ مہربانی کردن و دار بر افگندن و بدو در آمدن۔

اَلتَّغَضُّفُ۔ دوتا و کژ شدن و حلقہ بستن مار و نکستن یقال تغضف عینہ ای مال و تثنی و تکسر

اَلتَّغَلُّفُ۔ غالیہ بکار داشتن و یعدی بالباء

اَلتَّعَرُّفُ۔ پوست واشدن ریش۔

اَلتَّقَشُّفُ۔ التبلغ بالقوۃ والمرفع۔

اَلتَّقَصُّفُ۔ شکستہ شدن فی الحدیث یتقصف علیہ نساء المشرکین وابناؤھم ای یزدحم حتی یسقط بعضھم علی بعض ویروی بتقدیم علیہ وھو تصحیف۔

اَلتَّكَشُّفُ۔ جھان رفتن یقال تکشفت الخیل اذا ارتفعت فروع اکتافھا فی المشی۔

اَلتَّكَشُّفُ۔ برہنہ شدن و تکشف البرق اذا املاء السماء۔

اَلتَّكَلُّفُ۔ رنج چیزی بکشیدن و از خویشتن چیزی نمودن کہ آن نباشد و المتکلف یفعل ما لا یعنیہ

اَلتَّكَنُّفُ۔ گرد چیزے در آمدن۔

اَلتَّلَجُّفُ۔ سفاکی کردن گرد اگرد چاہ لازم متعد یقال تلجفت الحصی ای انخسفت و لجف البئر اذا حفر فی نواحیھا۔

اَلتَّلَطُّفُ۔ للامر التوقف لہ۔

اَلتَّلَقُّفُ۔ فراوا ریدن و زود زود اگرفتن

اَلتَّلَھُّفُ۔ ارمان خوردن و یعدی بالعلی

اَلتَّنَشُّفُ۔ آب و جز آن از خویشتن چیدن

اَلتَّنَصُّفُ۔ سر پوشیدن و گلگدن زن خدمت کردن

اَلتَّنَطُّفُ۔ التقزز و طواللتطفل ایضاً۔

اَلتَّنَظُّفُ۔ پاکی نمودن۔

اَلتَّبَعُّقُ۔ سخت فرو رختن ابر باران را یقال تبعق السحاب بالمطر ای تصیب۔

اَلتَّحَرُّقُ۔ سوختہ شدن۔

اَلتَّحَرُّقُ۔ سخت بخیل شدن فی الحدیث لم یکن اصحاب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بالمتحرقین لا المتقبضین۔

اَلتَّحَلُّقُ۔ حلقہ حلقہ نشستن مردمان۔

اَلتَّخَرُّقُ۔ دریدہ شدن و فراخ دستی کردن در عطا و دروغ فرا بافتن۔

اَلتَّخَلُّقُ۔ خوی کسی گرفتن و التکلف فی الخلق و یعدیان بالباء۔

اَلتَّدَفُّقُ۔ ریختہ شدن آب۔

اَلتَّدَھُّقُ۔ التشبہ بالدھاقین عن الفقیسی فان صح ھذا فالنون فی الدھقان زائدۃ۔

اَلتَّرَفُّقُ۔ رفق کردن و یعدی بالباء

اَلتَّمَرُّفُ۔ تاخذ المرفق یقال تمرفق الرجل اذا اخذ مرفقہ۔

اَلتَّرَمُّقُ - آب آشامیدن -
اَلتَّزَلُّقُ - بخیزیدن فی الحدیث خرجا من الحمام متزلقین یقال تزلق الرجل اذا تنعم حتی یکون لونہ لبصیص -
اَلتَّسَلُّقُ - بدیوار برشدن -
اَلتَّشَدُّقُ - لب پیچیدن در شوار بانی ویعدی بالفی -
اَلتَّشَرُّقُ - در آفتاب گاہ نشستن -
اَلتَّصَدُّقُ - صدقہ دادن یقال تصدق بالشیٔ علی المساکین -
اَلتَّصَلُّقُ - فریاد کردن زن از درد زہ فی الحدیث تصلق ذات لیلۃ ای تلوی
اَلتَّطَبُّقُ - بالپوشش شدن ومنہ قولہم لو تطبقت السماء علی الارض ما فعلت کذا
اَلتَّطَلُّقُ - بگذشتن وکشادہ روی شدن
اَلتَّعَرُّقُ - گوشت از استخوان فارندیدن
اَلتَّعَسُّقُ - در دوسیدن ویعدی بالباء
اَلتَّعَشُّقُ - عشق نمودن -
اَلتَّعَلُّقُ - چنگ در زدن ویعدی بالباء وبنفسہ ودر آویختن وقولہم لیس المتعلق کالمتانق ای لیس من تبلغ من العیش بالشیٔ الیسیر لمن تبانق یاکل ما یشاء وہو ماخوذ من العلقۃ وہی البلغۃ -

اَلتَّعَمُّقُ - دور در رشدن -
اَلتَّغَبُّقُ - شراب خوردن شبانگاہ -
اَلتَّفَقُّقُ - کشادہ شدن وشگافتہ شدن -
اَلتَّفَرُّقُ - پراگندہ شدن -
اَلتَّفَلُّقُ - شگافتہ شدن -
اَلتَّفَنُّقُ - بہ ناز زیستن -
اَلتَّمَحُّقُ - نیست شدن -
اَلتَّمَرُّقُ - خروج الولد فی قولہم رویدا الغزو تیمرق فی الحدیث وراسہ ممرق ای متمزط
اَلتَّمَزُّقُ - دریدہ شدن -
اَلتَّمَطُّقُ - زبان بکام واز دادن از خوشی طعام -
اَلتَّمَلُّقُ وَالتَّمَلَّاقُ - چاپلوسی کردن ویعدی بنفسہ وباللام
اَلتَّمَهُّقُ - شراب نوشیدن ساعت بساعت یقال مَهَّقْتُ الشراب اذا شربتہ ساعۃ بعد ساعۃ
اَلتَّنَطُّقُ - کمر بہ میان بستن خود را یقال تنطق بالنطاق والمنطقۃ ای شد بہا فی وسطہ وتمنطق من المنطقۃ -
اَلتَّيَمُّنُ - الیمن ویعدی بالباء -
اَلتَّبَتُّكُ - مقیم شدن -
اَلتَّبَرُّكُ - جنبیدن ویعدی بالعین -
اَلتَّحَنُّكُ - عمامہ زیر زنخ در آوردن -
اَلتَّدَلُّكُ - خویشتن بمالیدن -
اَلتَّغَلُّكُ - با در ریشہ شدن پستان زن

اَلتَّلَمُّظُ - التلمظ وتلمك البعیر اذا لوک لحمیه

اَلتَّمَسُّكُ - چنگ در زدن ویعدی بالباء وفی الحدیث فتمسک وقیل معناه تطیبی من المسک

اَلتَّمَعُّكُ - در خاک غلطیدن -

اَلتَّمَلُّكُ - بادشاه شدن و خداوند شدن یقال تملکه ای ملکه قهرا -

اَلتَّنَسُّكُ - عبادت کردن -

اَلتَّهَتُّكُ - رسوا شدن -

اَلتَّهَمُّكُ - الانهماک وتهمک فی البطالة اذا اهمل نفسه فیها -

اَلتَّبَتُّلُ - اخلاص الطاعة لله وصل ذلک من البتل وهو القطع نفسه عن الدنیا

اَلتَّبَدُّلُ - بدل گرفتن -

اَلتَّبَذُّلُ - با دروزه گرفتن -

اَلتَّبَزُّلُ - شگافته شدن -

اَلتَّبَعُّلُ - خدمت کردن شوہر را -

اَلتَّبَقُّلُ - گیاه خوردن -

اَلتَّبَكُّلُ - التخلیط فی الکلام والتعنم ایضا وتبکلوه اذا علوه بالضرب والشتم -

اَلتَّبَجُّلُ - نیکو خالی نمودن و جریش گداخته شدن

اَلتَّحَمُّلُ - الاحتبال وهو فی الحدیث -

اَلتَّحَفُّلُ - ازدوده شدن -

اَلتَّحَمُّلُ - التحمال از منزل برداشتن وبار برداشتن یقال تحمل الحمالة ای حملها وکذا تحمله عن القوم من الدیة والغرامة -

اَلتَّخَشُّلُ - پرشتاب چیزے -

اَلتَّخَمُّلُ - وضیعتی کردن -

اَلتَّدَخُّلُ - درآمدن اندک اندک -

اَلتَّدَكُّلُ - التدلک وهی ارتفاع الانسان فی نفسه یقال هم یتدکلون علی السلطان اذا کانوا لا یحبون السلطان من عزهم -

اَلتَّرَبُّلُ - زربه شدن وسبز شدن نبات پس از خشک -

اَلتَّرَجُّلُ - پیاده رفتن وروز بفراخ جا آشکاره رسیدن وموی بشانه کردن وترجل فی البیری نزل فیها من غیران یدلی -

اَلتَّرَحُّلُ - ازجای برداشتن -

اَلتَّرَخُّلُ - خداوند برده ماده شدن -

اَلتَّرَسُّلُ - آهستگی خواندن ویعدی بفی ورسالتها انشا کردن -

اَلتَّرَقُّلُ - الارفال فی الحدیث ویترفل علی الاقوال -

اَلتَّرَمُّلُ - التسود -

اَلتَّرَكُّلُ - پای در بیل زدن تا برزمین فرو شود -

اَلتَّرَمُّلُ - آلوده شدن بخون -

اَلتَّزَحُّلُ - دور و رشدن -
اَلتَّزَمُّلُ - خویشتن را در جامہ پیچیدن -
اَلتَّسَفُّلُ - بزیر فرو شدن -
اَلتَّسَهُّلُ - آسان شدن -
اَلتَّشَكُّلُ - بعضی از میوہ پختہ شدن -
اَلتَّطَفُّلُ - طفیلی کردن -
اَلتَّعَجُّلُ - شتافتن و بشتاب خاستن والمتعجل المعجل وہو الذی یاتی اھلہ بالاعجالۃ وہو بالعجالۃ اذا دعی من المبیت الی اھلہ قبل الحلب
اَلتَّعَزُّلُ - الاعتزال -
اَلتَّعَطُّلُ - بے زیور شدن و بے کار شدن
اَلتَّعَطُّلُ - گرد آمدن بر کسے -
اَلتَّعَقُّلُ - تکلف العقل -
اَلتَّعَمُّلُ - رنج بردن در کارے -
اَلتَّغَزُّلُ - عشق نمودن -
اَلتَّغَفُّلُ - بغنیمت گرفتن غفلت کسی -
اَلتَّفَعُّلُ - جامہ در شست بوشیدن و تشبہ کردن بہ نحل -
اَلتَّفَشُّلُ - دویدن آب -
اَلتَّفَضُّلُ - فضل کردن و دعوے فضل کردن بر قرآن و یعدیان بعلی و بکجامہ پوشیدن برائے کار -
اَلتَّقَبُّلُ - پذیرفتن -

اَلتَّقَتُّلُ - بشکنہ رفتن و تقتل الرجل لحاجتہ تاتی لہا -
اَلتَّقَهُّلُ - زنانۃ الہیئۃ وقیل شکوی الحاجۃ
اَلتَّكَتُّلُ - ضرب من المشی وقیل ہو مقاربۃ الخطو
اَلتَّكَحُّلُ - الاکتحال وتکحل الرجل اذا اخذ اللحیۃ
اَلتَّكَفُّلُ - پائندانی کردن و یعدی بالباء وتکفلت البعیر اذا اردت کسارہ فوق سنامہ ثم رکبتہ وہو فی الحدیث -
اَلتَّمَثُّلُ - داستان زدن و یعدی بالباء وبنفسہ وبرمثال چیزی شدن و یعدی باللام
اَلتَّنَجُّلُ - آبلہ افتادن و ریمناک شدن آن فی الحدیث فتنجل قیحا ای امتلاء -
اَلتَّنَحُّلُ - حیلت کردن -
اَلتَّنَدُّلُ - التندل -
اَلتَّنَهُّلُ - درنگ کردن والتقدم ایضا عن ابی عبید -
اَلتَّنَبُّلُ - بمردن از چیزی بہن برگزیدن و قبیلی نمودن و تاثیر شدن -
اَلتَّنَحُّلُ - الانتحال وفلان یتنحل مذہب کذا و قبیلۃ کذا اذا انتسب الیہ -
اَلتَّنَخُّلُ - برگزیدن واصل من نخال الدقیق
اَلتَّنَدُّلُ - دستار در سر بستن و دست در دستارخوان مالیدن والتمندل مسح الید بالمندیل

اَلتَّنَزُّلُ - فرود آمدن بدرنگ -
اَلتَّنَصُّلُ - ازگناه بیزاری نمودن و بیرون کردن چیزے و فی الحدیث تنصلت ای اقبلت و برءوی تنصلت ای تقصد للمطر یقال انصلت له اذا انجرد -
اَلتَّنَعُّلُ - نعلین در پای کردن -
اَلتَّنَفُّلُ - التطوع -
اَلتَّنَقُّلُ - از جای بجاے شدن و چیزرا نقل کردن -
اَلتَّهَدُّلُ - فرو هشته شدن بفج اشتر و شاخ درخت وجز آن -
اَلتَّبَرُّجُ - سیر برآمدن و یعدی بالباء -
اَلتَّبَسُّمُ - برگماریدن -
اَلتَّبَهْشُمُ - بسته شدن کلام یقال تبهشم علیه الکلام اذا ارتج علیه -
اَلتَّثَلُّمُ - رخنه شدن -
اَلتَّجَرُّمُ - تمام شدن سال کسی و کسی را جرمے نهادن و یجرم اللیل ذهب -
اَلتَّجَسُّمُ - تن آور شدن و کار بین فرا پیش گرفتن و تجسمت فلانا من بین القوم اذا اختزته کانه قال تصلت جسمه و الترکیب یدل علی تجمع الشی
اَلتَّجَشُّمُ - رنج چیزے کشیدن -
اَلتَّجَهُّمُ - روی ترش کردن یقال تجهمه اذا کلح فی وجهه -
اَلتَّحَمُّمُ - نان ریزه خوردن -
اَلتَّحَرُّمُ - حرمت جستن -
اَلتَّحَزُّمُ - الاحتزام -
اَلتَّحَطُّمُ - التکسر فی الحدیث تحطم علیه غیظا ای تیلظی -
اَلتَّحَلُّمُ - حلم نمودن و آگندہ و فربہ شدن -
اَلتَّخَتُّمُ - انگشتری انگشت کردن و یعدی بالباء
اَلتَّخَرُّمُ - ازمن برکندن و خشم نشستن و معتقد دین حرفی گشتن و الخرمیة اصحاب التناسخ والاباحة
اَلتَّرَحُّمُ - بخشودن و یعدی بعلی -
اَلتَّرَدُّمُ - برترنگ آمدن جامه و ترنگ ٥
ورد ادن آن -
اَلتَّرَسُّمُ - نشان چیزے نگریستن -
اَلتَّرَغُّمُ - خشم گرفتن -
اَلتَّرَنُّمُ - سرائیدن و بانگ کردن و کمان کشیدن
اَلتَّزَعُّمُ - التکذب -
اَلتَّزَغُّمُ - التغضب مع کلام -
اَلتَّزَقُّمُ - التلقم از راط کردن آشامیدن شیر
اَلتَّسَلُّمُ - فا پذیرفتن تسلم الرجل ذاکان یدعی زیدا او غیره ثم لیسمی مسلما -
اَلتَّسَلُّمُ - برزبر چیزے شدن -
اَلتَّشَرُّمُ - التمزق والتشقق -

اَلتَّصَرُّمُ۔ پارہ پارہ کردن و جلدی کردن۔
اَلتَّقَرُّمُ۔ خشم گرفتن و یعدی الی و زبانہ زدن الشر
اَلتَّعَظُّمُ۔ چیشیدن۔
اَلتَّطَهُّمُ۔ کراہیت داشتن طعام۔
اَلتَّظَلُّمُ۔ از بیداد کسی بنالیدن و یعدی بمن
وتظلمنی فلان ای ظلمنی مالی۔
اَلتَّعَرُّفُ۔ التعرف۔
اَلتَّعَظُّمُ۔ بزرگی نمودن۔
اَلتَّعَقُّمُ۔ چاہ کندن و آمد و شد کردن۔
اَلتَّعَلُّمُ۔ بیاموختن یقال تعلم فی موضع اعلم
و لا یقال تعلمت فی موضع علمت۔
اَلتَّغَذُّمُ۔ بزر الوان خوردن۔
اَلتَّغَنُّمُ۔ غنیمت شمردن۔
اَلتَّغَضُّمُ۔ شکستہ شدن بے جدائی۔
اَلتَّفَغُّمُ۔ شکستن کل۔
اَلتَّفَهُّمُ۔ دریافتن بہ درنگ۔
اَلتَّقَحُّمُ۔ درکاری شدن بے اندیشہ۔
اَلتَّقَدُّمُ۔ درپیش شدن و رستا در نہادن
بعدی بالی۔
اَلتَّقَرُّمُ۔ القرم۔
اَلتَّقَسُّمُ۔ پراگندہ کردن و پراگندہ شدن
اَلتَّقَضُّمُ۔ شکستہ شدن باجدائی۔
اَلتَّكَرُّمُ۔ بزرگی نمودن۔

اَلتَّكَلُّمُ۔ سخن گفتن و یعدی بالباء و بنفسہ
اَلتَّتَمُّمُ۔ اتمام پرستیدن۔
اَلتَّلَجُّمُ۔ لجام محکم بکردن۔
اَلتَّلَدُّمُ۔ التردم بالمعنیین۔
اَلتَّلَعُّمُ۔ بوی خوش در گرد اگرد دھن
پر کردن و یعدی بالباء و قیل لا عربی متی
المسیر قال تلغموا یوم السبت معناہ ذکروہ
و اشتقاقہ من انہم حرکوا ملاغمہم بہ۔
اَلتَّلَفُّمُ۔ لفام برستن۔
اَلتَّلَقُّمُ۔ لقمہ فرو بردن بدرنگ۔
اَلتَّنَخُّمُ۔ نخامہ بیفگندن۔
اَلتَّنَدُّمُ۔ پشیمان شدن و پشیمانی نمودن۔
اَلتَّنَسُّمُ۔ التنفس فی الحدیث لما تنسموا
روح الحیوۃ ای وجدوا نسیمہا و خبر پرسیدن
اَلتَّنَعُّمُ۔ بناز زیستن و یعدی بالباء و الیٰ
ارض فلان فتنعمنی اذا وافقتہ۔
اَلتَّنَغُّمُ۔ سخن نرم گفتن۔
اَلتَّهَلُّمُ۔ خرد مرد شدن و دندان۔
اَلتَّهَدُّمُ۔ ویران شدن و سخت خشمگین شدن
اَلتَّهَرُّمُ۔ شکستہ شدن و بانگ کردن بعد
اَلتَّهَشُّمُ۔ مہربانی کردن۔
اَلتَّهَضُّمُ۔ بیداد کردن و بیداد را گردن نہادن
اَلتَّهَقُّمُ۔ لقمہ بزرگ فرو بردن۔

التهکم خندستان کردن و دیران شدن
وسخت خشم گرفتن و تکبر کردن و سرود گفتن
التبطن کسی را در زیر آوردن و گردیدن در جراگاه
التشئین در دامن چیزی کرده در بر گرفتن تقلیل
تنین ای حمل التبان وهو الوعاء الذی تحمل
فیه الشیء بین یدیک۔
التجبن زفت شدن۔
التحزن اندوهگین شدن۔
التحصن حصار گرفتن وعفت نمودن
التدخن دود گن شدن۔
التدمن برسرگین شدن آب و جز آن۔
التدهن خویشتن را چرب کردن بروغن
وتمدهن الرجل اذا اخذ مدهنا۔
الترقن حنا در بستن خود را۔
التزجن الزجن۔
التسخن نیکو دیدن و نیکو یافتن یقال تسخنت
المال فرایت سخنا وحسنة۔
التسکن والتمسکن بیچاره شدن۔
التسمن فربه شدن وفی الحدیث قوم
یتسمنون ای تیکترون بما لیس فیهم من الخیر
ویدعون ما لیس فیهم من الشرف۔
التشجن بهم درشدن درخت۔
التشزن راست فرا ایستادن و اکسی

درخصومت وجز آن وفی الحدیث تشزنوا
ای تحرفوا وفی حدیث اخر وتشزنت باعنتها
ای استعدت بخیلها۔
التضمن درمیان خویش آوردن و یاری کسی را
التعسن دانستن یقال تعسن فلان اباه ای نزع الیه فی الشبه
التعکن واسکن شدن۔
التغضن التشنج۔
التفکن الندم علی ما فات۔
التقمن التوحی۔
التلهن اختر گولی کردن۔
التلبن التلجن وسنده شدن وتلجن
راسه ای غسله ولم ینق وسخه وتلجن القوم اذا
اخذوا الورق ودقوه وخلطوه بالنوی للابل
التلدن درنگ کردن
التلقن تلقین فاگرفتن۔
التلهن نلهاری کردن۔
التمعن وراندیشیدن و اقرار کردن وبسیار شدن
وفی الحدیث وتمعن علی بساطه ای تصاغر
وتذلک ماخوذ من المعن وهو الشیء القلیل
وقیل اعترف ماخوذ من امعن بحق ورده
تمعک علی بساطه۔
التمکن دست یافتن ویعدی بمن۔
التبله ابله شدن۔

اَلتَّسَفُّہُ۔ سفاہت نمودن وشتابیدن ویعدی بعلی وکسی را از چیزے فریفتن وجنبانیدن باد درخت را۔

اَلتَّشَہُّدُ۔ رسالہ دہ شدن وگرد گرفتن خورد نے دوجزآن

اَلتَّشَہُّلُ۔ مانند کردن ویعدی بالباء۔

اَلتَّغَنُّجُ۔ خویشتن بدیوانگی کاکیو فاساختن

اَلتَّفَقُّہُ۔ فقہ آموختن۔

اَلتَّفَکُّہُ۔ شگفتن نمودن ۔ شیخان بودن و برخورداری گرفتن ویعدی بالباء وفی الحدیث المتفکہین بالامہات یعنی الذین یشتہون من مجازین بہ۔

اَلتَّکَرُّہُ۔ روی ترش کردن۔

اَلتَّلَمُّہُ۔ سرگشتہ شدن یقال خرج یتلمہ اذا رکب راسہ لایدری این یتوجہ۔

اَلتَّمَدُّہُ۔ التمدح۔

اَلتَّنَبُّہُ۔ بیدار شدن۔

اَلتَّنَجُّہُ۔ النجہ۔

اَلتَّنَزُّہُ۔ دور شدن ہذا ہو الاصل ثم یقال خرجنا متنزہ اذا خرجوا الی البساتین

ومن المضاعف

اَلتَّحَبُّبُ۔ دوستی نمودن ویعدی بالی وسیراب شدن خر۔

اَلتَّرَبُّبُ۔ پروردن وفراہم آمدن۔

اَلتَّزَبُّبُ۔ التزبد فی الکلام۔

اَلتَّصَبُّبُ۔ ریختہ شدن۔

اَلتَّضَبُّبُ۔ فربہ شدن کودک۔

اَلتَّطَیُّبُ۔ تجشنگی کردن۔

اَلتَّلَبُّبُ۔ برہم نشستن۔

اَلتَّلَبُّبُ۔ سلاح پوشیدن فی الحدیث متلببًا بالسیف ای بالثوب ومعناہ متحزمًا بہ عند صدرہ

اَلتَّہَبُّبُ۔ پارہ پارہ شدن جامہ۔

اَلتَّشَتُّتُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلتَّعَتُّتُ۔ پیچیدن در سخن یقال تعتت فی کلامہ اذا لیستمر فیہ۔

اَلتَّفَتُّتُ۔ ریزہ ریزہ شدن۔

اَلتَّدَجُّجُ۔ سلاح تمام در پوشیدن۔

اَلتَّعَجُّجُ۔ پردہ دشدن خانہ۔

اَلتَّمَخُّخُ۔ مغز از استخوان بیرون کشیدن۔

اَلتَّبَدُّدُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلتَّحَرُّدُ۔ نوشیدن وشیر بستدن از پستان

اَلتَّخَدُّدُ۔ انبوہ گرفتن ولاغر شدن۔

اَلتَّرَدُّدُ۔ شد وآمد کردن ویعدی بالی

اَلتَّشَدُّدُ۔ بخیل شدن وسخت شدن۔

اَلتَّعَدُّدُ۔ زیادت آمدن در عدد۔

اَلتَّقَدُّدُ۔ شگافتہ شدن وپراگندہ شدن

اَلتَّلَدُّدُ۔ چپ وراست سرگشتہ نگریستن یقال تلددای تلیفت یمینًا وشمالًا اخذ من دین ای صفحۃ العنق

اَلتَّمَدُّدُ - میازیدن -
اَلتَّهَدُّدُ - التهدید فی الحدیث -
اَلتَّلَذُّذُ - خوش آمدن و یعدی بالباء -
اَلتَّزَرُّرُ - بابند مه شدن -
اَلتَّسَرُّرُ - التسری -
اَلتَّضَرُّرُ - بخور شدن -
اَلتَّقَرُّرُ - درست شدن خبر و قرار گرفتن
اَلتَّكَرُّرُ - مکرر شدن -
اَلتَّخَرُّزُ - پاره پاره شدن -
اَلتَّعَزُّزُ - عزیز شدن و سخت شدن و تنگ شدن سوراخ پستان اشتر -
اَلتَّقَزُّزُ - نفرت طبع نمودن از چیزے -
اَلتَّمَزُّزُ - اندک اندک مکیدن -
اَلتَّهَزُّزُ - جنبیدن -
اَلتَّجَسُّسُ - فی السر و التحسس فی الخبر خبر جستن -
اَلتَّدَسُّسُ - پنهان کردن -
اَلتَّقَصُّصُ - پرسیدن خبر -
اَلتَّرَشُّشُ - چکیدن و حل و انچه بدان مانند -
اَلتَّمَشُّشُ - انچه نرم باشد از استخوان بجائیدن و مغز آن در مزیدن -
اَلتَّقَصُّصُ - از پے فراشدن -
اَلتَّلَصُّصُ - دزدی کردن -

اَلتَّمَصُّصُ - اندک اندک مکیدن -
اَلتَّنَفُّضُ - اندک اندک گرفتن همه چیز یقال تبفضت عقی منه ای استنفدت قلیلا قلیلا
اَلتَّفَضُّضُ - پراگنده شدن -
اَلتَّمَضُّضُ - آب خورده هر دو لب را فشاردن فی الحدیث تمضمض ای بمض -
اَلتَّمَطُّطُ - التمدد -
اَلتَّلَعُّمُ - تناول الطعام و هو نبت ناعم فی اول ما یبدو و یقال منه تلعمت فابدلوا من العین الاخیرة یاء لکراهتهم تلت عینات -
اَلتَّخَفُّفُ - موزه در پا پوشیدن فی الحدیث و تخففت منای طلبت الخفة بتخلیفک ایای -
اَلتَّعَفُّفُ - عفت نمودن و بقیت شیر که در پستان باشد خوردن -
اَلتَّكَفُّفُ - کف پیش مردمان داشتن در کدیه فی الحدیث تیکففن الناس و فی حدیث آخر و کان الناس تیکفونه ای یاخذونه بالکف
اَلتَّلَفُّفُ - خویشتن در جامه پیچیدن -
اَلتَّحَقُّقُ - درست شدن و درست پنداشتن
اَلتَّرَقُّقُ - بخشائش نمودن و یعدی باللام
اَلتَّشَقُّقُ - شگافته شدن -
اَلتَّمَقُّقُ - اندک اندک مکیدن شراب یقال

تنقصت الشراب ای شربته شیئاً بعد شیئ۔

اَلتَّحَلُّكُ۔ بکسی والکوشیدن ویعدی بالباء

اَلتَّسَلُّتُ۔ التمتص۔

اَلتَّمَلُّكُ۔ بکیدن وستیهیدن غریم

فی الحدیث لا تمکوا علی غرمائکم ای لا تستقصوا

اَلتَّمَلُّلُ۔ ترشدن۔

اَلتَّجَلِّي۔ بر آمدن وگرفتن معظم ایقال

تجلی ای علاه وتجلل لدراهم ای اخذ الجلال

منها وتجلل لبس الجل۔

اَلتَّحَلُّلُ۔ استثنا کردن در سوگند بجلی

او استثنی بمعنی التحلل التقصی من عهدة الیمین

والخروج من حرمة ما الی ما یحل له شیء وقد یکون

ذلک مرة بالاستثناء مع العقد ومرة بالکفارة

عند الحنث

اَلتَّغَلْغُلُ۔ خلال کردن ورسیدن چیزے ومیان

گروہے در شدن وتخلل المطر اذا خص ولم یکن عاما

اَلتَّغَلْغُلُ۔ باز کردن۔

اَلتَّمَثُّلُ۔ فروتنی نمودن ویعدی باللام

اَلتَّسَلْسُلُ۔ از گروہی آمدن۔

اَلتَّعَلُّلُ۔ روزگار گذاشتن بچیزی بہانہ

کردن ویعدیان بالباء۔

اَلتَّغَلُّلُ۔ غالیہ بکار داشتن۔

اَلتَّصَلُّلُ۔ زنگ شدن تیغ۔

اَلتَّكَلُّلُ۔ گرد در آمدن۔

اَلتَّمَلُّلُ۔ التململ۔

اَلتَّهَلُّلُ۔ کشاد وروی شدن وریزان شدن

اشک ودرخشان شدن میغ بہ برق۔

اَلتَّحَمُّمُ۔ درگرمابہ شدن۔

اَلتَّذَلُّمُ۔ ننگ داشتن ویعدی بمن۔

اَلتَّشَمُّمُ۔ بوئیدن بہ درنگ۔

اَلتَّعَمُّمُ۔ عمامہ در سر بستن وعم خواندن۔

اَلتَّقَمُّمُ۔ غاشیہ روبی کردن یعنی خانہ روفتن

اَلتَّهَلُّمُ۔ طلب کردن۔

اَلتَّجَنُّنُ۔ خویشتن را فراساختن بہ دیوانگی۔

اَلتَّحَنُّنُ۔ بخشودن ویعدی بعلی۔

اَلتَّشَنُّنُ۔ خشک شدن پوست وکہنہ شدن مشک

اَلتَّفَنُّنُ۔ نوع نوع شدن۔

ومن المعتل الواوی

اَلتَّوَثُّبُ۔ مستولی شدن بر چیزی بظلم۔

اَلتَّوَلُّجُ۔ الولوج۔

اَلتَّوَهُّجُ۔ افروختہ شدن آتش۔

اَلتَّوَنُّخُ۔ اندک خوردن از شراب وشتاخ

در گردن افگندن وربما قالوا توخ بتوبہ وبسیفہ

اَلتَّوَشُّحُ۔ حمائل در افگندن فی الحدیث یتوشح ای یلتفع

اَلتَّوَضُّحُ۔ بجای آوردن وہویدا شدن۔

اَلتَّوَسُّنُ۔ شوخگن شدن۔

اَلتَّوَجُّدُ - اندوہگین شدن -
اَلتَّوَحُّدُ - یگانہ شدن و توحدہ اللہ بعصمتہ
ای عصمہ ولم یکلہ الی غیرہ -
اَلتَّوَدُّدُ - باب آمدن و گلگون شدن و تودد
الخیل لبلدۃ ای تدخلتہا -
اَلتَّوَسُّدُ - چیزیرا بالش کردن فی الحدیث
لایتوسد القران یکون ہذا مدحا ویکون ذما
فالمدح انہ لاینام اللیل عن القران فیکون
القران متوسدا معہ لم یتجد بہ والذم انہ لایحفظ
من القران شیئا فاذا نام لم یتوسد معہ القران
اَلتَّوَطُّدُ - الثبات -
اَلتَّوَعُّدُ - بیم کردن -
اَلتَّوَقُّدُ - افروختہ شدن آتش -
اَلتَّوَكُّدُ - استوار شدن -
اَلتَّوَلُّدُ - پدید آمدن چیزی از چیزے
اَلتَّوَنُّرُ - وزیری کردن -
اَلتَّوَعُّرُ - درشت شدن راہ -
اَلتَّوَفُّرُ - حق کسے و باحق چیزی تمام بدادن
اَلتَّوَقُّرُ - وقار نمودن -
اَلتَّوَكُّرُ - پیر شدن -
اَلتَّوَجُّزُ - التنجز -
اَلتَّوَهُّنُ - وطی البعیر المثقل -
اَلتَّوَجُّسُ - بیم اندر دل داشتن و بترسیدن

اَلتَّوَدُّسُ - الایداس -
اَلتَّوَهُّشُ - مشی المثقل -
اَلتَّوَحُّشُ - درم شدن و تہی شدن شکم
اَلتَّوَقُّشُ - خبیدن -
اَلتَّوَقُّصُ - نزو الفرس مع مقاربۃ
الخطو وہو فی الحدیث -
اَلتَّوَرُّطُ - در ہلاکت افتیدن -
اَلتَّوَسُّطُ - درمیان چیزی شدن و میانجی کردن
اَلتَّوَجُّعُ - بخشودن و اندوہ نمودن -
اَلتَّوَدُّعُ - درمیدع نگاہداشتن و در حمایت
خود داشتن فی الحدیث فقد تودع منہم ای کفوا
وما استحقوہ من المعاصی حیث یضروا فیہا فاستجیبوا
العقوبۃ فیعاقبوا واصلہ من التوديع وہو الترک
اَلتَّوَرُّعُ - پرہیزگاری نمودن -
اَلتَّوَدُّعُ - وداع کردن و وداع شدہ شدن -
اَلتَّوَسُّعُ - فراخی کردن و فراخ نشستن
توسعت الغنم فی الجبل ذا امر تقت فیہ ترعاہ
اَلتَّوَقُّعُ - چشم داشتن -
اَلتَّوَذُّفُ - التبختر وقیل الاسراع -
اَلتَّوَشُّفُ - پوست از چیزی واشدن
اَلتَّوَقُّفُ - درنگ کردن در چیزے
اَلتَّوَكُّفُ - چشم داشتن -
اَلتَّوَثُّبُ - باستواری فراگرفتن و یعدی بفی

اَلتَّوَرُّكُ - برسرین نشاندن پا در کودک را
و بریک سرین خفتن و بریک سرین نشستن
در زین قال الازہری التورک فی الصلوٰۃ
ضربان احدہما سنۃ والآخر مکروہ اما السنۃ
فان یحنی رجلیہ فی التشہد الاخیر ویلزق فخذہ
بالارض واما المکروہ فہو ان یضع یدیہ علی
ورکیہ فی الصلوٰۃ وہو قائم وقد نہی عنہ وکان
مجاہد الایری باسا بتورک الرجل علی رجلہ
الیمنی فی الارض المستحیلۃ فی الصلوٰۃ قال
ابو عبیدۃ معناہ وضع الورک علیہا وفی
حدیث کرہ ان یسجد الرجل متورکا یعنی ان
یرفع ورکہ اذا سجد حتی تفحش فی ذلک وقیل
ان یلصق الیتیہ بعقبیہ فی السجود قائما فاما حدیث
ابراہیم انہ کان یکرہ التورک فی الصلوٰۃ فانما
یرید وضع الیتین او احدیہما علی الارض -

اَلتَّوَسُّلُ - نزدیک جستن و بعدی طلبی و زدیدن

اَلتَّوَحُّلُ - بگیلہ فاچیزی رسیدن و بعدی طلبی

اَلتَّوَعُّلُ - التوقل -

اَلتَّوَغُّلُ - دور در شدن در زمین -

اَلتَّوَقُّلُ - برکوہ شدن فی الحدیث
ازرع لیس بلبد فیتوقل التوقل
الاسراع وقیل الاسراع اذا صعد فی الجبل

اَلتَّوَكُّلُ - اعتماد بر کسی کردن و بعدی
بعلی فی الحدیث کیف ہذا اذا اتاک ملکان فہبا لملک فی قبرک

اَلتَّوَہُّلُ - تعریض کردن و سخن سربستہ گفتن یا کسی
نادر غلط افتد یقال توہلت فلانا اذا جعلت ذلک فی ظنہ

اَلتَّوَخُّمُ - ناگوار آمدن -

اَلتَّوَرُّہُ - براماہیدن -

اَلتَّوَسُّحُ - فرست بردن و سمہ بر کردن
وتوسم الرجل طلب کالارالوسمی فی الحدیث
الشیخ المتوسم ای المتحلی بسمۃ الشیوخ -

اَلتَّوَضُّمُ - مجامعت کردن -

اَلتَّوَغُّمُ - خشم گرفتن -

اَلتَّوَقُّمُ - گستن -

اَلتَّوَہُّمُ - گمان بردن -

اَلتَّوَمُّنُ - گشنی کردن فحل ناقہ خوابیدہ را
قولہم تومنہا ای اتیہا وہی نائمۃ یرید وقع
اتیان الفحل الناقۃ -

اَلتَّوَطُّنُ - جای گرفتن -

اَلتَّوَغُّنُ - بغایت فربہ شدن -

اَلتَّوَكُّنُ - التمکن -

اَلتَّوَہُّنُ - سست شدن -

اَلتَّوَجُّہُ - روی فراچیزی کردن ومنہ
المثل الاحمق ما یتوجہ ای ما یحسن ان یاتی
لفائط و بیرون شدن والباب یدل علی
مقابلۃ الشیٔ -

اَلتَّوَلُّہ۔ الایلاء

ومن المفیف المقرون

اَلتَّوَجِّیُ۔ الوجی۔

اَلتَّوَجِّیُ۔ تشافتن۔

اَلتَّوَخِّیُ۔ حسبن فی الحدیث فتوخیا الاقصد الحق

اَلتَّوَفِّیُ۔ تمام شدن و جان برداشتن تعالی توفی فلان وتوفی اذا مات فمن قال توفی فمعناہ قبض واخذ ومن قال توفی فمعناہ توفی اجلہ استوفی اکلہ وعمرہ علی ہذا توجہ قراءۃ من قرأ یتوفون بفتح الیاء۔

اَلتَّوَقِّیُ۔ حذر کردن۔

اَلتَّوَلِّیُ۔ برگشتن ویعدی بعن ومنہ تم تولیتم وان تولوا ودوستی داشتن باکسی ومنہم من یتولہم منکم وبکار کسی قیام کردن ومنہ والذی کبرہ منہم وولایت دادن عن ابی زید فلان یتمولی علینا ای یروم ان یکون مولیً

ومن المعتل الیائی

اَلتَّیَسُّرُ۔ آسان شدن ویعدی باللام۔

اَلتَّیَقُّظُ۔ بیدار شدن۔

اَلتَّیَمُّمُ۔ قصد کردن وہذا ہو الاصل ثم کثر استعمالہم لہذہ الکلمۃ حتی صار التیمم مسح الوجہ والید بالتراب۔

اَلتَّیَقُّنُ۔ بیگمان شدن۔

اَلتَّیَمُّنُ۔ بفرخندگی گرفتن والتیمن التنسب الی الیمن ایضاً۔

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّبَوُّبُ۔ دربان گرفتن۔

اَلتَّحَوُّبُ۔ التجوع التحزن از گناہ پرہیزیدن وتحریر القار الحوب عن النفس۔

اَلتَّصَوُّبُ۔ نشیب فرو شدن۔

اَلتَّقَوُّبُ۔ پوست شدن وچیزی از بن کندہ شدن وشگافتہ شدن خایۂ مرغ۔

اَلتَّحَوُّتُ۔ کم کردن۔

اَلتَّنَوُّتُ۔ فرو شدن و در شدن والتقوت علیہ فی مالہ ای فات بہ۔

اَلتَّقَوُّتُ۔ قوت گرفتن۔

اَلتَّبَوُّحُ۔ التکشف فی البرق۔

اَلتَّتَوُّجُ۔ تاج بر سر نہادن۔

اَلتَّزَوُّجُ۔ زن کردن وشوکردن ویعدی بنفسہ وازدشنود یعدونہ بالباء۔

اَلتَّعَزُّجُ۔ کژ شدن۔

اَلتَّرَوُّحُ۔ شبانگاہ رفتن وبمروحہ باد کردن وبرگ بیاوردن درخت در خریف و دراز شدن نبات از آب بسی چیز بر افراگرفتن

اَلتَّصَوُّحُ۔ خشک شدن گیاہ وشگافتہ شدن موے وجز آن۔

اَلتَّطَوُّحُ - ہلاک شدن و سرگشتہ شدن -
تنوح النفس اذا تحرک وہو متدل -
اَلتَّجَوُّحُ - رسیدہ شدن چاہ -
اَلتَّنَوُّخُ - در زیر افگندن نخل مادہ را -
اَلتَّزَوُّدُ - توشہ برداشتن -
اَلتَّفَقُّہُ - فہمیدن و فقیہ شدن
فی الحدیث تفقہوا قبل ان تسودوا ای تعلموا
قبل ان تتزوجوا فتصیروا ارباب بیوت -
اَلتَّغَوُّدُ - غوی گرفتن -
اَلتَّھَوُّدُ - ہود شدن و توبہ کردن -
اَلتَّشَوُّذُ - عمامہ در سر بستن -
اَلتَّعَوُّذُ - باز داشت خواستن و پناہی بالی
اَلتَّجَوُّرُ - بر پہلوی افتیدن و سرگشتہ شدن در کار
اَلتَّسَوُّرُ - بدیوار بر شدن و دست رنجن
در دست کردن -
اَلتَّشَوُّرُ - تشویر خوردن -
اَلتَّصَوُّرُ - صورت شدن چیزی صورت
کردن با خویشتن و صورت بستن و طعنہ فتصور
ای مال للسقوط -
اَلتَّضَوُّرُ - بر خویشتن پیچیدن از گرسنگی یا از درد
اَلتَّعَوُّرُ - عاریت گرفتن و ہمچنگونہ نوبت گرفتن خبر را
یقال ہم یتعورون الواری بینہم ای یتداولون
اَلتَّفَوُّرُ - چشم دور فرو شدن -

اَلتَّکَوُّرُ - بر پہلو افتیدن -
اَلتَّمَوُّرُ - گردیدن و بفتیدن موئے -
اَلتَّنَوُّدُ - از دور باتش نگریستن و آہنگ کار داشتن
اَلتَّھَوُّرُ - رسیدہ شدن و در کار شروع کردن
بیباک وار و تہور اللیل ای مضی اکثرہ -
اَلتَّحَوُّزُ - آسان و اگرفتن و بجاز سخن گفتن
و بعد یان بغی و یقال اللھم تحوز عنی و تجاوز عنی
بمعنی التجوز فراہم آمدن و بر خویشتن پیچیدن
و از سوی کہ باشی بسوئے دیگر گردیدن در جنگ
اَلتَّلَوُّمُ - فراہم آمدن -
اَلتَّحَوُّسُ التشمر والاقامۃ مع ارادۃ السفر
وذلک ذاعرض لہ ما یشغلہ فی الحدیث فجعل
یتحوس فی الکلام ای یتاہب ویتردد فیہ -
اَلتَّطَوُّسُ - التزین -
اَلتَّقَوُّسُ - کمان در بازو افگندن و بمزہ در آمدن
اَلتَّحَوُّشُ - دور شدن -
اَلتَّشَوُّشُ - بشولیدہ شدن -
اَلتَّھَوُّشُ - الہوش -
اَلتَّحَوُّصُ - التقوج وتخوص منہ ای خذ
منہ الشیء بعد الشیء -
اَلتَّعَوُّضُ - عوض خواستن -
اَلتَّقَوُّضُ - بیفتادن خانہ و برکندہ شدن
وتقوضت الخلق والصفوف انتقضت وتفرقت

والحلق جمع خلقة من الناس فی الحدیث وہی تقوض ای تحیی وتذھب ولا تقر۔

اَلتَّعَوُّطُ۔ الاعتیاط۔

اَلتَّغَوُّطُ۔ حدث کردن۔

اَلتَّجَوُّعُ۔ تعمد الجوع۔

اَلتَّنَوُّعُ۔ التنقص۔

اَلتَّرَوُّعُ۔ التفزع۔

اَلتَّصَوُّعُ۔ پراگندہ شدن وخشک شدن گیاہ

اَلتَّضَوُّعُ۔ بوی خوش دمیدن۔

اَلتَّطَوُّعُ۔ تکلف الاستطاعۃ وچیزیکہ فریضہ نباشد کردن ویعدی بالباء۔

اَلتَّکَوُّعُ۔ فرو دہ دست از سوی انگشت ستبرگ کثر شدن وہو فی الحدیث۔

اَلتَّنَوُّعُ۔ نوع نوع شدن۔

اَلتَّھَوُّعُ۔ قی کردن۔

اَلتَّبَوُّعُ۔ شوریدہ شدن خون ویعدی بالباء

اَلتَّجَوُّفُ۔ درمیان چیزی شدن۔

اَلتَّجَوُّفُ۔ از کنارہ چیزی بکاستن۔

اَلتَّخَوُّفُ۔ بترسیدن ویعدی بعلی وکم کردن

اَلتَّشَوُّفُ۔ خویشتن را بیاراستن وچشم داشتن ویعدی بالی۔

اَلتَّطَوُّفُ۔ گرد برآمدن تکوف الرمل والقوم ای استدار وتکوف الرجل ذا تشبہ باھل الکوفۃ او تنسب الیھم۔

اَلتَّذَوُّقُ۔ پارہ پارہ کشیدن چیز را یقال تذوقتہ ای ذقتہ شیئاً بعد شیئ۔

اَلتَّسَوُّقُ۔ بازار بستن خرید وفروخت کردن

اَلتَّشَوُّقُ۔ آرزومند شدن آرزومند نمودن ویعدی بالی۔

اَلتَّطَوُّقُ۔ طوق در گردن خویش کردن

اَلتَّعَوُّقُ۔ التبطء۔

اَلتَّفَوُّقُ۔ فواق فواق مکیدن بچہ شیر را یقال تفوق الابن ای شرب فواقا وفی الحدیث اما انا فاتفوقہ تفوق اللبن ای لا اقرارورد من القرآن بمرۃ ولکنی اقرارمنہ شیئاً بعد شیئ فی انار اللیل والنہار ماخوذ من فواق الناقۃ

اَلتَّنَوُّقُ۔ التانق وبالفصل العرب لا یقول تنوق

اَلتَّسَوُّكُ۔ مسواک کردن۔

اَلتَّشَوُّكُ۔ بانوار شدن۔

اَلتَّھَوُّكُ۔ سرگشتہ شدن والوقوع فی الشیئ بقلۃ مبالاۃ۔

اَلتَّنَوُّلُ۔ از دگر گرفتن بدشنام وقہر زدن یقال تنول علیہ القوم ای علوہ بالشتم والضرب۔

اَلتَّحَوُّلُ۔ از جای بجای شدن ویعدی بعن وبپشتوارہ برگرفتن ومحیلہ کردن واحوال کسے طلب کردن وہنا فی الحدیث۔

اَلتَّحَوُّلُ۔ تعہد کردن و راست چیزی بردن در کسے
اَلتَّطَوُّلُ۔ فضل کردن و یعدی بالعلی۔
اَلتَّغَوُّلُ۔ از حال بگردیدن و فی الحدیث
اذا تغولت الغیلان۔
اَلتَّقَوُّلُ۔ سخن فرا یافتن بر کسے۔
اَلتَّمَوُّلُ۔ مالدار شدن۔
اَلتَّسَوُّمُ۔ خویشتن را نشان کردن در جنگ
اَلتَّلَوُّمُ۔ درنگ کردن و چشم داشتن و فی
الحدیث والشباب المتلوم ای الذی یاتی
القبیح فحیر الدائمۃ۔
اَلتَّحَوُّنُ۔ کم کردن و تعہد کردن۔
اَلتَّصَوُّنُ۔ تکاف الصیانۃ۔
اَلتَّکَوُّنُ۔ ہست شدن۔
اَلتَّلَوُّنُ۔ رنگ برنگ شدن۔
اَلتَّشَوُّهُ۔ گوسپند صید کردن و یقال للاشوہ
ملی اے لاتقل ما احسنک فتصیبنی بعین وتشوہ له
ای تنکرہ له وتغول۔
اَلتَّفَوُّهُ۔ سخن گفتن فی الحدیث فلما تفوہ البقیع
ای دخل فم البقیع۔

ومن الاجوف الیائی

اَلتَّطَیُّبُ۔ خویشتن را خوشبوی کردن۔
اَلتَّعَیُّبُ۔ عیب کردن۔
اَلتَّغَیُّبُ۔ غائب شدن۔
اَلتَّهَیُّبُ۔ ترسیدن یقال تهیبت الشیٔ
وتهیبنی الشیٔ ای خفتہ وخوفنی شکوہ داشتن
اَلتَّرَیُّثُ۔ درنگ کردن۔
اَلتَّمَیُّثُ۔ نرم شدن زمین۔
اَلتَّهَیُّجُ۔ برخاستن با دو گرد و انچہ بدان ماند
اَلتَّصَیُّحُ۔ التصوح۔
اَلتَّغَیُّمُ۔ تنگ گردیدن تیر و پوشیدن شیر آمیختہ
فی الحدیث الا متغیضا ہو الذی یرد الحوض
آخر الناس بعد ما شرب ما الحوض الا قلیلا مختلطا
بغیرہ واصلہ من الغیض والغیاض وہو اللبن
الذی مزج بالماء حتی کاد ینقلب سوادا لما ریاضہ
اَلتَّطَیُّحُ۔ التطوح۔
اَلتَّغَیُّمُ۔ ریم گرفتن۔
اَلتَّشَیُّخُ۔ پیری نمودن۔
اَلتَّطَیُّمُ۔ آلودہ شدن۔
اَلتَّزَیُّدُ۔ در سخن افزونی کردن و گران شدن
نرخ والتزید فی السیر فوق العنق۔
اَلتَّصَیُّدُ۔ الصید۔
اَلتَّقَیُّدُ۔ خرامیدن۔
اَلتَّقَیُّدُ۔ خویشتن را بند کردن۔
اَلتَّحَیُّرُ۔ سرگشتہ شدن و تحیر المکان بالمارای استلا
اَلتَّحَیُّرُ۔ برگزیدن۔
اَلتَّدَیُّرُ۔ سرای گرفتن۔

التَّصَيُّرُ - مانا شدن و مشابہ گردیدن بکسی یقال تصیر فلان اباہ اذا نزع الیہ فی النسبہ -

التَّطَيُّرُ - فال بد گرفتن و یعدی بالباء و بمن و بالی

التَّغَيُّرُ - از حال بگشتن و یعدی بعن -

التَّهَيُّزُ - رہیدہ شدن -

التَّحَيُّزُ - برخویشتن بچیدن یقال مالک تحیز الحیۃ و قال سیبویہ ہو تفعیل من حزت الشیٔ -

التَّمَايُزُ - از یکدیگر جدا شدن -

التَّقَايُسُ - التشبہ بقیس و التمسک بسببہ اما حلف و جوار او ولاء -

التَّكَيُّسُ - زیرکی نمودن -

التَّمَيُّسُ - خرامیدن -

التَّجَيُّشُ - شوریدن چیزے فی الحدیث فتجیشت انفس الصحابۃ منہ ای جاشت و جیشت و روی ایضا بالحاء و معناہ نفرت

التَّعَيُّشُ - بجیلہ زیستن -

التَّحَيُّضُ - حائض شدن و تحیضت اے قعدت ایام حیضہا عن الصلوٰۃ فی الحدیث تحیضی فی علم اللہ شتاء و سبعا -

التَّقَيُّضُ - ماندگی کردن بکسی بیوفتیدن دیوار و پارہ پارہ شدن خایہ مرغ -

التَّغَيُّطُ - الاغتیاط -

التَّغَيُّظُ - خشم گرفتن -

التَّقَيُّظُ - القیظ -

التَّرَيُّعُ - آمد و شد کردن مائع -

التَّشَيُّعُ - دعوی شیعہ کردن -

التَّصَيُّعُ - خشک شدن گیاہ -

التَّضَيُّعُ - التضوع -

التَّمَيُّعُ - روان شدن و گداختن یقال تمیع الشیٔ اذا جری علی وجہ الارض -

التَّبَيُّغُ - التبوغ -

التَّزَيُّغُ - التزین -

التَّخَيُّفُ - التحوف -

التَّصَيُّفُ - تابستان جای مقام کردن -

التَّضَيُّفُ - مہمان شدن و بخشیدن -

التَّعَيُّفُ - چسپیدن -

التَّهَيُّفُ - باگرم مقام کردن -

التَّرَيُّقُ - در فشیدن سراب -

التَّزَيُّقُ - التزین -

التَّخَيُّلُ - خیال بستن یقال تخیلت فتخیل لی و سزاوار شدن آسمان بباریدن و تخیلت علی الرجل اذا اخترتہ و تفرست فیہ الخیر

التَّزَيُّلُ - پراگندہ شدن -

التَّغَيُّلُ - انبوہ شدن درخت -

التَّقَيُّلُ - اقتدا کردن و ماندگی کردن بکسے و شراب خوردن وقت قیلولہ -

التَّخَوُّلُ۔ تعہد کردن و ترسیدن چیزی بردن در کسے
التَّطَوُّلُ۔ فضل کردن و بعدی بالعلی۔
التَّغَوُّلُ۔ از حال بگردیدن و فی الحدیث
اذا تغولت الغیلان۔
التَّقَوُّلُ۔ سخن فرایافتن بر کسے۔
التَّمَوُّلُ۔ مالدار شدن۔
التَّسَوُّمُ۔ خویشتن را نشان کردن در جنگ
التَّلَوُّمُ۔ درنگ کردن و چشم داشتن و فی
الحدیث والشباب المتلوم ای الذی یاتی
القبیح فیحد الدائمۃ۔
التَّحَوُّنُ۔ کم کردن و تعہد کردن۔
التَّصَوُّنُ۔ تکاف الصیانۃ۔
التَّکَوُّنُ۔ ہست شدن۔
التَّلَوُّنُ۔ رنگ بر رنگ شدن۔
التَّشَوُّہُ۔ گوسپند سید کردن و یقال للشوہ
ملی اے لاتقل ما احسنک فتصیبنی بعین وتشوہ لہ
ای تنکرہ لہ وتغول۔
التَّفَوُّہُ۔ سخن گفتن فی الحدیث فاما تفوہ البقیع
ای دخل فم البقیع۔

ومن الاجوف الیائی

التَّطَیُّبُ۔ خویشتن را خوشبوی کردن۔
التَّعَیُّبُ۔ عیب کردن۔
التَّغَیُّبُ۔ غائب شدن۔
التَّہَیُّبُ۔ ترسیدن یقال تہیبت الشیٔ
وتہیبنی لشیٔ ای خفتہ وخوفنی وشکوہ داشتن
التَّرَیُّثُ۔ درنگ کردن۔
التَّمَیُّثُ۔ نرم شدن زمین۔
التَّہَیُّجُ۔ برخاستن با دو گرد وانچہ بدان ماند
التَّصَیُّحُ۔ التصوح۔
التَّغَیُّمُ۔ تنگ گردیدن شیر و پوشیدن شیر آمیختہ
فی الحدیث الا متغیضا ہو الذی یرد الحوض
آخر الناس بعد ما شرب ما رالحوض الا قلیلا مختلطا
بغیرہ واصلہ من الغیض والغیاض وہو الاجمۃ
الذی مزج بالماء حتی کاد ینقلب سوادا الماء بیاضہ
التَّلَیُّحُ۔ التطوح۔
التَّلَیُّثُ۔ بیم گرفتن۔
التَّشَیُّخُ۔ پیری نمودن۔
التَّطَیُّنُ۔ آلودہ شدن۔
التَّزَیُّدُ۔ در سخن افزونی کردن و گران شدن
نرخ والتزید فی السیر فوق العنق۔
التَّصَیُّدُ۔ الصید۔
التَّغَیُّدُ۔ خرامیدن۔
التَّقَیُّدُ۔ خویشتن را بند کردن۔
التَّحَیُّرُ۔ سرگشتہ شدن و تحیر المکان بالمارای امتلا
التَّخَیُّرُ۔ برگزیدن۔
التَّدَبُّرُ۔ سرای گرفتن۔

التَّصَيُّرُ۔ مانا شدن و متابہ گردیدن بکسی یقال تصیر فلان اباہ اذا نزع الیہ فی النسب۔

التَّطَيُّرُ۔ فال بد گرفتن و بعدی بالباء و بمن و بالی

التَّغَيُّرُ۔ از حال بگشتن و یعدی بالی بعن۔

التَّهَيُّزُ۔ ریہیدہ شدن۔

التَّحَيُّزُ۔ برخویشتن پیچیدن یقال مالک تحیز الحیۃ و قال سیبویہ ہو تفعیل من حزت الشئ

التَّمَايُزُ۔ از یکدیگر جدا شدن۔

التَّقَيُّسُ۔ التشبہ بقیس والتمسک بمذہبہ بسبب اما حلف او جوار او ولاء۔

التَّكَيُّسُ۔ زیرکی نمودن۔

التَّمَيُّسُ۔ خرامیدن۔

التَّجَيُّشُ۔ شوریدن چیزے فی الحدیث فتجیشت النفس الصحابۃ منہ ای جاشت وہیجت وروی ایضا بالحاء ومعناہ نفرت

التَّعَيُّشُ۔ بجیلہ زیستن۔

التَّحَيُّضُ۔ حائض شدن و تحیضت اے قعدت ایام حیضہا عن الصلوٰۃ فی الحدیث تحیضی فی علم اللہ شتا او سبعا۔

التَّقَيُّضُ۔ مانندگی کردن بکسی بوفتیدن دیوار و پارہ پارہ شدن خایہ مرغ۔

التَّغَيُّطُ۔ الاغتیاط۔

التَّغَيُّظُ۔ خشم گرفتن۔

التَّقَيُّظُ۔ القیظ۔

التَّرَيُّعُ۔ آمد و شد کردن مائع۔

التَّشَيُّعُ۔ دعوی شیعہ کردن۔

التَّصَيُّحُ۔ خشک شدن گیاہ۔

التَّضَيُّعُ۔ التفوع۔

التَّمَيُّعُ۔ روان شدن و گداختن یقال تمیع الشئ اذا جری علی وجہ الارض۔

التَّتَيُّعُ۔ التبوع۔

التَّزَيُّغُ۔ التزین۔

التَّخَيُّفُ۔ التحوف۔

التَّصَيُّفُ۔ تابستان جای مقام کردن۔

التَّضَيُّفُ۔ مہمان شدن و بخشیدن۔

التَّعَيُّفُ۔ چسپیدن۔

التَّهَيُّفُ۔ باکرم مقام کردن۔

التَّرَيُّقُ۔ درفشیدن سراب۔

التَّزَيُّقُ۔ التزین۔

التَّخَيُّلُ۔ خیال بستن یقال تخیلت فتخیل لی و سزاوار شدن آسمان بباریدن و تخیلت علی الرجال اذا اخترتہ و تفرست فیہ الخیر۔

التَّزَيُّلُ۔ پراگندہ شدن۔

التَّغَيُّلُ۔ انبوہ شدن درخت۔

التَّقَيُّلُ۔ اقتدا کردن و مانندگی کردن کسے و شراب خوردن وقت قیلولہ۔

اَلتَّكَيُّلُ۔ التكلی۔
اَلتَّهَيُّلُ۔ ریہیدہ شدن۔
اَلتَّخَيُّمُ۔ خیمہ زدن۔
اَلتَّشَيُّمُ۔ آتش بجای در نشدن۔
اَلتَّعَيُّمُ۔ میغ ناک شدن۔
اَلتَّبَيُّنُ۔ بجای آوردن ہویدا شدن و رنگ کردن
اَلتَّحَيُّنُ۔ ہنگام جستن یقال تحین الوارش اذا انتظر وقت الاکل لیدخل فی الحدیث تحینوا لنوکم التحین ان تجلبہا مرۃ واحدۃ وتمت معلوم
اَلتَّدَيُّنُ۔ دین دار شدن و یعدی بالباء دوام خواستن
اَلتَّزَيُّنُ۔ آراستہ شدن و یعدی بالباء۔
اَلتَّغَيُّنُ۔ نسیہ فاشتن وان یکون فی الجلد دوائر رقیقۃ وذلک عیب فیہ وبجشم کردن وتعین علیہ الشئی لزمہ بعینہ۔
اَلتَّقَيُّنُ۔ آراستہ شدن۔
اَلتَّلَيُّنُ۔ نرمی کردن و یعدی باللام۔
اَلتَّرَيُّهُ۔ آمد و شد کردن میغ و کوراب۔

ومن الناقص

اَلتَّجَنِّی۔ خبا کردن۔
اَلتَّرَبِّی۔ پروردن۔
اَلتَّزَبِّی۔ گولی ساختن صیاد خویشتن را تا در انجا پنہان شود۔
اَلتَّصَبِّی۔ دل ببردن۔
اَلتَّقَبِّی۔ قبا پوشیدن۔
اَلتَّكَبِّی۔ الاکتبار
اَلتَّهَبِّی۔ افشاندن دست و فارغ شدن از کار فی الحدیث جاء تہبی ای ینفض مذرویہ۔
اَلتَّشَتِّی۔ زمستان جای مقام کردن و یعدی بالباء
اَلتَّعَتِّی۔ نافرمانی کردن۔
اَلتَّفَتِّی۔ جوانمردی برزیدن و جوانمردی نمودن
اَلتَّمَتِّی۔ فی نزع القوس مد الصلب۔
اَلتَّنَحِّی۔ التعمد والتحری والاقامۃ بالمکان ایضا والایلاع بالشئی واللزوم لہ فی الحدیث تنحی باندک روزگار گذاشتن۔
اَلتَّهَجِّی۔ بہجا کردن سخون۔
اَلتَّدَحِّی۔ الانبساط۔
اَلتَّرَحِّی۔ گرد شدن۔
اَلتَّضَحِّی۔ چاشت خوردن۔
اَلتَّلَحِّی۔ دستار در سر بستن چنانکہ زیر زنخ در آرد
اَلتَّنَحِّی۔ بیکسوی نشستن فی الحدیث فتنحی قبل وجہہ معناہ قصد الجہۃ التی الیہا وجہہ من لک او نحو الشئی انحوہ۔
اَلتَّسَحِّی۔ تکلف کردن در سخا و ہو یعدی بالعلی
اَلتَّنَحِّی۔ بیزار شدن۔
اَلتَّبَدِّی۔ ببادیہ مقیم شدن و پدید آمدن چیزے
اَلتَّحَدِّی۔ نبرد کردن با کسی۔

اَلتَّرَدِّیُ - رذابر افگندن ہلاک شدن و از جائے
در افتادن یا در چاہی افتادن -
اَلتَّسَدِّیُ - بر روز چیزے شدن -
اَلتَّصَدِّیُ - پیش شدن یقال تصدی له
ای تعرض وہو الذی تستشرفه ناظرا الیه -
اَلتَّعَدِّیُ - فاگذشتن را فروگذاشتن بر کسے
اَلتَّغَدِّیُ - چاشت خوردن -
اَلتَّنَدِّیُ - التسخی وجرا کردن انستر میان نہل
وعلل فی الحدیث لم تنبذ یقال ما ندیت بشئی تکرهه
ای ما احببت وما ندیت هذا الامر ای ما قربته -
اَلتَّبَرِّیُ - التصدی والتعرض -
اَلتَّحَرِّیُ - رای صواب تر جستن ومنه قوله
فاولئک تحروا رشدا ای توخوا وعمدوا و
درنگ کردن -
اَلتَّدَرِّیُ - فریفتن وموی فرو کردن زن -
اَلتَّذَرِّیُ - بر زور چیزی شدن والتزوج
فی اشراف القوم -
اَلتَّزَرِّیُ - الزراية -
اَلتَّسَرِّیُ - سریت خریدن یقال تسری
الرجل واصله تسرر من السرور هو النکاح -
او ضد العلانیة او السرور فابدلوا من احدی
الرآت یاء وقیل لیس اصله وهی بدل من
الواو فی السرو والشرف وهذا القول اصح لقولهم

تسریا وا لا تقولون تسررها وتکلف التسرر ایضا
فی الحدیث یرد تسریهم المتسری الذی یخرج
فی السریة باذن الامام وفی حدیث آخر الیوم
تسرون الی یقال تسریکم -
اَلتَّشَرِّیُ - خوارج شدن -
اَلتَّعَرِّیُ - برہنہ شدن -
اَلتَّفَرِّیُ - واشگافتہ شدن و واشدن -
اَلتَّقَرِّیُ - ازبے فراشدن -
اَلتَّهَرِّیُ - بعصا زدن -
اَلتَّعَزِّیُ - تیکبالی کردن انتساب کردن
اَلتَّنَزِّیُ - التوثب والتسرع -
اَلتَّحَسِّیُ - آشامیدن بدرنگ -
اَلتَّکَسِّیُ - گلیم پوشیدن -
اَلتَّرَشِّیُ - نرمی کردن بایکدیگر -
اَلتَّعَشِّیُ - شام خوردن -
اَلتَّغَشِّیُ - پوشیدہ شدن ومجامعت کردن
ومنه فلما تغشاها -
اَلتَّفَشِّیُ - فراخ شدن وتباہ شدن ریش
اَلتَّمَشِّیُ - برفتن تمشیت شراب او انچہ بدان ماند ذرا ذرا
اَلتَّقَضِّیُ - از دشواری وتنگی بیرون آمدن
وگونست از استخوان باز شدن -
اَلتَّقَصِّیُ - الاستقصاء فی الحدیث تقصیتها
ای صرت فی اقصیها -

اَلتَّنَصِّیْ۔ موی شانہ کردن وہو فی الحدیث والتزوج فی خیار القوم۔

اَلتَّرَضِّیْ۔ خشنود کردن بسیار از جہد۔

اَلتَّفَضِّیْ۔ پراگندہ شدن وایضا بمعنی اخر یقال تفضیت من الفضۃ واصلہ تفضضت۔

اَلتَّقَضِّیْ۔ از ہوا در آمدن باز وانچہ بدان ماند واصل ہذا التقضض قابدل من احد الضادات یا دو سپری شدن۔

اَلتَّمَنِّیْ۔ بگذشتن۔

اَلتَّنَضِّیْ۔ نزار کردن شتر۔

اَلتَّنَحِّیْ۔ فاگذشتن۔

اَلتَّعَطِّیْ۔ عطا خواستن وبمعنی التعاطی۔

اَلتَّغَطِّیْ۔ پوشیدہ شدن دیعدی بالبار

اَلتَّمَطِّیْ۔ خویشتن بازیدن وخرامیدن وقیل الیاء مبدلۃ من الطاء۔

اَلتَّشَطِّیْ۔ توبہ تواز ہم برخاستن وانچہ بدان ماند چون بشکند۔

اَلتَّلَظِّیْ۔ زبانہ زدن آتش۔

اَلتَّفَشِّیْ۔ بسیار خوی شدن وتفشی الرجل کنایۃ عن الافشاء

اَلتَّلَغِّیْ۔ فروخفتن وگرہ بستن انگبین ولیسیدن یقال خربنا تلغی واصلہ تلغع بدلوقد مر تلغی التعلل

اَلتَّبَغِّیْ۔ جستن۔

اَلتَّحَفِّیْ۔ مبالغہ کردن در گرامی کردن

وودر بہ رسیدن از مال کسی یعدیان بالبار۔

اَلتَّشَفِّیْ۔ شفا جستن ویعدی بمن۔

اَلتَّعَفِّیْ۔ مدروس شدن۔

اَلتَّقَفِّیْ۔ از پے فراشدن ثم الحقہ۔

اَلتَّلَفِّیْ۔ دراز شدن گیاہ ومائل شدن بقیام فی الحدیث اذا مشی تکفی تکفیا ای تمایل الی قدام ما تتکفی السفینۃ فی جریہا واصل فیہ الہمزۃ ثم ترکت۔

اَلتَّبَقِّیْ۔ البقیۃ۔

اَلتَّرَقِّیْ۔ ببالا برشدن۔

اَلتَّسَقِّیْ۔ خون ومانند آن رخویشتن چیدن۔

اَلتَّلَقِّیْ۔ پیش واشدن وچیزی از کسی فاگرفتن

اَلتَّنَقِّیْ۔ برگزیدن۔

اَلتَّزَکِّیْ۔ صدقہ دادن وپاکی کردن۔

اَلتَّشَلِّیْ۔ گلہ کردن۔

اَلتَّمَاْ۔ التوضوء واصلہ من تمکی الفرس اذا حکی علینہ برکتہ۔

اَلتَّتَلِّیْ۔ درپے شدن کسی یقال تتلیت حقی ای تتبعتہ حتی استوفیتہ۔

اَلتَّجَلِّیْ۔ ہویدا شدن

اَلتَّحَلِّیْ۔ پیرایہ کردن ویعدی بالبار۔

اَلتَّخَلِّیْ۔ خالی شدن وفی الحدیث وتخلیت ای تبرأت من الشرک وانقطعت عنہ الدلی

الا من علو الی سفل۔

اَلتَّسَلِّیْ۔ سلوت افتادن و شدن اندوه و
انچه بدان ماند۔

اَلتَّصَلِّیْ۔ گرم شدن بآتش۔

اَلتَّخَلِّیْ۔ اندوه شدن و یعدی بالباء۔

اَلتَّحَلِّیْ۔ بلند شدن در نگ فی الحدیث
تحلی تحلی کی ترفع علی و ہلاک شدن از نفاس

اَلتَّغَلِّیْ۔ غالب شدن

اَلتَّحَلِّیْ۔

اَلتَّکَلِّیْ۔ در آخر جمعه طلب کردن و
و در مخلوب من التثقیل۔

اَلتَّحَلِّیْ۔ روزگار دراز بخوردی گرفتن۔

اَلتَّرَضِّیْ۔ سیر در نشاندن و جز آن انداختن۔

اَلتَّسَعِّیْ۔ نام نهادن خویشتن را و یعدی بالباء

اَلتَّشَیِّیْ۔ پوشیده شدن و تکرت النفط النار
ای عشیهم و قیل الیاء بدل من المیم۔

اَلتَّنَحِّیْ۔ الارتفاع۔

اَلتَّنَحِّیْ۔ کسی را بسر گرفتن فی الحدیث اذا اتخذ
منه ای فرجت رجلیها۔

اَلتَّنَحِّیْ۔ دو تا شدن و بدو در آمدن۔

اَلتَّحَنِّیْ۔ عنایت کردن و یعدی الی المفعول

اَلتَّحَنِّیْ۔ مهربانی کردن و بدو در آمدن۔

اَلتَّدَنِّیْ۔ نزدیک آمدن اندک اندک۔

اَلتَّسَنِّیْ۔ بگردیدن قیل الیاء بدل من النون
وقیل بل الیاء مستبدة عن الواو فی الاصل
فیکون علی هذا القول ماخوذ من السنة فتین ابدلت من الواو

اَلتَّظَنِّیْ۔ اعمال الظن و اصله التظنن

اَلتَّغَنِّیْ۔ رنجانیدن و رنجور شدن و الخ
بالغینة وهی اختلاط النتق فی ابدال اللام
تحرکت و انفتح ما قبلها من الجزء ہو فی الحدیث۔

اَلتَّغَنِّیْ۔ سرائیدن و فی الحدیث کا نبی
تغنی بالقرآن بے پیاز شدن و فسر من لم یتغن
بالقرآن بکلها فی حسب الی الاستغناء و یکون ما خوذ
من الغنی و من ذہب الی التطرب و التحزن فیکون ماخوذ
من الغناء و سر ان الصوت الحسن او من فی الصوت
و اتبع فی التقلب و قیل کانت العرب تحدی بالغناء
و النشید فی اکثر امورها فلما نزل القرآن جاء
ان یکون القرآن بخلاف ذلک الغناء فقال
لیس منا من لم یتغن بالقرآن فی الحدیث
تغنیا ای عالجا بانفسهما الغنی و الفقر

اَلتَّثَنِّیْ۔ کیفیت گرفتن۔

اَلتَّمَنِّیْ۔ آرزو بردن و در دروغ گفتن و آمدن
والباب بدل علی تقدیر شیء و انفاذه فی النفس

اَلتَّشَهِّیْ۔ آرزو کردن و یعدی بالی

اَلتَّلَهِّیْ۔ بازی کردن و روزگار گذاشتن بچیز

ویعدی بالباء وقولہ فانت عنہ تتلہی ای تتشاغل۔

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّحَوِّیُ۔ گرد شدن و فراہم آمدن۔
اَلتَّرَوِّیُ۔ سیراب شدن۔
اَلتَّسَوِّیُ۔ راست شدن ومنہ لو تسوی بہم الارض ای تستوی بہم تطوّت الحیۃ توحّت۔
اَلتَّقَوِّیُ۔ نیرومند شدن۔
اَلتَّکَوِّیُ۔ تیز نگہ بستن سوی کسی داغ کردن فی الحدیث اتکوی بجاریتی ای استدفی بہا۔
اَلتَّلَوِّیُ۔ پیچیدہ شدن۔

ومن الیائی

اَلتَّنَیِّیُ۔ قصد چیزے کردن۔
اَلتَّحَوِّیُ۔ گرد گرفتن چیزی و حلقہ شدن حیث یقال تحوت الحیۃ فی الحدیث فتحیا منی یرید تحوی والتحوی التلوی۔
اَلتَّزَیِّیُ۔ التزین یقال تزیا فلان بزی الصالحین۔
اَلتَّعَیِّیُ۔ پیچیدن و خمیدن و گرد آمدن چیزے یقال تعیا علیہ الامر ای اعیا علیہ۔

ومن المہموز الفاء

اَلتَّاَدُّبُ۔ ادب گرفتن
اَلتَّاَرُّبُ۔ التشدد والتانی خردمند شدن
اَلتَّاَشُّبُ۔ بہم در آمیختن و مجتمع گشتن یقال تاشب القوم اختلطوا۔
اَلتَّاَلُّبُ۔ جمع شدن۔
اَلتَّاَهُّبُ۔ ساختن ویعدی باللام۔
اَلتَّاَنُّثُ۔ مؤنث شدن اسم۔
اَلتَّاَبُّرُ۔ گشن پذیرفتن خرما۔
اَلتَّاَخُّرُ۔ واپس شدن ویعدی بالعین۔
اَلتَّاَزُّرُ۔ ازار پوشیدن خود را وہم درشدن نبات و قوی شدن آن۔
اَلتَّاَطُّرُ۔ بدو در آمدن و ملازم شدن آن خانہ را
اَلتَّاَدُّرُ۔ کوبا زمین فرو بردن درخت نشاندن را۔
اَلتَّاَمُّرُ۔ مسلط شدن یقال تامر علیہم ای تسلط۔
اَلتَّاَبُّسُ۔ بگردیدن۔
اَلتَّاَلُّسُ۔ الترجع۔
اَلتَّاَنُّسُ۔ انس گرفتن ویعدی بالباء۔
اَلتَّاَبُّضُ۔ شتر را باخن بستن و بستہ شدن وی یقال تابض البعیر وتابض غیرہ والاباخص حبل و واہم آمدن نسا۔
اَلتَّاَرُّضُ۔ فادر و آمدن نبات و پیش آمدن وتشاقل الی الارض ایضاً۔
اَلتَّاَبُّطُ۔ چیزے در زیر بغل گرفتن ورداء بزیر دست راست در آوردن و بر دوش چپ افگندن وکان ابوہریرۃ ردیۃ التابط
اَلتَّاَمُّمُ۔ قول الرجل لکل احد انا معک۔
اَلتَّاَثُّفُ۔ گرد چیزی در آمدن و بجای مقام کردن
اَلتَّاَسُّفُ۔ اندوہ خوردن ویعدی بعلی۔

اَلتَّأَلُّفُ۔ دل بدست آوردن و دو اہم پیوستہ شدن
اَلتَّأَنُّقُ۔ پنہان شدن و گفتہ اند و اداشتہ شدن
اَلتَّأَنُّقُ۔ دل تنگ شدن۔
اَلتَّأَنُّقُ۔ بدرفشیدن۔
اَلتَّأَنُّقُ۔ نیک نیک نگریستن در کار یا نیکو کہنی
اَلتَّأَنُّلُ۔ باز ایستادن از مجامعت۔
اَلتَّأَثُّلُ۔ فرو بردن چاہ و اصلی گرفتن یقال تاثل مالہ اتخذ اصل مال۔
اَلتَّأَجُّلُ۔ کلہ کلہ شدن گاو دشتی و آنچہ بدان ماند و گرد آمدن آب در آبگیر و فی الحدیث فتاجل متاجل ای استاذن فی الرجوع الی اہلہ وطلب ان یضرب لہ الاجل۔
اَلتَّأَزُّلُ۔ التازق۔
اَلتَّأَصُّلُ۔ التاسل فی المعنی الثانی۔
اَلتَّأَكُّلُ۔ خوردہ شدن دندان و آنچہ بدان ماند و درخشیدن شمشیر از تیزی۔
اَلتَّأَمُّلُ۔ نیک نیک نگریستن۔
اَلتَّأَهُّلُ۔ زن کردن۔
اَلتَّأَثُّمُ۔ پرہیزیدن و حقیقتہ القاء الاثم عن النفس۔
اَلتَّأَجُّمُ۔ افروختہ شدن آتش و سخت گرم شدن روز و سخت خشم گرفتن۔
اَلتَّأَزُّهُ۔ اقامت کردن نازم القوم دارہم اذا طلبوا الاقامۃ بہا۔
اَلتَّأَطُّمُ۔ التاجم فی المعنی الثالث۔
اَلتَّأَلُّمُ۔ درنمودن۔
اَلتَّأَذُّنُ۔ بیاگاہانیدن و بدانستن۔
اَلتَّأَسُّنُ۔ بگردیدن آب و بہانہ آوردن و دورنگی شدن و خوی کسی گرفتن۔
اَلتَّأَبُّهُ۔ التکبر۔
اَلتَّأَتُّهُ۔ مبدل من التہتہ والکبر والخیلاء ایضاً
اَلتَّأَلُّهُ۔ التعبد والتقنسک۔
اَلتَّأَمُّدُ۔ بادری گرفتن و الہا را لام الفعل عند قوم والصحیح انہا زائدۃ۔

ومن المضاعف المہموز الفاء

اَلتَّأَنُّثُ۔ بسیار کالا شدن۔
اَلتَّأَجُّجُ۔ افروختہ شدن آتش۔
اَلتَّأَزُّزُ۔ سخت جوشیدن یا بجوش آمدن فی الحدیث المجلس تتازرای یموج فیہ الناس ماخوذ من ازیز المرجل۔
اَلتَّأَفُّفُ۔ اف کردن۔
اَلتَّأَهُّمُ۔ قصد کردن و مادر گرفتن۔

ومن الاجوف المہموز الفاء

اَلتَّأَوُّبُ۔ الادب۔
اَلتَّأَوُّدُ۔ بدو در آمدن۔
اَلتَّأَوُّلُ۔ تاویل کردن۔

اَلتَّاوُہُ- اوخ کردن- ۸

ومن الیائی

اَلتَّابُدُ- نیرومند شدن-
اَلتَّایُمُ- بے شوہر شدن زن و بے زن شدن مرد- ۵

ومن الناقص المہموز الفاء

اَلتَّابِیُ- بپذیری گرفتن و گردنکشی کردن ۶
اَلتَّاتِیُ- پیش شدن کار و رفق کردن ۴
و یعدیان باللام- ۶۰
اَلتَّاخِیُ- ببرادری گرفتن و التَّرَیُ ایضاً
اَلتَّادِیُ- رسیدن یقال تادی الی الخبر ۷
اَلتَّاذِیُ- آزردہ شدن- ۷۰
اَلتَّازِیُ- بجائی قامت کردن و یعدی بالباء و التَّرَیُ ۳
اَلتَّانِیُ- صبر کردن- ۴
اَلتَّالِیُ- سوگند خوردن- ۸
اَلتَّاہِیُ- داد گرفتن یعنے بہ پرستاری گرفتن ۵
اَلتَّانِیُ- درنگ کردن- ۸۰

ومن اللفیف المقرون المہموز الفاء

اَلتَّاوِیُ- التجمع- ۱۰

ومن الیائی

اَلتَّانِیُ- قصد چیزے کردن و درنگ کردن ۱۱

ومن المہموز العین

اَلتَّأْبُ- جستن باد از ہر سوی- ۱

اَلتَّرَأُّدُ- الارتیاد- ۱
اَلتَّکَأُّدُ- رنجانیدن-
اَلتَّزَأُّرُ- بانگ کردن شیر- ۷
اَلتَّرَأُّسُ- رئیس شدن- ۴
اَلتَّفَأُّلُ- اختر نیک گرفتن و یعدی بالباء
اَلتَّدَأُّمُ- پوشیدن آب چیز را و گشن بزور ماده بر آمدن-
اَلتَّشَأُّمُ- شوم داشتن و یعدی بالباء و تشام الرجل انتسب الی الشام مثل تقیس و تکوف-

ومن المعتل المہموز العین

اَلتَّوَأُّدُ- الاتیاد- آہستگی نمودن مثل الاتئاد ۷

ومن الناقص المہموز العین

اَلتَّرَأِّیُ- دیدن و پیش آمدن برای دیدن ۲
فی الحدیث انہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قال لا یترای احدکم بالدنیا ای ینظر فیہا والاصل فیہ ترأی
اَلتَّنَأِّیُ- فراخ شدن پوست و تباہ شدن قوم ۵

ومن المہموز اللام

اَلتَّنَبُّأُ- دعوی پیغامبری کردن-
اَلتَّہَبُّأُ- کہنہ و پارہ شدن-
اَلتَّنَجُّأُ- موقع و بخیل شدن بچیزی و یعدی بالباء
اَلتَّنَجُّاءُ- بچشم کردن-
اَلتَّبَدُّاءُ- ابتدا کردن- ۶
اَلتَّہَدُّؤُ- تباہ شدن زخم و پارہ پارہ گردیدن ۱

تهذأت القرحة اذا فسدت وتقطعت

اَلتَّبَرُّءُ۔ بیزار شدن ویعدی بمن

اَلتَّجَرُّءُ۔ دلیری کردن ویعدی بعلی تذرار علیہ سے تطاول۔

اَلتَّقَرُّءُ۔ قرائی کردن۔

اَلتَّمَرُّءُ۔ اَلکلف المرورۃ فلان تیمرأ بنای یطلب المرورۃ منقصنا وعیبنا۔

اَلتَّهَرُّءُ۔ ازہم بریزیدن گوشت۔

اَلتَّجَزُّءُ۔ پارہ پارہ کردن وپسندہ کردن بخیر

اَلتَّهَرُّءُ۔ الہزو۔

اَلتَّفَشُّءُ۔ التہتار۔

اَلتَّجَشُّءُ۔ آروغ زدن۔

اَلتَّفَشُّءُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلتَّكَشُّءُ۔ قدید خوردن ویوست بازشدن ادیم

اَلتَّخَطُّءُ۔ خطا نمودن از خوشتن باآنکہ تو بصواب باشی وتخطأت لہ فی المسالۃ ای اخطارت۔

اَلتَّدَفُّءُ۔ بتپیدن۔

اَلتَّكَفُّءُ۔ فاوانشدن۔

اَلتَّفَقُّءُ۔ شگافتہ شدن۔

اَلتَّدَكُّءُ۔ التباطؤ والتوقف ویعدی بعو

اَلتَّكَلُّءُ۔ تاخیر خواستن۔

اَلتَّمَلُّءُ۔ برابر آمدن۔

اَلتَّكَمُّءُ۔ اجتنار الکمات تکمأت الارض علی فلان ای استوت علیہ ووارتہ۔

اَلتَّهَمُّءُ۔ التہتار۔

اَلتَّهَنُّءُ۔ گوارندہ شدن۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلتَّوَجُّؤُ۔ دست فاکسی زدن۔

اَلتَّوَدَّاءُ۔ برابر کردن ومنقطع گردیدن یقال تودّار علیہ ای اھلکہ۔

اَلتَّوَضُّؤُ۔ دست وروی شستن ویعدی باللام واما قولہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم توضوہ مما غیرت النار قیل معناہ نظفوا ایدیکم من الزہومۃ

اَلتَّوَطُّؤُ۔ بپای سپردن۔

اَلتَّوَكُّءُ۔ تکیہ زدن ویعدی بعلی۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبَوُّءُ۔ جای گرفتن اخذ من المباءۃ وہی المحلۃ ویتعدی الی مفعول واحد وقال ابو علی یتعدی الی مفعولین ایضا۔

ومن الیائی

اَلتَّدَنِّیُ۔ مطاوع ذنا یقال تذنا الجرح وآماسید تذنا وجہہ

اَلتَّسَنِّیُ۔ شیر فراگذاشتن بدوشیدن۔

اَلتَّقَنِّیُ۔ فاوا گذاشتن سایہ ودرسایہ چیزے شدن

اَلتَّقَیُّءُ۔ تکلف القی۔

التهیاء۔ ساختہ شدن و ایعدی بالام۔

باب التفاعل

التَّخَاذُبُ۔ از یکدیگر در گذشتن۔
التَّجَانُبُ۔ التجنب۔
التَّخَاصُبُ۔ الترامی بالحصبا و ہو فی الحدیث
التَّحَارُبُ۔ الاحتراب فی الحدیث تحاربہ لہا یرید انہا کانت تعرضہا لان تغزی بے من حربت فلانًا اذا حرشتہ علی آخر واغریتہ بہ۔
التَّرَاكُبُ۔ برہم نشستن۔
التَّضَارُبُ۔ بایکدیگر شمشیر زدن۔
التَّشَاجُبُ۔ بہم درشدن در کار۔
التَّعَاتُبُ۔ بایکدیگر عتاب کردن۔
التَّعَاقُبُ۔ از پس یکدیگر در آمدن۔
التَّقَارُبُ۔ بیکدیگر نزدیک شدن فی الحدیث اذا تقارب الزمان قبل اقتراب الساعۃ وقیل اعتدال اللیل و النہار وقیل قصر مدۃ الازمنۃ و نقصہا عما جرت بہ العادۃ فیہا وذلک اذا طلعت الشمس من مغربہا وقیل قصر ازمنۃ الاعمار وقیل تقارب احوال الناس فی غلبۃ الفساد علیہم۔
التَّكَاتُبُ۔ بیکدیگر نامہ نبشتن
التَّكَاذُبُ۔ بایکدیگر دروغ گفتن۔
التَّكَالُبُ۔ التواثب۔
التَّنَاسُبُ۔ بایکدیگر خویشی داشتن فی الحدیث تناسبوا ای تصاہروا فتثبت بعضہم ببعض اے تعلق۔
التَّخَافُتُ۔ بایکدیگر پنہان راز گفتن۔
التَّهَافُتُ۔ پیاپے در افتادن فی التکریب یدل علی سقوط شئ۔
التَّحَادُثُ۔ بایکدیگر حدیث کردن۔
التَّرَافُثُ۔ بایکدیگر فحش گفتن۔
التَّبَاهُجُ۔ بسیار شگوفہ شدن یقال تباہج الارض اذا کثر نوارہ۔
التَّحَادُجُ۔ التناهد و فی الحدیث ابن عباس یتخارج الشریکان و اہل المیراث قال ابو عبید یعنی اذا کان المتاع بین ورثۃ او شرکاء لم یقتسموہ وہو فی ید بعضہم دون بعض فلا باس ان یتبایعوہ وان لم یعرف کل واحد منہم نصیبہ بعینہ ولم یقبضہ ولو اراد احدہم ان یشتری نصیب بعضہم لم یجز حتی یقبضہ البائع قبل ذلک قدر واہ عنہ عطاء مفسرًا فی الحدیث قال الاباس ان یتخارج القوم فی الشرکۃ تکون بینہم فیاخذ ہذا عشرۃ دنانیر نقدًا ویاخذ ہذا عشرۃ دنانیر دینًا۔
التَّخَالُجُ۔ تجلیدن در دل۔

اَلتَّدَارُجُ - بایکدیگر بارشدن -
اَلتَّعَارُجُ - خویشتن را لنگ ساختن -
اَلتَّعَالُجُ - بہم واکوشیدن -
اَلتَّمَازُجُ - بہم آمیختہ شدن -
اَلتَّبَادُحُ - بیازیکہ بسوے یکدیگر انداختن گل وگوی مانند آں فی الحدیث یتبادحون بالبطیخ ای یترامون بہا
اَلتَّدَابُرُ - چیزی بخوبی بہم برداشتن وہو فی الحدیث
اَلتَّذَابُحُ - یکدیگر را گلو بریدن -
اَلتَّسَامُحُ - آسان فراگرفتن بایکدیگر -
اَلتَّصَافُحُ - دست یکدیگر را فراگرفتن رسلام
اَلتَّصَالُحُ - الاصلاح وہو متعد -
اَلتَّفَاسُحُ - در مجلس فراخ وانشستن -
اَلتَّفَاصُحُ - شیوا زبانی نمودن کہ نباشد -
اَلتَّفَاقُحُ - پشت بہ پشت یکدیگر باز نہادن
اَلتَّنَادُحُ - یکدیگر را ستودن -
اَلتَّنَاجُحُ - پی درپے راست آمدن چیزے یقال تناجحت اعلامہ ای تتابعت بصدق -
اَلتَّنَاصُحُ - یکدیگر را نصیحت کردن والباب یدل علی ملازمۃ بین الشیئین واصلاح لہما -
اَلتَّنَاطُحُ - یکدیگر را سر زدن ویکدیگر فراگرفتن
اَلتَّنَاوُحُ - النفاس واخراج المرأۃ مجر الدم
اَلتَّرَاضُحُ - الترامی بالحجارۃ -
اَلتَّنَاسُخُ - فی المیراث ان تموت ورثۃ بعد ورثۃ

واصل المیراث قائم لم یقسم وفی الحدیث لکن نبوۃ الاتناسخت ای تحولت من حال الی حال یعنی ملک الآخرۃ

۸ اَلتَّبَاعُدُ - از یکدیگر دور شدن -
اَلتَّجَالُدُ - التضارب -
۹ اَلتَّجَاهُدُ - بذل الوسع والمجہود -
اَلتَّحَاسُدُ - یکدیگر را حسد کردن -
اَلتَّرَافُدُ - یکدیگر را یاری دادن -
اَلتَّسَافُدُ - یکدیگر را گشنی کردن واکثر ما یستعمل بذا فی السباع -
اَلتَّسَانُدُ - پشت بہ پشت وا گذاشتن ومنہ یقال خرج القوم متساندین ای علی رایات شتی ولم یکونوا تحت رایۃ امیر واحد والباب یدل علی انضمام الشیئ الی الشیئ -
اَلتَّعَاقُدُ - بایکدیگر را عہد کردن وتعاقدت الکلاب تغاظلت -
اَلتَّعَاهُدُ - التعاقد وکسی را تعہد کردن -
اَلتَّفَاقُدُ - گم کردن یکدیگر را -
اَلتَّقَاعُدُ - عدم الاخراج الی الشیئ یقال تقاعد بہ فلان اذا لم یخرج الیہ من عقہ -
اَلتَّمَاجُدُ - بایکدیگر فخر کردن -
۱۰ اَلتَّنَاشُدُ - بہم شعر خواندن -
اَلتَّنَاكُدُ - التعاسر -
اَلتَّنَاهُدُ - توزیع کردن -

اَلتَّبَادُرُ۔ بہم شتافتن۔
اَلتَّبَاشُرُ۔ یکدیگر را مژدگان دادن۔
اَلتَّجَاسُرُ۔ چیرگی نمودن
اَلتَّحَادُرُ۔ ریختن وافتادن فی حدیث الاستسقاء
حتی رایت المطر یتحادر علی لحیتہ یریدان
سقف المسجد قد وکف حتی خلص الماء الیہ
اَلتَّحَاقُرُ۔ حقیر آمدن بچشم کسی بے عدی بالی۔
اَلتَّحَاذُرُ۔ تنگ کردن یک چشم تا نگاہ بیشتر شود یقال
تحاذر الرجل الی ضیق جفنہ لیحدد النظر کتواکل
تعامی وتجاہل۔
اَلتَّحَاصُرُ۔ دست یکدیگر را فراگرفتن وگرفتن
اَلتَّدَابُرُ۔ پشت بر یکدیگر گردانیدن۔
اَلتَّدَاثُرُ۔ فرسودن باہم یکدیگر
اَلتَّذَاكُرُ۔ بہم یاد کردن۔
اَلتَّذَامُرُ۔ یکدیگر را بر جنگ افزودن۔
اَلتَّسَاكُرُ۔ مستی نمودن بے مستی۔
اَلتَّشَابُرُ۔ نزدیک گشتن در حرب بایکدیگر
کانہ صار بینہما شبر ای مکان یمتہا الی صاحبہ الشبر
اَلتَّشَاجُرُ۔ بایکدیگر خلاف کردن یکدیگر را فرو زدن
اَلتَّشَاذُرُ۔ ہمدیگر نظر کردن بدنبال چشم یقال
تشاذر القوم ای نظر بعضہم الی بعض شزرا
وہو نظر الغضبان بموخر العین۔
اَلتَّشَاعُرُ۔ شاعری نمودن کسی کہ شاعر نباشد

اَلتَّصَابُرُ۔ بایکدیگر صبر کردن وگرد ہ در جنگ
اَلتَّصَاغُرُ۔ التحاقر۔
اَلتَّضَافُرُ۔ وَالتَّظَاهُرُ۔ ہم پشت شدن
ومنہ یقال تظاہر لحمہ ونبہ والتظاہر۔
اَلتَّطَابُرُ۔ کانہ ولی کلوا حذ ظہرہ الی صاحبہ
اَلتَّعَاسُرُ۔ بایکدیگر دشوار فاگرفتن۔
اَلتَّعَاشُرُ۔ بہم زیستن۔
اَلتَّعَاقُرُ۔ یکدیگر را کشتن وبرد کردن بایکدیگر
دریے کردن استتر۔
اَلتَّعَاكُرُ۔ بر یکدیگر ریزہ زدن قوم در پیکار وباہم
در آمیختن یقال تعاکر القوم اختلطوا۔
اَلتَّفَاخُرُ۔ بایکدیگر فخر کردن والباب یدل
علی عظم وقدام۔
اَلتَّقَاطُرُ۔ پیاپے شدن۔
اَلتَّقَامُرُ۔ بہم قمار بازیدن۔
اَلتَّكَاثُرُ۔ بایکدیگر نبرد کردن بسیاری قوم ومال
اَلتَّكَادُرُ۔ پیوستہ سوے چیزی نگریستن۔
اَلتَّنَاءُرُ۔ بہم پاشیدہ شدن۔
اَلتَّنَاحُرُ۔ فی القتال التناح علیہ یقال
منازلہم تتناحر ای تتقابل۔
اَلتَّنَاذُرُ۔ یکدیگر را بیم کردن۔
اَلتَّنَاصُرُ۔ یکدیگر را یاری کردن۔
اَلتَّنَاظُرُ۔ بہم نظر کردن یقال دور ما تناظر

اَلتَّقَابُلُ - تقابل و تناظر القوم بینهم الحقوق التی تساموا فیها
اَلتَّنَافُرُ - بهم بجا کم شدن تا اصل کے بزرگ تر ست
اَلتَّنَاکُرُ - التجاهل -
اَلتَّهَاتُرُ - بر یکدیگر دعوی باطل کردن -
اَلتَّهَاجُرُ - از یکدیگر ببریدن -
اَلتَّبَادُرُ - بر دی یکدیگر بیرون شدن در جنگ
اَلتَّحَاجُرُ - از یکدیگر باز شدن در کرد و در حرب
اَلتَّغَامُزُ - یکدیگر را بچشم اشارت کردن -
اَلتَّنَابُزُ - یکدیگر را لقب نهادن و یکدیگر را بلقب خواندن
اَلتَّنَاهُضُ - نشتابی کردن در کس بر یکدیگر امارت
شهری را و همدیگر فرصت یافتن -
هما یتناهضان امارة بلد کذا ای یتبادران -
اَلتَّجَالُسُ - بهم نشستن -
اَلتَّخَارُسُ - خویشتن گنگ ساختن -
اَلتَّخَالُسُ - از یکدیگر ربودن -
اَلتَّدَارُسُ - بهم درس خواندن -
اَلتَّشَاخُسُ - بسا پیش شدن دندان و
و بناه شدن میان قوم -
اَلتَّشَادُسُ - با یکدیگر دشمنی کردن -
اَلتَّشَاکُسُ - با یکدیگر بدخوئی کردن -
اَلتَّضَارُسُ - با دندانه شدن چیزے -
اَلتَّعَامُسُ - خویشتن غافل شدن و تغافل و تعامس
علی فلان ای تعامی علی ترکنی فی شبهة من امره

اَلتَّقَاعُسُ - واپس شدن -
اَلتَّنَاخُسُ - ریختن یکی بر دیگرے و
فی الحدیث غدر تناخس ای یصیب بعضها فی بعض
کان الواحد نخیس الآخر ای یدفعه -
اَلتَّنَافُسُ - رغبت کردن و یعدی الی الشی -
اَلتَّغَاطُسُ - التعامی عن الشئ -
اَلتَّفَاحُشُ - سخت زشت شدن و با یکدیگر
فحش گفتن و هو فی الحدیث -
اَلتَّقَارُشُ - نیزه بهم در شدن بحرب -
اَلتَّنَاحُشُ - بر یکدیگر افزودن بها بی نبت خیر یدن
و هو فی الحدیث والترکیب یدل علی اثارة شئ
اَلتَّهَادُشُ - بر یکدیگر افتادن سگان -
اَلتَّخَالُصُ - التصافی -
اَلتَّرَافُصُ - التفارص بنوبت کردن گروهی
چیزرا قیل کلواحد منهما اصل برأسه وقیل الرافص
الترافص مقلوب -
اَلتَّبَاغُضُ - یکدیگر را دشمن فا داشتن
اَلتَّرَاکُضُ - بهم ستور دوانیدن -
اَلتَّعَارُضُ - یکدیگر را پیش آمدن -
اَلتَّقَارُضُ - بوام فرا دادن یکدیگر را و یستعمل
فی الخیر والشر والقرآن یتعارضان النظر
اذا نظر کل واحد منهما الی صاحبه شزرا و اصل
القرض القطع فی الحدیث و یتقارضون یقال

قرض الشاعر الشعر اذا قطع بعضه ومضى من قصيدة شيئا

التَّمَارُضُ - خویشتن را بیمار ساختن -

التَّنَاقُضُ - ضد یکدیگر شدن و الباب یدل علی نکث الشیء -

التَّنَاهُضُ - فرا یکدیگر ساختن در حرب -

التَّبَالُطُ - التضارب -

التَّسَاقُطُ - بیفتیدن و بیفگندن و خویشتن بر چیزے افگندن -

التَّغَاغُطُ - یکدیگر را افشردن در زحمت

التَّفَارُطُ - بر یکدیگر فرا بیشی گرفتن و فی الحدیث تفارط الغزو ای تباعد و الیست من اللحاق بالنبی وکل شیء سبق فقد فرط -

التَّهَارُطُ - التشاطم -

التَّدَابُرُ - یکدیگر را نگریستن -

التَّقَارُبُ - یکدیگر را ستودن -

التَّتَابُعُ - پیاپے شدن -

التَّخَادُعُ - المجادعة -

التَّخَادُعُ - فرا بیش نمودن از خویشتن -

التَّخَالُعُ - با یکدیگر خلع کردن -

التَّدَافُعُ - یکدیگر را دفع کردن -

التَّرَاجُعُ - واپس آمدن -

التَّرَاثُمُ - بهم چیزے برداشتن -

التَّسَادُعُ - بهم بستافتن -

التَّسَامُحُ - از کسی بدگفتن و بعدی با البار

التَّفَاقُعُ - سپید گردیدن چشم و رمضناک شدن فی الحدیث وان تفاقعت علیناک ای رمضنا ماخوذ من الفقاقیع -

التَّفَادُعُ - التهافت فی الشر والتطاعن بالرماح وبعدیان با البار وموت البعض فی البعض

التَّقَارُعُ - بهم قرعه زدن و بهم شمشیر زدن -

التَّقَاطُعُ - از یکدیگر بریدن -

التَّمَاجُرُ - التماجن والترافث -

التَّفَاذُعُ - کاسل زیکدیگر فاگرفتن و بهم خصومت کردن

التَّعَاذُفُ - با زنمودن در آلتهای لهو مانند رود و جامه طنبور وغیره فی الحدیث بما تعازفت الانصار یوم بعاث یحتمل ان یکون من عزف اللهو وضرب المعازف علی تلک الاشعار للتحریض علی القتال ویحتمل ان یکون من العزیف وهو اصوات الوغا کعزیف الریاح وعزیف الجن وهو حس اصواتها

التَّعَاطُفُ - بر یکدیگر مهربانی کردن -

التَّقَاذُفُ - بهم انداختن و انداخته شدن -

التَّكَاثُفُ - کثیف شدن -

التَّكَاشُفُ - آشکارا شدن عیب بر یکدیگر یقال لو تکاشفتم ما تدافنتم ای لو انکشف عیب بعضکم لبعض -

التَّنَاتُفُ - الانتتاف -

اَلتَّنَاسُفُ - راز کردن با یکدیگر۔
اَلتَّنَاصُفُ انصاف یکدیگر بدادن از خویشتن
اَلتَّهَانُفُ - الاہنات۔
اَلتَّحَامُقُ - احمق نمودن بے حمق۔
اَلتَّرَافُقُ - ہمراہی کردن و ہم یار بودن۔
اَلتَّسَابُقُ - بر یکدیگر پیشی گرفتن۔
اَلتَّصَادُقُ - با یکدیگر راست گفتن و دوستی ورزیدہ داشتن۔
اَلتَّصَافُقُ - دست بہ دست یکدیگر زدن در بیعت
اَلتَّطَابُقُ - اتفاق کردن۔
اَلتَّطَارُقُ از پے یکدیگر فراشدن اشتر۔
اَلتَّعَانُقُ دست بگردن یکدیگر فراکردن یستعمل فی المودۃ۔
اَلتَّلَاحُقُ - در یکدیگر رسیدن۔
اَلتَّلَاؤُمُ - التلاؤم۔
اَلتَّبَارُكُ التعالی والتعاظم والباب یدل علی بنات الشی۔
اَلتَّدَارُكُ - دریافتن و در یکدیگر رسیدن
اَلتَّلَاعُكُ - با یکدیگر کاویدن در حرب۔
اَلتَّشَارُكُ - الاشتراک۔
اَلتَّضَاحُكُ - خندیدن۔
اَلتَّلَاحُكُ - التداخل۔
اَلتَّمَاحُكُ - با یکدیگر لجاج کردن۔

اَلتَّمَاسُكُ - خویشتن فرو داشتن فی الحدیث بادن متماسک اے معتدل الخلق یمسک بعض اعضا ببعضا
اَلتَّمَالُكُ - بر خویشتن با دشناہی دادن۔
اَلتَّهَالُكُ - در افتادن بحرصی تہارتہا لک الرجل علی الفراش ای سقط۔
اَلتَّبَادُلُ - با یکدیگر بدل کردن۔
اَلتَّثَاقُلُ - خویشتن را گران ساختن۔
اَلتَّجَادُلُ - با یکدیگر پیکار کردن۔
اَلتَّجَاهُلُ - نادانی نمودن بے نادانی۔
اَلتَّحَامُلُ وَالْمُحَامِلُ - بر کسی چیزی بردن مخصوصۃ وانچہ بدان ماند ویعدی بعلی وتحاملت علی نفسی اذا تکلفت الشی علی مشقۃ۔
اَلتَّخَاتُلُ التخادع۔
اَلتَّخَاذُلُ - یکدیگر را فروگذاشتن و واپس شدن وضعیف شدن وتخاذلت الوحشیۃ ذا ماتت فاعلی ولدها
اَلتَّخَاصُلُ - با یکدیگر گرد بستن در تیر انداختن
اَلتَّدَاخُلُ بہم در شدن ویقال تداخلنی من شی
اَلتَّرَاسُلُ - بیکدیگر پیغام و رسول فرستادن
اَلتَّوَاكُلُ - پای فرا یکدیگر زدن۔
اَلتَّسَاؤُلُ - پیاپے شدن۔
اَلتَّسَاجُلُ - التفاخر التسامح۔
اَلتَّشَاغُلُ - خویشتن را مشغول کردن از چیزے
اَلتَّشَاكُلُ - التشابہ۔

اَلتَّعَاجُلُ۔ بشتافتن یکدیگر۔
اَلتَّعَادُلُ۔ بایکدیگر راست شدن۔
اَلتَّعَاظُلُ۔ المعاذلۃ۔
اَلتَّعَاقُلُ۔ خردمندی نمودن بے خردمندی فی الحدیث یتعاقلون بینہم معاقلہم الاولی ای یکونون علی ما کانوا علیہ فی الجاہلیۃ فیما یاخذونہ من الدیات ویعطونہ سنۃ حدیث عمرؓ انا لا نتعاقل المضغ بیننا ای لا یاخذ بعضنا من بعض العقل وہو الدیۃ والمضغ جمع مضغۃ وہو قطعۃ من اللحم
اَلتَّعَازُلُ۔ عشق بر زیدن بایکدیگر۔
اَلتَّغَافُلُ۔ غفلت نمودن بایکدیگر یا غفلت
اَلتَّفَاضُلُ۔ از یکدیگر افزون آمدن۔
اَلتَّقَابُلُ۔ بایکدیگر ہم بر شدن و روی فرا روی کردن۔
اَلتَّقَاتُلُ۔ بایکدیگر کارزار کردن۔
اَلتَّكَاسُلُ۔ خویشتن را کاہل ساختن۔
اَلتَّكَامُلُ۔ تمام شدن۔
اَلتَّمَاتُلُ۔ از بیمار نی شدن مانند یکدیگر شدن
اَلتَّمَاحُلُ۔ دراز مضطرب الخلقت از شتر و مردم متعیر البدن فی الحدیث امور امتماحلۃ ای متطاولۃ۔
اَلتَّمَاقُلُ۔ التغاوط۔
اَلتَّنَاثُلُ۔ ریختن و پیچیدہ شدن تناثل النبت ای التف وصار بعضہ اطول من بعض قتناثل الناس الیہ ای الفصو

اَلتَّنَاجُلُ۔ پیکار کردن بایکدیگر۔
اَلتَّنَازُلُ۔ مثل التقاتل۔
اَلتَّنَاسُلُ۔ از یکدیگر زادن۔
اَلتَّنَاضُلُ۔ بایکدیگر تیر انداختن۔
اَلتَّحَاكُمُ۔ بہم حاکم شدن و یعدی بالی۔
اَلتَّحَالُمُ۔ حلم نمودن بے حلم۔
اَلتَّخَاصُمُ۔ بہم خصومت کردن۔
اَلتَّرَاجُمُ۔ بیکدیگر سنگ انداختن۔
اَلتَّرَاحُمُ۔ بر یکدیگر خشنودن۔
اَلتَّرَاكُمُ۔ بر ہم نشستن۔
اَلتَّزَاحُمُ۔ بنوبہی کردن و یعدی بعلی
اَلتَّزَاعُمُ۔ ہمدیگر سخن ناموثوق گفتن و اختلاف نمودن فی الحدیث تزاعمان ای تنازعان شیئا فیختلفان فیہ۔
اَلتَّسَالُمُ۔ بایکدیگر صلح کردن۔
اَلتَّسَاہُمُ۔ بہم قرعہ زدن۔
اَلتَّشَاتُمُ۔ یکدیگر را دشنام دادن۔
اَلتَّصَاوُمُ۔ بہم فاکوفتہ شدن۔
اَلتَّضَارُمُ۔ التقاطع۔
اَلتَّضَاجُمُ۔ کژ شدن دہن و مختلف شدن کار۔
اَلتَّظَلُّمُ۔ مظلومی نمودن بی مظلومی۔
اَلتَّعَاجُمُ۔ باہم سخن گفتن بزبان عجم و نقطہ نہادن نوشتہ را فی الحدیث لا کتعاجم ای نکتی و نوری

اَلتَّعَاظُمُ - بزرگی نمودن و بزرگ آمدن -
اَلتَّعَالُمُ - بهم بدانستن -
اَلتَّفَاقُمُ - بزرگ شدن کار -
اَلتَّقَادُمُ - دیرینه شدن -
اَلتَّقَاسُمُ - بهم دادن بخشیدن و بهم سوگند خوردن
اَلتَّكَائُمُ - از یکدیگر پوشیدن -
اَلتَّكَارُمُ - کرم نمودن بے کرم -
اَلتَّكَالُمُ - با یکدیگر سخن گفتن پس از بریدن
اَلتَّلَاحُمُ - باهم پیوستن و تنگ اندام شدن زخم
اَلتَّلَاطُمُ - با یکدیگر تپانچه زدن -
اَلتَّلَاكُمُ - با یکدیگر مشت زدن -
اَلتَّنَادُمُ - با یکدیگر ندیمی کردن -
اَلتَّهَادُمُ - بهم بفتادن -
اَلتَّهَادُمُ - خویشتن را پیر ساختن -
اَلتَّهَاتُنُ - برابر شدن -
اَلتَّهَاسُنُ - نیکو کردن -
اَلتَّرَافُنُ - التکاتم و یکدیگر را دفن کردن
اَلتَّرَاطُنُ - بهم لوتر اگفتن نه بلغت عرب
اَلتَّرَاهُنُ - گرو کردن -
اَلتَّشَاجُنُ - بهم درشدن -
اَلتَّصَافُنُ - بهم بخش کردن آب -
اَلتَّضَاغُنُ - بر یکدیگر کین گرفتن -
اَلتَّطَاعُنُ - نیزه زدن با یکدیگر -

اَلتَّغَابُنُ - با یکدیگر غبن آوردن -
اَلتَّلَابُنُ - با یکدیگر شیر خوردن -
اَلتَّمَاجُنُ - مسخرگی نمودن -
اَلتَّهَاوُنُ - سبک شمردن یقال تهاون الامرای استقام -
اَلتَّبَادُهُ - با یکدیگر بدیهه گفتن -
اَلتَّبَالُهُ - خویشتن را آبله ساختن -
اَلتَّشَابُهُ وَالتَّشَاكُلُ - بهم مانیدن -

ومن المضاعف

اَلتَّحَابُّ - یکدیگر دوست داشتن -
اَلتَّسَابُّ - یکدیگر را دشنام دادن و از یکدیگر بریدن
اَلتَّضَابُّ - باقی آب کردن را نباشد آشامیدن
اَلتَّحَاتُّ - فرو ریزیدن -
اَلتَّجَاثُّ - یکدیگر را افژدن و لیدن -
اَلتَّحَاجُّ - التخاصم -
اَلتَّنَاجُّ - پای از هم باز نهادن -
اَلتَّلَاجُّ - با یکدیگر ستیهیدن -
اَلتَّشَاحُّ - حریصی نمودن -
اَلتَّبَادُّ - همتا را فرا گرفتن در حرب -
اَلتَّحَادُّ - با یکدیگر خلاف کردن -
اَلتَّرَادُّ - بر یکدیگر رد کردن -
اَلتَّضَادُّ - بر یکدیگر دشمنی و ناهمتائی کردن
اَلتَّعَادُّ - التعدد -

اَلتَّبَادُّ - از یکدیگر رمیدن -
اَلتَّبَارُّ - با یکدیگر نیکوئی کردن -
اَلتَّسَارُّ - با یکدیگر راز گفتن -
اَلتَّضَارُّ - باہم آمدن گروہی -
اَلتَّعَارُّ - بشب بیدار شدن ولا یکون ذلک الا مع کلام -
اَلتَّغَارُّ - از یکدیگر گریختن -
اَلتَّقَارُّ - با یکدیگر قرار گرفتن -
اَلتَّمَاسُّ - یکدیگر را بسودن -
اَلتَّحَاسُّ - با یکدیگر وا نجشیدن -
اَلتَّرَاصُّ - تنگ در بر یکدیگر با ایستادن
اَلتَّقَاصُّ - قصاص از یکدیگر بستدن
یقال تقاص القوم اذا قاص کل واحد منهم صاحبہ فی حساب او غیرہ -
اَلتَّحَاضُّ - التحاث -
اَلتَّغَاضُّ - یکدیگر را گزیدن -
اَلتَّغَاطُّ - سر یکدیگر باب فرو بردن -
اَلتَّکَاظُّ - ازحد در گذشتن در دشمنی با یکدیگر
اَلتَّمَاظُّ - با یکدیگر پیکار کردن -
اَلتَّدَانُّ - بر یکدیگر نشستن -
اَلتَّشَافُّ - ہر چہ در انا باشد از شراب بخورند
اَلتَّصَافُّ - بہم دستہ زدن -
اَلتَّعَافُّ - دوا بکردن ناقہ را دو شیدن بعد اخری

یقال تعاف باہم ناقتک اے احلبہا بعد الحلبۃ الاولی
اَلتَّحَاقُّ - التخاصم -
اَلتَّدَاقُّ - المداقۃ -
اَلتَّشَاقُّ - التحاد -
اَلتَّبَاكُّ - برہم نشستن واژدحام نمودن تباک القوم ای ذدحموا فی الحدیث حتی اذا تحاکت الرکب معناہ اذا تساوینا فی الشرف
اَلتَّدَاكُّ - التباک -
اَلتَّحَالُّ - التعاظم -
اَلتَّخَالُّ - التحاب -
اَلتَّضَالُّ - خویشتن را گمراہ ساختن -
اَلتَّطَاوُلُ - گردن بیفراشتن تا چیزی کہ دور باشد ببینی -
اَلتَّعَالُّ - پاک شدن زان نفاس ولغایت تیز راندن ناقہ یقال تعالت الناقۃ اذا استخرجت ما عندہا من السیر ماخوذ من العلالۃ وہی البقیۃ -
اَلتَّفَالُّ - اندک شمردن وہو فی الحدیث
اَلتَّتَامُّ - بہم تمام شدن یقال تتاموا ای جاؤا کلہم وتموا -
اَلتَّشَامُّ - بہم انبوہیدن -
اَلتَّصَامُّ - خویشتن کر ساختن -
اَلتَّضَادُّ - فراہم آمدن -
اَلتَّجَانُّ - دیوانہ ساختن -

اَلتَّشَانُّ۔ التشنن۔

ومن المعتل

اَلتَّوَاثُبُ۔ بہم درشدن۔
اَلتَّوَاطُؤُ۔ باہم مدارگرفتن شر وبدی را وفتنہ انگیختن یقال تواطوا الشر فیما بینہم ای تداولوہ۔
اَلتَّوَادُدُ۔ بہم باب آمدن۔
اَلتَّوَاعُدُ۔ بایکدیگر وعدہ نہادن در خیر
اَلتَّوَافُدُ۔ بہم بجای شدن۔
اَلتَّوَالُدُ۔ بہم زادن وتوالد وای کثروا ووالد بعضہم بعضًا۔
اَلتَّوَاتُرُ۔ پیاپے شدن۔
اَلتَّوَافُرُ۔ بسیار شدن۔
اَلتَّوَاقُصُ۔ باوقص دانستن وفی الحدیث ثم تواقصت علیہا الملا تسقط۔ یقول امسکت علی البردۃ بعنقی وہوان یحنی علیہا عنقہ۔
اَلتَّوَادُعُ الصالح۔
اَلتَّوَاضُعُ۔ فروتنی نمودن ووضیع شدن
اَلتَّوَاصُفُ۔ بہم وصف کردن۔
اَلتَّوَاقُفُ۔ بایستادن وگروہ جنگ وخراب
اَلتَّوَانُقُ۔ بایکدیگر استواری کردن
اَلتَّوَاشُقُ۔ وشیق ساختن قوم گوشت را وبریدن فی الحدیث فتواشقوہ بایسافہم ای قطعوہ کما یقطع اللحم اذا قدد۔
اَلتَّوَافُقُ۔ الاتفاق والتظاہر۔
اَلتَّرَاہُقُ۔ بہم رفتن۔
اَلتَّوَاصُلُ۔ بایکدیگر پیوستن۔
اَلتَّوَکُّلُ۔ ترک دادن وبر یکدیگر اعتماد کردن فی الحدیث فتواکل الکلام ای اتکل کل واحد منہما علی الآخر فیہ۔
اَلتَّوَازُنُ۔ بہم سنگ آمدن۔

ومن المضاعف المعتل لفاء

اَلتَّوَادُّ۔ بایکدیگر دوستی کردن۔

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّوَادِیُ۔ نہان شدن ویعدی بعن بمن
اَلتَّوَاصِیُ۔ یکدیگر را اندرکردن وپیوستہ شدن بنات بیکدیگر۔
اَلتَّوَافِیُ۔ بہم تمام شدن۔
اَلتَّوَالِیُ۔ پیاپے شدن۔
اَلتَّوَانِیُ۔ سستی کردن۔

ومن المعتل اليائي

اَلتَّیَاسُرُ۔ بجیب شدن ورمدہ وبعضہم فی الحدیث تیاسروا فی الصداق یقول تراضوا بما تیسر ولا تغالوا بہ۔
اَلتَّیَامُنُ۔ براست شدن ورقہ بعضہم وفی الحدیث فامر بہم ای تیامنوا عن القسم

ای یاخذ وایمینا عنه۔

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّجَاوُبُ۔ یکدیگر را جواب دادن۔
اَلتَّنَاوُبُ۔ بہ نوبت کردن۔
اَلتَّفَاوُتُ۔ در فرو شدن وعلی ابوزید بکسر الواو وفتحہا ایضاً وہو علی غیر قیاس۔
اَلتَّعَاوُنُ۔ مردگی نمودن وخویشتن بر آوردہم کشیدن اندپارسائی نمودن بہ دروغ۔
اَلتَّزَاوُجُ۔ بایکدیگر ہم جفت شدن۔
اَلتَّرَاوُحُ۔ بایکدیگر روای یافتن وگرد چیزے گردیدن یقال ان یدیہ لسترا وجان بالمعروف ای تاخذ ہذہ مرۃ وہذہ مرۃ۔
اَلتَّطَاوُحُ۔ بیندا فتن یقال تطاوحت بہم النوی ای تترامت۔
اَلتَّکَاوُحُ۔ بایکدیگر مردسیدن در شروبدی یقال تکاوح الرجلان ای تمارسا وتعالجا الشر بینہما
اَلتَّنَاوُحُ۔ التقابل۔
اَلتَّعَاوُدُ۔ فی الحرب وغیرہ اذا عاد کل فریق الی صاحبہ
اَلتَّقَاوُدُ۔ الانقیاد۔
اَلتَّقَاوُمُ۔ بایکدیگر ہمسائگی کردن۔
اَلتَّقَاوُمُ۔ التجاوب۔
اَلتَّزَاوُرُ۔ یکدیگر را زیارت کردن وچسپیدن ودسنہ قری تزاور عن کہفہم۔

اَلتَّسَاوُدُ۔ التواثب۔
اَلتَّشَاوُرُ۔ بایکدیگر مشاورت کردن۔
اَلتَّعَاوُرُ۔ از یکدیگر فراگرفتن۔
اَلتَّغَاوُرُ۔ یکدیگر را غارت کردن۔
اَلتَّجَاوُزُ۔ فاگذشتن از گناہگار ویعدی بالعن وفاگذشتن از چیزی وہذا متعد التجاوز از یکدیگر واگشتن در جنگ۔
اَلتَّنَاوُسُ۔ بگوشہ چشیم نگریستن از کبر۔
اَلتَّکَاوُسُ۔ التراکم۔
اَلتَّنَاوُشُ۔ فراگرفتن۔
اَلتَّہَاوُنُ۔ سرستہ وآمیختہ شدن فی الحدیث یتہاوشون ای یدخل بعضہم فی بعض
اَلتَّخَاوُصُ۔ بدنبال چشیم نگریستن۔
اَلتَّخَاوُضُ۔ فی الحدیث مثل الخوض فیہ۔
اَلتَّغَاوُضُ۔ مثل التسادر۔
اَلتَّفَاوُضُ۔ بایکدیگر انباض شدن در چیزے یقال تفاوض القوم الی الامر ای فاوض فیہ بعضہم بعضاً وتفاوض الشرکاء فی المال اذا اشترکا فیہ اجمع والترکیب یدل علی اتکال فی الامر علے آخر۔
اَلتَّطَاوُعُ۔ بایکدیگر فرمان داری کردن ومساز وراز نمودن یقال تطاوع لہذا الامر حتی یستطیعہ۔
اَلتَّرَاوُغُ۔ بایکدیگر دستان آوردن۔

اَلتَّدَاوُكُ۔ باہم تنگ شدن در خصومت حرب وغیرہ
تداوک القوم ای تضائقوا فی حرب او شر۔
اَلتَّسَاوُكُ۔ چسپیدن در رفتن از ضعف
اَلتَّجَاوُلُ۔ بایکدیگر بکشتن در حرب۔
اَلتَّدَاوُلُ۔ از یکدیگر گرفتن در حرب وغیرہ
اَلتَّصَاوُلُ۔ بر یکدیگر حملہ بردن۔
اَلتَّطَاوُلُ۔ کشی کردن فی الحدیث کانا یتطاولان علی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ای کل واحد من الجبین کان یذب عنہ ولم یرد بہ تطاول الکبر علیہ نفسہ ولکن یتطاول علی عدوہ والتطاول ایضاً فی الحدیث تطاول علیہم الرب بفضلہ ای اشرف۔
اَلتَّقَاوُلُ۔ بایکدیگر سخن گفتن۔
اَلتَّنَاوُلُ۔ فاگرفتن۔
اَلتَّدَاوُمُ۔ گرد برآمدن مرغان بر چیزی
اَلتَّسَاوُمُ۔ بر یکدیگر سبا کردن۔
اَلتَّقَاوُمُ۔ بایکدیگر بایستادن در جنگ
اَلتَّلَاوُمُ۔ یکدیگر را ملامت کردن۔
اَلتَّنَاوُمُ۔ خویشتن را خفتہ ساختن۔
اَلتَّصَاوُنُ۔ التصون۔
اَلتَّعَابُنُ۔ ہم بشب شدن دیعدی بعلی۔
اَلتَّهَاوُنُ۔ خوار داشتن دیعدی بالباء۔

ومن الیائی

اَلتَّعَائُبُ۔ یکدیگر را عیب کردن۔
اَلتَّغَائُبُ۔ بہم غائب شدن۔
اَلتَّهَائُجُ۔ بر یکدیگر آغالیدہ شدن
اَلتَّصَایُحُ۔ بانگ بر یکدیگر زدن۔
اَلتَّمَایُحُ۔ بیع بیچیان فتن یقال تمایح الغصن والعسکران تمایل۔
اَلتَّزَائُدُ۔ افزون شدن۔
اَلتَّسَائُرُ۔ بہم رفتن۔
اَلتَّشَائُرُ۔ اشارہ نمودن بسوی چیزے بدست وغیرہ کردن فی الحدیث فتشایرہ الناس یقول استشیر وہ بابصارہم والشاورۃ الہیئۃ واللباس۔
اَلتَّطَائُرُ۔ بہم پریدہ شدن وپراگندہ شدن ودراز شدن چیزے فی الحدیث فذا التطائر من قرعک
اَلتَّغَائُرُ۔ غیر یکدیگر شدن۔
اَلتَّمَایُزُ۔ جدا شدن وپارہ پارہ کردن باہم گروہ فی الحدیث التمائز وہوان تتحزب الناس حزبا بوقوع العصبیۃ فیما بینہم۔
اَلتَّعَایُشُ۔ بایکدیگر زیستن۔
اَلتَّمَایُطُ۔ تباعد القوم وفساد ما بینہم۔
اَلتَّهَایُطُ۔ خلاف التمایط۔
اَلتَّعَایُظُ۔ خشم گرفتن بایکدیگر۔
اَلتَّبَایُعُ۔ بایکدیگر بیع یا بیعت کردن۔
اَلتَّغَایُرُ۔ بیابی در افتادن ولایکون الا فی الشر

اَلتَّشَایُعُ - بایکدیگر یار شدن -
اَلتَّنَازُعُ - بجنبیدن -
اَلتَّسَایُفُ - بایکدیگر شمشیر زدن -
اَلتَّضَاعُفُ - مهمان شدن -
اَلتَّضَایُقُ - تنگ شدن تضایق القوم اذا لم یتسعوا فی خلق او مکان -
اَلتَّفَاعُلُ - باشکوفه شدن نبات و نهایت رسیدن آن -
اَلتَّزَائُلُ - التبائن -
اَلتَّسَائُلُ - روان شدن مایع و لشکر از هر سوی
اَلتَّکَامُلُ - بر یکدیگر پیمودن -
اَلتَّمَائُلُ - خسپیدن و هو فی الحدیث - التمائل والتمائل فهو میل البعض علی البعض بالغارة
اَلتَّدَائُنُ - بیکدیگر فروختن بوام -
اَلتَّمَائُنُ - دروغ شدن -

ومن الناقص

اَلتَّصَابِیُ - عشق نمودن -
اَلتَّغَابِیُ - التغافل -
اَلتَّفَانِیُ - جوانمردی برزیدن و فتوی بمفتی بر داشتن فی الحدیث تفانوا الیه معناه تحاکموا الیه
اَلتَّجَانِیُ - بایکدیگر سهم زانو انداختن -
اَلتَّنَانِیُ - بهم یاد کردن -
اَلتَّهَاجِیُ - بایکدیگر راز کردن -
اَلتَّلَاحِیُ - بایکدیگر پیکار کردن و دشنام دادن بیکدیگر را
اَلتَّرَاخِیُ - تقصیر کردن و تراخی ما بینهما ای تباعد
اَلتَّبَادِیُ - المبادات تشبه کردن با هل بادیه
اَلتَّعَادِیُ - بایکدیگر ستمی کردن و تباعد شدن میان قوم و گفته اند از یکدیگر دور شدن و تعادوا اذا اصاب هذا مثل ما اصاب هذا من العدوی او یموت بعضهم فی اثر بعض و فی الحدیث فی المسجد تعادای امکنة مختلفة غیر مستویة -
اَلتَّفَادِیُ - یکدیگر را خریدن و بایکسو شدن از چیزی و از چیزی رهائی جستن -
اَلتَّهَادِیُ - دور در شدن در بی راهی
اَلتَّنَادِیُ - یکدیگر را آواز دادن و بهم در انجمن نشستن -
اَلتَّهَادِیُ - نرم رفتن و یکدیگر را هدیه فرستادن
اَلتَّجَاذِیُ - فی اثالة الحجر مثل التجاثی -
اَلتَّبَارِیُ - بایکدیگر نبرد کردن -
اَلتَّجَادِیُ - بهم رفتن و بهم والیدن فی الحدیث
اَلتَّکَادِیُ - بکار فرستادن -
اَلتَّمَادِیُ - بشک شدن و بایکدیگر بستیهیدن
اَلتَّبَازِیُ - بلند کردن سر و گام فراخ نهادن تقال تبازی ای رفع مؤخره -
اَلتَّجَازِیُ - تقاضی کردن -

اَلتَّجَاسِیُ۔ بہم آشنا میدن۔
اَلتَّقَاسِیُ۔ رنج چیزی کشیدن تقاست النفس از الامر حتی للفساد
اَلتَّنَاسِیُ۔ فراموش کردن فراموشی نمودن
اَلتَّحَاشِیُ۔ بیک سو شدن۔
اَلتَّعَاشِیُ۔ شب کوری نمودن۔
اَلتَّمَاشِیُ۔ بہم رفتن۔
اَلتَّنَاحِیُ۔ ناحیہ یکدیگر را فراگرفتن و در برابر یکدیگر افتادن
اَلتَّنَاخِیُ۔ از یکدیگر خشنود شدن۔
اَلتَّغَاضِیُ۔ التکلف فی اذناء الجنون۔
اَلتَّقَاضِیُ۔ وام باز خواستن۔
اَلتَّعَاطِیُ۔ فراگرفتن و در چیزی عرض کردن
اَلتَّنَاطِیُ۔ بایکدیگر کاویدن۔
اَلتَّدَاعِیُ۔ بر در دادن بایکدیگر وتداعت الحیطان للخراب تہادمت ومعناہ سقط واحد وآخر بعدہ کان الاول دعا الثانی
اَلتَّنَاعِیُ۔ خبر کشتگان گفتن تا برای جنگ مستعد شوند وبرخیزند یقال تناعی بنو فلان اذا نعوا قتلاہم لیحرض بعضہم بعضا
اَلتَّبَاغِیُ۔ بر یکدیگر فرونی جستن۔
اَلتَّرَاغِیُ۔ بایکدیگر بانگ کردن۔
اَلتَّنَاغِیُ۔ لیتدلون صبیتی تیضاغون علی اہی یصوتون یلکین
اَلتَّجَافِیُ۔ مطاوعۃ المجافاۃ وتجافیہ عن الفراش ای نبا
اَلتَّحَافِیُ۔ قضیۃ یتش عالم برد تحاکینا الی الحاکم اتی تخاصمنا
اَلتَّرَافِیُ۔ التدارک۔

اَلتَّصَافِیُ۔ بایکدیگر دوستی ویژہ داشتن
اَلتَّلَافِیُ۔ وادریافتن۔
اَلتَّنَافِیُ۔ یکدیگر را نفی کردن۔
اَلتَّبَاقِیُ۔ بہم باقی ماندن۔
اَلتَّسَاقِیُ۔ یکدیگر را آب وجز آن دادن۔
اَلتَّلَافِیُ۔ یکدیگر را دیدن فراہم رسیدن
اَلتَّبَالِیُ۔ گریستن نمودن۔
اَلتَّشَاکِیُ۔ یکدیگر را گلہ کردن۔
اَلتَّبَالِیُ۔ بیازمودن۔
اَلتَّتَالِیُ۔ پیاپے شدن
اَلتَّجَالِیُ۔ شگفتی وشریفی نمودن تجالینا ای انکشف حال کل واحد منا لصاحبہ۔
اَلتَّعَالِیُ۔ بلند شدن وبیامدن یقال تعال ولا یجوز ان یقال منہ تعالیت ولا ینہی عنہ ویقال قد تعالیت والی ای شی اتعالی۔
اَلتَّغَالِیُ۔ بلند ونزار شدن استر۔
اَلتَّفَالِیُ۔ سرخویشتن باجستن وسر دیگر بازجستن
اَلتَّقَالِیُ۔ یکدیگر را دشمن داشتن۔
اَلتَّحَامِیُ۔ بایکدیگر سوی شدن۔
اَلتَّرَامِیُ۔ بہم سنگ یا تیر انداختن وانداختہ شدن چیزی یقال ترامی القوم الی الفساد۔
اَلتَّسَامِیُ۔ التباری۔
اَلتَّعَامِیُ۔ خویشتن را کور ساختن ویعدی بعن۔

اَلتَّسَايُرُ - بایکدیگر یار شدن -
اَلتَّزَايُرُ - بچسپیدن -
اَلتَّسَايُفُ - بایکدیگر شمشیر زدن -
اَلتَّضَاعُفُ - مهمان شدن -
اَلتَّضَايُقُ - تنگ شدن تضائق القوم اذا لم یتسعوا فی خلق او مکان -
اَلتَّحَايُلُ - باشگوفه شدن نبات و نهایت رسیدن آن -
اَلتَّزَائُلُ - التبائن -
اَلتَّسَائُلُ - روان شدن مائع و تشاءز بعضه من بعض -
اَلتَّكَامُلُ - بر یکدیگر پیمودن -
اَلتَّمَائُلُ - چسپیدن و هو فی الحدیث التمایل و التمائل فهو میل البعض علی البعض بالغارة
اَلتَّدَائُنُ - بیکدیگر فروختن بوام -
اَلتَّمَائُنُ - دروغ شدن -

و من الناقص

اَلتَّصَابِیُ - عشق نمودن -
اَلتَّغَابِیُ - التغافل -
اَلتَّفَانِیُ - جوانمردی بر زیدن و فتوی بمفتی برداشتن فی الحدیث تفانوا الیه معناه تحاکموا الیه
اَلتَّجَانِیُ - بایکدیگر بهم زانو انشستن -
اَلتَّنَانِیُ - بهم یاد کردن -
اَلتَّهَاجِیُ - بایکدیگر راز کردن -
اَلتَّهَاجِیُ - یکدیگر را هجا کردن -
اَلتَّلَاحِیُ - بایکدیگر پیکار کردن و دشنام دادن یکدیگر را
اَلتَّرَاخِیُ - تقصیر کردن و تراخی ما بینهما ای التباعد
اَلتَّبَادِیُ - المبادات تشبه کردن با اهل بادیه
اَلتَّعَادِیُ - بایکدیگر ستمی کردن و تباعد شدن میان قوم و گفته اند از یکدیگر دور شدن و تعادوا اذا اصاب هذا اهل دار هذا من العدوی او یموت بعضهم فی اثر بعض فی الحدیث فی المسجد تعادای امکنة مختلفة غیر مستویة -
اَلتَّفَادِیُ - یکدیگر را خریدن و بایکسو شدن از چیزی و از چیزی رهائی جستن -
اَلتَّمَادِیُ - دور در رشدن در بی راهی
اَلتَّنَادِیُ - یکدیگر را آواز دادن و بهم در انجمن نشستن -
اَلتَّهَادِیُ - نرم رفتن و یکدیگر را هدیه فرستادن
اَلتَّجَاذِیُ - فی اشالة الحجر مثل التجاثی -
اَلتَّبَارِیُ - بایکدیگر نبرد کردن -
اَلتَّجَادِیُ - بهم رفتن و بهم والمذن فی الحدیث
اَلتَّكَادِیُ - بکار فرستادن -
اَلتَّمَادِیُ - بشک شدن و بایکدیگر بستیهیدن
اَلتَّبَازِیُ - بلند کردن سر و گام فراخ نهادن و تقارن تبازی ای رفع مؤخره -
اَلتَّجَازِیُ - تقاضی کردن -

اَلتَّجَاسِیُ - بہم آشنا میدن۔
اَلتَّقَاسِیُ رنج چیزی کشیدن تقاست النفس اذا احست عنها للفساد
اَلتَّنَاسِیُ - فراموش کردن فراموشی نمودن
اَلتَّخَاشِیُ - بیک سو شدن۔
اَلتَّعَاشِیُ - شب کوری نمودن۔
اَلتَّمَاشِیُ - بہم رفتن۔
اَلتَّنَاصِیُ - ناصیۂ یکدیگر را فراگرفتن و در برابر یکدیگر ایستادن
اَلتَّنَاحِیُ - از یکدیگر خشنود شدن۔
اَلتَّغَاضِیُ - التکلف فی اذناء الجنون۔
اَلتَّقَاضِیُ - وام باز خواستن۔
اَلتَّعَاطِیُ - فراگرفتن و در چیزی غوض کردن
اَلتَّنَاطِیُ - بایکدیگر کاویدن۔
اَلتَّدَاعِیُ - بر در دادن بایکدیگر وتداعت الحیطان للخراب تہادمت ومعناه سقط واحد وآخر بعده کان الاول دعا الثانی
اَلتَّنَاعِیُ - خبر کشتگان گفتن تا برای جنگ مستعد شوند و برخیزند یقال تناعی بنو فلان اذا نعوا قتالہم لیحرض بعضہم بعضا
اَلتَّبَاغِیُ - بر یکدیگر فرمانی جستن۔
اَلتَّرَاغِیُ - بایکدیگر بانگ کردن۔
اَلتَّدَانِیُ - لیتدانون صیغتی تضاغون علی ای یصوتون بالعین
اَلتَّجَافِیُ - مطاوعة المجافاة وتجافیه عن الفراش ای تباعد
اَلتَّحَافِیُ - قضیة بیش حاکم بردن تحافینا الی الحاکم ای تخاصمنا
اَلتَّرَافِیُ - التدارک۔

اَلتَّصَافِیُ - بایکدیگر دوستی ویژه داشتن
اَلتَّلَافِیُ - وا دریافتن۔
اَلتَّنَافِیُ - یکدیگر را نفی کردن۔
اَلتَّبَاقِیُ - بہم باقی ماندن۔
اَلتَّسَاقِیُ - یکدیگر را آب وجز آن دادن۔
اَلتَّلَافِیُ - یکدیگر را دیدن فراہم رسیدن
اَلتَّبَالِیُ - گرستین نمودن۔
اَلتَّشَاکِیُ - یکدیگر را گلہ کردن۔
اَلتَّبَالِیُ - بیازمودن۔
اَلتَّتَالِیُ - پیاپی شدن
اَلتَّجَالِیُ - شگفتی وشریفی نمودن تجالینا ای انکشف حال کل واحد منا لصاحبه۔
اَلتَّعَالِیُ - بلند شدن وبیامدن یقال تعال ولا یجوز ان یقال منه تعالیت ولا ینہی عنه ویقال قد تعالیت والی ای شی اتعالی۔
اَلتَّغَالِیُ - بلند ونزار شدن استر۔
اَلتَّفَالِیُ - سرخویشتن باجستن وسر دیگر باز جستن
اَلتَّقَالِیُ - یکدیگر را دشمن داشتن۔
اَلتَّحَامِیُ - بایکدیگر سوی شدن۔
اَلتَّرَامِیُ - بہم سنگ یا تیر انداختن وانداخته شدن چیزی یقال ترامی الجرح الی الفساد۔
اَلتَّسَامِیُ - التباری۔
اَلتَّعَامِیُ خویشتن بر کور ساختن ویعدی بعن۔

اَلتَّدَانِیْ۔ باہمدیگر نزدیک شدن۔
اَلتَّغَانِیْ۔ از یکدیگر بے نیاز شدن۔
اَلتَّفَانِیْ۔ بہم فانی شدن۔
اَلتَّبَاهِیْ۔ التفاخر۔
اَلتَّلَاهِیْ۔ بہم لہو کردن۔
اَلتَّنَاهِیْ۔ باایستیدن و یکدیگر را نہی کردن وبغایت رسیدن وتناہی الخبر ای بلغ وتناہی المار اذا وقف فی الغدیر وسکن والباب یدل علی غایۃ وبلوغ عن ابن فارس۔

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّدَاوِیْ۔ گردگی ہر چیزی وحلقہ شدن فی الحدیث ما تحاوت تفاعلت من حویت الشیٔ اذا جمعتہ۔
اَلتَّدَاوِیْ۔ خویشتن را بچیزی دارو کردن ویعدی بالباء۔
اَلتَّسَاوِیْ۔ برابر ویکسان شدن۔
اَلتَّعَاوِیْ۔ گرد آمدن فی الحدیث تعاوی علیہ المشرکون ای تعاودوہ فیما بینہم حتی قتلوہ۔
اَلتَّغَاوِیْ۔ فراہم آمدن بربدی۔
اَلتَّقَاوِیْ۔ افزون تبدن شریکان وشب گذاشتن گرگی قال ابوزید اذا کان الغلام والجاریۃ ابنی العم او الاخوین لرجلین فقد تقاویا نہاوذلک اذا قوما فقامت علی ثمن فہما فی التقاوی سواء فاذا اشتریہما احدہما فہو المشتری دون صاحبہ وقد اقواد البائع والتقاوی الاقوار والاقتوار یکون بین الشریکین فی غیر التجارۃ کالخلا والتہاوی۔ از پی یکدیگر در غار افتادن۔

ومن الیائی

تَعَایَ علیہ الامر بمعنی اعیا۔
اَلتَّغَابِیْ۔ سایہ افگندن فی الحدیث فاذا حاتم قد تغابا فوق رؤسنا۔ یعنی الغراب الاسود وتغابا من الغابۃ وہو کل شیٔ اظل الانسان فوق راسہ مثل السحابۃ والغبرۃ والظلمۃ ونحو ذلک۔

من المہموز الفاء

اَلتَّاَثُّرُ۔ التجاور یقال حی متاثرون ای متجاورون ماخوذ من الاثار وہو الطنب
اَلتَّاَثُّرُ۔ یکدیگر را فرمودن والتشاور ایضا
اَلتَّآزُفُ۔ نزدیک شدن بیکدیگر۔
اَلتَّآكُلُ۔ باہم خوردن وکشتن بعض بعض یقال تآکلت الابطال فی الحرب اذا اکل بعضہم بعضا۔

ومن لناقص المہموز الفاء

اَلتَّآخِیْ۔ برادری گرفتن بایکدیگر۔
اَلتَّآدِیْ۔ ساز روزگار فراگرفتن۔

اَلتَّأَاسِیُ - یکدیگر را بصبر فرمودن -

ومن اللفیف المقرون المہموز الفاء

اَلتَّأَلِّی - التعمد -

ومن المہموز العین

اَلتَّثَاؤُبُ - آسا کشیدن -
اَلتَّذَاؤُبُ - التذاءب -
اَلتَّکَاءُدُ - رنجانیدن -
اَلتَّزَاءُدُ - بایکدیگر بانگ کردن شیر -
اَلتَّنَاؤُشُ - التباعد والتناول من النئیش وہو الحرکۃ فی الابطار وقیل من النأوش وہو التطلب
اَلتَّسَائُلُ - یکدیگر را پرسیدن و از یکدیگر خواستن
اَلتَّضَائُلُ - نزار شدن -
اَلتَّدَاءُمُ - انبوہی کردن کار بر کسے
اَلتَّشَاءُمُ - خود را بشام نسبت کردن و بسوی چپ گرفتن فی الحدیث تشاءمت ای اخذت نحو الشام -

ومن الناقص المہموز العین

اَلتَّرَاءِی - یکدیگر را دیدن و در برابر یکدیگر افتادن و فلان یتراءی لی ای ینظر الی وجہہ فی المرآۃ او السیف وتراءی لہ شیء من الجن ای عرض لہ فی الحدیث لیتراءون اہل علیین ای ینظرون فی حدیث آخر تراءینا الہلال ای تکلفنا النظر ہل تراہ ام لا -
اَلتَّشَاءِی - ای التباعد -
اَلتَّنَائِی - مثلہ -

ومن المہموز اللام

اَلتَّخَاجُؤُ - التباطؤ -
اَلتَّدَارُؤُ - بایکدیگر خلاف کردن و زخم بشتین نمودن کہ بر خطام و نباشی -
اَلتَّکَافُؤُ - بایکدیگر برابر آمدن -
اَلتَّدَاکُؤُ - گرد آمدن و مزاحمت کردن و راندن تداکا القوم از دحموا -
اَلتَّمَالُؤُ - ہم پشت شدن -
اَلتَّجَانُؤُ - بر روی افتادن یقال تجانأ علیہ ای کب علیہ -
اَلتَّنَاوُءُ - التباغض -

ومن المعتل المہموز اللام

اَلتَّوَاطُؤُ - موافقت و اتفاق و سازواری کردن تواطؤ علی الامر ای اتفقوا -

باب الافعلال

اَلِاحْسِبَابُ - سیاہ و سپید و سرخ شدن چنانکہ این ہمہ رنگہا در وی بازیابی -
اَلِاشْہِبَابُ - سپید شدن اسپ -
اَلِارْنِبَابُ - ریزیدہ شدن -
اَلِاکْمِیَاتُ - کمیت شدن اسپ -
اَلِاغْبِنَاثُ - الابغثاث وقیل ہو مقلوب منہ
اَلِاغْرِجَاجُ - سیاہ و سپید شدن -

اَلْاِظْلَامُ - سیاہ و سپید شدن گوسپند
اَلْاِرْبِدَادُ - خاکستر گون شدن -
اَلْاِرْقِدَادُ وَالْاِرْمِدَادُ - بشتافتن -
اَلْاِحْمِرَارُ - سرخ شدن -
اَلْاِخْضِرَارُ - سبز شدن -
اَلْاِصْفِرَارُ - زرد شدن -
اَلْاِغْبِرَارُ - گرد آلودہ شدن -
اَلْاِخْلِسَاسُ - سیاہ شدن کہ باسرخی زند
اَلْاِدْبِسَاسُ - سیاہ و سرخ شدن اسپ و مرغ چنانکہ لون او باہر دو زند او بس القوم ہوا
اَلْاِبْرِشَاشُ - رخش شدن اسپ -
اَلْاِرْفِضَاضُ - پاشیدہ شدن اشک و آب و آنچہ بدان ماند -
اَلْاِرْقِطَاطُ - سیاہ و سپید شدن -
اَلْاِلْطِاطُ - سپید شدن لب زیرین اسپ
اَلْاِبْلِقَاقُ - ابلق شدن و آن سپیدی باشد کہ بان رنگے دیگر باشد -
اَلْاِرْمِقَاقُ - ضعیف شدن -
اَلْاِزْرِقَاقُ - گربہ چشم شدن -
اَلْاِرْمِكَاكُ - سخت سرخ شدن اشتر چنانکہ باسیاہی زند -
اَلْاِخْضِلَالُ - تر شدن -
اَلْاِشْعِلَالُ - سپید شدن برے از دنبال اسپ

اَلْاِمْلِلَالُ - الفتور والاسترخاء -
اَلْاِدْلِمَامُ - سیاہ شدن خر -
اَلْاِدْهِمَامُ - سیاہ شدن اسپ -
اَلْاِرْشِمَامُ - سپید شدن لنگ پن اسپ
اَلْاِزْلِمَامُ - کوچ کردن و سبر پا شدن چیزے فی الحدیث فازلم بقیل ذھب وقیل قبض
اَلْاِقْعِمَامُ - گرد رنگی شدن کہ باسرخی زند -

ومن الاجوف الواوی

اَلْاِعْوِجَاجُ - کژ شدن -
اَلْاِسْوِدَادُ - سیاہ شدن -
اَلْاِقْوِدَادُ - دراز گردن شدن -
اَلْاِخْوِدَارُ - سپید و سیاہ چشم سخت سیاہ و سپید شدن
اَلْاِزْوِدَارُ - بچسپیدن -
اَلْاِغْوِرَارُ - یکچشم شدن -
اَلْاِقْوِرَارُ - انجوغ گرفتن باریک میان شدن
اَلْاِحْوِلَالُ - احول شدن -

ومن الیائی

اَلْاِبْيِضَاضُ - سپید شدن -

ومن الناقص

اَلْاِقْتِوَاءُ - خدمت کردن اذا عد من ہذا الباب یکون ماخوذا من القتو -
اَلْاِزْعِوَاءُ - والاستیدن یعدی بعن

ومن اللفیف المقرون

الاحواء۔ سیاہ شدن و تصریفہ کتصریف ارعوی

باب الافعیلال

الاشہیباب۔ الاشہباب۔
الاسحیتات۔ فرو نشستن آماس جراحت
الاکمیتات۔ الاکمتات۔
الاہیجاج۔ سپید شدن الاخیجاج الاخرجاج
الاہیجاج آمیختہ شدن کار الہاب اللبن الخثر حتی یختلط
بعضہ ببعض و لم تخثرہ وکذلک کل مختلط۔
الارغیداد۔ الاہیجاج۔
الاہیرار۔ دراز شدن شب و ابہار
اللیل اذا تنام طلوع النجوم واستنارت جہۃ
معظمہ واکثرہ وذلک بعد ان تذہب مجمہ
اللیل ومنہ الشیء الباہر ای المضیء ویقال اتصف
اللیل ہذا کانہ اصح لان بہرۃ اللیل وسطہ۔
الاحمیرار الاخضیرار۔ الاخضرار۔
الاسحیرار۔ بہم واز شدن کشت۔
الاشمیرار۔ گندم گون شدن۔
الاصحیرار۔ خشک شدن نبات۔
الاصفیرار۔ الاصفرار۔
الاغفیرار۔ بازدہ شدن جامہ۔
الاقطیرار۔ خشک شدن گرفتن گیاہ و درپیچیدن
اقطار النبت تہیا للیبس۔
الازمیزار۔ جنبیدن۔

الاملیسار۔ نسوشدن۔
الارقیطاط۔ الارقطاط۔
الازمیقاق۔ الارمقاق۔
الازرقاق۔ الازرقاق۔
الاخضیلال۔ بسیار شاخ و بزرگ شدن درخت
الادلیمام۔ سیاہ شدن آدمی و خر۔
الادہیماہ۔ سیاہ شدن منہ قولہ تعالی
مدہامتان ای سوداوان من شدۃ الخضرۃ من
الاذنیمام۔ خشم گرفتن۔
الاصحیحام۔ زرد شدن ترہ۔
الاشعیلال۔ کالیدہ موی شدن۔

ومن المعتل

الاہیریاد۔ وردگردیدن اسپ و گلون شدن
تقول ایراد الفرس صار ورداوا صلہ ارواد
صار الواویاء لکسرۃ ما قبلہا۔

ومن الاجوف الواوی

الاسویاد۔ الاسواد۔
الازریار۔ الازوار۔

ومن الیائی

الابیضاض۔ الابیضاض
الابیئنان۔ آراستہ شدن۔

ومن اللفیف المقرون

الاحویاء۔ الاحواء۔

باب الفعللة

اَلْجَرْدَبَةُ - چیزی کہ بر تو باشد برخواست دست
براو نہادن تا کسی از ان نخورد -
اَلْجَرْشَبَةُ - بہ شدن از بیماری -
اَلْخَرْبَقَةُ - سخت بزہ کردن کمان و سخت خلق گردانیدن
اَلدَّرْدَبَةُ - خوار مئی و فروتنی نمودن فی المثل ورد لما
عضه الثقاف ای خضع ذل الثقاف خشبة تسوی بہا الرماح وہو فعل من رب
اَلْمَرْجَبَةُ - وسعت دادن غذا کسی را مرحبا اللہ من الرحب المیم زائدة -
اَلْمَشْرَعَبَةُ - ببریدن بدراز -
اَلْمَغْرَبَةُ - پای بپای کسی پیچیدن در کسی -
اَلْمَعْقَلَةُ - میان شرید برآوردن -
اَلْمَلْجَبَةُ - برغسمہ گرفتن آب -
اَلْمَرْطَبَةُ - خواندن گوسپند -
اَلْمَقْبَلَةُ - کنارہ چیزی ازو دریدہ شدن یقال
نوکی مقبلب ای مہدم مکسور -
اَلْمَرْقَبَةُ - بے کردن -
اَلْمَعْقَرَبَةُ - کژدم ناک شدن چیزی یقال ارض معقربة
کثیر العقارب وصدغ معقرب بفتح الراء معطوف -
اَلْمَقْطَبَةُ - شمشیر بزور کسی بردن و بفگندن کسی را
اَلْمَقْرَضَبَةُ - ببریدن و منہا سمی اللعب مقراضة
اَلْمَقْرَطَبَةُ - برقفا افگندن -
اَلْمَقْعَضَبَةُ - ازبن برکندن
اَلْمَشْنَبَةُ - آویختن عشق بادل والنون زائدة

۲ عن ابن عمر -
اَلْمَهْنَبَةُ - الاختلاط فی القول ویقال الامر المشتبہ
اَلْمَهْرَجَةُ - چیز بر ایخوف عشتار و جزان از راہ غیر مسلوک
آوردن فی الحدیث انی بحراب لولؤ بہرجای ردی
وقال القتیبی احسبہ بحراب لولؤ بہرجای عدل
عن الطریق البنہرج وفی الحدیث اما اذا بہرجتنی
معناہ اہدرتنی باسقاط الحد عنی -
اَلْمَحْذَرَجَةُ - نیک محکم تافتن -
اَلْمَخْشَرَجَةُ - بجست کردن کسی کہ در
جا نگندن باشد -
اَلْمَحْلَبَةُ - سخت تافتن -
اَلْمَخْرَفَجَةُ - خوش عیش شدن -
اَلْمَدْحَرَجَةُ وَالدَّحْرَاجُ - بسیار گردانیدن
اَلْمَدْعَلَجَةُ - آمدوشد کردن -
اَلْمَدْمَلَجَةُ - سمور شدن کار والمدلج المدرج الملس -
اَلْمَدْهَجَةُ - بند وار رفتن سیر -
اَلْمَزْبَرَجَةُ - آراستن -
اَلْمَشْمَرَجَةُ - بخیہ دوز شدن -
اَلْمَصْهَرَجَةُ - بصار وح کردن برکہ و بخیہ بدان ماند
اَلْمَعْزَلَجَةُ - نیکو پرورد ن -
اَلْمَعْنَجَةُ - شاخہای نازک بیاوردن درخت
اَلْمَعْلَهَجَةُ - احمق و بیہودہ گوئی شدن -
اَلْمُهْرَجَةُ - الاختلاط فی الخبر والمشی -

اَلْبَهْلَحَةُ - راه وارفتن -
اَلْبَلْدَحَةُ - خویشتن بر زمین افگندن
اَلْجَلْحَةُ - سر بستردن -
اَلطَّرْحَةُ - بلند بلند کردن -
اَلْفَرْشَحَةُ - باز از هم وا نهادن -
اَلْفَرْطَحَةُ وَالْفَلْطَحَةُ وَالطَّلْفَحَةُ - پهن کردن
اَلْقَرْدَحَةُ - القرار علی الضیم وهی فی الحدیث
اَللَّرْتَحَةُ وَاللَّرْدَحَةُ وَاللَّرْهَحَةُ عدو لقصیر
یقرمط ویسرع -
اَلدَّرْبَخَةُ - مطیع بودن کبوتر ماده نر را -
اَلسَّرْهَدَةُ - نیک پروردن -
اَلْعَرْدَةُ - برنهه کردن -
اَلْعَرْبَدَةُ - ندیم را آزردن -
اَلْعَلْعَدَةُ - السرعة -
اَلْقَرْمَدَةُ - بخشت پخته کردن -
اَلطَّرْمَذَةُ - لاف زدن وليست من كلام
اهل البادية -
اَلْبَحْتَرَةُ - البعثرة والتجبر اللبن تقطع
وتجبب البعثرة شوراندن وآشکار کردن
اَلتَّفَجُّرُ - التفجير -
اَلتَّعَجُّرُ - رنجین خون و جز آن
اَلْجَمْهَرَةُ - گرد گردانیدن يقال جمعت الحمار
اَلْجَهْرَةُ - بطرفی از چیزی آگاه کردن

وفی الحدیث جمهروا قبره جمهرة ای جمعوا
علیه التراب ولا تطینوه -
اَلْجَنْدَرَةُ - نوکردن منبسته و نقش -
اَلدَّعْثَرَةُ - بیفگندن و ویران کردن
اَلدَّعْمَرَةُ - شوریده کردن و آمیختن
اَلدَّمْثَرَةُ - نرم شدن -
اَلزَّعْفَرَةُ - بزعفران رنگ کردن -
اَلزَّعْجَرَةُ - باخویشتن لندیدن -
اَلزَّهْمَرَةُ - چشم سرخ شدن باخشم -
اَلزَّنْجَرَةُ - قرع الابهام علی الوسطی
بالسبابة والاسم الزنجير -
اَلشَّنْزَرَةُ - دریدن جامه -
اَلصَّنْبَرَةُ - باریک شدن بن درخت
خرما یا پوست باز شدن وی -
اَلطَّحْرَرَةُ - کمان بزه کردن و پر کردن مشک
اَلطَّحْرَلَةُ - برجستن -
اَلْعَبْقَرَةُ - درخشیدن سراب -
اَلْعَسْكَرَةُ - لشکر ساختن -
اَلْعَصْفَرَةُ - بکاریزه رنگ کردن -
اَلْغَدْمَرَةُ - باخویشتن لندیدن واز
بن بستیدن و فازان بدادن و بگزاف فروختن
اَلْغَشْمَرَةُ - ابتیان الامر من غیر تثبت -
اَلْقَمْطَرَةُ - سر مشک بستن -

اَلْقَنْطَرَةُ - نیک بستن پل و آنچه بدان ماند
وفی الحدیث قنطر فی الجاهلیة ای صار له قنطار من المال
اَلْلَّعْبَرَةُ - بشمشیر بار دکردن منه سمی المکبر
الضبی لانه ضرب قوما بالسیف -
اَلْجَرْدَبَةُ - گرینده ی کردن و همی معربته -
اَلْجَرْدَمَزَةُ - الاجتماع الی ناحیته و جرمزت
عن الطریق و نکصت -
اَلْعَرْطَزَةُ - العرطسة -
اَلْعَلْهَزَةُ - نیک ناکختن گوشت -
اَلْهَنْدَزَةُ - اندازه کردن الا انهم صیروا الزای سینا فقالوا
مهندس لانه لیس فی کلام العرب دال بعد هاز اثر -
اَلْبَهْلَسَةُ - خرامیدن -
اَلْخَلْبَسَةُ - دل بردن یقال خلبس قلبه ای فتنه و وهبه
اَلدَّعْكَسَةُ - لعب المجوس یدورون قداخذ
بعضهم بید بعض کالرقص یسمونه الدستبند
اَلرَّهْمَسَةُ - باهم راز گفتن و به بدی تعریض
کردن فی الحدیث للحجاج قال لرجل
من اهل السرو الرهسته انت یقال هو یرهس
ویرهسم اذا کان یسار و یسار -
اَلطَّرْمَسَةُ - الانقباض و النکوص -
اَلْعَرْطَسَةُ - بکسو شدن از بیکاری
اَلْعَرْكَسَةُ - برهم افگندن -
اَلْعَلْمَسَةُ - تاریک شدن -

اَلْعَنْبَسَةُ - روی ترش کردن و النون زائدة
اَلْعَتْرَسَةُ - به عنف فراگرفتن فی الحدیث
التعترسه ورواه المصحفون بغیر نقیة وهذا خطا
اَلْقَطْرَسَةُ - تکبر کردن و العطران لا عجاب
بالشی و التطاول علی الاقران
قاله اللیث -
اَلْفَرْدَسَةُ - خفته کردن -
اَلْقَرْطَسَةُ - برنشانه زدن -
اَلْدَّرْدَسَةُ - گروه گروه کردن و بند برنهادن
کسی و بندی دار رفتن -
اَلْدَّرْكَسَةُ - تردید الشی -
اَلْهَنْدَسَةُ - مهندسی کردن و اصلها الزای
لانها مشتقة من الهندزة الا ان الرای
قلبت لما ذکرت -
اَلْبَرْقَشَةُ - رنگارنگ کردن ماخوذ من
ابی براقش -
اَلْخَرْبَشَةُ - افساد الکتاب و نحوه و هی فی الحدیث
اَلْبَرْطَشَةُ - اشتر را بکره دادن -
اَلْدَّنْقَشَةُ وَالطَّرْفَشَةُ - چشم شکستن و نگریستن
نقل من عیون الحقتان -
اَلْخَلْيَعَةُ - بگریختن -
اَلْقَرْفَصَةُ - ان تجمع الانسان و تشد علیه
ویدیه و شد الیدین تحت الرجلین ایضا -

اَلْقَرْلَصَةُ۔ بسرمایہ گرفتن۔
اَلْقَرْمَضَةُ۔ بزغمسہ گرفتن سرآب۔
اَلْعَلْهَضَةُ۔ کاویدن و سرشیشہ و جز آن بر کشیدن و کسی را نیک علاج کردن و قیل ہذہ الکلمۃ بالصاد والضاد تصحیف وقع من اللیث
اَلْبَرْقَطَةُ۔ باز پس نگریستن در گریختن و کام خود دہان
اَلْخَلْمَطَةُ۔ سر بستر زدن۔
اَلزَّعْمَطَةُ۔ النون والمیم زائدۃ عن الجوہری
اَلْفَرْشَطَةُ۔ ان تفرج بین جلیک قائما اوقاعدا
اَلْقَرْمَطَةُ۔ خرد نبشتن و گام خرد نہادن۔
اَلْجَرْظَةُ۔ سخت کردن و دست کسے بردوزانو زدن ویرا۔
اَلْجَلْفَظَةُ۔ الجلفاظ ہو الذی یسوے السفن ویصلحہا وفی الحدیث جلفظہا۔
اَلْلَعْظَمَةُ۔ گوشت از استخوان باز کردن
اَلْبَرْقَعَةُ۔ روی پوش پوشانیدن۔
اَلْبَرْكَعَةُ۔ بر چہار دست و پا ایستادن و افگندن
اَلدَّرْقَعَةُ۔ بشتافتن در گریختن۔
اَلزَّهْفَعَةُ۔ آراستن کردن دختر وغیرہ را یقال زہفت الجاریۃ اوزینتہا۔
اَلشَّرْجَعَةُ۔ کرانہ پہلوی چیز برابر کردن یقال اسطرقہ مشرجعۃ لاحروف لنواحیہا۔
اَلصَّلْفَعَةُ۔ بالفاء والقاف جمیعا گردن زدن و مفلس شدن
اَلصَّلْمَعَةُ۔ موی سترون و مفلس شدن و چیزی از بن بر کندن۔
اَلْقَرْقَعَةُ۔ ترک از انگشتان بیاوردن
اَلْقَرْصَعَةُ۔ زشت رفتن مع الانقباض والاستخفاء ایضا۔
اَلْقَبْعَةُ۔ در غلاف شدن شکوفہ درخت
اَلْلَرْسَعَةُ۔ بشمشیر زدن بر کرسوع یقال کرسعت الرجل ضربت کرسوعہ۔
اَلْخَطْرَفَةُ۔ بشتاب رفتن و یک گام را دو گردانیدن یقال خطرف البعیر فی سیرتہ فی حذرف اذا اسرع ووسع الخطف بالظاء المعجمۃ۔
اَلْخَنْدَفَةُ۔ مشیۃ کالحولۃ ومنہا سمیت خندف واسمہا لیلی وقد خندف الرجل اذا مشی مفاجا یقلب قدمیہ کانہ یغترف بہما الزملفۃ کالدحرجۃ والدفع۔
اَلزَّحْرَفَةُ۔ آراستن۔
اَلشَّرْعَفَةُ وَالشَّرْهَفَةُ۔ نیک پروردن
اَلْفَطْرَفَةُ۔ التکبر۔
اَلْقَرْقَفَةُ۔ لرزانیدن۔
اَلْحَذْلَقَةُ۔ گردانیدن چشم و قت دیدن و تیز نگریستن و حذلق الرجل اذا اراد حدقتہ فی النظر حذلق الرجل بالذال وزیادۃ اللام عن الجوہری اذا ظہر الحذق وادعی اکثر ما عندہ

اَلْحَرْذَقَةُ۔ واداشتن کسی تنگ فرا گرفتن بر وے
ویقال ہی الحزقة بتقدیم الراء علی الزاء۔
اَلْحَمْلَقَةُ۔ چشم فاکشادن و نیک نگریستن۔
اَلْخَرْقَةُ والخَرْبَقَةُ۔ پارہ پارہ کردن۔
وخربق عملہ ای افسدہ۔
اَلْخَرْمَقَةُ۔ دروغ گفتن قالوا المخرمق الرجل والمیم
زائدۃ ماخوذ من الاختراق وہی مولدۃ لان الرجل
مخرق والصحیح متخرق لانہم یقولون تخرق فلان المعروف
اَلدَّعْرَقَةُ۔ تیرہ کردن آب۔
اَلدَّعْفَقَةُ۔ آب ریختن۔
اَلدَّمْلَقَةُ۔ کرد و نسو شدن۔
اَلدَّهْدَقَةُ والدَّهْمَقَةُ۔ بزیادۃ المیم عن الجوہری
الدہق والدمقة طعام وجزآن نم کردن فی الحدیث
لو شئت ان یدہمق الی الفعلت۔
اَلزَّرْزَقَةُ۔ زرد کردن۔
اَلزَّحْلَقَةُ۔ کالدحرجة۔
اَلزَّهْرَقَةُ۔ نیک بخندیدن۔
اَلسَّرْدَقَةُ۔ سرای بردہ کردن۔
اَلشَّرْبَقَةُ والشَّرْبَقَةُ۔ پارہ پارہ کردن
اَلدَّمْلَقَةُ۔ کرد و نسو کردن۔
اَلصَّعْلَلَةُ۔ درویش شدن۔
اَلْبَسْمَلَةُ۔ بسم اللہ گفتن۔
اَلدَّرْمَلَةُ۔ وزالودان خوردن۔

اَلْجَدْلَةُ۔ بیفگندن و بنداختن۔
اَلْجَعْفَلَةُ۔ تملیا۔
اَلْخَرْدَلَةُ۔ پارہ خورد کردن گوشت
اَلْخَرْعَلَةُ۔ لنگ وار رفتن۔
اَلرَّعْبَلَةُ۔ پارہ پارہ کردن۔
اَلسَّبْحَلَةُ۔ سبحان اللہ گفتن۔
اَلسَّرْبَلَةُ۔ پیراہن پوشانیدن۔
اَلسَّغْبَلَةُ۔ چرب کردن سر و طعام۔
اَلسَّنْبَلَةُ۔ بیرون آمدن خوشہ کشت
اَلْمَسْهَلَةُ۔ آسان و سہل گردانیدن
وقالوا مسہلک اللہ من السہولة والمیم زائدۃ
اَلشَّمْعَلَةُ۔ متفرق شدن شمعلة الیہود قراتہم
اَلطَّرْبَلَةُ۔ بالا رفتن چیزے یقال طربل الرجل اذا مد الی فوق
اَلْعَبْهَلَةُ۔ مہمل گذاشتن۔
اَلْعَثْكَلَةُ۔ ہوج بیاراستن والماضی عثکل۔
اَلْعَنْدَلَةُ۔ بانگ کردن بلبل۔
اَلْغَرْبَلَةُ۔ بغربال کردن و کشتن و پارہ پارہ کردن
اَلْغَرْقَلَةُ۔ گندہ شدن خایہ۔
اَلْفَسْكَلَةُ۔ درنگ کردن و پس ماندن فی الحدیث فسکلتنی
اکلم اخذ من الفسکل وہو الفرس الذی یجئ فی الحلبة اخر الخیل
اَلْقَصْمَلَةُ۔ بریدن۔
اَلْكَرْبَلَةُ۔ رخاوۃ فی القدمین تہذیب الخطة۔
اَلْمَرْجَلَةُ۔ بیالودن بگل وجزآن۔

اَلْغَمْغَمَةُ - الخندقة -
اَلْبَهْلَةُ - پیر شدن -
اَلْهَمْلَةُ - سخن نرم گفتن -
اَلْهَرْجَلَةُ - الاختلاط فی المشی -
اَلْهَرْمَلَةُ - موی بر کندن -
اَلْهَنْبَلَةُ - مشیة الضبع العرجاء والنون زائدة عن الجوهری -
اَلْبَرْسَمَةُ - علت برسام گرفتن یقال برسم الرجل فهو مبرسم -
اَلْبَرْشَمَةُ - پیوسته نگریستن وبرشم الرجل اذا وجم واظهر الحزن -
اَلْبَرْطَمَةُ - خشم گرفتن -
اَلْبَرْعَمَةُ - بیرون آوردن غلاف شگوفه
اَلْبَرْهَمَةُ - ادامت النظر وسکون الطرف -
اَلْبَلْعَمَةُ - الابتلاع -
اَلْبَلْدَمَةُ - نرسیده خاموش شدن للبهم الرجل اذا وقف وسکت
اَلتَّرْجَمَةُ - بیان کردن چیزی را بزبان دیگر ترجمه کلامه اذا فسره بلسان آخر
اَلْجَرْجَمَةُ - بیفگندن وهی فی الحدیث -
اَلْجَرْدَمَةُ - الجردبة -
اَلْجَرْشَمَةُ - الجرشبة وتیز نگریستن -
اَلْحَضْرَمَةُ - سخت بزه کردن کمان -
اَلْحَضْرَمَةُ - لحن کردن در کلام حضرم الرجل اذا لحن وخالف الاعراب فی کلامه

اَلْحَلْقَمَةُ - حلقوم بریدن -
اَلْخَضْرَمَةُ - بین بین گردانیدن والمخضرم لشاعر الذی ادرک الجاهلیة والاسلام مثل لبید والرجل الدعر واللحم الذی لایدری امن ذکر او انثی والمخضرمة المرأة المخفوضة التی قطع طرف اذنها -
اَلشَّرْطَمَةُ - فراخ گلو شدن -
اَلصَّلْقَمَةُ - تصادم الانیاب -
اَلضَّرْزَمَةُ - شدة العض والتصمیم علیه -
اَلطَّحْرَمَةُ - الطحمة -
اَلطَّرْسَمَةُ والطلسمة - سر زیر پیش افگندن
اَلْغَلْصَمَةُ - سر حلقوم بریدن -
اَلْفَرْطَمَةُ - دوختن موزه بینی او رو دریدگشتن فی الحدیث خفافهم مفرطمة ای لها منقار -
اَلْقَرْطَمَةُ - بدر پوردن -
اَلْكَرْزَمَةُ - نیم روزی خوردن -
اَلْكَلْثَمَةُ - گرد روی گردانیدن
اَلْلَغْمَةُ - دیرنگ گردن فلیست لغمة معناه انه لاتوقف فی ذکرنا قبیحة
اَلْلَهْذَمَةُ - بریدن -
اَلْلَهْزَمَةُ - سپید کاندموی آمدن -
اَلْهَدْرَمَةُ - خواندن وگفتن -
اَلْحَلْقَمَةُ - دوبرخ از اخوک خرما ریطب شارین
اَلْبَرْهَنَةُ - لغامة البرهان علی الشیء وهو الحجة
النون اصلیة عند ابن الاعرابی وعند الازهری

النون زائدة قال والصواب ان يقال برهن والبرهنة كلمة مولدة۔

الزَّرْفَنَةُ مثل زنجبير ساخن نف يقال زرفن عند كذا ماخوذ من الزرنيخ

اَلسَّحْتَنَةُ - گلو بريدن۔

اَلْعَرْبَنَةُ - ربون فراداون۔

اَلْعَرْثَنَةُ - پوست پيراستن گياه كرتن يقال ادیم معرتن او اكان مدبوغا بالعرتن وهو نبت۔

اَلْعَرْجَنَةُ شاخ خرما زدن وصورت وبي جامه كردن والنون زائدة في قول الزجاج في قول غيره اصليته وعلل الزجاج الكلمة من الانعراج۔

اَلْفَرْجَنَةُ - شانه زدن ستور۔

ومن الملحق بها بتكرار اللام

اَلْجَلْبَبَةُ - چادر بر كسي پوشيدن۔

اَلصَّعْرَدَةُ - گرد كردن۔

اَلتَّهَلْهُلُ - شتافتن۔

اَلْهَلْهَمَةُ - خوندن كسي را بلفظ هلم يقال هلمت بالرجل اذا قلت له هلم۔

ومن الملحق بها بزيادة واو بين الفاء والعين

اَلْجَوْرَبَةُ - بورب پوشانيدن۔

اَلسَّوْجَرَةُ - ساجور در گردن سگ كردن

اَلْعَرْمَرَةُ - رفع الرجل صوته بالصراخ۔

اَلصَّوْمَعَةُ - بلند كردن بنا يا باريك شدن سر آن

اَلْقَوْزَعَةُ - بگريختن خرده۔

اَلْحَوْلَقَةُ - لاحول ولاقوة الا بالله گفتن

اَلثَّوْبَلَةُ - ديگ فراز در ديگ كردن۔

اَلْحَوْصَلَةُ - پر كردن حوصله۔

اَلْحَوْقَلَةُ وَالْحَيْقَالُ - سخت پير شدن و عاجز شدن از جماع وهي ايضا مثل الحوقلة

اَلْوَدْقَلَةُ - وقال قلان اذا اختص شيئا من ماكول

اَلنَّوْدَلَةُ - سست رفتن۔

اَلْهَوْذَلَةُ - لرزيدن۔

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين الفاء والعين

اَلْبَيْطَرَةُ - بيطاري كردن۔

اَلْبَيْقَرَةُ - ماندن شدن واز زيني بمينى شدن

اَلطَّأْطَأَةُ - سر فرو بردن يقال اسراع يطاطي الرجل فيه راسه واقامة الرجل بالحضرمي ترك قومه بالبادية۔

اَلسَّيْطَرَةُ - گماشته شدن۔

اَلْخَيْضَعَةُ - بانگ كردن در حرب۔

اَلْهَيْتَعَةُ - بانگ كردن شمشير در زخم۔

اَلْحَيْعَلَةُ - حي على الصلوة گفتن۔

اَلْخَيْعَلَةُ - پيراهن بي آستين پوشيدن

اَلْهَيْلَلَةُ - لا اله الا الله گفتن۔

اَلْهَيْمَنَةُ - با خويشتن سخن نرم گفتن۔

اَلشَّيْطَنَةُ - سركشي ونافرماني گردانيدن يقال شيطن الرجل فاصار كالشيطان وفعل فعله۔

ومن الملحق بها بزيادة واو بين العين واللام

الرَّهْوَجَةُ - رہوار رفتن -
اللَّهْوَجَةُ - گوشت تمام ناپختن و تمام ناپرداختن و محکم ناکردن کار -
الدَّهْوَرَةُ - کمر بزرگ کردن و دهورت الشئ اذا جمعته ثم قذفته فی مهواة -
الهُوَرَةُ - بمردن -
الهُلْوَجَةُ - شتافتن -
اللَّهْوَقَةُ - کل ما لم یبالغ فیه من کلام وعمل وقیل هی ان تحسن بالشئ وان تظهر شیئاً باطنک علی خلافه کالتسخی والتحلم ونحوهما -
السَّرْوَلَةُ - ازار پوشانیدن -
القَعْوَلَةُ - پیش در آمدن نابینای بر پای گرد در رفتار چون الرجل اذا مشی مشیة من یخشی السراب یاحدی قدمیه الا خر لقصر فیها
الهَرْوَلَةُ - بویدن -
العَلْوَنَةُ والعَنْوَنَةُ - کتاب عنوان کردن -

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين العين واللام

العُثَيْرَةُ - برانگیختن کردن -
العَذْيَطَةُ - مصدر العذیوط وهو الذی یجری عند الجماع -
الشَّرْيَفَةُ - افزونی بر گیاهی کشت بریدن
الحَزْيَلَةُ - زراندود کردن -

ومن الملحق بها بزيادة النون بين العين واللام

القَلْنَسَةُ - کلاه پوشانیدن -

ومن المضاعف

الجَحْبَحَةُ - نماز پیشین و جز آن بجنگی کردن ورخاوة الشئ واضطرابه -
الذَّبْذَبَةُ - فاو اگر دانیدن و شتافتن در رفتن ومن هذا قراءة من قرأ مذبذبین بکسر الذال الثانیة ومعناه یجیئون تارة الی هؤلاء وتارة الی هؤلاء -
القَبْقَبَةُ - بانگ کردن شیر وشکم -
الكَبْكَبَةُ - نگونسار کردن -
اللَّبْلَبَةُ - مهربانی کردن ویعدی بعلی -
اللَّكْلَكَةُ - فی الضحک مثل الخنین
البَثْبَثَةُ - آشکارا کردن خبر وگرد برانگیختن
الحَثْحَثَةُ - برافروختن -
الثَّلْثَلَةُ - میم شدن و آمد و شد کردن و واداشتن -
المَتْمَتَةُ - التخلیط والزمزمة ایضاً -
البَهْجَةُ - نوا فتن کودک -
البَجْحَةُ - پر کردن -
البَحْبَحَةُ - فراهم آمدن از بیم و نهان داشتن اندیشه خویش و با دلسخت جستن -
الدَّجْدَجَةُ - مرغ خانگی را خواندن ویعدی بالباء وتاریک شدن شب -

اَلتَّجَرْجَحَةُ - جنبان شدن -
اَلْجَعْجَعَةُ - بانگ کردن ویا راجیم گردانیدن
جون باعین باشد واین قبیله قضاعه
کنند وگویند وهذا راعج خرج معج آهذا راعی
خرج معج -
اَلْجَلْجَحَةُ - لقمه در دهن فاگردانیدن و
سخن شوریده کردن -
اَلْجَمْجَمَةُ - نبشته مشوش کردن ومجمج الرجل
فی خبره اذا لبس بین -
اَلْجَنْجَنَةُ - جنبانیدن وتردید الشئ الرائی
علی الحوض والجولة عند الفزع -
اَلْجَهْجَهَةُ - بانگ سباع زدن وبعدی بالبار
اَلْجَهْجَرَةُ - بانگ کردن باگرفتگی گلو -
اَلْحَشْحَشَةُ - صوت فیه بحة عند اللهاة فی
الحدیث ام بجحة ای کافة -
اَلْحَزْحَزَةُ - دور کردن -
اَلْحَشْحَشَةُ - بریدن زود -
اَلْحَضْحَضَةُ - ترقرق السراب -
اَلْحَطْحَطَةُ - شکستن وپراگندہ کردن وحطحط
بهم حطحطة وحطاطا اذا بدد هم -
اَلْحَلْحَلَةُ - التلجج -
اَلْحَنْحَنَةُ - التنحنح -
اَلْحَنْجَحَةُ - نج نج کردن کسی را وبانگ کردن

اَشتر مست وبخنجوا عنکم من الطیرة ای
ابردوا واشتل خنجوا -
اَلْخَخْخَةُ - حکایة صوت -
اَلْخَنْخَنَةُ - بانگ کردن فی الحدیث فخنخن
فی جشمه ای اودع بها تفاخر معک وبغلبتک
کسری او خنجح اضطجع وتمکن واستوی فی الحدیث بهذا الله
اَلدَّخْدَخَةُ - وام کردن وخوار کردن -
اَلْخَنْخَنَةُ - فروخوابانیدن اشتر -
اَلْدَّدْكَدَةُ - آواز دادن شمشیر در وقت
روشن کردن آن -
اَلْهَدْهَدَةُ - بانگ کردن مرغی که طوق
دارد واشتر فحل وجنبانیدن کودک تا بخسپد -
اَلْبَزْبَزَةُ - الصوت بکلام فی غضب -
اَلْثَرْثَرَةُ - جنبانیدن -
اَلْثَرْثَرَةُ - کثرة الکلام وتردیده -
اَلْجَرْجَرَةُ - بانگ کردن وریختن وبکلیهما
فسر قوله صلی الله علیه وآله وسلم انما یجرجر فی بطنه
نار جهنم فمن رفع الراء من النار حمله علی المعنی الاول
ومعناه ان الذی یدخل جوفه هو النار -
اَلْدَّدْدَدَةُ - جنبانیدن -
اَلْزَّدْزَدَةُ - بانگ کردن ساربج -
اَلْشَّرْشَرَةُ - پاره پاره کردن -
اَلْصَّرْصَرَةُ - بانگ کردن باز وجغ وانچه بدان ماند

اَلْغَرْغَرَةُ - سر شیشه بر کشیدن -
اَلْغَرْغَرَةُ - گردیدن جان در گلو ومنها الحدیث مالم یغرغر ای مالم یبلغ روحه حلقومه و گردانیدن شبان آواز را در گلو ویعدی بالباء و شکستن بانے بینی و سر شیشه -
اَلْفَرْفَرَةُ - تگاپتن ومنها الحدیث یفرفر الدنیا ای یخیرها بالذم لها کما یفرفر الدیب الشاة وجنبانیدن نی یقال فرفر الفرس اذا ضرب بفاس لجامه لسانه وحرک راسه وناس یرویه بالقاف فی شعر امرء القیس والخفة والطیش الفرقرة - بانگ کردن تسکم ونیک نخندیدن و آواز گردانیدن -
اَلذَّرْكَرَةُ - آسیا کردن وهذه فی الحدیث وصلها من الکرضوعف لتکرار عود الرحی فی رجوعها فی الطحن مرة بعد اخری وغایت خندیدن وخواندن مرغ وگردانیدن باد ابر را از بهر گرد کردن وکرکرته عنی ای دفعته وردده
اَلْهَرْهَرَةُ - جنبانیدن وخواندن گوسپند
اَلْبَزْبَزَةُ - سرعة المسیر -
اَلْمَزْمَزَةُ - النهزة جنبانیدن -
اَلْحَسْحَسَةُ - براخگر افگندن
اَلتَّسَرْسُرَةُ - جنبیدن اشتر بر خاستن سر البعیر ترکن ظهره
اَلْعَسْعَسَةُ - گردیدن گان بشب وعسعس اللیل ای اقبل ظلامه ویقال دبر فعلی هذه الکلمة من الاضداد ومنه قوله تعالی واللیل اذا عسعس ویدل علی ان الاختیار ادبر قوله والصبح اذا تنفس وقیل مقلوب من سعسع وهذا الترکیب اعنی سعسع یدل علی ذهاب الشی هذا قول ابن فارس
اَلْغَسْغَسَةُ - کرہ را غس کردن -
اَلْقَسْقَسَةُ - ولج اللیل الراسب -
اَلْمَسْمَسَةُ - شوریدہ شدن -
اَلنَّسْفَسَةُ - شتافتن مرغ در پریدن -
اَلْخَشْخَشَةُ - آواز بیاوردن از سلاح و جامه وگیاه وخشک کاغذ وانچه بدان ماند -
اَلْقَشْقَشَةُ - پرواز کردن مرغ -
اَلْكَشْكَشَةُ - بانگ کردن ماربپوست وکاف خطاب را بشین بدل کردند در موضع تانیث واین قبیله بنی اسد گفتند -
اَلنَّشْنَشَةُ - زود زود پوست باز کردن -
اَلْبَصْبَصَةُ - دنبال جنبانیدن -
اَلْحَصْحَصَةُ - هویدا شدن حق ومنها قوله تعالی الآن حصحص الحق وتحریک الشی فی الشی حتی یستکن ویستقر فیه ومنه الحدیث محل سبیلها یا محصص وتحریک الشی تقلیبه ومنه الحدیث ان احصص فی یدی جمرتین احب الی من ان احصص کعبتین والاسراع فی السیر -

اَلدَّصْدَصَةُ - دست بہ پیرون باز زدن در حال بختن -
اَلْمَصْمَصَةُ - منہ المضمضة الا ان المصمصة بطرف اللسان وفی الحدیث القتل فی سبیل اللہ یمصمصة ای مطہرة نا سلة من الذنوب یقال مصمص ناره اذا جعل فیہ الماء وحرکہ ومضمضة کذلک عن الاصمعی -
اَلْنَّضْنَضَةُ - جنبانیدن ومنہا الحدیث وہو ینضنض لسانہ وقد روی بالضاد والمعنی واحد
اَلْخَضْخَضَةُ - جنبانیدن آب وانچہ بدان مانند والاستنجاء بالید وہذا فی الحدیث -
اَلزَّمْزَخَةُ - شکستن -
اَلْغَضْغَضَةُ - کم کردن آب -
اَلْفَصْفَصَةُ - فراخ شدن جامہ وزرہ وعیش
اَلْقَضْقَضَةُ - صوت کسر العظام والاعضاء عند الاخذ والعز -
اَلْلَّصْلَصَةُ - کثرة تلفت الدلیل یمینا وشمالا
اَلْمَضْمَضَةُ - جنبانیدن ماء از دہان بعد چشیدن وبانگ کردن او -
اَلْعَطْعَطَةُ - نعرہ زدن وغوغا کردن -
اَلْقَطْقَطَةُ - باران خرد باریدن -
اَلْنَّطْنَطَةُ - کشیدن -
اَلشَّطْشَطَةُ - فعل رب الغلام عند الیوم -
اَلْفَظْفَظَةُ - پیچیدن تیر در انداختن -
اَلْتَّعْتَعَةُ - فی الکلام التردد فیہ من حصر او عی وربما قالوا فی الدابة اذا ارتطمت فی الوحل
اَلْجَعْجَعَةُ - بانگ کردن آسیا وداشتن کسے را بجای بدوا زجای نگیختن وبکلیہ ما فسرلن جعجع بالحسین رضی اللہ عنہ وقیل معناہ ضیق علیہ وفرو خشن استتر وفراخوا بانیدن آن -
اَلْدَّعْدَعَةُ - خواندن گوسفند وبر کردن جفنہ وکسی را کہ بفتید دع دع گفتن ومعناہ تم فانتشر اے دع السقوط والعثار وجنبانیدن پیمانہ تا بیشتر گنجد -
اَلْدَّغْدَغَةُ - پراگندہ وآشکارا کردن راز
اَلْزَّعْزَعَةُ - بر بالانیدن کودک -
اَلْزَّعْزَعَةُ - جنبانیدن -
اَلْشَّعْشَعَةُ - آمیختن شراب با آب -
اَلْصَّعْصَعَةُ - الصعصاع پراگندہ کردن وغیسانیدن
اَلْضَّعْضَعَةُ - ویران کردن بزمین وخوار کردن
العفعفة - بانگ بر گوسفند زدن -
اَلْقَعْقَعَةُ وَالْقِعْقَاعُ - بانگ کردن سلاح وکاغذ وپوست خشک وانچہ بدان ماند وبشدن در زمین -
اَلْلَّعْلَعَةُ - واداشتن -
اَلْلَّعْلَعَةُ - بشکستن استخوان -

اَلْمَعْمَعَةُ - بانگ کردن آتش در سوختن نی وجز آن و مرد کارزاری رحرب و در گرمای گرم رفتن -

اَلْبَغْبَغَةُ - حکایۃ ضرب من الهدیر -

اَلتَّغْتَغَةُ - حکایۃ صوت اوضحک -

اَلثَّغْثَغَةُ وَالثَّغْثَغُ - الذی اذا تکلم حرک اسنانہ فی فیہ اضطرابا شدیدا کالمعیی

اَلدَّغْدَغَةُ - غلغلج کردن -

اَلزَّغْرَغَةُ - ان ترد ابل الماء کل یوم مرتی نشارت وافاغت العیش ایضا -

اَلزَّغْزَغَةُ - السخریۃ -

اَلسَّفْسَفَةُ - نیک نگردن پنہان کردن خاک

اَلشَّغْشَغَةُ - جنبانیدن سنان رمطعوم

اَلضَّغْضَغَةُ - لوک الدرداء -

اَلْمَغْمَغَةُ - الاختلاط -

اَلدَّفْدَفَةُ - الاسراع وہی فی الاثر -

اَلزَّفْزَفَةُ - پرواز کردن مرغ ہر چیز یکہ خواہد کہ برود فرود آید -

اَلزَّفْزَفَةُ - حنین الریح وصوتہا فی الشجر والحشیش

اَلشَّفْشَفَةُ - یختن والمسفف اللئیم الطبنہ -

اَلشَّقْشَقَةُ - نزار کردن -

اَلْقَفْقَفَةُ - لرزیدن ولرزانیدن -

اَلْفَلْفَلَةُ - واداشتن -

اَلْهَفْهَفَةُ - باریک میان کردن -

اَلْبَقْبَقَةُ - بانگ کردن کوزہ چون آب در وی شود وکذلک کل صوت یشبہ

اَلْجَقْجَقَةُ - نیک در رفتن وگفتہ اند کہ اول شتاب را در رفتن -

اَلْخَقْخَقَةُ - صوت اضطراب القتب والعروض اذا عصف

اَلدَّقْدَقَةُ - آواز دادن سم ستوران در فراشتن -

اَلزَّقْرَقَةُ - آب راندن -

اَلزَّقْزَقَةُ - برجہانیدن کودک -

اَلسَّقْسَقَةُ - ریدن گنجشک وہی فی الحدیث

اَلشَّقْشَقَةُ - بانگ کردن فحل وگنجشک

اَلطَّقْطَقَةُ - الدقدقۃ -

الفقفقۃ - نباح الکلب عند الفرق -

اَللَّقْلَقَةُ - شدۃ الصوت وکذلک کل صوت فی حرکۃ واضطراب وتعلقت الشاۃ تلقلق ای حرکۃ -

اَلنَّقْنَقَةُ - بانگ کردن بزغ -

اَلْهَقْهَقَةُ - جنبانیدن نیک رفتن -

اَلضَّلْضَلَةُ - ضرب من المشی فیہ سرعۃ -

اَلتَّلْتَلَةُ - جنبانیدن چیزے -

اَلْجَلْجَلَةُ - بانگ کردن رعد وجنبانیدن زنگ وانچہ بدان ماند -

اَلْجَلْهَلَةُ - ازجای بیفگندن و حلحلت بالناقة اذا قلت لها حل بالتسکین زجر الناقة -

اَلدَّلْدَلَةُ - جنبانیدن چیزی آویخته -

اَلزَّلْزَلَةُ - الزلزال - جنبانیدن -

اَلسَّلْسَلَةُ - پیوست کردن ومنها الحار فی الخلق ای صبت -

اَلسَّلْسَلَةُ - بجنبانیدن -

اَلصَّلْصَلَةُ - بانگ کردن آهن وانچه بدان ماند -

اَلْغَلْغَلَةُ - زود رفتن وَالْغُلْغَلَةُ بانگ کردن والرسالة المحمولة من بلد الی بلد -

اَلْفَلْفَلَةُ - پلید در طعام یا شراب کردن -

اَلْقَلْقَلَةُ - بانگ کردن وَالْقِلْقَالُ جنبانیدن

اَلْهَلْهَلَةُ - سست یافتن -

اَلتَّمْتَمَةُ - باتاگستن زمان کسع -

اَلْجَمْجَمَةُ - پوشیدا ناکردن سخون من غرض -

اَلْحَمْحَمَةُ - بانگ کردن اسپ وقت علف خواستن

اَلْخَمْخَمَةُ - الخمخمة وهو ان یتکلم الرجل کانه مجنون تکبر وهی ایضا نوع من الاکل قبیح -

اَلدَّمْدَمَةُ - هلاک کردن وخشم گرفتن وبعدیان بعلی وبکلیهما فسر قوله تعالی فدمدم علیهم ربهم وقال الزجاج والازہری اطبق علیهم العذاب یقال دمدمت علی البقر وغیره اذا اطبقت علیه فاذا کررت الاطباق قلت دمدمت علیه ودمدمت الشیء ذا لزقته بالارض

اَلطَّمْطَمَةُ - والترکیب یدل علی غشیان الشیء بالشیء من ناحیة ان یطلی به -

اَلزَّمْزَمَةُ - تحریک الشفتین -

اَلزَّمْزَمَةُ - بانگ کردن رعد ودندیدن گبران نان خوردن -

اَلْغَمْغَمَةُ - بانگ کردن مبارزان در جنگ وگاوان در حال ترسیدن

اَلْقَمْقَمَةُ - گرد کردن وفاهم آوردن یقال قمقم الله غضبه ای جمعه وقبضه -

اَلدَّمْدَمَةُ - بانگ کردن -

اَلنَّمْنَمَةُ - آراستن چیزی ونیکو نشستن -

اَلْهَمْهَمَةُ - آواز گردانیدن در سینه وبانگ کردن وگرفتگی گلو -

اَلْخَمْخَمَةُ - سخون گفتن ومعنی چنانکه پیدا نباشد وبانگ کردن خوک -

اَلدَّنْدَنَةُ - سخون گفتن چنین که شنوند ودر نیابند ومنها الحدیث حولها مدندن -

اَلْعَنْعَنَةُ - همزه را بعین بدل کردن واین قبیله بنی تمیم کنند یقولون عن موضع ان -

اَلتَّمْتَمَةُ - مثل اللکنة -

اَلْجَهْجَهَةُ - مثل لجهجة -
اَلدَّهْدَهَةُ - از جای واگردانیدن
وتبدل الیاء من الهاء الاخیرة فیقال دہدیة
ودہداة ودہداء والاصل الهاء لقولهم دہدهة
الجعل لاحروجة -
اَلصَّهْصَهَةُ - بهم خاموش شدن ویقال
صهصهت الرجل قلت له صه ویقال صهصه بمعناه
اَلْقَهْقَهَةُ - بآواز خندیدن ومقلوب
الهقهقة ایضًا -
اَلْكَهْكَهَةُ - غریدن شیر -
اَلْلَهْلَهَةُ - تنگ بافتن جامه را -
اَلْمَهْمَهَةُ - زجر کردن یعدی بالباء -
اَلنَّهْنَهَةُ - باز داشتن کسی را از کار
ومنع وزجر کردن یقال نهنهت الرجل
عن الشیء اذا کففته وزجرته -

ومن المعتل

اَلْوَحْوَحَةُ - بانگ کردن باگرفتگی گلو -
اَلْوَسْوَسَةُ وَالْوَسْوَاسُ - وسوسه کردن
یعنی اندیشه افگندن ویعدی بالی وقوله تعا
فوسوس لهما الشیطان یرید الیهما ورجل موسوس
بکسر الواو لان نفسه توسوس الیه قال الله تعالی
ویعلم ما یوسوس به نفسه ولا یقال موسوس
اَلْوَشْوَشَةُ - کلام فی اختلاط -
اَلْوَصْوَصَةُ - نزدیک گردانیدن وی تندیم بخشیم
اَلْوَعْوَعَةُ - بانگ کردن سگ وگرگ
اَلْوَقْوَقَةُ - بانگ کردن چون بیتر سد -
اَلْوَلْدُ وَالْوَلَدُ - گریستن وآوازدادن ویلا گفتن
اَلْوَهْوَهَةُ - غریدن وبانگ کردن کسے یقال
وهو والاسد فی زیره مثل کهکه ووهوه
الحمار حول عانته اشفاقا علیها مثله -

ومن الیائی

اَلْيَهْيَهَةُ - زجر کردن بهیهات الا بل اذا قلت یاه وای اقبل

ومن الناقص

اَلْجَبَاةُ وَالْجُبَاءُ - بینگندن -
اَلْخَذَاةُ - نکوهش کردن وفحش شنوانیدن ودرغلانیدن
یقال خذی بالحاء والخاء اتدبه واسمه المکراه
اَلْقَلْسَاةُ - کلاه پوشانیدن -
اَلْخَنْظَاةُ وَالْخَنْظَى - یقال خنظی به بالحاء
والخاء وخنطی بالعین مثل خندی -
اَلتَّرْقَاةُ - برجیز گردن زدن -
اَلسَّلْقَاةُ وَالسَّلْقَاءُ - برپشت افگندن
اَلْعَرْقَاةُ - چوب برسر دلو بستن -

ومن مضاعف الواوی

اَلزَّوْزَاةُ - مصدر زوزی الرجل وهو
ان ینصب ظهره ویسرع ویقارب الخطو
وزوزیت به اذا طردته -

اَلصَّوْضَاةُ۔ بانگ کردن۔
اَلْقَوْقَاةُ وَالْقِيقَاءُ۔ بانگ کردن باکیان

ومن الیائی

اَلْحِيحَاءُ وَالْحِيحَاةُ۔ خواندن بزیقال حَاحَتْ بِهَا
اَلْهِيهَاءُ وَالْهِيهَاةُ۔ خواندن اشتر
یقال ماهیت بالابل۔

ومن المهموز الفاء اللحق بالواو

اَلْاَوْلَقَةُ۔ مصدر الماولق ھو المجنون
الهمزة اصل وھذا القول ھو الصحیح۔
لقولهم مالوق ولم یقولوا مولوق۔ وقیل یجوز
ان یکون الهمزة بدلاً من الواو فیکون اصلہ واو

ومن المهموز اللام

اَلْاَبْرَةُ۔ پرزہ گردیدن جامہ یقال
زابر الثوب والثوب مزابر ومزابیر اذا اخرج برزہ
اَلْبَلَاوَةُ۔ بگر یختن۔
اَلْبَلَاصَةُ۔ بگر یختن۔
اَلزَّاْبَقَةُ۔ سیماب بدون درہم مزابق
والعامة یقول مزبق۔
اَلْبَرَالَةُ۔ موی گردن برانگیختن جردہ
اَلطَّلَاشَةُ وَالصَّلَاتَةُ۔ غلبہا فرد شدن
قال ابن السراج واما طامن فلیس احد قولیہ
فیہ طان وطامنت منہ بکنت۔

ومن المهموز اللام

اَلْلَّرْفَاةُ۔ افزودن شدن ابر وغیرہ کرفاء الله السحاب ورقته
اَلرَّنَاةُ۔ گرانبار آمدن وبجنار نگین نمودن چیزی وبزیادۃ
یارزی واول قولهم زنا الرجل لحیته اذا اصبغها بالزنار
وھو المنار فیزنا یفعل وزنا یفعل وتدابتال من باب حسب

ومن الناقص المهموز اللام

اَلرَّهْيَاةُ۔ تنگ زدیگر تنگ گران کردن و
تکریدن وراے خویش محکم ناکردن ویزان شدن
اشک وبیات السحابة اذا تحفرت للمطر
قال ابو علی رہیا فعیل فالکان ہذا من الشواذ
فی اثنتا الفعل قال لانا لو جعلنا الیاء اصلاً
والهمزة زائدة لادی الی شیئین مکروہین
احدہما ابتال فعلاً والثانی زیادۃ الهمزة
غیر اول وفی القول الاول المکروہ شئی واحد وکلما
قل المکروہ کان اقیس فیکون علی ہذا من باب العشیرة

ومن المضاعف المهموز

اَلْبَاْبَاةُ۔ بابا گفتن کودک یقال باباة
الصبی اذا قلت له بابی انت وامی۔
اَلتَّاْتَاةُ۔ کنکلاج گردیدن تتایقال
تاتا الرجل اذا غلب علی لسانه التاء۔
اَلثَّاْثَاةُ۔ سیراب کردن اشتر وذرکردن اندکی
اَلْحَاْحَاةُ۔ اشتر را باب خواندن۔
اَلدَّاْدَاةُ وَالدَّيْدَاءُ۔ اشد عدو البعیر

اَلتَّرَاءَةُ سیاہی چشم برگردانیدن و درخشیدن یقال رأیت السراب لمع ورأیت العین اذا تحرکت من ضعف

اَلتَّصَاصَةُ صاصا الجرواذا التمس النظر قبل ان تفتح عینه

اَلتَّاطَاءَةُ سرفرو داشتن۔

اَلتَّفَاءَةُ ان یغلب علی لسان الرجل الفار

اَلتَّوَاءَةُ دنبال جنبانیدن آہو۔

اَلتَّنَاءَةُ سست شدن۔

اَلتَّهَاهَاةُ استر العلف خواندن۔

باب التفعلل

اَلتَّدَمْلُبُ۔ الانطلاق فی الاختفار

اَلتَّشَغْزُبُ۔ التشغزبة یقال تشغزبه۔

اَلتَّعَرْقُبُ۔ پیادہ در وادی رفتن و دشوار رفتن

اَلتَّدَحْرُجُ۔ واگردیدن۔

اَلتَّبَخْتُرُ۔ خرامیدن۔

اَلتَّمَعْثُرُ مشوریدہ دل گردیدن

اَلتَّزَعْفُرُ خواستن بزعفران رنگ کردن و ہوئی الحدث

اَلتَّعَصْفُرُ بکاریزہ رنگ کردن۔

اَلتَّعَذُّرُ باخویشتن دندیدن۔

اَلتَّغَمُّرُ مقہور کردن فی الحدیث لقد تغمرنا ای فدحنا بالجفاء وعنف ولی راہ رفتن۔

اَلتَّجَرْمُزُ۔ بگذشتن بشب و واہم آمدن و بترش کردن در کارے

اَلتَّبَرْنُسُ۔ برنس پوشیدن وہو قلنسوة طویلة وکان الساک یلبسونہا فی صدر الاسلام

اَلتَّحَنْبُسُ۔ التبختر۔

اَلتَّدَرْبُسُ۔ فراپیش شدن۔

اَلتَّفَطْرُسُ۔ بیداد و گردنکشی کردن۔

اَلتَّلَرْدُسُ فراہم آمدن اذا ہما کردس بعضہ الی بعض

اَلتَّقَرْمُصُ۔ پنہان شدن در قرموص وہی حفرة صغیرة یستکن فیہا الانسان من البرد

اَلتَّغَظْمُطُ۔ بانگ کردن باگرفتگی گلو

اَلتَّبَرْقُعُ۔ برقع پوشیدن۔

اَلتَّبَرْكُعُ۔ الوقوع علی الاست۔

التبلتع۔ زبان درازی کردن والمتبلتع الذی یتظرف ویتکبس۔

اَلتَّفَرْقُعُ۔ بانگ از انگشتان بیامدن

اَلتَّزَحْلُفُ۔ مطلوع الزحلقة۔

اَلتَّعَرُّفُ۔ کوررفتن بیتر از قوت و نشاط۔ در رفتن و فلان تعرف علی اذا کان یرکبہ بما یکرہ والایہاب شیئا۔

اَلتَّعَتُّرُ وَالتَّعَطُّرُفُ۔ کبر کردن۔

اَلتَّحَذْبُقُ۔ خود را حاذق وزیرک نمودن یقال تحذبق الرجل اذا ظہر الحذق وادعی اکثر مما عندہ

اَلتَّرَحْلُقُ۔ التدحرج۔

اَلتَّزَنْدُقُ۔ زندیق شدن وہو معرب

من المنهد ہو کتاب لہم فی الحدیث ولو ترافقتا
ولو استقیت بالاجر وقبل لو تفسیت غیبۃ للذاد والراحلۃ

اَلتَّدَرُّعُ - کرتہ پوشیدن -
اَلتَّدَلُّكُ - کردن ونسوشدن -
اَلتَّصَعْلُكُ - درویش شدن -
اَلتَّحَفُّلُ - فاہم آمدن -
اَلتَّسَرْبُلُ - پیراہن پوشیدن -
اَلتَّشَكُّلُ - بسیار شاخ شدن خرما بن -
اَلتَّبَرْطُمُ - خشم آمدن از سخن تقال برطم ای غضب من کلام
اَلتَّجَرْهُمُ - فراہم آمدن وگرفتن از چیز ترجم الشیء ای اجتمع
اَلتَّحَزُّمُ - حزم شتافتن تقال حزم تحزیما ای مر کانہ یتدحرج
اَلتَّعَلْتُمُ - درکارے درنگ کردن -
اَلتَّلَمُّمُ - سولع شدن بچیزے -
اَلتَّدَهْقُنُ - دہقانی کردن والنون اصل
اَلتَّفَرْقُنُ - نافرمانی کردن -

ومن الملحق بہ بتکرار اللام

اَلتَّجَلْبُبُ - مطاوع الجابتہ -
اَلتَّمَدُّدُ - درخت مہدیان گزیدن وآنہا بانستو
ودرشدت عیش تقال تمعدد الرجل اذا تزیا بزی معدا ونسب
الیہم او بصیر علی عیشہم وتمعدد الغلام اے
شیب وغلظ والیہم اصل -
اَلتَّصَعْرُرُ - گردستدن -
اَلتَّغَزُّلُ - بزرگ آمدن غم برکسی وصبر نمودن کہ

فی الحدیث تعزز وا ای کونوا اشد صبراً
من المعزی وہو الشدۃ فان فی جبہت بالی العز
فالیم زائدۃ فیکون من باب تمرس وتمسکن
اَلتَّبَعْصُصُ - جنبان شدن -

ومن الملحق بزیادۃ الواو بین الفاء والعین

اَلتَّجَوْرُبُ - جوربہ پوشیدن -
اَلتَّكَوْثُرُ - بسیار شدن -

وبزیادۃ یاء بینہما

اَلتَّبَيْطُرُ - البیطرۃ یقال بیطرت علی ای تحذیت حین رأ
اَلتَّعَيْهُرُ - بسیامان شدن -
اَلتَّعَيْهُقُ - شتابان شدن یقال
تعیہق الرجل ای توسع فی کلامہ وفتح فاہ
اَلتَّجَيْعُلُ - مطاوع الجعلۃ -
اَلتَّشَيْطُنُ - الشیطنۃ -

وبزیادۃ الواو بین العین واللام

اَلتَّهَوْجُ - اللہوجۃ فی اللحم یقال تاہو
جبہت اللحم -
اَلتَّقَعْوُسُ - سخت پیر شدن مردم و
ویران شدن خانہ -
اَلتَّلَهْوُقُ - خویشتن راسخاوتی نمودن
کہ در طبع نباشد -
اَلتَّرَهْوُكُ - التحرک فی رخاوۃ ومر
فلان تیرہوک کانہ موج فی مشیتہ -

اَلتَّهَوُّكُ - ای ادبر وہلک یقال سہوک فتہوک۔
اَلتَّهَرُّوْلُ - شلوار پوشیدن۔

وبزیادۃ یاء

اَلتَّهَلُّمُ - بسیار گفتن۔

وبزیادۃ نون

اَلتَّقَلْنُسُ - کلاہ پوشیدن۔

وبزیادۃ تاء

اَلتَّعَفْرُتُ - درگذشتن در امور ردیہ ی نمودن و پوشیدن قالوا التعفرت الرجل اذا صار عفریتا ای خبیثا وہذا امتثال غریب لان وزنہ تفعلت عن ابن جنی

ومن المضاعف

اَلتَّجَبُّبُ - قدید کردن۔
اَلتَّذَبْذُبُ - جنبیدن۔
اَلتَّصَبْصُبُ - ریختہ شدن و تصبصب الشئی الحق ووجبت۔
اَلتَّلَتْلُتُ - شد آمد کردن۔
اَلتَّرَحْرُحُ - التحریک۔
اَلتَّلَجْلُجُ - التردد فی الکلام وفی الحدیث فما تلجلج ای تردد فی حدیث آخر فتلجلج ای تحرک
اَلتَّبَجُّحُ - سست شدن گوشت و بسیار شدن آن۔
اَلتَّبَجُّحُ - جای فراخ گرفتن در فرود آمدن
اَلتَّرَحْرُحُ - لرزیدن و جنبیدن یقال ترحرحت الفرس اذا انجحت قوائمہا التبول۔

اَلتَّتَرُّحُ - دور شدن۔
اَلتَّسَهُّبُ - رویدن آب۔
اَلتَّغَضْغُضُ - رفتن سراب۔
اَلتَّلَهُّجُ - باستیدن۔
اَلتَّنَهُّجُ - خیدن۔
اَلتَّبَخُّرُ - کم شدن گرما۔
اَلتَّسَطُّحُ - سیاہ شدن میغ۔
اَلتَّنَخُّرُ - فروختن استر۔
اَلتَّخَرُّخُرُ - نطنہ اذا اضطرب مع العظم
اَلتَّدَدُّدُ - مثل الصنۃ تدور ای تدخرج معنا ویجیء بصب
اَلتَّنَزُّغُ - بگشتن آواز در گلو۔
اَلتَّكَرْكُرُ - شد آمد کردن در کاری۔
اَلتَّمَرْمُرُ - لرزیدن تن از نماز کی و فربہی
اَلتَّخَرْجُرُ - التزخرج۔
اَلتَّهَزْهُزُ - جنبیدن۔
اَلتَّعَسْعُسُ - انبوئیدن و جستن صید بشب
اَلتَّشَبْلُشُ - شاہا نمودن۔
اَلتَّغَشْغُشُ - بالحار والخار التحرک۔ والحار فی الحدیث
اَلتَّغَشْغُشُ - از بیماری بہ شدن و تطلب الاکل من بینہا وبینہا۔
اَلتَّبَصْبُصُ - البصبصۃ والتملق ایضا۔
اَلتَّغَضْغُضُ - جنبیدن آب و انچہ بدان ماند

اَلتَّرَضُّضُ - شکستہ شدن۔
اَلتَّغَضْغُضُ - کاستہ شدن آب و فی الحدیث لم تغضغض۔
اَلتَّقَضْقُضُ - التفرق۔
اَلتَّمَضْمُضُ - آب در دہن کردن و تمضمض النساء فی بیتہ۔
اَلتَّجَحْجُحُ - خویشتن بزمین افگندن از درد
اَلتَّدَغْدُغُ - پراگندہ شدن۔
اَلتَّرَعْرُعُ - بر بالیدن کودک۔
اَلتَّوَعْوُعُ - جنبیدن۔
اَلتَّسَعْسُعُ - سخت پیر شدن و بیشتر ماہ گذشتن و حال کسی در نشیب افتیدن والباب یدل علی ذہاب الشیء۔
اَلتَّصَعْصُعُ - پراگندہ شدن و جنبیدن
اَلتَّضَعْضُعُ - ویران شدن و خوار شدن
اَلتَّقَعْقُعُ - جنبیدن۔
اَلتَّكَعْكُعُ - بد دل شدن و وا ایستیدن
اَلتَّلَعْلُعُ - از گرسنگی بیچیدن و شکستہ شدن دندان
اَلتَّنَعْنُعُ - دور شدن۔
اَلتَّسَعْسُعُ - الدخول یقال تسعسع فی الارض ای دخل۔
اَلتَّجَفْجُفُ - خشک شدن چنانکہ اندکے نرم و
اَلتَّرَقْرُقُ - فادا شدن آب و اشک در چشم

و در رفتیدن چیزے۔
اَلتَّلَقْلُقُ - التقلقل۔
اَلتَّدَكْدُكُ - بالا یکہا شدن از خاک و گل
اَلتَّبَلْبُلُ - شوریدہ شدن لغتہا۔
اَلتَّجَلْجُلُ - بزمین فرو شدن۔
اَلتَّحَلْحُلُ - التحرک۔
اَلتَّخَلْخُلُ - خلخال در پای افتیدن تحول عن مکانہ ای زال
اَلتَّدَلْدُلُ - جنبیدن چیزی آویختہ
اَلتَّزَلْزُلُ - جنبیدن۔
اَلتَّسَلْسُلُ - جری الماء فی صبب یقال تسلسل الماء فی الحلق ای جری یقال معنی تسلسل انہ اذا جری و ضربۃ الریح یصیر کالسلسلۃ والباب یدل علی مطلق الجری فی رفق و خفا۔
اَلتَّشَلْشُلُ - سخت الجوع گرفتن گوشت و فی الحدیث تشلشل ما ای تیقاطر۔
اَلتَّصَلْصُلُ - الصلصلۃ
اَلتَّغَاغُلُ - در شدن یقال تغلغل الماء فی الشجر اذا تخللہا۔
اَلتَّغَلْغُلُ - سر پستان سیاہ شدن و فی الحدیث فاذا ہو تغلغل ای یستاک ورد القتیبی ہذا و قال لعلہ تیغلغل لان من استاک تفل۔

اَلتَّقَلْقُلُ - جنبان شدن -
اَلتَّمَلْمُلُ - بی آرام شدن بر بستر و سره
کاته علی ملة و یعدی بعلی -
اَلتَّجَهُّمُ - سخون ہوید انا کردن -
اَلتَّجَهْجُهُ - الحمحمة -
اَلتَّرَمْرُمُ - تحریک الفم للکلام و الحدیث فلم ترمرم ای لم تحرک
اَلتَّغَمْغُمُ - التجهم -
اَلتَّكَلُّكُ - کلاہ پوشیدن -
اَلتَّحَيُّرُ - باز راندن یقال تحیرہ عنی و یعدی بالعین
اَلتَّدَهْدُهُ - در گردیدن و یبدل الہاء
الاخیرة من البارفیقال تدہدی تدہدیا -
اَلتَّهَنُّدُ - و ایستیدن -

ومن المعتل

اَلتَّوَهُّوُ - عید بن شیر الاسد توہوی فی سرد و ہو مثل الہملة و نحوہا

ومن الناقص

اَلتَّجَبِّي - افتادہ شدن -
اَلتَّقَلِّي - کلاہ پوشیدن -
اَلتَّسَاقِي - برشست افتیدن -

ومن المہموز العین

اَلتَّرَأُّسُ - سوزدشدن یا بطور خود بی سردار کار زار کردن
فلان تیرا بالی یعز علی الناس و یفعل
فعل الاسد اختلف فی ہذہ الہمزة فعدہا
بعضہم اصلا و بضہم بدلا -

اَلتَّطَأْمُنُ - سرافگندہ شدن -

ومن الناقص المہموز اللام

ترہیات السحابة اذا تخصت للمطر و المراة
ترہیا فی مشیتہا ای تکفی کما ترہیا النخاة
العبدانة و الباب یدل علی قلة اعتدال الشیء فی

ومن المضاعف المہموز

اَلتَّدَأْدُؤُ - پنہان شدن بچیزی
فی الحدیث تدأدأ من قدوم ضمان ای
تدہدہ قلبت الہاء ہمزة -
اَلتَّزَأْزُؤُ - ترسیدن و پوشیدہ گردیدن از کسی
اَلتَّطَاطُؤُ التطامن -
اَلتَّكَأْكُؤُ - بدل شدن -
اَلتَّدَأْدُؤُ - در فشیدن -
اَلتَّنَأْنُؤُ - سست شدن -

باب الافعلال

اَلِادِّغَامُ - الدخول فی الشیء و الاستتار فیہ
اَلِابْلِنْدَاحُ - فراخ شدن جائگاہ و
ویران شدن حوض و پہن و دراز گشتن
اَلِاسْلِنْطَاحُ - برقفا خفتن و پہن و اشدن
اَلِانْفِجَارُ - ریختہ شدن -
اَلِاجْلِنْجَارُ - میدہ شدن از خشم اجنجری ای انتفخ من الغضب
اَلِاخْلِنْفَارُ - بگذشتن و یعدی بالفی -
اَلِاصْلِنْفَارُ - پراگندہ شدن گورخر -

اِلْاِجْرِنْهَاذُ - فراہم آمدن -
اِلْاِقْعِنْفَاذُ - الاستیفاز -
اِلْاِخْرِنْمَاسُ - خاموش شدن -
اِلْاِغْرِنْكَاسُ - فاہم آمدن و سیاہ شدن مجے
اِلْاِعْلِنْكَاسُ - سیاہ شدن -
اِلْاِبْرِنْدَاعُ - للامر الاستعدادی -
اِلْاِقْرِنْفَاعُ - دابہ اگندن -
اِلْاِقْرِنْبَاعُ - فراہم آمدن -
اِلْاِهْلِنْقَاعُ - برسر انگشت پای نشستن
اِلْاِهْرِمَاعُ - شتابی کردن و بدروغ کسی گریستن مثقال
اهرمع الرجل اسرع فی مشیه وكذلك اذا كان سريع البكاء
اِلْاِبْرِشَاقُ - شاد شدن -
اِلْاِخْرِنْبَاقُ - الاطراق مع السكوت -
اِلْاِدْرِنْقَاقُ - شتافتن در رفتن -
اِلْاِهْجِرْشَامُ - الاجماع اِلْاِخْرِنْجَامُ مثله اِلْاِذْرِحَامُ
اِلْاِخْرِنْشَامُ - بزرگ منشی و تکبر کردن والخرنشم
المتعظم والمتكبر فی نفسه ومتغير اللون لذا هب باللحم
اِلْاِخْرِنْطَامُ - سر بینی بلند کردن الخرنطم الغضبان المتكبر
اِلْاِعْرِنْدَامُ - الاجتماع -

ومن الملحق بتكرار اللام

اِلْاِقْعِنْسَاسُ - واپس شدن و سخت شدن -
اِلْاِحْنِنْكَاكُ واِلْاِسْحِنْكَاكُ - تاریک سیاہ شدن
اِلْاِعْلِنْكَاكُ - اسوداد الشعر واجتماعه -

ومن الملحق بزيادة ياء

اِلْاِخْرِنْبَاءُ - موی و تیغ خاستن -
اِلْاِعْلِنْبَاءُ - آمادہ بدی و جنگ گشتن والاعلنباء
ان يشرف الرجل او شخص نفسه كما يقول عند المخصومة وانشتم
اِلْاِبْرِنْشَاءُ - لک لامر الاستعدادی -
اِلْاِسْرِنْدَاءُ - غلبہ کردن خواب مردم
وجز آن اعلندی الجمال ای غلظ واشتد -
اِلْاِغْرِنْدَاءُ - الاسرنداء -
اِلْاِسْلِنْقَاءُ - ستادہ از خفتن -
اِلْاِعْنِنْقَاءُ - داہی شدن -

ومن المهموز اللام

اِلْاِخْبِنْطَاءُ - برخشم شدن بزرگ تکبر شدن
اِلْاِحْلِنْظَاءُ - الجمل المنتظی الذی استلقی علی ظهره ورفع
رجليه ويقال احلنظيت بالباء ايضا -
اِلْاِطْلِنْفَاءُ - دوشیدہ شدن بزمین

باب الافعيعال

اِلْاِحْدِيدَابُ - کنج شدن -
اِلْاِخْشِيشَابُ - درشت شدن -
اِلْاِغْدِيدَابُ - خوش آمدن آب -
اِلْاِفْشِيشَابُ - باگیاہ بسیار شدن زمین
اِلْاِعْصِيصَابُ - فاہم آمدن قوم -
اِلْاِعْلِيلَابُ - الیدان کما اعلولى العشبای تشوف
اِلْاِمْلِيلَاءُ - شوریدن -

اَلْاِخْضِیْضَارُ - پیر شدن -
اَلْاِعْنِیْنَاسُ - وفور لہب و نباتات و طول
اَلْاِحْمِیْمَاضُ - ترش شدن
اَلْاِقْطِیْطَاءُ - مصدر قولک جارت الخیل
مقطوطعات ای سراعًا بعضًا فی اثر بعض
اَلْاِحْرِیْرَافُ - بگشتن -
اَلْاِحْقِیْقَافُ - کوز شدن -
اَلْاِغْرِیْرَافُ - بافش شدن اسب و سر آمدن
موج و ساختہ شدن خبرہا -
اَلْاِخْرِیْرَاقُ - دریدہ شدن جامہ -
اَلْاِخْلِیْلَاقُ - کہنہ شدن جامہ و دور
شدن رسم سرای و خوان و اخلولق السحاب
استوی و یقال صار خلیقًا للمطر -
اَلْاِغْرِیْرَاقُ - ریزان شدن اشک -
اَلْاِحْلِیْلَاکُ - سیاہ شدن -
اَلْاِخْضِیْضَالُ - تر شدن -
اَلْاِفْعِیْعَامُ - پر شدن جوے -
اَلْاِخْشِیْشَانُ - نیک درشت شدن
و خوے کردن و درشت پوشیدن -
اَلْاِقْدِیْدَانُ - دراز و تمام شدن خوے
و سبز شدن نبات چنانکہ با سیاہی زند

ومن الناقص

اَلْاِکْتِیْفَاءُ - پر خشم گردیدن و نیک ستودن و را یقال

۱ اکتوفی الرجل ذا بالغ فی صفۃ نفسہ من غیر
۲ عمل و اکتوفی اذا تمنع -
۳ اَلْاِحْذِیْذَاءُ - ملازم چیزی شدن -
۴ اَلْاِطْرِیْرَاءُ - ناگوار دگرفتن و برآماہیدن
اَلْاِعْرِیْرَاءُ - بر اسپ برہنہ نشستن و بہو
۵ متعد و یقال اعروریت منہ امرًا قبیحًا
ای برکبت -
۶ اَلْاِقْطِیْطَارُ - القطر -
اَلْاِخْلِیْلَاءُ - شیرین شدن و قد عدے
فی الشعر -
اَلْاِدْلِیْلَاءُ - تنسافتن -
اَلْاِذْلِیْلَاءُ - الانطلاق والاستخفاء -
اَلْاِقْلِیْلَاءُ وَالْمَقْلُوْلِیُّ - المستجاف المستوفر
و ہو فی الحدیث ای ارتفع و اقلولی اشرف -
۷ اَلْاِحْمِیْمَاءُ - سیاہ شدن -
۸ اَلْاِثْنِیْنَاءُ - دو تا شدن -

باب الافعوال

۱ اَلْاِجْلِوَاذُ - تیز رفتن و رفتن باران یقال
اجلوذ بہم السیر اجلوذا ذا ای دام مع السرعۃ
و ہو من سیر الابل و فی الحدیث و اجلوذ
المطر ای امتد وقت تاخرہ -
اَلْاِخْرِوَاطُ - الاجلواظ -
۲ اَلْاِغْلِوَاطُ - از گردن شتر برنشستن بر پشت وی

اذا تعلق بعنفه وعلاه واعلوطی فلان ای اجبر

باب الافعلال

اَلْاِجْلِعْبَابُ۔ بسیار شدن و بر پہلو خفتن و پراگندہ شدن و نیک برفتن۔

اَلْاِذْلِعْبَابُ۔ پر شدن۔

اَلْاِزْلِعْبَابُ۔ بسیار شدن سیل و جز آن

اَلْاِزْلِعْبَابُ۔ برآمدن برجوزہ وقیل اللام زائدۃ۔

اَلْاِسْلِحْبَابُ۔ راست شدن یقال طریق مسلحب ای ممتد۔

اَلْاِجْهِدَادُ۔ شتافتن۔

اَلْاِسْمِدَادُ۔ براماہیدن۔

اَلْاِصْلِخْدَادُ۔ برپای ایستادن

اَلْاِصْمِعْدَادُ۔ الانطلاق السریع۔

اَلْاِبْذِعْرَارُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلْاِبْغِرَارُ۔ سبقت بردن سیان بدویدن

اَلْاِزْمِهْرَارُ۔ سرخ شدن چشم از خشم و درخشیدن ستارہ۔

اَلْاِسْمِطْرَارُ۔ بازیدہ شدن و پہن شدن

اَلْاِسْمِكْرَارُ۔ تمام بالا شدن جوان۔

وَالْاِسْبِطْرَارُ۔ ایضًا۔

اَلْاِسْمِحْرَارُ۔ سپید شدن۔

اَلْاِسْمِدْرَارُ۔ ضعیف بصر شدن

تزدیک مستر وخواب و سرگردانی۔

اَلْاِسْمِقْرَارُ۔ بالسین والصاد یوم مسمقر و مصمقر شدید الحر

اَلْاِسْمِهْرَارُ۔ سخت شدن و راست شدن

اَلْاِشْمِغْرَارُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلْاِشْمِخْرَارُ۔ بلند شدن۔

اَلْاِقْشِعْرَارُ۔ برفراخیدن و خشک و تنک سال گردیدن والقشعریرۃ بالضم وفتح السین فراخہ والصحیح انہا اسم اقیم مقام المصدر کما یقال اخذتہ القشعریرۃ۔

اَلْاِقْمِطْرَارُ۔ پراگندہ شدن و سخت شدن و بگریختن و فراہم آمدن واقمطرت العقب اذا عطفت ذنبہا وجمعت نفسہا۔

اَلْاِكْفِهْرَارُ۔ سخت ترشروئی شدن و برہم نشستن ابر سیاہ۔

اَلْاِمْذِقْرَارُ۔ آمیختہ شدن منہ الحدث فما امذقرمہ وروی فما ابذقرمہ بالباء وہی لغۃ ای اتعرف۔

اَلْاِطْرِعْشَاشُ۔ از بیماری بہ شدن

اَلْاِخْرِعْطَاطُ۔ از خشم برآماہیدن۔

اَلْاِكْرِهْفَافُ۔ روے ترش کردن و تیرہ رنگ شدن روے و آشکار گردیدن نمایان شدن ستارہ و روشنی آن و سخت تاریکی والصواب الاکرہیفاف قلب الاکفرار۔

اَلْاِتْمِهْلَالُ۔ دراز شدن و قیل التمہل اعتدال

اَلْاِرْمِغْلَالُ - لعاب از کودک وجوش
از بریان دویدن -
اَلْاِرْمِغْلَالُ - بالعین والغین پیاپی شدن
اشک والرمغمل الرشد -
اَلْاِزْبِغْلَالُ - تر شدن جامہ بآب
والاسبغلال مثلہ -
اَلْاِشْمَعْلَالُ - الاسراع مع التفرق
یقال اشمعل القوم فی الطلب اذا بادروا فیہ وتفرقوا
اَلْاِضْحَلَالُ - نیست شدن واشدن میغ
اَلْاِقْدِغْلَالُ - دشوار شدن -
اَلْاِقْفِعْلَالُ - از سر ما فراہم آمدن -
اَلْاِمْحِلَالُ - قلب الاضمحلال -
اَلْاِجْلِخْمَامُ - الاجتماع -
اَلْاِذْرِهْمَامُ - بزادبر آمدن -
اَلْاِدْلِهْمَامُ - سخت تاریک شدن -
اَلْاِسْلِهْمَامُ - بگردیدن لون وبوی -
اَلْاِصْلِخْمَامُ - برپای بایستادن -
اَلْاِطْرِخْمَامُ - گردنکشی کردن -
اَلْاِطْرِهْمَامُ - راست ونیکو قد شدن جوان
اَلْاِطْلِخْمَامُ - الاطرحمام والاسحنکاک
اَلْاِرْتِعْنَانُ - سست شدن -
اَلْاِرْجِحْنَانُ - چسپیدن چیزی بیکبار
بیفتادن وارجحن الشئی اہتز وحرکہ ای تثقیلہ

ومن الملحق بزیادۃ الواو

اَلْاِوْهِدَادُ - لرزیدن چوزہ پستان در خوابیدن
اکوہد الفرخ اکوہادا وہو ارتعادہ الی
ادبہ لتنزقہ واللہ اعلم -

باب الافعیلال

اَلْاِتْلِيبَابُ - راست بایستادن -
اَلْاِشْرِيبَابُ - گردن بیفراشتن -
اَلْاِسْمِيدَادُ - از خشم برافروختن -
اَلْاِتْلِيزَازُ - سخت شدن یقال اتلیز الشئی طال واشتد
اَلْاِزْبِيزَارُ - سوی واتیغ خاستن -
اَلْاِشْمِيزَازُ - فراہم آمدن وبرمیدن -
اَلْاِجْرِنْبَاشُ - مصدر قولک اجرنبش
اذا تاب الیہ حشمتہ ابدہ زال -
اَلْاِضْمِيكَاكُ - سخت شدن وخشم گرفتن
ومعتبر شدن شیر چون شیر اضمکک الارض
واصبا کت ایضا اضمیکاکا اذا خرج نبتا
اَلْاِجْتِيلَالُ - سوی برواتیغ خاستن
واجتال الرجل اذا غضب وتہیا للقتال
اَلْاِخْرِيلَالُ - الارتفاع وفی الحدیث
عمر رضی اللہ عنہ غرمل فی المجلس اخرم بعضہا الی بعض
اَلْاِغْمِيلَالُ - باریک میان شدن
وکوتاہ شدن ومنہ اذا استمال التبع ای
رجل النقال لی اصل العود وسخت شدن

اَلْاِ صْمِیْلَالُ - سخت شدن و بهم در شدن
اَلْاِ عْضِیْلَالُ - بسیار شدن و درهم پیچیدن تناخ یقال اعضالت الشجر بالثمر اذا کثر غصانها -
اَلْاِ زْرِیْمَامُ - فاهم آمدن -
اَلْاِ زْلِیْمَامُ - فاهم آمدن و روز دور برآمدن و برگشتن زود و بار برگرفتن از جای -
اَلْاِ زْفِیْفَانُ - برمیدن پس بیارامیدن
اَلْاِ طْمِیْنَانُ وَالْاِ طْمِئْنَانُ وَالطُّمَانِیَۃُ بیارامیدن والبار بدل من المیم عند بعضهم والصحیح ان الطمانیۃ اسم اقیم مقام المصدر
اَلْاِ قْلِیْنَانُ - الابلینان -
اَلْاِ قْسِیْنَانُ - سخت تاریک شدن شب واقسان الرجل کبر وعسا -
اَلْاِ کْبِیْنَانُ - فاهم آمدن -

فهرس ابواب تاج المصادر

صفحه	باب	صفحه	باب
۲	باب فَعَلَ یَفْعُلُ نَصَرَ یَنْصُرُ	۳۹۵	بَابُ التَّفَعُّلِ
۶۱	باب فَعَلَ یَفْعِلُ ضَرَبَ یَضْرِبُ	۴۳۴	بَابُ التَّفَاعُلِ
۱۱۰	باب فَعَلَ یَفْعِلُ مَنَعَ یَمْنَعُ	۴۴۹	بَابُ الْاِفْعِلَالِ
۱۳۸	باب فَعِلَ یَفْعَلُ عَلِمَ یَعْلَمُ	۴۵۱	بَابُ الْاِفْعِیْلَالِ
۱۷۸	باب فَعُلَ یَفْعُلُ شَرُفَ یَشْرُفُ	۴۵۲	بَابُ الْفَعْلَلَۃِ
۱۸۷	باب فَعِلَ یَفْعِلُ حَسِبَ یَحْسِبُ	۴۶۷	بَابُ التَّفَعْلُلِ
۱۸۹	بَابُ الْاِفْعَالِ	۴۷۱	بَابُ الْاِفْعِنْلَالِ
۲۵۷	بَابُ التَّفْعِیْلِ	۴۷۲	بَابُ الْاِفْعِیْعَالِ
۳۱۰	بَابُ الْمُفَاعَلَۃِ	۴۷۳	بَابُ الْاِفْعِوَّالِ
۳۳۵	بَابُ الْاِفْتِعَالِ	۴۷۴	بَابُ الْاِفْعِلَّالِ
۳۶۸	بَابُ الْاِنْفِعَالِ	۴۷۵	بَابُ الْاِفْعِیْلَالِ
۳۷۷	بَابُ الْاِسْتِفْعَالِ	۴۷۷	خاتمہ کتاب

خاتمة الطبع

تاج سر سخن نام نامی سخن آفرین تواند بود که بسفتن گوهر یکدانه دو حرف کرد چندین سلک گران بها بر شته انتظام و التیام کشید و پیکر انسان خاکی بنیان را بجلعت عنایت لقد کرمنا بخی آدم تشریف سرفرازی بخشید افسر فرق بیان اتم سامی نبی امی تواند شد که گوهر شبچراغ هدایتش شمع راه گم گشتگان تیه ضلالت گردیده بشاهراه مقصود رسانیدند تاجداران تخت جهت چه اعلی چه ادنی همه حلقه بگوش آن فرمانروای قلمرو رسالت اند و باج گزاران هفت کشور چه اصغر و چه اکبر تمامی غاشیه بردوش آن شهسوار عرصه جلالت اند اللهم صل علی سیدنا و مولانا محمد صاحب التاج والمعراج والعلم سلطان العرب والعجم اما بعد احقر عباد الله الصمد ابو سلیمان ظهیر الدین احمد المدعو به محمد اشرف علی الکهنوی صانه الله عن الشر الصوری والمعنوی برآنه ضمیر واقفان اسرار بلاغت مرات خاطر دانایان رموز فصاحت براعت منطبع میسازد که علم لغت مبدا علوم ست و منشا قواعد و رسوم بلکه برای ارتقای مدارج اعلی سلم بهت و ترقی اذهان سلیم بدان مسلم لهذا پیشینیان که اهتمام در مهام آن پیش و عزم شان بیش از پیش بوده معادن آنرا شگافته گوهرهای گرانبهای موزیافته درین علم شریف تصانیف معتبره ساخته از شبهه شک و شبهه پرداخته اند لیکن مجهلان این عهد بنابر اشتغال علوم الغی از توجه این علم نظیف غافل و شاهد این فن از حلیه رواج عاطل گشته بعضی از راه صعوبت مسالک و وعورت مناهج عروج بر شوامخ آن متشکل شده بهت و بعضی را از کربت موانع درین مراحل پای در گل بدین جهت این متاع گرامی را کم خریدار و این جواهر گران قیمت را کساد بازار ست کندن این معدن بجان کندن برابر ست و لعل و یاقوت برآوردن خون خوردن خون جگر چونکه درین زمان اشرف احیان بسیاری از خلان و اکثری از اخوان بطبع کتاب تاج المصادر امام بیهقی از حاقط حاجی خواجه قطب الدین احمد مقنی مطبع نامی سلمه الله السامی استدعا فرمودند برای انجاح این مسئول و اسعاف این مامول اصراره و استبداده نمودند ایشان بطاق همت بر میان جان کرده و با اهتمام کوشش تمام بکار برده و از در انیایش و نیز دان راستائش که نقش مراد بهر کرسی نشسته آن نسخه صحیفه شریفه بتاریخ یکم ماه رجب المرجب ۱۳۱۳ھ مطابق

بہ ماہ جنوری سنہ ۱۸۹۳ء رنگا رنگ طبع برسبتہ از تائید مالک الملک متوقع کہ در نظر اہل نظر
این کتاب مستطاب مطبوع آید تیقین کہ این عجب العجاب بجمیع صفات احسن بنماید چشم داشت از
ناظرین آنکہ اگر خطائی دریابند در اصلاح کوشند و بذیل اغماض پوشند ؎

بپوشش گر بخطائے رسی و طعنہ مزن | کہ ہیچ نفس بشر خالی از خطا نبود

قطعۂ تاریخ

یادگار بیہقی تاج المصادر طبع شد | در میان مطبع نامی کہ نام آور بود
خوش جلائے دادہ این آئینہ را از حسن سعی | صاحب مطبع کہ قطب الدین نیک اختر بود
قدر این گنج ہنر آرے ہنرمندان کنند | جوہری باشد کسے کو صاحب جوہر بود
اشرف ار داری خیال مصرع تاریخ طبع | بنی این تاج المصادر معدن گوہر بود

اشعار آبدار ترا و یدہ خامہ بلاغت ختامہ زینت قدسی و حرین جناب خواجہ نور الدین صاحب دام فیوضہ

این نسخہ در عالم کم است اہل ہنر را غم است | از بیہقی در عالم ست این یادگار کہ علم
در پیش ای اہل ہنر چون گل گرہ بکشا زر | گل کرد زین مطبع نگر باغ و بہار کہ علم
قدرش فزود از حسن خط شد جاوہ گر بر خط نقط | از یک دہ آمد زین نمط نقش شمار کہ علم
میزان نقد کاملان مقیاس جنس این و آن | این شرح و بسط و این بیان آمد عیار کہ علم
طبعش چہ باہر آمدہ سالش چہ نادر آمدہ | تاج المصادر آمدہ آموزگار کہ علم

ادرج الفاضل الادیب والکامل الاریب المورخ اللبیب والشاعر الحسیب
مولانا محمد عبد العلی المدراسی دام اللہ ظلالہ علی الروس الاکابر ناسی

تَخَيَّرْ مِنَ الْمَعَانِي فِي هٰذِهِ الْمَبَانِي | قَدْ جَاءَ كُلُّ مَاضٍ فَجُلَّ بَابٍ غَابِرْ
اَلْفَاظُهُ كَلَآلِي اَقْوَالُهُ غَوَالِي | اَسْرَارُهُ عَوَانٍ سَرَتْ بِهَا الْخَوَاطِرْ
فِي طَبْعِهِ صَفَاءٌ فِي خَطِّهِ ضِيَاءٌ | كَالنُّوْرِ فِي الذَّرَارِي وَالضَّوْءِ فِي الْجَوَاهِرْ
هٰذَا الْكِتَابُ نُوْرٌ اَبْوَابُهُ بُدُوْرٌ | مَضْمُوْنُهُ صُدُوْرٌ مِنْ مَصْدَرِ النَّوَادِرْ
طُرَفٌ لِكُلِّ حَرْفٍ مِنْ لَدُنْ اَهْلِ صَرْفٍ | حُسْنُ النَّوَادِرِ يَجْلُوْ فِي كُلِّ عَيْنٍ نَاظِرْ
اَلَّفَهُ قُطْبُ دِيْنٍ بِالطَّبْعِ كُمَّلَ حِيْنٍ | اَرَّخْتُ بِالْخَرِيْنِ قَدْ تَمَّ تَاجُ الْمَصَادِرْ

سنہ ۱۳

عرض

ہرین علم ادب اور شائقین لغات و مصادر عرب کی خدمت مین گذارش ہے کہ کتاب تاج المصادر قبل اسکے بمبئی مین طبع ہو چکی ہے جو کہ بسبب عزیز الوجود ہونے کے فروخت ہو گئی اور اکثر شائقین کی خواہش خریداری دل کی دل ہی مین رہ گئی اس لیے نیازمند نے چاہا کہ یہ کتاب مکرر طبع کرکے شائع کیجاے چنانچہ نسخہ مطبوعہ کو منقول عنہ قرار دیکے [illegible] یا مگر وقت تصحیح اکثر جا عبارت بالکل بے ربط دیکھنے مین آئی مجبوراً قلمی نسخہ کی [illegible] رنی پڑی عرصہ کے بعد ایک نسخہ قلمی مولانا ابوالحسنات محمد عبدالحی مرحوم منفور لکھنوی فرنگی محلی [illegible] ے لتبخانہ سے دستیاب ہوا جب نسخہ مطبوعہ کو قلمی سے ملایا تو معلوم ہوا کہ یہ تاج المصادر کا خلاصہ ہے بلکہ کتاب مین سے دو حصہ کے قریب کسی مصلحت سے عبارت کم کرکے طبع کیا ہے ناچار ہوکے سب کا پیان رد کرکے قلمی نسخہ کو منقول عنہ قرار دیکر مکرر لکھوانا شروع کیا اور پھر بھی وقت صحت جہان کہین شبہہ واقع ہوا تا امکان دوسری کتب [illegible] تصحیح کر دیگئی اور بغرض آسانی طلبا لغات غیر مستعملہ اور مصادر مشکلہ پر جا بجا اعراب دیدیے گئے اور جسقدر لغات غیر مستعمل پاے گئے اور سکی فرہنگ جداگانہ جناب مولوی خواجہ محمد اشرف علی صاحب قبلہ سے تالیف کراکے طبع کیگئی چونکہ اس کتاب کی درستی اور صحت مین بڑی جانفشانی اور معمول سے زائد ہرج اوقات اور صرف زر ہوا ہے لہذا کوئی صاحب بلا اجازت مطبع نامی کی قصد چھاپنے اور چھپوانیکا نفرماوین

العبد

ابوالحسنات قطب الدین احمد غفرلہ اللہ الصمد

اعلان

اس

مطبع مین ہر ایک

قسم کی کتابین عربی - فارسی - اُردو

ناگری - موجود ہین عند الطلب شائقین علوم

و تاجران کتب مطبع سے ارسال کیجاتی ہین جن صاحب

کو کئی کتاب طبع کرانا منظور ہو وہ بھی بعد انفصال قیمت

طبع کر دیجاویگی - اگر کوئی کتاب مفید عام کسی صاحب نے

تالیف فرمائی یا کسی کتاب عربی - فارسی - انگریزی ہندی کا

ترجمہ اردو مین کیا ہو وہ بھی عوض مطبع طبع کر دیگا

فہرست کتب و دیگر اشیاء بلا قیمت - ٹکٹ

بھیجنے سے پیڈو والا بیرنگ رسال ہوگی

العبد

ابو الحسنات

قطب الدین احمد عفا اللہ عنہ مالک مطبع نامی گنجہ

کڑہ ابو ترابخان مکان نمبر

(۵۴)